ceps est leg animata in terris: est eadem ratio que est in lege.

17 ¶ Quid ergo dicemus, breuiter teneo opi. glo. nostre q̄ tale indebitū solutū per ignorantiā facti repetit̄ p leges all. in glo. ⁊ ita intellige l. iulianus. ⁊ l. si pene. §. e. ⁊. l. ij. in fi. quod quisq; iur. ⁊ qđ dixi de erroꝛe facti: intellige, pbabili: als esset idē q̄ in erroꝛe iuris. vt in l. regula. §. fj facti. ⁊. l. nec supina. §. de iur. ⁊ fa. igno. Rñdeamus ad rationes eoꝝ. dicunt ipsi q̄ speciale est in minoꝛe: ergo in cōtrariū est ius cōe. dico qđ speciale est in minoꝛe: hoc est q̄ soluens p ignoꝛātiā iuris repetit q̄ secus esset in maioꝛe. Itē dicunt q̄ cōdictio indebiti titur equitate. sed hoc non est equum. ergo ꝛc. Rñdeo: condictio indebiti continet in se quandā restitutionis causam: ⁊ sicut minoꝛ restituit, ꝓpter etatez: ita si erroꝛe probabili facti erraꝛ restituaꝛ errās, ꝓpter erroꝛē facti probabilē ex isto tit. de cōdi. inde. ⁊ ita apparet q̄ equitas adest: scz iusta causa restitutionis. Preterea dicūt ipsi posse opponi cōpensatione

18 de debito naturali: ergo ꝛc. Rñdeo: ⁊ opponi potest cōpēsatio de debito naturali contra petentē: non contra repetentē. ita videt velle glo. in d. l. interdū. j. eo. expressius in l. cum is §. j. j. eo. vbi glo. ratio: q̄ cum ista causa quandam restitutionem in se contineat: ante oīa iste qui ꝓpter suum erroꝛē probabilē est spoliatus debet in pristinū statum restitui que ratio in petente cessat. Preterea dicūt ipsi in pari causa potioꝛ est cōditio possidētis. Deodo: sed hic non est par causa: nā ille

19 cui debeꝛ naturaliter habet equitatē in genere suo. ⁊ iste qui agit cōdictione indebiti habet equitatē in specie: vt restituna tur ante oīa: vt dictū est: q̄ꝫ preferr eqtati in genere. l. i. §. de vsuca. ⁊ ibi no. ⁊ per Dy. in regu. possessoꝛ. de reg. iur. lib. vj. Preterea dicunt ipsi solutū indebitū ꝓpter aliud debitū potest retineri: ergo ꝓpter seipsum. vt in §. si centū. Rñd. potest retineri, ꝓpter aliud debitū. s. ciuiliter et naturaliter. vt. l. eleganter. post ꝓin. j. eo. sed ꝓpter aliud debitū naturaliter tm̄: non sic. ergo remanet glos. nostra defensata. Habemus de quatuoꝛ articulis expeditū primū articulum. ¶ Videamus de secūdo qñ est indebitum naturaliter sed ciuiliter debitū. ⁊ primo queramus exēpla. Glo. hic ponit multa exē pla. inter alia ponit de chirographo[a] seu de literaꝝ obliga

20 tione ante biēnīū. Ultramō. ꝙtra. dicūt em̄ ꝙ ante biennium non est nata ciuilis: nec naturalis obligatio: nā ille q̄ ꝓmittit spe future numerationis: ꝓmittit sub ꝺditione: ergo ante conditionē nulla est nata actio ⁊ obligatio. vt. l. cedere diem. de ver. signi. ⁊ hoc diebat Ja. de ravē. Pe. hoc reꝓbat: et idem Guil. de cug. dicentes q̄ nec glo. dicit verū nec Jac. de ravē. imo statim est nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio: quod pbaꝫ sic. contra obligationē literaꝝ datur exceptio nō numerate pecunie. vt. l. si ex cautione. de nō nume. pecu. in. l. cōtractibus. eo. tit. ⁊ insti. de lite. obli. in ꝓin. ergo ꝓsupponi tur actio: q̄ exceptio est actionis exclusio. sz si est actio ergo ozitur exceptio ex naturali ⁊ ciuili obligatione. vt institu. de obli. in ꝓn. Preterea. l. dicit q̄ cōdicit liberationē: ergo erat obligat⁹. vt. C. de ꝺđi. ob can. l. si cū exiguā. ⁊. l. si quasi. de nō nu. pecu. Preterea sz cōtractus nō impleaꝫ nō impedit̄ ciuilis obligatioꝛ naturalis: sz obstet exceptio. vt. l. iulianus. §. offerri. de act. emp. Preterea si Sctus habet debitā formam in se: sz causa nō sit iusta: parit ciuilē ⁊ naturalē obligationē

21 ꝓsito Sctus habet debitā suā formā ꝛc. ¶ Ja. but. tenebat glo. nostra: sz tamen pertrāsiuit multū succincte. dico glo. nostras dicere veritatem. ⁊ ad ostendēdum primo ꝓmitto id quod. s. dixi. vez teneꝫ naturaliter qui teneꝫ de iuregentium postpositis ꝓceptis iuris ciuilis. vt. l. cum amplius. §. j. j. de reg. iur. sed si ꝓmitto tibi dare centū sub spe future numerationis: credens q̄ tu mihi mutues: anteq̄ mutues cessat equitas. quare debeā tibi teneri naturaliter. ergo nō teneoꝛ q̄ hoc sit verū. do tibi tres tez. s. si cer. peta. l. qui pecuniam. parua lex est. vbi videt q̄ habeat in potestate ne accipiendo se obliget. apparet ergo q̄ non est obligatus. intellige sz naturaliter: nam cum ciuiliter nō est dubium qō est obligatus ad idem. j. que res pig. oblig. pos. l. penul. ⁊ qui po. in pigno. habeā. l. i. in fi. ¶ Ad otraria. Respōdeo breuiter ad primū dum dicit q̄ ꝓmittit sub cōditione. nego: imo pure ꝓmittit cōfidens de numeratione futura. Ad id qđ dicūt ex eo q̄ cōpetit exceptio: ergo actio: ergo vtraq; obligatio. nego istam

22 consequentiā: quid enim repugnat ꝙ ex ciuili obligatione sola oriaꝫ actio: certe nihil. dices tu imo repugnat exemplū qđ dedistis. §. q̄ ciuilis obligatio hz fevt pater: naturalis vt mater: actio vt filia. ergo sequereꝫ q̄ filia descēderet. ex patre solo absq; matre: q̄ ex ciuili sola. Rñdeo: nō est repugnātia aliqua. sicut enim deus omniū cōditoꝛ creauit vnum hominem absq; patre ⁊ matre vt Adā: aliū hoīnē ex viro absq; muliere vt Euam. creauit alium ex muliere absq; viro ⁊ hic fuit Christus: ita imperatoꝛ cōditoꝛ actionum quasdā actiones datiuas: que nullū patrē habent neq; matrē. ⁊ actiones producit absq; aliqua obligatione de mūdo. de quib⁹ ꝑ glo. in l. cūmota. C. de trāsac. ⁊ de ac. ⁊ obli. l. j. Eodē modo hic introduxit actionē ex patre absq; matre vt ex obligatione ciuili absq; naturali: non video repugnantiā: magimeꝯ cū textinsti. de obli. in ꝓin. dum diffinit obligationē se refert ad ciuilia: siue ad actionē ciuilē in eo qđ dicit ſm nostre ciuitatis iura: ergo ſm ius ciuile. itē dicūt ipsi cōdicitio indebiti titur equitate. sed hoc non est equum. ergo ꝛc. Rñdeo: condictio indebiti continet in se quandā restitutionis causam: ⁊ sicut minoꝛ restituit, ꝓpter etatez: ita si erroꝛe probabili facti erraꝛ restituaꝛ errās, ꝓpter erroꝛē facti probabilē ex isto tit. de cōdi. inde. ⁊ ita apparet q̄ equitas adest: scz iusta causa restitutionis. Preterea dicūt ipsi posse opponi cōpensatione

18 de debito naturali: ergo ꝛc. Rñdeo: ⁊ opponi potest cōpēsatio de debito naturali contra petentē: non contra repetentē. ita videt velle glo. in d. l. interdū. j. eo. expressius in l. cum is §. j. j. eo. vbi glo. ratio: q̄ cum ista causa quandam restitutionem in se contineat: ante oīa iste qui ꝓpter suum erroꝛē probabilē est spoliatus debet in pristinū statum restitui que ratio in petente cessat. Preterea dicūt ipsi in pari causa potioꝛ est cōditio possidētis. Deodo: sed hic non est par causa: nā ille

19 cui debeꝛ naturaliter habet equitatē in genere suo. ⁊ iste qui agit cōdictione indebiti habet equitatē in specie: vt restituna tur ante oīa: vt dictū est: q̄ꝫ preferr eqtati in genere. l. i. §. de vsuca. ⁊ ibi no. ⁊ per Dy. in regu. possessoꝛ. de reg. iur. lib. vj. Preterea dicunt ipsi solutū indebitū ꝓpter aliud debitū potest retineri: ergo ꝓpter seipsum. vt in §. si centū. Rñd. potest retineri, ꝓpter aliud debitū. s. ciuiliter et naturaliter. vt. l. eleganter. post ꝓin. j. eo. sed ꝓpter aliud debitū naturaliter tm̄: non sic. ergo remanet glos. nostra defensata. Habemus de quatuoꝛ articulis expeditū primū articulum. ¶ Videamus de secūdo qñ est indebitum naturaliter sed ciuiliter debitū. ⁊ primo queramus exēpla. Glo. hic ponit multa exē pla. inter alia ponit de chirographo[a] seu de literaꝝ obliga

20 tione ante biēnīū. Ultramō. ꝙtra. dicūt em̄ ꝙ ante biennium non est nata ciuilis: nec naturalis obligatio: nā ille q̄ ꝓmittit spe future numerationis: ꝓmittit sub ꝺditione: ergo ante conditionē nulla est nata actio ⁊ obligatio. vt. l. cedere diem. de ver. signi. ⁊ hoc diebat Ja. de ravē. Pe. hoc reꝓbat: et idem Guil. de cug. dicentes q̄ nec glo. dicit verū nec Jac. de ravē. imo statim est nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio: quod pbaꝫ sic. contra obligationē literaꝝ datur exceptio nō numerate pecunie. vt. l. si ex cautione. de nō nume. pecu. in. l. cōtractibus. eo. tit. ⁊ insti. de lite. obli. in ꝓin. ergo ꝓsupponi tur actio: q̄ exceptio est actionis exclusio. sz si est actio ergo ozitur exceptio ex naturali ⁊ ciuili obligatione. vt institu. de obli. in ꝓn. Preterea. l. dicit q̄ cōdicit liberationē: ergo erat obligat⁹. vt. C. de ꝺđi. ob can. l. si cū exiguā. ⁊. l. si quasi. de nō nu. pecu. Preterea sz cōtractus nō impleaꝫ nō impedit̄ ciuilis obligatioꝛ naturalis: sz obstet exceptio. vt. l. iulianus. §. offerri. de act. emp. Preterea si Sctus habet debitā formam in se: sz causa nō sit iusta: parit ciuilē ⁊ naturalē obligationē

21 ꝓsito Sctus habet debitā suā formā ꝛc. ¶ Ja. but. tenebat glo. nostras: sz tamen pertrāsiuit multū succincte. dico glo. nostras dicere veritatem. ⁊ ad ostendēdum primo ꝓmitto id quod. s. dixi. vez teneꝫ naturaliter qui teneꝫ de iuregentium postpositis ꝓceptis iuris ciuilis. vt. l. cum amplius. §. j. j. de reg. iur. sed si ꝓmitto tibi dare centū sub spe future numerationis: credens q̄ tu mihi mutues: anteq̄ mutues cessat equitas. quare debeā tibi teneri naturaliter. ergo nō teneoꝛ q̄ hoc sit verū. do tibi tres tez. s. si cer. peta. l. qui pecuniam. parua lex est. vbi videt q̄ habeat in potestate ne accipiendo se obliget. apparet ergo q̄ non est obligatus. intellige sz naturaliter: nam cum ciuiliter nō est dubium qō est obligatus ad idem. j. que res pig. oblig. pos. l. penul. ⁊ qui po. in pigno. habeā. l. i. in fi. ¶ Ad otraria. Respōdeo breuiter ad primū dum dicit q̄ ꝓmittit sub cōditione. nego: imo pure ꝓmittit cōfidens de numeratione futura. Ad id qđ dicūt ex eo q̄ cōpetit exceptio: ergo actio: ergo vtraq; obligatio. nego istam

22 consequentiā: quid enim repugnat ꝙ ex ciuili obligatione sola oriaꝫ actio: certe nihil. dices tu imo repugnat exemplū qđ dedistis. §. q̄ ciuilis obligatio hz fevt pater: naturalis vt mater: actio vt filia. ergo sequereꝫ q̄ filia descēderet. ex patre solo absq; matre: q̄ ex ciuili sola. Rñdeo: nō est repugnātia aliqua. sicut enim deus omniū cōditoꝛ creauit vnum hominem absq; patre ⁊ matre vt Adā: aliū hoīnē ex viro absq; muliere vt Euam. creauit alium ex muliere absq; viro ⁊ hic fuit Christus: ita imperatoꝛ cōditoꝛ actionum quasdā actiones datiuas: que nullū patrē habent neq; matrē. ⁊ actiones producit absq; aliqua obligatione de mūdo. de quib⁹ ꝑ glo. in l. cūmota. C. de trāsac. ⁊ de ac. ⁊ obli. l. j. Eodē modo hic introduxit actionē ex patre absq; matre vt ex obligatione ciuili absq; naturali: non video repugnantiā: magimeꝯ cū textinsti. de obli. in ꝓin. dum diffinit obligationē se refert ad ciuilia: siue ad actionē ciuilē in eo qđ dicit ſm nostre ciuitatis iura: ergo ſm ius ciuile. itē dicūt ipsi cōdicitio indebiti titur equitate. sed hoc non est equum. ergo ꝛc. Rñdeo: condictio indebiti continet in se quandā restitutionis causam: ⁊ sicut minoꝛ restituit, ꝓpter etatez: ita si erroꝛe probabili facti erraꝛ restituaꝛ errās, ꝓpter erroꝛē facti probabilē ex isto tit. de cōdi. inde. ⁊ ita apparet q̄ equitas adest: scz iusta causa restitutionis. Preterea dicūt ipsi posse opponi cōpensatione

18 de debito naturali: ergo ꝛc. Rñdeo: ⁊ opponi potest cōpēsatio de debito naturali contra petentē: non contra repetentē. ita videt velle glo. in d. l. interdū. j. eo. expressius in l. cum is §. j. j. eo. vbi glo. ratio: q̄ cum ista causa quandam restitutionem in se contineat: ante oīa iste qui ꝓpter suum erroꝛē probabilē est spoliatus debet in pristinū statum restitui que ratio in petente cessat. Preterea dicūt ipsi in pari causa potioꝛ est cōditio possidētis. Deodo: sed hic non est par causa: nā ille

19 cui debeꝛ naturaliter habet equitatē in genere suo. ⁊ iste qui agit cōdictione indebiti habet equitatē in specie: vt restituna tur ante oīa: vt dictū est: q̄ꝫ preferr eqtati in genere. l. i. §. de vsuca. ⁊ ibi no. ⁊ per Dy. in regu. possessoꝛ. de reg. iur. lib. vj. Preterea dicunt ipsi solutū indebitū ꝓpter aliud debitū potest retineri: ergo ꝓpter seipsum. vt in §. si centū. Rñd. potest retineri, ꝓpter aliud debitū. s. ciuiliter et naturaliter. vt. l. eleganter. post ꝓin. j. eo. sed ꝓpter aliud debitū naturaliter tm̄: non sic. ergo remanet glos. nostra defensata. Habemus de quatuoꝛ articulis expeditū primū articulum. ¶ Videamus de secūdo qñ est indebitum naturaliter sed ciuiliter debitū. ⁊ primo queramus exēpla. Glo. hic ponit multa exē pla. inter alia ponit de chirographo[a] seu de literaꝝ obliga

20 tione ante biēnīū. Ultramō. ꝙtra. dicūt em̄ ꝙ ante biennium non est nata ciuilis: nec naturalis obligatio: nā ille q̄ ꝓmittit spe future numerationis: ꝓmittit sub ꝺditione: ergo ante conditionē nulla est nata actio ⁊ obligatio. vt. l. cedere diem. de ver. signi. ⁊ hoc diebat Ja. de ravē. Pe. hoc reꝓbat: et idem Guil. de cug. dicentes q̄ nec glo. dicit verū nec Jac. de ravē. imo statim est nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio: quod pbaꝫ sic. contra obligationē literaꝝ datur exceptio nō numerate pecunie. vt. l. si ex cautione. de nō nume. pecu. in. l. cōtractibus. eo. tit. ⁊ insti. de lite. obli. in ꝓin. ergo ꝓsupponi tur actio: q̄ exceptio est actionis exclusio. sz si est actio ergo ozitur exceptio ex naturali ⁊ ciuili obligatione. vt institu. de obli. in ꝓn. Preterea. l. dicit q̄ cōdicit liberationē: ergo erat obligat⁹. vt. C. de ꝺđi. ob can. l. si cū exiguā. ⁊. l. si quasi. de nō nu. pecu. Preterea sz cōtractus nō impleaꝫ nō impedit̄ ciuilis obligatioꝛ naturalis: sz obstet exceptio. vt. l. iulianus. §. offerri. de act. emp. Preterea si Sctus habet debitā formam in se: sz causa nō sit iusta: parit ciuilē ⁊ naturalē obligationē

21 ꝓsito Sctus habet debitā suā formā ꝛc. ¶ Ja. but. tenebat glo. nostras: sz tamen pertrāsiuit multū succincte. dico glo. nostras dicere veritatem. ⁊ ad ostendēdum primo ꝓmitto id quod. s. dixi. vez teneꝫ naturaliter qui teneꝫ de iuregentium postpositis ꝓceptis iuris ciuilis. vt. l. cum amplius. §. j. j. de reg. iur. sed si ꝓmitto tibi dare centū sub spe future numerationis: credens q̄ tu mihi mutues: anteq̄ mutues cessat equitas. quare debeā tibi teneri naturaliter. ergo nō teneoꝛ q̄ hoc sit verū. do tibi tres tez. s. si cer. peta. l. qui pecuniam. parua lex est. vbi videt q̄ habeat in potestate ne accipiendo se obliget. apparet ergo q̄ non est obligatus. intellige sz naturaliter: nam cum ciuiliter nō est dubium qō est obligatus ad idem. j. que res pig. oblig. pos. l. penul. ⁊ qui po. in pigno. habeā. l. i. in fi. ¶ Ad otraria. Respōdeo breuiter ad primū dum dicit q̄ ꝓmittit sub cōditione. nego: imo pure ꝓmittit cōfidens de numeratione futura. Ad id qđ dicūt ex eo q̄ cōpetit exceptio: ergo actio: ergo vtraq; obligatio. nego istam

22 consequentiā: quid enim repugnat ꝙ ex ciuili obligatione sola oriaꝫ actio: certe nihil. dices tu imo repugnat exemplū qđ dedistis. §. q̄ ciuilis obligatio hz fevt pater: naturalis vt mater: actio vt filia. ergo sequereꝫ q̄ filia descēderet. ex patre solo absq; matre: q̄ ex ciuili sola. Rñdeo: nō est repugnātia aliqua. sicut enim deus omniū cōditoꝛ creauit vnum hominem absq; patre ⁊ matre vt Adā: aliū hoīnē ex viro absq;

[a] ¶ Chirographo Adde ang. ⁊ Sa lice. ⁊ bñ facit ſm alex. teꝛ. i. l. si sub specie. C. ō postu. et insti. de li. obli. et. i. q. iiij. §. fi. ⁊ cō muniter doc. cum dictis bar. in hāc l. transeūt vnum not. dignum; ſm Bal. notabis qō qñ quis pñaſio nib⁹ ꝺaduerſar. jvꝝ dolo inductus est ad ſoluendū inde bitū repetit ꝑ cō dictionē indebiti ſicut repetit ille q̄ per erroꝛem facti probabilē ſoluit: vt probaꝫ in. l. j. ⁊ a glo. in, ver. ex toꝛ ta. C. ne fi. ꝑ pre.

fideiussoꝛ. §. in oībus. j. man. ⁊. l. si sine. §. j. rē ratā haberi. Fallit si soluaꝫ ex causa transactionis: vt. l. ij. C. eo. ⁊. l. in summa. in ꝓin. j. eo. Itē fallit in causis q̄ crescunt ꝓ inficiationē: vt dictū est. ⁊ de hoc no. plenius in. l. eleganter. in fi. j. eo. ⁊ est expeditus tertius articulus. ¶ Quartus ⁊ vltimus articulus est ¶ qñ est vtroq; iure debitū: sz ope exceptionis indebiti

27 tum glo. in. l. cū qs. C. de iur. ⁊ fac. igno. de ista exceptione dubia ꝛc. ¶ Quintum ⁊ vltimū membꝝ est qñ qs est tutus exceptione aliqua inducta ad rigoꝛem iuris cōseruandū: ⁊ tunc solutū quocūq; erroꝛe non repetitur: vt hic. ⁊. l. iulianus. j. eo. ⁊. l. i. C. eo. ⁊ vide glo. hic aduerte. quid vult dicere ista glo. posita in. l. cū quis. C. de iur. ⁊ fac. igno. de exceptione inducta ad rigoꝛem iuris conseruandum. si vellet intelligere de exceꝑ. rei iudi. non deberet: q̄ illa cadit sub primo membꝛo ſm opi. glo. veram qñ est indebitū ciuiliter: sed naturaliter debitū: et ideo cum allegat. l. j. nō bene cadit hoc: sed ego intelligo exceptionem inductā ad rigoꝛem iuris cōseruandum exceptione litis pēdentie. de qua loquitur d. l. iulianus. j. eo. Item si sum tutus exceptione foꝛi: ⁊ idem in similib⁹ que nō respiciunt obligationē neq; actionē: sed solū cōueniendi modū seu facultatem: ⁊ ideo dico q̄ exceptio[c] epistole diui adriani ⁊ exceptio quam habēt fideiussoꝛes per aut. de fideiusso. ⁊ duo rei. per aut. de duoreis. sunt de illis exceptionibus que sunt inducte ad rigoꝛem iuris conseruandum. ifō em̄ tenduntur ad perimendū obligationem vel actionem principaliter. sed tēdunt ad hoc vt alius ꝓius cōueniaꝫ sz per quādam consequentiā remaneret: vt ille cū ꝓius cōuentus soluat ⁊ alius liberet̄ illa liberatio erit ꝓpter solutionē non vigoꝛe illius exceptionis. vnde tutus hac exceꝑ. solutus nō repetit: vt. l. si testamēto. §. pe. de fideiuſsbāc repetitionē habetis in. l. cum quis. de iur. ⁊ fac. igno.

Si quis soluerit. Solutū indebite etiā ex cōuētione repetitur. h. d.

¶ Querit̄ qua actione repetaꝫ. glo. dicit actione p̄scrip. ver. vt. l. rebus. C. de re. pmu. Puto q̄ etiā habeat locū cōdictio indebiti: sicut ⁊ cōdictio ob cām habet locū qñ datum est ob cām futuram ⁊ cōuentionē de repetēdo si cā cessaret. vt no. j. de dona. l. i. ⁊ est in. l. ij. C. de condi. ob cām. Contra hoc facit: q̄ qñ sit mutuum naturale ⁊ stipulatio interuenit nō oriꝫ actio ex mutuo: sed ex stipulatione. l. certi con dictio. §. qm̄. s. fi. si cer. pe. ita hic vꝫ q̄ non oriatur actio ex numeratione. ⁊ equiparatur mutuū ⁊ indebitū: vt in. §. his quoq; insti. quibus mo. re. cōtra. ob. Sol. illud⁹ verū fi intercessisset stipulatio. l. si fine. in ꝓin. j. rem ra. ba. hic vero fuit pactum simpleꝝ. ⁊ hoc est qđ no. glo. ij. hic.

Si quid. facto apparet negotium pertinere: etiam si ipsi non

soluitur. h. d. vsq; ad. l. si procurator.

1 ¶ Legata ex testamento qđ non debeantur qñ beneficiatis aditio non valuit de iure pretorio licet de iure ciuili sic.

2 Existētia siu heredis q̄ cōiter nō cōfirmet legata. ✣ Andre. Poma.

Monest nouū. Sūmari. s. a ¶ Ex ptāte. vide Alre. consi. xxxiij. col. j. ⁊ seq.

1 ta vnū ex hac. l. ⁊ q̄ hz hereditatis aditio teneat de iure ciuili. si tū nō tenet de iure pretorio vpūta rescissa per restōnem legata nō debentur.

2 hic est ter. q̄ multū not. Simile etiā videmus ⁊ in existētia sui heredis q̄ nō confirmat legata cōiter vt. l. j. in fi. vt in pos. leg. nam ibi beneficiū pretoris b mortui recessit ab hereditate. Fallit in relicto libertatis: vt. l. cū quasi. §. sed ⁊ si qs. de fideicō. libe. et. l. sciendum. j. de ma. testa. Itē fallit in fideicommisso vniuersali. vt. l. ita tū. §. fi ꝑ. j. ad treb. rō q̄ repudians potest cogi vt adeat: operaꝛet tū aditio cōtra quā petita est restitutio cōfirmationis tabularū pupillariū: vt. l. si filius. q̄ patri. ſm vnā lec. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ de acquir. here. l. iulianus. als incipit si pupillus. ⁊. l. pater. de p̄mile. credi.

1 ¶ Si procurator soluit indebitum qñ repetaꝫ per dñm. ⁊ nu. 4.

2 In mandato generali qō veniat quod quis soluat creditoꝛibus.

3 Illicitū qō non veniat in mandato gñali. ⁊ nu. 6.

5 Si procuratori culpa non potest imputari periculum pertinet ad dñm.

7 In generali mandato dato procuratoꝛi q̄ nō cōprehendatur q̄ procurator petat aliquid per qō do minus inciderꝛ in penam.

8 Contumacia procuratoꝛis qō noceat dño.

9 Negligentia procuratoꝛis qō noceat dño.

10 Ad debitū solutū. pcuratoꝛi qō ꝓtima facie appa rebat debitū ita q̄ quilibet diligēs illud recepisset qō dñs teneatur etiam si non ratificauerit.

11 Pupillus vel minoꝛ qñ possit ratificare gestum a tutoꝛe vel curatoꝛe.

12 Factū noīe pupilli vel minoꝛis tutoꝛē vel curatoꝛem habētis p aliū qō pupillus vel minoꝛ ipse cū autoꝛitate tutoꝛis vel curatoꝛis ratificare potest.

13 Condictio indebiti cui ⁊ ꝺ quē cōpetat. ⁊ nu. 14.

Si procurator. Si pcuraꝛ toꝛ soluit ꝛindebitū repetit̄: secus si debitū ⁊ de indebito recipiendo nō videt mādatū. Idem in tutoꝛe. h. d. ꝺiuide. ꝓima pars loquitur in procuratoꝛe soluente. sc̄da in procuratoꝛe cui soluitur. tertia in procuratoꝛe et tutoꝛe simul. sc̄da ibi: idem labeo. tertia ibi: iulianus. Itē ꝓima ⁊ secunda subꝺiuidit in duas. sc̄da ſm opi. glo. veram qñ est indebitū ciuiliter: sed naturaliter debitū: et ideo cum allegat. l. j. nō bene cadit hoc: sed ego intelligo exceptionem inductā ad rigoꝛem iuris cōseruandum exceptione litis pēdentie. de qua loquitur d. l. iulianus. j. eo. Item si sum tutus exceptione foꝛi: ⁊ idem in similib⁹ que nō respiciunt obligationē neq; actionē: sed solū cōueniendi modū seu facultatem: ⁊ ideo dico q̄ exceptio[c] epistole diui adriani ⁊ exceptio quam habēt fideiussoꝛes per aut. de fideiusso. ⁊ duo rei. per aut. de duoreis. sunt de illis exceptionibus que sunt inducte ad rigoꝛem iuris conseruandum. ifō em̄ tenduntur ad perimendū obligationem vel actionem principaliter. sed tēdunt ad hoc vt alius ꝓius cōueniaꝫ sz per quādam consequentiā remaneret: vt ille cū ꝓius cōuentus soluat ⁊ alius liberet̄ illa liberatio erit ꝓpter solutionē non vigoꝛe illius exceptionis. vnde tutus hac exceꝑ. solutus nō repetit: vt. l. si testamēto. §. pe. de fideiuſsbāc repetitionē habetis in. l. cum quis. de iur. ⁊ fac. igno.

Si quis soluerit. Solutū indebite etiā ex cōuētione repetitur. h. d.

¶ Querit̄ qua actione repetaꝫ. glo. dicit actione p̄scrip. ver. vt. l. rebus. C. de re. pmu. Puto q̄ etiā habeat locū cōdictio indebiti: sicut ⁊ cōdictio ob cām habet locū qñ datum est ob cām futuram ⁊ cōuentionē de repetēdo si cā cessaret. vt no. j. de dona. l. i. ⁊ est in. l. ij. C. de condi. ob cām. Contra hoc facit: q̄ qñ sit mutuum naturale ⁊ stipulatio interuenit nō oriꝫ actio ex mutuo: sed ex stipulatione. l. certi con dictio. §. qm̄. s. fi. si cer. pe. ita hic vꝫ q̄ non oriatur actio ex numeratione. ⁊ equiparatur mutuū ⁊ indebitū: vt in. §. his quoq; insti. quibus mo. re. cōtra. ob. Sol. illud⁹ verū fi intercessisset stipulatio. l. si fine. in ꝓin. j. rem ra. ba. hic vero fuit pactum simpleꝝ. ⁊ hoc est qđ no. glo. ij. hic.

Si quid. facto apparet negotium pertinere: etiam si ipsi non

soluitur. h. d. vsq; ad. l. si procurator.

1 ¶ Legata ex testamento qđ non debeantur qñ beneficiatis aditio non valuit de iure pretorio licet de iure ciuili sic.

2 Existētia siu heredis q̄ cōiter nō cōfirmet legata. ✣ Andre. Poma.

Monest nouū. Sūmari. s. a ¶ Ex ptāte. vide Alre. consi. xxxiij. col. j. ⁊ seq.

1 ta vnū ex hac. l. ⁊ q̄ hz hereditatis aditio teneat de iure ciuili. si tū nō tenet de iure pretorio vpūta rescissa per restōnem legata nō debentur.

2 hic est ter. q̄ multū not. Simile etiā videmus ⁊ in existētia sui heredis q̄ nō confirmat legata cōiter vt. l. j. in fi. vt in pos. leg. nam ibi beneficiū pretoris b mortui recessit ab hereditate. Fallit in relicto libertatis: vt. l. cū quasi. §. sed ⁊ si qs. de fideicō. libe. et. l. sciendum. j. de ma. testa. Itē fallit in fideicommisso vniuersali. vt. l. ita tū. §. fi ꝑ. j. ad treb. rō q̄ repudians potest cogi vt adeat: operaꝛet tū aditio cōtra quā petita est restitutio cōfirmationis tabularū pupillariū: vt. l. si filius. q̄ patri. ſm vnā lec. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ de acquir. here. l. iulianus. als incipit si pupillus. ⁊. l. pater. de p̄mile. credi.

1 ¶ Si procurator soluit indebitum qñ repetaꝫ per dñm. ⁊ nu. 4.

2 In mandato generali qō veniat quod quis soluat creditoꝛibus.

3 Illicitū qō non veniat in mandato gñali. ⁊ nu. 6.

5 Si procuratori culpa non potest imputari periculum pertinet ad dñm.

7 In generali mandato dato procuratoꝛi q̄ nō cōprehendatur q̄ procurator petat aliquid per qō do minus inciderꝛ in penam.

8 Contumacia procuratoꝛis qō noceat dño.

9 Negligentia procuratoꝛis qō noceat dño.

10 Ad debitū solutū. pcuratoꝛi qō ꝓtima facie appa rebat debitū ita q̄ quilibet diligēs illud recepisset qō dñs teneatur etiam si non ratificauerit.

11 Pupillus vel minoꝛ qñ possit ratificare gestum a tutoꝛe vel curatoꝛe.

12 Factū noīe pupilli vel minoꝛis tutoꝛē vel curatoꝛem habētis p aliū qō pupillus vel minoꝛ ipse cū autoꝛitate tutoꝛis vel curatoꝛis ratificare potest.

13 Condictio indebiti cui ⁊ ꝺ quē cōpetat. ⁊ nu. 14.

Si procurator. Si pcuraꝛ toꝛ soluit ꝛindebitū repetit̄: secus si debitū ⁊ de indebito recipiendo nō videt mādatū. Idem in tutoꝛe. h. d. ꝺiuide. ꝓima pars loquitur in procuratoꝛe soluente. sc̄da in procuratoꝛe cui soluitur. tertia in procuratoꝛe et tutoꝛe simul. sc̄da ibi: idem labeo. tertia ibi: iulianus. Itē ꝓima ⁊ secunda subꝺiuidit in duas. sc̄da ſm opi. glo. veram qñ est indebitū ciuiliter: sed naturaliter debitū: et ideo cum allegat. l. j. nō bene cadit hoc: sed ego intelligo exceptionem inductā ad rigoꝛem iuris cōseruandum exceptione litis pēdentie. de qua loquitur d. l. iulianus. j. eo. Item si sum tutus exceptione foꝛi: ⁊ idem in similib⁹ que nō respiciunt obligationē neq; actionē: sed solū cōueniendi modū seu facultatem: ⁊ ideo dico q̄ exceptio[c] epistole diui adriani ⁊ exceptio quam habēt fideiussoꝛes per aut. de fideiusso. ⁊ duo rei. per aut. de duoreis. sunt de illis exceptionibus que sunt inducte ad rigoꝛem iuris conseruandum. ifō em̄ tenduntur ad perimendū obligationem vel actionem principaliter. sed tēdunt ad hoc vt alius ꝓius cōueniaꝫ sz per quādam consequentiā remaneret: vt ille cū ꝓius cōuentus soluat ⁊ alius liberet̄ illa liberatio erit ꝓpter solutionē non vigoꝛe illius exceptionis. vnde tutus hac exceꝑ. solutus nō repetit: vt. l. si testamēto. §. pe. de fideiuſsbāc repetitionē habetis in. l. cum quis. de iur. ⁊ fac. igno.

Si quis soluerit. Solutū indebite etiā ex cōuētione repetitur. h. d.

¶ Querit̄ qua actione repetaꝫ. glo. dicit actione p̄scrip. ver. vt. l. rebus. C. de re. pmu. Puto q̄ etiā habeat locū cōdictio indebiti: sicut ⁊ cōdictio ob cām habet locū qñ datum est ob cām futuram ⁊ cōuentionē de repetēdo si cā cessaret. vt no. j. de dona. l. i. ⁊ est in. l. ij. C. de condi. ob cām. Contra hoc facit: q̄ qñ sit mutuum naturale ⁊ stipulatio interuenit nō oriꝫ actio ex mutuo: sed ex stipulatione. l. certi con dictio. §. qm̄. s. fi. si cer. pe. ita hic vꝫ q̄ non oriatur actio ex numeratione. ⁊ equiparatur mutuū ⁊ indebitū: vt in. §. his quoq; insti. quibus mo. re. cōtra. ob. Sol. illud⁹ verū fi intercessisset stipulatio. l. si fine. in ꝓin. j. rem ra. ba. hic vero fuit pactum simpleꝝ. ⁊ hoc est qđ no. glo. ij. hic.

Si quid. facto apparet negotium pertinere: etiam si ipsi non

[a] ¶ Chirographo Adde ang. ⁊ Sa lice. ⁊ bñ facit ſm alex. teꝛ. i. l. si sub specie. C. ō postu. et insti. de li. obli. et. i. q. iiij. §. fi. ⁊ cō muniter doc. cum dictis bar. in hāc l. transeūt vnum not. dignum; ſm Bal. notabis qō qñ quis pñaſio nib⁹ ꝺaduerſar. jvꝝ dolo inductus est ad ſoluendū inde bitū repetit ꝑ cō dictionē indebiti ſicut repetit ille q̄ per erroꝛem facti probabilē ſoluit: vt probaꝫ in. l. j. ⁊ a glo. in, ver. ex toꝛ ta. C. ne fi. ꝑ pre.

[b] ¶ Ex ptāte. vide Alre. consi. xxxiij. col. j. ⁊ seq.

[c] ¶ Exceptio. adō tu et vide ad hoc Bar. hic. do. Frā. de are. i. c. ꝺuect⁹. col. ij. de iudi.

[d] ¶ Illud. Ista est cōis opi. ſm Alberi. l. in ꝺiē. j. eo. Itū tñ tenet. idez bar. l. si socer. §. lucius. i. v. col. ff. so. ma. ⁊ sequit Jaſo. d. l. in ꝺiē. j. eo. ti.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Andre. Poma. a

Tudic. vide Alex. consil. xxxiij. i. col. vide Ro. l. si procurator falso. ff. titu. ij. Ex doctrina Bart. colligo regulam quod in mādato generali nunq̄ intelligit mandatū q̄ qs indebitū recipiat. ꝛ p ꝺ̄s ne illicitū cōmittatur mens est mandantis. ꝛ etiā ne aliqd tale propter qđ posset in pēnā incidere. ꝛ q̄q̄ Bar. sumat hec ex tex. hic tū considera q̄ tex. nullam facit de pena mentionem, vnde credo qđ Bar. habuerit considerationem ad ea que frequentius accidunt cū ēm dicatur hic qđ in generali mandato nunq̄ venit illicitum: ly aliq̄ posset esse illicitū sine pena. ꝛ per hec vi deatur ex quo in text. de pena vbi nullū q̄ Bar. hic male collegerit q̄ etiam non intelligitur mandatum id, ppter qđ ꝺ̄s in penaz incidere posset tū Bartol. bñ no. si cōsideramus. ꝛ hanc crēdo fuisse ei⁹ intentionē qđ plerūq; illicitum pena aliqua coercet. l. in testāmēto. ff. finali. de manū. testa. ibi quos pena ꝛc. ꝛ vltra istas duas q. ff. hic per Bar. propter hāc regulam deducuntur adde quod dicit Paul. de castro hic in vlti. colū. in fi. ꝺ̄ finia quā fecit revocari propter articulos criminosos factos per procuratorē. et ista quidē regula, pcedit etiam si procurator ly manda- 9
tum generale cuz libera. l. si pater. ff. que in frau. cre. et etiam si in generali procuratorio iurā tum esset per dominum qđ nō reciret ꝺ̄s ea q̄ face- 10
ret procurator. ita dicit egregia bal. c. fin. viij. colū. vt lit. nō cōtestp gl. l. non videt. ff. qui iussu. ff. de regiu. de qua gloss. vide etiam hic Bald. Et ad id adde qđ not. Bal. c. nōnulli ad ff. de rescrip. qđ in gñali mandato non venit vt procurator cōmittat: sed necesse quod in hoc habeat mandatum speciale. ꝛ compromissum est res periculosa. l. diē proferre. ff. ff. ari. ff. de arbi. ꝛ hoc est de mente Bartol. ly in specie non dicat hoc in prima illatione. In materia huius regule ꝛ dicti Barto. hic vide quod eleganter dicit Ang. l. ab executore. in. iiij. col. et. l. si expressim. xxvij. col. ff. de appel. dum vult qđ in generali mādato nunq̄ venit vt qs appellet ab executore. col. etiam si mandatum esset procuratori vt posset appellare ab oī sua diffinitiua ꝛ interlocutoria: sed ad hoc requiritur mandatum speciale in ꝺ̄ia ꝺ̄s indebitū recipiat. ꝛ p ꝺ̄s ne illicitū cōmittatur mens est mandantis. ꝛ etiā ne aliqd tale propter qđ posset in pēnā incidere. ꝛ q̄q̄ Bar. sumat hec ex tex. hic tū considera q̄ tex. nullam facit de pena mentionem, vnde credo qđ Bar. habuerit considerationem ad ea que frequentius accidunt cū ēm dicatur hic qđ in generali mandato nunq̄ venit illicitū: ly aliq̄ posset esse illicitū sine pena. ꝛ per hec vi deatur ex quo in text. de pena vbi nullū q̄ Bar. hic male collegerit q̄ etiam non intelligitur mandatum id, ppter qđ ꝺ̄s in penaz incidere posset tū Bartol. bñ no. si cōsideramus. ꝛ hanc crēdo fuisse ei⁹ intentionē qđ plerūq; illicitum pena aliqua coercet. l. in testāmēto. ff. finali. de manū. testa. ibi quos pena ꝛc. ꝛ vltra istas duas q. ff. hic per Bar. propter hāc regulam deducuntur adde quod dicit Paul. de castro hic in vlti. colū. in fi. ꝺ̄ finia quā fecit revocari propter articulos criminosos factos per procuratorē. et ista quidē regula, pcedit etiam si procurator ly mandatum generale cuz libera. l. si pater. ff. que in frau. cre. et etiam si in generali procuratorio iuratum esset per dominum qđ nō reciret ꝺ̄s ea q̄ faceret procurator. ita dicit egregia bal. c. fin. viij. colū. vt lit. nō cōtestp gl. l. non videt. ff. qui iussu. ff. de regiu. de qua gloss. vide etiam hic Bald. Et ad id adde qđ not. Bal. c. nōnulli ad ff. de rescrip. qđ in gñali mandato non venit vt procurator cōmittat: sed necesse quod in hoc habeat mandatum speciale. ꝛ compromissum est res periculosa. l. diē proferre. ff. ff. ari. ff. de arbi. ꝛ hoc est de mente Bartol. ly in specie non dicat hoc in prima illatione. In materia huius regule ꝛ dicti Barto. hic vide quod eleganter dicit Ang. l. ab executore. in. iiij. col. et. l. si expressim. xxvij. col. ff. de appel. dum vult qđ in generali mādato nunq̄ venit vt qs appellet ab executore. col. etiam si mandatum esset procuratori vt posset appellare ab oī sua diffinitiua ꝛ interlocutoria: sed ad hoc requiritur mandatum speciale in indiuiduo propter. l. ab executore. in fin. C. quorū appel. non recip. ita de facto obtinuisse alleg. Ange. de perusio in. q. incip. pronuntiata est tenuta ex instrumento locationis. Adde qđ consuluit Ro. consi. cxlij. incip. spectabilis. col. vlti. ꝛ consil. cxxxj. alias. cxxx. incip. circa primum. col. iiij. Ancha. consi. cccl. incip. in quesito. Alex. consi. lxxxj. incipi. ih causa et lite. col. pe. Semi. c. penul. circa fin. de elec. i. vj. Lap. alleg. cxxvij. incipi. primo queritur. in iij. col. quē sequitur Semi. in. c. eū qui. circa finē. de prebē. in. vi. Alex. consi. cxlij. col. v. Alleg. cōsi. cxxvij. et duobus sequē. voluminibus. vbi dicit quod scriptura aliquius debet intelligi ne contineat illicitum et pulchre Sozi. cōsilio. cccxxj. in. ij. col. iij. vo. vbi declarādo pulchra ponit.

tum speciale in indiuiduo propter. l. ab executore. in fin. C. quorū appel. non recip. ita de facto obtinuisse alleg. Ange. de perusio in. q. incip. pronuntiata est tenuta ex instrumento locationis. Adde qđ consuluit Ro. consi. cxlij. incip. spectabilis. col. vlti. ꝛ consil. cxxxj. alias. cxxx. incip. circa primum. col. iiij. Ancha. consi. cccl. incip. in quesito. Alex. consi. lxxxj. incipi. ih causa et lite. col. pe. Semi. c. penul. circa fin. de elec. i. vj. Lap. alleg. cxxvij. incipi. primo queritur. in iij. col. quē sequitur Semi. in. c. eū qui. circa finē. de prebē. in. vi. Alex. consi. cxlij. col. v. Alleg. cōsi. cxxvij. et duobus sequē. voluminibus. vbi dicit quod scriptura aliquius debet intelligi ne contineat illicitum et pulchre Sozi. cōsilio. cccxxj. in. ij. col. iij. vo. vbi declarādo pulchra ponit.

pōt nō habere ratū qua actione repetit dicit glos. vtili cōdictione indebiti: sicut dicimus in mutuo. vt. l. si absentis. C. si cer. pet. qđ placet. ¶ Venio ad scām partem. ꝺ̄z hic q̄ procuratori pōt solui contra de sol. l. hoc iure. ꝛ. ff. de pac. l. ff si tantum. Solu. ibi loquitur in procuratore litis hic in procuratore omniū bonorū. qđ dic plene. vt. ꝺ. l. hoc iure.

¶ Sed op. ꝺ̄z hic: q̄ in generali mandato nō venit illicitū. contra. j. de dā. infec. stipulatio cōpetit. in pūnci. ver. sed qđ gl. non soluit: tu dic[a] q̄ in generali mandato. ꝛ in qualibet generali dispositione permissa non videtur permissum illicitū. vt hic et. l. si pater filio. j. de his que in frau. cre. Sic econtra in generali dispositione prohibitiua: vel q̄ prohibitionis vim obtinet nō veniunt licita: vt. l. contraria. vbi quis promisit de dam. infec. vr̄ ēm promittere qđ non fiet dānum: et si fiet emendabitur. intellige si fiet sz̄ indebite. ¶ Et p istū[b] text. ꝛ ego ꝺ̄z ꝛ dico pluries in practica qđ in generali mādato nō venit q̄ procurator petat aliquid per qđ ꝺ̄s dominus incideret in penam: ꝛ ideo si procurator peteret illud qđ iam decisum est p cōpromissum: potest pars dicere qđ ex hac petitione potest ꝺ̄s incidere in penam: qđ procurator nō admittatur sine speciali mādato vel expressa ratihabitatione. vt hic et. ꝺ. l. si pater. de his que in fran. cre. Idem dico si procurator pduceret aliquas exceptiones quibus non probatis ꝺ̄s caderet in magnam penam ex forma statuti: qđ tunc requiritur speciale mandatum: alias nō esset parti consultum ꝛ sic fieret partis conditio deterior: per aduentum procuratoris cōtra. l. ff. ff. defendi. qui ex cau. in pos. ꝛ sic debet intelligi. l. non distinguemus. ff. de arbi. Dicetis vos semper potest ꝺ̄s incidere in penam saltem expensarum si succūberet: ergo semper requiritur speciale mandatum. Rñ. pena expensarū potest in fligi ipsi procuratori nec est necesse qđ infligatur ꝺ̄o: vt. l. qui in solidū. ff. etiam. de leg. ij. et argu. l. j. ff. si procurator. ff. si quis ius ꝺi. nō obtē. Que autē. ff. ꝺ̄z habent locū in pena que ipsi ꝺ̄o ꝺ̄z imponi. ¶ Item dicetis vos ergo nunq̄ cōtumacia † procuratoris nocebit ꝺ̄o q̄ non videtur mandatū q̄ sit contumax qđ est ff casum. l. eū qui res. C. de procu. Rñ. predicta loquunt q̄ pena est cōmittenda ꝛpter aliqđ factū: ly si venit cōmittenda ꝛpter aliqđ neglectū. illa negligētia nō ꝺ̄z ꝛpprie negligentia, pcuratoris sed ꝺ̄i: q̄ talē negligentem procuratorem cōstituit: cui illud facere incūbebat. casus est in. l. si procurator. ff. si tutor. vel. mandati. de hoc ꝺ̄xi in. l. cum filius. ff. de verbo. obli. ꝛ hoc verū q̄ procurator negligēs est. secus si iusto impedimento impediētur: vt. l. cum a matribus. C. qui pe. tu. ¶ Circa istam partem quero quid si † istud indebitum qđ solnebat procuratori prima facie apparebat debitū: ita qđ quilibet bonus ꝛ diligēs homo hoc recepisset oī culpa cessante. vt in casu. l. iij. ff. eod. Certe puto qđ tunc veniat in mandato: nec sit necessaria ratihabitio. vtiliter enī ꝛ bene procurator fecit: vt. l. qui vtiliter. de negg. gest. ꝛ q̄ cessat ratio posita in hoc tex. nam de hoc nomine exigendo mandasse videtur. ¶ Venio ad tertiā partē. ꝛ ista videt ff dicere ꝛpter. in. glo. adde tū q̄ si recipiebat hoc procurator omni culpa cessante. indistincte repetitur a domino q̄ hoc videt venire in mādato vt dictū est. quomodo autē hoc, pcedat qđ cōtra procuratorē dat. cōdictio

pōt nō habere ratū qua actione repetit dicit glos. vtili cōdictione indebiti: sicut dicimus in mutuo. vt. l. si absentis. C. si cer. pet. qđ placet. ¶ Venio ad scām partem. ꝺ̄z hic q̄ procuratori pōt solui contra de sol. l. hoc iure. ꝛ. ff. de pac. l. ff si tantum. Solu. ibi loquitur in procuratore litis hic in procuratore omniū bonorū. qđ dic plene. vt. ꝺ. l. hoc iure.

¶ Sed op. ꝺ̄z hic: q̄ in generali mandato nō venit illicitū. contra. j. de dā. infec. stipulatio cōpetit. in pūnci. ver. sed qđ gl. non soluit: tu dic[a] q̄ in generali mandato. ꝛ in qualibet generali dispositione permissa non videtur permissum illicitū. vt hic et. l. si pater filio. j. de his que in frau. cre. Sic econtra in generali dispositione prohibitiua: vel q̄ prohibitionis vim obtinet nō veniunt licita: vt. l. contraria. vbi quis promisit de dam. infec. vr̄ ēm promittere qđ non fiet dānum: et si fiet emendabitur. intellige si fiet sz̄ indebite. ¶ Et p istū[b] text. ꝛ ego ꝺ̄z ꝛ dico pluries in practica qđ in generali mādato nō venit q̄ procurator petat aliquid per qđ ꝺ̄s dominus incideret in penam: ꝛ ideo si procurator peteret illud qđ iam decisum est p cōpromissum: potest pars dicere qđ ex hac petitione potest ꝺ̄s incidere in penam: qđ procurator nō admittatur sine speciali mādato vel expressa ratihabitatione. vt hic et. ꝺ. l. si pater. de his que in fran. cre. Idem dico si procurator pduceret aliquas exceptiones quibus non probatis ꝺ̄s caderet in magnam penam ex forma statuti: qđ tunc requiritur speciale mandatum: alias nō esset parti consultum ꝛ sic fieret partis conditio deterior: per aduentum procuratoris cōtra. l. ff. ff. defendi. qui ex cau. in pos. ꝛ sic debet intelligi. l. non distinguemus. ff. de arbi. Dicetis vos semper potest ꝺ̄s incidere in penam saltem expensarum si succūberet: ergo semper requiritur speciale mandatum. Rñ. pena expensarū potest in fligi ipsi procuratori nec est necesse qđ infligatur ꝺ̄o: vt. l. qui in solidū. ff. etiam. de leg. ij. et argu. l. j. ff. si procurator. ff. si quis ius ꝺi. nō obtē. Que autē. ff. ꝺ̄z habent locū in pena que ipsi ꝺ̄o ꝺ̄z imponi. ¶ Item dicetis vos ergo nunq̄ cōtumacia † procuratoris nocebit ꝺ̄o q̄ non videtur mandatū q̄ sit contumax qđ est ff casum. l. eū qui res. C. de procu. Rñ. predicta loquunt q̄ pena est cōmittenda ꝛpter aliqđ factū: ly si venit cōmittenda ꝛpter aliqđ neglectū. illa negligētia nō ꝺ̄z ꝛpprie negligentia, pcuratoris sed ꝺ̄i: q̄ talē negligentem procuratorem cōstituit: cui illud facere incūbebat. casus est in. l. si procurator. ff. si tutor. vel. mandati. de hoc ꝺ̄xi in. l. cum filius. ff. de verbo. obli. ꝛ hoc verū q̄ procurator negligēs est. secus si iusto impedimento impediētur: vt. l. cum a matribus. C. qui pe. tu. ¶ Circa istam partem quero quid si † istud indebitum qđ solnebat procuratori prima facie apparebat debitū: ita qđ quilibet bonus ꝛ diligēs homo hoc recepisset oī culpa cessante. vt in casu. l. iij. ff. eod. Certe puto qđ tunc veniat in mandato: nec sit necessaria ratihabitio. vtiliter enī ꝛ bene procurator fecit: vt. l. qui vtiliter. de negg. gest. ꝛ q̄ cessat ratio posita in hoc tex. nam de hoc nomine exigendo mandasse videtur. ¶ Venio ad tertiā partē. ꝛ ista videt ff dicere ꝛpter. in. glo. adde tū q̄ si recipiebat hoc procurator omni culpa cessante. indistincte repetitur a domino q̄ hoc videt venire in mādato vt dictū est. quomodo autē hoc, pcedat qđ cōtra procuratorē dat. cōdictio

tunc ob contrariū. sed rñdeo q̄ hic ꝺ̄z tutorē ꝛ procuratorem minoris nō posse repetere intelligo nisi sicut quilibet maior vtili actione ratihabitione nō secuta. ꝛ sic cōcordat cum principio. ¶ Queritur et ista est pulchra. q. qñ scient[c] vtrum pupillus seu minor curatorem vel tutorē habēs ratum habeat vel non. dicunt quidam q̄ hoc non potest sciri durante pupillari seu minori etate: q̄ illo tpe nō potest ratum habere: nec nō habere: vt. l. si pupillus. de noua. tio. Alij dicunt ꝛ in hoc residet glo. qđ ipsi possunt repetere nomine pupilli. ꝛ sic ei⁹ noīe habere ratum. arg. l. cum indebitum. ꝛ. l. ff. j. ff. ff. sed ad illam. l. ff. Rñ. glo. vide glo. ibi hoc autē ꝛc. ꝛ teneas menti † qñ factum est aliquid noīe pupilli vel minoris curatorē habētis, per aliū potest ipse pupillus vel minor ratū habere eū autoritate ipsius tutoris seu curatoris: sicut pōt certos ℑctus facere, p bocl. iij. ff. j. ff. rem ra. ha. sed de eo qđ est factum per suum tutorem vel curatorem est dubium q̄ eo autore non potest: ꝛ sine eo similiter nō pōt. Quid dicemus: dico si loquitur hic in casu in quo procurator soluit, posset minor ratum habere autoritate tutoris: vt dictū est. Si vero soluit tutor: potest similiter habere ratum autoritate alterius tutoris: vt. l. pupillus. ff. j. de auto. tuto. Si vero nullū alium habet tutorē: tunc si quidem tutor soluit de pecunia sua: si quidem soluit cessante oī culpa. ꝛ sic poterat ipse imputaret minori illam solutionem: vt. ff. ff. l. iij. tūc potest pupillus ratū habere. ꝛ etiā ipse tutor: q̄ ex hoc non ex autoritate sibi tutor nec sibi aliquid acquirit ff̄z solū pupillo prodest q̄ parat sibi cōdictionem indebi. ita loquitur hic: sed si tutori posset aliqua culpa imputari. ꝛ sic q̄ soluit non posset repetere a minore: tunc non posset ipse ratum habere nec minori autorari: quis autorare tur in re sua contra dictam. l. pupillus. j. de auto. tuto. facit ad predicta de noua. l. nouare. sed si tutor soluit de pecunia pupilli. puto tunc indistincte q̄ nomine pupilli potest repetere. Ex hoc enim in nullo conditio pupilli fit deterior. ergo ꝛc. vt. ꝺ. l. nouare. et ēm hanc distinctionem habent saluari iste opi. ¶ Ultimo glo. hic per modū summe tractat materiam † cui ꝛ contra quem cōpetat condictio indebi. p qua declarāda aliquātulum clarius dic qñ quis soluit indebitū noīe suo. ꝛ p sua obligatione ℑcta a se tunc ipse soluens repetit. vt per totum istū titulum: qñq; quis soluit noīe suo ꝛ p sua obligatione: non tū cōtracta a se: sed ab alio. ꝛ tunc nō semper ipse repetit: sed qñq; repetit alius ad quem ex postfacto apparet negotium pertinere: vt. ff. eo. l. ij. iij. iiij. v. quod dic vt. ff. de peti. bere di. l. si quid possessor. in fi. ꝛ ibi not. quādoq; quis soluit noīe alieno. ꝛ pro obligatione aliena vt tutor ꝛ procurator: ꝛ tūc aut soluit illud qđ putabat debitum oī culpa cessante. ꝛ ꝺ̄o cōpetit condictio indebiti: q̄ hoc videtur venire in mandato. vt. ff. ꝺ̄xi. aut aliqua culpa potest ei imputari. ꝛ tunc ꝺ̄stingue. vt in gloss. ¶ † Secundo queritur contra quem detur condictio indebiti. ꝛ hic gloss. ꝺ̄xit aut soluit alicui suo noīe: aut alieno: si nomine alieno: aut habebat speciale mandatū: aut non. qđ ꝺic vt

tunc ob contrariū. sed rñdeo q̄ hic ꝺ̄z tutorē ꝛ procuratorem minoris nō posse repetere intelligo nisi sicut quilibet maior vtili actione ratihabitione nō secuta. ꝛ sic cōcordat cum principio. ¶ Queritur et ista est pulchra. q. qñ scient[c] vtrum pupillus seu minor curatorem vel tutorē habēs ratum habeat vel non. dicunt quidam q̄ hoc non potest sciri durante pupillari seu minori etate: q̄ illo tpe nō potest ratum habere: nec nō habere: vt. l. si pupillus. de noua. tio. Alij dicunt ꝛ in hoc residet glo. qđ ipsi possunt repetere nomine pupilli. ꝛ sic ei⁹ noīe habere ratum. arg. l. cum indebitum. ꝛ. l. ff. j. ff. ff. sed ad illam. l. ff. Rñ. glo. vide glo. ibi hoc autē ꝛc. ꝛ teneas menti † qñ factum est aliquid noīe pupilli vel minoris curatorē habētis, per aliū potest ipse pupillus vel minor ratū habere eū autoritate ipsius tutoris seu curatoris: sicut pōt certos ℑctus facere, p bocl. iij. ff. j. ff. rem ra. ha. sed de eo qđ est factum per suum tutorem vel curatorem est dubium q̄ eo autore non potest: ꝛ sine eo similiter nō pōt. Quid dicemus: dico si loquitur hic in casu in quo procurator soluit, posset minor ratum habere autoritate tutoris: vt dictū est. Si vero soluit tutor: potest similiter habere ratum autoritate alterius tutoris: vt. l. pupillus. ff. j. de auto. tuto. Si vero nullū alium habet tutorē: tunc si quidem tutor soluit de pecunia sua: si quidem soluit cessante oī culpa. ꝛ sic poterat ipse imputaret minori illam solutionem: vt. ff. ff. l. iij. tūc potest pupillus ratū habere. ꝛ etiā ipse tutor: q̄ ex hoc non ex autoritate sibi tutor nec sibi aliquid acquirit ff̄z solū pupillo prodest q̄ parat sibi cōdictionem indebi. ita loquitur hic: sed si tutori posset aliqua culpa imputari. ꝛ sic q̄ soluit non posset repetere a minore: tunc non posset ipse ratum habere nec minori autorari: quis autorare tur in re sua contra dictam. l. pupillus. j. de auto. tuto. facit ad predicta de noua. l. nouare. sed si tutor soluit de pecunia pupilli. puto tunc indistincte q̄ nomine pupilli potest repetere. Ex hoc enim in nullo conditio pupilli fit deterior. ergo ꝛc. vt. ꝺ. l. nouare. et ēm hanc distinctionem habent saluari iste opi. ¶ Ultimo glo. hic per modū summe tractat materiam † cui ꝛ contra quem cōpetat condictio indebi. p qua declarāda aliquātulum clarius dic qñ quis soluit indebitū noīe suo. ꝛ p sua obligatione ℑcta a se tunc ipse soluens repetit. vt per totum istū titulum: qñq; quis soluit noīe suo ꝛ p sua obligatione: non tū cōtracta a se: sed ab alio. ꝛ tunc nō semper ipse repetit: sed qñq; repetit alius ad quem ex postfacto apparet negotium pertinere: vt. ff. eo. l. ij. iij. iiij. v. quod dic vt. ff. de peti. bere di. l. si quid possessor. in fi. ꝛ ibi not. quādoq; quis soluit noīe alieno. ꝛ pro obligatione aliena vt tutor ꝛ procurator: ꝛ tūc aut soluit illud qđ putabat debitum oī culpa cessante. ꝛ ꝺ̄o cōpetit condictio indebiti: q̄ hoc videtur venire in mandato. vt. ff. ꝺ̄xi. aut aliqua culpa potest ei imputari. ꝛ tunc ꝺ̄stingue. vt in gloss. ¶ † Secundo queritur contra quem detur condictio indebiti. ꝛ hic gloss. ꝺ̄xit aut soluit alicui suo noīe: aut alieno: si nomine alieno: aut habebat speciale mandatū: aut non. qđ ꝺic vt

c ¶ Generali. Adde Bald. consilio. cxiij. lib. iij. vbi ponit quod procurator habens mandatum generale ad iurandum ꝛ faciendum omnia requisita ēm formam statutorum quod non potest facere incidere dominum in pena pronenientem ex statuto consilio. vj. libro. iiij. tenet quod procurator constitutus ad emologandum laudum anteq̄ sit latum nō potest emologare in preiudicium domini si sit iniquum: et vide eundem Baldum consilio. cclxxviij. incipien. magnifico canalere. eodem libro quinto.

indebiti

indebiti plene ꝺ̄xi in. l. si procurator falso. ff. ti. ij. vide istam glos. ij. magnam que est notanda. ꝛ signa eam: q̄z est magistra.

1 ☞ Algens condictione indebiti quid petere debeat.

2 Natura condictionis indebiti est vt quis obligetur ad id in quo factus est locupletior ꝛ non in plus.

1 **Quod indebitum.** Pro declaratiōe hui⁹ sum repetitur ꝛ qñ tantūdem. due sunt lect. vna q̄ tota. l. loquatur in specie soluta, q̄ si ex tat ipsa repetit. si nō. tūc repetitur estimatio. ꝛ hoc est q̄ ꝺ̄xit tantūdem. ¶ Cōtra hāc lec. op. in obligatione rem ꝺari. semp ꝺ̄z id ipsum peti: vt. l. pe. ff. ti. ij. ff. l. si seruū. in fin. de ver. obli. Sol. ꝺicit glo. qđ hoc respicit fi. hoc est executionē ipsam tū in libello ipsum ꝺ̄z peti. hoc nō est verū. ꝛ cōtra. l. in summa. ff. in frumento. j. eo. ff̄z ꝺicamus. vt. j. ꝺicā. Alij ꝺicūt q̄ qñ ſpecies soluitur repetitur ipsa species: qñ soluit quātitas repetit tantūdem. et hec bona. Sz̄ cōtra hoc opp. q̄ qñq; repetitur plus: qñq; minus: vt. l. in summa. ff. ei qui. et ff. in frumento. ꝛ. ff. pe. ꝛ. l. indebiti. in pūn. j. eo. ꝺicit gl. regula est hic que tū qñq; fallit. vt. ll. alleg. in ℑnium. ¶ natura eñ cōditionis huius est: vt quis obligetur ad id quo factus est locupletior: ꝛ nō in plus: vt. l. nā natura. ꝛ. l. si non sortem. ff. libertus. j. eo. vbi est tex. magis no. q̄ alibi. ꝛ no. per gl. j. de triti. l. in hac. in fi. magne gl. modo qñ mihi soluta est species si tex. tat: sum locupletior in ipsa re. ideo ipsa ꝺ̄z repeti: vt hic. si nō ex tat ꝛ eam vendidissem vel in meā vtilitatē cōsumpsissem: tunc essem locupletior in estimatione. ideo estimatio veniet in petitione ꝛ executione: vt. l. in summa. ff. in frumento. j. eo. ꝛ ꝺigi in. l. stipula. nō ꝺiui. j. de verb. obli. sed ff si esset locupletior in plus. puta in fructibus vel accessionibus vel in minus. illud tantūdem repetitur: vt in legi⁹ hic alleg. per glo. in contrarium. sed quando quātitas soluitur. tunc indistincte ꝺ̄z quis locupletior in eo qđ recipit. quātitas eñ perire nō potest. ideo tantūdem repetitur: vt hic. ꝛ. l. indebiti. ff. si numi. j. eo.

1 ☞ Qñ quis promittit per errorē noīe ꝺotis an possit opponere exceptionem ne exigatur nisi inquātum facere potest.

2 Exceptione quis cōueniatur nisi inquātum facere potest q̄ possit oppo ni post sententiam.

3 Promissio ꝛ solutio quando equiparentur.

4 Exceptio ne qs cōueniat nisi inquātū facere possit q̄ sit temporalis.

1 **Quod nomine.** Tutus exceptione ne qs exigatur nisi inquātū facere po test. solutū p errorē nō repetit. ꝺ. ꝺ. ff. ff. l. seq. ¶ ℑp. de. l. q̄ si maritus. j. de cōsti. pecu. Sol. ꝺicit gl. aliud in p mittente: vt ibi. aliud in soluēte: vt hic. ista vera recte intelligendo q̄ ibi loquit in p mittēte nō aio nouādi: ff̄z accedit obligatio obligationi: sicut ergo † post ſuiam posset opponi hec exceptio: vt. l. ex diuersō. ff. si. fol. matri. ꝛ. l. nesennius. in fi. de re iudi. ꝛ post constitutum seu scām p missionem: sed si esset facta aīo nouandi: tunc distinguere debemus qualiter fuerit facta aut eñ promisit q̄ noīe suo vel noīe ꝺotis ꝺebebat. l. non expressa quātitate. ꝛ tunc intelligitur qđ ꝺ̄z. f. cum effectu. Et potest opponi exceptio aut promisit expressa quātitate certa. ꝛ tunc nō posset opponi exceptio: vt. l. si prior. ꝛ ibi no. fol. matri. ꝛ. ꝺ. l. nesennius. Tex. hoc apparet q̄ promissio ꝛ solutio nō equiparantur. nec obst. ꝺicte solutioni. C. ad le. fal. l. fi. vbi promittere ꝛ soluere equiparātur: q̄ est verum quātum ad approbationē: vt ibi. sed quātum ad impediendā repetitionē: si quidē per promissionem tollit prima actio ꝛ eius natura: sicut p solutionē: et tunc est idem iuris: als secus vt apparet ex predictis. ¶ Sedo op. ꝛ videt ista. l. sibi cōtradicere. ꝺicit eñ qui nō potest solui istud est ꝺictio. Sol. nō potest facere deducto ne egeat: sed fecit remanēdo egens. ¶ Tertio opp. extra glo. tutus fauoz abili exceptione: ꝛ ꝺubia soluens repetit: vt. l. qui exceptionem. j. eo. sed hoc est hmōi. ergo ꝛc. in hoc cōtrario. ꝛ eius solutione multum se inuoluit Ly. C. de iur. ꝛ facigno. l. cū quis. in. v. q. Bre uiter † hec est veritas quam tenet Ja. bu. ꝛ Bul. de cu. ꝛ Ly. addidit ad lec. q̄ hec exceptio est tpalis: q̄ ꝑsumitur qđ ꝺiues efficiatur. vt. l. cura. ff. deficientium. de mu. ꝛ ho. ꝛ. l. si defunctus. C. arbi. tute.

In diem. Ante ꝺiem ꝺebitum soluens non repetit. videbitis in. l. sub conditione. cum. l. seq. eñ. j. eodem titulo.

Is cum quo. Solutum pro seruo licet minus sit in peculio non repetitur. ꝺ. ꝺ. ff. ff. l. leg. l. si quis reum. Sol. hic soluit nomine obligationis q̄a tenebatur filius vel seruus. ibi nomine obligationis ꝓpie. Barto.

1 ☞ Condictio indebiti transit ad heredem.

2 Solnens indebite vsum fructum fundi ꝓpriiq̄ quando repetat.

1 **Si fundi.** † Etiā ad heredē trāsit hec ꝺitio. hoc ꝺicit. Ista. l. legitur ꝺuob⁹ modis. vno modo q̄ fuit solutus vsufructus indebite. ꝛ ab eo q̄ solū vsum fructum habebat. quo defuncto heres eius repetit vsum fructum hoc est fructū preteriti tpis. Allio mō legit q̄ qs soluit vsumfructū fundi ꝓpriī indebite: tūc eo mortuo eius heres repetit vsum fructū nō formalem q̄ cum sit ꝺ̄s eum habere non pōt. vel intelligē qđ repetit formalem qui est apud reum indebite qui efficietur causalis cum erit

2 solut⁹. ¶ Ultimo glo. format † vnā. q. q̄ est ꝺubia ibi quid si fundum alienasset glo. ista pōt intelligi tribus modis. vno mō quid si alienasset fundū is qui fructū soluerat indebite. tūc rñdo glo. q̄ renuntiat ad. l. qui vsum fructū. ff. si stipulatus. nihil facit sed rñde qđ repetet ꝺ̄s ad quē ex postfacto appa ret pertinere: ᵃ vt. ff. ff. l. ij. ff. iij. Fructus aūt pteriti tpis repetet ipse soluens. facit ad predicta. ff. vsufru. quēad. ca. l. si tibi vsusfruct⁹. ff. l. iij. ff. si heres. ¶ Sedo modo pōt intelligi. quid si aliquis alienasset fundū ꝺeducto vsufructu quem vsum fructū postea soluit indebite: ꝛ decessit tunc procedit rñdo glo. ꝺe. ff. si stipulatus. vt ꝺistinguamus. an retinuerit vsumfructum p se tñ an pro se ꝛ herede. an ꝺubitatur vt eo casu quo pro se tñ retinuit heres nō posset repetere nisi fructus pteriti tpis sed si vsusfructus pertineat ad heredem heres pōt repetere vsum fructum. ¶ Tertio modo pōt intelligi. q̄ si alienauit fundū retento vsufructu hoc est q̄ ipsam alienationem ꝛpprietatis fecit indebite: tunc similiter rñdo glo. nil faceret ad. ꝓpositū: nā tunc non esset ꝺubiū q̄ heres eius posset ꝓprietatem nudam repetere. Bar.

a ¶ Pertinere. Adde fm Aler. hic q̄ magis cōmunis opi. est cōtra Bar.

Naturaliter. Naturalis obligatio impedit repetitionem soluti. ꝛ ei pōt accedere fideiussor ꝛ pignus. b. ꝺ.

1 ☞ Pupillus in eo quo fact⁹ est locupletior obligatur ciuiliter ꝛ naturaliter sine tutore. ꝛ nu. 2.

1 **Item quod.** † Pupillus sine tutore obligāt in quo locupletior efficit ideo solutū ex egtate naturali nō repetit. b. ꝺ. cū. l. seq. ¶ Ad ꝓin. l. op. q̄ ꝺebitū naturale solutū possit repeti. vt. l. cū qs. ꝺe iur. ꝛ facigno. ꝛ. f. ff. l. fideicōmissum. Sol. glo. ff. ff. ff. l. ij. ff. cū qs. ꝛ ꝺicit q̄ hoc ꝺz intelligi qñ soluit per errorem iuris. secus si facti. vt in ℑnio. ¶ Ultramō. aliter ꝺicunt. ꝺic vt ꝺigi. ꝛ tangā in. l. inter dū. j. eo. Letera q̄ hic per glo. tāguntur in pūn. sunt clara. ¶ Ad fi. l. op. ꝺe. l. pupillus. ꝺe act. ꝛ obli. j. eo. l. qđ pupillus ꝺicit glo. hic loquitur in casu quo pupillus obligatur naturaliter: q̄ efficit locupletior. Contraria loquuntur in casibus in qbus nec naturaliter obligatur. certe verū ꝺicit gl. tñ † in casu huius. l. obligatur ciuiliter ꝛ naturaliter. qñ est factus locupletior: vt ꝺ̄ hic in tex. ꝛ probatur. j. cōmo. l. iij. in pūn. qñ autem pupillus obligetur naturaliter vel non. ꝺic vt. l. j. ff. ꝺe noua.

✣ Andr. pomate.

b ¶ Mā hoc natura. Facit quod volunt Bar. pro regula huius text. consi. cxxvij. col. v. ꝛ cōsil. cxxviij. col. vj. ꝛ vol.

Am hoc natura. Oppo. ꝺe vsuca. ꝛ presc. in quib⁹ qs locupletat cū aliena iactura. glos. ꝺicit fallit ibi. ꝓpter culpā eius cōtra quem prescribit l. annum qđ quis. j. ꝺe reg. iur. hec est bona sol. nā pōt esse q̄ contra aliquem prescribatur. ꝛ nulla est sua culpa. vt si ponamus eū ignorare: vt. C. ꝺe prescrip. lon. tem. l. fi. ideo ℑy. in. l. j. ꝺe vsuca. ꝓ empto. ꝛ in. c. ij. extra ꝺe reg. iur. lib. vj. ꝛ Ly. in. l. j. C. ꝺe legi. ꝺicunt q̄ ibi est rigor scriptus in specie ꝓpter bonum publicum: vt. l. j. ff. ꝺe vsucap. ꝛ preferatur huic equitati in genere.

1 ☞ Condictio indebiti est ex equitate naturali: et ideo in ea veniunt fructus ꝛ cetere accessiones naturales.

2 Ratio fructuum a quo tpe haberi ꝺebeat.

3 Recipiens indebitum mala fide quod non faciat furtum.

Indebiti. Ista est notabi. l. hec † conditio est ex equitate naturali. ꝛ ideo in ea veniūt ꝛ fructus ꝛ cetere accessiones naturales. b. ꝺ. ¶ Antecē opponā. quero quid est hoc ꝺictum indebiti cōditio naturalis. ꝺicit glos. i. in ea naturales accessiones veniunt. hec non est recta expositio. q̄ tūc illud qđ sequitur in tex. magis ꝺeberet opponi per modū rationis q̄ per modum illationis hoc est indebiti cōdictio naturalis est. hoc est. q̄ in ea accessiones naturales veniunt sed tex. ponit per modū illationis. ꝛ ideo exponē. vt ꝺigi indebiti cōdictio naturalis est. j. ex equitate naturali est: vt. ff. ff. l. ꝓpri. ꝛ tūc

HS ij

Universidad del Rosario Archivo Histórico

bene sequitur. & ideo &c. ¶ Op. C. e. l. i. Sol. ibi loq
tur de accessiõe ciuili. hoc est de vsura. hic de natu
rali. ¶ Oppo. q fructuũ nõ habeatur ratio nisi
post lit. cõtest. vel nisi pber: vt. l. cum fundus. §. si
2 cer. peta. Sol. q̃ nõ ꝑ peto illud q̃ est meũ per rei
vendi. tunc qualiter habeat rõ fructuũ. hic vt. l.
fructus. & l. ex diuerso. de reivend. q̃ nõ ꝑ peto id q̃
est vel fuit meũ iure personalis obligatiõis & ha
betur rõ fructuum a tpe 3cte obligatiõis: vt hic.
& §. ti. ij. l. qui se debere. §. fi. & l. Teum quis. aut pe
to q̃ non est vel fuit meũ: & tũc si actione stricti u
ris. & log tur. l. cõtraria. cũ fundus. Si actione bo
ne fidei. dic vt. l. videamus. §. ex causa. cũ seq. §. de
vsur. & per totã ullam. l. vbi pbatur hec distinctio.
¶ Oppo. de. l. si non sortem. §. libertus. j. eo. Sol.
hec. l. limitatur per istum. §. vt teneatur. de fruct.
quatenus factus est locupletior 3 fi bonafide pcipit.
Quero quid si mala fide: glo. dicit quod tunc fa
cit furtum. vt. l. quoniam. j. de condi. fur. vel dic vt
ibi dicit glo. veritas est quod non facit furtum. cũ
in eum fit translatum dominium. dicemus in di
cta. l. quoniam.

a ¶ Andre. Poma. 1 ¶ Condictio indebiti datur ad possessionẽ etiã
a ¶ Repeti. Con 2 rerum mobilium. & nu. 3.
trariũ tenuit idez Quando possessio transfertur q̃ transferaꝝ & do
Bart. l. i. §. fi vir. 3 minium quod ei accessit.
ff. de acqr. pos. de 4 Recipiens pecuniã indebitã ab aliquo an si illã
quo ibi p Jason. perdat sine culpa liberetur.
b ¶ Fidem. Adde 5 Indebitum q̃ recõciliatur sicut mutuũ & ei equi
q̃ Bal. in lec. anti 6 paratur. & nu. 11.
qua & Ful. hic se In cõdictione indebiti nõ veniunt accessiones ci
qunntur opi. glo. 7 uiles ad dãnum & penam.
p. l. qui hominem Recipiens possessionem indebitam scienter quan
allegatã in glo. et 8 do possit prescribere.
similiter cum gl. Si agis cõtra me actione indebiti: & ego cũ crede
träsit Albe. de ro bã me dominum factum postea ago contra te rei
sa. & Alex. vendicatione quia dñs: vtrum potero opponere
c ¶ Fructus. Adõ exceptionem dolo facis.
vt ibi per bart. p 9 Si fundus sit traditus in quo habebam ꝓprieta
Spec. in ti. de lo tem: alius vsumfructum nõ tamen possidebat: qd
ca. §. nũc aliqua. repetendum sit.
versi. clxj. bald. in 10 Si traditus est titio fundus in quo quis habebat
l. ij. C. de fruc. & li nudam ꝓprietatem: & titius expulit fructuarium:
expen. & in. c. j. §. ad quid agetur.
pterea. In ultimo. ó 12 Si tradita est nuda ꝓprietas fundi in quo alius
probi. feu. ali. per habẽs vsum fructus nõ tamen possidebat. qd
Federi. repetendum sit.
13 Opponere de iure tertij q̃ quis possit.
14 Si possessio alicui⁹ fundi emphyteotici ad te per-
uenit q̃ durante illa emphyteosi fundus ipse a te
non poterit vendicari.

Sed si numi.

Iste est difficilis & be
ne glossat⁹. §. hoc. d.
Hec actio cõpetit ad possessionẽ tũ q̃ si sola posses
sio est translata: & ad dñium q̃ ipsius possessionis
occasione accessit: & ad ꝓprietatẽ nudam. si ea sola
fuit translata. h. d. Primo loqtur q̃ volens trãs
ferre dñium & possessionẽ suam possessionẽ trãstu
lit. Sedo q̃ si olam possessionẽ transferre voluit &
transtulit. Tertio q̃ possessioni accessit dominiũ.
Quarto q̃ nudã ꝓprietatem trãstulit. secũda ibi:
quẽadmodũ. tertia ibi: sed si possessionem. quarta
ibi: sed & si vsusfructus. ratio huius. §. est illud qõ
ponit in princi. hui⁹. l. q̃ hec actio est ex equitate
naturali. ideo nõ cõpetit nisi ad illud qõ est trãsla
1 tus: & q̃ ei accessit. ¶ Ido. q̃ cõdictio & indebiti daꝫ
possessiora ad possessorem q̃ tenementi: qz sepe tibi occurret
q̃ fit aliqs 3ctus inualidus per minorẽ vel eccle
a siam vel alium: & eius vigore possessio tũ in aliũ
transfertur poterit repeti a per hanc condictionẽ.
2 ¶ Ido. q̃ transfertur possessio & dñiũ q̃ ei accessit
cõcordat de dona. cã mor. l. si alienam. & j. de iure
dotium. l. proculus. & solu. matri. l. si alienam. alia
3 sunt clara. ¶ Op. & q̃ pro recuperãda possessione
rei mobilis nullũ detur possessoriũ. vt no. in. l. rez
q̃ nobis. de acq. pos. Solu. nullũ possessorium daꝫ
tur interdictũ: sed bene daꝫ actiões ciuiles: vt hic
& in. l. in hac. j. de tritica. & l. si rem. §. fi. & ibi no. j. de
pig. actio. ¶ Querit circa istam primam partem

4 quid si & iste cui solutum est pecuniã perdiderit an teneatur. vt q̃ sic. vt
l. incendium. C. si cer. pe. in 3tiũ vt: nã iste non põt dici teneri ad posses
sionẽ in genere: nã aliqd in genere non põt possideri: q̃ optꝫ q̃ sit certũ
id qõ possidebat: vt. iij. §. incertã. j. de acqui. pos. & l. locus certus. eo. tit.
sed hic teneꝫ ad possessionẽ. ergo ad speciẽ: & interim speciei debitoꝛ li
beraꝫ. vt. l. q̃ te. & §. si cer. peta. & l. si ex legati causa. de ver. obli. Preterea
hec cõditio nõ datur vltra quã qõ sit factus locupletior. vt. l. si non sor
tem. ¶ libertus. j. eo. ergo &c. Sol. si ista pecunia est consumpta vtilitate
cõsumentis. & tunc sine dubio teneꝫ per regulã: q̃ locupletior est factus
5 item per aliã regulam: q̃ indebiti reconciliatur & sicut mutuũ. q̃ ei eq
paratur. vt in. §. is quoq;. insti. qui. mo. re. 3 obli. aut pecunia fuit perdi
ta simplr: & tunc dicunt quidã vt Ja. de are. hic eũ nõ teneri per ratiões
predictas. glo. hic videtur tenere cõtrariũ. & idẽ Ja. de are. in. l. ij. §. ap
pellata. & §. si cer. be. ad rõnes in cõtrariũ rñdet: q̃ perditione secuta fin
gitur ab ipso mitio trãslatum dñiũ numoꝛũ. vt. l. si filius. & §. si cer. peta.
ideo perinde est ac si a ꝓncipi. fuisset cõstitutus debitoꝛ generis q̃ deri
re non põt. Contraria loquũtur: vbi cessat alia fictio. ¶ Uenio ad secũ
dam partẽ. & op. de. l. si in area. j. eo. Sol. vt in glo. & ibi. & in. l. q exceptio
nem. §. si pars. j. eo. ¶ Uenio ad tertiã partẽ. & opp. extra glo. in condu
6 ctiõe indebiti & nõ veniũt accessiones ciuiles. vt. C. eo. l. i. sed q̃ accedit
p vsucapionẽ: est ciuilis accessio. vt insti. de vsuca. in prin. ergo &c. Sol.
non veniunt ciuiles accessiones ad dãnum & penam debitoꝛis. vt. l. cõ
traria. Soluere emi vsurã sibi pena est: sed vbi debitoꝛ nõ dãnificatur:
q̃ aliũde sibi obuenit: tunc ex equitate naturali restituere tenetur: sicut
ceteras accessiones: vt hic. ¶ Oppo. q̃ iste & qui possessionem receperit
non possit ꝓferibere: q̃ sciebat indebitũ. & sic habebat malã fidem. er
go &c. vt. l. j. C. de vsuca. transfoꝛ. dicit glo. sol. intelligo q̃ bi ignoꝛabat
indebitum. certe nõ est necesse dicere: nam bona fides requiritur aduer
sus eũ cõtra quẽ ꝓscribit nõ aduersus soluentẽ seu causam solutiõis
vt. l. si quis fundum. j. de acqui. pos. vnde hic posito q̃ ego scirem inde
b bitum: & tũ credebam me factũ dñm solutione. & sic aduersus verũ dñm
habebam bonã fidem. b ¶ Op. si tu agis 3 me cõdi. indebi. ego cum cre
8 debam & me factũ dñm: postea agã 3 te rei vendi. q̃ dñs vtrum potero
opponere exceptionem dolo facis: vt. j. de do. excep. l. dolo. & sic tua re
petitio nõ habebit effectum. Si fi. nõ est verum: q̃ tu non agis hoc casu
condictione indebi. ad possessionẽ tũ: sed ad possessionẽ & ad dñiũ: qua
si dñium sit recõciliatũ vsucapione: sicut dicimus de mutuo vt not. in. l.
ij. §. appellata. & §. si cer. pe. vnde restitues mihi possessionez & dñium per
condi. indeb. & ideo nõ posses postea agere rei vendi. q̃ dñs vtrum potero
opponere exceptionem dolo facis. In casu tũ procederet oppositio: q̃ tu tradidisti mihi possessionem ex
vna causa: & ego ex alio titulo: & ex alia causa ꝓscripsi. tunc ergo solam
possessionem quã habui a te posses cõdicere nõ ꝓprietatem: q̃ eius oc
casione non accessit. text. em hic loquitur q̃ ex illa causa secuta est vsuca
pio: si bene aduertaꝝ quem vide ibi: fecissem. ita &c. ¶ Oppo. C. de his q
a dño. l. fina. glo. hic dicit q̃ ibi fallit: fauoꝛe libertatis. tu dic. vt dicebat
Jaco. de are. q̃ ibi fallit: sed ideo est: q̃ ꝓscriptio ibi tollit dñium q̃ est
causa personalis actionis. hic vero ꝓscriptio non tollit cãm personalis
actionis: sed eam auget & validat. ¶ Querit glos. an ego qui repeto
tenear dño 3 q̃ ꝓscriptũ est rñdet gl. q̃ non. vt. l. si aliena. j. de dona.
9 cã mor. ¶ Uenio ad quartã partem. Circa istã partẽ glo. q̃rit & notabi
liter q̃d si tradidi tibi fundum in quo habebam ꝓprietatẽ. alius habe
c bat vsumfructũ: non tũ possidebat. dicit glo. dic vt in. l. fruct⁹. & la prima
in fi. & l. se. de rei ven. yez q̃ si fruct⁹ sunt ꝓcepti ab ipso possessoꝛe repe
tenẽ perinde ac si tradẽs ꝓcutũ dñium habuisset: secus in fructibus non
10 perceptis. vt ibi no. ¶ Itẽ & q̃ro q̃d si tradidi tibi nudã ꝓprietatem. tu
postea expulisti fructuariũ ad q̃d agam: rñdet gl. nudã ꝓprietatẽ repe
tam p condictionẽ indebiti. postea agã negatoria 3 te: q̃ quo ad te libe
ras edes habeo. vt. l. loci coꝛp. §. cõpetit. si fui. vẽ. & sic tu, ꝑpter vsum
fructũ tertij non poteris te tueri. ita dicit glo. & bene. ¶ Itẽ quero q̃d si
11 q̃s soluo indebitũ: nõ & affero in te dñium q̃ credẽdo tuũ an secuta & cõ
sumptione recõciliet indebitũ. gl. dicit q̃ sic. sicut in mutuo. insti. q̃bus
12 mo. re 3. obli. §. i. als si is & bene. ¶ Quero & istud est no. pone. tu tra
dis mihi nudã ꝓprietatẽ fundi in quo alius & vtile dñium: q̃ emphy
teota vel feudatari⁹: postea illũ emphyteotã vel feudatariũ expello: tu
repetis ꝓprietatẽ: an debeas a me habere illud vtile dñiũ: vel posses
sionem fundi respectu illius vtilis dñij. vt q̃ sic. vt. §. dictũ est de vsufru
cuario expulso. 3tium determinat glo. q̃ vsusfructus imitaꝫ psonã. vt
cũ psona finiaꝫ nõ est sic in emphyteosi. ista gl. nõ vt vera. nã seruitutes
reales non imitanꝫ psonã: & tũ non põt quis opponere de iure tertij. vt
d. l. locoꝛ corpus. §. cõpetit. Eadẽ rõne nec in emphyteosi. Preterea etiã
emphyteosis vt psonalis: q̃ extinctis psonis reuertit ad dñm. vt in. §.
emphyteosis. in aut. de non alie. colla. ij. Sol. dico glo. bñ dicere. si recte
13 intelligaꝫ. debes scire q̃ & q̃ius ius tertij est exclusiuum iuris agentis in
totum ipso iure. q̃ius ope exceptionis. & tunc an possit opponi de iure
tertij. dixi in. l. ij. de exep. rei iudi. q̃ius ius tertij non est exclusiuum iu
ris agentis: nisi respectu cõmoditatis & vtilitatis: nam dñs es: & fun
dus tuus debeat mihi seruitutẽ: vt in eo habeã vsumfructũ: vel ius em
phyteoticũ. & similia tũ, ꝑpter ius tuũ vtilitas iuris mei minuit isto ca
su q̃s possit opponere de iure talis tertij. habes hic melius q̃ alibi: aut
ius tertij est quoddã ius accessoriũ rei: vt seruitutes reales vel persone
vt seruitutes

vt seruitutes personales tũc de iure tertij nõ pos
sum opponere dño: vt. d. l. loci coꝛpus. §. cõpetit.
& hac glo. aut ius tertij non est accessoriũ ad aliud
sed per se principaliter subsistit. vt vtile dñium q̃
cõpetit emphyteote seu feudatario: & tũc possum
opponere de iure illius tertij: ad excludẽdum in
tentionẽ tuã respectu illius iuris: vt hac. l. Sicut
possum opponere de eo q̃ esset exclusiuum totius
iuris tui: vt. l. fi. C. de reiven. & l. cũ seruũ quispiã. &
ibi not. C. de ser. fugi. nec põt dici q̃ istud ius em
phyteoticum accedat psone sicut vsusfructus. nã
vna emphyteosis est in psona olim 3 vsusfructus
nõ potest esse idem variatis personis: vt. l. stipula
tio ista. §. si quis ita. de ver. ob. & l. repe. in glo. qui.
mo. vsusfruc. amit. & per hoc habes multũ notare
istam gl.ª q̃ si tu expulisti aliquem emphyteotam
de fundo vel alio respectu ad te peruenit possessio
fundi quod alius non potest vendicare a te. donec
durat ius illius emphyteote. vt hoc expresse tenet
glo. facit. j. de pig. l. lex vectigalis.

Sub cõditione.

Solu
tũ an
teq̃ debeaꝫ pendente dubio põt repeti
sed si certũ est debitũ esse vel futurum
esse reperti nõ potest. h. d. cũ duabus. ll. seq.

¶ Que differentia sit inter diem incertum & con
ditionem.

Dictio cũ: facit principaliter diẽ secũdario condi
tionẽ: dictio si: conditionem secundario diem.

Promissio facta cum moriar q̃si videatur dona
tio causa mortis.

Am si cum moriar.

Oppo. ad banc. l. de. l. si cũ heres. q̃s dies
le. ce. sol. aliud in stipulatione: vt hic. aliud in lega
to: vt ibi. ¶ Quero q̃ est dña inter diẽ incertum
et conditionẽ. glo. in hac. l. q̃ si ea cõditione vacil
lat. finaliter dicit q̃ dies incertus fit per q̃ditionẽ
per si. vide gl. ista est vera. nã cũ facit & principaliꝫ
diem secundario cõditionem. dictio si: facit princi
paliter conditionẽ secũdario diẽ. vt. l. si quis titio.
q̃s dies leg. ce. & colligit ex istis legib⁹: aut ergo p
mittitur vel legaꝫ ad diẽ certam & aut solutũ non
repetitur. vt. §. eo. l. in diẽ. aut ꝓmittit vel legatur
aliqd ad diẽ incertã: & tũc aut est incerta oĩ certitu
dine. l. an & q̃si. vt si ꝓmitto q̃s imperator venerit
in Italiã: & tunc solutũ ante diẽ poterit repeti. vt
hac. l. sub 2dition. in fi. aut est dies incerta q̃s: sed
certa an vt dies mortis: & tũc non potest repeti. vt
hac. l. nam si cum moriar. & hoc in ꝯtibus in vlti
mis voluntatibus. dic vt. l. si cũ heres. q̃si di. le. ce.
Si vero debeꝫ sub cõditione: & tũc aut est cõditio
q̃ oino exitura est: & ita certum est debitũ iri: & tũc
non põt repeti: secus si dubitaꝫ vt in istis legib⁹.ª
& ¶ Ultimo op. ad hãc. l. nã si cum moriar. ꝓmis
sum cũ moriar vt donatio causa mortis. vt. l. seia.
de dona. cã mor. & l. seia. de do. ꝓele. & no. in. l. q do
tis. j. solu. ma. Sol. opꝫ te intelligere hãc. l. & simi
les q̃ isto modo loquunt: q̃si ꝓcessit aliqua cã ꝓ
missionis. ex qua colligitur q̃ non fuit donatio cã
mortis: & ꝓmissio inter vinos. ita intelligaꝫ. l. j. C.
vt act. ab here. & contra heredes. j. de bo. aut. iu.
posse. l. hereditariũ. & de 3 ben. et cõmit. stipu. l. fi.
alias in dubio intelligereꝫ donatio causa mortis:
vt dictis legibus. & l. mortis causa. de dona. causa
mor. ita intelligit Bul. hic. & alij doc.

1 ¶ Obligatio naturalis q̃ non tollit per dispo
sitionem. l. si quis in tantam. & similium.
2 Liberatus ex dispositione: puta legis si q̃s in tan
tam & similium an teneatur ꝑ in foro cõscientie.
3 Cõsumptione & cõmistione recõciliatur indebitũ.
4 Condicere partẽ dimidiam non coꝛpus est dicere
q̃ pars dimidia respectu numeri condicitur non
respectu cuiuslibet coꝛporis.
5 Error circa rem debitam inducit repetitionem.

Si pene causa.

Libera
tio q̃ cõ
tingit ex pena non tollit naturalẽ obli
gationẽ. h. d. Hlo. q̃rit exẽpla hui⁹. l. et
ponit exemplũ in eo q̃ impetrauit iniquũ ius: & in
eo qui pdidit actiones suas. et ponit exemplũ p. l.
ex tat. ff. q̃ me. cã. & p. l. si q̃s in tantã. C. vñ vi. vel p
l. in criali. de inrisdi. om. iu. vel p aut. habita. C. ne
filio⁹ ꝓ pa. vel p aut. statuim⁹. C. de epi. & cle. q̃ no.
1 & tene mẽti & q̃ ex illis legib⁹ nõ tollit obligatio na
2 turalis. ¶ Unde forte in foro cõscie⁹ as teneret
c soluere & tũ ista naturalis q̃ remanet impediat re
petitionẽ soluti. non tũ crederem q̃ ex tali debito
nõ soluto posset opponi cõpensatio. vt. j. de cõpẽ.
l. quecũq;. & q̃ ibi dicẽt. Itẽ ponit glo. exemplũ in
macedo. sed exemplũ nõ est bonũ q̃ ꝑ macedo
nianum non tollit naturalis nec ciuilis: sed paraꝫ
exceptio. videbitis. j. e. l. indebiti. & l. qui exceptio
nem. & not. in. l. cũ quis. C. de iur. & fac. igno.

Quãuis.

Indebitũ conficiẽaꝫ etiã ex
parte soluẽtis. h. d. ¶ Opp.
C. de peti. be. le. de bereditate. & j. e. repetitio. Sol.
glos. hic soluit noĩe suo ibi soluit noĩe alieno. & be
reditario. Plene no. in. l. si qs possessoꝛ. & de peti.
here. Quid in dubio dicit quidam suo noĩe: vt. l. &
magis. j. de sol. & j. eo. l. indebitã. & j. de in rem ver.
l. si filius. & j. man. l. papi. Contrariũ tenet Sul. p
l. j. j. de isti. & l. cũ post mortẽ. j. & admi. tu. & de acq.
here. l. p here. §. j. & ista vera. ad 3tia rñde. & ipse
nõ rñdeat q̃ q̃si dupleꝫ est obligatio: alia solutis: alia alterius: tunc in dubio qs ꝓ sua, vr solue
re: vt in contrarijs. q̃si & una obligatio est que tũ c
est qualificata. exemplũ hic heres teneꝫ heredita
rio noĩe. institoꝛ teneꝫ institorio noĩe. ista obliga
tio põt considerari simpliciter sine adiectione illa:
& põt cõsideraꝛi cũ illa adiectione. semp tũ est vna
obligatio. quo casu ꝓ illa obligatiõe cũ adiectiõe
sua soluisse videt: & sic hereditario noĩe. vt. §. digi.

Si falso.

Si soluit indebite cõis pecu
3 niaꝑs dimidia cõdicit nõ
cuiuslibet coꝛporis. h. d. ¶ Oppo. cõsumptione
reconciliaꝫ indebitũ vt. §. e. l. indebiti. §. 3 si numi. c
Itẽ cõsumi õ ꝑ immistionẽ. vt. l. si alieni numi. c
j. de sol. 3 hic erãt cõmisti: ergo oẽs pñt cõdici. rñ.
illud est verũ q̃si cõmistio fuit facta postea ꝑ credi
toꝛem recipientẽ: sed si ab ipso initio soluit pecu
nia cõmista cõis procedit. iste ver. facit. & si cer. pe.
l. nã & si fur. in fi. et. l. si socius. ¶ Quero q̃d est hoc
4 dictũ parte & dimidiã condicere nõ coꝛpus. Si rñ. q̃
condicit pars dimidia. respectu numeri nõ respe
ctu cuiuslibet coꝛpis. vt. d. l. nã & si fur. in fi. ¶ Sed
3tra hoc op. q̃ saltẽ ꝑ alia parte põt cõdici posses
sio. vt. §. e. l. indebiti. & §. sed si numi. sol. dicũt quidã
q̃ hoc vult dicere iste. & q̃ vnã partẽ condicã rõne
dñij aliã rõne possessionis nõ coꝛporis. q. d. nõ cõ
dicã ipsa coꝛpora rõne dñij. alij vt Jo. exponũt di
ctã literã. q̃ condicã partẽ dimidiã nõ certã: puta
bas vel alias. ar. C. de vsufru. & vsusfructuarius. §.
fi in var ijs. & verũ dicit recte intelligẽdo: nã 2dicã
certã partẽ respectu numeri: sicut dicerẽ peto quẽ
ex illis. q̃. nõ ante magis vna quã q̃ alia. & predi
cta vera respectu ꝓprietatis: & respectu possessio
nis: põt alia pars condici: vt dictum est nisi secuta
fit consumptio: & tunc repetereꝫ totũ & est verum
nisi consumẽs fuisset dñs partis: & tunc consump
tio nõ recõciliaret indebitũ: sicut nec mutuũ. vt
no. in. d. l. nam & si fur. in fi. & §. si cer. peta.

Si putem.

Solutũ indebite & errozẽ
circa rem repetitur vel ali
5 ter. Error circa ꝑtem debitam repetitionem indu
cit. h. d. Secus esset si alius ꝓ alio soluisset: quia
tunc creditoꝛe inuito nõ daretur repetitio. sed hic
soluit aliud tanq̃ ꝓ se debitum.

Si duo.

Si ꝓ plures soluaꝫ indebitũ in
quãtitate cuilibet ꝓ rata cõpe
tit repetitio. si in specieb⁹ est electio eius q̃ ad red
denda teneꝫ. h. d. cũ duab⁹ sequẽtib⁹. ¶ Opp. de. l.
cũ duo. j. eo. sol. ibi: nõ soluũt simul. ideo repetit q̃
postea soluit: q̃ tũc erat idebitũ hic soluerũt inde
bitũ simul. & pariter. ¶ Op. & vr q̃ ꝓius repetat
fideiussoꝛ: q̃ reus debet ꝓmo soluere, vt in aut.
presente. C. de fideiuss. sol. hoc procedit de iure anti
quo. bodie ꝓius repeteret fideiussoꝛ per dictam
aut. sed si esset renuntiatum beneficio fideiussoꝛis.
bodie remaneret. lista incorrecta.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Plane. Oppo. ad hanc. l. de. l. pe. C. eo. Due sunt solutiones quas simul iunge vtrum in repetendo sit electio eius cuius erat in soluendo.
dic aut soluentes sunt plures: ⁊ transfertur electio ad creditorem qui tenetur reddere ne forte ipsi in petendo varient: vt hic. aut soluens est vnus: ⁊ tūc de iure antiquo est idem argu. huius. l. bodie contra. vt. l. penul. C. eo.
1 ☞ Error in facto proprio toleratur q̄ñ certatur de dāno euitando.
2 Ubicūq; certat quis de dāno vitando et alius de lucro captando probādo rem aliter se habere error presumitur.

Sed ⁊ si me putem.
1 Q̄ñ quis certat ꝯ de dāno euitando error in facto ꝓprio toleratur. hoc dicit. ¶ Oppo. in facto ꝓprio non est tolerabilis ignorātia. vt. l. q̄p̄. ff. ad velleia. so. hic certat de damno euitādo. aduersarius de lucro captādo merito est
2 tolerabilis ignorantia. ¶ Nota ergo ex hoc tex. cū glo. q̄ vbicūq; quis certat de dāno euitando: ⁊ alius de lucro captando: probando rē aliter se habere error presumit. idē not. in. l. cū de indebito. ff. de proba. ⁊ l. si post diuisionē. C. de iur. et fac. ignor. ⁊ no. in. l. de etate. §. qui iusto. s̄. de interro. act. dixi plene in. l. non fatetur. ff. de confes. vide gloss. super verbo potero.
1 ☞ Materia condictionis incerti.
2 Condictio incerti an sit actio. nume. §.
3 Fallacia de qd ad quale vocat fallacia accidētis.
4 A verbo recedere nō debemus q̄ñ possumus.
6 Cōdictio incerti qō nunq̄ habeat locum vbi alia actio sit prodita.
7 Repetere possessionē an dicatur incertum.

Cum iter. aliter q̄ debeatur ad soluendum incōmodum si est incertū ei per actionē incerti consulitur. h. d. ¶ Materia cōdictionis incerti traditur hic per gl. melius q̄ alibi: ideo circa eam aduertamus. ¶ Oppo. ⁊ videt qō debeat agi sine causa. vt. l. j. et. l. iij. ff. tit. j. huius timore reperio in ista materia tres opi. ⁊ ego sum in quarta: vna fuit Joan. qui concedebat oppositionē: qō hic agatur cōdictione sine causa: ⁊ qō hic ꝺ incerti exponit. i.
2 cōdictione sine causa: que datur ad incertum. dicit enī Jo. qō cōdictio incerti ꝓnon est ꝓprium nomen actionis: ⁊ ideo in arbore sua non fecit ei specialem titulū: sed posuit sub titu. de cōdi. sine cau. Idem tenet Rof. q; si cōdictio incerti esset ꝓprium nomē actionis haberemus de ea speciale titulum sicut de alijs actionib⁹ seu cōditionibus. Contra op. Jo. facit per cōdictionē sine causa repetit illud qō sine causa est apud aliū. vt. l. j. ff. de cōdi. sine cā. ꝛ̄ fundus nō est apud aliū sine causa: q; erat debitus. iter nō est apud alium q; dñs nō debebat iter sibi ipsi. condicit ergo aliqd qō non est in rerū natura: nec fuit traditum: dicit enī tex. condicam vt iter concedat huius timore dicit Joā. q; hec propositio fundus est apud cū sine causa nō est vera: ꝛ̄ ista ꝓpositio fundus liber est apud cū sine causa bene est vera: ⁊ ideo cōdicet ab eo: vt patiat seruitutem imponi. ista dicit Jo. ¶ Ité oppo. cōtra Jo. q; in hoc iste. §. nō faceret ad titulū. imperator. ff. de in die ad iec. dicit ipse imo q; indebite est solutū hoc est fundus liber est indebitū. ista op. Jo. nō vr
3 vera. continet enī fallaciam ꝯ de qd ad quale: que vocatur fallacia accidentis: nā cōdictio sine causa cōpetit q̄ñ quid sine causa vel indebite soluitur. vt. l. j. in ꝓin. ff. de cōdic. sine cau. Sed hoc qō soluitur indebite nō solnitur: sed soluit aliter q̄ debeat: q; solnitur liber fundus cum debeat solu seruus: et sic non cōpetit sine causa. Preterea hoc est facere
4 violentiā huic tex. ſ̄ nō debemus recedere a vbo
5 quando possumus. vt. l. j. §. si is. ff. de exercito. et. l. nō aliter. de lega. iij. ergo ⁊c. Nō obst. q; hec actio nō habet specialem tractatū: q; nos reperimus in multis alijs: vt in interdicto fraudatorio. de quo in. l. pupilli. §. debitori. in ꝓin. ff. de sol. ⁊ in interdicto de ruderibus tollendis. de quo. j. de dā. infec. l. prętor. §. fin. ⁊ in multis alijs. vnde alij sunt in alia opi. q; cōdictio incerti sit ꝓpriū nomen actionis: ⁊ habeat locū vbicūq; petit incertū. Sicut certi cōdictio habet locū vbicūq; petitur certū: borū opi. recitat Jaco. de ar. in. l. certi cōdi. in ꝓin. §. si cer. peta. ⁊ ibi tangitur in glo. sup verbo ex certo. iste opi. nō tenent a nostris doc. q; hoc nulla lege reperit. cautū: ergo ⁊c. imo vr contrariū. insti. de ob. obli. in ꝓin. vbi ꝺ q; q̄ñ ex stipulatione debet incertū agitur ex stipulatione. tertia fuit opi. Azo. quā glo. refert hic in summa. vt dicamus q; ꝺ dictio incerti est ꝓpriū nomē actiōis: ⁊ hꝫ locū vbicūq; petitur incertū ꝓpter q̄ ex stipu. ita loquitur hic. et. l. qui excepti one. §. si pars. j. eo. ⁊. l. si tibi liberum. j. de act. emp. ⁊ ꝺ de leg. j. l. qō si nulla. ⁊ in. l. et ideo. §. si. j. ti. ij. ſm glo. hic. vñ cū alijs actionibus cōcurret ista condictio incerti. vt cum actione cōmodati ⁊ depositi in qua peterē restitui. et sic incertum. ita dicit gl. ⁊ sic intelligit. l. istam. ¶ Sed cōtra hāc lect. op. de. l. indebiti. §. sed si numi. s̄. eo. sol. ibi agit ad possessionē. ⁊ hꝫ aliā rem tradi dicatur esse incertū: tū in condictione indebiti videt esse certum: q; peto possessionē quā tibi tradidi eo mō quo tibi tradidi: sicut dicimus in mutuo: q; hꝫ alias hec appellatio vinum bonum sit incertum: tū in mutuo ꝺ continere certum: referr enī ad eā bonitatē: seu qualitatē: in qua factum est inutuū. vt. s̄. si cer. peta. l. cū quid. ⁊ no. in. l. certi ꝺ dictio. eo. ti.
6 ⁊ sic glo. pertrāsit. Ego dico ꝯ q; cōdictio incerti nunq̄ habeat locū vbi est prodita alia actio qō ꝓbo: quia sicut alia actio. l. ex stipulatu facit cessare condictionem incerti. ſm Azo. ita alia actio ordinaria: ⁊ multo magis. ꝓ hoc videtur tex. in. l. promisisti. j. de pscrip. verb. ⁊ hoc videtur voluisse sentire glo. q; alibi vbi alia actio cōpeteret. Et tex. diceret incerti cōdictionem: exponit illa verba incerti qō sunt significatiua facti: hoc est id qō est incertum. ita not. in. l. si heres. j. de actio. emp. ⁊. s. de vsufru. earum re. que vsu cōsum. l. tribus. in vbo incerti. Dico ergo sic q̄ñ aliquid est incertum. sed venit certificādum per sniam vt interesse tunc non hꝫ locum cōdictio incerti: hꝫ certi cōdictio. vt ibi tex. videt dicere incerti dic. i. certi cōdictione q̄ datur ad interesse qō est incertum ab initio: vt. l. fi. s̄. si quis in ius voc. non ierit. ⁊. l. liber homo. §. fi. de vb. obli. ⁊ no. per glo. in. l. certi cōdictio. super vbo ex certo cōtractu. s̄. si cer. pe. q̄ñ ꝓtit illud qō est o ino incertum: ⁊ durat incertū: non autēvenit certificandum per sniam: tunc si quidem ad id est aliqua actio. pdita: q; cadit obligatio in speciem alicuius cōtractus vel debetur ex testamēto: tum agetur illa actione ordinaria ⁊ non cōpetit cōdictio incerti. vt insti. de ꝟ. obli. in ꝓin. ⁊. l. pmisisti. j. de pscrip. ver. ⁊ ibi lex diceret incerti. exponе. i. tali actione que cōpetit ad incertum: ⁊ sic factū significet. vt. l. si heres. j. de act. emp. ⁊ l. tribus. de vsufruc. earum re. q; vsu cōsu. ſ̄ si nō cadit in speciē alicuius cōtractus: vel quasi. tūc aduerte si quidē illud qō est gestum inter partes est tale qō consueuit parere cōdictionem recurrimus ad condictionem incerti. vt hic. ⁊. l. qui exceptionem. §. si pars. j. eo. l. si tibi liberū. j. de acti. emp. l. qō si nulla. j. de lega. j. ⁊ de vsufruc. earū re. q; vsu cōsu. l. hoc senatus. §. j. Declaro hoc: iste condictiones ob causam indebiti. ⁊ sine causa nō oriuntur nisi aliquod negotiū sit inter partes gestū. l. si in area. j. eo. et. l. si me ⁊ titium. s̄. si cer. peta. negotio tamē gesto inter eos ozit condictio dicta. nō ſm id qō agitur: sed extra id. i. extra ꝓpositū agentiū. vt. l. si is. in fi. j. cōmo. vñ in casu proposito huius. l. ⁊ similiū allegato. ꝛ̄. hec concurrunt negotium en̄ est gestū inter me ⁊ te: q; fundū tibi dedi liberum. ⁊ est equum qō mihi cōstituas seruitutē: q; hoc ab initio debebam deducere. hꝫ tpe solutionis hoc nō agerē. sed quia indebiti non possum agere: q; debitum solu: nec sine cā q̄ñ aliqd non est apud te sine cā. ideo recurrimus ad condictionē incerti. de hoc est casus hic cū sil⁹. ll. alleg. sed si illud qō tibi solui ⁊ eius substātia esset apud te indebite vel sine cā puto q; condictio inde. ⁊ sine causa dareē ad illud: hꝫ esset incertū. vt. ꝺ. l. iij. j. de condi. sine cā. ⁊ probat. s̄. l. ꝓi. vbi fuit solutus stichus aut pamphilus qui debebaē alternatiue: certe cum non sit electio repetentis illa actio ꝺ continere incertum. l. vbi anteē. §. qui illud aut illud. de vbo. ob. ⁊ tamē cōpetit condictio indebiti. vt. l. s̄. ꝓi. §. idem. s̄. eo. l. si fundi mei. vbi ꝓ hanc ꝺ dictionē repetit vsufructus. ⁊ ille qui petit vsumfructū petit incertum: vt. ꝺ. l. vbi anteē. ij. Et hoc nō possum⁹ intelligere. l. indebiti. §. si. ſ̄ si numi. q; hꝫ repetere ⁊ possessionem dicatur incertum. tū cōpetit hec cōdictio: q; illud incertū fuit solutum: q̄ñ incertū debeē ex aliquo actu. ex quo cōsueuerūt oriri iste ꝺdictiones. ⁊ equū est actionē dari tūc cōpetere actio in factū: vt. l. quoties. j. de prescrip. ver. in casu tamē cōpetit cōdictio incerti: vt. l. ⁊ ideo. in fi. j. de cōdi. fur. qō qualr intelligatur ibi dicā. tene mentē predicta.
1 ☞ Transactio post sniam que sit ratio q; non valeat.
2 Statutū qō de qualibet lite fiat cōpromissum q; non fiat q̄ñ quis habet sententiam diffinitiuam vel instrumentū guarentigiatum habens execution̄ paratam.
3 Compromissum qō sit quedam transactio.
4 Per aquilianam stipulationem non transigit sup re indicata.
5 Res indicata qō nō dicatur donec appellari potest.

Eleganter. Datum ex causa trāsactionis que secunda non est[a] vel invalida est reperit. b. d. vsq; ad. §. si quis potest. ¶ Quero q̄ differentia est inter principium. l. ⁊ v. idem puto. ꝺic vt in gl. Scꝺo quero que differentia est inter principiū. l. ⁊. §. si post rem. Rñ. q; s̄. transactio non fuit secuta

fuit secuta ibi fuit secuta: sed invalida. ¶ Quero q̄
1 est ratio q; ꝯ nō valeat[a] transactio post rem iudicatam. tex. ꝺicit q; imperator: sic voluit. glo. ꝺicit melius q; trāsactio ꝺz fieri de re dubia: sed postq̄ est
a indicatū nō est dubiū: ergo ⁊c. q; tene mēti. ꝓpter
2 statuta ꝯ terrarū q̄ ꝺicunt q; ꝺe qualibet lite partes cogātur cōpromittere in arbitros vel in arbitratores. nā si qs haberet sniam diffinitiuam: vel
b instrm publicum guarētigiatū qō ſm formam statuti mereret execution̄: sicut sniа diffinitiua tunc
3 non cogeretur[b] ad cōpromittendū. q; cōpromissio est ꝯ quedam transactio. vt in auc. vt ꝺiffe. iudi. §. j. ⁊ in auc. si vero contigerit. C. de iudi. ⁊ ibi no. Sed de eo qō certum est non pōt transigi. ergo ⁊c. sed si illud instrm non esset liquidum: sed posset in aliquo in dubium reuocari: tūc secus vt hic. Queri glo. ⁊ an per aquilianam stipu. possit transigi sup re indicata. quidā ꝺicunt q; sic. Azius ꝺicit glos. et bene hic. ⁊. l. si cā. C. de transac. vbi ꝺr per glo. melius quā hic. ¶ Supra ꝺicit glos. q; illud qō deuenit in sniam posset ꝺeduci in stipulationem: ⁊ post ea posset super stipulatione ꝺubitari. ⁊ sic valeret transactio qō intellige si ꝺubitaretur non ficte: vt s̄. ꝺe transact. l. cū hi. §. si cū lis. ¶ Ultimo ꝺicunt quidam q; tres indicata non ꝺr donec appellari possit: vt hic. ⁊ hoc est q; ꝺicūt canoniste: sniа trāsiit in rem iudicatā: q; etiam videt tex. ꝺicere in. l. fin. dum. §. si plures. j. de pig. qō ꝺic. vt. l. litigatoribus. C. de appel. plene. j. de re iudi. l. j.
1 ☞ Exceptio transactionis iurisiurandi ⁊ rei iudicate quod impediat litis contestationem: ⁊ quā-
2 do possit opponi. nu. 7. Exceptio impediens litis cōtestationem si omittatur qō non reddit processum nullum.
3 Exceptio impediens processum ꝺebet opponi ante litem contestatam: ⁊ opponit etiam post si post incipit competere.
4 Exceptio incōpetentie seu priuilegij fori ꝺz opponi in initio ⁊ sic anteē aliquid fiat.
5 Exceptio procuratoria qō non possit opponi post litem contestatam.
6 Exceptio excōicationis vel banni vel nō solutarū collectarum qō possit opponi q̄cunq;.
8 Si opposita exceptione ad impediendū processum ⁊ sup ea fuerunt testes examinati ⁊ succubui vtrū post litem contestatam potero illam opponere ad iustitiam cause in vi peremptorie.

Si quis post. Iste e notabilis. §. Exceptio trāsactionis impedit lit. cōtest. ⁊ si omittat non reddit processum nullū: ⁊ si post cōtest. incipit competere relicta quam partē iudicij impediet. si opponatur: ⁊ si nō opponaē solutū poterit repeti. h. d. Primo loquitur q̄ñ transactio precessit cōtestationē. secundo q̄ñ est secuta. scꝺa ibi: sed ⁊ si. Ulo. q; ꝯ exceptio transactionis impedit cōtest. Idē in exceptione iurisiurandi: ⁊ rei iudi. vt. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. nam ⁊ postea. s̄. de iureiur. ⁊. C. de transac. l. fratris. ¶ Scꝺo no. q; ꝯ exceptio q̄ impedit cōtesta. si omittat. non reddit iudicium retro nullū. ¶ Tertio no. q; ꝯ exceptio[c] impediens processum ꝺz opponi ante lit. cōtest. si incipit ante cōpetere: sed si incipit post cōpetere pōt opponi postea. vt. l. ij. C. de consor. eiusdem lit. ⁊. l. pompo. §. rati. s̄. de procu. ⁊ ibi ꝺicit. ¶ Circa primum de exceptionibus q̄ impediunt lit. contesta. ꝺic vt ꝺicit in. l. nā ⁊ postea. in ꝓin. s̄. de iureiuran.
¶ Circa scām: quando ꝺebeat opponi ista excep-
ꝺ tio[c] videt q; possit opponi in quacūq; parte iu-
dicij. vt in. c. j. extra de excep. in. vi. §ol. quedā est ex-
4 ceptio ꝺilatoria: seu impediēs processum ꝯ propter priuilegium fori: ⁊ ista ꝺz opponi in initio anteē fiat aliqs actus p qđ videat in iudicē consentiri. vt. l. fi. C. de excep. ⁊ extra de re iudi. c. inter monasterium. ꝺicit plene. j. de re iudi. l. quidā consulebat.
5 Quedam est exceptio q̄ impediret ꝯ processum propter personā agētis ⁊ ista q̄cūq; purgāt p lit. ꝯtest. vt in exceptione ꝓcuratoria. l. pōponius. §. rati. s̄. de pcu. nā cū ꝓcurator p lit. cōtest. efficiat dñs lit. ideo postea nō pōt sibi ꝺici. tu non es procurator: vel non potes agere. vt. ꝺ. l. pōponius. §. rati. ⁊. l. ita demū. C. de procu. Q̄ñq; exceptio non purgatur per cōtestatio. vt exceptio excōicationis.
e Sicut[e] enī erat excōicatus ab initio: ita post con-
6 testa. remanet excōicat⁹: ⁊ ideo hꝫ hec exceptio nō possit imponi ſ̄ ea q̄ iam acta sunt. poterit oppo-
f ni cōtra ea que agēda[f] sunt. Sicut enim ab initio poterat sibi ꝺici: tu non es audiendus: ita mō pōt sibi ꝺici: tu non es audiendus. vt. ꝺ. c. j. extra de ex-
g cep. lib. vj. ⁊ idē videt de exceptiōe[g] bāni. vel de ex- e
ceptione q; non soluit collectas. ⁊ si. que per formā statuti reddūt personā inhabilē ad agendū. vel faciunt q; audiri non ꝺebeat. Quedā est exceptio q̄ impedit conte. ex natura cause vel ꝺctus. vt exceptio transactionis rei iudi. ⁊ iurisiu. ⁊ si. tunc ad
7 impediēdū. pcessum ꝺz opponi ante lit. ꝺte. vt hic sed si nō opponeret posset opponi post contest. nō f
ad impediendū. pcessum. sed ad iustitiam cause. sicut cētere peremptorie. vt. l. pemptorias. C. sententes. rescin. nō posse. sed si inqperet cōpetere post cōtest. tūc etiā posset opponi ad. pcessum. vt hoc. ſ̄. cū si.
8 ¶ Quero ꝯ qđ si opposui vnā de istis exceptionibus ad impediendū processum. ⁊ super ea fuerunt examinati testes: ⁊ succubui. vtrū post lit. contest. potero opponere ad iustitiam cause in vim peremptorie: ⁊ de nouo testes producere. Eual. de cu. vr
ꝺicere q; nō: q; iam sunt aperti: ⁊ publicati testes
b ergo ⁊c. In contrarium[b] videtur tex. in. c. veniēs
i el. ij. de testi. non determino[i] nunc.
1 ☞ Solutum indebite in actionibus penalibus repetitur.
2 In actionibus que crescunt per inficiationem solutum indebite nō repetitur. ⁊ nu. 7. ⁊ ꝺe ratione. nume. 3. ⁊. nu. §.
4 Estimatio vani timoris nulla est.
6. Cause que impediunt repetitionem indebiti.

Si qua lex. Solutū indebite ꝯ in actio-
1 nibus penalib⁹ repetit. b
h. d. ¶ Op. C. eo. l. ea q̄ sol. hic loqtur in actionib⁹ que sunt penales ab initio ibi in his q̄ ex postfacto crescunt p inficiationē. ¶ Contra hoc op. de. l. inde neratius. §. fi. cū. l. seq. j. ad. l. aql. sol. intellige i
2 hāc solutionē ſm illā. l. q; ꝯ maleficium erat ab alio quo cōmissum. ió in actiōe. l. aqlie solnēs nō repetit secus si a nemine esset cōmissum. vt ibi. ¶ Quero q̄ est rō q; in actionib⁹ q̄ crescūt p inficiationē
3 solutū indebite nō possit repeti. Rñ. ꝺicunt qdam q; hꝫ sit indebitū respectu solutis. tū est ꝺebitū respectu eius cui soluit: vt pz ex his q̄ ꝺixi in precedenti. Azo. ista rñsio cōfundit p. l. fi pene. §. j. s̄. eo.
4 vñ alij ꝺicūt q; rō est: q; vane timuit ⁊ ꝯ vani timoris nulla est estimatio vt. s̄. qō me. cā. l. nec timore. ff. de re iudi. l. si qs ab alio. ista rō glo. nō est bōa: q; idē esset: ⁊ si iuste timuisset: vel si oino se ꝺebitorem credidisset ex iusta cā. vt. l. ea q̄. C. eo. vide glo.
5 Alibi ponit ꝯ rōnē verissimā: in his que crescūt p inficiationē. si ab initio soluo videor tecū trāsigere quasi ꝺicā pz⁹ volo hoc soluere: q; me in hoc ou bio ponere. vñ sicut solutū ex cā trāsactionis non repetitur transactiōe secuta. vt. s̄. ea. l. in ꝓin. C. eo. l. ij. ita solutū ex hac cā q̄ per inficiationem crescit. ita no. in. l. erro. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ tangit p glo. in. ꝺ. l. ea q̄. C. eo. q; hic tenet Guil. ⁊ ista vera est quicquid ꝺicat Pe. in. ꝺ. l. ea que. C. eo. ¶ Quero ꝯ q̄ sunt cause que impediūt repetitionē indebiti.
6 ⁊ aduerte q; quoꝺdā est indebitū ciuiliter: sed naturaliter ꝺebitū: vel est indebitū ope exceptiōis et de istis ꝺic. vt. s̄. eo. l. j. ¶ Sed si q̄ris de eo q̄ est indebitū oī iure: tūc glo. hic enūerat casus quā tu inuenis vide ⁊ cā figura. primus casus est in his q̄
7 crescūt p inficiationē: vt ꝺictū est: sed certe hꝫ hoc sit indebitū respectu cause remote. ꝓpter quā soluitur. ſ. ꝺāni dati vel legati facti pijs locis. tū est ꝺebitum respectu cause proxime tacite intellecte scz trāsactionis: vr enī trāsigere. vt. s̄. ꝺixi. Secūdus casus est q̄ sciēs soluit ꝺicit glo. ⁊ hic idem q; incipit esse ꝺebitus respectu cause proxime tacite sub intellectu ꝺonatiōis. vt. l. cuius per errorē. j. de regu. iur. Tertius casus est q̄ iuranit creditor sibi ꝺeberi illud qō in veritate non ꝺebebatur: certe ⁊ hoc idē q; incipit ꝺeberi ex noua cā. ſ. iuramento.

↩Andre. Poma.
a ¶ Non vꝫ. Vide Ro. cōsi. ccccciiij. Alexan. cōsi. ix. ⁊ cōsi. cxvj. volu. ij. Panormi. consi. lxiiij. vol. j. Are. cōsi. cxxviij. Alexan. l. fratres. in fi. C. de trāsac. ⁊ in l. j. ff. de transac. ⁊ cōsi. xciij. colū. ij. vol. ij. Panor. cōsil. j. col. iiij. de rescrip. Bald. c. pastoralis. col. j. eo. ti. Panor. c. expo
sita. col. penul. de arbi. Are. consil. xxviij. alias. cxxviij. col. fi. Alle. cōsil. lxij. vol. ij. vbi dicit qd q̄ñ calūnioſe peteret. vīd etiā Sozi. consil. iiij. ⁊ cōsi. lxj. col. iij. ⁊ not. q; statutū de causis committēdis nō hꝫ locū in casu dubitabili: late p barba. cōsi. clxj. colū. ij. vol. j.
b ¶ Non cogeret. Alde Bal. cōsi. cxciij. incip. statuta est. lib. iij. ⁊ pe. de ancha. consil. clxxxiij. inci. pro clarioꝛi itellectu.
↩Andre. Poma.
c ¶ Exceptio. vide pro declaratione Ro. sing. cccxxx.
d ¶ Exceptio. Ad de vt plene per Specu. in titu. de except. §. dicto. p totum.

↩Andre. Poma.
¶ Sicut. vide Feli. in. c. exceptionē colū. vj. ver. fallitij. in col. xij. ver sicu. ité ista. de excep. alex. l. j. §. sub la. j. ad treb.
¶ Agenda sunt. Ado de excep. ex cōi. q̄ñ pollit opponi Federi. §fil. cxviij. ⁊ de excep. banni. Ro. consi. cxxiij. ⁊ an dicta de excōicato habeāt locū in banito vide Joā. in addi. ad Spec. in ti. de snia. §. iusta ver. Ité est nulla ratione ligatoꝛi.
↩Andre. Poma.
g ¶ Exceptiōe. cōtrariū tenuit bartol. vt gallus. vl. co. ff. de fideiusso. ⁊ ibi per Alexan. in apostil.
¶ In cōtrarium. Alde Fede. cōsil. cxxiij.
↩Andre. Poma.
¶ Determino. Alde q; determinatur in extra. ad reprimendū. i. gl. in verbo summarie. versi. quedam sunt emergentes Ancharanū. ſfil. cccxxxiij. incip. ꝓ declaratione ista rum versicu. item adner.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Aud. Pomate. ¶ Quero. Q̃ lex resistit cõtractui ex eo non nascitur nec̃ ciuilis nec̃ naturalis obligatio. qõ etiam procedit in prohibitione iudicis tex. est no. in. l. is cui bonis. ff. de verbo. oblig. vbi si interditur bonorũ administratio, pdigo per iudicem non põt postea ciuiliter aut naturaliter obligare cũ ante interdictionem fm cõem opi. doc. vbi se obligare potuisset. vide ro. cõsil. cccxxxvij. in primo dubio. columna. i.

b ¶ Q̃ si postea. soluit hodie lex resistit oĩno obligationi vsurarũ. text. in. c. debitores. extra de iure iurã. i3 vnus dicebat. Bald. & Angel. in. l. si marito ff. i. solu. ma. arg. bui⁹ tex. cũ filib⁹ q̃ si vsurari⁹ con- 1
fiteri se recepisse tentum & de aliis 2
quietationem fecit q̃ illa de quib⁹ 3
facta est quietatio non possunt ab eo repeti: licet als vsure solute 4
repetantur facie-
bat dubiũ quia quietatio hz vim solutionis qualiter autem intelligã q̃ solutũ pro vsuris repetãt et qd in depositario a
qui sciẽter vel per errorem restituit depositũ cui. x. p. cẽtenario. p parte lueri an hz locum repetitio. vide Bald. in. l. i. in. g. qõ. C. pro socio 2
Alexan. de imol. Adde de minore ibente nõ seruata forma statuti. vt p bar. in. l. cum 3
lex. ff. de fideiuss. et p canon. in. c. cum cõtingat. de iure iuran. qõ not. ad apostillam: adde que sit dfia q̃ remittens simpliciter vsuras solutas non repetit. & faciens pactũ de b
nõ petendo repe. Fede. cõsil. cl xxxiij. an autem officialis possit cum bona conscientia 4
mãdare executioni sẽtẽtias prædeceſſorum super vsuris vide Paulum de castro cõsilio. cccl xxx.

c ¶ Andre. Poma. ¶ Si gs. vide Alex. cõsi. viij. col. ij. vol. iij.

d ¶ Vsuras. no. q̃ solutis vsuras sciẽter indebitas repetit. & sic no. limitationem ad. l. j. ff. co. q̃ tñ recte intelligas: vt hic habeẽ. & vide qõ habeẽ j. ea. l. ff. si quis. Adde ea. debitores. & ibi plene p doct. de iurem. & Bal. in aut. ei qui. in vlti. col. de bo. an. in. pos. & q̃ dictũ est p Bar. ff. ea. l. in fi. prin. & Bal. in. l. constitutionibus. in fi. C. de vsu. & l. ab anastasio. C. mã. & per Dom. in. c. cum tu. de vsu. vide no. bal. aliter loquentem in. l. si obturpem. ff. j. ff. ti. j. & qõ ibi scripsi post Paul. de cast. Alexan.

Quartus casus est. s. propter autoritatez rei iudicate & hic idem: qz ex sñia incipit de nouo deberi saltem ciuiliter. Quintus casus est ppter transactionẽ. vt. C. eo. l. ij. & ff. eo. l. in pn. & certe & hoc idez qz incipit deberi ex nona cã. s. transactiõis. Sext⁹ casus est propter pietatem. vt. ff. eo. l. cum his. ff. si mulier. Septimus casus qñ debeẽ ab alio. vt. ff. eo. l. si pene. in prin. dic vt ibi.

Jis qui. Promissio facta a sciẽte se non posse cõpelli tanc̃ indebitũ non condicitur. h. d.

Cum duo. Pluribus solnẽtibus idẽ debituz & qui vltimo soluit cõceditur repetitio. hoc dicit hec. l. ac.

¶ Q̃ lex non assistit nec resistit obligationi tũc non impeditur naturalis obligatio.

Si lex resistit obligationi non nascitur nec ciuilis nec naturalis.

Stante statuto q̃ nullus audeat ẓhere cũ minore sine ẓsensu ppinquoz: & si factũ fuerit nõ valeat si ẓhitur sine solẽnitate requisita ex tali contractu non oritur nec̃ naturalis nec̃ ciuilis obligatio.

Usure hodie de iure canonico & diuino sunt. ꝓhibite: & lex earum obligationi resistit.

Sinon sorte. Ista. l. hactenus subtiles casus qñ lex ꝑ obligationi non assistit nec resistit contrahitur naturalis que impedit repetitionem indebiti soluti: sed quando lex resistit: impeditur etiam naturalis obligatio & solutum repetitur. h. d. ¶ Quero[a] quid differt ẽn cipium a responso. Respondeo in prin. debebant iure naturaliter in secundo responso nullo modo. Tunc vltra quero. quare non debebantur naturaliter in secundo responso cum interuenerit ꝓmissio assensus sicut in prin. Respondeo in principio lex non assistit nec resistit obligationi: sicut dicim⁹ in. §. alteri. in. l. stipulatio ista. ff. de verb. obli. in secundo responso lex ꝓresistit obligationi: ideo non nascitur ciuilis nec naturalis: vt hic & l. cum lex. ff. de fideiuss. & l. nõ dubium. C. de legi. quod est alias multum notandum ꝓpter statuta terrarum que quandoqz resistunt contractui. ¶ Unde dicebam ꝓdicte: de facto ꝑ cauetur statuto assisij quod nullus audeat contrahere cum minore fine consensu ꝓpinquorum: & si factum fuerit non valet: certe si aliquis contrahit cum minore solẽnitate nõ seruata: licet de iure cõmuni ipse minor obligaretur naturaliter: & alius obligaretur sibi ciuiliter & naturaliter. vt instit. de auto. tu. §. j. qõ est ideo. quia lex non assistit. nec̃ resistit obligationi tamẽ cum statutum oĩno resistat nulla nascetur obligatio. vt hic. & d. l. cum lex. & C. de legi. l. non dubium.

¶ Oppo. dicitur hic q̃ si postea[b] soluit sors ipsa repetitur tanc̃ indebita. contra. j. eo. l. qui inuicez solu. ibi debitum erat hincinde ex diuersis causis hic vero solutum ꝓ vsuris directo computatur in sortem. sicut si ꝓ sorte esset solutum: quoniam sortis occasione soluitur. hodie ꝑ vero iure canoni co imo potius de iure diuino obligationi vsurarum lex resistit in totũ: vt. C. de vsuris aut. ad hoc sẽto solutum in totuz repetitur. & ita obseruatur nec potest dici q̃ scienter solnit indebitum. vt dicã j. prozi. §. &c. Bartol.

e ¶ And. Poma. ¶ Si centum. Q̃ datiõ insolutũ plus debito vitiat in totum ꝓ quo facit q̃ dicit Bal. in. §. q̃m. l. certi condi. s. ff. si cer. peta. facit. l. cum amplius. j. de regu. iur. & ibi glo. ly videatur tenuisse ẓrium bar. in. l. post contractum. in fi. j. de dona. & limita. vt p Bal. in. l. fi. in pe. col. C. de iure do. & circa dictum Barto. vide Alex. cõsi. xciij. col. vj. volu. iiij. cremẽ. singu. xcij. et. xcv. Pa-
f 1 2 3 4 g
normi. consi. xliij. ij. vol. facit dictuz Barto. in. l. certi condi. §. q̃m. ff. si cer. peta. Alexã. l. iuste possidet. in vi. colũ. circa mediũ. de acqui. pos. Bald. in. l. fin. qõ mẽt. causa. Et in l. sunt & alij. de public. Barba. l. cuz super. colũ. vij. de offi. de lega. & ibi Feli. col. xij. alias ij. Alexan. consil. lxxiv. col. j. volu. ij. vbi late tenet q̃ datio insolutum ꝓ debito nõ vero est nulla Rocõsi. cccc. vbi ponit quid iuris qñ datio insolutum fieret p viam contractus. & consil. ccclxiij. colũ. iij. vbi ponit qñ debitũ erat p parte verum & p parte falsum. an saltem sustineatur in ea parte in qua est verum: vbi loqtur in cõmissione ex primo decreto et Bald. oĩno. c. qñ frequenter. §. finautez. vt lite non cõte. & col. ij. Fulg. cõsi. cxvij. vbi loquit in vẽditione facta p incantum de bonis debitoris ad instãtiã creditoris minus iusto ptio: & qõ maiori debito quaz foret verũ creditum pulchre bal. p hoc cõsil. cxxij. in. iij. parte. & cõsi. lxxv. pte. j. & cõsil. cccc xvj. ea. parte vbi põit pulchrũ casum.

Si quis falso. Quod soluitur ne quis indebito putatino veretur tanc̃ indebitũ repetitur. hoc dicit.

¶ Ego. ergo q̃ ego sciam me non teneri ad vsuras[c] si pmitto vel soluo ibi vsuras ne vexer sup debito principali non põt dici q̃ sciens indebitũ soluerim: & ita practicant episcopi &c.

Si indebitum autem. Indebitum est q̃ non debetur ipso iure vel ope exceptionis perpetua. Bar.

¶ Nemo inuitus in cõmunione stare compelli tur & quando. nu. 4.

Res ꝓ debito potest retineri: & q̃ñ. nu. 7.

Scriptor an possit retinere quinternum donec ei solnatur: & nu. 8.

Pars a toto separata in speciebus non valet tñ q̃tum si vnita est toto.

Datio insoluti si in aliqua parte fiat plus debito q̃ in totum vitiatur ly sit locus retentioni.

Debitor cui relicta fuit libertas an sit interim liberatus naturaliter.

Monachus fugitiuus & syndicus reuocatus si ac cipiant pecuniam mutuo an abbas obligetur.

Procurator reuocatus quando obliget dominũ remissiue.

Quod quis non possit venire contra factum suuz ad suum commodum.

Snia lata inter heredem & euincentem qõ habeaẽ ꝓ veritate etiam quo ad alios.

Si centum. Ex speciebus ratione partis p alio indebite soluto totuz repetitur. secus in bis que in genere suo recipiunt functionẽ. h. d. cũ. §. sequen. f ¶ Not. q̃ nemo inuitus cõpellitur stare in cõmunione.

¶ Item no. de iure retinendi rem ꝓ debito dicit glo. q̃ facit ꝓ ꝑ scriptoribus vt possint retinere quinternum donec eis soluatur quod. j. dicam.

¶ Oppo. de. l. iij. §. fin. & l. seq. s. de rei vendi. & vbi quis inuitus compellitur ad cõmunionez fol. hec verba nemo[g] compellitur ad cõmunionẽ possunt intelligi ad communionem. s. incho andã & tũc falsum. l. contraria. propter impossibilitatem. alio modo possunt intelligi ad cõmunionem. s. retinendam: hoc etiã fallit in casibus propter prescriptionem. vt. l. j. C. de an. excepct. q̃ docto. reꝓbant in fundo a sociꝫ communiter possesso. & bene. vt ibi & l. fina. C. communi diui. ¶ Secundo oppo. de se. §. idez marcellus. solu. prout loquitur in pecunia non ob. quia non dicitur esse cõmunio in quolibet corpore: sed petitur respectu numeri. vt. l. si pene. §. si falso. s. eo. & l. nam & si. in fi. s. si cer. petatur. sed ꝓut loquitur in alio & in alijs quantitatibus vi detur dubium si respondet eodem modo quo in pecunia est alia ratio: quia ẽ in speciebus nõ valet tantum pars separata a toto quantuz si vnita est toto. vt. j. de soln. l. si quis aliam. & j. de in diem adiect. l. quod autem. §. fina. l. sequenti. & ideo non fit f
estimatio partium. sed totius rei. vt not. in. l. j. C. communi diui. & sic vt hic fauore solnentis indebiti tum totum repetitur. ita etiam fauore creditoris cui solnitur. si pars totum debitum peteret. vt. l. si quis aliam. j. de soln. ¶ Tene ergo multum menh ti ꝓ dationibus[h] insolutum que fiunt tota die vt g
6 fi ẽ in aliqua ꝑte fit datio insolutum plus debito
tota datio vitiatur insolutum vt hic licet sit locus
7 retentioni. ¶ Opponitur & videtur quod non de-
a bitum non ꝑ possit retineri ꝓpter debitum[a] vt l. vlti. C. commo. b. ceuiter doct. sic distinguunt aut res que est apud me est mihi obligata ꝓ aliquo debito. & possum ꝑ alio debito retinere. vt. C. etiã ob chirogra. pecu. l. j. aut non est mihi obligata: & tunc aut volo eam retinere ꝓpter expensas factas: vel aliud debitum contractum ꝓpter vtilitatem ipsius rei: & possunt retinere: vt. l. in rebus. §. possunt. j. cõmo. et. l. paulus. j. de doli exceptio. & l. si in area. j. eo. & de acquiren. rerum domi. l. qua
8 ratione. §. litere. & fict ꝑ scriptor: merito potest retinere quinternos: quia retinet ꝓ melioratione facta circa rem retẽtam: & sic intelligo de quinterno in quo scribit: aut volo retinere ꝓpter aliud debitum: & tunc aut illa res peruenit ad me occasione illius debiti & possum retinere vt hic: & l. elegãter. §. qui reprobos. j. de pign. actio. l. si cum aurũ. j. de solu. aut non peruenit ad me dicta occasione: et tunc non potero retinere. vt. l. fina. C. commo. et ibi per docto. & C. in quibus causis pigno. ta. contra. l. si nõ inducta. & fic apparet quod scriptor nõ potest retinere quinternum exemplaris ꝓpter debitum &c.

a ¶ Debitũ. an qs possit sibi ꝓuidere per retentionẽ rei non debite ꝓ re debita. et qd de scriptore: et ad de q̃ regula dicẽs quẽ retẽtione vti nõ posse fallit fauore dotis et mu- b
lieris text. est not. 9
fm intellectũ bar. & doct. in. l. filio. in prin. j. sol. ma. & di ꝑ i. l. neq̃. C. de cõpen. regula aũt dicẽs i casu suo quẽ posse vti retẽtione fallit nisi talis res puenerit vitio vel delicto: vt in. c. fin. de ordi. cog. & i. l. j. §. redigitur. j. de lega. & dũ hoc dicit q̃ ꝓpter expẽsas & similes po
10 test quis vti reten
tione. adde q̃ fortius est q̃ etiam si posteriꝰ esset talis creditor ꝓferetur ꝓrioꝛi habenti ius in pignore. text. est no. in. l. interdũ. cũ seq. j. quipoti. in pigno. habe. itẽ adde q̃ habẽs quasi pignus 12
in repõt vti retentione. l. inlian⁹. §. offerri. j. de actio. emp. & l. heredita tis. j. de hered. vel actio. vendi. item fallit dicta regula ꝓhibitiua retẽtionis in casu valde not. i. l. j. C. etiã ob chirogra. pecu. et ibi not. et dicit Bal. per illũ text. qõ si moriat⁹ scholaris. & in infirmitate vel in funere expẽditi possum
ei⁹ libros retinere c
nisi heredes scholaris ꝓius mihi soluãt q̃ no. & boc dicit in. l. restituẽda. C. de peti. here-
per totum: ergo sententia lata inter heredẽ & euincentem nullum ꝓeiudicium debet facere inter heredem & repetentem. huius timore hec lex legitur duobus modis. ꝓmo vt totus. §. loquatur. in. b
rede & bonorum possessore putatiuo: & tunc cessat contrarium: quia repetitur: quia non est heres. Allio modo quod loquatur in herede vero & tunc ꝓima pars. §. quando obtinet. procedit clare. secundam partem quando succumbit. vbi dicitur quod repeti potest: intelligas quod index debebat audire repetentem. & super hoc iudicio procedere. non tamen quod sententia lata inter heredem et euincentem hic faciat ius: sed iudex iudicabit fm allegata & ꝓbata in nouo iudicio. Tu dic⁹ ver⁹ q̃ imo in casu isto sententia lata inter heredem et euincentem quorum principaliter interest habetur ꝓ veritate etiam quo ad alios. vt. C. de peti. heredi. l. fi. & l. papinianus. §. meminisse. s. de inofficioso testamento.

1 ¶ Naturalis obligatio quando impediat repetitionem indebiti: & nu. 7. & nu. 10.

2 Facta qõ non possunt repeti: repetitur tamen estimatio. nu. 4.

3 Ex diuersitate personarum & factorum inducitur diuersitas factorum & operarum.

5 Natura condictionis indebiti est vt quis teneatur in eo quo factus est locupletior.

6 Indebitum solutum ex vna causa q̃ potest retineri ex alia ex qua est debitum.

8 Officium dicitur illud quod quis fine doctrina facere scit: & ibi que sit officialis opera. et numer. 18. et nume. 22.

9 Artificiales opere dicuntur que consistunt in artificio per doctrinam didicito.

11 Lõdictio indebiti q̃ pter partium ꝓpositum oriatur.

12 Si aliquis putans se obligatum in genere soluit aliquam speciem illius generis quis repetat.

13 Opere prestite quando repetatur vel earum estimatio.

14 Opera est diurnũ officium sez dici artificialis.

15 Opere nocturne ad custodiendum turrim dicuntur opere.

16 Opere qualiter diuiduntur. & nu. 18. & nu. 21.

17 Obsequium an sit opera.

19 Seruire vni oño in mensa vel in camera vel associare eum ad missam est prestare operã officialem.

20 Opera fabrilis dicitur que fit zappando vagãdo et arando.

23 Opere obsequiales qualiter differant inter se & in quo differant ab alijs operibus.

24 Opere ꝓprie qualiter imponãtur qualiter differant & in quibus conueniant.

25 Opere officiales ꝓmisse que cõcernunt personã eius cui exhibentur q̃ cedant cum inducuntur.

26 Opere fabriles vel artificiales cedunt a die stipulationis.

27 Si stipulantur opere fabriles vel artificiales loco nõ designato quod valeat stipulatio secus si stipulatur opus.

28 Promissio operum in genere: qñ dicatur de operis fabrilibus & quando de obsequialibus.

29 Si fiat bannum q̃ quilibet compareat armatus tali die in platea ad faciendum mostrum quod debet intelligi q̃ veniat armatus fm conditionem sue persone.

30 Si conduxisti seruitorem ad tibi seruiendum certo pretio: quando possis illum alteri concedere eo inuito.

31 Libertus quas operas prestet patrono suo sumptu & quas non.

32 Si cõducũtur opere alicuius: qñ intelligatur qõ prestentur sumptu locantis vel conducentis.

33 Que opere trãseant ad heredem heredis & etiam ad extraneos. & nu. 36.

34 Emphyteosis accepta ꝓ se & filijs qñ transit ad filios vt filios: non vt heredes: & sic non ꝓ hereditarijs portionibus.

35 Si quis est stipulatus sibi & filijs quod intelligitur ordine successiuo.

c ¶ Andre. Poma. ¶ Si gs. vide Alex. cõsi. viij. col. ij. vol. iij.

d ¶ Vsuras. no. q̃ solutis vsuras sciẽter indebitas repetit. & sic no. limitationem ad. l. j. ff. co. q̃ tñ recte intelligas: vt hic habeẽ. & vide qõ habeẽ j. ea. l. ff. si quis. Adde ea. debitores. & ibi plene p doct. de iurem. & Bal. in aut. ei qui. in vlti. col. de bo. an. in. pos. & q̃ dictũ est p Bar. ff. ea. l. in fi. prin. & Bal. in. l. constitutionibus. in fi. C. de vsu. & l. ab anastasio. C. mã. & per Dom. in. c. cum tu. de vsu. vide no. bal. aliter loquentem in. l. si obturpem. ff. j. ff. ti. j. & qõ ibi scripsi post Paul. de cast. Alexan.

b ¶ Datiõib⁹. vide bal. in. l. cõditio. ff. q̃m. s. si cer. pe. vbi allegat bar. ita consuluisse. & p Flo. in. l. in boc iudicio. fa. bercil. cũ limitat. vt p bal. in. l. ordo. in vlti. q. de execu. rei indi. & cuz bar. hic transit fing. Lud. in. l. i. §. pe. de ver. obli. Alex. adde q̃ dictum bar. de dationibus insolutum de verbo ad verbũ refert & sequitur bal. cõsi. xc. incip. ꝓpontur. lib. j. incip. tũ Alex. in lec. post Paul. de cast. tangit quid si res vz pluſq̃ quantitas ꝓ qua data est in solutum. adde vt per Old. consi. xxvij. in fi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Libertus. Iste .ff. consuevit reputari difficilis: quia habet materiam scholaribus extraneam scz materiã de ope. liber. tamen inveritate est multũ vtilis. ⁊ hoc dicit Si libertus operas officiales indebite prestat nõ repetit. Idem si earum estimationẽ nec in eis potest alij delegari: sed si delegatus prestiterit nõ repetet si vero fabiles indebite pstiterit non repetet eas: sed earum estimationẽ ⁊ in eis libertus potest delegari. h. d. ¶ Primo loquitur in operibus officialibus; scdo in fabrilib⁹. tertio redit ad officiales ⁊ immiscuit aliquid de fabrilibus. secunda ibi: sed si delegatus ad euidentiã nostri. ff. est premittẽdum que dicantur opere officiales ⁊ que fabriles qõ. j. dicam in prosecutiõe materie. Videres ergo q̃ coniuncta prima parte cum tertia in operis officialibus habes quatuor dicta que cõtinẽtur in prima parte summarij: quarum duo sunt in prima parte: ⁊ duo in tertia parte. ¶ In operis vero fabrilibus habes tria dicta: quorum duo cõtinẽtur in secũda parte aliud in tertia. ¶ Not. primo q̃ naturalis obligatio impedit repetitionẽ indebiti. vt hic. ⁊. l. naturaliter. ff. eo. de alia tamen naturali loquitur hic. vt. j. dicam. ¶ Secundo notaq̃ facta non possunt repeti. vt hic. et. j. de pe. ver. l. penul. ¶ Tertio not. q̃ ex diuersitate personarum vel temporum inducitur diuersitas factorum ⁊ operarum. ¶ Quarto no. q̃ licet facta non repetantur repetitur tñ estimatiõ. ¶ Quinto no. q̃ natura condictionis indebiti est vt ille cui facta est solutio teneatur in eo quo factus est locupletior. ¶ Venio ad apparatum. ⁊ oppo. q̃ illud q̃ est naturaliter debitum solutum facti errore repetitur. vt. C. de iuris ⁊ facti igno. l. cum quis ad legem falci. l. error. ergo hic eodem modo debet distingui. Solu. dicit glo. intelligas hoc principium in operis obsequialib⁹ ad quas libertus naturaliter tenetur; ⁊ ista naturalis est redacta ad prestãdum necessitatẽ: potest enim libertus cogi p officium iudicis. vt. ff. de offi. prefect. vrb. l. j. ff. cũ patronus. ⁊ ita dicit glo. ¶ Sed cõtra hoc oppo. de teg. qui dicit libertus cum se putaret. si enim vere teneretur ad quid diceret text. putaret. Solu. dicit glo. putabat se teneri ex promissione. Sed non tenebatur. Sed naturaliter ad hoc erat obligatus vt dictũ est. hec dicũtur in prin. glo. ¶ Sed cõtra hoc opp. nã de iure naturali oẽs liberi nascebantur. ergo de iure naturali libertus nõ tenetur patrono. Solu. dicit glo. intellige hic natura. i. rõne insita de iure naturali q̃ est vt benefaciẽtibus bñ faciamus. vel dic natura. i. iure gẽtium. Certe iste due solutiones sunt idẽ. nã eoipso qs facit mentionem de naturali rõne. oportet q̃ tu referas ad hominẽ tñ cum alalia bruta careant rõne. vt. l. j. ff. quad. pau. fe. di. ⁊ ideo nõ põt intelligi de iure naturali qõ est cõmune oibus alialibus ⁊ qõ vbicũq; dicit obligatio naturalis debeat intelligi. i. de iure gẽtiũ. probatur in. l. amplius. ff. j. de reg. iur. not. in. l. ſtichũ. ff. naturalis. j. de solu. ⁊ ita expedit se glo. de prima parte huius. ff. Secundũ quã lec. no. duo scz q̃ q̃ soluit ex vna causa ex qua est in debitũ põt retineri ex alia ex qua est debitus. j. facit l. cũ in corpus. j. de acqui. re. do. scdo no. q̃ naturalis obligatio q̃ est redacta ad prestandũ necessitatẽ impedit repetitionẽ indebiti. sed doc. nostris vltramon. ista lectu. non placet q̃ hic loquatur de operis obsequialibus: qz ille proprie nõ sunt opera. vt. j. dicã. sed intelligũt ipsi. ff. de officialib⁹ operis proprie. hoc est de illis operis que cõstitũt in officio q̃ quilibet scit facere sine doctrina[a] illud em dicit officiũ. vt. l. legatis seruis. ff. ex officio. j. de leg. iij. fm Guil. ¶ Artificiales dicunt q̃ cõstitũt in artificio dedicito p doctrinam. vt. d. ff. ex officio. ⁊ de his loquitur scda pars hui⁹. ff. Adibi vero placet q̃ principiũ istud non loquat in operis obsequialibus. nã cũ sint debite et potest libertus ad eas cogi nõ facit ad materiam cõdictionis indebiti. Item placet q̃ principiũ loquatur in operis officialib⁹. vt teg. ex primit. tñ intelligo officiales aliter quã vltramon. ff. operas q̃ cõcernũt per

à ¶ Doctrina. qd sit officiũ ⁊ artificiũ ⁊ quot modis sumatur officiu: vide Bal. in rub. C. de oper. liber. Alexan.

b ¶ Simpliciter. q̃ liter opere ſaltem future peti pñt. vide Jmol. i. l. ſtipulationes nõ diuiduntur. ij. col. de verbo. oblig.

c ¶ Opera. Quid sit opera. Adde Bal. in. l. liberti. i ij. col. de ope. libe. ⁊ dum dicitur hic de die ⁊ de nocte. vide Bal. in rub. C. de oper. liber.

sonam operantis. ⁊ eius cui editur seu operatur. vt. l. opere in rerũ. j. de oper. liber. vbi text. hoc exprimit. vt. j. dicam. Iste quidem officiales nõ debẽtur si nõ imponantur. vt. j. videbitis. nec potest libertus ad earum prestationem cogi. In illis ergo ponendus est casus in hoc principio.

10 Contra quam lectu. oppo. naturalis obligatio ⁊ vt benefacienti benefacias non impedit repetitionem indebiti. vt. l. ex hoc iure gentium. ff. de iusti. ⁊ iure. et. l. sed ⁊ si lege. ff. consuluit. de peti. here. hic vero dicitur cõtrarium. ergo male. Solu. ista naturalis obligatio. vt benefacienti benefaciamus in liberto respicit certam speciem obligationis. hoc est vt ei seruiam. ⁊ ei operer circa personam suam isto casu si illud ad quod cõtracta est obligatio soluatur: non potest repeti. vt in principio huius. ff. Si vero eidem soluam aliud indebite vt operas fabriles que respiciũt patrimonium ⁊ non personam: licet ei sim obligatus naturaliter in genere benefacere: nõ tamen impedior repetere illud indebite solutum: vt hic. ⁊ ita debet intelligi glo. in dicta. l. ex hoc iure. ⁊ ibi plene dicam. dixi etiam in. l. si testamento. ff. j. de fideiusso. ¶ Contra hoc oppo. de. l. cum quis. ⁊. l. error. C. ad. l. fal. Solu. vltramon. reprehẽdunt glo. in eo quod dicit quod ibi loquitur de naturali debito: ⁊ ideo leges non obstant: sed ego tenui glo. in dicta. l. cum quis. ⁊. l. j. ff. eo. ⁊ ideo dic q̃ hec. l. debet distingui fm illas. de ista tamen naturali obligatione plenius videbitis in dicta. l. ex hoc iure gentium. ¶ Venio ad secundam partem: ista secunda pars est multum subtilis: ⁊ glo. intelligit hic in operis fabrilibus in certis. ⁊ oppo. q̃ diuersorum hominum opere dicantur eedem. vt. l. nemo est qui nesciat. j. de duobus reis. Solu. dicit glo. q̃ sunt eedem in genere non in specie: vel verius non sunt eedem vere vt hic: sed iuris fictione sic quandoq; : vt ibi. qõ quando sit. j. dicam. ¶ Item oppo. illud idem quod soluitur debet repeti. vt. l. quod indebitum. ff. eodẽ. sed hic dicitur estimationem repetendam quare male. solu. l. quod indebitum. loquitur quando solutum extat: sed hic statim cum opera soluitur extinguitur: ergo ꝛc. Hoc nõ videtur verum: quia saltem fictione iuris dicitur extare prestando operam similẽ. vt dicta. l. nemo est qui nesciat. Huius timore Jo. in glo. posita sup ver. opere. dicit istum. ff. debere intelligi in operis incertis. ⁊ sic nõ potest dici q̃ reddantur alie similes propter earum incertitudinem. ¶ Sed contra hoc oppo. de text. qui dicit. veluti pictorias. ꝛc. Et sic loquitur de certis. Sol. dicit glo. illa parua ibi qõ illud veluti est exemplificativum prestationis non obligationis. Jtẽ contra dictum Jo. oppo. condictio indebiti datur respectu eius qõ est solutum sed opera que iam soluta est semper est certa. ergo alia similis illi solute potest condici. Solu. dicit glo. illam potestatem debet habere recipiens in reddendo quam habuit soluens in soluendo fm ista iura. vt. l. plane. ff. eo. sed soluens qui credebat se teneri ad operas incertas habebat potestatem soluendi eam quam volebat eodem modo patronus recipiens posset reddere quam vellet: ⁊ sic contingeret quod redderet in alio genere quam solutum est: ne ergo perueniatur ad illud absurdum repetitur estimatio ita loquitur hic. istud nõ est verũ: nam licet quis soluat respectu obligationis generis: tamen idipsum qõ est solutum repetitur. vt. l. cum his. in fi. j. eo. sed hic ideo non repetitur: quia non extat: vt hic dicit teg. nec obstat si dicis quod fictione iuris dicuntur extare fi reddantur alie similes. vt dicta. l. nemo est qui nesciat: qz illi fictioni est locus duobus concurrentibus. scz quod fit actum inter partes: et quod homines sint eiusdem peritie. vt ibi patet: quia hic non concurrunt: nam condictio indebiti pteter propositum partium oritur: ideo hic non habet locum illa fictio ita tenet Jacob. but. ⁊ ita tibi dixi in dicta. l. nemo. et ideo non curo vtrum libertus putaret se obligatum ad operas certas vel in-

12 certas idem enim iuris est quantum ad hoc q̃ quando ergo aliquis putans se obligatum in genere soluit aliquam speciem illius generis quid possit repetere. dic aut soluit eo fit facta in his que in suo genere recipiũt functionem et repetet tantumdem. vt. ff. eodem. l. quod indebitum. aut in his que non recipiunt functionem in suo genere: et tunc aut loquimur in his que per solutionem extinguuntur: ⁊ tunc illud solutum non poterit repeti: sed eius estimatio. quatenus recipiendo factus est locupletior: vt hic. aut in his que non extinguuntur: et tunc si quidem extat ipsum repetitur: vt. l. cum his. j. eod. si non extat non repetitur: nisi recipiens esset factus locupletior. vt. d. l. cum his. j. eo. ¶ Item oppo. q̃ ipse

13 opere repetantur. vt. l. fina. de ope. seruo. Solu. dicit glo. ſ. Tibi petuntur opere. hoc est estimatio operarum. ita dicit glo. ſuper verbo potest:

b ¶ Tu dicas quando q̃ opere petuntur simpliciter[b] non respective ad alias operas iam prestitas vel prestandas ⁊ ipse opere possunt peti: sicut cetera facta: sed post modum succedit obligatio ad interesse. vt. l. in stipulationibus. ff. operarũ. j. de verbo. oblig. ⁊. l. fi. de ope. seruo. quãdoq; petuntur respectiue ad alias operas: ⁊ tunc si quidẽ hoc fit ex cõuentione ipse opere possunt peti duobus modis concurrentibus: scz q̃ ex cõuentione fiat. vt dictum est. et fit similitudo peritie. vt. d. l. nemo. Si vero non fiat ex conuentione: sed in obligatione incidimus preter propositum tunc non possunt peti opere sed estimatio vt hic. simus expediti de his que pertinẽt ad. ff. ¶ Veniamus ad glo. magnã que tractat materiã de

14 operis liberto rũ: primo q̃ ro quid sit opera. c Respõdeo est diurnũ officiũ. vt. l. j. ff. de ope. libe. ⁊ intellige diurnũ scilicet diei artificialis. vt. l. iij.

15 de an. leg. ⁊ de verb. sig. l. ij. ¶ Juxta hoc quero quid si aliqs debet opere quas nocturnas. id est custodire turrim de nocte an dicantur opere. puto q̃ sic

q̃ sic. vt. l. duorum. j. de ope. lib. ⁊ ar. de aqua plu. arcẽ. l. si prius. in prin.

16 ¶ Quero vtrũ obsequiũ sit opera. Rñdeo vt dicam. j. p̃ prime. ¶ Secũdo principaliter quero qualiter opere diuidentur. Rñdeo fm Azo. i

a sum. de ope. lib. ⁊ hic in glo. q̃ triplex est operarum diuisio: q̃ alie obsequiales alie fabiles: alie artificiales: obsequiales cõsistunt in reuerẽtia fabiles incerte ⁊ artificiales certe. dicit glo. Jaco. de ra. ⁊ Pe. in repetitione huius. ff. ⁊ Ly. sequendo eos in. l. liberti libertecẽ. C. de oper. libe.

17 reprobant istã diuisionẽ. nã nõ placet eis q̃ obsequium sit opera. nam opera est diurnũ officium vt dictũ est: sed obsequium nõ cõsistit in diurno officio: ergo ꝛc. Preterea distincti sunt tractatus ⁊ distincti tituli de obsequijs liber. ⁊ de operis liberto rũ. ergo non debet idẽ dici. vt. l. si idẽ. C. de codi. certe glo. ⁊ Azo. ⁊ hoc idẽ dicit q̃ obsequiales imp̃ropie dicũtur opere. vt. j. sequit in glo. deinde dicit q̃ predicti Jac. ⁊ Pe. q̃ differẽtia p̃dicti. ſ. fabriles incerte: ⁊ artificiales certe non est vera: qz nulla est lex in mũdo q̃ hoc dicat. nisi iste. ff. intelligẽdo p̃out intelligit qui intellectus non est verus: vt dictum est. Certe Azo in summa dicit q̃ illa appellatio fabilis nõ est iuris: sed ipse hoc nõe appellat gratia doctrine. Dicunt ergo predicti doc. vltramontani q̃ est duplex operarũ diuisio: alia officialis: alia artificialis. officialis q̃ exercet per artẽ hois habitã fine doctrina. artificialis vero que exercetur per artẽ hominis habitã per doctrinã. vt. l. legatis. ff. si ex officio. j. de leg. iij. ⁊ hoc modo soluunt

18 cõtrarietatẽ multarũ legũ: ⁊ sic intelligũt istũ. ff. Adibi vero videt q̃ in

b ista materia ipsi nõ bene loquũtur. nã opere officiales intelligẽdo put ipsi dicunt in vagando ⁊ zapando ⁊ similia q̃ quilibet scit facere sine doctrina: possunt edi alteri sicut patrono ⁊ libertus in eis posset delegari: quia mutatione psone nõ videtur alie. vt. l. opere in rerũ. j. de oper. liber. ergo hoc modo non põt intelligi iste. ff. dico ergo sic q̃ inuisc̃ sulti appellant operas officiales que cõcernũt p̃sonã edẽtis ⁊ eius cui edun

19 tur: ⁊ sic ex varietate persone variatur ope: yerbi gra seruire vni oño in mesa in camera associare eum per terram iste dicuntur opere officiales que variãtur varietate persone: aliud em seruitium requirit vna perso-

20 na aliud alia. vt. d. l. opere. j. de ope. lib. ⁊. l. demũ ope. in fi. eo. tit. Sed fi poneremus aliquẽ esse zappatorẽ vel bubulcũ: vel aliquid aliud scire q̃ persona eius cui exhibetur non cõcernat: tunc nõ dicũtur ope officiales. p̃out in hac materia sumitur: sed magis dicunt ope fabriles q̃ cuicũq; exhibeantur eedem sunt respectu exhibẽtis: vt. d. l. opere. in fi. licet alio respectu dicte opere possunt dici officiales: vt dicũt doc. vltramon. tñ dico nõ in ista materia. ¶ Item diuisio glo. nostrarũ nõ placet: cũ em̃ tñ dico nõ in ista materia. ¶ Item diuisio glo. nostrarũ nõ placet: cũ em̃ habemus vocabula diuisionis a lege nõ est necesse qõ noia magistrali-

21 ter imponamus. vt. j. de prescrip. ver. l. ij. dico ergo sic qõ ⁊ opa rũ quadruplex est species q̃dã sunt obsequiales: ⁊ iste nõ dicũtur ope: vt dictũ est. quedã sunt officiales q̃ respiciunt p̃sonã eius cui edantur ⁊ mutatione persone dicentur alie: alie sunt opere fabriles seu artificiales certe et appello fabriles quas hoies sciũt facere sine doctria. Artificiales quas sciunt facere hoies ex doctrina ⁊ artificio: ⁊ iste mutatione persone eius cui adhibẽtur non diuersificãtur. vt. d. l. opere in rerũ. ⁊. l. seq. ⁊ hoc. ff. in fi. quarta est opera incerta. vt q̃ patronus ita obscure stipulatur qõ nõ

22 apparet. vtrũ senserit de officialibus fabrilibus vel artificialibus. ⁊ de bis. j. videbimus. Redeo ad primũ. ſ. ad operas obsequiales. ⁊ qro in

c in quo cõsistãt glo. hic dicit q̃ obsequiales cõsistũt in assurgẽdo ⁊ simili bus. Azo vero in summa dicit q̃ cõsistũt in assurgẽdo salutãdo reuerendo eiusq; negotia geredo[d] hoc vltimũ qõ dicit de negotijs geredis põt

d esse verũ si cõmittat vnũ negotiũ qõ nõ habet officiũ vnius dieꝛ vt mittere libertũ pro ambasiata ad domũ cuiusdã amici. sed si gestio negotij requireret officiũ diurnũ: tũc esset magis opera fabrilis vel artificialis: vt. l. de demũ de ope. li. ¶ Item dicit glo. hic q̃ iste ope obsequiales cõsistunt in nõ faciendo. vt de no vocãdo in ius de nõ testificãdo cõtra patrosti in nõ faciẽdo. vt de no vocãdo in ius de nõ testificãdo cõtra patronũ de nõ accusando. vt. l. ij. de ius vocã. ⁊. l. pe. ⁊. l. fi. qui accu. nõ pos. ⁊. j.

23 de testi. l. ege iulia. ¶ Secũdo est videndũ in q̃uo differãt iste opere in-

e ter se. ſ. obsequiales: ⁊ in quo cõueniũt. differũt qz be q̃ cõsistũt in faciendo nõ trãseunt ad heredẽ extraneũ. vt. l. ij. C. de in ius vocã. sed ad filiũ sic etiam exheredatũ nõ mala mẽte. Sed he que cõsistũt in nõ faciendo trãseunt ad heredẽ extraneum. vt. d. l. ij. C. de in ius vocan. ita dicit glo. hic ⁊ Azo in summa. Certe in eo qõ distincte dicit q̃ be q̃ cõsistũt in non faciẽdo trãseunt in extraneũ heredẽ nõ placet: qz hoc est verũ de nõ vocãdo in ius sine venia: sed in aliis de nõ accusando vel nõ testificãdo: seu actionẽ famosam nõ ꝓponẽdo ista nõ transeunt ad heredẽ extraneum: sed possunt predicta cõtra eũ ꝓponi: vbi originẽ trabũt a facto defuncti patroni: vt. j. de doli excep. l. apõ celsum. ff. aduersus. ¶ Tertio est vi-

24 dendum in quo differũt iste opere ab aliis: ⁊ differũt qz non sunt proprie dẽdum in quo differũt iste opere ab aliis: ⁊ differũt qz non sunt proprie opere: vt dictũ est. Item debentur sine impositione qõ est in aliis secus: vt. j. dicetur. vt ita dicit glo. hic. ¶ Quarto q̃st videndũ de aliis operis que proprie sunt opere: videlicet qualiter imponãtur ⁊ qualiter differũt in quibus cõueniũt: ⁊ certe oẽs opere imponunt p̃ stipulationẽ vel per iusiurandũ prestitũ a liberto. vt. j. de li. causa. l. fi. ⁊ de ope. lib. l. vt iusiurãdũ. ff. iurare. ibi qualiscũq; ꝛc. ⁊ hoc dicit glo. ⁊ bene. ¶ Deinde est videndũ in quibus differunt: ⁊ glo. hic ⁊ Azo no. seq differẽtias. ¶ Primo dicendum

¶ Faciunt ad qm nem. Bar. et imo. in l. ij. in pn. solu. matri. in q. an te near facere q̃ tibi pdest: ꝛ mihi non nocet videtur tene re in ẽm in ea cõ binatione dñ allegat. l. nec credito res. C. de noua. vi delicet q̃ etiã scri ptor nõ possit co gi scribere alij li brum. Itẽ ad hoc qõ nõ. in. l. aquã. ꝛ ibi Bal. C. de ser. ꝓdan. de castr. in. d. l. ij. in princi. dicit q̃ regula. l. i. C. de noua. fallit i debitore operarũ allegat istũ tex. in fin. et idẽ dicit ipse hic nisi incommo a dum esset operas 30 prestare debẽti p d. l. ij. in pin. ꝛ hoc placet. et vide per Ang. ꝛ imol. in. l. in stipulationib⁹. ¶ Operarũ. de ver bo. obli. p Bal. in l. ij. C. de do. et hic adde q̃ no. Bart. i l. si is qui. ff. l. de pig. vide. ẽ. in pro ẽma col. in v. sed differẽtia ẽ. ꝛ bal. 31 i. l. j. ad fi. C. õ op. lib. ꝛ in. l. liberti. i vj. col. eo. ti. ꝛ dixi ẽ. proxime. Adde Alex. hic eadẽ dicere in. d. l. in stipulationibus.

b ¶ Operas alicuius. Si quis locat opas suas an intelligat q̃ debeat alimẽtari a cõducẽte sed q̃ conduces debet alimen b tare tenet glo. in. l. quoniam. C. de testã. sed Bal. ibi tenet q̃ nõ debẽtur alimenta nisi vniuersalis cõsuetudo esset in ẽmium ꝛ ibi etiam glos. ꝛ Bal. ꝛ ibi etiã gl. ꝛ Bald. quid si laborator meus rupit sua ferramenta in laborerio q̃ nõ teneo: satisfacere. ꝛ hic adde bal. in. l. liberti liber teꝫ. i. vj. col. C. de ope. liber. an autẽ vasallus debeat se qui dñm suis sumptibus. vide bar. in. l. mevia. ¶. j. de annuis leg. ꝛ an teneantur operarij portare sua ferramẽta. vide Ange. ꝛ Imo. in. l. stipulationes commodissimũ. de verbo. oblig. ꝛ Bal. in. l. j. C. de ver. sign. et hic adde Bar. i. l. ij. C. de nego. gest. facit q̃ no. Bart. in. l. vẽditores. ff. de ver. oblig. adde Alex. in. d. l. stipulationes. ꝛ ibi an officialis teneatur suis sumptib⁹ facere ꝺducere sarcinulas assessoris.

¶ Operas alicuius. Si quis locat opas suas an intelligat q̃ debeat alimẽtari a cõducẽte sed q̃ conduces debet alimentare tenet glo. in. l. quoniam. C. de testã. sed Bal. ibi tenet q̃ nõ debẽtur alimenta nisi vniuersalis cõsuetudo esset in ẽmium ꝛ ibi etiam glos. ꝛ Bal. ꝛ ibi etiã gl. ꝛ Bald. quid si laborator meus rupit sua ferramenta in laborerio q̃ nõ teneo: satisfacere. ꝛ hic adde bal. in. l. liberti liber teꝫ. i. vj. col. C. de ope. liber. an autẽ vasallus debeat se qui dñm suis sumptibus. vide bar. in. l. mevia. ¶. j. de annuis leg. ꝛ an teneantur operarij portare sua ferramẽta. vide Ange. ꝛ Imo. in. l. stipulationibus.

leꝫ: qñq̃ artificiales ſm conditionẽ ꝓmittẽtis: vt dictũ ẽ. ꝛ eodẽ modo quo ad solutionẽ. vt. d. l. opere. in pn. ¶. j. de ope. liber. ¶ Tertia differentia est ſm glo. in adiectione psonarũ facta in stipulatione. certas: eiſ mihi aut titio: incertas: autẽ tantum mihi stipulor. Itẽ certas põt seruus mihi vel sibi vel simplr stipulari. incertas vero mihi vel simpliciter non sibi. vt. ¶. de ope. liber. l. ope in rerũ cuꝫ. l. seq. ¶ Vltramõ. hoc nõ patiunt inter certas ꝛ incertas: sed iter artificiales ꝛ obseꝙuiales. vt dictũ est ſm eos. tn vere dicas q̃ officiales q̃ cõcernunt personã ei⁹ cui edunt nõ põt qs stipulari sibi aut titio: vt valeat adiecto: vt p solonem factã adiecto 32 liberet ipso iure. fateor: tñ q̃ liberaretur ope exceptionis. l. fi. in pin. ꝛ ibi. ff. ſm. ¶. cũ mihi. ¶. de verb. obl. ꝛ. l. id qõ de duob⁹ reis. ꝛ hoc liberat ope exceptionis. tangunt doc. in. d. l. liberti. liberteq̃. C. de oper. liber. ¶ Itẽ seruus non põt eas stipulari sibi sed dño vel simplr: secus in opis fabrilibus seu artificialibus. vt. d. l. ope in rerũ. cũ. l. sequẽti. que hoc expresse probat. Operevero incerte quantum ad predicta indicantur: qñq̃ vt officiales: qñq̃ vt artificiales seu fabriles ſm qualitatem promittentis. vt. d. l. he ope. q̃ expsse hoc probat ꝛ pdicta faciũt ad qõnem a ſi tu cõduxisti operas cuiusdam 33 seruitoris: an possis illũ seruitorem alij cõcedere eo inuito vel actionẽ alteri reddere quem aduersus eum habes: ꝛ certe si quidẽ promisit tibi seruitium qõ cõcernit psonam tuã. ꝛ tũc nõ poterit alij delegari. Si vero aliud promisit: puta scribere ꝛ similia: ꝛ tũc poterit alteri delegari vt hic. sed si promisit tibi seruitiũ vel operas simplr. dic pmissam promissionẽ indicandã esse de operis officialib⁹ vel alias ſm qualitatem persone promittentis. vt dictũ est: ꝛ ſm hoc poterit alij delegari: vel nõ delegari. facit ad predicta de fideicõ. liber. l. is qui ex causa. ꝛ. l. generaliter. ¶. quoties. sic debet intelligi qõ no. per doc. C. de noua. l. j. ¶ Quarta differen 34 tia est ſm glos. q̃ certas ꝺz libertus prestare victu et vestitu patroni: incertas suo victu. vt. ¶. de ope. liber. l. suo victu. ꝛ. l. aut certe. ꝛ. l. imponi. ꝛ. l. penul. ꝛ sic. d. l. penul. intelligatur de operis certis tñ. vt ibi no. ꝛ est in hac glo. Alij vt Jac. Bal. dicunt totum econtra. vt certas prestet libertus suo victu: incertas victu patroni. ratio quia in operis certis põt se prouidere q̃d faciat: secus ĩ incertis. ¶ Tertij dicunt q̃ si libertus non habet vnde se alat: debet prestare sumptu patroni alias sumptuꝫ suo. vt. d. l. suo victu. ꝛ. d. l. aut certe. ꝛ istam opi. videtur tenere glos. tertia in. d. l. suo victu. ꝛ Azo. in summa q̃ mihi placet. Quid ergo dicem⁹ de alijs 35 aliquis ꝛ cõducit operas alicuius ᵇ vtrum intelligatur sumptu locantis: aut sumptu conducentis. Respondeo imo inspicienda est cõsuetudo regionum que consueuit esse in conductione talium: et illa est seruãda: q̃ sic actum videtur. vt. l. excepto. ꝛ ibi no. C. loca. ꝛ de agricolis ꝛ censi. l. ꝺñi prediorum. ꝛ ibi no. ꝛ de edil. edic. l. q̃ si nolit. ¶. qui assidua. ꝛ. ¶. de aqua plu. arcen. l. ſi priꝰ. ¶. j. sed si consuetudo non apparet: tunc ille alimentabitur de pecunia sibi debita pro mercede cum in dubio intelligatur facere suo victu. Ad hoc facit quod no. C. loca. l. ij. ꝛ. ¶. j. manda. l. si vero non remunerandi. ¶. fi. ꝛ. d. l. suo victu. vbi melius probatur: q̃ sicut ibi facit: ꝛ propter remunerationem: ꝛ ita hic pro 36 pter mercedẽ. Sed si aliquis promitteret operas causa remunerationis seruitij ante habiti: tũc est adhibenda dicta distinctio. Aut promittens erat inops vel nõ prout dixi in liberto. vt dictis legib⁹ que nõ habẽt locum solum in liberto: sed in quolibet alio. vt. d. l. pe. de ope. liber. non enim intelligo ibi in alio exhibente pro liberto: sed pro seipso ex vigore sue obligationis: pro qua facit q̃ eadẽ est ratio. Si vero promissio operarũ fieret ex mera liberalitate nõ causa mercedis nec causa remunerationis: tunc intelligerentur promitti sumptu eius cui debentur. vt. ¶. cõmo. l. in reb⁹. ¶. possunt. ¶ Quinta differentia est ſm glo. q̃ in incertis fideiussor ex sua mora teneri non potest. vt puta cuꝫ non cedant nisi indicantur: sed in operis certis est idem quod in qualibet pecunia credita. vt. l. si libertus mo. am. ꝛ. l. a duobus. ¶. de oper. liber. Ita dicit glos. hic ꝛ in dicta. l. si libertus mo. am. Sed ista differentia non videtur vera. vt. l. cum filius. ¶. j. ¶. de verbo obli. quod dic vt ibi plene dixi. ꝛ in l. si quis pro eo. in princ. ¶. de fideiuss. que faciunt ad multa. vt dixi in. d. l. cum filius. ¶. j. ¶ Sexta differentia est ſm ꝛ glo. in transmissione circa quã not. 33 c duo generalia c ſm glo. primã q̃ nulla opa transit ad heredẽ heredis. vt. l. sciendum. de verbo. sig. ita etiam dicit Azo. in summa. hoc non placet: q̃ ope re obseꝙuiales transeunt ad quemlibet ex liberis etiam per infinitos gradus. vt. l. sed si hac lege. ¶. liberos. el. ij. ¶. de in ius vocã. Ad extraneos vero nullo modo transeunt nisi vt superius dictum est. de officialib⁹ vero ꝛ fabrilibus dic vt statim dicaꝫ c sed generale est vt distinguat. ſi quidem patronus stipulet operas incertas sibi ꝛ liberis suis transit ad liberos pro equalibus portionibus non p hereditarijs. vt. l. vt iurisurandi. ¶. ſi liberi. ¶. de ope. liber. Istud est primum dictum glo. qõ est notabi 34 le ad multa qñ ꝛ aliquis recipit in emphyteosim p se ꝛ filijs certe transit ad filios non pro hereditarijs portionibus nec ad eos vt ad heredes: sed vt ad filios etiam si abstineant ab hereditate paterna. dixi plene in. d. l. vt iusiurandi. ¶. ſi liberi. Item 35 aduerte: Tq; ꝛ ꝛ stipulet⁹ sibi ꝛ filijs suis copulatiue: tũ intelligitur ordine successiuo hoc est primo d sibi. secundo filijs suis. vt. ¶. de ope. liber. l. operas. d alias in. l. ſi quis. ꝛ hoc est notabile ad multa que tanguntur in dicta. l. operas. ꝛ no. per docto. in. l. ſi liberti liber teꝫ. C. de operis liber. et hoc etiam explicaui in. l. gallus. ¶. j. ¶. de liber. et posthumis. 36 Si ꝛ vero tantum sibi stipulatus fuerit patronus distinguit glos. operas certas ab incertis: vt hic et plene per Azo. in summa. tu dic aut loqueris de e operis officialibus ꝛ transeũt ad filios non ad extraneos: nisi ſm quod glo. dicit de operis incertis per easdem leges. Si vero loquimur de fabrilib⁹ siue artificialibus: tunc dic vt glos. dicit de operis certis: per easdẽ leges de operis incertis. dic quãdoq̃ indicandum esse sicut de officialibus: quandoq̃ pront de fabrilibus seu artificialibus vt ptz ex his que dicta sunt. ¶. ex quibus apparet declaratio non solum istius glo. sed totius tituli de operis libertorum.

Si decem. c Si solnatur pars vnius ex rebus alternatiue debitis an cõpetat liberatio vel detur repetitio pẽdet ex futuro euentu. h. d. ¶ Oppo. et videtur q̃ pro parte soluta contingit liberatio. vt. l. qui hominẽ. ¶. de accep. glo. hic. ꝛ in. l. contraria dat multas solutiones: neutram ponit vera. Ista est veritas qõ ibi loquitur in acceptilatione per quam potest tolli pars obligationis: hic vero in solutione partis ratio differentie est: quia si solutio partis tolleret obligationem in parte posset debitor postea solnẽ do partem in stichо cõsequi liberationem. ꝛ sic cõtingeret solutionem in diuersis rebus fieri: q̃ est absurdum. vt. ¶. proxi. ¶. ꝛ. l. in executione. ¶. ꝑ parte. ¶. de verbo. oblig. sed in acceptilatione non põt contingere istud absurdum. vt apparet euidenter ſm Pe. vt dixi in. l. contraria. ꝛ in. l. ij. ¶. ſi cum bo minem. ¶. de verbo. oblig. ¶ Oppo. de. l. si stipulatus. ¶. j. ¶. de solu. Solutio ibi erat certa ſpecies in obligatione nõ alternatiue: ideo solutione partis cõtingit liberatio: quia non põt deueniri ad illud absurdum quod in alia re parte solnas. ¶ Oppo. ¶. de verbo. oblig. l. ij. ¶. j. solu. ibi loquitur in obligatione generis: vt si debeo hominẽ in genere solutione vnius partis hominis non contingit liberatio ne deueniatur ad illud absurdum q̃ ĩ alio homine alia pars solnatur: vt in. d. l. in executiõe. ¶. pro parte. ¶ Oppo. de. l. penu. C. eo. titu. solu. fateor quod vltimũ responsum huius. l. corrigitur hodie: nam ille cuius erat electio in soluendo habet electionem in repetendo. ¶ Quero dicitur hic eum qui soluerit esse in pẽdenti f quero quid est dictũ in pẽdẽti. Respondeo natiuitas condictionis indebiti est in pendenti: vt hic. et dicta. l. ij. ¶. j. ¶. de verbo. oblig.

verbo. obliga. Item exercitium actionis prime quo ad alia quinq̃ soluta est in pendenti non enim possum petere ſtichum aut quinq̃ de summa decem: licet enim in illis quinq̃ solutis liberatio non contingat: tamen non possunt peti interim: sed illa quinq̃ que nõ sunt soluta possunt peti. ꝛ tex. est hic qui videtur dicere q̃ sit in pendenti. vtrum possunt peti reliqua quinq̃ aut ſtichus diuisim: intellige vtrum possint peti reliqua quinq̃: vel ſtichus tñ. Alternatiue autem ſtichum aut quinq̃ sine dubio petere posset: sed in obligatione generis hoc non contingeret: quia si solueris medietatem vno homine cum deberes hominem in genere ſtatim possum petere integrum hominem: vt in dicta. l. si stipulatus. de solutionibus. Rationem horum et qualiter predicta procedant ponit glos. licet obscure ꝛ ¶ Dyn. in. l. ij. ¶. j. de verb. obligatio. ꝛ ibi plene dixi ꝛc.

Idem ait. In obligatione alternatiua solutiõe partium in diuersis rebus liberatio nõ cõtingit: licet ad plures heredes creditoris vel ꝓmissoris pertineat obligatio. h. d. ꝛc.

¶ In indebito quasi contrahitur.

1 ¶ In indebito quasi contrahitur.
2 Forum ratione indebiti soluti in loco quod quasi cõtrahatur. ꝛ vbi possit repeti.

Qui loco certo. Glo. intelligit istã. l. vno modo. ꝛ Guil. alio modo ſm gl. breuiter hoc intendit. Sicut ꝓmissum in certo loco potest vbiq̃ peti. ita solutum indebite certo loco nõ obstante error soluentis. h. d. ¶ Quero q̃d vult dicere tex. ibi nõ emẽ estimationẽ ꝛc. Rñdeo q̃ ibi putabat se teneri in vno loco: in alijs nõ putabat se teneri. et ideo quo ad loca alia non videbatur erratum. ꝛ ideo in alijs locis non videbatur posse repetere: sed istum errorem hec ſpecies repetitionis non sequitur. ita intelligit glos. quasi dicat non solum in loco in quo est erratum potest repeti: sed vbiq̃ sicut ille qui certo loco ꝓmisit. vt. l. j. ¶. ij. ¶. de eo q̃ certo loco. Guil. de cug. dicit totum econtra. ꝛ ſm eum bec l. breuiter hoc intendit. Jn loco in quo fit solutio per errorem nõ fortiꝫ tur quis forum illius quasi cõtractus ratione. h. d. ¶ Tu scis q̃ ratiõe cõtractus: vel quasi cõtrahitur forum. vt. ¶. de iudicijs. l. beres absens. 1 Item ĩ indebito dicitur quasi contrahi: a vt. ¶. eo. l. si in area. ꝛ dicitur a celebrari re ipse quasi cõtractus: vt insti. quibus modis re cõtra obli bis quoq̃. certe si ego solui tibi per errorem in certo loco ratione istius quasi cõtractus nõ cõtrahitur forum: quia error impedit cõtractionem fori: sed poterit repeti in quolibet alio loco ſm Guil. vide literam. pro isto intellectu facit bec litera. nõ enim estimationem soluentis ꝛc. vt. l. si per errorem. ¶. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud 2 quos in integrum resti. pos. l. j. ¶. ij. tene ergo ꝛopi. glo. per istum tex. qui dicit quolibet loco. ꝛ sic nõ videtur velle excludere: imo includere locum solutionis. de hoc. C. vbi de ratiocinijs agi opor. per totum vbi contrahitur forum ex quasi contractu in quo creditoris nullus consensus interuenit. vt ibi sint gesta negotia administrata tutela ꝛ similia. Non obstat. l. ij. C. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud quos. ꝛ ibi an ꝓrogetur. ¶. de iudicijs. l. beres absens. 1 Item ĩ indebito dicitur quasi contrahi: a vt. ¶. eo. l. si in area. ꝛ dicitur a celebrari re ipse quasi cõtractus: vt insti. quibus modis re cõtra obli bis quoq̃. certe si ego solui tibi per errorem in certo loco ratione istius quasi cõtractus nõ cõtrahitur forum: quia error impedit cõtractionem fori: sed poterit repeti in quolibet alio loco ſm Guil. vide literam. pro isto intellectu facit bec litera. nõ enim estimationem soluentis ꝛc. vt. l. si per errorem. ¶. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud 2 quos in integrum resti. pos. l. j. ¶. ij. tene ergo ꝛopi. glo. per istum tex. qui dicit quolibet loco. ꝛ sic nõ videtur velle excludere: imo includere locum solutionis. de hoc. C. vbi de ratiocinijs agi opor. per totum vbi contrahitur forum ex quasi contractu in quo creditoris nullus consensus interuenit. vt ibi sint gesta negotia administrata tutela ꝛ similia. Non obstat. l. ij. C. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud quos. ꝛ ibi an ꝓrogetur. ¶. de iudicijs. l. beres absens. 1 Item ĩ indebito dicitur quasi contrahi: a vt. ¶. eo. l. si in area. ꝛ dicitur a celebrari re ipse quasi cõtractus: vt insti. quibus modis re cõtra obli bis quoq̃. certe si ego solui tibi per errorem in certo loco ratione istius quasi cõtractus nõ cõtrahitur forum: quia error impedit cõtractionem fori: sed poterit repeti in quolibet alio loco ſm Guil. vide literam. pro isto intellectu facit bec litera. nõ enim estimationem soluentis ꝛc. vt. l. si per errorem. ¶. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud 2 quos in integrum resti. pos. l. j. ¶. ij. tene ergo ꝛopi. glo. per istum tex. qui dicit quolibet loco. ꝛ sic nõ videtur velle excludere: imo includere locum solutionis. de hoc. C. vbi de ratiocinijs agi opor. per totum vbi contrahitur forum ex quasi contractu in quo creditoris nullus consensus interuenit. vt ibi sint gesta negotia administrata tutela ꝛ similia. Non obstat. l. ij. C. de iurisdi. om. iudi. ꝛ videtur casus ſm eũ. C. vbi ꝛ apud quos. ꝛ ibi an ꝓrogetur. ¶. de iudicijs. l. beres absens.

Tulerit. Tutus exceptione rei iudicate solutẽ non repetit. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. qui exceptione. j. eodem. Solu. hic speciale. in hac exceptione que inducta est ad rigorem iuris conseruandum. quod plene dicam in. l. iuꝫ. j. eodem titu. ꝛc. Barto.

1 ¶ Pupillus prodigus ꝛ furiosus indebite solutum repetunt etiam vbi alius non repeteret.
2 Pecunia dicitur de rebus que seruando non possunt seruari.
3 Restitutio est in pristinum statum repositio.
4 Minor qñ restituatur aduersus naturalem obligationem.
5 Compensatio naturalis debiti quod non admittitur contra repetentem. ꝛ nu. 8.
6 Ex testamento perfecto oritur ciuilis ꝛ naturalis obligatio: ex imperfecto naturalis.
7 Testamentum ipsum quod sit de iure gentium.
9 Medium concludendi quando minor repetit indebitum ꝛ quando minor vel pupillus.
10 Pupillus prodigus furiosus et minor: quando repetant indebitum absq̃ restitutione in integrum.
11 Pupillus quod non habeat beneficium huius. l. nisi infra tempora infra que posset restitui.
12 Condictio indebiti qõ competit furioso ꝛ prodigo sicut pupillo.

b **Interdum.** Ista est subtilis lex. Pupillus prodigus ꝛ et furiosus indebite solutum 1 repetunt etiam vbi alius non repeteret. hoc dicit. ¶ Oppo. a diuisione: aut pupillus soluit debitum ꝛ non repetit: quia pecunia soluta est cõsumpta ꝛ cedit in solutum. vt l. non omnis. ¶. ſi pupillus. ꝛ. ¶. ſi certum petatur: ꝛ. l. quod si forte. in fi. ¶. de solutio. aut soluit indebitum: ꝛ tunc quilibet alius repeteret: ꝛ sic persona non facit locum repetitioni. Solu. dicit glos. tu arguis a partibus insufficiẽter enumeratis. ꝛ aut solnit debitum aut soluit indebitum: sed est quod dam tertium. ¶. quando soluitur indebitum ciuiliter sed debitum naturaliter: quo casu maior soluens per errorem iuris non repetit: minor seu pupillus sic. ꝛ sic ꝑsona facit locum repetitioni casus est hic: vel intelligas in casibus in quibus maior non repetit quod intellige. vt vidistis in. l. eleganter. ¶. eodem. ¶ Contra boc oppon. de. l. fina. C. si aduer. solu. vbi dicit quod restituitur. Solu. intelige hanc ſm illam quod hic datur conditio scilicet restitutione petita: ꝛ ita petransit glo. ¶ Contra boc oppo. si boc esset verum idem esset in quolibet minore cui subuenitur per restitutionem pertitulum de mino. glo. dicit fateor: sed hic loquitur a pupillo gratia exempli. in hoc tamen differt pupillus ab adulto: quia adultus curatorem non habẽs solnẽs pecuniam ſtatim transfert dominium nec expectatur consumptio. quod non est in pupillo. vt hac. l. ¶ Nota istam glo. quia in hoc dicit 2 verum. ꝛ sic ꝑ pecunia non dicitur esse in rebus q̃ c seruando seruari possunt. tunc enim non posset alienare adultus sine decreto. Idem nota. in. l. ij. ¶. j. fuit quesitum. ¶. ad trebellia. ꝛ ita glo. intelligit q̃ b hic concedit conditio petita priꝰ restitutione in integrum. ¶ Contra hoc oppo. fo: titer Jaco. butri. illud reddit restitutio quod abstulit leso est 3 enim ꝛ restitutio in pristinum ſtatum repositio. vt s. de mino. l. quod si minor. ¶. restitutio. vnde si minor est lesus in re restituitur in re. si in actione restituitur in actione: vt. l. qui propria. ¶. item queritur. ¶. de procura. sed hic minor soluens fuit lesus in re quam soluit ergo per restitutionem in integrum rehabebit rem. male ergo dicit glo. ꝛ tex. qui dicunt quod cõpetit condictio indebiti restitutio ne prohibita. nam si vult petere restitutionem ad condictionem indebiti non potest: quia illam nun q̃ habuerit: nec in ea contingit lesio. sed si restitutur ad id quod soluit non est necessaria conditio. huius timore dixit Jaco. but. q̃ istud quod hic dicitur in fine. cõditio locum habeat. i. in integrum restitutio. est enim cõditio nomẽ generale ad oẽm repetitionem. ꝛ sic pertransit. Ourum tamen videtur mihi quod inrisconsultus in tractatu conditionis indebiti intellexerit de restitutione in integrum. ¶ Unde Jac. de are. d volẽs euadere istud d contrarium intelligit banc. l. in debito naturali soluto q̃ minor petit restitutionem aduersus naturalem obligationem que per restitutionem totaliter tolletur. nam eo casu quo contra obligationez ciuilem restitutio parit exceptionem eo casu naturalem obligationẽ in totum extinguit. vt. l. si eius ¶. ad trebel. quia restitutione habita habebit locũ d 4 condictio indebiti. ¶ Contra hoc ꝓppo. contra e naturalem obligationem e nõ datur restitutio. ita no. insti. quibus mo. tol. obli. ¶. preterea. ꝛ. ¶. de procura. l. si minor. in glo. magna de arbitris. l. si pupillus. ꝛ. ¶. de verbo. oblig. l. puberes. ꝛ in qualibet e earum notatur. sustinendo Jac. de are. dico quod contra naturalem obligationem non datur restitutio minori eo casu quo per eam non leditur: sed potest se tueri iure communi non soluendo ita loquuntur dicte gl. arg. ¶. de mino. l. in cause. sed eo casu quo per eam leditur potest peti restitutio. vt puta si eam soluit ſm predictum intellectum. ¶. de fideiuss. l. marcellus. ꝛ qõ ibi not. ꝛ hoc puto satis verum in se. non tamẽ quãtum ad intellectum nostre. l. nam glos. intelligit bic in legato soluto non deducta falcidia. certe per illam obligationem naturalem minor non leditur. nam quilibet maior ꝛ diligens adiuuisset hereditatem. ꝛ sic fuisset obligatus: vt ipse idem in obligatione naturali que habuit originem de persona maioris cui minor successit. Ista lectura solum procederet in obligatione naturali contracta solum pro minore, vnde

¶ Contrahi. Et an ex quasi cõtractu quis sortiatur forũ. hic vide late per Ang. in. l. exigere. ¶. de iudi. et ibi quid in loco distractus p Bart. i. l. de eo. ¶. de iudi.

¶ Interdum. in pin. hui⁹. l. vltra hec dictavide Ange. ꝛ do. Jo. an. in l. non ois. ¶. ſi pupillus. ¶ princ. ¶. ſi cer. pet. per Alex.

¶ Seruari. Ex istis glo. alle. text. expressum istit. de vsu. ¶. cõstituit. ſi milẽ in. l. aristo. ¶. ſi. ¶. l. seq. ¶. de iur. delibe. ꝛ. l. ij. ¶. de fru. earũ rerũ. ꝛ q̃ sint q̃ seruãdo seruari nõ possunt. sunt res q̃ ſiniunt ante triennii ſinitũ glos. allegat ꝑ singulari in. l. ¶. ſi aduersus vsuca. sed habes ſimile i glo. ſi. in. l. pe. C. in qui. cau. in integr. restitu. nõ est necess. Ad hoc adde tex. in. l. iuli. de pupi. heredi.

¶ Jaco. de aren. Ista opi. Jac. de are. ponit Dy. i. l. ſi. in fi. C. ſi aduer. solu.

¶ Obligationez. Adde gl. ꝛ Bart. in. l. iij. ¶. alterius. de nego. gest. ꝛ an fit verũ q̃ minor ſi solnat legata nõ deducta falcidia possit restitui. vide per glo. ꝛ doct. in. l. j. C. ad legem falci.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶Scõm ordinez glo.quõ debitum naturale cõpense tur.adde bar.i.d. l.ij.z limitat Bal. hic si de obligatione inefficaci oppo nat secus si de efficaci z hoc etiã sentit expresse Bart. in.d.l.cũ bis. §.j. j.eo.sed ẽtiũ eius qõ hic dicit Bart. videt ipse tenuisse i.l.frater a fratre. in.vij.col.j.eo.

✣Andre. ṗoma.

a ¶Secũdũ ordinẽ gl.vide Alex.ẽ.ij.col.pe.volu.i.et cõsi.lxxxvij. colũ. iij.vol.ij.z ibi Dartinũ laudẽsem in tracta.primogeniture.col.ij.

b ¶Jnregentium. an testũ sit de iure ciuili: vel gẽtiũ vide gl.in.l.j.j.de acq.re.do.z Bar. in rubri.ff.de acq. here.

c ¶Propter scientiã. Jtiũ hic tenet Bal.qõ forteveri est per ea que habentur in.l.j.et.ij. C.si aduer.dona.

✣Andre. ṗoma.

d ¶Contra boc.vide Alex.ẽ.xij.j. col.vol.ij.

e ¶Jn exceptione proprija. Adde tu qz exceptio cõpensationis nõ sit pprie exceptio.z vide Alexã.z ibi cõcor.in §ñ.xij.ver. preterea p illa verba in col.pe.in.ij. volu.

f ¶Js q plus. qd si obligauit bona pro vero debito: an obligatio possit rescindi. Vide Bal.i.l. si veritas C.de fideicom.

nin js restringeret.l.istã.licet posset esse vera boc casu non tamen puto quod aliquo casu sit necesse peti restitutionem.vt.j.dicam. ¶Secundo oppo. fm ordinem glo.¶si minor est obligatus naturali ter opponetur sibi cõpensatio.vt.l.etiã.j.de cõpẽ. dicit glo.¶z naturaliter debitũ compensetur habet locũ in petẽte nõ in repetente.vt no.in.l.cũ is. §.j.j.ed.z videbitis ibi.qõ puto verum vt ibi dicam.tñ Jaco.de are.non stat in hoc.imo dicit qõ si intelligis i debito naturaliter soluto.dico qz fuit petita restitutio cõtra ipsam naturalẽ obligationẽ.z sic fuit sublata:qõ nõ placet. vt vobis.s.dixi. vel dic.dicit qz ipse hic loquit de debito tñ ciuiliter soluto pro cuius euidẽtia debes scire.dicit Jaco.de are.qõ ex testõ non oritur obligatio naturalis ḡtũcũqz valido:sz soluti ciuilis q̃ habet effectũ exactionis qõ apparet:qz deportatus i qnẽ nõ caduit ea que sunt iuris ciuilis:sed ea q̃ sunt iurisgẽtiũ non habet testamẽti factionẽ:neqz actiue:neqz passiue.vt.l.j.C.de here.insti.z.l.ei q.j.de testa. Si enim oiretur obligatio naturalis que est de iure gentiũ.dicvt videbis in.l.si nõ sortẽ.§.libertus.s. eo.sed si testũ est imperfectũ.tũc oritur obligatio ciuilis q̃ nõ hz effectũ exactionis.ideo puto qz resecatur per falcidiã dicit ipse.z ista intelligo hic qõ pupillus soluit tale indebitũ qõ maior p errorem iuris solutũ nõ repeteret sed minor: sic.z sic ṗsona facit locũ repetitioni:nec est necesse qõ petatur restitutio.nec obstat exceptio de ꝓpẽsatione cum nõ sit debitũ naturale. Ultramon.cõcordãt cum Jaco.de are.in hoc vltimo qõ ex testõ imperfecto:vel in eo qõ resecatur per falcidiam non est obligatio naturalis.z sic intelligũt legẽ istã.z cessant dicte oppositiones.certe opinio Jaco.de are.z vltramon. displicet mihi totaliter.nam ex testõ perfecto sine dubio oritur ciuilis z naturalis obligatio.nã adita hereditate obligatur heres ex quasi ꝛtractu.vt l.ex maleficijs.§.heres.s.de act.z obli.q quasi contractus hz cõsensum qui parit naturalẽ. ¶Jtẽ ex testõ imperfecto oritur naturalis:vt plene.p bani. s.e.l.i.Jdem in eo qõ defalcatur per fal.nõ ob.qõ dicit Jac.de are.de restituto imo per illud arguo cõtra. militi remissa est iuris ciuilis solẽnitas. vt l.j.§.cũ ignoti.de testa.mi.z ex hoc sequit qz miles pot instituere deportatũ.vt.l.nec enim.§.si deportatus.j.de testa.mili.ergo apparet qz de iuregentiũ deportatus est capax hereditatis ex testõ.licet eñ testm cũ adiectione istarũ solẽnitatũ dicaẽ iuris ciuilis.vt.l.ij.j.de testa.tũ ipsum testm de se simpliciter est de iuregẽtiũ. nã eoipso qõ gentes esse ceperunt disponebãt de bonis suis post mortẽ vt legitur in veteri testõ de antiquis patrib⁹ tenendo ergo lec.gl.esset verior solutio eius qõ cõpẽsatio debiti naturalis habet locũ in petente nõ in repetente.vt.d.l.cũ bis.§.j. ¶Tertio opp.fm ordinẽ gl.de.l.si eius.§.j.j.ad treb. Sol.ꝓ illam.l. dicebat ꝓlacẽtinus qõ pupillus repetit sine restitutiõe.sed gl.illã.l.retoz:quet cõtra eũ. vt habes in ea qualiter tũ illa.l.oz intelligi.j.dicã. ¶Quarto oppo.fm ordinẽ glo.in furioso z in ꝓdigo nõ põt reconciliari indebitũ cõsumptione secuta: quia nõ põt cũ bis videri negotiũ esse gestũ vel ẽctũ. vt l.si a furioso.z ibi no.s.ti cer.pe. Sol.dicit glo.cõcedo oppositũ qõ nõ repetit cõdictione indebiti.lz sine cã.z sic aliter intelligit cõditio in pupillo. alr in furioso et ꝓdigo dicit glo.ar.l.in negotijs.j.de reg.iur. ¶Videtis ergo top.nostrorũ do.qualiter ꝓcedãt.mihi aũt vr qõ iste infrascriptiones non sunt necessarie.sed casus istius legis sit magis clarus q̃ in aliqua.l.istius tituli.qñ maior soluit indebitũ fi vult repetere causa cõdictionis indebiti. z mediũ p qõ cõcludit in ea qõ indebitũ soluit per errorem.vt.s.eo.l.j.in principio.z qñqz est necesse qõ exprimatur error facti qñqz error iuris.vt ibi no. Jn pupillo vero furioso z ꝓdigo mediũ p qõ concludit in cõdictiõe indebiti est ipsa qualitas ṗsone nec habeo necesse dicere in libello qõ solvit indebitum scienter vel per errorẽ. imo indistincte sufficit quod ego dicã qõ eram pupillus furiosus vel prodigus z solui indebitũ.ex hoc daf mihi repeti

tio sine interuenerit error sine non:z sic in maiore facit repetitionem error. In istis vero facit locũ repetitiõi ṗsona.z vide tex.ibi i istis ṗsonis generaliter.z ex hoc apparet qõ in istis articulis z ꝓbationibus ꝓpositionibus istis repetẽtibus z nõ habet necesse ꝓbare errorẽ:sed in maiore sic.vt ergo declaremus istã materiã z qñqz iste ṗsone q̃ hic nnerãtur:vel alius minor soluit indebitũ.tunc dic vt hic i ṗn.huius glo.qñqz soluit indebitũ omni iure:z tunc in istis ṗsonis hic enumeratis indistincte est locus repetitioni quod apparet qz donare nõ põt.z sic ꝓpter scientiam non põt ꝓsumi donatio.sed si esset alius minor quã pupillus haberet necesse petere restitutionem si nõ haberet curatorẽ.alꝫ esset idem qõ in pupillo.vt.l.si curatorem habẽs.C.de integ.resti.et vide qõ not.in.l.j.C.ad l.falci.z.l.illud.§.de mino.qñqz soluit indebitũ naturaliter sed ciuiliter debitũ:z tunc si est debitũ ciuiliter sine effectu exactionis.vt in chirographo ante biẽnium idem per omnia quod in his que indebita sunt omni iure.vt.§.eo.l.j.Sed si esset debitum ciuile quod habet effectum exactionis:vt res iudicata vel debitum ex testamento solẽni fm Jac.de are.dic qõ tũc esset idem qõ.§.dixi in debito vtroqz iure. Si vero soluitur indebitum ciuiliter sed naturaliter debitum: tunc a personis hic enumeratis indistincte repetitur non distincto quo errore vel scienter vel ignoranter.vt hic in eo quod dicit generaliter ꝛc. hoc est sine distinctione nec est opus restitutione in integrum.hic est casus in.l.illud.in ꝓinc.§.de mino.z.l.vlti.C.si aduer.so.que dicunt repetitionem decerni nec restitutionis faciunt mentionem imo.d.l.illud.§.de minori.hoc vult notanter dicere quod licet in aliis casibus daretur restitutio.tamen in indebito soluto datur repetitio sine restitutione.licet gl.aliter intelligat.vel si vis leges istas intelligere restitutione petita.intellige in maiori pupillo. z sic non ob.huic legi. ¶Contra hoc facit.j.ad tre.l.si eius.§.j.vbi dicitur qz pupillus naturaliter debitum solvens non repetit. Sol.nõ repetit.§.de iure cõmuni.sed repetit beneficio speciali ꝑcesso minori per banc legem sine restitutione impetrata a iudice.restitutionem ergo quam indeg debet facere bec.l.supplet:z ideo pupillus nõ haberet beneficiũ istius.l. nisi.j.infra que posset restitui.vt.l.si.C.si aduer.fol.quãdoqz solvitur aliquid qõ est vtroqz iure debitũ sed obstat exceptio.z dicit ope exceptionis indebiti tunc a personis hic enumeratis potest indistincte repeti nõ adhibita distinctiõe.vtrũ sit exceptio odiosa vel favorabilis vel quo errore sit solutũ.vt hic dũ dicit generaliter.qñqz solvitur aliquid in debite qõ a maiore nõ repeteretur.vt in eo qõ crescit per inficiationem. et in alijs casibus notatis in.l.eleganter.§.fi.s.eo.z tunc datur repetitio istis personis sine distinctione crescat per inficiationem vel nõ. ¶Ultimo dico qdictio indebiti ita datur furioso z prodigo sicut pupillo z cõsumptione secuta reconciliatur indebitum sicut mutuum tenendo opin. glo.in.l.furioso.in ꝓin.§.si cer.pe.ꝛc.

1 ¶Condictio indebiti quod non habeat locum in contractibus nominatis.

2 Quando ab vtraqz parte debetur quantitas ita qõ esset compensationi an indebite solutum repetatur.

3 Compensatio quod non sit ꝓprie exceptio.

¶Qui inuicem. Si quis solvat tutus exceptione quia sibi debetur nõ repetit.sed suũ debitum petit.b.d. Duobus modis potest poni casus. Primo in contractu vltro citroqz obligatorio.vt si venditor tradit rem anteq̃ soluatur pretium vel econuerso.licet esset tutus exceptio. vt.l.iul.§.offerri.j.de actio.emp.tamen non repetit vt indebitum:sed petit qõ sibi debeꝫ. ¶Secundo modo põt poni casus quando duo sunt in nicem creditor z debitor ex causis separatis.z istum itellectum videtur habuisse glo.Ex prima lectu.no.Tqz in cõtractibus nominatis sicut nõ est locus condictioni ob causam.ita nec condictioni indebiti facit.l.inciuile.C.de rei vendi.facit quod dixi.s.titu.ij.l.fi.ꝛc. Quero circa secundam lectu.qui sunt casus in quibus compensatio locum nõ habet glos. eos enumerat. ¶Sed tunc quero Tquid si ex vtraqz parte debebat quãtitas ita qõ locus esset compensationi an solutum repetitur vt indebitũ glo.respondet aut erat locus compensationi facto hominis non ipso in re z non est locus repetitioni indebiti.hic est casus hic.z fm hoc qõ text. dicit in quibus casibus compensatio locum non habet:subaudi ipso in re:sed si compensationi locus esset ipso iure.vt in.l.si ambo.§.j.j.de compensatio.z in casibus not.in.l.si constante.C.de compẽsa.tunc repeteret vt indebitum:quia vere indebitum est.ꝓ hoc do tex.in.l.quod dicitur. §.pennlti.j.de impensis in rebus do.factis.cum impense ipso iure domum minuant. ¶Contra hoc oppo.de.l.qui exceptionem.j.eodẽ.nam exceptio compensationis est favorabilis.ergo solutum indebite repetitur. Solu. Tibi loquitur in exceptione ꝓpria:secus in ea que ideo est exceptio:quia actio.cum enim habeat actionem ad petendum summ debitum ex tat equitas naturalis ex qua inducitur condictio indebiti. vt.l. nam hoc natura.s.eodẽ.z ideo forte si illud debitum de quo poterat opponi compensatio erat naturale tantum.ita quod nõ competebat actio. tũc tutus hac exceptione per errorem solvens repeteret.vt.j.eo.l.qui ex

f ceptionem.§.si pars.

¶Si qui plus. Qui promisit plus quam debet condicit liberationem. hoc dicit.

Ignorantia

a ¶Et repetitionẽ. Idem actus non pẽgit diuersos effectus.vide bal. in.l.pacta q̃ §.in ij.col.C.de pact.et barto.in.l.j.C.qõ met.cã.z bart.i.l. si socer.§.fin.solu. ma.z bar.in.§.pactus ne peteret.in glo.magna.

✣Andre. ṗoma.

b ¶Qui fideiuꝭ.vide de exemplum per Alex.cõsil.lxix.in fi.volu.iiij.

c ¶Hoc esset verũ. dicit bar.in.l.j.§. eo.in.l.j.in.vj.col. 2 adde bal.in.l.cũ qs. in. viij.col.de iur. et facti igno. vbi cõcordat cum bar.hic et dicit qz exceptio doli obstat petenti et non repetenti sicut nec ob.spoliato. vide ibi z bar.in.l.si socer.§.fi.fol.matri. et bald.in.l.ij.C.si aduersus sol.post bar.et adde bart. in.l.penulti.s.ti.j. Alexan.

✣Andre. ṗoma.

d ¶Hoc verũ. De hac ratione dubitauit Jason.§.in bonefidei.ij. colũ. institu.de actio.et ibi Ang.dat aliã.

✣Andre. ṗoma. z

e ¶Si mulier. an causa dotis dicat cã pia. vide Alex. in.l.si cõstante.colũ. xiij.fol. matri. Pano.cõsil.cvj. in.j.volu. Roma. in repe.aut.similiter. colũ.ij.C.ad l.falcidiam.

f ¶Jn ꝓin.z ideo dicit bald.in.l.eaque.C.eo.qz si soluo relictum ad pias cãs z indebite non repeto etiam alia rõne vt ibi.et p istuz tex.et dicit bal.in.l.ditam.in tij.col.C.de cõdi. ob cãm.qõ fauorc re ecclesie semper ꝓsumitur cã finalis et ꝓsumit qõ etiam alias dat urus erat.

g ¶Ad credendũ. et fm illũ verũ intellectum bart.iste §.non probat qõ dos sit causa pia put allegat ideo dic qõ cum dos z alimenta equiparent fm glos.in.l. ob es.C.de prædi.

¶Ignorantia in facto proprio quod admittitur quando tractatur de damno vitando.

Solutio que parit fideiussori repetitionem nõ parit reo liberationem.

Jdem actus non potest producere diuersos effectus.

Compensatio an obijciatur contra agentem condictione indebiti.

Ratio quare contra agentem actione dispositi nõ admittitur compensatio.

Jndebitum solutũ errore causatum a pietate non repetitur.

Jdulier que fideiussit pro dote qõ non repetat.

Obligatio generis z alternatiua equiparantur et in quibus.nu.10.

Debitor in genere potest soluere quãlibet speciez eiusdem generis.

¶Amis. Una ex greb⁹ alternati ne debitis solutꝫ simul perempta quod superest remanet in solutũ.b.d. ¶Opp.qr incẽdiũ seu casus fortuitus nõ liberet debitorẽ.vt.l.incendium.C.si certũ petatur.Sol.hic debebatur species.ibi quãtitas.vnde idem esset hic qõ ibi si quantitas esset soluta.vt.l.quod indebitum.§.eo.z videtis not.in l.indebiti.§.fed si nummi.eodẽ tit.§. ¶Item opp. de.l.si non sortem.§.libertus.§.eo.fol.eodem modo dicit glo.quasi dicat ibi fuit in genere solutum hic in specie.Tu dic quod ibi re perempta ille cui facta fuit solutio remansit locupletior vnde illud in quo remansit locupletior repetitur hic secus. ¶Opp.de.l.stichum aut pamphilum in ꝓin.j. de solutio.Sol.hec debet intelligi fm illam:quia si contigisset mors post moram creditoris teneretur restituere eum qui vinit vel mortui estimationem. ¶Ultimo no.Thic glo.qr admittitur ignorantia in facto proprio quando tractatur de damno vitando.simile habuistis in.l.sed z si me pute. in ꝓinc.§.eo. ¶Item scias qr hec lex habet locũ quando vtrumqz fuit solutum simul vt dicitur in ttz.secus si vnum primo z alterum post.quia tũc vltimo solutum repeteretur.vt.l.cum duo.§.eodẽ fm Bul.

Fideiussor. Solutio Tque fideiussori parit repetitionem non parit reo liberationem.hoc dicit. ¶No.quod eadem solutio non potest parere liberationem z repetitionem:a vt hic.z.l.qui hominem.in fi.j.de solu.z.l.qui fideiuꝭ.b.j.eo.z.§.eo.l.si non sortem.§.si decem.vel aliter idem actus Tnon potest producere diuersos effectus.vt hic cum similibus. ¶Contra hoc oppo.de.l.in numerationibus.§.de solu. Sol.ibi text.producit actionem vel liberationem diuersis respectibus.z circa diuersa non autem respectu eiusdem obligationis.vt hic. ¶Et ex hoc dicto glo.hic arguit ad questionem.nos habem⁹ quod debitum naturaliter tantum solutum perfacti errorem repetitur.l.error.C.ad legem falci.z l.cum quis.C.de iur.z fac.igno. Tin contra Tagentem cõdictione indebiti poterit obijci compensatio.videtur quod sic.nã per illam solutio.nõ tollitur illa naturalis obligatio.quia cum detur repetitio non producit liberationem:vt hic. Si ergo ratur ergo ꝛc.vt.l.etiam.j.de compen.contrarium dicit glo.quia si hoc esset verum leges que dicunt quod naturale debitũ potest repeti essent imposite verbis z non rebus.z fm hoc.l.etiam.j.de compẽ.habet locum in petente nõ in repetente. Jdem ego puto hoc verum esse.licet quidam hoc nõ teneãt. vt tetigi.§.eod.l.interdum.nam debes scire quod est quedam spoliatio vera et ꝓpria.et tunc ante omnia spoliatus est restituendus.z sibi nulla põt opponi exceptio neqz compensatio.vt.l.si quis a se fundum.C.ad leg.jnl.de vi.z illa etiaꝫ est ratio in deposito:quia denegans depositum videt spoliare.ideo compensa.non obijcit.vt.l.fi.C.de compensa.quedam est spoliatio non vera.vt quando non fuit spoliatus dolo aduersarij.sed per errorem meum.isto casu bene potest obijci compensatio alterius debiti quod haberet exactionem:vt

hoc.§.in fi.quando reus succesit fideiussori.Sed de debito naturaliter tantum non potest obijci compensatio per omnes leges que dicunt natura contingit quod nulla est spoliatio nec vera nec hecta.tunc procedit.l.etiam.j. de compensa.et sic in petente magis quam in repetente.z est ratio:quia repetitio habet naturam cuiusdam petitionis restitutionis ad id quo quis spoliatus est pro hoc optime facit.j.de regu.iur.l.non debet actori.§.in re obscura.

c

6 **Si mulier.** Quando ta pietate causatur error cessat repetitio indebiti soluti.hoc dicit. ¶Oppo.de.l.cũ post.§. j.j.de administra.tut.Soln.ibi vt tutor.hic suo nomine solvit. ¶Oppo.de.l.si pater ignorans.j.soluto matrimo.Solu.vt ibi patet. ¶Oppo.de.l.si patroni.C.de nupt.Solu.fallit ibi. ¶Oppo.s.titu.ij.l.si donaturus.§.j.z.l.qui se debere.in principio. Solu.et aduerte:quia ex hoc declarabitur ista lex.non intelligas qõ solutum indebite ex causa dotis simpliciter non repetatur quasi ipsa dotis causa sit pietas que repetitionez impedit:quia hoc esset contra casum illarum legum,sed intelligẽ quando causa pietatis indurit aliquem ad credendum se obligatum.vtputa mater credebat se teneri ad dotandum filiam vel frater sororem in casu quo non debet vel soror sororem vel nutrix nutritiam.z ista impietas z affectio que erat inter eos fuit causa istius erroris.ita intellige primam glos.hic positam que dicit mater forte vel extranea.Sed si alia causa quam cã pietatis eã induceret in errorem:vt si mater vel soror putabat se teneri ex testamento:vel putabat se teneri:ideo quia putabat se debitricem ex causa mutui vel depositi z tũc solutũ indebite repeteretur:vt legibus contrarijs.quia sublato errore non manet causa pietatis.ad predicta facit.C.de negotijs gest.l.prima et secunda.et.l.si alimenta. ¶Ultimo glosse. queritꝫ quid si mulier fideiussit et soluit pro dote an repetet.et dicit quod sic alieno nomine soluit z nõ suo.et bene.

7

Qui hominem. Obligatio generis z alternatiua equiparantur:z in obligatione gñis qui certam speciem soluit putans se ad caz teneri repetit.b.d. Primo ponit vnum dictum.secõ ponit aliud.secunda ibi:z ideo.nec est dicendum qõ secõa pars sit illatio primi dicti:vt.j.dicam. ¶Nota qr obligatio generis z alternatiua equiparantur. ¶Secundo no.Tqr debitor in genere potest soluere quamlibet speciem eiusdem gñis. ¶Opp. debitor alternatiue si putans se debere vnũ soluit nõ repetit:vt l.si is cui.j.de leg.ij.ergo nec debitor generis cum sint similes:vt hic in ꝓin.sed in fine do cõtrarium ergo male.huius timore bec.l.legitur duob⁹ modis.primo modo vt hic in princip.ponatur simili tudo inter obligationẽ hominis in genere ex vna parte:et inter obligationem alternatiuam hominis in genere:aut dece ex alia parte:z tunc non obstat contrarium:quia ibi erat species in vtraqz parte alternatiue. ¶Secũdo modo legitur quod hic homo certus aut decem alternatiue debebat:tũc obstat contrarium.dantur plures solutiones sed

8 illa est vera.Tqõ obligatio generis et alternatiua equiparantur in soluendo:quia quilibet potest solvere quod vult.Item quia non tenetur precise ad aliquam speciem:sed in repetendo non equiparantur:quia in alternatiua soluens vnum non repetit:vt.l.contraria:secus in obligatione generis vt hic in fine.ratio huius est:quia in obligatione generis nihil est in obligatione sed in obligatione alternatiua vtrumqz est in obligatione.l.cum incertus.de leg.j.z.l.si duo.infra de verborum obli. ¶Contra hoc oppo.de.l.menius.§.duobus.de legatis.ij. Solue vt ibi plene dixi:tene mẽti istam glosse.ibi tu dicas ad hoc oppo.ergo est mala illatio textus qui dicit quod ideo repetit:quia equiparantur alternatiue.Sol.leges tex.qõ non inferat ex precedẽtibus:vnde dimittas:z ideo posita

mi.z alimenta relicta propter pauperta cedunt in cãm piã p no.per bar.in.l.alio.circa ṗn.ff.de alle.ga.iõ dos relicta z data pauperi p sone egparat pie cause.secus si propter detrimentum vel amicitiã p not.in d.l.alio.per bart. bñ faciunt notata in auf.res que.C. cõia de lega.et qd in alimentis not. bart.in.l. diñ.ff. ad.l.fal.et qõ dotis relictum sit cã pia tz bald.in.l.j. C.de sac.fanc.ecc. in repe.in.xvj.colum. et ideo dicit Bald.hic not.arguẽs qõ relictum p virginibus maritãdis intelligit relictum ad pias cãs.et ideo cessat falcidia.z qõ dos et pia cã equiparent vr velle bar. in.l.ij.§.titio decem.in ꝓinci.j.de dona.z bal.in.l.ficut.ad fi.C.de act. et obli.et bal.in.l. mandatus.in.iiij. col.in verſic.sed 3 hoc.C. manda.et bar.in.l.si ego.in ꝓin.et.§.j.j.de in re do.z an de legato dotis detrahatur falcidia. vide glo.in.l.tali.in.§. si socer.j.de iure dot.z in.l.in testõ. militis.C.ad legẽ falci. vno tñ casu clarũ est qõ de legato dotis nõ detrahitur falci.vcz quãdo legat dos qz tale legatũ censetur es alienũ vt dicit no. bar.in.l. qñtus.§.i.de ꝓui. credi. Adde qr alimẽta z dos equiparantur Ro. cõ sil.cccclvj.vbi consulit qõ sicut res ꝓhibita alienari pot alienari ratione dotis.ita ratione alimentorũ.

¶Obligatione. vide bar.in.l.ij.§. j.in fin.de verbo. obliga.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Si in area. Inprin. hui⁹.l.limita banc.l.vt p Ly.in l.si mādatū.C.de nego.gest.per.l.si mādauero.§.si cu rator.i fi.ff.man.
b ¶Edificat. Vide no.in.l.ij.C.de rei ven.Alegan.
c ¶Impedit.et fic iste tex.in fi.est cōtra no.p Barto.z Bald.z do.in.l.si mādato.C.de nego.gest.dū alle.l.si pene.§.i.§.eo.z vi de q̄ idi digi post Bal.
d ¶Habet locum. adde glo.in.l.si.in princ.j.eo.z aligd p imol.in.l.ij.§.et bartū.de ver.obli.
e ¶Qui ob rem.vide Bar.in.l.si istā lam.xxxiiij.q.j.de verb.oblig.albe.
f ¶Seruus. vide q̄ digi in.l. incipiē. post Bartol.C.de fur.z hic vide bal. inducētem hāc.l. cōtra hebreos z p hāc.l.dicit Bald. in rubr.C.de cōdi. ob turpē causam qō vincēs in ludo pecuniam serui q̄ erat dñi vel filijfa. vel q̄ erat patris vel institoris que erat dñi cōmittat furtū z ibi idē dicit in ludēte cum falsis tagillis ad dictū Bal.dic cōtra hebreos adde eundem Bal.in.l. eos.C.de fur.ale.
¶Andre. Poma.
f ¶Seruus. vide aliquid per anna. consi.vij.z Bald. cxxxj. in.iij. parte vbi loquit in monacho.

1 2
Condictio indebiti ozitur ex negotio gesto.
Condictio indebiti quod cessat quādo soluens nihil faciat accipientis.

Si in area. aVbi inter ptes gestum est: cessat cōdictio idebiti.h.d. Diuiditur in duas partes. primo qñ quis edificat in solo alieno a oño possesso. Scōo qñ quis edificat b in solo alieno a se possesso. secunda ibi: sed fi is. ¶Not. q̄ ista conditio ozitur ex negotio gesto hoc ex isto quasi contractu. vt insti. de ob.q̄ ex quasi contractu.§.pe.qui celebratur re. vt in.§.is quoq;.instit.qui.mod.re con.ob. ¶Secundo no.q̄ quando soluens nihil facit accipientis cessat hec conditio. facit ad hāc.l.si z me z titiū §.fi cer.pe. ¶Opp.de.l.indebiti.§.j.§.eo. Sol.ibi fecit possessionē accipientis: que non erat eius nec sibi debita. hic secus. ¶Opp.de.l.qui exceptionē §.j.§.eo. Solu. vt ibi. z ibi declarabitur. ¶Oppo. de.l.si pupilli.§.fed fi quis.ff.de nego.gest. Sol.dicit Bar.q̄ hic loquitur de rigore. ibi de equitate glo.tenet cōmuniter quod nec de rigore repetatur quod plene dicetur in.l.in fundo.de reiven.ad.l.cō trariā respōde quod ibi impedit c nomine alieno: hic proprio nomine.
Solutum causa conditionis implende quādo repetatur.

Scui. Quando dispositio efficit d indebita solutū causa cōdictionis implēde repetitur.h.d. ¶Oppo. non pōt quis grauari vltra vires hereditarias.l. j.§.fi is qui.ad trebel.C.de leg.l.si vniuerse.sed hic grauatur heres vltra vires hereditarias.ergo ꝛc. huius timor e variatur principium istud duobus modis.vno modo q̄ in litera non fit dictio tota:z sic grauanit eum de restituendo hereditatē z fundum hereditarium. ¶Scōo modo q̄ in tex.fit dictio tota:z tūc debet intelligi qō fuit grauatus da re fundum ipsius heredis. tū non erat grauatus de restituendo hereditatē statim.sed ex interuallo vnde interim poterit habere tot fructꝰ quot equinalebunt fundo. Quelibet poterit esse bona.vel potes dicere q̄ legando fundū vltra hereditatem videtur de relicto hereditatis fundū eximere. ¶Secūdo op.cōdictio inde.habet locumꝰ qñ solvit ex causa de preterito:vt.l.damus.j.eo.sed hic fuit solutū causa cōditionis implende.§.vt habeat fundū.z si ob causam de futuro:ergo videt q̄ habeat locū cōdictio ob causam.vt.l.i.§.si parēdi.§.de cōdi.ob causam.z sic intelligas hic de cōdictione indebiti lex est clara.sed obstat Iuū.si intelligis de cōdi.ob causam ista lex nō faceret ad titulū. Quid dicemus.quidā intelligūt de cōdi.ob causam.quidā de cōdi.indebi.glo.§.ti.ij.l.iij.§.si quis quasi.circa fin.glo.magne videt dicere t q̄ in soluto causa cōdi.implende cessat cōdictio indebiti.z pro hoc q̄ nō solvit vt debitū:vt.l.si qs sub 2di.j.si qs omīs. causa testa. Solu.puto sic dicēdum.q̄nqs solvitur aliqd causa cōditionis implēde.vt cōsequat aliquid ipo iure absq; facto hoīs.vt libertatē relictā pure vel legatū.qñ relinquitur res testatoris.tūc habet locū cōdictio indebiti. ita loquit hic p:out intelligit de re testatoris legata. Nec ob.si dicas h solvit ob causam de futuro.q̄ nō est de futuro facto hoīs.sed trahit secū executionē ipsa solutio sicut in eo qui solvit indebitū. ideo em̄ solvit vt ipsa solutiō liberet:tū q̄ ipsa liberatio debet secū trahere executionē nō dicit solvi ob causam de futuro. Et sic glo.in.o.§.si quis quasi.nō loquit vsque quaq; bene.nō ob.si dicis q̄ est debitū.q̄ respondeo q̄ indebitū etiam dicit si nō putet se obligatum.sed si cōtemplatione alterius dāni vitādi vel lucri cōsequēdi solvitur.et sic est debitū causatiue: vt.§.e.l.si non sortē.§.si quis quasi.z.§.si quis em̄. et.§.si quis falso.z in quolibet eorum dixi. Si vero datur causa cōdictionis implēde.ita qō nō trahit secum executionē.sed debeat aliquid fieri ab hoīe tūc nō haberet locū cōdictio inde.sed cōdictio ob cām:vt.o.l.j.§.si parēdi.z ita debet intelligi hic. Si poneres fundū heredis esse legatum cuiꝰ dominium nō transit ipso iure in legatariū. ¶Oppo.de.l.qui heredi.§. sed cum suspecta.de cōdi.z de so.plures solutiones dantur hic.z ibi ita est veritas prout tu ponis hoc in fundo heredis legato q̄ ibi fuit solutum causa implēde cōditionis legati q̄ remanebat debitū etiā post coactionem hoc causa implende cōditionis legati qō erat enacuatū propter coactionem.sed prout intelligis in fundo hereditario legato solue q̄ hic loquitur de rigore.ibi de equitate.vel verius hic fuit solutum ab ipso fideicōmissario qui coegit ibi a quodam extraneo.

1 ¶Mora quod non purgetur postq̄ facta est executio ab homine.
2 Idem quando a lege z in illis penis in quibus lex facit executionem.
Aliud est habere exceptionem aliud habere posse.

e **Si ob rem.** eVt indebitū videatur esse solutum.h.d.
1 ¶Not.q̄ post † factam executionē ab homine nō est locus purgationi more. Idem post factam executionem a lege.arg.l.si is.j.de leg. i.z no.per Dy.in.l.si seruus.§.de illo.de verbo.ob.z ideo in his penis in quibus.l.facit executionem ipso iure non est locus purgationi more. ¶Oppo.de.l.qui exceptionem.in prin.j.e.Sol.hoc non habebat exceptionem cum soluit.sed poterat habere purgādo moram. Aliud est ergo habere exceptionem aliud posse habere.z hoc facit ad id quod alias dixi fi res debita pereat post moram infra tempus quo mora purgari potest.nihilominus perit periculo ipsius debitoris.casus est in.l.sanctus.in fi.C.de fideiuſſo.

f **Seruus.** fPecunia accepta vt reddatur res i qua quis recipiendo pignori surtum commisit repetitur.alias secus.h.d.

Eruum. gPretium solutum ex causa emptionis inualide repetitur.h.d.

1 Obligatio naturalis quod oriatur solum iter patrem z filium z inter duos fratres in eiusdem patris potestate.
2 Obligatio peculiaris est onus ipsius peculij.z nu.41.
3 Quod obseruare debeo aduersus alium debeo obseruare aduersus me.
4 Filiusfamilias quibus modis habet pecuniā:scilicet patris quasi castrēsis aduentitij z profectitij peculij.
5 Modie in aduētitijs pōt cōsistere inter patrē z filiū obligatio ciuilis et naturalis vel inter duos fratres in eadē potestate cōstitutos.z nu.16.
6 In duobus reis credendi quando successione vnius extinguatur obligatio.z nume.8.
7 Pater z filius an dicantur duo rei credendi in hac obligatione naturali.nume.22.
9 Correus credendi quando teneatur cōmunicare correo illud quod exegit.z nume.24.
10 Pater promittens directo filio obligatur naturaliter nec ad ipsum patrem reuertitur.secus quando obligaretur filio per filium.
11 Ratio quare inter patrem z filium vel duos fratres in eiusdem patris potestate existentes non cadit obligatio ciuilis.
12 Patria potestas est de iure ciuili.
13 Filius mutuans pecuniam alteri nomine patris an z quando mutuus contrahatur:ita quod patri acquiratur.
14 Mutuum non contrahatur quādo filius mutuat nomine suo z habeat locum hec lex.
15 Senatusconsultum macedonianum,quod non impediat naturalē obligationem.
17 Obligatio naturalis an queratur patri per filium z mediante persona filij.nume.19.
18 Jura naturalia licet non possint mutari possunt tamē transferri de vno in alium.
20 Vnq̄ acquiritur patri per filium apud ipsum aliquid remaneat.
21 Due naturales obligationes quod nō nascantur a principio in obligatione que queritur patri per filium.
23 Obligatio patris an sit potētior obligatione filij dato qō sint duo rei.
25 Peculium profectitium quod conferatur z qualiter.
26 Actio de peculio quod sit personalis.
27 Actio de peculio an sit natiua vel datiua.vbi quod est natiua.
Et an oriatur ex naturali z ciuili vel naturali tantum vel ciuili tantum numero.28.
29 Obligatio naturalis oritur de iuregentium.
30 Pars videtur facere illud quod inde ex facit vel legis conditor.
31 Pater an obligetur naturaliter ex persona illius filij qui est naturaliter obligatus.
32 Si vnus ex duobus seruis vnius dñi mutuat alteri an dñs ex persona serui accipientis pecuniam mutuo obligetur.
33 Quis qō possit esse creditor z debitor respectu diuersi patrimonij.
34 An dominus obligetur ex psona serui delinquentis in res alterius domini vel alterius serui.
35 Obligatio naturalis an sit in obligationibus ex delictis.
36 Si vnus frater mutuat alteri existenti in eadem potestate an pater obligetur ex persona recipientis.

Obligatio

37 Obligatio naturalis que queratur filio an queratur patri.
38 Frater soluens mutuum acceptum a fratre ipsi fratri post mortem patris ante aditam hereditatem an possit repetere.
39 Quando pertinentione peculij extinguitur ista obligatio naturalis an extinguatur ratione quote an ratione quantitatis.
40 Ratio differentie inter peculium z hereditatem.
42 Si filius debet titio decem z decē sunt in peculio de quibus pater donauit titio quinq; quod pater liberetur in illa quinq.
43 Creditor peculiaris extraneus an possit agere contra fratrem credito rem quatenus habet in peculio.
44 Si frater debitor soluit creditoribus peculiaribus de suo an repetat a fratre creditore ad quem peruenit peculium pro parte.
45 Peculio adempto an filij vel seruus remaneat obligat⁹ naturaliter.
46 Frater conuentus ex obligatione hereditaria actione de peculio quādo teneatur pro parte z quando in totum.
47 Mutuum inter patrem z filium qualiter contrahi possit.
48 Cōtractus cōmodati z depositi inter patrē z filiū qualiter contrahat.
49 Parere maioribus est preceptum iuris gentium.
50 Cōtractus emptionis z venditionis an celebrari possit inter patrē z filiū
51 Palam z publice fieri oꝛ quod fit consanguineis z amicis presentib⁹.
52 Frater quādo possit emere a fratre existenti in eiusdē patris potestate.
53 Pater an possit autorizari vni filio vēdenti altero i re peculij aduētitij.
54 Locatio inter patrem z filium quando contrahatur.
55 Contractus mandati inter patrem z filium an contrahi possit.
56 Carcer est species seruitutis.
57 Contractus donationis an consistat inter patrem z filium.
58 Solutum per patrem in redimendo ipsum filium captiuum an impune tur a coherede in portionem suam:remissiue.

a **Prater a fratre.** aRe z fama difficilis e hec l,sicut alia i toto corpore iuris.h.d. ¶Inter duos fratres qui sunt in eiusdē potestate z inter patrē z filiū sola obligatio naturalis cōtrahitur que per fratrē mutuantē patri acquirit. Itē cū debitor creditori succedat p quota obligatio extinguit. Itē hui⁹ obligatiōis onus peculiū respicit. z quatenus de eo pervenit ad creditorē obligatio tollit. ¶Itē solutū inquantū erat obligatio extincta repetit residuū nō naturali obligatione impediēte.h.d. Dividit in duas partes principales. Primo qñ mutuū est contractū inter duos fratres. Scōo qñ est cōtractū inter patrez z filiū. Scōa ibi.§.quesitū. Itē prima pars subdiuiditur p glo.in sex partes qō dic vt in gl.eo.excepto qō vbi dicit tria argumēta ad rationē nō intelligas ad rationē positā i tex.sed ad rationē subauditā.vt dicā sup litera.partes sunt manifeste. Itē Scōa pars subdiuidit.nā primo loquit qñ pater credidit filio.Scōo qñ ecōuerso.Scōa ibi:ecōtra si pater.z queli bet istarū posset recipere alias subdiuisiones quas dimitto qz clare sūt.

1 ¶Anteq̄ veniā ad casum in terminis premitto breuiter qō inter † patrem z filiū z inter duos fratres in eiusdē potestate.solū obligatio naturalis cōtrahitur.ratione videbis infra. Itē premitto qō illa obligatio acquirit p filiū patri. ¶Tertio premitto qō qñ debitor succedit creditori.extinguit obligatio.ista tetigi vobis i summario. His premissis venio ad casus i terminis.vt litera iacet.ibi repetituꝝ:q̄ patri fuit quesita illa naturalis obligatio.q̄ tenet frater alteri fratri.z sic cum sit debitor patris succedēdo ei p parte.p alia parte obligationē extinguit.z sic p ea parte indebitū solutū repetit.ibi:Secutus.ratio est q̄ onus istius obligatiōis sequit peculiū.z ad hoc probandū sequūtur tres articuli.
2 Notabilia collige p te ex his q̄ dixi ad euidētiā. Itē no.† qō obligatio
3 peculiaris est onus ipsi⁹ peculij. Itē no.† ex ver.porro.qō illud qō debeo obseruare aduersus alū debeo obseruare aduersus me. ¶Venio ad apparatū.z circa ei⁹ recitationē tenebo hūc ordinē q̄ primo declarabo eū quantū ad literā pro inuenib⁹ postea reassumā p.q.examinando difficultates q̄ sunt i eo.z q̄ iste glo.cōsueuerunt apparare scholaribus valde difficiles z horribiles:ideo diuido eas.nā pria gl.mag.tria facit.prio tractat qualiter inter duos fratres in eiusdē potestate consistutos possit cōtrahi mutuū.Scdo tractat qualiter ex isto mutuo contracto nascat obligatio.z qualiter patri z filio acquirat.tertio tractat an sicut patri p filiū querit ita pater per filiū obligetur.quta ibi:nā z si tūc dico.tertia ibi.ité q̄ro.in Scda gl.magna z in oibus alijs glossellis tractat qualiter obligatio ista tollat seu extinguat p fusiōe vel peculij peruētione. ¶Intro primā partē gl.z op.aut intelligis qō frater mutuauit fratri de castrēsi peculio.z tūc acquirek sibi ciuilis z naturalis z nō patri.vt.l.ij.j.ad macē.z sic ista lex nō pcederet i castrēsi peculio.idē in quasi castrēsi.aut mutuauit de pecunia p fectitia.z tūc nō potuit transferre dominiū.q̄ erat pecunia patris.z sic nō fuit contractū mutuū.vt
4 l.ij.§.appellata.§.fi cer.pe.hui⁹ timor e dicit glo.tu debes scire qō filiꝰ
b pōt habere pecuniā⁹ q̄nq; modis.s.patris pecuniā.Scdo pecuniam castrēsis peculij.tertio pecuniā quasi castrēsis peculij.quarto pecuniā ad
c uētitij peculij.quinto pecuniā profectitij⁹ peculij.z differt pecunia profectitij peculij a pecunia patris.q̄ hec separata e a rationib⁹ patris.illa nō.vt.no.in.l.quā tuberonis.§.fi.cū.l.seq.j.de peculio. His premissis sit tu vis ponere qō frater mutuauit noīe patris ista.l.pedit fine scrupulo. vt dicit gl.si vero vis ponere qō mutuauit noīe suo:tūc hec lex nō procedit i castrēsi vel quasi peculio.nec in aduentitio hodie.q̄ sibi filio quereret pfecte.z sic nō extingue a ret successione patris.vt hic oꝛ in tex. In pecunia vero patris vel pfectitij peculij.vel etiā aduētitij sm̄ ista iura,pcedit si ponas esse datū patre volēte siue trāstulit dominiū.vel si ponas ipsius esse recōciliatī cōsumptione.vt.l.si a furioso.§.fi cer.pet.ita
5 debet intelligi hic. Ex qua gl.not.Fillud precipue qō bodie i aduētitijs potest cōsistere ciuilis z naturalis obligatio inter patrē z filiū vel iter duos fratres i eadē potestate existētes qō lati⁹.j.dicā. ¶Venio ad scdam partē gl.z opp.qō patri obligatio nō querak.nā lex dicit deduci de peculio qō filio debeā.vt.j.de pecu.l.sed z si dānus.§.peculiū Si ergo esset questitū patri nō debere filio.huius timore dicit gl.fateor qō naturalis obligatio que rik filio. Itē p filiū querik patri que postea transit in heredē patris nec intelligo dicit glo.qō querak patri.ita qō nil remaneat apud filium.qz dico qō sunt due naturales obligatiōes.vna querik patri z alia remanet apud filiū.z sic pater z filiꝰ habent tanq̄ duo rei.vñ sicut solutio facta vni ex reis cre
6 dēdi liberat aliū ita successio. ¶Opp.in † duob⁹
d reis credēdi⁹ successione vnius nō extinguik obligatio.vt.l.vz anius.in prin.j.de fideiuſ.sol.gl.voluit soluere.ibi loquitur qñ sunt duo rei credendi paris potētie.sed hic obligatio patris e maioris potētie quā obligatio filij.ideo si debitor succedit
7 patri tollik obligatio alteri⁹ filij.Not.Istā gl.que b
e tenet qō pater z filius c dicank tanq̄ duo rei credēdi.qō an sit verū.j.dicam. ¶Scōo no.Tdistinctionez qñ debitor succedit vni ex reis credēdi si erāt
8 paris potētie nō extinguik obligatio. alꝰ secus. vt.o.l.vz anius.z.j.dicā. ¶Tertio opp.qō si sunt duo tanq̄ duo rei credēdi illud qō vnus exigit teneā restituere alteri p actionē nego.gest.ergo pater filio credit oꝛ.z sic filius debitor succedēdo cū successio habeak pro solutiōe tenetur alteri fratri actione nego.gest.nō ergo repeteret vt indebitum glo.nō solvit.q.o.cōcedo qō frater debitor posset c opponere cōpensationē contra fratrē agentē con dictiōe idebiti de eo qō ab eo posset repetere per actionē neg.gest.sed si nō opponeretur cōpēsatio o pcederet ista lex.tu dic qō tūc est verū quod illud qō vn⁹ ex duob⁹ reis credēdi exegit teneā restitue re alteri p parte qñ debitum pertinet pariter ad vtrūq; secus si i veritate totaliter ad vnū pertinet e q̄ de pecunia eius esset contractū mutuū.z hoc ē forte qō gl.voluit dicere.qō obligatio patris maioris est potētie quā obligatio filij.vide istā glos. f ibi sed si vni ꝛc. ¶No.istā partē glo.f qō illud qō correus credendi exegit teneā alteri cōicare. Idez no.in.l.si titio z seio.j.de leg.ij.z.l.qui boies.§.j.j. de solu. Jn Iuū vbi casus in.l.in lege falci.hoc obseruandū.j.ad.l.falci.sed dic vt dixi in.o.l.qui ho f minē.§.i.sed quantū ad presens tene distinctionē quā premisi illud qō sequitur in glo.est ad probādū quō successiōe frater liberetur.z quō etiā apud ipsium filiū mutuantē remanet obligatio vide eaz que est clara ibi videk ꝛc. ¶Opp.qō apud filiū ni hil remaneat.vt.l.placet.j.de acqui.here.sol.dicit g glo.no,hec.l.loquik in obligatione que acquiritur per actū naturalē z inrisgentiū.vt mutuando.con g trariū loquitur i his que acquiruntur p actū ciuilem.vt adeūdo hereditatē vel agnoscēdo bo.pos. vel acceptādo trebellianicā restitutionē i quib⁹cā sibus nil remāet apud filiū.ratio qz ibi ius ciuile multū potest quo iure ē inducta patria potestas. vt.l.cū ciuiū.§.de his q̄ sunt sui vel alie.iur.z istide pa.pote.§.i.vide gl.nō intelligas qō bo.pos.z trebeliāica restitutio acquirank solo animo. quia illud ē solū in hereditate sed dicit qō est ciuilis acquisitio an predicta vera sint.j.dicē. ¶Venio ad tertiā partē glo.ibi. Itē quero.z oppo.sicut per filiū creditorē querik patri obligatio actiue ita per filiū debitorē querik patri actio passiue seu obligatio eadē ratione.qō patet p totū titulū.j.de peculio.vbi patri querik vel pater querik de peculio filij.z sic apparet q̄ ipse idē pater erit debitor.z credditor ex persona filiorū non ergo tollet obligatio

¶Frater a fratre. vide casus buius.l. cū materia per Bal.in.l.si.in tij.col.C.quod cū eo.z vtrū hec lex in prin.intelligak in casib⁹ in quib⁹ senatusc̄sultum macedonianū locum nō habet.de quibus in.l.geno domus.z in.l.macedoniani.C.ad macedo. Bal.hic videt velle quod sic videlz in illis tantū nō in alijs. cogita cū etiaz in alijs casibus naturaliter semper obligetur.l.qz naturalis.j.ad macedo.z no.in.l.j.et.i.z vide Bald.in l.fina.C.quod cuz eo.in.v.col.

¶Pecuniam.z sic ad B vt dicak peculiuz requirit concessio. adde.l. peculiuz.in pn.j. de pe.z.l.filiū. fs lect.antiquorum. C.fami. hercis.et no.in.l.si.j.de pe cu.leg.fm Bald. hic. Alegā.

¶Profectitij.ad B.l.si absenti.C.si cer.peta. Alegā.

¶Credēdi. vide Bal.in.l.si.C.qō cū eo.in.vj.col.in v.mō veniamus.

¶Et filiꝰ. pater z filius sunt tāq̄ duo rei credendi. Bal.hic quod nō sicut in pte z filia in actiōe de dote. in qua no.in.l.ij.j. solu.mat.Alegā.

¶Istam partez gl.an illud quod vnus ex reis credēdi potrigit teneatur alij cōicare. vide quod no. Bar.in.l.si vnus in prin.§.de pac.

¶Remaneat.vide Bal.in.l.si.C. qō cuz eo.in ver. sed contra hoc.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

✠Andre. Poma.
a ¶Que ē ratio.q inter patrē ⁊ filiū vel iter duos fratres nō cadit obligatio ciuilis ſz naturalis tm.⁊ vide alex.cōſi.viij.vo. ij.co.ij.vbi ſeqr ℔ qō oriat natural. ⁊ 2ſi.ij.col.ij.vol. iij.⁊ ſoci.2ſi.iiij.⁊ ibi tz non valere diuiſionem facta inter patrem ⁊ filios in poteſtate.
b ¶Et filiū.q're inter patrē ⁊ filiū nō cōſiſtit ciuilis obligatio ſz naturalis ſic vide bal. in.l.ſi.C.qō cū eo. in.ij.col.in vſi.iiij. premitendum.
c ¶Cōcludit q̄re. ciuilis ℨ p̄ez filio nō dar.cogita.qz p iſtas rōnes nō deberet ēt acq̄ri filio obligatio naturalis ℨ patrem qō eſt ℨ iſtū tegt.i §.q̄ſtū.vñ vī tenē da p̄cia ⁊ ſcōa rō. ℨ.relata.ſz aduerte.qō bar.ſaluando ar.qō feci i.l.ſi qs .p eo.§.j.de fideiuſ.dicit ℨz vy. qō iſta regula nō ℨz locū obligatione naturali ⁊ bar. ℨ.in.viij.col.are.
✠Andre. Poma.
d ¶Que autē. Exiſta doctria Bar. habes inferre qō qēadmodū iter patrē ⁊ filium nō cōſiſtit ōdatio qō etiā nō ℨſiſtit iter fratres in eiuſdē p̄ūs poteſtate cōſtitutos qz nō poſſet donare niſi patri bona ⁊ ℨ .p̄cederet etiā ſi filius haberet bonā ad miniſtrationē qz in gñali adminiſtratiōe nō venit vt qs donet.l. liuiſſa.ſ. de dona. hic tñ limita ſm Jo.an.⁊ addi. ſpecu.in ti.de inſtru. edi.§. porro.ver. qd ſi filiuſſa.in.ij. col. niſi frater do net alteri fratri ō cōſenſu patris qz tunc valeret de q̄ cogita.qz tunc fo titer obſtat regla q̄ tradit p gl.ſi.in verbo accōmoda uerit.C.de pac.et p Bar.⁊Bal.l.ij. 11 C.ſi aduer.dona. a ⁊ bar.l.ſi fundus b

10 ¶Addodo habes totā iſtam gl.ex† qua habes qō qñ pater p̄mittit filio directo obligaſ naturalr. nec ad ipſum patrē reuertit.licet glo.dicat ℨium ⁊ male i.d.l.ſi qs p̄o eo.§.j.ſecus qñ obligaretur filio p aliū.vt per ſideiuſſoz ē datū a patre.qz tūc reacquireretur ipſi patri.⁊ hec ratio hic qō pater nō obligaſ ex p̄ſona filij accipiēs mutuū.qz ſi obligaſ reacquireret ſibijpſi. ¶Opp.qō iſta ſit impfecta reſpōio.qd em ſi her editas nō eēt adita qō i hoc tex.nō ponit.Glo.rñdet qō quidā fatent cōtrariū qō tūc nō poſſet repeti.⁊ eo caſu hec lex nō reſpondet.Alij dicūt qō etiā tūc poſſet repeti. qz tunc etiā eſt heres ipſo iure.qō dic vt in gl.ſup verbo poſt mortē.que ē clara. ¶Itē oppo.ōz hic qō liberaſ filius p̄o ea quātitate que ad aliū peruenit ex peculio.ℨtra imo debet liberari reſpectu quote ⁊ nō reſpectu quātitatis.vt.l.ſi ab eo.C.de neg.geſt.⁊.l.ſi adulta.ī.de here.act.Sol.alind i be reditate.vt ibi.alind in peculio.vt hic.b.d.gl.ſup verbo.nō min.qō eſt no.vt dicā.ī.qō declarabo. ¶Op.⁊ nūc venio ad ſcōam gl.magnā ōz hic qz tollit obligatio p ea quātitate q̄ ad fratrē credito rē peruenit de peculio.cōtra medietas peculij p̄fectiſ ptinet ad fratrē iure hereditario.vt.l.certū.C.fami.herci.ergo cū recipiat ſuū nō debet alter frater liberari.timore.bñ ē facta tota gl.ſcōa magna.qdā dicūt qō debet intelligi qñ ad fratrē non puenit de peculio.ſ.de portiōe fratris debitoris.Jo.dicit ℨiū qō p̄obat multis rationibus ⁊ exēplis.vide gl.p te que eſt clara.alie;glo.ſunt clariſſime.Apparatu ſic aliqliter ad literā examinato veniamus ad difficultates que hic tāgunt.Et p̄imo ⁊ circa primā partē gl.quero que eſt ratio[a] qō inter patrē ⁊ filiū[b] vel iter duos fratres nō cadit obligatio ciuilis.ſed ſolū naturalis.Rñ.cōis

propter ſucceſſionē:ſz magis ꝓpter cōpēſationē hic in tex ōz ℨiū quare male.bui⁹ timore eſt facta tota iſta pars glo.q̄ hz tres partes.p̄imo ponit opi.quoꝝdā qui dicūt qō patri nō querit obligatio actiue nec paſſiue qō gl.reꝓbēdit p hāc.l. ſcōo ponit opi. Idē.q dicit qō patri querit obligatio actiue ⁊ paſſiue.tertio pōit opi. Alſo.qui dicit qō patri q̄rit obligatio actiue nō paſſiue.ita qō ipſe pater obligeſ.p̄ime due partes ſunt clare ideo vide eas ad literā vſq; ibi:ſz alſo. Venio ad opi.alſo. ⁊ qō p̄ ex p̄ſona filij recipiētis mutuū nō obligetur p̄obat ipſe quatuoꝛ rationibus. p̄mo qñ filiꝰ accipit pecuniā mutuo ab extraneo obligaſ de peculio ſm qō Hug.dicit.ſed iſta obligatio ē ciuilis tantū nō naturalis qz nō hz patris conſuz.ergo qñ accepit a fratre pater nullo mō teneſ ciuiliter nō qz nō pōt eſſe inter patrē ⁊ filiū vel inter duos fratres naturalr nō qz naturaliter nō teneſ etiaꝫ ſi accepiſſet ab extrāeo ⁊ ſic ratio Hug.retorqueſ cōtra eū.hoc vult dicere p̄ia ratio Alſo.vide eā. ¶Scōa rō eſt in duobus ſeruis quoꝝ vnus recepit mutuo ab alio. ¶Tertia ratio ē in ſeruo delinquēte. ¶Quarta ratio eſt.qz ſi pater eſſet debitor ⁊ creditor tolleret actio cōpenſatione ⁊ nō ſuccessione.⁊ ſic eſſet ℨtra iſtā.l.vt dixi i ℨio ſignato in pn.huiꝰ partis.⁊ iſta glo.eſt clara ideo videa vſq; ibi.ē ⁊ alia. ¶Quintā ꝑbat Alſo.ſic idē nō pōt eſſe ſibi debitor ⁊ creditor.nec idē apud eūdē p̄o eodē pōt eſſe obligatus.vt.l.ſi qs ꝓ eo.§.i.ſ. de fideiuſ.⁊.l.vñi⁹.e.ti.⁊.l.heres a debitore.§.j. ℨz ſi tu diceres hūc patrē eſſe debitorē ⁊ creditorē eſſet idē debitor ⁊ creditor. ¶Itē teneret eidē iſte filiꝰ debitor ꝓ eodē. ¶Concludit ergo quod pater nō obligaſ licet ſibi acquiraſ. ¶Cōtra hoc opp.ſi hoc eſt verū ergo pater g ꝓmittit filio ,nō obligaſ ipſi filio naturaliter qz illa obligatio qua obligaſ filio reuerteret ad ipſum patrez.rñ. illud qō ōz qō naturalis obligatio queritur p filiū patri eſt verū qñ filius obligat ſibi ē extraneū.ſecus ſi ipſum patrē.vt hic in.§.queſtū.⁊ hec eſt ratio in d.l.ſi qs ꝓ eo.§.j.qō fideiuſſor non poteſt inter ce dere ꝓ patre apud filiū.licet em̄ pater ipſi filio naturaliter obligeſ.nec re acgraſ ipſi patri.tñ obligatio q̄ obligaſ fideiuſſor ipſi patri acquireretur. ⁊ ſic eſſet obligatꝰ eidē ꝓ eodē quod iura nolunt.

¶Ad dodo habes totā iſtam gl.ex† qua habes qō qñ pater p̄mittit filio directo obligaſ naturalr. nec ad ipſum patrē reuertit.licet glo.dicat ℨium ⁊ male i.d.l.ſi qs ꝓ eo.§.j.ſecus qñ obligaretur filio p aliū.vt per ſideiuſſoz ē datū a patre.qz tūc reacquireretur ipſi patri.⁊ hec ratio hic qō pater nō obligaſ ex p̄ſona filij accipiēs mutuū.qz ſi obligaſ reacquireret ſibijpſi. ¶Opp.qō iſta ſit impfecta reſpōio.qd em̄ ſi her editas nō eēt adita qō i hoc tex.nō ponit.Glo.rñdet qō quidā fatent cōtrariū qō tūc nō poſſet repeti.⁊ eo caſu hec lex nō reſpondet.Alij dicūt qō etiā tūc poſſet repeti. qz tunc etiā eſt heres ipſo iure.qō dic vt in gl.ſup verbo poſt mortē.que ē clara. ¶Itē oppo.ōz hic qō liberaſ filius p̄o ea quātitate que ad aliū peruenit ex peculio.ℨtra imo debet liberari reſpectu quote ⁊ nō reſpectu quātitatis.vt.l.ſi ab eo.C.de neg.geſt.⁊.l.ſi adulta.ī.de here.act.Sol.alind i bereditate.vt ibi.alind in peculio.vt hic.b.d.gl.ſup verbo.nō min.qō eſt no.vt dicā.ī.qō declarabo. ¶Op.⁊ nūc venio ad ſcōam gl.magnā ōz hic qz tollit obligatio p ea quātitate q̄ ad fratrē credito rē peruenit de peculio.cōtra medietas peculij p̄fectiſ ptinet ad fratrē iure hereditario.vt.l.certū.C.fami.herci.ergo cū recipiat ſuū nō debet alter frater liberari.timore.bñ ē facta tota gl.ſcōa magna.qdā dicūt qō debet intelligi qñ ad fratrē non puenit de peculio.ſ.de portiōe fratris debitoris.Jo.dicit ℨiū qō p̄obat multis rationibus ⁊ exēplis.vide gl.p te que eſt clara.alie;glo.ſunt clariſſime.Apparatu ſic aliqliter ad literā examinato veniamus ad difficultates que hic tāgunt.Et p̄imo ⁊ circa primā partē gl.quero que eſt ratio[a] qō inter patrē ⁊ filiū[b] vel iter duos fratres nō cadit obligatio ciuilis.ſed ſolū naturalis.Rñ.cōis

12 ratio doct.ē.qz ꝓ patria poteſtas eſt de iure ciuili. vt inſtit.de pa.pote.ī p̄in.⁊.l.nā ciuiū.ff.de bis q ſunt ſui vel alie.iur.ſed de iure ciuili pī ⁊ filiꝰ ē cenſenſ vna ⁊ eadē p̄ſona.vt inſti.de inuti.ſtipu.§.ei qui.⁊.C.de ꝑube.⁊ alijs ſubſti.l.ſi.ſicut ergo ideꝫ non pōt ſibi ꝑ ſi eſſe obligatus.ita nec pater ⁊ filiꝰ ⁊ eadē ratione plures filij ī eiuſdē poteſtate:ſz de iure gētiū pī ⁊ filius ſunt diuerſe p̄ſone.ideo obligatio naturalis q̄ ē de iure gentiū cadit inter eos. alij aſſignāt aliā rationē quā glo.ſ.tāgit inſtitu.de obli.ī p̄in.circa ſi.glo.mag.nā actiones ⁊ obligationes ſunt introducte ꝓpter iudiciū.eſt em̄ actio ius ꝓſequēdi in iudicio ⁊c.ſed inter patrē ⁊ filiuz nō poteſt eſſe iudiciū.vt.l.liſnulla.§.de iudi.Iſte ſunt rōnes cōmunes q̄ hz ſatis bone ſint.tñ alia ratio eſt melioꝛ ⁊ firmioꝛ quā ponit iuriſcōſultus ſi qs bene aduertit.nā debetis ſcire qō de iure gētiuz anteq̄ eſſent p̄odite actiones ille q debebat aliqd recipere cōſequebaꝫ illud manu regia ſeu ꝓ poteſtatē regiā.vt.l.ij.ī p̄in.§.de ori.iur.⁊ iſtud ē cōmune oībus gentibus.nā regia poteſtas de iure gētiū ē.vt.§.de iuſti.q iure.l.ex hoc iure. ¶Poſt ea de iure ciuili fuerūt introducte actiones ꝓ q̄s qs in iudicio ,ꝓſequaꝫ qō ſibi debeꝫ ⁊ cōſideraūt ius ciuile qō patri er ga filiū vl dño er ga ſeruū re manebat illa poteſtas regia q̄ ſua autoꝛitate poteſt auferre a ſeruo vl filio illud qō ſibi ōz.ideo ipſi patri vel dño nō ,puidit de remedio actionis vel obligatiōis ciuilis. Iſtā rationē ponit tex.i.l.ſer ui ⁊ filij.ī p̄in.j.de fur.facit.j.ſi qs teſta.liber eſſe iuſſus fue.l.j.§.hz autē.ibi qz coerceri potuit.facit ad hoc de pa.pote.l.cōgruētius. Dices tu.ſtā ratio cōcludit quare pater nō hz obligatū filiū ciui liter.ſed q̄ ē ratio qō filius nō hz patrē obligatuz ciuiliter.cū filius in patrē nequeat exercere illam poteſtatē. Rñ.ratio ē hec ex duabꝰ regulis iuris noſtri.vna regula eſt qō qcqd acquirit filiꝰ acquirit patri.l.j.ī p̄in.ff.ſi qs a pa.fue.ma.⁊.j.de acq. heredi.l.placet.alia regula ē qō ex qua cauſa recipiēdo ab alio tu acgris mihi.ex eadē ſtipulādo a me tibi nō obligoꝛ. Iſtā regulā tradit Iuli.in.l.ſz ⁊ ſi qs.§.⁊ regulariter.ſ.de vſufruc.⁊.l.liber hō.ī p̄in.de v.obli. Cū ergo filius obligādo ſibi aliuz ē ciuiliter q̄rat patri merito patrē ſibi obligare nō pōt. Que autē ſit ratio inter dñm ⁊ ſeruū dicef.j. eo.l.ſi id quod.ſed q̄ eſt ratio qō inter duos filios nō ℨbit ciuilis. Rñ.ex predictis rationibꝰ colligit vna tertia ratio inter duos filios.vna regula eſt qō qcquid acquirit filiꝰ acquirit patri.ergo ſi vnus ex fratribꝰ obligaſ alteri querit patri.ſ.pa ter non hz ciuilē obligationē in filiū per ea;dictā rationē ergo ⁊c. ¶Huc intro ſ glo.⁊ quero ſi qñ filius mutuat pecuniā alteri noīe patris.vtrū contrabatur mutuū ita qō patri acquiraſ.ſ Hl. dicit indiſtincte qō ſic.qualitercūq; filius habuerit pecuniā.qō nō eſt vſq;quaq; verū.aut em̄ filius mutuat pecuniā ſuam caſtrēſem vel quaſi caſtrenſem noīe patris tūc patri nō acq̄rit niſi ratihabitione ſecuta.vt.l.ſi abſentis.C.ſi cer.peta.aut mutuat pecuniā ipſius patris ⁊ tūc non cōtrabitur mutuū. niſi patris volūtas intercedat vel ſequaꝫ conſummptio.qz dominū trāſferre nō potuit.aut mutuat pecuniā ſui peculij aduētitij ſm iura bodierna.⁊ g intelligo in caſibus i qbus patri nō acquirit vſuſ fructus.vt.j.dicā.⁊ tūc videtur idē quod.ſ.dixi ca ſtrenſi vel quaſi.ſ.qō requiraꝫ ratihabitio patris. ⁊ eſt aduertendū qō hoc caſu nō p̄ocedit iſta lex b forte ſimpliciter vt gl.dicit.qz filius mutuās noīe patris pecuniā ſuā habet obligatū patrē ratū ha bentē actione negotioꝝ geſtoꝝ.⁊ ideo alius filiꝰ ſoluēs poſt mortē patris nō poſſet repetere tāq̄ indebitū qz poſſet ſibi obiici compēſatio de eo qō ōz ex p̄ſona patris per actionē negotioꝝ geſtoꝝ ⁊ hoc verū eſt volēdo tamē.iſtā ſimpliciter itelligere quod ,dictio, ideō biti haberet effectū tenēdo iſtā caſus poſitionē deberet dici quod fuit mutuata pecunia noīe patris animo donādi.vel qō com 14 pēſatio non opponaꝫ. ¶Scōo quero qñ filius mutuauit noīe ſuo.an cōtrabaꝫ mutuū ⁊ ꝓcedat hec lex.Rñ.qñq; filius mutuat pecuniā ꝓpriā caſtrenſis

j.de pig.qō q iſz actū facere nō po teſt alij faciēti nō pōt aſſentire ſed pater poteſt non filio in poteſtate dōare.l. donationes quas parentes.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.ergo etiā nō poterit aſ ſentire filio fratri donanti. Pterea ſi claruz eſt qō fieret fraus.l. de p̄ſona ad p̄ſonā contra legē.ſ. de legi.⁊ cōtra.l. non dubiū.C.eo. tit.ad hoc ꝓtera videſ Oldra.cōſi. gxvi.incip.p̄ cōſenſit filio.Ātre.l. placet.j.de acquirere.Aleg.2ſi.ē. col.iij.volu.iij.

¶Cimil.dicit tñ no.Bal.l.cū opz. §.non autē.ad fi. C.de bo.que libe. qō ſi pī aſſignaꝫ uit legitimā bonus filijs in vita poterūt ſibi adin uicē ſ here ⁊ oriēt obligatio ciuilis ⁊ naturalis ſicut i dote late.ſecus ſi ſimplr effect facta cōceſſio in peculio. Alegan.

✠Andre. Poma.
¶Nūc intro.no. q licet qs numeret pecuniā ſuam noīe alieno quod tū per hoc non vi deē donare ei cuius nomine numerat.et ita no.B pau.de ca.i.l.certi ,ꝺdictio.§.ſi numos.⁊ ibi doc.ſ. ſi cer.pet.⁊ no.qō bar.loquitur hic in p̄e ⁊ filio ⁊ ſit in p̄ſonis appīme coniūctis.qō no.ad limitatiōnē.l.que dotis.⁊ que ibi tradunt. j.ſolu.matri.

¶Acquirak.vid Bal.in.l.ſi.C.qō cū eo.in.ij.col.in ver.op.ulterius. ¶Ratū habētē. ſed imo indiſtinc te videf dicendū qō habeat locum etiā iſto caſu cōdi ctio idebiti.qz iſta exceptio cōpenſationis nō poteſt obiici repetenti iſto caſu.iuxta no ta.in.l.cū bis.§.j. ſ.eo.⁊ videf hoc ſentire Bald.

ſtrenſis vel q̄ſi caſtrenſis peculij.tūc nō p̄ocedit hec lex.ſed bene cōtra bitur mutuuz vt ipſi filio queraf ciuilis ⁊ naturalis obligatio.l.ij.j.ad macedo. Huic dicto videtur ob.qz hic mutuat alteri filio exiſtēti i pote ſtate ⁊ ſic videf ob.ſenatuſconſultū macedonianū.nec videf iuuari gl.p l.ij.quā allegat.qz ibi loquif in accipiente mutuū qui accipiebat in cauſam caſtrēſis vel quaſi caſtrēſis peculij.hic gl.loquif in dāte mutuū de caſtrēſi peculio vel q̄ſi.niſi poneremus vtrūq; habere caſtrēſe peculiū vel fateamur qō ob ſenatuſconſultū macedonianū.niſi ſit mutuū datū in caſib⁹ in qbus ceſſet.vt in caſu.l.ſi permittēte.C.ad macedo.nec hoc glo.remouere intēdit.qñq; filius mutuat pecuniā patris.tūc cōtrahit mutuū cōſumptiōe ſecuta ⁊ acquirit patri naturalis.ita loquif hec leg nec curo licet quidā dicāt cōtra ſi pecunia fuit mutuata contra ſenatuſ conſultū macedonianū.cū ꝓ macedonianū nō ,ꝑpterea impediat[a] natu ralē obligationē de qua hic tractamus.vt.l.qz naturalis.j.ad macedo. ⁊ qō no.in.l.cū qs.C.de iur.⁊ fac.igno. ¶Q̄ñq; mutuat filius pecuniā profectitij peculij:tūc cōtrahit mutuū incontinēti.qz habebat poteſtatē trāſferēdi dominiū.vt.§.ſi cer.peta.l.eius q in p̄ouin.⁊ p̄cedit hec leg.q̄ñq; mutuat pecuniā aduētitij peculij.⁊ tūc dicit glo.olim idē ſicut in profectitio.hodie idē qō ī caſtrēſi vel quaſi.⁊ ſic pertrāſit. ¶Ñi hic eſt aduertēdū.qñq; pater ī pecunia aduētitia hz uſumfructū.⁊ tunc eſt idē olim qō hodie.nā in pecunia nō poteſt haberi uſusfructus ſine p̄o p̄rietate. Idē in oībus reb⁹ q̄ uſu conſumunf.vt.§.de uſufruc.earuz rerū q̄ uſu.con.l.ſi cui.⁊.l.tribus.⁊.l.penul.⁊ ſi.vñ filius nō pōt eā mutuare.ſicut nec pecuniā patris.p̄o hoc.qz etiā ſi p̄oprietas eſſet ſua nō poſſet alienare.vt.l.cū non ſolū.§.filij autē.C.de bo.que lib.Sed ī caſibus in qbus patri nō querit vſusfructus.nec eſt legitimus adminiſtra tor ꝓcederet hec gl. ¶Ꝓo cui⁹ declaratiōe q̄roꝫ tan hodie iter pa trē ⁊ filiū in aduētitijs cōſiſtere poſſet ciuilis obligatio. ¶Solo.vt vi des hic videf dicere[a] qō ſic.idē no.in.l.ſi qs ꝓ eo.§.j.§.alleg.⁊ aut.vñ ſi parēs.C.de inofficioſ.teſta.⁊ de pac.cōuen.l.pactū.⁊ videf tex.i.l.iubem⁹ C.ad trebel.Sed certe ille leges hoc cōcludūt.ſ.qō pater obligeſ filio ⁊ bñ:qz ceſſat ratio p̄dicta.nā filius ſtipulādo ab alio ex cauſa aduentitia nō acquirit patri.ergo pōt ſtipulari a patre.ſed qō filius obligeſ patri ex cauſa aduētitia ciuiliter hoc nō eſt bñ clarū.ſed puto qō in caſibus in qbus patri nō querit vſusfructus.nec ē legitimus adminiſtrator qō filius ſibi obligeſ.qz ī illis rebus nō pōt patria poteſtatē exercere ſicut ī caſtrēſi vel quaſi.vt.j.de fur.l.ſi qs vxoꝛi.ſ.ī ſed in aduentitijs in qbus hz uſumfructum.⁊ in qbus eſt legitimus adminiſtrator ⁊ pōt poteſtatē patriā exercere ſine repreh̄ēſione.vt.l.ij.C.de bo.ma.⁊ ī aut.de nuptijs.§.⁊ ita.tunc nō puto qō obligeſ filius patri ciuiliter.qz ſubeſt adhuc ratio p̄dicta.Sumus expediti de p̄ia parte gl.⁊c. ¶Venio ad 17 ſcōam partē glo.⁊ p̄io ſ ℨro vtrū obligatio naturalis querak per filiū patri.tex.eſt hic qō ſic.licet quidā dixerint cōtrariū.vt tāgit glo.ſ.hic in p̄i.tertie partis huiꝰ gl. ¶Ꝓo quibus arguo.ſi obligatio naturalis querak patri.ergo pater ꝓmittēdo filio nō obligaf naturaliter p regulā iuliani.§.alleg.⁊.l.ſz ⁊ ſi qs.§.⁊ regulariter.§.de vſufruc.⁊.l.liber homo.in p̄n.ff.de ver.obli. Preterea iura naturalia ſunt immutabilia vt iſti.de iure naturali.§.ſed naturalia quidē.ergo ⁊c.Rñ.ad p̄imā qō illa regulaᵇ iuliani nō habet locū in acquiſitionibꝰ de iure naturali pri meuo.ratio qz cū illa regula ſit de iure ciuili nō poteſt impedire acquiſi 18 tionē naturalē.non ob.ſcōa ratio.qz dico in ꝓpoſito per ſ ius ciuile nō tollit obligatio naturalis ſed trāſfertur de vno ī aliū ſicut dicimus de dominio qō licet ſit iuriſgentiū trāſferī per vſucapionē.⁊ etiā per alios actus iuris ciuilis.vt p ſniam vel per ſcriptū p̄incipis. ¶Scōo que ro ſ ⁊ hoc ē magis ſubtile.vtrū acquiraf per filiū hoc ſet mediāte perſo 19 na filij.ita qō p̄imo filio ⁊ ipſi patri p filiū acquiraf. an vero acquiraf patri directo per filiū tanq̄ per quoddā ꝛganū.qō acquiraf patri dire cto ꝑbatur.qz iſta obligatio naturalis ex cōtractu mutui cōtrahit per actū naturalē ſcz numerationē.ergo alteri querit directo.vt.l.ea q̄ ciui liter.§.j.de acquiren.re.do.⁊.l.quod meo.§.j.de acq.poſ.cōtrariū dicit glo.hic qō querit p̄imo filio ⁊ ex p̄ſona filij queritur patri.⁊ vide gloſ. ibi.⁊ patri per filiū.⁊ hoc videf p̄obari in.l.j.in p̄in.ſi qs a pa.fu.ma. Sol.in obligationibus q̄ cōtrahunf per actū naturalē.vt numeratiōe vel traditione:ſiquidē per filiū fuit facta nomine patris acquirit patri directo.vt.l.certi cōdictio.§.ſi numos.§.ſi cer.pe.ſed fuit facta noīe ipſi⁹ filij.tūc p̄ocedit hec gl.q̄ acquirit filio ⁊ per filiū patri. Idē dico in ac quiſitionibus q̄ fiūt per actus mere ciuiles.vt.d.l.ea que ciuiliter.de ac 20 qui.re.do. ¶Tertio quero.digi ſ qō per filiū acquiritur patri.an apud filiū aliquid remaneat.⁊ gl.dicit q apud filiū remanet naturalis.⁊ pa tri acquirit naturalis.⁊ ſic cōcludit qō ab initio nate fuerunt due natu rales.⁊ hoc in acgſitionibꝰ q̄ fiūt per actū naturalē.in illis vero q̄ fiūt per actū ciuilē nihil remanet apud filiū dicit glo.vt.l.placet.j.de acqui. heredi. Cōtra hoc vltimū arguo ſic.ea que ſunt iuris ciuilis duri⁹ ſepa rantur a nobis quā ea que ſunt iuris naturalis.nā obligatiōes ciuiles nō trāſeunt in fideicōmiſſariū niſi vtiles.directe apud heredem remanēt.ſed obligationes naturales in totū tranſeunt in fideicōmiſſarium. ergo ſi pater ex.ad trebel.⁊ ideo cōcludo qō in iſto actu acquirēdi patri p vt.l.ſi eius.ff.ad trebel.⁊ ideo cōcludo qō in iſto actu acquirēdi patri p filiū nō acquiritur magis illud qō eſt de iure ciuili quā illud quod ē de iure naturali.vſi in hoc iſtā glo.non teneo.Item in eo quod gl.dicit qō ab initio naſcūtur due obligationes naturales nō dicit verū:qz vt di

ctū eſt i p̄cedēti.q.naturalis que queritur patri a 21 primo querit filio.dicere autē ſ quod ab initio ipſi filio queranē due naturales hoc ē abſurdū ⁊ ſine lege loqui cōtra.l.illā.C.de colla. Preterea ſi hoc eſſet verū fideiuſſoz poſſet accedere ꝓ patre apud filiū.nā licet obligatio naturalis in perſona fideiuſſoris que acquirit patri per filiū ſit nulla.qz nō poteſt eſſe p̄o eodē apud eundē obligatus.tamē illa naturalis que remanet apud filiū contra fide iuſſoz remaneret aliqua qō eſt cōtra dictū.§.j.in l.ſi quis p̄o eo.alleg.⁊ tāgitur hic circa finez huiꝰ gl.dic ergo qō vna ab initio naturalis naſcitur.⁊ illa cū effectu queritur patri.vt hic:⁊ apud filiuum nulla remanet niſi ſolo noīe nō effectu aliquo.vt d.l.ſi qs a pa.fue.ma.⁊.l.cū filiū.j.de leg.j.⁊ licet ibi loquaf de ciuili acquiſitione tamē idem de acquiſitiōe naturali.⁊ multo fortiꝰ vt.§.dixi ⁊c.Ad e rationes gl.que concludunt[e] quod naſcantur due naturales. Reſpō.prima ratio eſt qz peculiū ptinet ad patrē ⁊ ad filiū.ergo ⁊ obligatio naturalis ꝓ ad patrem ⁊ ad filium debet pertinere. Reſpō.pe culiū vere pertinet ad patrez.ī ideo diuidit inter heredes.vt hic.⁊.l.certum.C.fam.hercīſ.Quo ad qd tū dicitur ad filiū pertinere.ſ.ſi bōa patris publicar̄tur.vt.l.iij.§.ſed vtrū.ff.de mino.quez caſum expectare non debemus.vt.l.inter ſtipulātē.c §.ſacrā.j.de ℨ.obli.Apparet ergo quod peculiuz filij dicitur ſolo noīe eſſe filij.§ effectu eſt patris. eodē modo iſta obligatio naturalis ſolo nomine eſt filij.ſed effectu patris eſt.⁊ ideo dico quod i ca ſu hui⁹ legis ſi filius creditor nō fuiſſet heres patris.ſolutū ab eo indiſtincte repeteretur quia quo ad euz oīno erat indebitum.vt.d.l.ſeius.ad treb. ¶Itē probat glo.per leges que dicunt deduci qō filio debetur ⁊ quod ſeruo. Sz oēs illas leges in 22 telligo debeſ filio.ſ.nomie nō effectu. ¶Quero f vtrū in hac obligatiōe naturali[f] pater ⁊ filius ha beanf tanq̄ duo rei credēdi.gl.hic dicit quod ſic. ſed ex predictis apparet quod hoc nō eſt verū qz in duobꝰ reis ſunt plures ⁊ diuerſe obligationes. l.iij.in fi.j.de duo.reis.⁊.l.eandē.in fi.eo.ti.ſed hic eſt vna tātū.ergo ⁊c. Preterea poſito quod eſſent due vt dicit glo.non eſſent duo rei.nā filio debeſ ex ſuo cōtractu patri vero debetur ex diſpoſitiōe legali.ſed diuerſitas cauſarū impedit ℨtintionē duoꝝ reoꝝ.vt.l.qui ſeruum.⁊ ibi no.§.de interro ga.actio. ergo ⁊c. In hoc tñ poſſet ſuſtineri iſta glo.quod pater ⁊ filius dicanf duo rei.hoc eſt habeant ſimilitudinē cum duobus reis in hoc.nam ſicut cuilibet ex duobꝰ reis poteſt ſolui.ita etiā po teſt ſolui patri ⁊ filio.⁊ iſtaz ſimilitudinē facit tex. in.l.ſi vnus.in p̄n.§.de pac.licet tamen filio poſſit ſolui nō ſame per hoc intēdo dicere qō filius habeat cōmunionē aliquaz in obligatione naturali o niſi ſolū nudaz nomen.vt.§.dixi.Si em̄ haberet aliquā cōmunionez morte patris conſolidaretur in eo ſicut dicimus i actiōe de dote.vt.l.j.§.videa mus.C.de rei vxo.acti.quod tñ non p̄cedit hic e 23 vt patet ex hac litera. ¶Itez quero ſ retenta opi. glo.qō ſint quaſi duo rei.an obligatio p̄dicta ſit potentioꝛ qua obligatio filij.glo.dicit quod ſic ratio f tentioꝛ quā obligatio filij.glo.dicit quod ſic ratio f ne patrie poteſtatis.vel dic qō ideo eſt potentioꝛ. qz negotiū in veritate ſpectat ad patrē.ſicut quan do vnus ex reis credēdi exigit teneatur alite 24 p̄iā.alius nihil p̄omiſiſſet. ¶Quero ſ vtrū ſit verū qō vnus ex reis credēdi exigit teneatur alite cō cōmunicare.Gloſ.dicit qō ſic.quod dic vt dixi ri cōmunicare.Gloſ.dicit qō ſic.quod dic vt dixi ſ.in recitatione literali huiꝰ gl. ¶Quero an pe 25 culium p̄ofectitium conferatur.Tex qualiter gloſ. dicit qō cōfertur.⁊ confertur tradēdo vel liberando.vt habes in gl.quod intelligе de collatione facti.nam de iure peculiū p̄ofectituū eſt commune. licet ſit ſeparatū a ratiōibus patris.vt.l.certū.C. fami.herci.⁊.C.de colla.l.ſi donatione.⁊ hic ſum̄ expediti de ſecūda parte gl. ¶Veniamus ad ter tiam partem glo.⁊ p̄o huius declaratiōe p̄imo g quero an actio de peculio ſit in rē vel in perſonās 26 quidam† dicit qō eſt in rem.⁊ hoc dicit vt oſten dant nullā obligationē preſupponere.⁊ fic pater per filium dñs per ſeruū non obligantur.qō pro

bant.qr re perempta dñs nõ tenetur sicut in realibus.vt.l.quesitus.ff.de peculio. ¶Pro eis arguno qr ille ad quẽ transit peculiũ titulo singulari põt cõueniri.vt.ff.de pecu.l.& ancillar.ff.si seruus.quod nõ est in actionibus personalib⁹.vt.l.i.ff.si heres ff.ad trebel. ¶Preterea cedendo peculio liberaꝝ.vt l.sed postq̃.in fi.cõi diui.quod nõ est in actionib⁹ personalibus. vt.l.sed cũ fructuari⁹.ff.l. seq.ff.de vsufruc. ¶Cõtrariũ est veritas.vt insti.de actio. ff.in personã.ff.l.summa.in fi.ff.de pecu.& in quali bet earũ est expressus.nec curo de dicto ℣De.qõ refert Cy.in l.dominũ.C.quod cũ eo.qui dicit quod actio est personalis.sed adiectione in rez qr leges predicte loquunt de ipsa actione cũ adiectione de peculio.nec põt separari dicta adiectio.vt aliquid remaneat ab actione.sicut nec qualitas a subiecto vt.l.ij.ff.de vsufruc. ¶Contra nõ ob.nam etiã in actionibus personalib⁹.video quod re perempta quisq̃ quis liberatur.vt in debitore speciei. ¶Itẽ video qõ ille ad quem res peruenit titulo singulari tenetur vt in actionibus scriptis in rez.vt.l.de eodẽ.ff.si.ff.ad exhiben.& l.i.ff.i.de interdic.& hoc etiã casu liberaꝝ cedendo rem bonafide.vt.d.l.sed
a ¶Personalis.& vnde oziatur hec actio et an dicaꝝ nomẽ actiõis.vide bal.i.l.ff.in vl. col.C.qõ cum eo. 27 postq̃.i fi. ¶Secũdo quero ℣posito qõ hec actio sit personalis[a] vtrum sit datiua vel natiua.hoc est qõ nascatur ex matre ſez ex obligatione. Cy.i.d.l. dominiũ.circa fi.& sunt ybi sua dicit quod est datiua.tenetur enim pater vel dñs propter ꝛtractũ filij vel serui nõ ex aliqua obligatiõe:sed quia ꝛ dat istã actionẽ hoc est falsum & cõtra casum pluriũ legũ.primo contra.l.iij.ff.si filius.ff.de pecu.& ff.iuli.& ff.sed & si filius.ff.l.depositi.in pin.& quãdo actio de pecu.est anna.l.i.ff. merito.ibi ꝑduci obligationẽ. Concludo ergo qõ ista actio oriꝝ ex
28 matre obligatione. ¶Tertio quero ergo si oriꝝ ex obligatiõe.vtrũ ex obligatione ciuili vel naturali vel ciuili tantuz vel naturali tantum. Jn hoc sunt opi.hic iter Hug.& Azo.Hugo.dicit qõ pater & dñs tenẽtur ciuiliter & naturaliter.pro eo facit.qr ciuilis sola vt naturalis sola nõ est sufficiẽs ad producendã actionẽ.vt no.instit.de obliga.in prin.Azo.dicit quod ex sola obligatione ciuili q̃ tamẽ habet effectũ naturalis.p eo facit.qr deficit cõsensus.imo obligãtur pater & dñs etiam inuiti.vt.l.si quis seruũ.ff.etiam.ff.de pecu. Istaz opi.
b ¶Jure gẽtium. istud intellige vt hic p Bart.ff. eadem.l.in fin. col. 29 Azo.puto verã.nã obligatio ℣naturalis dr de iure gentiũ. b vt dixi in.l.si non sortem.ff.libertus.in prin.ff.eo. Sed hoc qõ pater & dñs teneanꝝ de peculio nõ est de iure gentiũ. Itẽ nõ est ibi cõsensus qui naturalẽ obligationẽ inducat.ergo &c. nõ obstat si dicis.ergo nõ est sufficiens ad producendũ actionẽ.qr debes scire quod quedã sunt obligationes ciuiles que habent effectũ naturalis:vt dicit Azo propter autoritatẽ statutẽtis.vt obligatio q̃ descẽdit ex re iudicata & obligatio que descẽdit ex rescripto principis.vel etiã ex edicto ꝓtoris.vt in casu nostro q̃ producunt actionẽ.possum⁹ tamen dicere qõ hic est quedã ficta naturalis.quia illud
30 ℣quod facit iudex vel cõditor.l.videꝝ facere pars vt.C.de enic.l.si ob causaz.ff.& de legi.l.j.& hoc est qõ Azo voluit dicere qõ habet naturalis effectũ.
31 ¶Quero in casu.l.nostre ℣vtrũ ex psona illi⁹ filij qui est naturaliter obligat⁹ pater obligetur naturaliter.Azo dicit qõ non.nam etiã extraneus nõ obligatur naturaliter vt dictũ est.ff.qõ intellige verũ quantũ ad personaz ipsoꝝ filiorum.alias secus.quãtũ ad personã extraneorũ.vt statim dicã.
32 ¶Quero ℣duo serui eiusdẽ domini erant quorũ vnus accepit ab alio pecuniã mutuo.vtrũ ex pso na serui mutuuz accipiẽtis dñs teneatur.Azo vt hic vides dicit quod nõ.ꝑbat qr de peculio deducit qõ alteri dz.nec obst.si dicis qõ in peculio eius cui debeꝝ cõputatur illud quod seruus accipiens mutuo debet.vt.l.quã tuberõis.in fi.ff.de peculio. quia cõputatur tanq̃ debituz a seruo nõ a domino.ita dicit Azo ℣Omini hic est aduertendũ.naz vbicũq̃ in materia de peculio leges dicunt seruũ debere loquuntur impꝛopꝛie & factũ significãt. vt l.nec seruus.ff.de pecu. Itẽ debes scire quod illud qõ naturaliter tãtũ debetur nõ potest ab alio in
putari i patrimonio.vt.l.j.ff.id qõ naturaliter.ff. ad.l.falci.ex hoc dico qõ cũ leꝝ dicat qõ id dominus debet imputare i peculio qõ seruus dz quod ad id dñs tenetur ciuiliter q̃ ciuilis habet effectũ naturalis.vt.ff.dicti.& ℞ respectu extranei ꝛ agẽtiũ de peculio.nõ respectu ipsoꝝ seruorum.& sin
33 hoc cõcludo ℣quod dñs dicitur debitor & creditor respectu eiusdẽ debiti.ſ.debitor respectu serui de bẽtis:& creditor respectu mutuãtis.& si dicis ℞ vi deꝝ ipossibile qõ quis debeat sibi ipsi.℞ñ.diuersitas patrimoniorũ tollit contrariũ.nã respectu pe culiꝝ vnius serui dicitur debitor.respectu alteri⁹ dicit creditor.sicut dicimus in fisco habẽte diuersas stationes.vt.l.iij.& iiij.C.de cõpẽ.sicut etiã dicim⁹ alias propter diuersitatẽ patrimonij.vt.l.si arrogator.ff.& adop. ¶Itẽ si opponis si ipsemet dicitur debitor & creditor.ergo ipsemet cõpensat. ℞ñ.hoc nõ est verũ.nam illud qõ debetur sibi oꝛ no debet deduci de peculio.vt.l.sed & si dãnuz.ff.j. & ff.seq.ff.de pecu.sed illud qõ ipe debet ex peculio alterius nõ oꝛno debet.sed ꝓius facta deductione de eo qõ debeꝝ sibi & alijs suis.q̃ deductione facta forte nil erit in peculio.& hec est ratio quare cessat cõpensatio.ꝑbat hoc.ff.de pecu.l.quoties.
34 ff.si creditor.habuistis no.in.l.cũ fundus.ff.seruũ tuũ.ff.si cer.peta. ¶Quero vtrũ ex psona serui delinquentis in res alterius sũi vel alteri⁹ serui dñs obligeꝝ. Azo dicit qõ non.& in hoc apparet manifeste ratio qr dñs vel pater nõ obligaꝝ naturaliter per filiũ vel seruũ.vt.l.id quod.ff.si seruuz. ff.de pecu.leg. ¶Videte si loquimur de obligatione q̃ descẽdit ex edicto de peculio.fateoꝝ qõ ex edi de che sto
cto serui dñs nullo modo obligaꝝ etiam extraneo qr actio de peculio nõ datur ex delicto.vt.ff.de pecu.l.iij.ff.si ex causa.& tũc procederet clare dictum gl.Sed si loquimur de obligatione que ꝓcedit ex edicto de nogalib⁹.tũc posset habere dubiũ.finaliter dicendũ est idem quãdo delinquit cõtra ipm dñm vel cõtra seruũ.sed si cõtra extraneũ tũc obligatur.vt i toto titu.de nogali.& de hoc est regula tradita p imperatorem in.l.apud antiquos.C.de furtis.qr ei⁹ serui noie &c.vt ibi pts. ¶Circa hoc
35 ℣posset moueri vnum dubiũ.vtrũ in obligationibus ex delictis fit obligatio naturalis.& gl.insti. de iure natu.ff.iusgentiũ:dr tenere qõ non.qr delicta sunt cõtraria iuri naturali.doc.tangit in.l.ex hoc iure.ff.de insti.& iure.& ibi dicã. ¶Quero cir-
36 ca ℣casum.l.nostre.quãdo vnus frater mutuat alteri vtrũ ex persona recipiẽtis mutuo pater obligetur.gl.qõ non.qr ꝑm hoc esset sibi debitor & creditor.& tolleretur actio vt cõpensatiõis.quod est contra istam.l.qõ est verũ respectu ipsoꝝ filiozũ. sed respectu extraneoꝝ volẽtiũ agere de peculio. diceꝛet obligat⁹ ciuiliter. que obligatio haberet effectũ naturalis vt.ff.dixi in ꝛtrarijs. ¶Quero
37 ℣vltimo vtrũ obligatio naturalis ℣que querif filio querak patri.Slo.hic optime distinguit aut obligatio naturalis querif filio directo ab ipso patre qr ipse pater ꝓmittit vel obligatur.& tũc non reuertitur ad patrez.vt hac.l.ff.quesitũ.sed si queritur filio ab alio vt a fratre suo vel extraneo.tunc querif patri.vt hac.l.i ꝓn.& illa est ratio in.l.si qs pro eo.ff.j.alias qõ fideiussor ꝓmittens ꝑ patre nõ obligaꝝ qr si obligaretur filio accgreꝛet ipsi patri.& sic reperiretur eidẽ pro eodem obligatus.vt ibi patet.licet ibi videaꝝ aliquantuluz ab ista glo. discrepare.& huic gl.contradicere & male. ¶Sed cõtra hoc opp.ex qua causa stipulãdo ab alio mihi acquiris ex eadẽ stipulãdo a me.nõ obligor.l. sed & si qs.ff.& regulariter.ff.de vsufruc.& l. liber homo.i ꝓn.ff.de ℣bo.oblig.Si ergo naturalis ab alio queñta q̃rit patri.ergo pater ipsi filio nõ potest naturaliter obligari.℞ñ.illa regula de q̃ opponitur est iuris ciuilis.ideo solũ debet intelligi de obligatione ciuili non de naturali.vt hic:& ibi patet. ¶Sumus expediti de prima gl.magna.venianus ad sequentẽ gl.que incipit tractare qualiter ista obligatio naturalis extinguaꝝ. ℘ro cui⁹
38 declaratione ℣quero qd si istud naturale debituz fuisset solutũ a fratre debitore post mortẽ patris

ante aditam hereditatẽ.an posset repeti. Joan.& Hug.dicunt qõ nõ.qr tũc est in totũ debitũ Azo. non contradicit huic.sed limitat.dicit eñ quod in aditione postea secuta apparet ab initio fuisse in debitũ.& sic causa deuenit ad non causam meritõ põt repeti.qõ maxime habet locũ in filijs qui ab ipsa morte fingũtur fuisse heredes.ita dicit Azo. Ego dico totũ contrarium.nã obligatio naturalis qua frater tenebatur fratri in totũ fuit quesita patri.ita quod nudũ nomẽ remãsit apud filiũ. vt supra dixi circa secundam partẽ precedẽtis gl.& ideo si soluiꝝ illi fratri nõ extãti heredi patris. soluitur oino indebitum & ab eo repetitur.vt.d.l. si eius.ad trebel.sed si soluiꝝ post aditã hereditatẽ est sibi ꝑ parte hereditaria debitũ.& tũc tez.no
39 ster procedit.possemus tamẽ dicere recipiẽdo istã solutionẽ videtur hereditatẽ adire:qr circa ins et nomẽ heredis fieri non potest.vt.l.ꝓ herede.ff. papinianus.ff.de acq.here. ¶Venio ad glo.[a] sup verbo nõ minus. Et quero qũ ꝑueñtione peculij extinguitur ista obligatio naturalis vtrum ex tinguatur respectu quote an respectu quãtitatis que peruenit.verbi gratia debitus erat.ex.ad fratrem creditorẽ de peculio peruenerũt quinq̃ que erant dimidia peculij.vtruz obligatio extinguet ꝓ dimidia.an ꝓ quinq̃ tantũ. Slo.dicit quod ꝓ quinq̃ tantũ. Et hoc est quod tez.dicit nõ minus vt sic respiciat quãtitatẽ nõ quotã.secus esset
40 cber passus. Quero que sit ratio differẽtie iter peculiũ & hereditatem.doc.dicunt optime heredi tas repꝛesentat personã defuncti & ꝑ ea parte ꝑ qua quis est heres ꝓ ea persona defuncti repꝛesentat.l.cum a matre.C.de rei vẽdi.& qõ no.in.l.ij. in fi.ff.de pacto.stipula.sed peculiũ nõ repꝛesentat personã filij vel serui.sed soluz est quedã vniuersitas iuriũ vel rerum.meritõ nõ tollitur obligatio nisi respectu ei⁹ quod peruenit.qr persona adhuc remanet i se obligata.licet sit separata a peculio. vt.ff.videbitis. ¶Querit glo.quid si nihil de peculio fratris debitoris ad fratrem creditoꝛes ꝑuenit an ꝑ poterit agere ꝑ eo quod sibi naturaliter debetur. Slo.dicit quod nõ.qr erat naturalis tantũ que nõ parit petitionem.hic aduerte siquidem frater creditoꝛ vellet agere certi cõditione ex mutuo nõ posset.& in hoc glo.dicit verũ. sed si vellet agere condictione indebiti.qr dãdo peculiũ.puta sibi ꝓlegatũ.vt hic nõ facta deductiõe eius quod sibi debetur solui plus debito.tunc optime posset. arg.huius.l. versi.adeo.& ff.l.qui exceptionẽ.ff.
b si pars. ¶Venio ad scdam glo.[b] mag.pro cui⁹ declaratione anteq̃ intrẽ glo.quero & renoco in du
41 biũ.& vtrũ debitum a filio vel a seruo sit onus peculij.ita quod ipsum peculiũ sequatur penes quẽ cunq̃ vadat.& qualiter istud debeat intelligi.Cir
42 ca quod dico ℣quõd onus peculij est indistincte. vt hic patet.& ff.de peculio.l.si ex duob⁹.ff.j.& sequiꝝ peculiũ penes quẽcunq̃ vadat.tamẽ intelligẽdo vt dicam.nã siquidem peculiũ vadit ad aliuz vnã cũ ipso seruo sine dubio sequitur peculium.vt.l.si ancillarũ.ff.si seruus.ff.de peculio.& l.si ex duob⁹. ff.si.cũ.ll.sequẽtibus.sed si peculiũ vadit sine ipso seruo siqdẽ titulo singulari.vt ex causa legati vel vẽditionis.tũc nõ sequitur peculiũ vt ille ad quẽ peculiũ vadit posset conueniri de peculio.sed dominus potest deducere debituz de peculio anteq̃ soluat peculiũ.vel cõdicere si soluit sine deductione.vt.l.j.ff.cũ here.ff.quãdo act.de pecu.est anna. nisi forte peruenireꝛ ad ipsum seruũ manumissuz vt.ff.de dote ꝓleg.l.ij.ff.per cõtrariũ.quod intelige vt ibi no.Sed si peculiũ transit ad aliquẽ titulo vniuersali.vt puta titulo hereditario.tũc tenetur.vt.l.quesitũ.ff.j.ff.de peculio.Idẽ si ex causa fideicõmissi vniuersalis.l.j.ff.si precepto.ff.quando act.de pecu.est anna.& tũc tenetur in his casib⁹ ꝑ hereditaria portione inquantũ vires peculij patiunt.vt.d.l.quesitum.ff.j. ¶Quod ꝓmisso intro glo.& quero.dicit hic qõ pro eo qõ ad fratrem creditorẽ ꝑuenit de peculio tollitur obligatio.& ro
vtrũ hoc intelligatur de parte que ad eũ ꝑuenit an de parte que ꝓuenit ad fratres debitorẽ.quidã dicunt de parte que pertinet ad fratres debitorẽ. nam aliã habet iure suo.hnic dicto ℣tradicit Jo. & bene nã istud debitũ sequitur peculiũ sicut lepꝛa sequitur hominẽ.vt dictum est.ff.vñ pro ea parte que remanet apud fratrẽ debitoꝛem tollit obligatio pro pte ipsius fratris debitoris pro ea pte vero que ꝑuenit ad fratrem creditorẽ tollitur obligatio pro parte ipsius fratris creditoris.nam cuz vterq̃ fratrũ succedat patri.cui ista obligatio erat ꝙfita.vterq̃ dr pari iure cẽseri.& sic quilibet soluet de parte sua.& per hoc apparet qõ illud quod dicebant quidã vt.ff.refertur in gl.in ver. itẽ nec dicat. qõ debitũ pro parte fratris creditoris nam cuz vterq̃ fratrũ succedat patri.cui ista obligatio erat ꝙfita.vterq̃ dr pari iure cẽseri.& sic quilibet soluet de parte sua.& per hoc apparet qõ illud quod dicebant quidã vt.ff.refertur in gl.in ver. itẽ nec dicat. qõ debitũ pro parte fratris creditoris remanet debitũ quod respiciat totũ peculiũ. non est bene dictũ.nã pro parte partis debitoris dr obligatio tolli non solũ cõfusione:sed etiã qr sibi ipsi videtur de peculio soluere.potius eñ ista obligatio dicif peculij q̃ ipsius filij.qõ apparet qr si ipse filiꝰ
b soluisset de suo repeteret ab alio fratre ad quẽ per b uenit peculiũ.vt hac.l.ver.idq̃ maxime.& l.dicã.
43 ¶Juxta ꝓdicta quero.ꝓne filius meus debebat tibi decẽ & decẽ erant i peculio.de qbus dona ti tibi quinq̃.an ego pater liberer in quinq̃.dicit gl.q̃ sic.vt.l.si quis reũ.ff.j.ff.de liber.leg.certe illa l.hoc nõ dicit quod pater non tenetur in plus.nisi quãtũ est in peculio:sed nõ dicit q̃ liberetur.nam poterit esse qõ peculiũ augebitur:& sic tenebitur.& posset queniri.vt.ff.de pecu.l.quesitũ.ff.is q semel.
¶Preterea non videꝛ verũ. nã hic ꝓponiꝛ qõ peculiũ fuit donatũ creditori.& ille ad quẽ peculiũ vadit titulo singulari non tenetur de peculio vt dicetũ est &c.Sustineamus glo.qõ dicat veritatẽ. naz quando dñs dat alicui peculiũ potest deducere id qõ seruus sibi dz vel facere sibi caueri.vt.ff.ff.ff. itẽ heres.quãdo actio de pecu.est anna. Sz quando debeꝝ ei cui soluiꝝ videꝛ actum qõ sibi compenset & debito & ꝑ sibi deducat qõ sibi debetur
c & ita intelligaꝝ ista glo. ¶Quero⁶ vtrum creditoꝛ peculiaris extraneus possit agere cõtra fratrẽ creditoꝛẽ quatenus habet de peculio.glo.dicit q̃ sic. qõ intellige pro portione hereditaria tãtũ.vt.d.l. quesitũ.ff.j.& sic ista cõuentio que fit de herede habet duplicẽ limitationẽ.vna qõ cõuenitur pro he c reditaria portione tantũ:nõ pro toto debito. alia qõ pro parte hereditaria tantũ non cõuenitur in totum sed quatenus vires peculij patiunt.vt.d.l.
44 ꝙsitũ.ff.j. ¶Quero qd si iste frater debitoꝛ soluerit creditoribꝰ peculiaribꝰ de suo. an possit repetere a fratre creditore ad quẽ ꝓuenit peculiũ ꝑ parte. Slo.dicit q̃ sic.vt dicta.l.quesitũ.ff.j.& text. est hic in ver.idq̃ maxime.qõ intellige cũ duabus limitationibus ꝑdictis. & pro hoc apparet q̃ lex ista nõ ꝓcederet si poneremus exemplũ in tribus fratribus:vt statim subijcia. pone tres erant fratres:vnus habebat i peculio cẽtũ accepit ab alio fratre mutuo.& ꝙ.decesserit pater & ei succesꝛerũt oẽs tres fratres ꝑ rata:certe obligatio fratris debitoris ꝑ sua tertia est extincta:sed obligatio alterius fratris creditoris que remanet ꝑ duab⁹ partibus nomine.licet ad eũ ꝓuenerit de peculio vltra quaz sint ille due partes nõ extinguetur.nisi pro sua tertia qõ apparet:quia ab extraneis creditoribꝰ non posset cõueniri nisi pro tertia parte tantũ vt dictũ est.& sic si teneremus opi.glo.qõ apud ipsum filiũ remaneat naturalis adhuc duraret. Iz de peculio
45 plus haberet. ¶Ultimo querit glo. hic vtrum adempto peculio remaneat filiꝰ vel seruus naturaliter obligatus. Jo.q̃ nõ. Hugo.contra & bene.qr casus est expꝛessus.licet ipse nõ alleget in.l.si quis cũ filio.ff.l.seq.ff.de pecu. ¶Juxta ꝓdicta quero quid ergo est dictum quod hec obligatio est onus peculij cũ adempto peculio ipsa obligatio adhuc remaneat. ℞ñ.obligatio qua tenẽr pater & dñs ex edicto de peculio sine dubio est onus peculij.vt dicta.l.quesitũ.sed obligatio qua tenetur filius & seruus ex suo contractu pro tãto dicitur esse onus peculiꝰ.qr ipse soluẽdo de peculio qõ non est suuz li-

Universidad del Rosario

beratur. Itez si soluit de suo potest repetere ab eo ad quē peruenit peculiū. vt. ff. dictuz est. Iz pro sua obligatiōe soluerit. sed si in peculio nihil esset ipse nihilominus remanet et obligatus. d. l. si quis cū filio. ff. l. seq. ff. l. tam ex cōtractibus. de iudi. ¶ Sumus expediti de hac gl. mag. quero dicitur hic qō frater soluens alijs creditoribus repetet per iudi
46 ciū fami. herci. ? quero an potuerit soluere p parte sua tantū. Glo. dicit hic in verbo fami. hercis. q nō ideo venit in iudiciō fami. herci. qō intelligeve rum' si ipse filius debitor cōueniebatur ex obligatione sua. sed si cōueniretur ex obligatione hereditaria actione de peculio non teneretur nisi pro parte sua. vt. d. l. quesitū. ff. i. ideo si totū soluisset repetere ret per actionē negotiorū gestorū. vt. l. heredes. ff. si vnus. ff. fami. herci. ? ex hoc apparet qō id qō p or in duob' fratrib' nō procederet in duobus seruis qui postea essent a dño heredes instituti. nam cū ipsi nō possent cōueniri ex ppria obligatione sed ex hereditaria tātū nō haberet necesse soluere pro solido. ? ideo si soluisset: veniret in actione negotiorū gestorū nō per iudiciū fami. hercis. vt ex predictis patet. ¶ Ultimo circa istam vltimā par
47 tem videū est tōcontractus possit celebrari inter patrē ? filiū. ? primo videamus de contractu mutui. ? si quidē filius mutuat patri pecuniam peculij castrēsis. vel quasi castrēsis. vel de peculio aduentitio eo casu quo patri nō queritur vsusfructus: vt de pecunia male quesita. quo casu per filiū nō queritur patri. vt. l. qō seruus. ff. de acqui. pos. tunc sine dubio cōsistit cōtractus mutui ? pducit actionē ? obligationē. vt. ff. dictum est si vero mutuaret patri pecuniā patris propriā. tūc nō est cōtractus mutui nec oritur aliqua obligatio: qz pecunia ppria mihi mutuo dari nō potest. vt. ff. si certa. l. nā ? si fur. ff. i. l. si socius. Si vero mutuat pecuniā peculij. pfectitij. tunc est dubiū: qz ista pecunia est patris in veritate ? ei' durat. vt. C. fami. herci. l. certū. ? ibi no. ? de colla. l. filie licet. i ff. ? sic videtur mutuū non contrahi. vt. ff. proxime dixi.
48 ¶ In contrariū videtur hec lex. ff. quesitus. puto sic dicendū. aut queritur vtrū consistat mutuus vt pater obligeť naturaliter respectu creditoris peculij. ? puto ꝙ sic. qz prout habemus respectus ad eos obligatur filius cū suo peculio: sicut homo liber cū suo patrimonio. vt. l. si ex duob'. circa pun. ff. de pecu. l. non solū. in fi. eo. ti. ? ita debet intelligi hec lex ibi eo. ar. ?c. Aut habemus respectus ad ipsum filiū tantū ? tunc si quidē istud peculiū profectiū est propie de bonis patris profectū. ita qꝫ etiā de iuregentiū absq; aliqua dispositione iuris ciuilis esset ipsius patris. tūc nec cōtrahitur mutuū. nec ipsi filio naturaliter obligatur quantū ad eis cōmodum. qz deficit equitas naturalis. hoc est iurisgentium. nō enim est equū quod pater teneat reddere filio illud qō fili' accepit de ppio ipsius patris. hoc probat. ff. de in die adiectio. l. si vēdito. ff. sed ? si pupillus. ver. aliter atq; . inducēdo. put ff. inducā. circa contractū emptionis ? vēditionis. aut illud profectitium immediate nō est de bonis patris profectum. ? cōideratis meris regulis iurisgentium nō est patris. verbi gratia. illud quod filius quesiuit ex pecunia patris dicit profectitiū: vt no. in. l. cū oportet. in pri. de bo. que libe. ? hoc est ex dispositione iuris ciuilis. sed in veritate nō est quod apparet: qz pecunia quesita per extraneū ex pecunia vel re mea non queritur mihi. vt. l. quivas. ff. si. ff. de fur. ? sic consideratio iuregentiū quo filius non est in potestate patris cōsistit mutuū ? cōtrahitur obligatio naturalis. ita debet intelligi hic tex. in versi. cōtra. si pater. ? hec procedunt solū in filio qui de iure ciuili patrie potestati subiicitur non aūt proceder ēt in seruo cuius status de iuregentiū annihilatur. vt. l. id qō. ff. eo. ? ideo puto qō dris nō possit obligari seruo naturaliter ex cōtractu mutui respectu ipsius serui. sed dō obligari respectu creditoris peculij. vt. ff. dixi. sed bene posset dris obligari naturaliter seruo ex aliqua. ꝑmissione ex illa equitate iurisgentiū que dictat fidem seruandā esse. que equitas fuit anteq; esset cōstitutio iurisgentium. qua introducta fuit seruitus. vt dixi in. d. l. si id qō. ff. eo. di
49 minij. ? ex illa. l. teneret ciuiliter. vbi patria potestas nō esset. Itē tenetur naturaliter ex illo precepto iurisgentiū. vt maiorib' pareamus ſm ea que supra tetigi. ? dixi plene in. l. iulia. ff. eo. sed subest alia naturalis eqtas q; est ꝙ filius nō reposcat illud qō patris est q; obligat filiū naturaliter ad nō petendū que est fortior equitate precedēti. vt. l. bonafides. ff. depositi. ? ideo dico patrē nō teneri naturaliter nec ciuiliter i effectu.
50 ¶ Tertio est videndū de obligatione secūdaria que cōtrahitur ratiōe more delicti vel culpe cōmisse in reb' cōmodatis vel depositis. ? i istis eo casu ? eo modo quo pater obligať ex ipso cōtractu obligatiōe prime ea eo casu ? eo modo obligať obligatione secūdaria. si vero filio cōmodatur vel daf in depositū a patre. tūc filius tenetur naturaliter. ? patre mortuo deducet de peculio si habet. als sec'. vt. ff. de pecu. leg. l. fi. chus.
51 ¶ Tertio quero ? qd de contractu emptionis ? vēditionis. ? Rñ. si qdē pater emit a filio res castrēsis vel quasi castrēsis peculij vel aduētitij cuius pater nō habet vsumfructū sine dubio. pcedit emptio sicut in quolibet extraneo. ? ex eadē cā filius videť habere pretium ex qua habebatrē quā vendidit. vt. l. i. in fi. cū seq. ff. de cōtraben. emp. Si vero ad ipsum patrē pertinebat vsusfructus. tūc videtur ꝙ ipse nō possit emere a filio qm ipse est legitimus administrator illoz bonorū. ? sic se autore emere nō poterit. vt. ff. de auto. tuto. l. i. ? ibi no. ? forte nō contrahit obligatio etiā naturalis. sicut dicim' in pupillo cōtrahente cū tutore. vt. l. pupillus. de auto. tut. ? predicta ītelligo nisi palā ? bona fide emeret. vt. C. de cōtraben. emp. l. cū ipse. intelligo aūt palā ? bona fide fieri. vt esset ois suspicio qū fieret presentibus cōsanguineis vel amicis. vt. C. de trālac. l. trālationē. vel presente iudice. vt. l. fi. in pri. ſ. qō met. can. ? predicta sunt vtilia. maxime qū pater habet filiā habētē aduentitiū peculiū quā vult dotare in pecunia. ? ab ea emere dictas res aduētitias. si vero emeret pater a filio rē peculij profectitij tūc respectu creditorū peculij dicetur ? trahi obligatio naturalis respectu vero ipsius filij. ita demū cō trahereť obligatio naturalis si esset tale peculiū profectitiū qō ispectis principijs iurisgentiū nō quereret patri. als secus: qz rei sue nō cōsistit emptio. vt. l. rei sue. ff. de cōtrahē. emp. ? ibi tex. hoc exprimit dum dicit nulla obligatio. ? sic nec ciuilis nec naturalis. probat etiā ex his que dicta sunt. ſ. Idē qui emeret rem ppriā que nō esset peculij. ciuilis aūt obligatio nō contrahiť. vt. d. l. i. in fi. ff. de contraben. emp. ? hac. l. ¶ Si vero filius emit a patre rē ipsi' patris. hic est aduertēdū de qua pecunia soluitur pretiū. ? si quidē soluať de pecunia filij castrēsis vel quasi castrēsis peculij vel aduētitij cui' pater nō valet vsumfructū cōstat ꝙ valet emptio. vt. d. l. i. in fi. de cōtrahē. emp. Si vero soluit de pecunia aduētitia cui' pater habet vsumfructū vel de pecunia peculij. pfectitij q; inspecto iuregētiū patri nō quereret. tūc cōtrahiť obligatio naturalis. qz solū ius ciuile est impedimētum vt hac. l. nō ciuilis obligatio. vt. d. l. i. ff. de cōtrahē. emp. ? hic. si vero soluit de pecunia ppria ipsi' patris seu peculij profectitij

a Andre. Poma.
a ¶ Si vero. no. ꝙ illud qō dicit hic Ange. ꝙ licet naturalis obligatio non sit potēs ad agendum. l. iurisgentiū. ff. sed cum nulla. ff. ō pactis. quod tamē in diuisione hereditatis q̄ fit inter fratres deducitur id quod naturaliter debet habere locum vt dicit hic Bar. qñ talis naturalis obligatio est annexa peculio quod nota.

a ¶ Iurisgentiū. que dictat fidem seruandā. de quo in. l. i. in pri. ff. de cōsti. pecu.

c ¶ Et vēditionis. Quid aūt si pater vēdidit vt ex cutor testamenti vel vt minister vel vendidit filio naturali vel emancipato. vide bal. in l. i. C. de sacrosan. ecc. in. g. vij. col. in v. q. ? h adde bal. in l. iubemus. ff. j. C. ad trebel.

b ¶ Obligatio naturalis. vide moder. l. i. j. ff. suit q̄si tum. ad treb.

b Et filiū. an donatio consistat inter patrē ? filium Adde Bar. l. i. ij. in pri. de dona.
Itē valet si pater donat filio. vt habeat in peculiū. l. si donatio. de col.
Itē si donat filio ciui ? castra. l. miles. ? l. castrēse. ff. de castren. pecu. ? l. j. C. de castrē. pe. milī. lib. xij. cū ibi nota.
Itē pro dote. l. pomponius philadelphus. ff. fami. herci. ? certe est propie obligationis ciuilis. l. fi. C. ō dotis promiss.
Itē fallit si donat filio emancipato. l. pe. ff. nul. ? pro suo. ſm vná lec.
Itē fallit si hodie donat ex cā aduentitia vt ob merita. ? pdictis oibus casib' mōre confirmať ? ita enumerauit Ange. in. l. ij. ff. p donato. ? vide ibi bar. ? qō ibi ipigri. ? dicit multū no. Ang. in. l. penul. ff. filius. ff. p here. qō talis donatio non potest per penitentiā reuocari in pdictis casib' alleg. tex. in. l. j. de his q̄ sine manu. ad liber. pue. adō qō dixi post bar. in. l. ij. C. de inof. dona. Ang. in. l. i. ad fi. ff. sol. ma. dicit qō valet donatio fcta filio scholari a patre causa studij sicut in patre donāte causa dotis. dicta. l. pōponius philadelphus. ff. sed Jmo. i d. l. ff. sol. ma. in fi. tenet ꝙ tra. Adde qualiter donatio possit esse iter patrem et filiū. pau. de cast. cōsilio. cv.

profectitij q ad patrē spectaret etiā de iuregentiū tūc respectu ipsius filij ? patris nō cōtrahiť obligatio etiā naturalis. vt. ff. de in die adiect. l. si vēditor. ff. si pupillus. ? versi. aliter atq;. vbi dr ꝙ p empti one factā a pupillo receditur a priori emptiōe: qz pupillus obligať saltē naturaliter. sec' si emat filij' vel seruus. pprius: qz illa emptio est nulla. et sic patet qō nec obligatio naturalis tenet nec aliquis cōtractus contrahitur. ¶ Posses tu dicere imo debemus dicere obligationē naturalem esse contractā ab ipso initio anteq; peruenatur ad solutionem. ? solutione postea secuta nullā esse cum solueri numos ipsius accipiētis. Ad hoc respondetur ꝙ istud ꝓcederet in homine sui iuris. secus in homine posito in potestate alterius. tunc enim ab ipso initio totus contractus est in pendenti. et futura solutio declarabit quid sit de contractu. vt l. fed ? si quis. ff. i. ff. de usufruc. ? l. si seruus cōmunis meus. ff. si. ff. de stipul. seruo. Sed qd ? si vnus frater emit ab altero. respondeo considerandū est que res vēditur ? que pecunia soluitur. ? tunc apparebit ex predictis quid iuris sit. in re autem ? pe culij aduentitij an pater possit esse autor vni filio vendenti vel donanti alteri tangitur. ſ. de auto. prestan. l. i. in fine. ? in. l. puberes. ff. j. ff. de fal. ? ibi vide
54 quod circa hoc dixi. ¶ Quarto quero de cōstructu locationis ? conductionis. circa qō dic quando res locantur ? cōducuntur est idē quod in emptione ? venditione. qz eisdem regulis procedunt vt. l. ij. ff. locati. ¶ Si vero loquimur de locatione operarū. tunc si quidem filius locaret operas patri ſm ea que supra tetigi. ? dixi plene in. l. iulia. ff. eo. sed subest alia naturalis eqtas q; est ꝙ filius nō reposcat illud qō patris est q; obligat filiū naturaliter ad nō petendū que est fortior equitate precedēti. vt. l. bonafides. ff. depositi. ? ideo dico patrē nō teneri naturaliter nec ciuiliter i effectu.
¶ Tertio est videndū de obligatione secūdaria que cōtrahitur ratiōe more delicti vel culpe cōmisse in reb' cōmodatis vel depositis. ? i istis eo casu ? eo modo quo pater obligať ex ipso cōtractu obligatiōe prime ea eo casu ? eo modo obligať obligatione secūdaria. si vero filio cōmodatur vel daf in depositū a patre. tūc filius tenetur naturaliter. ? patre mortuo deducet de peculio si habet. als sec'. vt. ff. de pecu. leg. l. fi. chus.
¶ Tertio quero ? qd de contractu emptionis ? vēditionis. ? Rñ. si qdē pater emit a filio res castrēsis vel quasi castrēsis peculij vel aduētitij cuius pater nō habet vsumfructū sine dubio. pcedit emptio sicut in quolibet extraneo. ? ex eadē cā filius videť habere pretium ex qua habebatrē quā vendidit. vt. l. i. in fi. cū seq. ff. de cōtraben. emp. Si vero ad ipsum patrē pertinebat vsusfructus. tūc videtur ꝙ ipse nō possit emere a filio qm ipse est legitimus administrator illoz bonorū. ? sic se autore emere nō poterit. vt. ff. de auto. tuto. l. i. ? ibi no. ? forte nō contrahiť obligatio etiā naturalis. sicut dicim' in pupillo cōtrahente cū tutore. vt. l. pupillus. de auto. tut. ? predicta ītelligo nisi palā ? bona fide emeret. vt. C. de cōtraben. emp. l. cū ipse. intelligo aūt palā ? bona fide fieri. vt esset ois suspicio qū fieret presentibus cōsanguineis vel amicis. vt. C. de trālac. l. trālationē. vel presente iudice. vt. l. fi. in pri. ff. qō met. can. ? predicta sunt vtilia. maxime qū pater habet filiā habētē aduentitiū peculiū quā vult dotare in pecunia. ? ab ea emere dictas res aduētitias. si vero emeret pater a filio rē peculij profectitij tūc respectu creditorū peculij dicetur ? trahi obligatio naturalis respectu vero ipsius filij. ita demū cō trahereť obligatio naturalis si esset tale peculiū profectitiū qō ispectis principijs iurisgentiū nō quereret patri. als secus: qz rei sue nō cōsistit emptio. vt. l. rei sue. ff. de cōtrahē. emp. ? ibi tex. hoc exprimit dum dicit nulla obligatio. ? sic nec ciuilis nec naturalis. probat etiā ex his que dicta sunt. ff. Idē qui emeret rem ppriā que nō esset peculij. ciuilis aūt obligatio nō contrahiť. vt. d. l. i. in fi. ff. de contraben. emp. ? hac. l. ¶ Si vero filius emit a patre rē ipsi' patris. hic est aduertēdū de qua pecunia soluitur pretiū. ? si quidē soluať de pecunia filij castrēsis vel quasi castrēsis peculij vel aduētitij cui' pater nō valet vsumfructū cōstat ꝙ valet emptio. vt. d. l. i. in fi. de cōtrahē. emp. Si vero soluit de pecunia aduētitia cui' pater habet vsumfructū vel de pecunia peculij. pfectitij q; inspecto iuregētiū patri nō quereret. tūc cōtrahiť obligatio naturalis. qz solū ius ciuile est impedimētum vt hac. l. nō ciuilis obligatio. vt. d. l. i. ff. de cōtrahē. emp. ? hic. si vero soluit de pecunia ppria ipsi' patris seu peculij profectitij

a ¶ Egredif. vtruz auté pater potest cedere actionē filio. dicit per bal. in. l. iij. C. manda. et ibi etiam an valeat cessio fcta ab extraneo filio contra patrem et ibi etiā qd si fit cessio fratri ſ fratrem. Adde qd de ſcto societatis an possit esse inter ꝑem et filium. Ange. consi. cxij.

b ¶ Et filiū. an donatio consistat inter patrē ? filium Adde Bar. l. i. ij. in pri. de dona.
Itē valet si pater donat filio. vt habeat in peculiū. l. si donatio. de col.
Itē si donat filio ciui ? castra. l. miles. ? l. castrēse. ff. de castren. pecu. ? l. j. C. de castrē. pe. milī. lib. xij. cū ibi nota.
Itē pro dote. l. pomponius philadelphus. ff. fami. herci. ? certe est propie obligationis ciuilis. l. fi. C. ō dotis promiss.
Itē fallit si donat filio emancipato. l. pe. ff. nul. ? pro suo. ſm vná lec.
Itē fallit si hodie donat ex cā aduentitia vt ob merita. ? pdictis oibus casib' mōre confirmať ? ita enumerauit Ange. in. l. ij. ff. p donato. ? vide ibi bar. ? qō ibi ipigri. ? dicit multū no. Ang. in. l. penul. ff. filius. ff. p here. qō talis donatio non potest per penitentiā reuocari in pdictis casib' alleg. tex. in. l. j. de his q̄ sine manu. ad liber. pue. adō qō dixi post bar. in. l. ij. C. de inof. dona. Ang. in. l. i. ad fi. ff. sol. ma. dicit qō valet donatio fcta filio scholari a patre causa studij sicut in patre donāte causa dotis. dicta. l. pōponius philadelphus. ff. sed Jmo. i d. l. ff. sol. ma. in fi. tenet ꝙ tra. Adde qualiter donatio possit esse iter patrem et filiū. pau. de cast. cōsilio. cv.

uiliter ? naturaliter: quia si esset debitum naturaliter tantum inter coheredes huius debiti nō fieret perceptio. vt. l. meminerunt. cuz. l. seq. ff. fami. herci. ? l. i. ff. id quod natura. ſ. ad. l. falci. vt. ff. tetigi. Si vero filius mandaret patri tūc dicet colligitur ex his que dixi in. l. stichus ex testamēto. ſ. de pec. leg.
57 ¶ Sexto ? quero quid de cōtractu donationis an cō
d sistat inter patrem ? filium. dic si quidem pater donat filio propter merita precedētia talia. ppter que ciuilibet extraneo ad idem teneretur. tūc valet donatio ? res donata efficitur peculij aduētitij. vi detur enim filius quesiuisse ex operis ? laboribꝰ suis ? sic aduentitium. vt. l. cuz oportet. ff. j. de bo. q̄ que libe. ita debet intelligi quod no. C. de inofficio. testa. aut. vnde si parēs. nec sufficeret dicere in instrumento ꝙ hoc fecerit ꝓpter merita nisi merita ꝓbarentur. vt. l. si forte. ſ. de castren. pecu. ? l. si donatione. C. de colla. ¶ Si vero donat simpliciter meritis non precedentibus. tunc non valet donatio nisi morte confirmetur. vt. l. ij. C. de inofficio. dona. et l. donationes. C. de dona. inter virū ? vxo. fallit in dote ? in alijs casibus qui no. in. d. l. ij. C. de inofficio. dona. ? quando remittit filio vsumfructum in bonis aduentitijs. vt. d. l. cū oportet. ff. finaute. ? predicta vera quod donatio non valet quantū ad ciuilem obligationem. ratio quia illud quod donat simpliciter est profectitium. ? si quereretur filio re uerteretur ad patrem. obligationem autem naturalem puto consistere per banc. l. solū enim ius ciuile est impedimento. Si vero filius donat patri si quidem donat obligādo se ad aliquid in genere valet donatio quo ad obligationem naturalem. ? ideo si filius. ꝑmitteret creditori patris animo donandi ipsi patri soluens nō repeteret. text. est. ff. de in rem verso. l. si pro parte. in pri. ibi nisi donare ?c. Similiter autem filius non est obligatus per ea
f que. ſ. dixi. Si vero donaret aliquam rem in specie. tunc esset aduertendum que est illa res que do natur. vtrū esset peculij castrēsis vel quasi vel aduentitij vel profectitij peculij. ? si aduentitij. vtruz
g pater in his fuerit legitimus administrator. vt nō ? sic an poterit esse autor in re sua. vel non per ea ꝙ dicta sunt in alijs contractibus. ? que no. in. l. de auto. prestan. in casu tamen indistincte valet donatio facta per filium patri vt puta quando actio de
f dote est cōmunis patris ? filie filia consensit patri stipulanti suo nomine tantum. vt. l. ij. ff. quod si in patris. sol. ma. ? eo. ti. l. quoties. ? qō plene no. in. l. post dotē. eo. ti. ¶ Ultimo querit hic Gul. qñ pater redemit filiū captum vtrū hoc ipsi filio a cōpre
g rede patris imputetur in portionem suam. quod examina plene. vt dixi in. l. stichus. de pecu. leg.

Legari.

Fideiussori soluēti indebitū competit repetitio. hoc intellige quādo fideiussor soluit suo nomine. ? videbitis statim ? eo. l. indebitam.

Iquis cuza fide.

Si cautio debita in soluēdo fuit' omissa soluenti p cōditionē cōsulitur. b. o. ¶ Glo. exemplificat tribus modis. pono ſm primum pro inuenibus. ¶ Quero exemplu huius legis. glo. ponit exemplum in eo qui soluit non ex acta cautione mutiana vel in patrono q erat graciatus vltra debitam portionem. ? ſm istam lectu ram istud quod tex. dicit ꝙ poterat sibi cauere. expone. i. precauere ? nō precauit imo soluit integrū cū posset ? deberet partem solnere vel expone cauere sez proprie per illam cautionem si cui plus ꝙ
e per legem falci. ¶ Tertio ponit exemplum per. l. cum hereditas ex fideicōmisso. ſ. ad trebel. que loquitur de cautione conseruationis indemnitatis. ¶ Quero quid cōdicetur. dicit glo. ista cautio ſm primum ? tertium casum vel quātit ? tis ſm scōm casum. certe in primo casu non video quod cautio possit condici. quia actio mutiana nō debetur a legatario nisi causatiue. vt. l. mutiane. de condi. ? de monstra. ? legatum ante prestitam cautionē tanq; condictione non existente est omnino indebitum. ergo ipsum legatum posset repeti. vt. ff. eo. l. si sub

Bal. ꝙsi. cccevij. ? eccl xij. lib. iij. Roma. consi. cclxxij. Pe. de ancha. cōsi. cvj.

Andre. Poma.
¶ Si vero. vide Aleg. consi. xx. in ij. colū. volu. ij. et Jmol. l. i. ff. quesitum. ſ. ad trebel.

Andre. Poma.
¶ Inter patrē ? filiū. An inter patrem et filiū consistat donatio. Et de isto primo casu Bart. hic vide Alegā. cōsi. xx. in j. col. iij. volu. ? in l. antepe. colū. pe. C. q admit. Panor. consi. lxvj. in j. col. ad fi. ij. vol. Abre. cōsi. ij. ? consi. xvij. ? l. xvij. et an talis donatio inter patrem ? filiū firmet iuramēto. vide Alegā. d. l. si donatione. colū. iij. vide etiā aleg. cōsi. xcv. volu. iij. vbi ponit an inter patrē et filium ex causa dotis consistat obligatio ma time intervenientе. ? loci. cōsi. xci.

¶ Quia illud. qō trariū tenet bal. in. l. ij. in princ. C. de inofficio.

Andre. Poma.
¶ Si vero. vide Soci. consi. cxxij. in. ij. dubio. in. ij. ? iij. colum.

¶ Imputetur. et vt hic refert Bal. guil. determinat hic ꝙ in dubio ꝙlibet detur solutū causa pietatis non vt imputetur. et sic transit Bal. ? idē Bal. post Bar. in l. cum duobus. ff. papi. pro socio.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Qui exceptionē. Ad intellectū huius.l.oū dr qō si tutus exceptiōe fauorabili ignorāter soluit repetit. intellige scōm Bal.et do.Jo.de imol.in.l. si pater ignorās.j.fo.ma. qñ competit exceptiō q̄ sui natiuitate impedit siue elidit actiones sed si est et talis ℔ exceptio q̄ nō eliderēt a sui natiuitate. sed ita demū si opponat.vt exceptio compēsatio nis vel alia. tunc nō repeteret inde bitū: qz non facit a indebitus anteq̄ opponat per ea q̄ no.in.d.l. si pr̄.et b idē de exceptione c dolo facis qō petis. sed ista prius fuit snia bar.in.l. qui inuicē.ff.eo.et p illū teg.qd si qs est tut⁹ priuilegio an repetatur. vid bal.in.l.si. in fi.ff. colū.C.de fruc.et lit.expē.que videtur velle qō non. c

Andre. Poma. d

a ¶Qui exceptionē. Declara hāc l.vt per Jaso.l.q se debere.in glo.i. de condi. ob can. vide Alex.l. si qs cū aliter.in.ij.col. 7 seq.j.de ver.ob. b ¶Perpetua.sed si nō esset ppetua vt.l. qō noie.ff.e. item hāc.l. limita vt per bart.in.l.q invicem.ff.eo. c

Andre. Poma. c

¶Notabilis lex. Vide aliquid per Alex.in.l.ij.ad fi. C.de in ius voc.7 ibi glo.7 doct.ro. in fiñ cōs.iiij.ats gl.in.j.dub.col.ij. f 7 ℣si.cccxxviij. in 5 ij.col.7 ℣si. xxxij. col.ij.7.xxxix.col. ij.in.j.dub. et ancha.c. canonū sta tuta.in.xciij. col. de consti.7 glo.in v.alios.in.c.sciāt cūcti.de elec.7 ibi domi.in.vj. d

¶Debitū. et qd in dubio vid bal. in.l.fi.C.qui ad liber.pue.nō pos.7 g ibi gl.et vide bal. in.l.cūctos popu 6 los.inversi.vj.videndū.7 ibi Bal. in sua repetitio. i conditione. ¶Quero qua cōdictione agatur hic. respōdeo p̄out intelligis quod quantitas condicatur agitur condictione indebi. p̄out agitur ad cautionem agitur cōdictione incerti.vt.ff. de vsufru.earū re.que vsu con.l.hoc senatus.7 dixi.ff.co. l.sed 7 si me putem.ff.j. Bar.

¶ Tutus exceptiōe ppetua.7 fauorabili solues quocūq; errore repetit secus si fit exceptio odiosa. Exceptio an sit fauorabilis vel odiosa: inspicit cuius causa sit principaliter inducta.

Ex statuto disponentē ff qs non posuerit debitū cataſtro cadat a iure suo oritur exceptio odiosa.

Ex statuto qō mulier nō possit cōtrahere sine consensu cōsanguineorū oritur exceptio fauorabilis.

Exceptio inducta ad rigorem iuris cōseruandus dicitur exceptio litis pendentis.

Res data quod possit condici vt retineatur pro expensis.

Forma libelli quando cōdicitur res data vt possit pro expensis retineri.

Naturalis obligatio quod tollatur pacto quādo non est contra bonos mores.

Qui exceptionem.[a]

Tutus ¶exceptione ppetua.7 fauorabili solues quocūq; errore repetit. secꝰ si fit exceptio odiosa. h.d. hec notabilis lex. Nota distinctionē l.q̄ singularis est. ¶Scdo no. vt cognoſcas an exceptio ¶ sit fauorabilis vel odiosa dz inſpici cuius causa principaliter fit inducta. nā nō est dubiū q̄ macedonianū fauet filiſſam. tamē q̄ principaliter non inducit in eoū fauorem. sed in odiū creditorum. i. feneratorū dicitur totuz odiū. Simile videmus in velleiano qō fuit p̄cipaliter in fauorem mulierū inductum. licet secūdario redundet in odiū creditorum. dicitur totum fauorabile inſpecto principali proposito illius senatuscō sulti.7 hoc est multū vtile ꝓpter statuta ¶ dicit statutū quod si quis nō assignauerit debitum ℞ in cataſtro cadat a iure suo. certe hinc oritur exceptio odiosa. q̄ in odium non soluentis 7 idem in similibus. Sed si statutuz diceret ¶ q̄ minor vel mulier non possit cōtrahere sine consensu consanguineorum. hic oꝛietur exceptio fauorabilis. hoc dixi. ff. si cer.peta.l.si qs nec causam.7 in.l.rogasti.eo.tit. ¶Opp.de.l.ff.j.ad macedo. solu. hic debet intelligi quod filius tutus macedoniānū soluit ꝓ errore iuris.7 hoc innuit dictio perperā posita hic facit.C.de pe.iudi.qui ma.iudi.l.ij. secus si per errorem facti. vt.l.cōtraria.7 no.in.l.cum quis.C.de iuris 7 fac.igno. ¶Scdo opp.ff.de cōdi.ob can.l. qui se debere. Sol.dic vt ibi dixi. ¶Tertio opp. de.l.inliamus. ℞in p̄in.j.eo.vbi erat exceptio fauorabilis 7 soluens nō repetit. Sol.dicit gl.ibi erat exceptio inducta ad rigorem iuris cōseruandum. qd vult hoc dicere. si tu intelligis de exceptiōe rei indicate non dicis bene. qz debitor absolutus tenetur naturaliter tantum 7 nō ciuiliter. Et isto casu qualiter soluens indebitum repetatvidisti is in.l.j. ff.eo. nos vero tractamus hic de debito ciuiliter 7 naturaliter cui obstat exceptio dico q̄ exceptio in ducta ad rigorem iuris cōseruandum. et dicitur exceptio litis pendentis. de qua loquit dicta.l.iulianus. in p̄in. idem dicerem de exceptione que cōpetit fideiussori. vt p̄inus p̄incipalis discutiat vel de exceptione ex epistola diui adriani. vt diuidat debitū inter fideiussores. Iste enim exceptiones nō liberant quē directo sed differunt. licet dilatio possit esse cā liberationis si ab alio fieret exactio. 7 hoc plene dixi. C.de iuris 7 fac.igno.l.cum quis. 7 ff.eo.l.i. ¶Oppo.in locum cuiuslibet exceptionis competit exceptio doli. vt.l.ij.ff. 7 generaliter.j.de doli.excep. ſ exceptio est odiosa. ergo nunq̄ solutum repetitur. Sol.dicit glo. in ſpiciendam esse oꝛiginem exceptionis. ff. 7 bene dicit. dixi clarius in.l. qui se debere.ff.de condi.ob causam.

Si pars. ¶Res data potest condici. vt possit ꝓ impensis retineri. hoc dicit. ¶Opp.de.l.ff si ita legatum. ff. de leg.j. Solu. dicit glo. hic arſa est pars ibi tota domus 7 sic legatum est extinctum. licet per heredem reficiatur. ¶Credo q̄ ista glo. fit corrupta vitio scriptoris. ibi dum dicit per heredem reficiatur vult dicere per testatorem. ita loquitur dicta.l. si ita. nam si per heredem reficiatur. licet tota esset cōbusta de beretur legatario. quia remanet legatum aree. vt l.grece. 7 l. domos exustas. de lega.j. ¶Opp. qb. f modis vsufru. amit. l. quid tamen. ff. j. 7. ff. penul. Sol. dcit glo. eo modo hic pars fuit destructa ibi tota tu dic q̄ ibi erat legata proprietas. vnde non curo vtruz tota vel pars fuerit destructa si per heredem reficitur. hic vero erat vſufructus legatus in quo adhibetur illa distinctio. ¶Opponitur q̄ non possit condici vt habeatur retentio. vt.l. si in area. ff. eodem. istud est forte contrarium huius timore variatur lectu. bni⁹. ff. duobus modis. qdaz intelligunt q̄ hic res legata non erat defuncti sed heredis. 7 ideo extante conditione non transiuit dominium recta via in legatarium. sed heres ipse tradidit 7 dominium trāstulit. 7 sic inter heredem 7 legatarium gestum est negotium ex quo hec condictio oritur in.l. contraria. nil facit accipientis. et sic inter eos nullum gestū est negotiuz. 7 hec est sa tis bona 7 notabilis solu. alij dicunt q̄ etiam hec lex potest ꝑcedere in re testatoris legata. 7 licet dominium trāseat recta via in legatarium transit ad eum vt a defuncto. 7 sic videtur habere ab herede qui cum defuncto est vna 7 eadē persona. et sic negotium est gestum inter eos quod p̄ducebat istā actionem. ibi recipiebat vt suam⁹ a se vt a traden te vel ei⁹ lantore. 7 hec etiā est notabilis. alij dicunt q̄ ibi edificauit quis in re aliena 7 tanē in re propria. 7 sic nullum habebat animum repetendi. hic vero heres sciebat rem legatam sub conditione et edificando habuit animum p̄iudendi sibi 7 etiā legatario si conditio existeret 7 sic negotiuz est gestum inter eos. 7 sic quodammodo videtur negotia eius gessisse. sed certe hoc casu haberet actionē negotiorum gestorū vel in factum. vt dicemus in l.pretor ait. ff. de bo. auto. iudi. pos. 7 sic cessaret condictio. vt.l. qui inuicez. ff. eodem. quod plene dic vt l. domus. cum. l. sequen. de lega.j. ¶Oppo. 7 videtur quod competat condictio indebiti 7 non cōdictio incerti. vt.l. indebiti. ff. sed. si numi. ff. eodez. dicit glo. ibi condicitur possessio que est certa. hic cō dicitur retraditio vt habeat retentionem ꝓpter impensas: quod est certum tene menti hanc glo. quia ex hoc percipis qualiter hic debeat formari libellus. ¶ non enim condico rem nec rei possessionem: sed solum peto retraditionem: vt habeam retentionem ꝓpter impensas nō dico possessionē sed retentionem tantum ꝓpter impensas.

Si pactus. Per pactum tollit obligatio operaruz que post ea solute repetentur. hoc dicit. istum. ff. intellige in pacto apposito de non prestandis operis aliis ab obsequialibus. nam pactus ne opere obsequiales prestentur parenti vel patrono est contra bonos mores. vt.l. alia. ff. eleganter. 7. ff. si pacisc. soluto matrimonio. nec obst. l. stichum. ff. naturalis. j. de solutio. ¶quia tunc per pactum naturalis obligatio tollitur quando non est contra bonos mores. sed pactum de obsequijs non prestandis est ꝯra bonos mores. igitur ꝛc.

Quod pupillus. Pupillus infans vel cū tutore cōtrahēs etiā naturaliter non tenetur. h.d. ¶Opp. j. de noua. l. j. in fine. Solu. intelligas hic in pupillo infante vel contrahente cum tutore. 7 dic plene vt dixi in.l. contraria. 7 per glo. in.l. pupillus. j. de regulis iuris. 7 per Ly. in.l.j.C. de inutili stipula. ¶Quid si pupillo soluatur indebitum. dic vt.l. si pupillus. de solu.

Ene. Dic vt in glo. facit quod dixi ff.eo.l. ℞ obtem.

Si quis iurasset. Tutus exceptione iurisiurandi per errorē soluens repetit. hoc dicit.

Andre. Poma. a

a ¶Repetitio. limita vt per ro. cōsi. cccxxviij. in vlti. dubio.

b ¶Indebitā. Ad hoc late per Bar. in.l. si quis mādatum. ff. de neg.ge. 7 in.l. 3 ibi Bal. C. de dolo. 7 quid si fideiussor soluit vsuras indebitas an repetat a reo. an a creditore vtiono. Bal. in.l. cōstitutionibus. C. de vsuris. Adde vtp abb. ℣si. viij. ij. lib.

Andre. Poma. b

¶Indebitū. pro extensione istius tex. 7.l. papi. j. māda. vide Paul. l. q se debere ante fi. ff. titu. i.

c ¶Mādatuz. In casibus emergentibus nūq̄ requiritur ſpecialis mādatū licet in principalibus ſic. vide bart. in.l. filius. j. de dona. 7 bar. in l. illud. ℣. j. ff. ō minori. 7 quod not. Ang. in.l. ij. ff. de iuris. om. iud. sed qd si mandato ex primātur alig causs regrētes speciale mādatū vel etiā nō regrētes postea subdatur clausula generalis in quibuscūq; alijs an cōprehēdat alios casus a quirentes ſpeciale mandatū et an maiores vel minores. vide quod legitur. 7 notatur in clemēti. nō potest. de pcu. 7 per docto. in.c. sedes. de rescrip. Adde ro. ℣si. cxiij. inciſ. visis vbi cōsuluit q̄ pcur. ſpecialiter cōſtitutus ad accipiendū centū mutuo tiñ potest ſe obligare ad cabia 7 vsuras illi⁹ mutui tāq̄ accelſoria licet trāſcenderent ſummam centum.

d ¶Restitutionez. Adde Jmo. in.c. ſciſcitatus. de rescriptis. vbi etiaz dat notabilem limitationē 7 etiaz Bal. in.d.l. illud.

e ¶Qui pmiſit. an glo. ff. hic ſit vera. vide Ang. 7 imo. Jl. ſtipulatio ista.

Repetitio.[a] Ait ſit debitum inſpicitur ex persona eius cui soluitur. h.d. ¶Contra ff.eo.l. ſi pene. ff. j. 7. l. ſi patre. C. eo. ſol. vt in dicta. l. ſi pene.

Jsqui. Qui ex hereditate ſibi debitum nō deducit repetit. h.d. ¶Quero quid ſi beredi erat debitum naturaliter tantum Respon. idez. vt. l. ſtichus. ff. aliquando. j. de solu. videtur enim heres ſibi soluere ſtatim cum est bres. vt.l. ſi heres. j. de enict. Sed quero quid repetet pecuniam debitā certe nō potest repetere: quia eam non soluit. hereditatem non potest repetere: quia eam debite soluit. Puto q̄ repeteret quantitatem ſibi debitam. licet eā nō ſoluerit. vt.l. ſi mulier. ff. titu. ij. 7. l. ſi quis accepto. eo. titu. Illam em quantitatem ſoluiſſe videtur. Contra p̄dicta facit. ff. eo. l. qui exceptionem. ff. ſi qui. Solu. ibi fuit ſoluta certa ſpecies. hic fuit ſoluta quedam iuris vniuerſitas. vt puta hereditas que cōtinet omnia debita et credita et ſimilia 7 ſic iſta pecunia poteſt videri soluta quia de ipſa hereditate deduci potest. facit. j. de impēſis in re. do. fac. l. quod dicitur ff. ſi dos.

Vi heredes. Hāc. l. habui ſtis declaratā ff.eo.in.l. ſi procurator. dic vt ibi.

¶ Fideiussor quod videatur habere mandatuz de ſoluendo.

Habens ſpeciale mandatum ad aliquid agendū quod videatur habere etiam mandatū ad ea que veniunt necessario ad mandatū.

Indebitam. Iſta est lex valde notabilis. ſi fideiussor ſoluat indebitum de bitori cōpetit repetitio ſi eius noīe est ſolutum. vel fideiussori ſi ſuo ꝓprio nomine ſoluerit. hoc dicit. ¶Nota tu iuuenis q̄ fideiussor videtur habere mandatum de ſoluendo. ¶Secūdo nota diſtinctionē huius. l. ad quod facit inſra mand. l. papi. 7 quod ibi no. ¶Oppo. de. l. ſi quis alicui. in fi. j. de acqui. here. Solu. hic habebat mādatum. ibi non. quia erat renouatuz per fiuozem. ¶Opp. de. l. ſi procurator. ff. vbi videtur quod requiratur ſpeciale mandatum. vt ei cuius nomine ſolvitur indebitum competat repetitio. ¶Solu. dico 7 q̄ id quod dicitur quod requiritur ſpeciale mandatum debet intelligi quod idipſum p̄incipaliter mandetur. vel aliud ad quod ipſa ſolutio neceſſariam habeat conſequentiam. hic est casus in hac. l. hoc tenemēti. in omnibus caſibus in quibus requiritur ſpeciale mandatum c ſi mandatur aliquid nominatim ad quod habeat neceſſariam conſequentiam illud quod per ſe requirit ſpeciale mandatum iſto caſu veniet ſub virtute precedentis mandati vt hic. 7. l. ij. ff. de inriſdi. omniū iudi. et. l. ad rem mobilem. 7. l. ad legatum. ff. de procur. facit eo. titu. l. qui ꝓpitio. ff. item queritur. 7. l. vel operis. 7 ideo licet ad petendam reſtitutionem ℞ requiratur ſpeciale mandatuz. vt. ff. de mino. l. illud. in fi. 7. l. ſeq. tamen quando reſtitutio petitur inciꝺenter ita q̄ id quod erat ſpecialiter mandatum non poteſt aliter expediri ſpeciale mandatum non requiritur. quoniā illud quod ſpecialiter erat mādatum habet neceſſariam conſequentiam ad reſtitutionem. de hoc dixi plene de ope. nouī nun. l. cū procurator. in fi. Sol. ibi ſequentia nō ſequebantur de neceſſitate ad p̄cedentia. hic fic. ¶Oppo. de. l. ſi. ff. titius. j. e. Solu. dic vt ibi.

¶ Inter ſi 7 cum quando ſit differentia.

Qui promiſit. Inter ſit cuz nō est differentia. hoc dicit. ¶Oppo. de. l. cē teſimis. ff. ſi. de verbo. obligatio. Solu. ¶quando iſte dictiones apponuntur circa ſubſtātiam obligationis. vt circa volūtatem. tunc est differentia inter ſi et cum. vt ibi. ſed quando apponūtur circa extrinſecam. tunc nō est differentia vt hic

f ¶Condictio indebiti quod ſit perſonalis.

1 2 Si ille cui ſolutum fuit indebitū non est ſoluēdo an detur actio contra eum cui proficit.

3 ℣do mutuo facto pauperi de quo filios alimētauit pōt agi cōtra filios q̄ habent bona materna.

1 **Jis solis.** ¶Hec conditio est pſonalis. ideo datur contra eū cui ſoluitur nec est in rez ſcripta. ideo non datur contra eum cui

2 ſolutio proficit. hoc dicit. ¶ Querit gloſſa. 7 est notabilis queſtio⁹ quid ſi ille cui est ſolutum non

g est ſoluendo: an detur repetitio contra eum cui p b ficit. Glo. dicit quod ſic. ſi cauſam lucratiuam habuit. al's ſecus. arg. ff. de eo per quem factū erit. l. ſi. 7. j. de leg. i. l. plane. el. ij. ℣. j. quod tenēt doc. facit quod dixi. ff. ſi cer. peta. l. ſi eum ſeruum. ¶Et ſic

3 argumētū ad. q. ¶ qō ſi ego mutuauī pecuniā pau

b peri⁹ 7 exiſtenti non ſoluendo qui ex pecunia alimentauit filios: vtruz poſſim agere contra filios qui habent forte res maternas. et sic est argumen

i tum q̄ ſic. cogitabitis.

Quod quis. Soluēs scienter indebitū non repetit. hoc dicit.

Ex quibus. Qui habet ſolutionem 1 retētionē i ſoluens non repetit. h.d. Casum pone. vt. ff. eo. l. ſi in area. 7 declara. vt. ff. eo. l. qui exceptionem. ff. ſi pars.

1 ¶Causa est de preterito: res vero de futuro.

2 Si cauſa de preterito est falſa an ꝓpetat repetitio.

3 Condictio indebiti qō oritur ex quaſi contractu.

4 Tutus exceptione doli 7 ſoluens qñ repetat.

4 **Amus.** Datū ob cauſam de preterito nō obligatorium non repetitur. datū vero ob cauſam de futuro cauſa non ſecuta repeti

l tur. h.d. ¶Nota differentiā inter cauſam 7 rem

l quia cauſa est de preterito 7 res de futuro. licet leg

m iſtis vocabulis abutatur. vt vidiſtis. ff. ſi. ij. per to

2 tum. ¶Secūdo no. 7 licet cauſa de preterito ſit falſa nō competit repetitio. ¶Contra hoc oppo. de omnibus legibus iſtius tit. Solu. dicit glo. in

k tellige quod hic ſoluit nō putans ſe teneri. ſz quia volebat donare. intellige iſtam gloſ. q̄ non putabat ſe teneri. ideo quia cauſa ꝓpter quaz dabat non erat obligatoria de iure ſui natura ita ventire glo. hic in fine. vtputa. ſi do ideo quia bene fuiſti p̄eliatus vel quia bene geſſiſti negotia mea. vt l. demonſtratio. ff. j. de conditio. 7 demonſtratio.

¶Contra hoc oppo. et videtur quod etiam quando datur ob cauſam non obligatoriam competat repetitio. vt. ff. eod. l. ſi talſo. 7. ff. ſi quis quaſi. Solu. intellige hic ob cauſam nō obli l gatoriam per ſe nec acceſſoriam alterius obligationis vt in contrariis nec alicuius lucri acquiſitoriam vel damni excluſoriam. vt. l. is cui. ff. eo. et ibi dixi ꝛc. ¶Opponitur ſm gloſ. ff. eodem. l. ele ganter. in p̄incip. Solu. ibi erat cauſa obligato ria. ſ. tranſactionis. ¶Opponitur. de. l. cum tale. ff. falſam. j. de condi. 7 demonſtra. Solu. dicit glo. quod hec lex determinatur per illaz. quia ſi dans non erat alias daturus ſi ſciiſſet cauſam falſam competeret repetitio. hic aduerte in lege cōtraria nil de repetitione tractatur. ſed vtrum legatum vitietur reſpectu falſe cauſe. et ideo est aduertendus quia legatum conſiſtit ex ſola voluntate teſtantis. vnde ſi appareret teſtantez alias legaturum non fuiſſe vitiatur legatum: vt in contrario ſed condictio indebiti 7 oritur ex quaſi contractu. vt ſupra eodem. l. ſi in area. o et ideo est neceſſe quod appareat hanc mentez. ſcilicet quod alias daturus nō erat fuiſſe expreſſam vel ab vtroq; intellectā. alias ſecus. vt. l. ſi repetendi. C. de condic. ob cauſam. et ſupra titulo ſecundo. lege. iij. ff. ſi quis quaſi circa finem. ¶Opponitur de lege demonſtratio. ff. j. inſra de conditio. 7 demonſtratio. Sol. quando q̄ inſra de conditio. 7 demonſtratio. Sol. quando

§. inter certam. 6 ver. obli. in fi.

¶In fi. 7 p bart. in. l. quodcūq;. ff. non ſoli. eo. titu.

¶Queſtio. adde Bar. in. l. cū fundus. ff. ſeruum. ſi cer. pet. in cōtra riū vide Ly. 7 bal. in. l. j. in fi. C. de re pu. que fiūt in iudicio. et quod ibi dixi in fi.

¶Pauperi. la tius per Bald. in l. ſi. C. ad mac. ad de tu qō ro. h all. p ſingulari i ſin. ccc xiij. 7 cep. cau. cccxxxix. et p hōc dicto. d. meus. d. Fran. Pet. in. l. ſi eū ſeruū. ff. ſi cer. pe. alle. in ar. teg. in. l. ei qui. C. qō cum eo.

Andre. Poma.

¶Cogitabitis. vide ro. ℣si. cccclxviij. 7 vide marti. laudeñ. in tracta. ſuo ō milite inci. miles. 7 per iſtā. q. facit teg. l. ſi me et titū. in rōne decidēdi. 7 i. l. ſi cū ſeruū. ff. ff. ſi cer. pe. 7 i l. ſi q ſua. in fi. C. qō cū eo. vide ro. ſin. cxiij. cre. nota bi. ſuo. xxxvi. ccer te indicio meo ad iſtam. q. multū fa cit. l. ſi cū ſeruum hic alleg.

¶Damus. alleg. iſte tex. qō 7 ditio ob cauſam nō po teſt cōcurrere cuz cōdi. indebi. vide Ange. 7 Jmo. et plenius per Lud. in. l. ij. ff. barū. de verb. obli.

Andre. Poma.

¶Differētiā. vi de alex. ℣si. xxvij. in fi. vol. ij. vbi po nit exemplum.

¶Rem. vid bar. in. l. demōſtratio. ff. qō aūt. j. alle. ¶Datur. adde oīno Bart. in. l. ſi cū re. ff. de pac.

¶In area. vide gl. 7 quod ibi bartur in. l. qō qs ff. eodem.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

causa exprimitur per modum cause seu causaliter vt per dictionem quia et per ideo: similia. et tunc procedit quod supra dixi. quādocp causa exprimitur conditionaliter. vt per si. ꝛ tunc videtur agivt ista demum traditio illa vel dispositio habeat effectum si causa est vera alias secus. vt. l. contraria.

4 ¶ Oppo. Tutus exceptione doli odiosa solnēs per errorem non repetit. vt. ff. eo. l. qui exceptionē §. j. sed hic erat tutus exceptio. doli ergo ꝛc. Glos. dicit quod hoc potest procedere in legatis. sed in solutione inter vivos non quia solvens nullo modo tenebat: et sic non obstat exceptio doli: sed erat exceptio facti vel intentionis. tu dic in legatis in solutione inter vivos idem esse. nam posito q̄ gs esset tutus exceptione doli in casu in quo logmur non est exceptio doli adhibiti in promittendo seu contrahendo: sed in petendo que exceptio nō impedit repetitionem. vt no. in. o. l. qui se debere. ff. ti. j. ꝛ ff. eo. in. l. qui exceptionem.

1 ¶ Circuitus propter equitatem enitatur.

a ¶ Cōpelli. Vide Bar. j. in. l. pria.

Dominus. lex. Solutus is debite si non est translatum dominus vendicatur a domino. si est translatum concilitur ab eo immediate in veritate spectat vt enitetur circuitus. h. d. ¶ Nota q̄ enitatur circuitus ppter equitatem idem habuistis in. l. cum fundus. §. serunm tuum impudens. ff. si cer. peta. ꝛ. ff. usufr. quēadmodum ea. l. usufructus. in pnc.

¶ Aduerte quia ista gloss. est multum subtilis.

¶ Opp. ad prin. ꝛ videtur q̄ semper intelligatur permissum serno tuo vt soluat de peculio. vt. ff. ti. j. l. iij. §. fi. Soln. ibi testamentus valebat hic erat inualidum. ¶ Secundo oppo. ad secundam partem. iste extraneus solues volebat donare ipsi seruo. ꝛ per consequens ipsi domino debet competere repetitio. vt. ff. titu. ij. l. qui se debere. §. sed ꝛ si cū sciret. ꝛ. l. si donaturus. in pric. huius timore dicit glo. fateor contrarium de rigore de equitate vero procedit hec lex. ꝛ ratio equitatis est: q̄ extraneus volebat donare seruo. ita q̄ nō domino. putabat enim ex hoc seruū ad libertatez peruenire. ex qua apparet q̄ nō habuit animū. vt peruenirent ad dominum. vt. l. pater fa. testamento. j. de here. instī. et instī. de vulga. substi. in fi. ꝛ erat equitas in duob⁹. primo in eo quod sibi datur repetitio seu restitutio. ꝛ huius causa est error vt dixi. Secūdo est equitas in eo quod sibi datur repetitio directo. ꝛ huj⁹ causa vt enitetur circuitus: vt hic ꝛ hoc pcout intelligimus quod extraneus volebat seruo donare. Alij huius timore intelligunt in eo qui soluit mādato serui. nec volebat donare. vnde habet cōtra dominum serui actionem de peculio. in peculio autem est ista actio vt possit repeti ab eo cui est solutum. ergo tenetur illaz cedere. vt. j. de peculio L quod debetur. ꝛ seōm hoc aget hic iste solnēs ex actione cessa. sed certe tex. iste videtur velle q̄ agat iure suo absq̄ cessione actionis, ꝛ ideo teneamus primam. vel verius. vt puta ponamus casum simpliciter vt litera iacet in eo qui soluit pro serno nec apparet an habuerit animuz donādi vel nō. quo casu cum soluat ob causam fauorabilem ꝛ piam. sequitur consequendi libertatem. siquidem causa sequatur videtur donare. si causa non sequatur non videtur donare. ꝛ pōt repetere sicut dicimus in dote vt. l. si ego. in princi. j. de iure do. vidistis in. l. si extraneus. ff. tit. ij. ¶ Sed contra hoc oppo. secūdū hoc ipsi soluenti de rigore daretur repetitio. vt. d. l. si extraneus. ꝛ. l. si ego. Solu. ibi loquitur quando extraneus principaliter cōtrahit ꝛ suo nomine dotem constituit pro muliere. hic vero soluit nolle serui ꝛ eius rogatu. vt dicit text. quo casu domino datur repetitio de rigore. sicut etiaz dicimus in. l. qui se debere quod mulieri ratum habēti daretur repetitio vt no. in penul. gl. illius. l. sicut etiam dicimus in procuratore soluente indebitum ex speciali mandato: q̄ domino repetitio datur vt. ff. eo. l. si procurator. fz q̄ dominus istam actionem teneat cedere soluenti. ideo de equitate soluenti datur directa repetitio causa euitandi circuitus. simile in dicta. l. cum fundus. §. serunm tuū. si cer. pet. ff. ꝛ dixi ibi. ¶ Oppo. ꝛ videtur q̄ hoc secūdo casu domino detur vendicatio. q̄ videtur dominiū esse translatum in serunm. ꝛ per cōsequens acquisitum domino. vt. l. ac quiritur. j. de acquir. rerum do. Solu. dico q̄ dominium recta via trāsiit in accipientes. vt. l. sed ꝛ si pater. §. j. j. ad maced. ideo domino nō datur vendicatio quia non daretur seruo etiam si liber esset. ¶ Ultimo ad id quod hic dicitur de enitando circuitu. opponitur. j. ad. l. rhod. de iactu. l. ij, in principio glos. non soluit veritas est quōd etiam ibi potest euitari circuitus. vt ibi no. per glo. ¶ Contra hoc opponitur de. l. cum in plures. §. messem. ff. loca. ꝛ. l. si fic. in fine. j. de leg. j. ꝛ. l. iulia. §. penulti. j. de act. empt. huius gratia dicas sic. quandocp queritur vtrum circuitus sit euitandus a legum conditoribus ꝛ dicendum est q̄ sic inquantū possunt. vt. C. communia de lega. ꝛ. ff. vsufru. quemadmo. ca. l. sivsufructus. in princi. cum multis similibus. quandocp queritur vtrum circuitus euitetur hoc est vtrum illa actio quam alius tenetur mihi cedere possit per me exerceri directo. ꝛ ad hoc vadit ista. l. circa qō dicas quādocp mihi cui debet cedi competit vtilis sine cessione. vt in casibus no. in. l. ex legato nominis. C. de leg. ꝛ de act. ꝛ ob. l. j. ꝛ. l illis casibus nō est dubium quod possum intentare vtilem. quandocp vtilis mihi nō cōpetit. ꝛ tunc siquidem ille qui debet mihi cedere non reperitur: ꝛ tunc potero eam intentare directo. vt. d. l. j. de act. ꝛ obli. ꝛ. j. de insti. l. j. §. fi. et in l. damni. §. fin. ꝛ ibi no. de dam. infec. si vero potest reperiri tunc possum agere directo. vt enitetur circuitus tribus concurrentibus. quorum si quod deficiat non enitabitur. primo quod ille contra quem agitur factus sit locupletior ex re mea. vt. l. si ꝛ me ꝛ titium. ꝛ. l. si eum seruz. §. si certum petatur. secundo q̄ ille alius contra quem habeo actionez libere retur cedendo. ita loquitur hic ꝛ. d. §. seruum tuum. in princip. si enim posset precise compelli ad solvendū non daretur mihi ista actio: vt no. in dicta. l. si eum seruz. si certum petatur. de tertio dicyt declarauit tibi in dicto. §. serunm tuum impudens.

Ex his. Ista lex est summa quasi totius materie ponit summarium in toto titulo.

¶ Conducens a predone non tenetur domino.

1 Predo locans res alienas ad quid obligetur domino.

2 Solvens predoni quando sit liberatus.

3 Soluentes abbati intruso quando liberentur.

4 Ex locatione facta per abbatem intrusum quod competat actio abbati vero sine cessione.

5 Ex locatione facta a predone competit actio pupillo ꝛ militi.

Syrbana. Ex locatione predonis nō competit actio domino. Item ex locatione serui vel domini non recte soluitur predoni sed solutum vt indebitum repetitur. b. d. ¶ Hec est lex notabilis ꝛ singularis glo. diuidit in partes dic vt in ea. ¶ Quero dicitur si vbana qd si predia rustica fuerunt locata. dicit glos. idem si locatio est in pecunia quasi alind esset in colono partiario. hoc dicit propter illud quod dicitur in fine. l. quia hoc casu solueretur predoni fructus qui essent ipsius domini. ¶ Secundo quero postq̄ conductor soluit ipsi predoni a quo conduxit est liberatus: vt hic. sed an ātēq̄ solnat dominus possit ab eo petere pensionem. dicit glo. q̄ nō ꝛ hic est casus hic exponendo nō repetitur. id est nō petitur quod no. ꝛ quia contra eum qui a predone cōducit domino nulla actio datur. ¶ Quero dicitur hic q̄ ipse predo erit domino obligatus quero ad quid. Ñ si. puto q̄ sit in electiōe dñi vel agere ad pēsiones ꝛs ipse dñs pcipere potuisset si possedisset. vt. l. si nam. in fi. de rei vendi. vel agere ad pensiones quas ipse predo percepit seu vt cedat actiones ꝛtra eos quibus predo locauit vt. l. iulianus. ff. de pet. here. ꝛ ex hoc quia predo non liberatur cedendo actionem nisi ex domini voluntate. sed cogitur precise domino satisfacere. nō habet locum illa equitas quod possit directo dominus agere contra conductores qui conduxerunt a predone: vt modo dixi in. l. dominus testamento. in fine supra eodem. ¶ Venio ad vltimam partem ꝛ opponitur. Quod solnē do predoni sit liberatus. vt. j. de solutio. l. qui hominem. §. si predo. Solu. ibi predo restituit domino. hic secus. ¶ Item opponitur. insti. mādati. §. iam si. ꝛ. l. eius qui in prouincia. ff. si certum petatur. Solut. ibi precessit mandatum. licet esset reuocatum. hic vero nullum precessit mādatum. vt. l. qui hominem. §. si nullo. de solut. subaudi. nec aliqua iusta causa precessit propter quam deberet soluere predoni. als secus vt. l. cuz fundus. §. serunm tuum impudens. ff. si certum petatur. ¶ Opponitur. de. l. j. §. si rem. j. depositi. Gl. soluit vno modo. tu dic q̄ ibi loquitur in deposito in quo quis tenetur solum de dolo et lata culpa. ¶ Venio ad finem. l. ꝛ opponitur etiam quando fructus non sunt domini condicuntur a predone. vt hac. l. in princi. Solu. dicit glo. non condicuntur fructuum nomine sed obuentionum. qd vult dicere: credo q̄ velit dicere q̄ non condicuntur nomine fructuum qui percipiantur ex re. sed nomine obuentionum ciuilium. vt. d. l. si nauis. ff. de rei vendica. tu potes contrarium alio modo soluere videlicet q̄ quando fructus nō fuerunt domini indistincte cōdicuntur a predone. sed quando fructus nō fuerūt domini vt pēsiones distinguitur: aut dominus hz regressum cōtra pensionarios quibus ipse locauit: ꝛ tūc nō agitur ꝛtra predonē: vt hic in vltimo casu qui nō habet regressum cōtra pensionarios: et tunc dicyt hic

a ¶ Ultimo. Vide Alexā. sñi. ciij. an v. col. ꝛ seq. ij. vol. ꝛ sñi. ccc. in. ij. co. a in fi. in. v. vol. feli. b c. de quarta. co. ꝛ. de prescrip. ad fi. zare. sñi. cccv. co. c j. ꝛ. l. qui. col. iiij. et Feli. c. venerabili de off. deleg. ꝛdo. dero. nō ab re in ti. de prebē. i. iiij. deci. in antiqs la te soci. cōsi. cxxij. col. vij. vide etiaz nō ab re per bal. c. ego episcopus. 5 col. j. de iureiur.

b ¶ Questio. ꝛ ista faciunt ad id qō dicit Bal. in. l. pe to. §. mater. de lega. ij. ꝛ quod mā datum siue precepcium ad aliquem vt abbatem. licet ille non sit verus abbas illud man datum astringit verum abbatem licet secus in iudicijs quia iudiciū agitatū cum illo qui non est verus abbas non preiudicat vero abbati. per not. in. l. si tutor. C. in quib⁹ cau. in integ. rest. ꝛ ibi Bar. ꝛ Bal. Ité limita hec dicta. vt per Pau. de cast. in. l. si pro parte. §. versum. per illuz tex. in fi. j. de in rem verso. Itez vide ad hoc Ang. et Pan. de cast. in. l. si tibi. §. cum possessor. ff. de pact. adde que notariv oluit bal. in. c. i. qui successo res teneātur feudū cōfirmare ꝛc.

c ¶ Liberētur. An pēsionarij soluēdo abbati iniuste electo liberentur ꝛfa. bonus casus in. l. j. §. fi rē. j. de positi. adde quod habeē in. c. dudū. el. §. j. de elec. ꝛ in. c. de multa. de pbē. ꝛ per Inno. in. c. sicut. de iureiur. ꝛ istis adde Bart. i tractatu de tyrannide. in. vj. q. ꝛno. per bal. in. l. §. C. ō seruitu. ibi nūc de. v. pūcto. ꝛ ibi. ꝛ hz quid de. vj. ꝛc. adde vt per Bal. cōsi. cxl. vij. incipi. viso processu. vbi ponit cui de fru-

¶ Andre. Poma.

a ¶ Ultimo. Vide Alexā. sñi. ciij. an v. col. ꝛ seq. ij. vol. ꝛ sñi. ccc. in. ij. co. a in fi. in. v. vol. feli. b c. de quarta. co. ꝛ. 4 de prescrip. ad fi. zare. sñi. cccv. co. c j. ꝛ. l. qui. col. iiij. et Feli. c. venerabili de off. deleg. ꝛdo. dero. nō ab re in ti. de prebē. i. iiij. deci. in antiqs la te soci. cōsi. cxxij. col. vij. vide etiaz nō ab re per bal. c. ego episcopus. 5 col. j. de iureiur.

b ¶ Questio. ꝛ ista faciunt ad id qō dicit Bal. in. l. pe to. §. mater. de lega. ij. ꝛ quod mā datum siue precepcium ad aliquem vt abbatem. licet ille non sit verus abbas illud man datum astringit verum abbatem licet secus in iudicijs quia iudiciū agitatū cum illo qui non est verus abbas non preiudicat vero abbati. per not. in. l. si tutor. C. in quib⁹ cau. in integ. rest. ꝛ ibi Bar. ꝛ Bal. Ité limita hec dicta. vt per Pau. de cast. in. l. si pro parte. §. versum. per illuz tex. in fi. j. de in rem verso. Itez vide ad hoc Ang. et Pan. de cast. in. l. si tibi. §. cum possessor. ff. de pact. adde que notariv oluit bal. in. c. i. qui successo res teneātur feudū cōfirmare ꝛc.

c ¶ Liberētur. An pēsionarij soluēdo abbati iniuste electo liberentur ꝛfa. bonus casus in. l. j. §. fi rē. j. de positi. adde quod habeē in. c. dudū. el. §. j. de elec. ꝛ in. c. de multa. de pbē. ꝛ per Inno. in. c. sicut. de iureiur. ꝛ istis adde Bart. i tractatu de tyrannide. in. vj. q. ꝛno. per bal. in. l. §. C. ō seruitu. ibi nūc de. v. pūcto. ꝛ ibi. ꝛ hz quid de. vj. ꝛc. adde vt per Bal. cōsi. cxl. vij. incipi. viso processu. vbi ponit cui de fru-

dicyt hic in prin. l. ꝛ condicitur a predone vt hic in prin. ꝛ. l. iulianus. ff. de peti. here. ꝛ. l. si nauis. ff. de rei ven. ¶ Querit glo. qua ꝛdictione fructus condicunt a predone. ꝛ dicit glo. quod ꝛdictione furtiua quod dic vt in glo. ¶ Ultimo per hāc. l. pōt determinari questio. b quidam abbas ꝛ non iuste electus ingressus est monasteriū et fructus recolligit: ꝛ soluta est ei pensio. an pēsionarij soluendo sibi liberentur. ꝛ in hoc debes ex predictis distinguere aut pensionarij cōducrunt ab illo abbate intruso ꝛ soluendo ei liberantur. vt hac. l. in prin. aut condugerūt ab abbate vero vel ab alio monacho vero illius monasterij: ꝛ tūc ei soluendo nō liberantur: vt hic in. j. ꝛ. ij. casu. quod intelligē nisi habeant iustā causam eum credēti abbatem vt qz habeat cōfirmationem superioris que forte de iure non tenebat: vt in. §. seruum tuum impudens. ff. alleg. ꝛ. §. dixi de hoc per Inn. in. c. nihil. ō elec. Sed si queratur an ex locatione talis intentio cōpetat actio vero Abbati: dico q̄ sic sine cessiōe. l3 in predone rei priuate persone requiratur cessio: vt supra dixi ꝛ hoc fauore ecclesie idem esset in pupillo et militi. vt. l. si proponis. C. de rei ven. ꝛ. l. ij. quando ex facto tutorum.

¶ In dubio fit interpretatio in causam magis impedientem.

Dubium interpretatur perpetuum.

Sufficit. Dubia exceptionis perpetue causa dubie state pendente hz vim exceptionis perpetue. h. d. ¶ Nota quod in dubium interpretamur in causam magis impedientem.

¶ Item not. quod dubiū interpretatur perpetuum. facit. l. iurisperitos. in princip. ff. de excusato. ¶ Nota etiā ex hac. l. fin glo. quatuor ꝓpotionabilia. duo ꝛ duo. que dic ꝛ in glo. ¶ Opponitur de. l. iulia. j. de iure dot. ꝛ. l. candem. §. j. de duobus reis. Sl. dicit licet sint proportionabilia hic non tamen ibi. tu dic clarissime quod ista que hic ponuntur. scilz prima duo proportionabilia non sunt ꝓportionabilia respectu initij sed respectu effectus. vt. l. pecuniam. ff. si cer. peta. ꝛ ibi no. in gl. Item secūda duo similiter nō sunt ꝓportionabilia respectu initij. vt dixi. in. l. lecta. ff. si cer. peta. l3 respectu effectus sic vt hic. contraria vero loquuntur respectu initij: quod tunc non sunt proportionabilia. ¶ Oppo. de. l. si sub conditione. j. de assignan. liber. Solu. vt dicam plene de ista dubieta te. in. l. iulianus. j. eo. Bar.

Cum indebitum. Ex solutione tutoris competit condictio impubem. hoc dicit. vel sic idebitū solutū per tutorem condicitur a pupillo. ¶ Opp. q̄ non repetat impubes quia in potestate ꝛcessa tutori non videtur concessum quod soluat indebitum. vt. l. si procurator. ff. eo. Sol. intellige q̄ hic tutor habebat iustam causam credendi debitum subesse. simile dixi. in. d. l. si procurator.

Solutū indebite, curatori nō habēti mādatum ad hoc repetitur a domino vel ad eodem.

Agens contra illum contra quem agere non poterat non perdit actionem contra illū contra quē poterat agere.

Reditor. Solutum indebite, procuratori habenti mādatum ad hoc repetitur a domino. vel ab eodem. h. d. ¶ Ex fin. l. nota. ¶ quod qui egit contra personam cōtra quā agere non poterat non perdit actionem cōtra eius contra quem agere poterat. Letera circa hanc. l. dic vt. l. si procurator. ff. eo.

Condictio impossibilis quam testator putabat possibilem vitiat legatum.

Institutus in re certa quod habeat portionem coheredis instituti in reliquo mortui quem testator putabat vivere.

Seruo. Condictio impossibilis, quaz testator putabat possibilem vitiat legatū. h. d. Et ista est nota

bilis ꝛ singularis. l. ¶ Oppo. impossibilis condictio non vitiat legatum vt. l. obtinuit. de ꝓdi. ꝛ demon. ꝛ insti. de here. insti. §. fi. gl. ponit multas. to tu tene illā q̄ hz sit impossibilis: tamē testator putabat eam possibilē. Contraria loquūtur in cōditione quā testator putabat impossibilem qō plene examinaui in. l. i. de cōdi. insti. ¶ Ultimo Hui. de cu. inducit banc. l. ad. q. cū sua gl. si testator in stituit aliquē heredē ex re certa. ꝛ aliū insolidus quē putabat viuere cū in veritate non viuebat: q̄ erat mortuus: an heres ex re certa capiat totū. videtur q̄ nō q. l. i. §. fi ex re certa capiat totū. videtur q̄ nō q. l. i. §. fi ex re certa. ꝛ nō aliuz. ꝛ sic putabat portionem ad aliū nō perventurā sed in casu isto putabat hereditatem puēturā ad aliū cōtrariū determinat Guil. q̄ hic nō inspicit cōdicio seu opinio defuncti. hz potestas iuris q̄ est vt q̄ nō decedat ꝓ parte testat. ꝛ ꝓ parte intestat. vt. l. f ius nostrū. de reg. iur. ꝛ pbat i. l. miles. vnū ex fundo. j. de testa. mili. ꝛ. c. ti. i. ex militari. §. fi. cū. l. seq.

1 ¶ Eadem solutio non parit liberationem ꝛ re petitionem.

2 Solutio que parit liberationem nō tollit obligationem ciuilem nec naturalem.

Sficiusor. Si ficiusor. so: sol⁹ est liberatus soluēs repetit. secus si pnci f palis re⁹ soluerit. h. d. ¶ Ad. q. eadē 1 solutio nō parit liberationez ꝛ repetitionē. vt. l. cū g is. §. i. ꝛ. l. si nō fortē. §. fi decē. ff. eo. ¶ Nota etiaz 2 q̄ solutio que parit liberationem non tollit obligationem ciuile nec naturalem: vt hic facit quod b dicam. j. eo. l. neratius.

1 ¶ Debitor soluens pēdente iudicio q̄ nō repetat. ꝛ quando. nu. 11.

2 Contra presumptionē iuris ꝛ de iure admittitur solum ꝓbatio per confessionem.

3 Quod non ꝓbaui in prima instātia quod possum i pbare in alia instātia tendēti ad diuersum finē l3 super eisdem articulis sint recepti testes ꝛ publica ti in alia instantia.

4 Snia lata. pno ex duobus reis quod. ps̄it alteri.

5 Snia q̄ nō. pbet nisi quatenus ex ea infertur.

6 Soluens post sententiam absolutoriam quando repetere possit.

7 Si in cōpromisso est apposita clausula qō lauduz nō possit reduci ad arbitriū boni viri si aduersarius fuit absolutus ꝛ pena petatur an ille contra quē pena petitur poterit ꝓbare laudum iniquū.

8 Sententia licet sit iniusta tamē operatur vt possit agi ad penam.

9 Opponēs exceptionē solutionis vel pacti q̄ non videatur cōstiteri intentionem adversarij.

10 Exceptio apposita a discussa in vno iudicio quando possit in alio iudicio refricari.

11 Si stante statuto quod contra instrumentum non k possit opponi exceptio solutionis nisi probet per aliud instrumentum si soluo: quia non possum ꝓbare per instrumentū quod repetā q̄ primo soluī l per condictionem sine causa.

12 Si facti ꝛ intentionis quod perimat obligationem ciuilem ꝛ naturalem ꝛ tutus illa exceptione quocūq̄ errore soluens repetit.

13 Que sint exceptiones iuris elidentes actionem ꝛ impediant repetitionem.

Exceptio pacti de non petendo ꝛ iurisiurandi qō tollit naturalem ꝛ elidit ciuilem.

14 Exceptio prescriptionis tollit obligationē ciuile: ꝛ elidit effectum naturalis.

15 Exceptio rei iudicate tollit ciuilem et non tangit naturalem.

16 Exceptio rei iudicate quod sit inducta ad rigorem iuris conseruandum.

17 Exceptiones peremptorie nec ciuilem nec naturalem tollunt sed vtrāq̄ elidunt.

18 Exceptiones peremptorie nō perimit nec elidit naturalem nec ciuilem obligationem sed solum elidit actionem.

19 Exceptio litis pendentie nō perimit nec elidit naturalem nec ciuilem obligationem sed solum elidit actionem.

20 Exceptio litis pendentie potest dici q̄ sit inducta ad rigorem iuris conseruandum.

ctibus soluī dz si duo litigāt de beneficio et an soluens tyrano libe retur. vide pet. de ancha. ꝛsñi. cxiij.

¶ In pupillo. ad de bal. j. l. eā quā. C. de fideiuss.

¶ Sufficit. ad intellectuz huius. l. vide no. per Dy. ꝛ Bar. in. l. ex diuerso. §. fi. j. soln. mat. per Cy. in. l. cū qs. in. v. q. C. 5 iur. ꝛ fac. igno.

¶ Interpretat. ꝛ no. pulchre Bar. in. d. l. de pupillo §. fi qs ipsi pretori. in. iij. q. de ope. noui nunti.

¶ Interpretatur. Vide alex. l. pnci palib⁹. in vlti. co. ff. si cer. peta.

¶ Impubes. Add de gl. i. l. seru⁹ nescio. j. de fideiuss.

¶ Si procurator. banc. l. totā tñ re stringe et declara vt dixi post Imo. in. l. si cui legef. in prin. de leg. j.

¶ Seruo. hāc limita nisi ista impossibilitas quaz testator putauit possibilem posset equipolleti adimpleri quo casu diſpositio nō vitiatur. l. hmōi. §. fi ita cui de leg. ꝛ. l. ab oib⁹. §. in testō e. ti. itē limita per tex. ꝛ ibi Bar. i. l. legatū ciuitati. de vsufru. leg. ꝛ in. l. op⁹nouū. de ope. pub. ꝓ Bar. late i d. l. de. 2di. insti.

¶ Ad. q. vide bar to. i. l. quoties. §. fi duo. de her. ist.

¶ Portionem. no. istud dictū qz facit an filius ille gitimā istitutus habeat loco here dis quo ad ius accrescēdi ꝛ facit q̄ sic ꝛ ita tz Bal. in l. quē. C. de here. insti. ꝛ non vt in. l. ex facto. ff. e. ti. ꝛ isto dictuz vr̄ sensisse Bart. in auf. nouissima. C. de inoff. test. adde bal. 2si. g. lib. iiij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Sententia quod faciat ius ⁊ in quibus casibus.
22 Aliud est dicere sentētia facit ⁊ aliud quod continetur in sententia habetur ꝑ veritate.
23 Sententia condēnatoria in actione reali an et qñ transferat dominium. remissiue.
Item ⁊ ex qa oriatur actio in factum.
Item effectum sententie absolutorie.
24 Sentētia condēnatoria in actiōe personali quod producat actionem.
25 Item an inducat obligationem ⁊ quam.
26 Obligatio naturalis dicitur de iure gentium.
27 Parere maioribꝰ nr̄is est de iure naturali gētiū.
28 Ex sentētia formiter lata puta rem venditam esse quod oriatur actio vtilis ex contractu.
29 Sentētia absolutoria quam obligationez tollat: ⁊ quos effectus producat. nu. 30.
31 Restitutio in integrum quod ꝓducat exceptionē ⁊ non tollit nec ciuilem nec naturalez obligationē quando aliquis petit per in integrum restitutionem se liberari ab aliqua obligatione.
32 Naturalis obligatio sola licet nō sit habilis ad ꝓducendā actionē est tñ habilis ad eā cōseruandā.
33 Quando sententia est lata dolo actoris tūc proba ri potest contra sententiam.
34 Exceptio quando tollat ipso iure actionē ⁊ quando obligationem.
35 Debitum sub duabus cōditionibus cōtrarijs alternatiue positis quando peti possit.
36 An possit opponi contra verum debitorē absolutum cōpensatio de illo debito.
37 Qñ aliquid debetur ex obligatione diuisa in plures cōditiones si soluatur quando possit repeti.
38 Solutū pendēte dubietate quādo possit repeti.
39 Si ex forma reformationis reprelalie reuideri debeant per duos bonos viros an isto medio tēpore anteꝙ reuideantur possit fieri executio.

a ¶ Opp. glo. ⁊ oī no vide bart. i. l. j. §. eo. in fi. iij. col. 2 in. l. cū qs. de iur. ⁊ fac. igno.

b ¶ Probatio. Cōtra ꝓsumptionem iuris ⁊ de iure admittitur ꝓbatio in cōtrariū per ꝙfessionē. idē Bald. in. l. cū qs. in. vij. col. de iur. ⁊ fac. igno.

c ¶ Et ibi no. ⁊ vide bar. in. l. ij. §. j. ff. vi bono. rapto. ⁊ Pau. de ca. bic.

d ¶ Negatiua. de modo probandi negatiuam vide bart. in. l. in illa. de verbo. obliga.

e ¶ In ſnia. vide ꝓ Bal. in. l. edita. in repetitione peruſina in vlti. char. C. de eden.

Andre. Ꝓoma.

f ¶ Probatū. vtro. cōſil. clv. aret. 2ſi. cccxviij.

f ¶ Probatus eē. et ſic habes q̄ in ſententia nō reqrit expreſſio cauſe. vide in. c. ſicut. ⁊ ibi Jo. an. de re iudi. et Bal. in. l. ꝓſeſes. C. de re in. ⁊ text. cū glo. in. l. hoc aūt. de ſuſpe. tuto. ⁊ ibi Bar. 1

Ælianus verum.

Subtilis est hec lex. ⁊ i ſumma habeꝝ. b. d. ¶ Quod ex nullo euentu inducit id dubietas nō inducit. ⁊ q̄ in omnē euentū certū est debitum iri ab eodē. vt indebitū nō repetitur. secus si diuerſe persone illud debiture sint. b. d. to ta. l. Primo ponitur dictū iuli. Secūdo ponitur casus dicto iuliani diſſimilis ſm quoſdā iuriſconſultos. Tertio ponitur dictū iuliani diſſimile ſm omēs. Quarto rō differētie iter iſtos duos caſus oſtēditur. Scōa ibi: vbi aūt. tertia ibi: idemq; quarta ibi: ſz hoc diſſimile. Jtē prima pars ſubdi uiditur i tres. q̄. primo ponit dictū iul. Secōo eius ꝓbatio per ar. tertio eius ꝓbatio per ſile. Secūda ibi: q̄ nec absolutus. tertia ibi: a ſimile. ¶ Caſum in terminis pone in nube. vt litera iacet. tñ. j. in cōtrariꝰ recitabo magis clare examinando lecturas. Notabilia erūt multa in hac. l. que tñ venient declarāda ſm diuerſitatē lecturarū ꝛc. Ideo ītro glo. ⁊ opp. q̄ poſtq̄ ſoluit nō pōt ſeq̄ absolutoria vel cōdēnatoria ſz ſolū absolutoria ab obſeruatione iudiciꝰ. vt iſti. de perpe. ⁊ tē. ac. in fi. hic 2 Zuiū quare male. huius timore ꝑncipiū. l. noſtre legit p glo. tribus modis ꝑncipaliꝰ. primo q̄ in v̄. q̄ nec absolutus nutet caſu ⁊ loquit de eo q̄ ſoluit poſt ſniam absolutoriā: ⁊ ſic nō 2z q̄ absoluat diffiniti ne poſt ſolutionē ⁊ ſm hāc lec. ſic forma caſum. Si debitor ſoluit pendēte iudicio nō pōt repetere. Ꝑ primo ꝓbatur nō pōt eſſe melioris 2ditionis qui eſt in caſu dubiꝰ q̄ qui eſt in caſu certi ſz q̄ eſt in caſu certi. puta qui eſt cōdēnatus ⁊ ſoluit nō repetit. Jtē ſi eſt abſolutus ⁊ ſoluit nō pōt repetere. q̄ remanet naturalꝫ obligatus. ergo multominus repetit q̄ ſoluit pendēte iudicio. h. d. vſq; ad v̄. ⁊ iſte vide literā. ⁊ vide etiā gl. i. in pn. ¶ Ad iſtā lec. op. glo. ª ibi ſcōm a ūt pmū ſnia hꝫ ꝓ veritate. vt. l. res iudi. de reg. iur. ⁊. ff. de ſtatu ho. l. ingenuū. ſz ſi per ſniaz absolutoriā declaratū eſt quē nō eſſe debitorē. ergo ſi poſtea ſoluit per ſniaz apparet ꝙ ſoluit indebitū. ergo pōt repetere. huius timore gl. duo notabilꝫ ſoluit diſtinguendo aut iudex absoluit reū q̄ actor: nō ꝓbauit. ⁊ tūc ꝓcederet hoc ꝓin. q̄ poſtea q̄ agitur cōtra eū 2dictione indebiti pōte rit ꝓbare q̄ nō ꝓbauit ꝓius. aut iudex absoluit reū tanq̄ nō deberet vel nō debuiſſet ⁊ tūc reus poſtea ſoluens repeteret q̄ hec ſententia ꝓ veritate habetur. vide hāc gl. in. d. ver. ⁊ ſigna eam q̄ eſt notabilis ⁊ male notata per alios ⁊ ad gd ſit notabilis. j. declarabo ſtatim defendēdo eā ab impugnationibus. Ad iſtā ſo. oppo. Pet. ⁊ etiā ſtic. ma. ſententia nō poteſt retractari ꝓtextu nouoꝝ inſtrumētoꝝ vel nouarū ꝓbationū. vt. C. de re in. l. ſi ſub ſpecie. ⁊. j. ō re in. l. imperatores. Si ergo absolutꝰ eſt aliqs q̄ non eſt. ꝓbatum nō pōt de cetero ꝓbari cōtrariū. vnde idez eſt dicere abſoluo te. q̄ nō debes vel q̄ nō. ꝓbatum. ꝓ hoc videt text. in l. ſi qs rem a nō domino. ff. de excep. rei iud. vnde ipſi recedunt ab ipa lectura gl. ⁊ legūt alio modo. ⁊ dicebat Hic. mal. q̄ hoc debet intelligi q̄ reus confitebatur debitū ꝓceeſſiſſe. ſed allegabat ſe abſolutū per ſniaz ⁊ ad hoc reſpondet iuriſcōſultus quod ſententia naturalem obligationem nō tollit. Sed ſi ipſe negaret omnino debitum non poſſet ꝓbari cōtrariū. ita dicit ipſe iſta lectura placet. ⁊ puto quod ſit vera in ſe. quia poſito q̄ ſententia declaret q̄ē non eſſe debitorem iſto caſu ſententia nō facit ius ſed inducit ꝓeſumptionem iuris ⁊ de iure quod ita ſit contra quam † ꝓeſumptionem admittitur ꝓbatio ᵇ ſolum per confeſſionez. vt in auten. ſed iaz neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ in corpore vnde ſumitur cum ſua glo. vnde ſi reus non negaret debitum ꝓceeſſiſſe ſed ſoluz vellet ſe defendere ex ſententia. hec opinio eſſet vera. ſed inquātum iſti damnant glo. noſtram male dicunt. ⁊ in hoc eſt aduertendum. nam verū eſt q̄ illud quod nō ꝓbaui in vno iudicio non poſſum ꝓbare iterum in eadem inſtantia vel in alia que tendat ad idem. vt. d. l. ſi ſub ſpecie. et d. l. imperatores. ⁊. C. de probat. auten. at qui ſemel. ſed in alia inſtantia Tque tendit ad diuerſum finem potero ꝓbare quod in alia non ꝓbaui ſeu in ꝓma licet ſuper eiſdem articulis in alia inſtantia ſint recepti et publicati teſtes: vt extra de teſti. c. veniens. ⁊. c. cum in tua. ⁊ ibi not. c et hic eſt caſus hic ſcōm hāc notabilem gl. Videatis iterum hanc gloſ. quam ꝓbo vobis per predicta capitula. non ob. l. ſi quis rē a nō domino. quia ibi fuit reus abſolutus: quia ꝓbauit ſe dominum ſecundum vnam ſolutionem que ꝓbatur in. l. ſi inter me et te. eodem titu. Contra hoc opponitur. quia ſi hoc eſt verum iſta diſtinctio gloſ. non procedit. nam quem non debere eſt mere negatiua ᵈ ⁊ ſic nō poteſt ꝓbari. ergo non poteſt iudex ꝓnunciare quem non debere quaſi hoc ſit ꝓbatum. ſed quia actor non ꝓbauit: ⁊ ſic poſt ſententiaz ſemper poterit ꝓbari cōtrarium. Reſpon. intelligas iſtam negatiuam coartata meſ loco ⁊ tempore ita quod potuit liquere iudici debitum non eſſe contractum vel poteſt liquere iudici debitum fuiſſe ſublatum ſolutione vel acceptilatione: ⁊ ſic potuit recte pronuntiare quem non eſſe debitorem. Item ad idem opponitur. quia ſi hoc eſt verum quod in alia inſtantia admittātur noue ꝓbationes circa idem actor ꝓoterit inducere nouos teſtes ad impugnandum dicta illoꝝ teſtium qui ꝓbauerunt in ꝓmo iudicio non eſſe debitum: ⁊ ſic in iſto ſecundo iudicio ꝓbabit debitum eſſe. Reſpō. ⁊ in hoc aduertatis. q̄ iſtud eſt vtile ad multa que ſtatim dicam ſiquidē tu fundares intentionem tuā hoc modo vz dico q̄ id qō ſolui erat indebitū. q̄ in tali iudicio fuit. ꝓbatum indebitū tunc procederet quod. ſ. dixi. q̄ actor poſſet impugnare primas ꝓbationes per nouas ꝓbationes. vt. l. fina. C. de teſtibus. Sz ſi tu nō fundas intentionem tuam ex ꝓbatione ſed ex ſententia dicens ſic. dico q̄ illud quod ſolui erat indebitum: q̄ ſic fuit ꝓnunciatum in alio iudicio. tunc actor non poteſt ꝓbare contra illud quod ꝓnunciatum fuit: q̄ quod ſemel eſt deciſum ⁊ terminatum in alio iudicio ſi aliquis vellet illud refricare in alio iudicio obſtaret ſibi exceptio rei iu. vt. l. ſi quis cū totum. ff. ſi ancillā. de excep. rei in. ⁊ hoc vult dicere gl. hic ſi bene aduertatis quam vide. Iſte lectu. licet in ſe ſint vere ſic declarare vt dixi tamē videntur continere quandam diuinationem. nam dicit hic tex. abſolutus ſimpliciter. nec annectit cauſam quia non ꝓbauit vel aliam. et ideo quidam dicunt q̄ hec lex debet intelligi in eo qui fuit abſolutus ſimpliciter quo caſu videtur abſolutus ſuper toto. vt. l. vlti. ff. de iureiur. ⁊ gō no. in. l. j. §. ſi fideiuſſor. quarum rerum actio nō datur. ⁊ ſcōz hoc repto batur diſtin. huius gl. que dicit aut fuit abſolutus: quia non ꝓbauit aut quia nō debitor cum in dubio videatur abſolutus quia nō debitor: et tamen non competit repetitio vt hic. Iſta opi. non tangitur in gloſ. nec eſt vera. nam. l. ſi in iureiu. hoc ſit quod in dubio videatur ſuper toto iuratum. tamē hoc nō eſt in ſententia ᵉ ⁊ ideo videtur quis abſolutus. q̄ non ꝓbatum vt. l. ſi circa. ff. de ꝓba. ⁊. ff. de li. can. l. liber. §. j. als ff. a. d. l. ſi inter me. de excep. rei in. ⁊ tamen nō cōpetit repetitio: vt hic. a. d. l. ſi inter me. dixi in. l. eq duob ᵇ. de duo. re. Tin qōne illa an ſentētia ꝓ vno ex duo. re. lata ꝓſit alteri. ⁊ hic eſt caſus recte ītelligēdo q̄ ſic. q̄ ſi reus eſt abſolutus ſimpliciter videtur abſolut ᵉ q̄ nō ꝓbatū. ⁊ ideo pōt poſtea ꝓbare debitū in alia inſtantia. nec venit 3tra ſniam. licet cōtra predicta faciat. ff. de iureiur. l. ſi. ff. ſi ibi ſolui. ¶ Predicta vera niſi ex actis appareret ꝓbatuz ᶠ eſſe nō debitū q̄ ſnia ſemper refertur ad caſuz q colligit ex actis. vt. l. ſi qs ad exhibēdū. de excep. rei iudi. ⁊ ibi no. ⁊ tunc reus q agit 2dictione indebiti deberet fundare ſua intētionē hoc mō dico nō eſſe debitum q̄ ego fui per ſententiam abſolutus cū ꝓbatum eſſet debitum non eſſe ⁊ ſic fundaret ſe ex ſentētia ⁊ ex ꝓbationibus ſimul. ex ꝓbationibus eīm ſolis nō ſufficeret vt. ff. dixi. ſi quis poſſet ꝓbari cōtrarium ex ſnia ſola ſimiliter nō ſufficeret q̄ in dubio videtur abſolutus q̄ nō ꝓbatum

a ¶ De neceſſitate. Adde tu quod do. Alex. in conſi. cxxiij. col. ij. in. j. vo. alleg. Bart. hic ꝙ ſentētia ꝓbat illud nedum quod verba ſonant ſed etiam quod ex verbis neceſſario infertur.

b ¶ Clauſula. Sed quod remediū habeo ⁊ petendi ⁊ penam enitādi. dic vt ceſſā ira ⁊ ille petat de quo per Jac. but. in. l. j. §. opus. de ali. iu. mu. cau. fa. et que ibi not. Bar. optime § facit quod dixi i a l. j. C. vbi in rē ac. poſt Bar. que foꝛte i alio obſtabūt ⁊ ad. q. Barto. hic adde quod nota. Bal. in. c. ſi inter pares. in pcin. de le. cōradi. in ver. ſed quid ſi arbitrator percepit. ⁊ quod not. docto. poſt Bartol. in. l. multa. de cōdi. et demō. ⁊ ibi digi ⁊ late per Ludo. in ru. de arb. in. xiij. char. ⁊ bal. i auf. generaliter. in. iij. col. de epi. ⁊ cle. et in. l. edita. in. xiiij. col. in. vij. oppo. de edē. ⁊ in. l. eos. §. cautiōe. de ap. ⁊ ibi q̄rit q̄ ſi ꝓ parte fuit infirmatum laudū ⁊ in. l. ſi in. gi. q. C. de cōtraben. emp. q̄ ſi pars renūtianit reductioni ad arbi. boni vi. poſtea petijt ⁊ ſuccubuit an incidat in penā. adde bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. de verbo. ob. ⁊ bal. in. l. tres fratres. §. de pac. qui alr logt quaz Barto. bic. adde Bal. in. c. ſi inter pares. de. l. cōza. i pcin. verſi. quid ſi arbitrator: perce pit ⁊ quod no. docto. poſt bar. in. l. multa. de cōdi. et demō. ⁊ ibi digi ⁊ late per Ludo. in ru. de arb. in. xiij. char. ⁊ bal. i auf. generaliter ⁊ de epi. ⁊ cle. in. xiij. colū. in. l. edita. in viij. co. verſi. viij. oppo. C. de eden. in. l. eos. §. ne te mere. auf. de app. ⁊ ibi queritur q̄ ſi pars fecit infirmari laudu. in. l. ſi. in. gi. colū. C. de cōtraben. emp. ⁊ in materia adde Abb. in. c. quintanal lis. in. xviij. col. de iureiur. ⁊ ibi p Jmo. in vlti. char. ⁊ adde ꝙ opi. quā tenet hic Bar. etiā ſequit Bal. in. l. er diuerſo. §. j. de rei ven. quē approbat Bal. in. l. qui cū tutoribus in pn. de tranſac. ⁊ Bald. in. l. ſi iudex. de bis qui ſunt ſui vel alie. in. alia fuit opi. bar. i. d. §. duo fratres. poſt dy. ⁊ ibi tz indiſtincte penā peti poſſe. ⁊ iſtud ſeqtur etiā Bal. in. c. j. §. impe ratoꝛ. ⁊ Bald. in. l. cum antea. ad ſi. C. de arbi. tertia fuit opi. Ange. poſt Bal. in. d. c. duo fratres. vcz ꝙ pena nō cōmittaꝛ q̄ ſicut iuſta cauſa liti gādi excuſat ab expēſis. ita debet excuſare a pena. vt. l. q ſolidū. §. etiaz de lega. ij. pro quo allego glo. in. l. ab executore. in verſi. mulctandos. C. quoꝛū appel. text. in. c. ſacro. de ſenten. excom. Jtez alleg. Ang. ꝓ ſe text. in l. quidam cum filium. de verb. oblig. ⁊ hanc opinionez dicit quod tenet Jo. and. in ti. de arbi. §. ſi. verſi. item quid ſi compromiſſum hanc opinionem tenet etiam Bal. ⁊ Pet. de ancha. in. l. nō ſolum. §. de rei vendi. Bald. ⁊ Ang. ⁊ Pau. de ca. in. l. tres fratres. §. de pac. Bal. in. l. quod te. in. iiij. col. §. ſi cer. peta. Bal. in. l. ſi. C. de arbi. ſed dic ꝙ nō obſtat. l. qui ſoliduz. §. ⁊ qz. in illa cauſa nunq̄ fuerat ꝓnūtiatū neq; habebat iuſtam cauſaz litigādi. in caſu aūt ſi quis iudex habebat cauſaz litigādi. ité nō obſtat dicta. l. quidam cū filium. qz verū eſt quod ſententia ⁊ inſtātia ſuper ꝓncipali facit ius q̄ ad penā inter eaſdem perſonas vt in caſu noſtro et ꝓbat in. d. §. duo fratres. ſz nō iter diuerſas ꝑſonas vt loquitur. l. qro Adde qō rapha. in. d. l. qui rome limitat hanc opi. Bart. vcz quod ſi iſta ſnia lata eſſet cōtra cōtumacez. tūc nullo caſu cōmittit pena alle. l. papi. §. memi miſſe. l. qui repudiantis. de inoffi teſta.

c ¶ Duo fratres. i hac. q. idē determinat Bal. in. l. ſi iudex. de bis qui ſunt ſui vel alie. in. alie. idē bal. in L tres fratres. §. ſ pact. ⁊ qō petēs reductionē cōmittat penā nō tamē cū effectu qz cōtus ad penā opponere pōt doli excep. per glo. oz. ibi ⁊ alle. ibi Jo. an. in tit. arbi. §. ſeqtur de quibuſdā ſtraz ver. vt ſi compromiſſuz. ang. in. §. duo fratres refert bar. in facto alr cōſuluiſſe ⁊ adieciſſe gloſ. in. d. §. duo fratres. §. ꝙ cōſtus ad penam oppōnat doli exce. hāc veriſſimam. et ꝓ Bart. eſt tex. in. l. quidam cū filiuz de v̄. o. q tamen mihi facit ſecūdū quod eum intelligit ibi Barto. re ſpōdet ad. §. duo fratres. quod ibi fuerat iudicatū dicit nō obſtare hic. qz venit cōtra ſniam qz verū eſt quod cōtra eū nō pōt venire hoc eſt cō tra principalē effectū q inducit ſecus ſi venit ad reſcindendū aliqd qō ſit inductū nō ꝓncipaliꝫ ſz accēſſorie. Adde latius per Alex. in. d. §. duo fratres. ⁊ Pau. de caſt. cōſi. ccxxx. in. iij. col.

d ¶ Probari. ⁊ ꝓ hoc magime quia iuſta cauſa excuſat a pena iurta gl. ozdi. in. c. j. in gl. j. de elec. in. vi. ⁊ bonus text. in aut. oēs. ⁊ ibi Bal. C. cō. de ſuccel. et anten. generaliter ⁊ ibi no. de epiſco. et cleri. ⁊ per Ludo. in Rubri. de ar. in. xiij. charta.

e ¶ Condēnatus fuiſſet. vide Ang. ⁊ Jmo. in. l. decem. de ver. obli.

f ¶ L. cum de indebito. nec; qui dicit emiſſe ab aliquo fatetur vendentē eſſe dominum. no. gloſ. not. in. l. i. §. de publi. nec; qui o ꝓponit aliquem permutaſſe fatetur permutantem fuiſſe dominum. dixit no. Spe. in tit. de excep. §. viſo. ver. ⁊ papa. Adde an obſticiēs cōpenſationem videatur fateri debitum. Roma. conſi. lxxvij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Indicio. Not. 11 q si solui debitū a 12 vigoꝛ ſnie hoc
solui potero repe
tere ꝛdictiõe ſine
cauſa et vltra iſta
tu. alle. caſum no.
in. l. elegãter. ſ. ſi
qs poſt. ff. e. adde
Bar. in. l. i. ſ. ij. in
fi. qõ vi aut clã. et
hoc tenebat pau.
de ca. in. l. ſi fullo.
hic alle. ꝛ bar. i. l.
ſi. in ꝓnci. ff. rẽ ra. b
ha. et ita de facto
fuit bononie iudi
catũ licet do. Jo.
in. l. imperatoꝛes
de re iudi. teneat
contra et male. et
adde bart. no. i. l.
ij. circa fi. C. quod
me. cã. ꝛvide latiꝰ
per moder. i. l. fi.
ff. a qbus ap. nõ
l. ꝛqõ not. ſpe. de
exe. ſen. ſ. fi. ff. illõ
aũt q̃rit. ꝛ Jo. an.
de inſtru. edit. ſ.
poſtq̃. in addi. q̃
incipit qd ſi ſolui
ꝛ canoniſte in. c. i
ter monaſteriũ. õ
re iud. Ly. ꝛ bal. i
l. j. C. de cõdi. ind.
ꝛ adde qõ no. ſpe.
in ti. de. i. et. ij. de
cre. ſ. q̃ſt. ꝛ Jnn.
in. c. ij. de dila. cõ
petit ẽt remediuꝫ
criminale ꝛ actio
in factuꝫ ciuiliter
ꝓm bal. in. d. l. j. in
verſi. ij. queꝛo ꝛ in
verſi. vlt. aduerte
cũ ſeq. ꝛ cũ bar. cõ
cordat bal. in. l. re
ceptitia. in ꝓnc. ij.
col. de cõſti. pec. et
in. l. ſub ſpe. per
bal. C. de re ind. et
vide. ſ. ꝓpi. et ad
bar. hic adde que c
no. Jnn. in. c. gra
nis. de õpo. ꝛ bal.
in auk. ad hec. de
vſur. in. ig. col. q
ro iuxta hoc fui
ꝓpter cõtumaciã
bãnitus in centũ
ſꝫ qr ſꝫ formã ſta
tuti debebãt rele
gari poſtea fui re
legatꝰ vtruꝫ repe
tã centũ. in qbus
fui cõdẽnatus ꝛ q̃
ſoluerã. Bal. in. l. 13
ſi. C. de fideic. lib.
per gl. ibi tꝫ q nõ
ꝓpter cõtumaciã
meã ꝛ ad id qõ di
cit bar. poſt gloſ.
adde bal. idẽ tenẽ
tem in. l. j. in vlti. 14
co. C. quãdo ꝓuo.
nõ ẽ neceſ. Adde
an indebitum ſo
lutum vigoze ſne
tentie poſſit repe

Ex predictis ergo dicꝫ q̃ſi qs ſoluit pendẽte iudi
cio ꝛ poſtea ſequitur ſnia. aut ſequitur abſolutoꝛia ab obſeruatione iudicij q: ſolutũ ꝛ cõſtat q̃ nõ
reperitur vt. d. ſ. ſi. inſti. de perpe. ꝛ tẽp. ac. aut ſeq̃t
abſolutoꝛia ſimplr: ꝛ tũc an poſſit repeti. dicꝫt di
gi ii ꝓxima lec. aut ſequit cõdẽnatoꝛia. ꝛ tũc ſiquidez ex ea nõ eſt facta exactio. ꝛ nõ eſt dubiũ qõ nõ
repetitur. q: ſnia declarauit debitũ fuiſſe. Si vero
eſt facta exactio. ꝛ tũc aut volo repetere ꝓ qdi. ide.
ꝛ nõ poſſuꝫ: q: cũ ſolui: ſolui debitũ. aut per cõd. ſi
ne cauſa ꝛ poſſuꝫ: q: ꝓia cã per ſcõam redit ad nõ
cauſam. vt. j. de cõdi. ſine cã. l. ſi fullo. ꝛ. j. cõmo. l. in
cõmodato. in fi. ꝛ in hac glo. ¶Et per hoc dico ſta
tutũ eſt bic ꝛ qõ ꝛtra inſtrm nõ poſſit opponi ex
ceptio ſolutionis vel qetationis niſi ille ꝓbetur p
aliud inſtrm. mõ ꝓmo ego ſolui: ꝛ q: nõ potui ꝓ
bare ſolutionẽ ꝓ inſtrm ſui coactus iterũ ſoluere.
certe facta ſcõa ſolutione. repetã qõ ꝓmo ſolui ꝓ
ẽdictionẽ ſine cã. vt ex predictis apparet. Jſta lec.
bene declarata eſt. q̃ licet i ſe vera ſit tñ nõ bene cõ
gruit litere. q: text. dicit q̃ natura debitoꝛ manet.
Sed ſiverum eſt eũ ſoluiſſe pendẽte iudicio. nullo
mõ eſt debitoꝛ. cũ oĩs obligatio tollatur ſolutiõe.
ideo tene ꝓmã vel ſi vis ſuſtinere bãc lec. dic q̃ na
tura manet debitoꝛ ſꝫ ſi ſentẽtie effectũ ꝓſideras.
¶Alij bozũ timoze legũt tertio mõ quã lec. videa
mus. ꝛ fuit lectura pilei. ꝛ ſm hanc lec. pone caſuꝫ
ſic dictum eſt quod ſi verus debitoꝛ ſoluit lite pen
dẽte non põt repetere. hoc ꝓbant p rõnẽ ſic. illud
quod factũ eſt in illo caſu qui euenire poſſit. poteſt
fieri q̃ ſit infectũ. ſed nos ꝓſupponimus q̃ erat
verus debitoꝛ ille qui ſoluit pendente iudicio. aut
ergo ſequetur ꝛdẽnatoꝛia: ꝛ tũc certũ eſt q̃ nõ effi
citur indebitũ. aut ſequetur abſolutoꝛia: ꝛ tũc ſnia
abſolutoꝛia ſecutã infringitur. ꝛ differt hec lectura a
precedẽti duobus modis. ꝓmo in mõ formandi
iſtã rõnẽ. ſcõo q: iſta lec. ꝛcludit q̃ ſi ſolnatur poſt
abſolutoꝛiã põt repeti. ſꝫ precedens lec. hoc nõ cõ
cludebat. ſꝫ innuebatur cõtrariũ. nã preſuppone
bat poſt abſolutionẽ remanere debitũ naturale q̃
impedit repetitionẽ ſoluti. hoc vult dicere gl. quã
vide. tñ circa fi. eius eſt aliqua variatio vt dicã ſup
ea. ſi habetis in glo. ſolutũ poſt abſolutionẽ illud
qõ dicis ſi intelligas hic dicas. i. in eo qõ ꝫ dictuꝫ
eſt in glo. ſ. ꝓpi. Alij habẽt abſolutũ poſt abſolu
tionẽ. ꝛ tũc exponas hic. ſ. in tex. ¶Opp. ad hanc
lec. ꝓcont innuit q̃ ſolutũ poſt ſentẽtiam repetit
de. l. iudex. ff. eo. Sol. dicit ſpeciales ſecus ſi ignoꝛãter ſcm hoc. iſta lec. ꝛ tradicit ꝓme
ꝛ etiã ſcõe. ꝛ ideo videamus vtrũ ſolutũ poſt ſen
tentiaꝫ poſſit repeti pileus qõ ſic q: abſolutus eſt
tutꝰ excep. fauoꝛabili ergo ꝛc. vt. l. qui exceptionẽ
ff. e. alij cõtra q: abſolutoꝛia nõ tollit naturalẽ ob
ligationẽ. ergo ſolutũ nõ repetit vt hic. ꝛ. l. ſi id qõ
j. e. ꝛ. ff. eo. l. naturaliter. ꝓ hoc. ff. eo. l. iudex. ad. l. q
exceptionẽ. reſpõdẽt qõ hic loquitur in exceptiõe
iſta que eſt inducta ad rigoꝛẽ iuris cõſeruãdũ. ſe
cus in alijs exceptionibus. vt ibi. ita tꝫ gl. ℞ ibi
ꝛ in. l. cũ quis. C. de iur. ꝛ fac. igno. ¶Opinionem
glo. ego puto verã. tamẽvt oĩa cõtraria ceſſent. tu
debes aduertere quedã ẽſt exceptio que perimit
ciuilẽ ꝛ naturalẽ obligationẽ. ꝛ per ꝛõis actionẽ. ꝛ
iſta dicitur magis exceptio facti vel intẽtiõis quã
iuris. vt. l. ij. ſ. de excep. ꝛ q̃ habuiſtis no. in. l. qui
ſe debere. ff. de cõdi. ob cãꝫ. ꝛ tũc tutꝰ bac exceptio
ne ab iq̃ dubio quocũq; erroze ſoluens repeteret.
vt. ff. eo. l. ſed ꝛ ſi me putẽ. in ꝓnci. ¶Quedaꝫ eſt
exceptio iuris ꝛ ita ſemper elidit actionẽꝫ q: ex
ceptio eſt actionis excluſio. vt. l. j. ff. j. de excep. ta
men in hoc eſt differẽtia: q: quedam exceptio natu
ralem obligationẽ tollit ꝛ elidit ciuilẽ. quedã ciui
lem tollit ꝛ naturalem nullo modo tangit. quedã

exceptio nec ciuilem nec naturaleꝫ tollit: ſz vtrãq;
elidit quedam neutrã tollit nec elidit. ſed ſoluꝫ eli
dit actionem. ꝓma que naturalem tollit ꝛ elidit b
ciuilem d est exceptio facti de non petẽdo. ꝛ iuſiur.
vt. l. ſi vnus. ff. pactus ne peteret. ff. de pac. ꝛ j iſta
ſimiliter quocũq; erroze ſolutũ repetitur: vt. ff. e.
l. ſi nõ ſoꝛtez. ff. indebitũ. ¶Secunda que ciuilem
tollit ꝛ naturalẽ elidit eſt ꝓſcriptionis exceptio c
que tollit ciuilẽ ꝛ elidit effectũ naturalis ſm Dy.
in. l. ſi. rem ra. ba. ꝛ ideo ſolutũ ſimiliter quocunq;
erroze repetitur. vt ibi ſm eũ. quod dicꝫt ibi dixi.
ꝛ doct. tangũt in. l. cum quis. C. de iur. et fac. igno. d
16 ¶Tertia eſt exceptio q̃ ciuilẽ tollit ꝛ nullo mõ
tãgit naturalẽ: ꝛ iſta eſt exceptio rei iudicate vt hꝫ
patet. ꝛ j. dicaꝫ. ꝛ in hac ſolutũ quocũq; erroze nõ
repetitur aliquo modo naturali obligatiõe impe
diẽte. vt hic. ꝛ. l. index. ff. eo. dices tu ego video q̃
debitũ naturale ſolutum per facti erroꝛem repeti
tur vt. l. cũ qs. C. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ. C. ad le. fal. l. er
roꝛ. Quare ergo nõ hic. Reſpõdeo ꝙtraria loquũ
tur in debito naturali qõ nũq̃ fuit efficax ad pro
ducendã actionem. ꝛ hic eſt debitũ naturale qõ iã
habuit concomitantiã cũ ciuili obligatione ꝛ pro
ducit actionẽ que adhuc durat licet ei obſtet excep
tio. vnde iſtud debitum eſt fortius q̃ ſinplex de
17 bitum naturale. ꝛ iſtam appellat ¶glo. ad rigoꝛez
iuris conſeruandũ eſſe inductã. ¶Quarta eſt ex
18 ceptio ꝙne nec ciuilẽ nec naturalẽ tollit ſz vtrãq;
elidit. ꝛ iſte ſunt cõmuniter oĩs exceptiones perẽ
ptorie. vt exceptio macedoniani: velleiani: ꝛ ſi. ꝛ in
iſtis diſtinguitur. aut eſt exceptio odioſa aut fauo
rabilis. ſi odioſa. aut ſoluitur per erroꝛẽ facti aut
per erroꝛem iuris. vt vidiſtis. ſ. eo. l. qui exceptio
19 nem. ¶Quinta eſt exceptio ꝙne nec ciuilẽ nec na
turalem obligationem perimit vel elidit. ſed ſolũ
elidit actionẽ. ꝛ iſta eſt exceptio litis pendẽtis. q:
pendente lite ſuper actione iam ꝓpoſita illa actio
non põt iterum intentari. tamẽ obligationes re
manẽt in ſuis virilib⁹: ꝛ hec exceptio nullo modo
concedit repetitionẽ ſoluti. hic eſt caſus hic in ꝓn.
20 ꝛ hec ¶exceptio vere poteſt appellari exceptio idu
cta ad rigoꝛem iuris ꝛſeruandu. ¶Expediti ſu
mus de ꝓma glo. venio ad ſecundam. dicunt hic
in tex. q: poſt ſententiã abſolutoꝛiã remanet debi
tum naturale. ꝛ ita tenui. ſ. Cõtra. q: fauoꝛabilio
res debemus eſſe ad abſolutẽdũ q̃ ad ꝛdẽnandũ.
vt. l. arrian⁹. ff. ac. ꝛ ob. ꝛ. l. fauoꝛabiliores. de reg.
iur. ſed per ſniam condẽnatoꝛiam ipſo iure actio
in factum inducitur vt. C. de reb. cre. l. actoꝛi. ergo
multimagis debet per ſententiã abſolutoꝛiã tol
li ipſo iure. Sol. dicit gl. iſtud ideo eſt: q: actoꝛi nõ
ꝓdeſſet ſententia niſi pareret ei actionem. reo vo
prodeſt abſolutoꝛia ſi parit ſolã exceptionez ar. ff.
de eo per quẽ fac. erit. l. j. ſ. ſi reus. ita dicit gl. vide
eam. nec dicit plus ſm quoſdaꝫ libꝛos. alij habẽt
aliquid vltra. ꝛ fuit additio Fracifci accurſij. Ad
uertatis ad predicta. tu dicis q̃ plus facit ſenten
tia condẽnatoꝛia q̃ abſolutoꝛia per rationem iaꝫ
dictam. contra ſententia abſolutoꝛia tollit ciuilez
vt hic ſententia cõdẽnatoꝛia inducit ciuilem obli
gationem ergo idẽ facit tollẽdo quod inducendo.
vnde idẽ facit cõdẽnatoꝛia quod abſolutoꝛia. hu
ius timoze dicit glo. nõ eſt verũ q̃ abſolutoꝛia tol
lat ciuilem obligationẽ. ſed elidit eã. cõdẽnatoꝛia
vero bene inducit ciuilẽ. ꝛ ſic plus facit cõdẽnato
ria q̃ abſolutoꝛia. ita dicit glo. q̃ an ſit verũ ſtatiꝫ
21 videbimus. ¶Jtez oppo. ꝛad predicta. ſnia facit
ius. vt. l. ingeniuꝫ. ff. de ſtatu ho. ergo ſnia inducit
ꝛ tollit obligationẽ. Reſpõdeo q̃ ſnia facit ius. ẽ
verũ in caſibus tñ qui notantur ꝛ l. papi. ff. de
inoffi. teſta. dicit glo. inter quos caſus non eſt iſte.
huic glo. videtur cõtradicere glo. precedẽs q̃ dicit
q̃ etiã ꝛ caſu. l. noſtre ſnie. ꝓperitate hꝫ. ℞ ſi. aliud
22 ¶eſt dicere ſniam facere ius vt bic. aliud eſt dicere
q̃ contineatur in ſnia haberi ꝓperitate. nã primo
caſu ſnia inducit ipſam veritatẽ ꝛ facit q̃ verũ eſt
illud qõ in ſnia ꝺz. ſcõo caſu non facit. Bſed pinde
hꝫ ficte ac ſi eſſet. ita intelligit glo. ſ. de re iud. l. res
iudicata. ꝓ ꝺo declaratiõe ꝓmiſſoꝛ habem⁹ vide
re de effectu rei iudicate ſeu de effectu ſnie circa qõ

ſciendũ eſt q̃ quidã ſunt caſus in qb⁹ ſnia facit ius. ꝛ tũc de ei⁹ effectu nõ
eſt dubiũ vt. ſ. dixi qdã ſunt caſus in qbus ſnia nõ facit ius. ꝛ hic eſt ad
uertẽdũ. ꝓmo de effectu ſnie in reali actione. Scõo de effectu ſnie i p
23 ſonali. Circa ꝓmũ ſ de effectu ſnie cõdẽnatorie in reali an p eã träſferaꝛ
dñiũ. dixi pleniſſime in. l. põpo. ff. ſi iuſſu ꝺe acq. poſ. doc. tãgũt in. l. j. C.
cõia vtriuſq; iud. gl. in. l. ſunt ꝛ alie. ff. de publi. ꝛ iſti. de offi. iudi. i fi. Jtẽ
an ꝛdẽnatoria inducat actionẽ in factũ. ꝛ loquoꝛ de ꝛdẽnatoria in rea
li. Vl. tãgit. ff. de indi. l. j. ꝛ. ff. de iureiuꝛã. l. ſz ſi poſſeſſoꝛi. l. nã ꝛ poſtea.
in fi. ꝛ ibi dixi. ꝛ in. l. miles. ff. iudicati. j. de re iudi. ꝛ ibi etiaꝫ dixi de ſnia
abſolutoꝛia lata in reali. gl. dicit hic q̃ per eã nõ definit eſſe dñs q ꝓio
erat dñs. pleni⁹ tãgit in. l. exceptio. j. de exce. rei iudi. ꝛ ibi plene dixi nõ
24 eſt noſtra materia hic. ¶Scõo ẽſt videndũ de viribus rei iudicate in
actiõe ꝓſonali. ꝛ iſta eſt materia noſtra ꝛ ꝓmo videamus de ſnia ꝛdẽna
toria. ꝛ hãc ꝛſtat ſine dubio ꝓducere actionẽ vt. l. actio. C. de reb⁹ credi. ꝛ
j. de re iudi. l. miles. ff. iudicati. ꝛ. ff. ſi tñ dubitaꝛ que ſit iſta actio. Hl. nñe
cõter dicũt q̃ eſt actio in factũ. alij doc. dicũt q̃ vocaꝛ actio iudicati de
25 quo per docto. in. d. l. actoꝛi. ꝛ ego dixi in. d. ff. iudicati. ¶Jtẽ ꝛ ꝺubitaꝛ
vtrũ res iudicata ꝓducat obligationẽ ꝛ caſus eſt q̃ ſic in. l. iij. ff. de ſcri
bit. j. de pecu. ſz ꝺubitaꝛ que ſit iſta obligatio. quidã dicũt q̃ ciuilis tñ.
ꝛ hoc voluit ſentire gl. hic ꝺũ ꝺicit ciuilẽ inducit. vt hic in fi. glo. ſed na
turalẽ nõ inducit. q: iudiciũ reddit in inuitũ. vt. l. inter ſtipulãtẽ. ff. j. de
ver. ob. ꝛ ſic deficit ꝛſenſus. ꝛ ſic dicaꝫ quõ ergo actionẽ ꝓducit ſola ciui
lis ẽa q̃ no. iſti. de obli. in ꝓn. Rñdeo q̃ ſpãle eſt hic ꝓpter autoꝛitatẽ
a rei iudicate. aliꝭ dicũt q̃ ꝓducit ciuilẽ ꝛ naturalẽ obligationẽ: q: ꝛ iudi
cio quaſi Jhitur. vt. ꝺ. ff. idẽ ſcribit alle. Jtẽ a ſi nõ appellauit vł ꝛſentire
ꝛ ex illo ꝛſenſu inducit naturalis. vt. l. ei q. C. de appel. ꝛ. l. ab eo. C. quõ
ꝛ q̃ſi in. ꝛ. l. j. de poſt. Preterea poſito q̃ nõ ꝛſenſerit tñ q: nõ ꝫz inſtam
cã. ꝛ dicẽdi, ꝙ ſentiẽte habeꝛ vt. l. dotẽ. ſol. ma. ꝛ ita tꝫ Sui. de cu. alij di
cũt q̃ eſt ciuilis vera ꝛ naturalis ꝓſumpta ex eo q̃nõ appellauit. ſed ſi
tu poneres q̃ ipſe appellauerit ſemel vel bis. ꝛ ſemp ſuccubuit: ꝛ ſic nul
lus põt dici ꝛſenſus a ut ꝓſumi. ꝛ tũc dicẽdũ eſt q̃ hoc caſu ſola ciui
lis ꝓducat actionẽ nec mirandũ. ſi eñ lex facit ꝛ ꝓſumit contractũ vbi
nõ eſt vt. l. i. ſ. j. de rei vxo. ac. multomagis põt ꝓducere actionẽ: etiã ſine
obligatione naturali. facit ad predicta. j. de enic. l. ſi plus. ff. j. ꝛ in hocvi
debatur reſidere Ja. bu. mihi neutra harũ opi. placet. nã poſito q̃ quis
expreſſe ꝛſenſiſſet ſnie. per hoc naturalis obligatio nõ tollit nec induci
tur. vt. ꝺ. l. cũ a te. ff. de dolo. nõ eſſi pẽdet ſnia iudicis ex cõſenſu partis
ſed ex ſua iuriſditione. vt no. l. l. j. C. qui. ꝓ ſua iuriſdi. ſecus eſſet in ſnia
arbitri. vt. C. de arbi. l. cũ antea. qd dicendũ. Rñde aduertatis ꝓ huius
b declaratione⁹ debes ſcire q̃ ł obligatio naturalis dicitur de iure gẽtiũ
26 vt. l. ſtichum. ff. naturalis. ꝛ ibi no. j. de ſo. ꝛ in. l. cũ amplius. in fi. de reg.
iur. dicam. j. eod. l. ſi id qõ. Jlle ergo qui eſt obligatus ex aliqua equitate
vel diſpoſitione iuriſgentiũ dicit obligat⁹ naturaliter. Jlle vo qui eſt
obligatus ex aliqua diſpoſitione ciuili dicitur obligatus ciuiliter. vt in
ſti. de obli. in ꝓin. ibi ſm noſtre ciuitatis iura ꝛc. ex hoc apparet q̃ obli
gatio naturalis põt induci aliter q̃ per ꝛſenſum qõ apparet in multis
vt in oño qui obligaꝫ actione neg. geſt. ignoꝛãs. itẽ in pupillis q̃ obligã
tur quatenus ſũt effecti locupletioꝛes ꝫz ignoꝛãtes ꝓpter illã regulã iu
riſgẽtiũ q: natura equũ eſt neminẽ cum aliena iactura locupleꝛari. vt. l.
nã hec natura. ff. eo. ꝛ. l. iure nature. j. de reg. iur. nũc ad ꝓpoſitũ ſnia in
ducit ciuilẽ obligationẽ. q: oligat me ſcõz noſtre ciuitatis iura. vt inſti.
de obli. in ꝓn. ꝛ. l. iij. ff. idẽ ſcribit. j. de pecul. Jtẽ iducit naturalẽ obliga
tionẽ non ex cõſenſu: q: ꝛſenſus nihil operaꝫ i ſnia quãtũ ad hoc. vt. ff.
27 digi: ſed inducit naturalẽ obligationẽ ex equitate ꝛ iuriſgẽtiũ. que eſt vt
maioꝛibus pareamus. vt. ff. de inſti. ꝛ iure. l. veluti. eſt enim equitas natu
c ralis q̃ me aſtringit ꝙ vt obſeruẽ illa que precepit dñs ꝛ maioꝛ in lege di
uina: que ius naturale dicit ſcriptũ eſt. Qui nõ obedierit ꝓncipi mote
moiaꝫ. vt in. ff. de ma. ꝛ obe. dices tu qũo boc cũ iudices ꝛ magiſtraꝛ
fuerint de iure ciuili. vt. l. ij. ff. poſt origine. de ori. iur. ergo qõ obediam⁹
indicib⁹ non fuit de iure gentiũ. cũ illo iure iudices ꝛ magiſtratus eẽnt
incogniti. Rñdeo de iuregentiũ fuerũt magiſtratus ꝛ reges. vt. l. ex hoc
iure. ff. de inſt. ꝛ in. ibi regna ꝛdita ꝛc. Alij aũt iudices inferioꝛes poſtea
fuerũt introducti a iure ciuili. eqtas ergo q̃ eſt vt obediaꝫ iudicibus eſt
inducta de iure gentiũ. que ꝓducit naturalẽ obligationẽ. ſz nõ ex cõſen
28 ſu. ꝓducit ergo naturalẽ obligationẽ ciuilẽ: ſz nõ actionẽ. Sz ſ dubita
d tur ſi ſniatũ eſt fozmiter. ⁹puta rẽ vẽdita eſſe an oziaꝭ vtilis ex ꝺctu ſicut
dicimus in iureiurãdo. vt. l. ſi duo patroni. ff. itẽ ſi iurani. ꝛ. ff. marcell⁹.
ff. de iureiur. certe ꝛ hoc dicebaꝫ Ja. bu. q̃ hoc nõ reperiꝫ bene exꝑſſum
tñ hoc idẽ poſſumus dicere ad ſimilitudinẽ iuriſin. cũ res iudicata ꝓ vi
e tate habeaꝫ. vt. ff. ꝺicũ eſt. ¶Sequiꝭ de ſnia abſolutoꝛia ca q̃dã dicũt q̃
29 ſnia abſolutoꝛia ł ciuilẽ tollit ꝛ naturalis remanet vt hic in tex. ꝛ hoc in
nuũt hic oẽs gloſ. antique qõ ꝓbaꝫ ꝓ rõnẽ q: cũ vtraq; ſit iuris ciuilis.
põtyna tollere aliã vt. l. ſi vnus. ff. pact⁹. ff. de pac. alij dicũt q̃ ciuilẽ nõ
tollit ſz elidit. vt hic ꝺz in fi. ſcõe gloſ. q̃ eſt additio. ꝓ hoc vł caſus inſti.
de excep. ff. itẽ ſi in iudicio. ꝛ hoc tenet Buil. de cu. ſed gl. in. d. ff. itẽ ſi in
iudicio. vł tenere q̃ tollaꝭ ciuilis ꝛ remanet naturalis. Ja. bu. diſtigue
bat ſic. aut iudex abſoluit reũ q: actoꝛ nõ ꝓbauit. ꝛ tũc fateoꝛ q̃ tollitur
ciuilis ꝛ remanet naturalis. vt hic. rõ q: iudex intẽdit träſigere hoc eſt
illi liti finẽ imponere: ꝛ ſic tollit ciuilẽ nõ aũt naturalẽ: q: nõ, poteſt. ſed
ſi iudex abſoluerꝭ: q: non debitũ tunc non tolleret ciuilẽ nec naturalẽ.

ſed elideret. rõ q: iudex nõ intẽdit aliq̃d inducere.
ſz declarare. ꝛ actus nõ ꝺz operari vltra intẽtionẽ
agẽtis. vt. l. nõ oĩs. ff. ſi cer. pet. ¶Sibi vł q̃ iſto ca a
ſu tollaꝭ etiã ciuilis ꝓ ſua intẽtione ꝓponere ſnam
ꝛtroueꝛſie in oĩ ſnia diffinitiua. vt. l. i. j. de re iud.
Preterea ſi iudex in ꝓſonali ſolũ declarat iducit
actionẽ. l. ſi ꝓtoꝛ. in ꝓn. ff. de iud. eadẽ rõne q̃ decla b
rationẽ abſolutoꝛiã tollit obligationẽ. Preterea
ciuilis obligatio eſt q̃ qs teneꝛ ſm noſtre ciuita
tis iura ſz poſtq̃ qs eſt abſolut⁹ non teneꝛ ſm nñe
ciuitatis iura. ergo tollit ciuilis. Preterea q̃cq̃
dicaꝭ caſus eſt bic in ꝓn. iſti⁹. l. ꝺũ dicit. natura de
bitoꝛ ꝓmanet. q. ꝺ. nõ tñ ciuiliꝛ. q: tñ hec ꝺicta circa
effectũ ſnie abſolutoꝛie nõ ſunt plena iõ aduerten
dũ eſt q̃ reus abſoluit q̃ſq; ipſo reo ꝓncipaliꝛ poſ
tulãte. ꝛ ad hoc aliũ ad iudiciũ ꝓuocãte. q̃ſq; ab
ſoluitur cũ ipſe ab actoꝛe ad iudiciũ ꝓuocaꝭ. hoc
ſcõo caſu. q̃ſq; abſoluit q: nõ, ꝓbatũ. q̃ſq; non: q: c
debituꝫ. q̃ſq; q̃ exceptiõe eſt tutus. q̃ſq; ſimpliꝛ.
q̃ſq; abſoluit ab obſeruatiõe iudicij. ¶Circa q̃d
31 libet ł iſto ꝺ effectu ſnie abſolutoꝛie videam⁹. Et
ꝓio q̃ſi abſoluit ipſo reo hoc ꝓncipaliꝛ poſtulãte.
aut reus hoc poſtulat ꝓ aliq̃ remediũ iuris pre
toꝛij. vt ꝓ in integrũ reſtitutionẽ ꝓ petit ſe libera- d
ri ab aliqua obligatiõe. tũc in integrũ reſtitutio nõ
tollit actionẽ nec obligationẽ naturalẽ ſaltẽ. ſed ꝓ
ducit exceptionẽ ſm glo. in. l. iij. ff. ſz vtrũ. ff. de mi
no. ꝛ illa glo. incipit. ſz eni pꝛ. ꝛ. ſz moderni aliter
dicãt. C. de fideiuſ. mi. l. ij. quoꝛũ dictũ nõ placet. vt
ego dixi in. l. ſtichũ. ff. naturalis. ꝺ ſo. rõ huius eſt. ✠Andre. Poma.
q: ꝓto: obligatio q̃ naturalis nõ põt tollere ſeu o
totaliꝛ extinguere ſz i effectu ſic. vt iſti. de bo. poſ. ff.
ꝺs aũt. ꝛ. l. ſi fine. ff. ſꝫ q̃ papi. ff. de mino. q̃ſq; ab
ſoluit aliquo remedio iuris ciuilis⁸ ꝓpoſito. ꝛ tũc
aut obligatio q̃ ꝓcedebaꝭ erat paris potẽtie cum g
ſnia vt puta q: ꝓ ſolã ſniaꝫ erat obligatus. ꝛ tunc
puto q̃ in totũ libereꝛ a ꝓria obligatiõe vt. l. i. ſ. ij.
C. de ſen. paſ. ꝛ. l. illicitas. ff. ſ. ff. de offi. preſi. Sivo
obligatio q̃ ꝓcedebaꝭ erat inducta a ꝓncipijs po
tẽtioꝛib⁹ vt puta q: erat obligat⁹ ex cõſenſu. vł q̃
factus erat locupletioꝛ. ꝛ tũc puto q̃ talis abſolu e
toꝛia tollat actionẽ ꝛ obligationẽ ciuilẽ. naturalis
aũt nõ tollit ſz remanet. vt. l. ſi pene cã. in ꝓn. ff. eo.
in tex. ꝛ glo. ꝓut ponit exꝑſſi ꝺe. l. exꝛat. ꝺe. l. ſ cria
li. ꝛ de auk. ſtatuimus. C. de epi. ꝛ cle. Poſſet poni
exꝑſſi i auk. habita. C. ne ſi. ꝓ patre. ꝛ ſimilibus.
Predicta vã q̃ſi iudex ipe abſoluit. ſecus ſi partẽ
cogeret ad abſoluẽdũ q̃ tũc ſm abſolutionẽ q̃ſq
faceret pars iudicaremus nõ ſm ſniam. ꝛ tõ eſſet
videndũ an cogeret ad abſoluẽdũ pacto vel accepti
latione. vt. l. iiij. ſ. nũc de effectu. ꝛ. ſequentib⁹. de
lib. le. Poſſes tu dicere q̃ ſemp debeat tolli natu
ralis cũ eñ ſnia naturalẽ inducat. vt. ff. ꝺictũ ẽ er
go naturalẽ obligationẽ multomagis tollit vt in
ſ. pactus ne peteret. ſol. vt pt⁹ ex diſtinctione predi
cta. nã obligatio naturalis põt cauſari a quadaꝫ
equitate iuriſgẽtiũ q̃ cauſaꝫ in ꝓſona ipſius obli
gationis. vt puta ex illa equitate q̃ placuit. ꝓmiſ
ſa ſeruari. vt. l. j. de pac. ꝛ. j. ff. ꝺ cõſti. pec. l. j. vel ex illa
equitate q̃ placuit neminẽ cũ aliena iactura locu
pletari. vt. l. nã nec natura. ff. ſ. e. quedã eſt eqtas in
riſgẽtiũ q̃ nõ cauſaꝫ ꝓncipaliꝛ in ꝓſona ipſi⁹ obli
gati. ſz in cõi. vt puta q̃ maioꝛibus pareamus. ꝛ ita ſe
cũda nõ eſt tante potẽtie q̃ate eſt eqtas ꝓma que
ꝓcedit magis ꝫz naturalẽ rõnẽ. ideo ſnia bene tol
lit naturalẽ que cauſaꝫ a pari potẽtia. ſec⁹ ſi cauſa
reꝛ a maioꝛi potẽtia. vt. ff. ꝺictũ eſt. ¶Scõo di
ſareꝛ a maioꝛi potẽtia. vt. ff. ꝺictũ eſt. ¶Scõo oĩ
ꝙ q̃ q̃ſq; qs abſoluiꝛ ꝓuocaꝭ? i iudicio ab actoꝛe f
ꝛ hoc fit q̃ſq; q: actoꝛ nõ ꝓbauit. q̃ſi actoꝛe nõ ꝓ
bante reꝰ abſoluiꝛ. vt. l. qui accuſare. C. de eden. et
l. actoꝛ. C. de ꝓba. ꝛ iſto caſu puto q̃ tollatur obli
gatio ciuilis. naturalis vo remanet. vt hic. ſz glo.
aliter ſentiat. ita intelligo inſtitu. de actio. ff. item g
ſi in iudicio nõ tamẽ tollit actio. vt. l. cuꝫ a te. ff. de
dolo. Et ſi dicis quomõ põt remanere actio ſubla
32 ta ciuili. cuꝫ ſola ꝫ naturalis ſit inabilis ad ꝓdu
cendam actionem. vt. j. de fideiuſ. l. fideiuſſoꝛ. ff. fi
deiuſſoꝛ. ꝛ de act. ꝛ obli. l. naturalis. Reſpõ. ſol. na
turalis nõ ꝓducit. ſed eſt habilis ad actionẽ ꝓdu
ctã cõſeruandã, ſicut ſola ciuilis nõ eſt habilis ad

Archivo Histórico Rosario

✠Andre. Poma.
¶Jtẽ. vide Feli.
c. quod ad conſul
tationem. col. iiij.
de re iudic.
¶Declaratione
vnde cauſeꝛ ciuil⁹
obligatio ꝛ natu
ralis. de naturali
vide qõno. bal. in
l. ſi. in. ij. col. C. q
cũ eo. in ꝓ. itẽ op.
qõ pꝛ ꝛ no. bal. in
aut. ad hoc. C. de
ꝓſu. latius ꝓ bar.
in. l. ex hoc iure. õ
inſti. ꝛ inr.
¶Aſtrigit. Jus
diuinũ õ natura
le. ꝓo quo allego
gl. inſt. de ob. q̃ ex
delic. naſ. in ꝓin.
¶Fozmiter. Ex
ſnia fozmiter lata
oꝛitur actio vtilis
ex eo ꝺctu. ꝛ vide
l. ne in arbi. ff. eo
ibi bal. C. de arb.
✠Andre. Poma.
¶Fozmiter. Ex
ſnia fozmiter lata
oꝛitur actio vtilis
ex illo ꝺctu cuius
formã ꝛtinet ipa
ſnia. ꝛ vide Aleꝛ.
l. l. miles. ff. ſ. col.
pe. j. de re in. vide
bal. in. c. ſciſcitat?
ad fi. de reſcrip.
¶Abſolutoꝛia.
vtrũ abſolutoꝛia
tollat ciuilẽ ꝛ na
turalẽ ꝓ hoc dice
bat Bal. i. l. id q̃
pauperibus. i. v.
col. C. de epi. ꝛ cle.
qõ ſi teſtaꝛ⁹ iu
bet ſolui debita ñ
poterũt peti deb
ta de gbus teſta
toꝛ ininſte fuit ab
ſolutus niſi inin
ſta eſſet notoꝛia.
ad hoc q̃ no. Jn
no. i. c. q̃ pleriq̃.
ſ imm. eccl. ꝛ bar.
bic. adde bal. ali
ter loquẽtem in l.
cũ gs. in. vj. col. et
ibi bar. C. de in. et
facti igno. plene
Ange. in. l. j. C. de
iud. in repetitiõe
in. iiij. ꝛ. v. charta
ꝛ in. l. vbicũq;. de
fideiuſ.
¶Juris ꝓtoꝛij.
Bar. tenet cõtra
riũ in. d. ff. natu
ralis. ꝛ in. l. vbicũ
q̃. de fideiuſſoꝛ.
¶Ciuilis. ꝛ vide
j. e. in v. vbicũq;.
et iſta limita vt ꝓ
Ange. ꝛ Jmol. in
d. l. vbicũq;. de fi
deiuſ. ꝛ q̃ no. do.
Joã. de imo. in. l.
ij. j. de fideiuſ.

pducendā actionē. vt no. inst. de obli. in princip. tñ cōseruat actionē iam pductā. l3 naturalis obligatio tollatur. vt. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. Item posses tu dicere si snia tollit obligationē ciuilem. quare nō tollit actionē que silr est de iure ciuili. rñ deo obligatio ciuilis causāt mere a diſpōne ciuili actio vo oriť ex obligatiōe ciuili ⁊ naturali sil iū cta. ⁊ ideo l3 tollať obligatio ciuilis non tollitur actio. qz nō tota pducit ab obligatiōe ciuili: sed a naturali. naturalis em obligatio est ibi vt mť seu vt materia. ciuilis vero est ibi vt pater seu vt causa ages. ⁊ sufficit ad ꝓseruādū quē in aliquo iure su peresse patrē vel matrēm. vt. l. j. C. de capti. Q̄nq̄ ab soluitur reus. qz nō debitū. ⁊ hoc est aduertendu. aut absoluiť qz nō debitū. hoc est qz nō Ictus. alic pnūciať super facto. ⁊ tūc idē qz tollit ciuilis ⁊ remanet naturalis: tñ ista naturalis remanet inualida qz nō poterit ꝓbari neveniať cōtra sniam. vt
33 hic in ꝑma lect. qō limita nisi ꝑpter ☩ olū actoris hoc cōtingeret. qz tūc cōtra illud qō sentētiatū est posset ꝓbari. vt. l. si seruus. ⁊ ibi no. ⁊ l. l. cū a te. §. de dolo. ⁊ in. l. elegāter. §. pe. ⁊ ibi etiā no. eo. tit. Si vero absoluitur qz nō debitū ⁊ pnūciatur sup iure ⁊ tūc oic aut dicit nō debitū simplr aut nullo mō debitū. vt. §. digi fm Ja. but. circa primā lec. hui⁹ l. actio tñ nō tollitur. vt. d. l. cū a te. l3 qdā doc. dixerūt ⁊ trariū vt refert Ly. C. de ꝓba. l. exceptionem. dicētes qz exceptio rei indicate est exceptio factiui⁹ intentionis potius qz iuris. quasi p absolutoriā3 esset actio sublata. qō manifeste falsum est. vt. d. l. cū a te. Q̄nq̄ quis absoluiť. qz h3 exceptiones. hic aduerte. qz subtile est ⁊ itramus quādā opi. q̄ fuit inter ꝓe. ⁊ Ja. qđ Ly. ponit in. d. l. exceptio
34 nem. dicebat eiñ Jaco. qz exceptio ☩ tollit ipō iure actionē posteā peruētū est ad ꝓfictū. ꝓe. dicebat cōtrariū. qz ego video cōtra exceptionē iam ꝓpositam, ꝓponitur replicatio ⁊ iuuať actio. vt insti. de replica. in prin. ⁊ fic per exceptionē quāticūq̄ ꝑ positā actio nō perimitur ipō iure. ☞ ibi vť vide dū qz siquidē exceptio est oppositaª que ī veritate cōpetebat ⁊ super ea est obtētū adeo qō eius vigore reᵒ est absoluᵗ. tūc actio ipso iure perimiť. tex. est in. l. si plures. in ꝑn. de fideiuſ. mi. nā ibi dicitur actionē restituēdā per beneficiū restitutiōis. ergo erat sublata. ꝑ hoc. j. de excep. rei iudi. l. ij. ⁊ hoc si vere cōpetebat exceptio vt dixi. als si nō ꝓpetebat sed fuit ꝓposita l3 falsa ⁊ super ea fuerit obtentus. tūc actionē nō tollit. vt. d. l. cū a te. §. de dolo. ante tñ ꝙ̄ super ea obtineať sola ꝓpositio exceptionis actionē nō perimit ita loquitur opinio ☩ det. als nūq̄ opponi posset aliqua replicatio qō est absonū. vides ergo ꝙ perimitur actio sed an perimať obligatio puto cōsideradū. vtrū exceptio oriatur ex tali equitate q̄ ealcā que ex actione colligiť. vt no. in. l. si qs ad exhibendū. j. de excep. rei iud. ⁊ in dubio vť qs absolutus: qr nō ꝓbatū. vt hic. ⁊ dixi. §. circa ꝑmā lec. vnde qcqd ex actis apparet vel nō appareat. ex ꝓdictis habes respōsionē. Q̄nq̄ qs absoluitur ab obseruatiōe iudicij. ⁊ hic est aduertēdū. Q̄nq̄ qs absoluiť ab obseruatiōe iudicij ex vigore alicuius exceptionis peremptorie. vt puta iudex me absoluit qz opposui exceptionē rei iudicate trāsactionis vel iusiurandi. vel qz soluī pendente iudicio. vt insti. de perpe. ⁊ tēp. act. in fi. ⁊ tūc per hāc absolutionē qs liberať ipso iure p ea que §. dixi de exceptione que tollit actionē ipō iure cū venit ad cōflictū ⁊ per casum. l. si oleū. §. j. ff. de dolo. ⁊ est mirandū qr l3 solutio de qua est oppositus ante sniam nō esset ita pfecte facta qr actionē peri meret. tñ secuta dicta absolutoria cū solutiōe imp
b fecta actio ipso iure tollit. et ideo nō pōt agi. ᵇ nisi de dolo. vt. d. l. si oleū. §. j. si tñ nulla solutio fuisset facta: ⁊ fic ibi nulla exceptio cōpetebat in veritate ⁊ falso fuisset opposita: tūc actio ꝑma nō tolleret vt. d. l. cū a te. §. de dolo. Si vero absolnitur ab instantia iudicij virtute alicuius exceptionis dilatorie vt qz libellus nō esset bene formatus vel ꝑpter simlia. tūc certus est qr nec actio nec obligatio perimitur. vt. §. si mēl. fal. mo. dig. l. j. §. j. vbicūq̄ aūt. §. digi ꝑ sniaz nō tolli actionē necz obligationē naturalē. intelligas nisi obligatio ⁊ actio precedēs esset in pari potētia. vt puta ex alia sententia ex qua dubitabatur an esset lata tunc alia snia cōtra illā lata valet ⁊ tollit eam ipso iure ⁊ oēm eius effectum. vt. l. j. circa ꝓin. j. que sen. sine app. rescin. ¶ Sumus expediti de ista parte. sequitur versi. ⁊ similē. Iste ver. in fi. sui. ibi vū dicit. qr ex vna causa alterius solutionis oritgo ꝓficiscit ⁊c. legiť in glo. duobus modis que est clara tene quā vis. ¶ Opp. hic imuit qr qñ quis ꝓmittit sine naus ex asia venerit qō certum sit debitū iri. contra. j. qñ di. leg. ce. l. hmōi stud cōtrariū solnitur in glo. tribus modis. ꝓimo mō qō aliud in contractibus. vt hic. ⁊ aliud in vltimis voluntatib⁹. vt ibi ista est vera rō. qr ista obligatio videť interim conditionalis anteq̄ sumus certi qr nauis ex asia venerit vel nō. ⁊ ideo glo. hic in fi. dicit qr interim nō pōt agi p. l. si ita qs. j. de ver. ob. vnde cū in cōtractu spes obligationis ꝙditionalis transeat ad heredē. vt in. §. ex cōditionali. insti. de ỽ. ob. certū est debitū iri ex ista obligatione. sed in vltimis voluntatib⁹ spes obligationis cōditionalis nō trāsit ad heredē. ⁊ ideo qr legatarius posset interiꝫ in oi anteq̄ sit certū nauē ex asia venire vel nō venire nō est certū debitū iri. ideo solutū posset repetiyt. d. l. hmōi. Sz si legatū esset cōceptū sub duabus conditionib⁹ cōtrarijs quarū vnā cₒnstere in vita legatarij certuz esset tūc esset idē in legato qō in cōtractibus exꝑpli lego titio cētū si ne romā inerit siue nō inerit. certe i pūcto quo mortiť l3 adhucvinat cer. tū est ipm romā nō iuisse vel nō iterū eē ꝑ hoc optime. j. qñ di. leg. ce. l. si. ⁊ ista est vera sol. Alij vt Jo. dicūt aut sunt due stipulationes. vel duo legata. quod apparet si bis est posita ista dictio siue. aut est vna stipulatio vel vnū legatum quod apparet quando ista dictio siue semel tantuz est posita. ꝓmo casu nō cedit nisi altera istarū cōditionū exiterit. secūdo sic fm Jo. glo. ꝛepehdit hanc solu. qz est contra casum huius. l. ⁊. d. l. huiusmodi. ⁊ bene repehendit Jo. si sic diceret. sed ipe intellexit aliter scilicet aut repetitur bis verbū inductiuū obligationis. aut semel tantum. vt ꝓmo casu sint due obligationes. Secūdo casu vna habens bipertitas cōditiones ⁊ quando sunt plures obligationes solutū potest repeti. nisi fit certū ex qua debetur fm opi. Jo. ⁊ etiam glo. j. pri. respō. sed eorū opi. non est vera vt. j. dicam. ideo nec hec solu. tamē vt scias an in oratione posiit poni vnum siue tantū vel nō. aduerte: aut cum ponit dictio siue non procedit alia ratio conditionalis. ⁊ tūc de necessitate ɔz sequi aliud siue. j. de in rem verso. l. iij. §. j. ☞ ibi no. glo. in verbo siue. aut precedit oratio conditionalis: ⁊ tunc sufficit vnum siue tantum. vt dico ꝓmitto tibi centum si nauis ex asia venerit siue stichus factus cōsul fuerit. vt in hac glo. facit. j. de ver. ob. l. si ita quis stipuletur. Tertio mō soluitur fm Alex. aut fuit appositum certū tempus. ⁊ loquitur. l. cōtraria. aut non fuit appositum. ⁊ tūc secus. Ista lectura simpliciter intelligendo esset mala. qz appositio diei certe facit vt obligatio minus suspē datur. Sz si bene aduertis ad dictum Alex. sol. ipsius est bona. qz certū tempus fuit appositum in vna parte conditionis in alia parte nō. ver bigratia. ꝓmitto tibi dare cētum siue nauis ex asia venerit. j. triduū. siue non venerit. nam si venerit infra triduum. debeo tibi dare centum. secus si postea. Item si certum est post triduum nauem non venire. debeo tibi dare centum. secus si ante. ideo mere cōditionalis: quia nō est certum debitum ibi. ⁊ ideo ꝓima sol. verior est. licet hec etiam in se posset esse vera. ¶ Reassumo ergo ☩ breuiter quando aliquid debetur sub duabus conditionibus contrarijs alternatiue positis. aut queris vtrū potest peti interim aut vtrum solutum posset repeti. et hoc secundo casu. aut erat debitum ex contractu. aut ex vltima voluntate. si ex contractu. aut nullum fuit tempus appositum. aut fuit appositus tempus in vna parte alternatiue. ⁊ in alia non. si ex vltima volitate. tūc aut possibile est legatarium mori anteq̄ aliqua pars dictarū conditionum existat. aut vna pars de necessitate ex tabat in vita. vt ex predictis patet.
36 ¶ Ultimo querit glo. vtrum ☩ contra verum debitorem absolutum de illo debito possit opponi compensatio. dicit glos. dic vt. j. de compensa. l. etiam. vbi nil dicit: sed dicitur in. l. quecunq̄. eodem titu. ⁊ per Lyn. de compensa. C. in. l. si ex causa. dixi plene in. l. procurator ad exhibendū. j. rem ra. habe. ¶ Sequitur ver. vbi autem. Iste ver. continet dictū dissimile dicto Julia. fm quosdam quorum opinio ꝛepehobatur in fi. l. ibi. ſz hec dissimilis ⁊ hoc si habetis in fi. l. illum ver. et ideo si pendente cōditione soluatur non poterit repeti. sed quidam non habent illum ver. et ideo. et tunc istud dictum in ver. vbi autem non corrigitur fm Joan. et Alex. licet in versic. sed hoc dissimile. aliqua differentia assignetur non tamen in modo repetendi. ⁊ fi dicis quomodo potest repeti cum vnum deberi certum est. vt. §. ꝓxi. ver. dicunt Joan. ⁊ Alex quia in precedēti casu quando apponuntur due conditiones contrarie disiunctine videtur ꝓmissor omni dilationi renuntiare ⁊ pure debere. ⁊ ideo solutū nō repetiť. at in casu huius versi. quādo debitū pure ꝓmittitur sub cōditione videtur creditor illi obligationi pure renūtiare fm eos. ista rō videtur frinola. nam non est verum quod in precedenti responso debetur pure quod apparet. quia interim peti non potest. vt dixi. Item non est verum qō qui stipulatur sub cōditione videtur obligationi pure renuntiare. imo obligatio pura remanet in ꝙditionis defectū. vt. §. si cer. pe. ta. l. pecuniā quā. ☞ Preterea i precedēti rūso stipulatio ɔz duas ptes cō ditionales. ⁊ tñ nō pōt repeti solutū. multo min⁹ pōt repeti hoc cū vna obligatio fuerit pura. ⁊ ista opi. vť vera. ⁊ est casus hic in fi. fm vnā lec. ideo iste ver. corrigiť. ¶ Sed ad hoc op. de. l. qō si in diē. in ꝓin. j. de cōpen. hoc mō in hoc ver. sunt due obligationes. vna ex stipulatiōe cōditionali interposita ad̄o nouādi. alia ex stipulatiōe pura q̄ est suspēsa in cōtrariā cōditionē. vt. l. pecuniā quā. si cer. pe. mō si debitor soluat interim ex vna obligatione posset repetere ex incertū est an ex illa debeať. vt. l. sub ꝙditione. §. eo. ⁊ si tu dicis si nō debebitur ex illa debebitur ex alia certe de alia obligatione q̄ suspēdit in diē nō pōt opponi ꝑpetatio vel ex ea fieri retētio. vt. l. qō si in diē. ⁊ hec opi. nō videť vera. Rūdeo illud verū qñ est alia obligatio prorsus extranea. hic vero sunt sue obligationes se inuicē ꝓtingētes. vna em ipsarum in alia ⁊ ea nouat in cōditionis euentū ⁊ iterum suspēdit. ⁊ ideo indicať de ambab⁹ vt de vna tñ
37 ¶ Reassume ☩ ergo sic. qñq̄ aliqd debeť vna obligatione diuisa in plures cōditiones. ⁊ tunc si certū est debitū iri solutū nō repetiť. vt. §. pḡi. ver. qñq̄ debeť idē pluribus obligationibus suspēsis in diuersas ꝙditiones. tūc aut debeť a diuersis ⁊ solutū pōt repeti. vt hic in versi. idēq̄ aut ab vno. ⁊ tunc aut ille obligationes. l. due fuerūt simul ⁊ semel contracte ⁊ habenť ꝑ vno. ⁊ solutū nō pōt repeti. vt dixi. §. pḡmo versi. re probando opi. Jo. ⁊ Alex. aut fuerūt ex tracte diuersis tēporibus. ⁊ tūc aut dicte due obligationes sic se habēt qō vna in alia ipsimit. ⁊ circa illam disponit ⁊ solutū nō poterit repeti vt hic coniuncto fi. huius. l. aut sunt ꝓrsus separate. ⁊ tunc si soluiť ex vna ꝑpter aliā nō ipediť repeti
38 tio. arg. d. l. qō si in diē inducēdo. vt. §. digi. ☞ Oppo. ⁊ ☩ videť q̄ indistincte solutū pendēte dubietate possit repeti. vt. l. sufficit. §. c. Sol. ibi loqr tur qñ aliqno casu pōt existere qō nō fit debitū. hic vero qñ in oēm casum est certū debitū iri. ¶ Contra predictā sol. opp. dubietate pendēte nō debeamus ꝓesumere exceptionē nō enim dubietas ɔz vim ꝑpetue exclusionis. vt. l. sub cōditione. j. de assi. liber. ⁊. l. vbi aūt. §. marcellus. j. de in diē adiec. Sol. qñq̄ ꝓesens status rei tendit ad exclusionē. sed est dubiū an illa sit ꝑpetua exclusio. tūc ɔz vim exclusionis. vt. d. l. sufficit. qñq̄ ꝓesens status rei nō tendit ad exclusionē sed est dubiū an in futurum inducať exclusio tūc nō ɔz vim exclusionis ꝑpetue vt in cōtrarijs
a ita dicit do. Oldr. ¶ Et bec[a] faciunt ad. q. quā tetigi ☩ vobis hoc anno.
39 facta est hec reformatio qō oēs repehsalie reuideanť p duos bonos viros. ⁊ que fuerint approbate valeāt. que fuerint repehobate nō valeant. Querit vtrū isto medio tēpore anteq̄ reuideanť p duos bonos viros possit fieri executio repehsaliarū. certe si bene respicis ꝙba reformationis habent vim exclusiuā de presenti. sed dubiū est ne in futurū inducatur exclusio. ᵇ ⁊ ideo interim nō habet vim exclusionis perpetue. ⁊ sic vi detur q̄ executio possit fieri prestita tamē satisdatione fm formā auten tice que supplicatio. C. de preci. impe. offer.

c Utores. ᶜ Quod bonafide factū est habeť ratum tiā pupillo postea p in integrū restitutionem absteſo. secus si dolo factū est. Item repetitio cōpetit ei ad q̄ postea negotiū incipit ꝑtinere. b. d. ¶ Opp. ⁊ videť q̄ quicḡd est solutū creditorib⁹ repetať ab eis vt sic veniant in cōtributionē cū alijs creditoribus q̄bus nō est solutū. vt. l. si nō expedierit. §. j. j. de bo. aut. iu. pos. Sol. hic q̄si solutū fuit bonafide. secus si dolo. vt in cōtrario ⁊ hoc innuit hec litera. ¶ Op. de. l. quod aūt. §. sciendū. de his que in frau. cred. Solu. ibi fuit solutū iam. postq̄ bona fuerūt possessa. bicante. ⁊ glo. hic ponit vnā distinctionē q̄ tēr. ponit clarius in. l. pu pillus. de his q̄ in frau. credi. ⁊ ibi plenissime p Jaco. de aret. ⁊ ibi dixi. ¶ Op. ⁊ videť q̄ nō competat cōdictio indebiti sed cōdictio ex lege. vt d. l. si nō expedierit. §. j. Sol. vt ibi plene no. per glo.

Fideicōmissuz. Indebitū sciēter ꝓmissum nō repetiť. b. d. ¶ Ex testamento nō soleni vtrū dicať indebitū omni iure vel ciuiliter tantū. tetigi in. l. interdū. ff. e. ⁊ plene in. l. j. hoc eo. titu.

Meratius. Si species debita perfecte non soluitur talis solutio non parit liberationē nec inducit repetitionē. b. d. ¶ Oppo. ff. e. l. si fideiusſor. ⁊. l. cū is §. j. fol. ista duo negatiue possunt esse vera. ista sol. nō parit liberationē nec repetitionē vt hic affirmatiue nō pōt esse verus. vtrūq̄ qō pariat liberationē ⁊ repetitionē. vt in. ll. 2trartis. nec a ciuili tñ nec a naturali tñ. vt. d. l. si fideiusſor. ¶ Cōtra hoc opp. extra de iureirā. c. j. vbi solnendo vsuras qs a iuramento liberať. ⁊ tamē repetit. Sol.
d aliud de iure cano. vt ibi. aliud de iure ciuili vt hic. vel aliter dico ꝙ p iuramentū quis nō est obligatus parti ad solnendas vsuras. sed obligať deo. ⁊ ideo soluēdo vsuras creditori liberať respectu dei. creditor tamen recipit indebitū ideo ab eo repetiť. ita logtur ibi. ¶ Venio ad secundam glo. ⁊ oppo. de. l. cum qs. §. qui boiem. de sol. ibi homo erat debitus in genere. hic in specie. ¶ Contra hoc opp. de. l. statuliberū. j. de statuliber. Sol. ibi fuit factus statuliber sine facto debitoris. hic facto ei vel ibi debitor nō fuit in mora. hic sic. quelibet est bona sola. ⁊ ideo distingue vt in glo. cōiungendo simul predictas duas solu. vide glo. et fi gna ibi dum dicit distingue ⁊c. ¶ Ultimo qō hic dicit de statulibero solu luto intellige generaliter de qualibet specie debita non perfecte soluta

ita quod prima actio durat. vt. l. etiā. j. de solu. ⁊. l. iulia. §. j. de verb. obli. ⁊. l. iij. §. si reddita. j. cōmo.
1 ☞ Naturalis obligatio quod fit de iuregentiū.
2 Jus gentium duplex: ⁊ qualiter intelligať qō seruus quo ad ius ciuile ꝓ nihilo reputaťur.
3 Seruus quod in acquisitionibus ciuilibus nō acquirit a dño sed in acquisitionibus naturalibus de iuregentium ꝓmeuo sic.

Sid quod. Ista ē notabilis. ⁊. l. b. d. dñs obligať seruo naturaliter. q̄ obligatio sequiť ipsum etiam manumissum. b. d. ¶ Oppo. quod solū de iure ciuili seruus ꝓ nihilo reputeť vt. l. qō attinet. j. de reg. iur. Solu. ibi appellat ius ciuile oēm iuris partē ꝑeter naturalē. ⁊ fic cōprehendit iusgentium. quo iure seruus ꝓ nihilo nō reputať. vt hic. ¶ Con-
1 tra hoc opp. obligatio naturalis ☩ est de iuregentium. vt. l. cū amplius. de regu. iur. ⁊ not. ff. cod. li nō sortem. §. libertus. in ꝓin. ⁊. l. stichum. §. naturalis. j. de solu. ergo seruus de iuregentiū nō obligatur. ⁊ sic non obligat naturaliter. ☞ Preterea ius naturale est cōmune oibus animalibus. vt. l. j. in fi. ff. de insti. et iure: sed a ialia non obligať. vt. l. i. §. j. §. si quadru. pau. fe. dica. ergo de iure naturali nō est obligatio. gl. voluit hoc tangere in. l. ex hoc iure. ff. de insti. ⁊ iure. tamen nō bene explicat. nec doc. ¶ Ego semp dixi sicqō de iure naturali put est cōmune omnibus: vt dixi. animalibus nō dicitur esse naturalis obligatio. de qua loquimur per rationes predictas. sed de iuregentiū. vt in. l. ff. al
2 leg. debetis ☩ tamē scire qō ius gentium est duplex: b
quoddam est iusgentiū quod fuit coipso quod gen c
tes esse ceperunt naturali ratione inductus absq̄ aliqua cōstitutione earum nō scām rationē naturalem. imo quandoq̄ ɔtra. vt bella capti-
nitates seruitutes distinctiones dominioū. vt d
l. ex hoc iure. ff. de insti. ⁊ iure. ⁊. l. postliminiū. j. de capti. ⁊ postli. reuer. ⁊ isto iure status seruorum est annihilatus. ⁊ nō est aliquid. ⁊ ideo ea que sunt in rilgentum ex hac parte nō cadunt in seruū vnde seruus nō pōt habere dominiū alicuius rei. licet sit de iuregentiū. nec possessionē. vt. l. acquirit. de e
acqui. re. do. ⁊. l. j. §. per seruū. j. de acquir. poſ. ⁊ ita debetis intelligere hic. ¶ Oppo. quicquid seruus acquirit statiꝫ acquiritur domino. vt. l. placet. j. de acqui. here. Solu. ibi loquiť in acquisitione ciuili. bic in acquisitione naturali. ☞ Y. ibi videť reprehendere hanc solu. dicens qō etiam obligatio naturalis acquiritur per seruū domino. vt. l. frater a fratre. ff. eodē. ⁊ ego etiam in. d. l. frater a fratre. circa aliud nō tenui istam differentiā ciuilis ⁊ naturalis acquisitionis. vt ibi vidistis. tamen quantum ad ꝓpositum possumus sustinere gl. vt dicamus
3 qō hec lex loquiť ☩ quando seruus acquirit aliquid domino. quo casu in acquisitionibus ciuilibus nil potest a domino acquirere per regulas in li. positam in. l. sed et si quis. §. generaliter. alias est §. iuli. ff. de vsufru. ⁊. l. liber homo. circa princip. f
de verb. obli sed in acquisitionibus naturalibus. hoc est de iuregentiū ꝓmeuo vt dictū est pōt seruus acquirere a domino ⁊ filius a patre. vt hic. et d. l. frater a fratre. c. c. ¶ Ultimo ex hac. l. habes specialem rationē quare dñs nō obligaťur seruo ciuiliter vel seruus dño. ſ. quia status seruī de iure ciuili nō est aliquid in filio vidistis alias rationes vt in. d. l. frater a fratre. plene dixi.
1 ☞ Transactio facta per dolum quando valeat ⁊ solutum repetatur.
2 Dolus dans causam contractui quando annulet contractum.
3 Error in obligatoria nō inducit repetitionem.
4 Qualiter conueniatur qui simpliciter domū alie-
nā habitauit vel idebite habuit ab alio locationē
5 Procurator in rem suā qō sit etiam ex parte rei.

a ¶ Oppositaª. no. ad. §. item si in iudicio. insti. de ex cep. ⁊ ista videtur a limitare do. Joā. post Angel. in. l. vbicunq̄. de fideiuſ. in. l. si plures. eo. ti. ⁊ vide dom. Jo. de imol. in. l. j. de fideiuſ.

b ¶ Nō pōt agi. sed ɔtra hoc videtur facere. l. si pupillus. §. qui sub cōditione. j. de no na. ad cuius sol. dicit ibi per bar. ⁊ Y. ⁊ quod ibi dixi ⁊ Bart. in. l. post dotē. in fine. lect. sol. matri.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶In summa. p̃ istam.l.in princi. Bar.elegãter dicit in eꝛtranagãti ad reprimendã inꝟbo summarie qõ si cã cõmittãr q̃ cognoscãr summarie. nihilominus nullus ordo iudicarius sub 1
stãtialis ꝑs omittit.Iz esset secus in dilatiõe'et fim.fic eñ iuriscõ. nullũ casum repetitionis omittit. et tñ dicit in summa.i. summarie ꝛc. ergo idẽ in casu nostro.

b ¶L.qeexceptionẽ qdã ℨ melius vt p ℨmo.in.l.si qs cũ aliter. de verb.

✻ ¶Trãsactio.cõtrariuꝫ vꝫ tenere ipse bart.in.l. sub ꝓtextu.ꝛ in.l.sique apud acta.ſ.ō trãſac.sed nõ mereꝫ allegari ℨzius quia ipsemet dat plures solu. vide eũdẽ ꝛcor. lxxxi. incipiẽ.calũniose se defendendo.

c ¶Et reo.ſz bart. in.d.l.sub ꝓtextu i.l.sive apud acta distinguit reũ ab actore.ꝛ sic est contrarium.

d ¶Turpiter.viõ pano?. cõſi.cxij.in vlti.col. in.ij.vol. ꝛ cõſi.cxv. eo.vo.ꝛ cõſi.cxiij.in.ij. dubio.eo.vol.

e ¶Fateoꝛ. Vide aliqd per Allexã. in.l.si quis cũ aliter.in ꝓinc.ff.de verbo.oblig.

f ¶Nullus. Vide Bart.in.l.ab emptione.in ꝓin.ſ. de pac.et in.l.sub ꝓtextu.de transacti. Ludo. in.l.si cũ dotẽ.ℨ.ſi mulier.ℨ.ſo.ma.

g ¶L.de tutela. et est de hoc casus nota.in.l. si cũ dotem.ℨ.si mulier.ℨ. soln.mat.

h ¶Eleganter. vide gl.in.l. actione C.de transact.

i ¶In frumento. Iñ ꝓinc.buiꝰ.ℨ. adde bart.ſ.e.i.l. qõ indebitum.

6 ℘Procuratoꝛi in rem suam datur condictio indebiti.
Ultimo soluenti datur repetitio.

¶In summa. [a] Quia ponit quedam distinctio ad titulũ. ideo summationem cognoscere incipiam. nec recipit. ¶Opp. ad ꝓncipiũ q̃ hec distinctio sit superflua nam oĩa ista sub duobus membris cõprehendebãtur. ſ. aut ob reꝛ aut ob causam. vt.ſ.eo.l.damus. ſo. concedo. sed hic plura expressit ad maioꝛ declarationẽ. ¶Oppo. q̃ transactio ℨfacta per dolum valet licet deꝛ replicatio doli.vt.l.sub ꝓtextu. C.de transa. Solu. dicit glos. hic ꝛ etiam in.l.contraria.ꝛ in.l.ij.C. de transac. quod hic quando dolus erat exꝑte actoris. ibi qñ exꝑte rei. Rogerius dicebat esse idem vtrobiq̃ per hãc.l.ꝛ hoc videtur tenere pedicens q̃ transactio valet. tamen actoꝛi decepto p dolum succurritur, per replicationem doli reo vero per exceptionẽ doli. ita intelligit. l. sub ꝓtextu. C.

a ¶Debet. an qñ debet officio iudicis posse deduci in cõpensatione. vide bar. in l. etiã C. de cõpens. ¶ ibi etiã bald. ¶ bal. in l. fi. ad fi. eo. ti.

b ¶Cõtractibus. vtrũ hec cõditio habeat locũ in cõtractib⁹ noiatis ¶ qualiter formare debeamus libellũ in hac cõditione vide bald. in l. edita. in. gviij. co. de edẽ. ¶ cui incũbat onus ꝓbandi cãm non subesse. vide no. gl. ¶ bal. i. l. ij. C. de do. ante nu.

c ¶Nõ repetitur. an solutũ p sniaz possit aliquo casu repeti cõdictione sine causa. adõbar. in l. i. §. deniq. j. qõ vi aut clã. in fin. ¶ qõ not. dicit bart. in. l. senatus. in. j. q. j. de acu. ¶ oino bar. ¶ q ibi dixi in l. iulia. vez ꝑ bitorẽ. ff. ti. j. in fi. vi. col. adde Bal. consil. lxxvj. lib. iij.

d ¶Estimationez. sed bar. in. l. commodato. §. fin. tenuit etiã cõpetere vtile actionem in rẽ. de quo vide p bar. in. l. i. j. ꝑ eũ ptoze.

e ¶Cõdicit. Vide Alex. consi. cij. colum. iij. vol. j.

f ¶Repeti. Et de hac materia per Bal. in rub. soluma. ¶ ibi qd in dote ¶ qd in arris et qd in donatione ¶ tam p matrimonio contracto. de futuro ꝙ ꝑ contrahendo.

ob ligatio vsurarum: sed quando ab initio fuit valida principalis ¶ accessoria restitutio in integrũ nõ esset tante potentie qõ tollat accessoriã. vt. l. j. ij. C. de fideiuss. mino. ¶ hic. ¶Ad finẽ opp. omne qõ debeka naturaliter põt cõpensari. vt. l. etiã. j. de cõpens. sed hic debetur: quia põt fieri restitutio in vsur. ergo ꝛc. Solu. glo. dicit nõ debetur ante restitutionem petitam ¶ ideo nõ põt cõpensari. ¶ Sz quid dices de alio ꝙ debereẽ indicis ꝛ officio ꝑ posset in cõpensatione deduci. Rñ. officiũ iudicis per qõ concedit restitutio hz tollere quoddam obstaculum quod obstat de iure cõmuni. alias non daretur restitutio. vt. l. in causa. §. de mino. ideo de eo nõ põt opponi cõpensatio donec illud obstaculum omnino tollat: sed si alias directo deberetur per iudicis officiũ posset in cõpensationem deduci. vt. j. de compensa. l. si ambo. §. peñ. l. fi. ¶. l. pecuniam. j. de fur. l. si seruus. §. j.

¶De condictione sine causa. Rubri.

¶Cõdictio sine causa licet sit generalis tamen est species ab alijs separata.

Condictio sine causa ꝙ cõcurrat cum condictione certi ¶ incerti.

Hec condictio quando habeat locum in contractibus innominatis.

Set hec. Hec est specialis condictio ¶ concurrit cũ condictione indebiti ob causam: ¶ ob turpẽ causam. b. d. In text. ibi est ¶ hec species conditionis per se distincta ab alijs conditionib⁹: ¶ si queratur in quibus casibus hz locum. Respondetur si quidem sine causa ꝛc. vt in tex. ¶Oppo. qõ hec ¶ conditio non sit specialis. imo generalis: qz concurrit cum alijs vt hic patet in text. Solu. qõ hic dicit est species conditionis. expone vt dixi qõ est species distincta ab alijs. licet hec generalius competat ꝙ cõpetant ille. ¶Quero vtrum ¶ hec conditio habeat locum in contractibus⁵ noiatis: ¶ videẽ ꝙ sic. vt hac. l. breuiter quãdo ista cõditio cõcordat cũ cõdictione ob causam non hz locũ: sed alias põt habere locum in cõtractibus nominatis vt dicam. j. l. pgi. ¶Venio ad ver. qui aũt. ¶ opp. de. l. si nõ sortem. §. libertus. ff. titu. j. solu. vt in glo. ¶Venio adver. sine aũt. ꝛo ꝑpo. de. l. cum filius. §. heres. de leg. ij. gl. nõ soluit tu dic ꝙ hic deuenit ad talẽ finem qui ie nõ cõpatitur cuz puncipio vnde parja sunt ab initio non fuisse vel ex postfacto ad talẽ finem deuenisse in cõtrario deuenit ad talẽ finem q se cõpatitur cũ principio. ¶Opp. ff. ti. j. l. fi. Solu. ibi non deuenit ad non causam anteꝙ restitutio petatur.

¶Condictio sine causa qñ detur contra ea que veniunt in sententia.

Per condictionem sine causa cõdicitur estimatio soluta.

An soluenti estimationem rei debeat cedi seu redi actio. remissiue.

Si fullo. Si res ꝓ qua solui estimationẽ ei a quo causam habeo ad eum redeat põt agi actione ex ea co cõtractu vel cõdictione sine causa ad rem solutã. b. d. ¶ est multũ no. ¶Op. solutũ per sniam nõ repetit⁶. vt. d. l. j. C. de cõdi. indebi. ¶. l. si fideiusso⁹. §. in oibus. j. manda. Sol. dicit glo. hic fuit conuentus extra iudiciũ: vel dic ꝙ cõtraria loquuntur in condictione indebiti. hic in ꝙdictione sine causa. qõ not. quia cõdictio indebiti nõ datur ꝓtra sententiã: sed cõdictio sine causa sic ita intelligunt glo. nostre hic. ¶ in legibus contrarijs: ¶ in. l. si fine. §. i. j. rẽ ra. ha. doc. ¶ moderni dicunt aliter ¶ melius qõ nulla condictio datur contra ea que venerunt in sententia. vnde si per condictionem datur male iudicatum cõditio cessat vt. l. j. C. de condi. inde. ¶. d. l. si fine. §. sed quod per iudicem: sed quando ꝓ conditionem nõ dicitur iniusta sniа. sed dicit qõ causa sententie deuenit ad nõ causam: tunc datur cõdictio sine cã: ¶ hic est casus hic. nam fullo confitetur se condẽnatus: ¶ bene condẽnatum. tamen de nouo res peruenit ad dominũ: ¶ sic dicit causam deuenisse ad nõ causam. Sed si veniret cõtra sententiã nõ audiretur per condictionẽ sine causa sicut nec ꝓ condictionem indebiti ita no. doct. in. l. j. C. de condi. indebi. ¶ bene. ¶Oppo. conditio nõ debet habere locuz vbi cõpetit actio ex eo contractu. vt. §. titu. j. l. qui inuicem. Solu. ibi in cõdictione indebiti: hic in cõdictione sine causa. vel verius dico ꝙ iste actiones competũt ad diuersa. nã ꝑ condictionem sine causa cõdicitur estimatio soluta. vt hic per actionez ex eo contractu agitur alternatiue ¶ reddat rem vel estimationem vt. l. in cõmodato. §. fina. j. commo. ¶ ibi videbitis. ¶Oppo. qõ nõ habeat locum actio personalis sed publiciana vel vtilis in rem. §. de rei vend. l. si culpa. Sol. dicit gl. ibi soluit estimationeb⁹ ille qui a nõ domino causam habebat hic soluit estimationẽ ille qui a domino causam habebat ¶ intelligit ℣. hoc esse verum si post solutam estimationem res peruenit ad fullonẽ anteꝙ reuerteretur ad dominũ. ita no. ipse extra de reg. iur. c. ꝓ o possessore. in. v. q. lib. vj. quod quantiũ ad. l. nostram est diuina re. dicam de hoc in. d. l. si culpa. tu tamen tene solu. glo. hic posita. ¶ eius ratio est quia ille qui habuit causam a me vt cõmodatarius fullo: et similes conueniuntur ratione culpe: ¶ ideo soluẽdo estimationẽ videtur soluere estimationem culpe ¶ rei: ideo eis nõ datur in rem vtilis sed personalis vt hic dicitur: sed ille qui causam nõ habet a me conuenit ratione rei tanꝙ possessor: ¶ ideo soluendo videtur soluere estimationem rei. vt rei. non vt culpe. Ita intellegit Hugo antiquus glossator: hz glo. nõ referat vt dicebat Jaco. but. ¶Quero vtrum debeat ¶ actio cedi seu reddi ei qui soluit estimationem rei. glo. tangit hic. ¶ ℣. in. d. c. ꝓ o possessore. ¶ in. l. is quis dolo. §. de rei vendicat. ego autez dixi in. l. in depositi. j. de re iudi. dic vt ibi.

¶Idem iuris quod est de toto ad totũ est de parte ad partẽ. ¶ nu. 3.

Obligatio sine causa qñ sit ipso iure nulla.

Condictio incerti an sit ꝓprium nomen actionis.

Si sine. Qui sine causa in totũ vel in partẽ obligatur liberationem cõdicit. ꝺ. b. d. ¶ sic. q. qd iuris est ¶ de toto quo ad totum idez est de parte quo ad partem vt hic. ¶. §. de rei vendi. l. que de tota. ¶Oppo. qꝛ nõ sit necessaria conditio cum obligatio sine ¶ causa sit ipso iure nulla. vt. l. cũ de indebito. in fi. j. de ꝓba. So. intellige quod hic fuit causa expressa que in veritate erat nulla: quando autem causa non exprimitur. dicitur in. l. hactenus. j. de consti. pecu. ¶Oppo. et videtur quod ¶ non sit idez iuris de parte quo ad partem quod est in toto quo ad totum vt. l. quam diu. C. de distrac. pign. glo. non soluit. tu solue quod in his que sunt omnino diuidua idem iuris est de parte quo ad partẽ quod est de toto quo ad totum. ita loquitur hic sed in his que aliquo modo sunt indiuidua hec regula nõ procedit. vt in. l. cõtra ꝓ. ꝑ. b. d. tur in. l. executione. §. ꝓo parte. j. de verb. ob. ¶Quero vtrũ ¶ condictio incerti sit hic ꝓprium nomen actionis gl. dicit quod nõ: sed exponitur id est sine causa. quod dic vt dixi in. l. sed ¶ si me putem. §. i. §. tit. j.

Nihil refert. Paria sunt ab initio aliquid esse ¶ tale vel postfacto deueniri ad tale. hoc dicit hec. l.

¶Dos data occasione matrimonij illiciti qõ non contrahitur quando possit repeti.

Argumentum a contrario sensu non sumitur quando resultaret ꝓ ꝓnus intellectus.

Dos data ꝓ matrimonio illicito de facto contracto quando possit repeti.

Iuris ignorantia qñ excuset quo ad penam adulterij.

Titulus dotis quod sit onerosus.

Aunculo. ¶Ista est fortis. l. ¶. h. d. Datum ob causam impossibilẽ de iure causa nõ secuta de facto cõdictione sine causa repetitur. b. d. Primo loqtur quando matrimonij erat ꝓhibitum ratione consanguinitatis. secundo quãdo ratione affinitatis. secunda ibi nouerca.

¶Ista materia habet duas partes. primo quando spõsalia fuerunt facta nec matrimonium copulatum: ¶ de hoc tractat ꝓma glo. secundo quando matrimonium fuit de facto contractum ¶ copulatum: ¶ de hoc tractat secunda glo. ¶Quero ergo ¶ reuoco in dubium casum istius. l. videlicet quando dos ¶ datur nomine matrimonij illiciti quod non cõtrahitur. an dos possit repeti⁶ in glo. sunt opi. ſ. tres. prima quod possit indistincte repeti si dans fuerit sciens siue ignorans: et hec fuit opiñ. Azo. sine placentini. quod ꝓbatur per. l. istam. in eo quod dicit vtiusq; turpitudinem versari. Si enim fuisset ignorans nulla esset turpitudo. secunda est opinio quorumdam que recitatur in fin. gl. quod hic intelligatur de ignorante ius vel factum: nam si sciret ius vel factum nõ posset repetere arg. C. solu. matri. l. si ignorans. sed hec nõ est vera nam hic dicit aunnculo ꝛc. et sic coniuncte persone. vt. l. octani. j. vnde cognati: nec ob. l. contraria: quia ibi ¶ nõ debet sumi arg. a cõtrario sensu qꝛ resultaret ꝓ ꝓnus intellect⁹. tertia fuit opi. glossatorũ nostrorũ distinguitur aut

tur aut sciuit ius ¶ factũ ¶ indistincte non repetit aut sciuit factũ ¶ ignorauit ius. ¶ tũc matrimonio nõ secuto repetit. hic est casus hic. ¶ in. l. j. de cõdi. ob cau. ¶ in. l. si tutor. de interdi. matr. nam quando vter⁹q; sciuit nõ est honestũ ꝙ illa possit repete ex cuius scelere ꝓnuntiatur nullũ. vt. §. de cõdi. ob tur. cau. l. j. §. fi. ¶. l. seq. nec ob. tex. qui dicit in delicto pari. qz illud refert ad extrinsecos non ad casus positos in hac. l. ¶ista tenẽt doc. cõmuniter in. l. qui cõtra. C. de inceſt. nupt. ¶ in. l. j. C. de cõdic. ob tur. cau. mihi videt ꝙ tam opi. pla. quam glossarũ saluari⁸ possit: nam qñq; contrahuntur sponsalia ¶ dos datur: nec tñ mulier nubit sua sponte qz nõ vult tunc repeti per condictionem sine cã etiã si fuerit sciẽs ius ¶ factũ. hic est casus hic ſm opi. glo. pla. ¶ in veritate ter. hic voluit hoc dicere dũ dicit hac ratione fortassis ꝛc. Si vero poneremus eã ignorare tunc nullus diceret eã esse in delicto vel turpitudine: ¶ sic argumentũ inrisconsulti nõ pcederet. Preterea in ꝙdictione ob turpem cãm dz inspici ꝓxima causa non remota. vt. l. iij. §. sed qõ meretrici. §. de cõdi. ob tur. cau. ſz hic ſi inspicis cãm ꝓxima. ſ. dotis nõ est turpis ſz magis est nulla ſz matrimonium qõ est cã remota ſi copularet esset turpe. ¶ ista est ratio quam inrisconsultus hic assignat nõ ꝓpter ignorantiã: sed qz cã nõ est turpis. Preterea qñ delictũ nõ perficitur qz qs nõ vult cessat pena. vt. l. q falsa. j. de falsi. fa. de in off. testa. l. papi. §. meminisse. ¶ de bo. lib. l. qui cũ maior. §. accusasse. ¶. l. in seruitute. §. petisse eo. ti. sed cõtra hoc facit qz cõtrahendo sponsalia videtur delictũ perfectũ. vt. l. nõ solũ. §. quis. j. de rit nup. Solu. fateor qõ sponsalia sunt ꝓhibita et sunt nulla sicut matrimoniũ. non tñ imponitur il la pena si qs a ꝓpositis ꝺpõte recedat ita loqtur hic. Item põt pcedere opi. ℣o. si poneremus ipsa sponsalia esse ꝺcta ¶ matrimoniũ p verba de presenti. ita ꝙ fuerit necesse qõ per sententiã e pi. ꝓnuntiaretur nullũ. ¶ sic pars sua ipõte nõ recessit. Istud ꝓbatur in. l. cũ hic status. §. fi. j. de dona. inter vi. ¶ vxo. ¶ ibi glo. parvula q̃ intelligit in matrimonio ꝺcto p verba de presenti. ¶ qõ hic glo. intellexerit sic apparet ex verbis eius dum dicit. quõ dotẽ repetit illa cuius scelere ꝓnuntiatur nullũ. ¶ sic presupponit ꝙ matrimoniũ fuerit ꝺctum p verba de presenti. ¶ ꝓnuntiationẽ esse necessariã. argu. d. §. accusasse. ¶. d. §. meminisse. ¶. d. §. petisse. §. alleg.

¶Venio ad ſcõam glo. ℣ ic dicit nec nupsit. ¶ ꝙro quid si nupsit ¶ de facto copulatũ est matrimoniũ an possit dotem repetere gl. dicit ꝙ si scivit factum licet errauit in iure nõ põt dotem repetere sed applicatur fisco. vt. l. qui contra. C. de incestis nupt.

¶Cõtra hoc op. nã ad impediendũ cõdictionem ob cãm nõ sufficit qd de facto sequi. vt. l. iij. §. si liber homo. §. de cõdi. ob cau. Sol. dico ꝙ nõ impedit ꝙdictionẽ ob cãm. tñ illa nõ datur mulieri: sed applicat fisco. cũ ipsa reputeẽ indigna. vt. d. l. q cõtra. ¶Itẽ op. ad predicta. j. de adult. ᵇl. si adulterium cum incestu. Solu. ignorantia ¶ iuris excusat ꝙtum ad penã adulterij ¶ incestus vt ibi: non quantum ad penaz amissionis dotis. vt hic. Ego sum in ℣tia opi. a glo. ¶ a doc. in ista materia p cuius euidẽtia debes scire. qñq; dans dotez errat in iure ¶ in facto ¶ sine dubio põt repetere ꝙdictione ob cãm ¶ sine causa. vt. ff. fol. mat. l. si cum dotez. §. fin. ¶. l. si sponsa. ¶. l. dotem. j. de iure do. qñq; scivit ius ¶ factũ ¶ ℣git incestas nuptias. ¶ tunc sine dubio perdit dotẽ ¶ etiam patitur penas de qbus in aut. incestas. C. de incest. nup. ¶ in corpore vnde sumitur. qñq; querit⁸ an error iuris excuset a pena. et videt ꝙ sic. cũ distinctione tñ que ponitur in. d. l. si adulteriũ cũ incestu. j. de adul. qñq; querit⁸ an excuset a pena cõtrahentis incestas nuptias. ¶ hic adverte quedã est pena qõ matrimoniũ fit nullũ. et in hoc nulla est excusatio vt. l. j. C. de interdic. matri. quedã est pena qõ filij sint nõ legitimi. ¶ in hoc põt esse excusatio. vt ex parte ignorãtis dicunt⁸ filij legitimi. vt. j. de ritu nup. l. qui in pumicia. §. j. et qõ no. in. l. qui cõtra. de incest. nup. quedam est pe-

a ¶Saluari. Sed tu cogita qz ista opi. placetini nõ video posse saluari. primo qꝛ si mulier soluit sciens ius ¶ factũ soluit ex cã de iure ipossibili q̃ cã licet nõ sequat ipedit tamẽ repetitio. l. d. ctam. C. de condi. ob caus. ¶ qõ not. in. l. si militẽ. e. tit. scõo cõtra hoc facit multũ. l. cuius per errorẽ. de regu. iur. et per ista esset rũsuz ad motiuum Bart. ideo cogita. ¶ ista materia legit ¶ no. in c. ¶ si necesse. ℣o. inter vi. ꝑ bald. in rub. j. sol. mat. ¶.

b ¶De adulte. Et vide bal. in. d. l. q contra. in. ij. q.

c ¶Propria. Ad hec adde bo. glo. insti. de nupt. §. si aduersus. ſz bar. ff. ea. l. in ver. item põt. pducere. vide tur tenere contra qz ibi loquit quãdo sciebat factũ ¶ ignorabat ius. sic loquit hic. sed cõtra bart. fa. tex. ẽt in. d. l. q cõtra. ibi quo cõmodatum iuncta glo. in vers. dotũ. q̃ dixit ꝓ dote ꝛc. Itẽ ꝓbatur ¶ qrit amissio ꝓprij matrimonij nõ tñ lucri dũ ibi amittebat⁹ donatio ꝑpter traditã ab vxore viro. de hoc cogita.

d ¶In re furtiua. ⁶Op. de legatarius. §. j. j. e. ¶. l. interdũ. §. qui tutelã. de fur. Sol. qõ dicit dño subaudi vel quasi. ¶Opp. j. de pig. act. l. si pig. Solu. dic vt in gl.

1 Furiosus ¶ infans qõ sint necessarij heredes.
2 Citari ꝙ non possit furiosus sed eius curator.
3 Contra infantẽ vel furiosum qualiter agi possit.

Condictione. Furtũ ꝛmittere põt ab actione ex alterius ꝑsona teneri. b. d. ¶Not. ꝙ furiosus ¶ infans sunt necessarij heredes. ¶Not. ꝙ cum eis nõ põt agi. ¶ sic no. non valere ¶citationem factam de furioso. sed debere citari curatorẽ. vt. j. dicã. ¶Opp. primo qõ habeat beneficium abstinẽdi. vt insti. de here. qua. ¶ dif. §. sed ¶ his. Sol. concedo. sed hic loquitur ſm rigorem iuris ciuilis non consyderato beneficio abstinendi. ¶Quero ¶ qualiter possum agere contra infantem⁶ vel furiosum. Rñ. ꝑ infante conuenitur tuto. vt. j. §. sufficit. de admini. tuto. ꝓ o furioso curator. vt. l. lucinius locusta. §. fina. de lega. ij.

¶In obligatione rez restitui potest res ipsa pete ti etiam si sit perempta.

Monachus decedens ante hereditatem aditam an illam transmittat ad abbatem vel monasteriũ remissiue.

Si condicatur. In cõditione furtiua habet ratio interesse consistẽs ꝛ lucro. ¶Nõ. id quod dicit si motuum hominem condicat quia in obligatione ¶ rem restitui potest peti ipsa res etiam reperempta. dicã de hoc statim. j. eod. l. in re furtiua. ¶Secũdo no. ¶ qꝛ si monachus⁸ decedat ante aditam hereditatem non transmittit ad abbatem vel monasteriũ facit. l. inde ueratius. in princip. ¶. §. j. ad. l. aquil. ¶ ibi dixi. ¶ in. l. j. de vulg. ¶ pupil. ¶ per canonistas in. c. in ꝓsentia. de ꝓba.

Si seruus. Hac actione tenetur dñs ex persona serui ¶ datur nõ alis in eo qõ ad dominum nõ peruenit. Idem in patre ex

¶Donach⁹. an monachus equiparetur filio vel seruo. ¶ vltra ista adde gl. ¶ ibi not. in. l. pedius. in fi. de arb. ¶ glo. in. l. si longius. in fin. de iudi. ¶ Bart. in l. tutor. de bo. pos. ¶ in. l. cũ heredes. §. fi. in glo. de acqui. pos. ¶ in. l. cuz bis. §. ea transactione. de transa. in. l. j. §. i. ¶. §. si seruus. de stip. ser. in l. ij. j. de acqui. here. Bal. in. l. j. C. q admit. ¶ in. l. si filius. C. de pact. et in. l. cũ aliquis de iure deli. ¶ in. l. cũ non soluũ. in prin. de bo. que lib. ad de Bald. no. i n. l. fi. in fi. C. quod cũ eo per bart. in. l. j. de vulga. ¶ pup. ¶ in. l. iij. de acquir. here. ¶. C. de here. insti. ¶ in. l. si alienam. ff. de hered. insti. in princi. hec scripsi post ro. in l. j. §. itẽ acqrim⁹. de acquir. pos. vide etiã Bal. in. l. seruus. commu-

ℨ contra bartolu. post Ripa clarum fulgosiũ tenec. the Jasys gremio de ni. 3ue 4 etn.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

nia de succes. vbi dicit q̄ seruus equiparatur monacho in his que possunt monacho adaptari et non in aliis. Bal. in quodam suo cōsi. quod incipit monachus quidam. in quo dicit quod tanq̄ volūtate carens equiparetur infanti. p̄ro quo videtur tex. no. in l. ij. in fi. iuncta l. idem in princip. ff. de in ius voc. Ubbas vero equiparatur patri tanq̄ legitimo administratori. scōm glo. in l. si pr̄eses. C. quomodo et quando iudex. quod limitat per Bald. in l. cum non solum de bo. que liber. et ex predictis adde a nota per cano. in c. cuz olim. de priuileg. el. ij. et Bal. b in. l. cum proponas. C. de here. in c sti. et per doc. magine modernos i. l. is qui heres. de acquir. heredi. ff. nec filij? et ibi bar. in. l. j. ff. per seruū et. l. quicquid. de d acquir. pos. et bal. in. l. ex repudiatiōe. C. de fideicōmis. Bart. in. l. ij. i ff. si. in fi. de sec. ta 2 bu. et Bal. et imol. e in. l. filio. in princ. de condi. et demō. Bal. in. l. deo nobis. in pennl. col. de episco. et cleri. Bal. in. l. seruus. C. de pac. et in. l. filius. eodem titul. et in. l. si liber. de condi. ob causam Adde cui equipa retur monachus vel seruo vel filio i Ange. late consi. f exvij. et consil. gc. per Bald. an reti g neat iura suita tis cōsilio. cccpvj. 2 incipi. monialis. b lib. iij. i

a ¶ Opem. an pr̄estans opē teneā k tur cōdictiōe furtiua. adde Innocen. in. c. querelā. de elect. refert an 10 ge. in. l. j. in princ pio. de eo p quem l factum erit per il lum tex. ac.

b ¶ De peculio. Adde et vide ibi Barto. 1

c ¶ Si p̄ro fure. in hac. l. cōcidit Dy. quem sequit bal. quod remittens iniuriam non videtur remittere ius consequendi damnū quod ex iniuria passus est. Ivnus. ff. si a me ff. de iuiur. et ibi Dy. et notat Bald. in leg. si tibi. ff. j. de pact. et Bald. in. l. si domus. ff. de serui. vbā. prædi. vbi dicit plus et fortius quod est de mente spec. in titu. de accu. ff. j. versi. sed si vulneratus.

c ✳ Andre. Poma. c ¶ Si p̄ro fure. Not. q̄ remittendo iniuriam non vi-

deo remittere damnum quod propter illam passus sum. d

¶ Persecutoriam. Vide ad glos. in. l. rei communis. ff. p̄ro socio. et in l. j. C. de furt. et in l. fina. C. de codicil. et Bartol. in. l. i. ff. vnde queritur. ff. de publi.

e ¶ Condictio. Et an actio furti et condictio furtiua possint eo libello cumulari. vide bal. quod fic. in lege tertia. C. de re indicata.

¶ Contra heredem. idem not. in l. i. in princi. ff. de actio. et obli. et insti. de actio. ff. j. et idēdicas si nō fuit furata res mea ff quasi mea vel mihi obligata. quia tunc incerti condictio datur contra heredem. sed. Bald. in. l. j. in. j. col. C. ne ex delict defunct. argu. l. e. ideo. ff. neratius. j. eodem.

¶ Varijs. ad istō posuit etiā vnum exemplum Bar. in. l. si me ✳ titius ff. eodem.

¶ Furtiua est. et iō dicit hic Bal. quod si statutum dicit quod de maleficio non possit cognosci post mēsem certe non poterit etiam de cōdictione furtiua. ad id tamē quod dicit Bartol. hic vide glo. et Bart. in. l. celsus. alias in. l. quod ab alio infra eodem. titulo.

¶ Quoties. Ad de tex. in. l. grece. ff. sed et si ex delic. j. o eſide.

¶ Figuris. Adde etiaz aliud speciale. j. eodem. l. si seruus. ff. fin. et ibi nota.

¶ In re furtiua. Sed quid si res non est perempta non tamen apparet an succedat obligatio ad estimationem. dic q̄ sic. secundum Bartol. et docto. per illum tex. in lege si cōstante. ff. si p̄ro soluto matrimo. facit lege cuz res. ff. penultimo. de legatis primo. et vltra ista videbato. in lege cum seruus. de cōdictio. ob causaz. et quod ndta. bona gloss.

in lege rei indicate. ff. primo soluto matrimonio. quam ibi singulariter ponderat Imol.

m ¶ Siue manifestus. Adde ad istā. l. Bar. in. l. fur est manifestus. in princi. de fur. et in. l. falsus. in prin. eo. titu.

Ex assidua

3 Ex assidua cōtrectatione rei furate absq̄ mutatione dn̄ij an nascatur noua actio.

4 Qui furatus est equum florentie et illum duxit bononiā quod poterit bononie conueniri.

6 Diuisio glo. in tres partes.

Sed nec legatarij.

Opp. q̄ legatario competat ista actio vt. j. de fur. l. si dn̄s. So. dicūt q̄d vere est ex noua cōtrectatione. vt ibi nō ex antiqua. vt hic. hec so. cōiter nō tenet: q̄ cōtra generalitatem 1 istius. l. q̄ solū permittit rei ven. vnde alij ꝺ dicūt q̄ ibi loquunt in actione furti que cōpetit legatario: hic in ꝺdictione furtiua que nō ꝺpetit legatario: et hanc tenēt oēs. Sed que est ratio differētie inter actionē furti et cōdictionē furtiuā. glo. ponit eam hic in fi. glo. dic vt in ea. ¶ Sed quero et reuoco in dubiū vtrū actio furti cōpetat legatario a et qualiter. in hoc sunt tres opi. vna fuit q̄ legatario cōpetāt due actiones furti. vna ex veteri. alia ex noua contrectatione. scōo q̄ legatario cōpetat tantū ex noua cōtrectatione. ei vero q̄ succederet titulo vniuersali cōpetant due. vna ex veteri. alia ex noua cōtrectatione. tertia opi. est q̄ nullo casu ex veteri cōtrectatione datur actio nouo dn̄o etiā 2 si succedat titulo vniuersali. Examinemus ergo ✳ istas tres opi. dico p̄ria opi. q̄d legatari? habeat duas actiones furti. s. ex cōtrectatione veterinā aliam ex noua cōtrectatione. pbatur in. l. si dn̄s. de fur. e. ti. l. si cū quis in bostiū. ff. j. hoc etiā pbat p̄ simile: nam si res subtracta reuersa est ad dn̄m et iterū ab eo subtrahatur cōpetunt eidē et eodem eunde et eiusdē rei occasione due actiones furti. vt l. interdū. la. ij. in p̄in. ff. de fur. glo. videt ista opin. tenere in. l. si abducta. C. de furt. sed in. l. si dn̄s. de fur. et hic rep̄obat eā et primo respōdet ad simile inductū de. l. interdū. q̄ ibi fuerūt duo furta cū possessio apud furem fuerit interrupta. q̄d nostra loquit q̄ possessio apud furez est cōtinuata. vñ ad ppositū nō facit illud simile. Preterea cōtra opi. predictā si veru esset q̄ legatario daret ex noua cōtrectatione actio furti et ex veteri esset ꝫtra. l. si heres. de ser. cor. et ideo glo. receđ it ab hac opi. qdaz tamen volētes hanc opi. sustinere respondent q̄d aliud in actiōe furti: ſz quicqd ipsi dicāt ista opi. est cōtra casum. l. si is q̄ rem. ff. de fur. vbi ex veteri contrectatione nō datur legatario actio furti. nō ob. l. si dn̄s. q̄ intelligo dari legatario ex noua cōtrectatione. vt ibi not. ¶ Scōa fuit opi. Hug. q̄d legatario detur actio furti ex noua cōtrectatione herediyero ex veteri tantū q̄n res esset legata. si vero res nō esset legata cōpeteret ex veteri et ex noua cōtrectatione. et sic haberet heres duas actiones furti. vt. d. l. si dn̄s. et. l. si qs cū in bostiū. ff. j. de fur. phat hoc gl. per similitudinē de herede furis qui ex noua ꝫtrectatione teneť furti. Ista opi. est 3 vera et eā teneatis. ¶ Sed cōtra hoc q̄d dicit dari duas actio. fur. op. glo. de. l. ei qui. ff. de fur. glo. solu nit multū notabiliter. et dicit ꝫ ex assidua cōtrectatione non nascitur actio furti. vt. d. l. ei qui nisi dominium sit mutatum. vt. l. si dominium. cum simi. et illud quod operatur rem ad dominū reuerti. illud etiam operatur mutatio dominij. q̄d est valde notandum. vt. d. l. ei qui. ¶ Et illud est multum notabile b ad. q. occurrentem quotidie. aliqs b 4 furatus est equum in ciuitate Florē. et duxit huc vtrum possit hic cōueniri. et videt q̄ non; quia ab initio est mihi nata actio et accusatio Florentie et assidua cōtrecta. nō nascit actio furti noua. vt. d. l. ei q. ergo ls hic cōtrecteť non poterit hic puniri. contrariū videť verū: nā sicut mutatione dn̄ij assi dua cōtrectatione noua nascit actio furti. ita mutatiōe dn̄ij hoc est iurisditiōis rei principalis seu mutatione territorij noua nascit actio criminalis ad vindictā publicā. ar. in. l. qui furē. ff. de sta. ho. et ideo tanq̄ de nouo cōtrectans poterit hic puniri. hoc idē dixi tibi in. d. l. si dn̄s. de fur. ¶ Cōtra illud q̄. ff. di. et legatario cōpetere actionē furti ex assidua cōtrectatione opp. ex tra glo. rei here-

ditarie nō possesse nō fit furtū. vt. l. hereditarie. ff. de fur. et vsuca. l. si homo. sed legatarius nō possedit rem. ergo nō ls furti actione. gl. in. l. si abducta. C. de furt. et in. d. l. si domo. dicit q̄ hoc ideo est. q̄ facto furis cōtingit ne legatarius rem possi 5 deret. Tu vero clarius p̄ declaratione istius passus dic. q̄ic; ille qui est dn̄s rei nō possidebat tpe c furti facti. sed ante possederat et tunc ei competit actio furti. vt. l. falsus. ff. si iacti. de iur. q̄ic; dictā rem nūq̄ possederat. et tunc aut facto furis impeditus ad q̄minus possessionē adipiscat. et cōpetit dn̄o actio furti. vt hic vides in herede et legatario vt not. in. l. si abduca. et in. d. l. si homo. aut id non contingit facto furis. sed alis casu. vt puta quia; ia cente hereditate rem surripuit vel post aditā hereditatē et ante possessionē apprehēsaz vel alio quo libet casu. tūc aut ista res a nemine possidebatur contēplatione seu respectu dn̄ij: et ei non competit actio furti. vt. d. l. hereditarie. aut possidebat ab aliquo contēplatione dn̄i. et cōpetit actio furti. vt d. l. si homo. de vsucap. et ex hoc pōt colligi ratio quare dn̄is cōtrectando rem pignoratā quā creditor nunq̄ possedit cōmittit furtuz et tenetur furti Certe ratio est: q̄ ls nō possideat creditor; possidet tamen ipse debitor. p debitore recognoscens illaz rem obligatā. vt. l. in actione. in fi. ff. de fur. et. l. si is qui rem. in p̄in. eo. ti. ¶ Dodo babes expeditā 6 T glo. in. l. sed nec legatarius. que q̄ fortis est ꝺz di uidi hoc modo q̄ primo format contrariū. de. l. si dn̄s. et illud solvit duobus modis. scōo in scōa soln. subintrat questionē qualiter actio furti trāseat ad successores et in hoc recitat tres opi. vltimo ponit rationem diuersitatis inter cōdictionē furtiuam et actionem furti.

1 ¶ In iudicijs fami. her. cōi diuidū. et finium regū. an transferatur dominium sine traditione.

2 Resolutio contractus iudicatur eius nature cuius contractus.

3 Dominium in societate vniuersali quod querat si ne traditione ita et in eius resolutione.

4 Si res emphyteotica diuiditur inter fratres an debeat solui laudemium et an possit diuidi dominio irrequisito.

Ideo.

Assumo glo. in verbo retineas q̄ alie pertinēt añ declarationē tex. ¶ Opp. q̄ hoc modo nō. pcedat: nam dn̄ium sine traditione nō transferť. vt. C. de pac. l. traditionibus. sed hic si res erat subtracta nō potuit trāsferi dn̄ium in socium. ergo remanet dn̄ium cōe sicut erat p̄ius: sed si diceres possessionē esse trāslataz ergo fuit reuersa ad dominū. et sic cessaret cōdictio furtiua. vt. ff. eo. ti. l. siue manifestus. in p̄in ci. glo. dicit q̄ ls fuerit translata possessio: fuit tamen inductus in possessionē. vel dic q̄ fuit tradita socio vel dic vt dicit glo. et istud ťest multū notabile si ef set verū q̄ speciale est in istis tribus iudicijs. fa. b her. fi. reg. et cōi diui. vt acquiratur dn̄ium sine traditione cū possessione sola. ar. insti. de offi. iudi. ff. certe ibi non dicit sine traditione. ¶ Quid ergo dicemus. sustineamus hanc glo. vos ꝺbetis scire q̄ resolutio cōtractus c iudicatur eiusdem naturę cuius est cōtractus. vnde sicut dolus dans causam cōtractui irritat contractū bonefidei. ita resolutionē ipsius. vt. l. de tute. et ibi no. C. de in integresti. mi. dixi vobis. in. l. in summa. ff. ti. ij. sed in societate T vniuersali hoc est speciale vt dn̄ium ꝛatur sine traditione q̄n fuit cōmunio. vt. ff. p socio. f tur l. i. ff. et no. j. p dote. l. i. in p̄in. eadē ratione in re solutione ipsius societatis que fuit per diuisionez transferat dn̄ium sine traditione vt hic. sed si poneremus rem vel hereditatē esse cōem aliter q̄ ex societate: tunc forte illud vltimū dictū glo. nō esset verū. sed debemus tenere precedentē so. ¶ Ulti mo teneamus menti banc distinctionē de eo qui g alienat voluntarie vel necessarie. q̄ facit ad multa et pbatur. ff. de dam. infect. l. cū postulassem. ff. fi. b z. l. peto. ff. prediū. de lega. ij. Sul. inducit in arg. 4 ad. q. si plures habentes fundum T emphyteoticū cōem diuidunt vtruz debeat portio statuta per. l.

¶ Verū. cōtra fa cit. l. diuisiōis platitū. de pac. et in. l. si diuisionū. C. faber. et. l. si ităruos C. cōia vtri. iudic. q̄ iura inducas p te sed ad ista iura rn̄deo q̄d loquuntur i pacto de non diuidendo q̄d qdez nō erat efficax nisi esset vestitū traditione. ſz iste tex. et gl. loquunť hic in snia adindicationis et diuisionis que efficacior est p ea q̄ habetur i. ff. si. insti. de offi. iudi. et in. l. ex hoc iure. de iusti. et iu. rnd transferat ex tali diuisione. vide bart. in. l. cū seruus. ff. de vsuca. et hic adde bal. in. l. j. C. cōmu. vtriusq; iudi. et vide bal. post glo. in. l. i. in fi. C. de inoffi. testa. adde ro. an si deꝺ ctu sit soluēda gabella debeat solui de diuisione cōsi. clxxxij.

¶ Cōtractus. vide Barto. in. l. de executi. in p̄in. ff. de pactis. et i. l. in sum. in p̄in. de cōdi. indebi.

¶ Pro socio. vide bar. in. l. traditionib⁹. C. de pac.

¶ Distinctionez. adde Bart. in. l. q rome. ff. duo fratres. de ver. obli. in. g. q.

¶ In argumenti. bi. ff. de trāsa. l. cū hi. vide bart. in. l. pater. ff. decē. de leg. iij.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

Andre. Poma.

a ¶Istam q̃ vide Alex. cõi. clxxx iiij. in. ij. co. ij. vo.

b ¶Ad restituendum. de hoc vide per Bal. z Imol. in l. scire debem⁹. de verb. oblig. in ſ. fi. allegat gl. in d. l. sed ſi me putẽ.

c ¶Si seruus. Et illud q̃ dz hic q̃ res estimatur cuz consyderatione illius dubij euẽt cõditionis fallit vbi illa ꝑditio cõ fisteret i morte alicuius q: ibi non estimatur. vt not. bal. i. l. j. in. ij. col. C. de pactis.

Andr. poma.

d ¶Si actor. Vide Franc. cremẽ. notabili suo. xxxi incipi. sepe istud contingit. z clvij. incip. vnus soci⁹ z Aret. ẽ. xviij. col. fi. v. volu. vbi dicit ecõtra.

e ¶Cum herede. hoc no. alle. bart. in. l. si seruuz. ſ. j. de verb. oblig.

a vlti. C. de iure emphy. Istam. q. ⁹ precedit alia. scz vtrum possint diuidere dño irrequisito. z videt q̃ nõ. q: sicut nõ possunt alienare alijs ita nec inter se. ar. ſ. de trãſa. l. cũ bi. ſ. ſi plures. In Iuium videtur per. l. volũtas. C. de fideicõ. qõ videt verũ quia rõ ꝓpter quã ꝓhibet alienare in extraneũ est q: il le extrane⁹ nõ hz necesse recognoscere dñz vt no. doc. in. d. l. fi. de iure emphy. q̃ ratio cessat q̃si vendit emphyteota socio suo vel fratri suo. ꝓ hoc facit q̃ nõ de feudis q̃ possunt diuidi exceptis quibusdam. vt. ꝛ. col. de ꝓhibita feudi alie. cimperialem. ſ. ducatus. nũc ad ꝓpositũ an dñs debeat habere portionem statutam p. o. l. fi. de iure emphy. dicunt quidã q⁹ dz habere a ꝓuocante z nõ a ꝓuocato. arg. huius. l. Iuuil. videt dicere indistincte qõ dñs nil debeat habere. ar. l. fi. C. de litigiosis. et in auc. de lit. ſ. i. facit. l. qui erat. ſ. familibercil. facit optime. C. mãda. l. ꝓ diuersas. put loquitur de cessione q̃ fuit inter heredes z socios cũ diuidunt nec obſt. distinctio huius. l. quia hoc ideo. q: poterat sibi ꝓuidere agendo condictione furtiua ante q̃ ꝓuocaret ad diuisionẽ: sed ille qui hz cõem fundum cum alio nullo modo potest ꝓuidere vt a cõmunione discedat niſi per diuisionez. z ideo semp videtur alienatio necessaria.

¶Cõdictio incerti est ꝓpriũ nomen actionis z competit vbi non cõpetit cõdictio furtiua. nu. ſ.

Cõdictio incerti q̃s cõpetat habenti ius in re z q̃ nõ est dñs z de triticaria z condictio. l. ſi coloni.

Contra ementem a fure rem a titio bona fide possessam quo remedio agatur.

Differentia inter condictionem furtiuam z cõdictionem incerti.

Meratius. in re in locũ ꝑdictionis furtiue cõpetit ꝑdictio incerti. h. o. ¶Opp. ſ. eod. l. j. Sol. ibi loquit de directa q̃ datur soli dño. hic de vtili. vel verius dic q̃ ꝑdictio incerti est ꝓpriũ nomen actionis. z ita cõiter itelligũt glossatores notri. z ꝓ huius declaratione tgl. hic. z in. l. manifestissime. ſ. sed cũ in scõa. C. eo. z in. l. nõ tñ. de petit. here. sic distinguũt. siquidẽ subtrahit res dño cõpetit ꝑdictio furtiua. vt. ſ. e. l. j. ſi nõ dño. z tũc aut hz ius in re vt creditor. z hz cõdictionẽ incerti. vt hic. aut nõ hz ius in re ſz possidebat. z cõpetit tricaria. z. j. tit. ij. l. j. in fi. z. l. ſeq. aut nõ hz ius in re nec possidet: sed hz detentationẽ tñ vt cõmodatarius vel depositari⁹. z sibi subuenit per actionẽ in factũ vel cõdictionẽ ex. l. ſi coloni. C. de agri. z cẽsi. gi. vel per officiũ iudicis. Alij vt Hugo. dicunt etiã in isto casu cõpetere ꝑdictionẽ incerti sed hoc nõ repetit. l. expressum. ideo videt recurrendũ ad ſ. dicta remedia. de qbus dixi. tene mẽti hãc glos. q̃ etiã nõ ꝓbãdo dñium agis ꝑdictione furtiua istis casibus no. in hac glo. ¶Quero hec. l. loquit q̃n agit cõtra furẽ ad quẽ res puenit cũ vitio. sed

3 sed qd si puenit sine vitio † vtputa rẽ a te possessa z emi a fure bona fide. istã. q. tangit gl. in. l. inciuile C. de fur. z in. l. manifestissimi. ſ. sed cũ in scõa. eo. ti. z Imno. egtra de resti. ſpo. c. sepe. tangit in. o. l. z non tantũ. in ꝓin. de peti. here. z in qualibet earũ danꝫ remedia in Iuũ. fa. qõ no. in. l. rez q̃ nobis. de acq. poſ. vbi dicit gl. qõ ꝓ possessione rei mobilis amisse nullũ cõpetit possessoriũ: hz intellige scz interdictũ. sed alia iuris remedia bene cõpetunt ad possessionẽ. vt in. l. ſ. alle. z dixi plene in. o. l. rem q̃ nobis. ¶Quero q̃ est differẽtia inter condictionẽ

4 furtiuã † z hãc ꝑdictionẽ incerti rũdeo in ꝑdictione furtiua põt actor cõcludere q̃ reus cõdẽnet ad

b restituẽdũ⁹ rẽ. Itẽ põt cõcludere ad dandũ sibi rẽ qõ est speciale odio furis: q: hz actor sit dñs tñ põt petere sibi dari. vt nota. insti. de act. ſ. sic itaq;. sed in hac ꝑdictione incerti petet solũ restitutionem. rei nõ aũt sibi dari cũ ipse actor nõ sit dñs. z ex ꝑ

5 dictis apparet † q̃ ratio est q̃ hic datur cõdictio incerti q: alie ꝑditionales speciales deficiũt. nã vt vidistis in ꝑdictionibus q̃ oriunt̃ ex negotio gesto. de qbus dictũ est in ꝓcedẽti lib. o vbi alie cõdictiones deficiũt recurrimus ad ꝑdictionem incerti. l. sed z si me putẽ. ſ. j. ſ. ti. ij. ita in ista ꝑdictione que oritur ex delicto vbi deficit cõdictio furtiua recurritur ad condictionẽ incerti vt dictũ est.

Exargento. etiã ſpecies fctã eꝛ materia mea venit in hac actiõe. z in ea habeẽ ratio meliotationis facta etiã ſumptibus furis. h. o.

1 ¶Veres est dñs rei legate sub condictione.

2 Si ius actoris perit etiam lite contestata iudicio pendente reus absolvitur.

3 Res q̃ tantum valeat q̃tum vendi potest: z quomodo hoc ꝓcedat. z nu. 7.

4 Vendẽs z ꝓmittẽs ꝓ suo dato z facto tantũ qõ etiã teneatur ꝓ facto illius cuius est heres. f

5 Exceptio superueniens pendente iudicio quãdo ꝓsit reo. remittitur.

6 Res an estimetur tantũ quantũ vendi potest.

8 Ea que superuenerunt post litem contestatam z ab initio impediussent ꝓcessum qõ impediãt reliquã partẽ iudicij si reus est paratus statim ꝑbare

c **Si seruus.** ¶Si actor pendente iudicio definit eẽdo minus facto suo vel autoris sui ius eꝛtin guitur. secus si facto furis z res estimat q̃tum vẽ di põt. h. o. ¶No. † q̃ heres est dñs rei legate sub

1 cõditione. ¶Scõo no. q̃ si ius † actoris perit pendente iudicio etiã lite contestata sequit̃ absolutio

2 ¶Tertio no. q̃ † res tñ valet q̃tum vendi põt.

3 d ¶Op. q̃ si actor⁹ pdat dñium absq; facto suo nõ cessat cõditio. vt. l. z ideo. in ꝓn. ſ. e. fol. hic vt pdere facto suo: q: ex oꝛpositione defuncti qs fingit

e esse vna z eadẽ persona cũ herede. c vide gl. z tene

f mẽti z no. q. f aliqs vẽdit rem † z ꝓmisit de suo dato z facto. certe ipse tenebit ex persona eius cuius

4 est heres. vt hic. q̃ tene mẽti. ¶Scõo op. de. l. inter oẽs. in ꝓin. de fur. fol. ibi loquit de actione furti hic de ꝑdictione furtiua. z ista est bona z notabilis fol. ita habuistis notatuz in. l. fine manifestus. in vlt. gl. ſ. eo. Alij dicũt q̃ hic desinit esse seruus actoris facto suo. ubi absq; facto suo: hz hec fo. nõ ꝓcedit in actiõe furti. hz ꝑdictiõe furtiua. ꝑbat. ſ. de act. z ob. l. q̃ciq;. ¶Tertio op. z vr̃ q̃ non pereat ius actoris quo ad offiñ: hz peat quo ad dñiuz lite pendẽte vt. l. ſi post acceptũ. ſ. de reivẽ. Sol. hic logitur q̃si perit facto actoris vel autoris sui. sec⁹ in

5 facto rei. vt ibi dicit tex. z ita logt. l. Iuia. bũc † aũt passum. ſ. q̃si ꝓsit reo exceptio superueniẽs pendẽte iudicio examinani ꝑte. j. de exce. l. j. ¶Opp. hic

6 d: q̃ res estimat † q̃tũ vẽdi põt ℈ imo dz estimari pinde ac si res legata nõ cẽt vel libertas sub ꝑditione relicta. vt. l. locũ. ſ. q̃dẽnatio. de tab. eghi. ſo. ibi nõ erat ius de ꝓsti hz ſperabat adesse z recedere in ꝑditiõis euẽtũ: hic ecõtra erat ius de ꝓsti hz ſperabat abesse z recedere in ꝑditiõis euẽtũ. rõnẽ diuersitatis dic vt ibi dixi. ¶Opp. ℈. ad. l. aql. l. in g

aglia. si deletũ. Sol. vt ibi q: ibi loquit q̃si delictũ cõmissum est culpa. hic q̃si dolo. z dixi plene i. o. ſ. cõdẽnato. ¶Vltio venio ad illud notabile q: res

7 tñ vz † quãtũ vẽdi põt q: itellige q̃tũ vẽdi põt. ſ. hoi sciẽti cõditionem rei. vt. l. mortis cã. ſ. fi. z ibi no. ſ. de do. cã mort. Itẽ intellige quantũ vẽdi põt hz cõiter et in loco publico intellige q̃tũ potuerit vẽdi plurib⁹ z plurib⁹ diebꝫ nõ vna die vbyno modo mẽto. vt. l. ptia rerũ. in fi. z ibi no. ꝓ gl. z ibi pleni⁹ dixi. ff. ad. l. falc. Itẽ dz intelligi q̃si tractat de estimatione rerũ mobiliũ hz q̃si tractat de estimatione alicuius rei imobilis fit estimatio fm glo. posita in. l. ij. C. de rescin. ven. dic vt ibi. ¶Quero si cõditio extiterit pendẽte iudicio dicit tex. q̃ sequi dz absolutio: quero a quo fiet absolutio vtr̃a petitione an ab instãtia iudiciali. glos. videt tenere qõ ab instãtia iudicij dñi dicit q̃ vlterius ꝓcedi nõ dz quasi dicat hec exceptio impedit ꝓcessum. qõ intel

8 ligẽt si reus est paratus ꝑbare statim fm qõ dixi in. l. nã z postea. in ꝓin. ſ. de iureiur. nam ea q̃ superueniunt post litẽ cõtesta. q̃ ab initio impediussent ꝓcessum impediunt aliquã partez iudicij. vt vidistis in. l. eleganter. ſ. si qs post. ſ. de condi. indebi. ¶In glos. sup verbo q̃si emptorẽ inuenerit ibi. sed ar. cõtra. j. ad leg. falcid. l. in lege falcid. dicit ſolu.⁹ qõ hic recipit sibi debitum nullo casu sol

g nenti ¶Questionem. z adde qõ idem volunt Pan. de cast. z Lud. in. l. ſtipulatio ista. de verb. oblig. ℈ tz cõtrariũ in. c. j. q̃ fuc. tenean. z vide ad hoc Ly. in. l. ſi ue. C. de neg. gest. z idẽ dicit Bal. ſi esset dictio taz̃ati na z idem esset cõtra ſi qs ꝓmiſit de suo facto tũ ve nit etiã factuz̃ ſui heredis. ꝓ quo vide etiã not. bal. in. l. ſi. C. de ẽpt. et tex. t. in. l. ſtip. ista. de ver. ob. qõ no. Adde qõ consuluit bal. ℈ ſil. lij. li. iij. de eo q̃ ꝓmiſit vendere fundũ et nõ velle teneri ni ſi ꝓ suo dato z facto tñ. et interim fecit sibi cedere iura vni⁹ mulieris cui ipse erat obligatus ad restitutionẽ dotis et fecit impẽſas i fundo an possit retinere fundũ iure cesſo z ob impenſas z cõclusit qõ sic. q: iste ꝓmiſit de facto suo tantũ z nũc venit tã ℈ nouus homo. ¶Et ſo. hãc glo. hic intellige quãdo ista voluntas defuncti secuta est post factũ secus ſi ante. vt no. bar. ꝓ illũ tex. in. l. ſi seruum. ſ. item ſi hõ de ver. oblig. z ad de glo. in. l. q̃ exceptionẽ. ſ. fi. qs. de condi. indebi. z ſimiliter alienans dicens se nolle tenere ſi niſi de facto ſuo. nihilominus teneꝫ de facto ſui ſucceſſoris ſingularis. o. l. ſtipulatio. ſ. hz ſi ſe. z tex. optimus i. l. ſi neceſſario. ſ. de vendẽdo. de pig. acti.

uenti ab eo restituendũ: sed vbi ibi restituere teneꝫ ſolnenti in casu falcidie imminẽtis: ideo ſibi cauet. ¶In gl. ibi. sed in ea ſpeciale. ſ. vt nõ fiat execution. j. tẽpora ſua: sed expectetur ꝑditionis euẽtus z est ratio: q: ibi agebat is cui nondũ ius competebat contra regulã. l. ſi pupilli. ſ. videamus. ſ. de negot. geſt. hic vero is cui ius de ꝓsenti cõpetebat: licet in futurum recedere debebat in conditionis euentum.

Cauereautem. alienti de restitutione nõ cauet. h. o. de hoc dic. vt. l. ex diuerſo. ſ. petitor. ſ. de rei vend. z in. l. litis estimatio. j. ꝓ emptore.

1 ¶Pars rei quando peti possit.

2 Bone mortuo quando possit peti cozium z carnes.

3 Petens plus debito q̃n perdat totam causam.

4 Condictio furtiua quod oriatur ex delicto.

a **Boue.** a Ifte est subtilis. ſ. a fure possuz̃ condicere rez̃ meã. z id qõ ex re mea supereſt. z qui cõ secutus est in totũ nõ bonis alius fuit fur cozij z carnis

b parte põt petere residuũ. h. o. ¶Not. q̃ possum petere⁹ rez̃ z etiam possum petere partes rei. ¶Opp. q̃ nõ ꝓcedit peti

1 tio partis † rei. vt. l. in cõmodato. ſ. duobus. j. cõmo. huius timoꝛe hic. ſ. legitur duobus modis. vno modo in diuersis ꝓsonis: q: alius fuit fur bouis alius fuit fur cozij z carnis quaſi contra eundẽ: licet possit agi ad totũ. nõ tamen potest agi ꝓ partibus. vt. l. cõtraria. z intellige hic q̃ partibus in tegralibus vt ſi vellez̃ petere vnũ pedẽ caput vel cornu. z ſi. sed ſi vellem petere partem quotaz̃ vt dimidia vel tertiã nõ est dubiũ qõ possem. vt. l. ſi ſtipulatus. j. de ſol. hec lec. vera esset donec totum duratin ſui integritate: sed toto diſſoluto per partes ꝓcedit alia lectu. ſ. vt iſte. ſ. intelligatur etiam in eadẽ persona. vt cõtra eum possit agi ad partes. nõ ob. l. contraria. q: ibi loquitur toto exiſtente in integritate ſua. hic facta partiũ ſeparatione. ¶Scõo op. ex noua cõtrectatione nõ nascitur actio furti. vt. l. ei qui. j. de fur. ergo noua contrectatione cozij nõ nascitur actio furti. Sol. fm ꝓmã lec. hoc operaẽ hic diuersitas personarũ. fm scõam lec. hoc operatur hic diuersitas rerũ. q: alia res est modo cozium z carnes q̃ esset bos. ¶Sed cõtra hoc op. ſi cozium z carnes videnẽ alie res ergo ſolutione facta. ꝓ boue nõ continget li

c beratio. ꝓ cozio z carnibus vel ecõtra: q: nil. pdest exceptio rei iudicate quãdo res sunt diuerſe. vt. l. cuz queritur. de ex cep. rei iudi. Sol. licet res ſit diuersa tamẽ est de ꝓmã. z ſic eadem fingitur: z hoc fm iſtam lec. ¶Sed tenẽdo ꝓmam iterum op. quando sunt persone diuerſe. nõ ob. exceptio rei iudicate. vt. C. res inter alios acta. per totum. z. d. l. cũ queritur. ergo ſi vnus ſoluit litis estimationẽ nullo modo ꝓdest alteri. glo. hoc nõ bene declarat tenendo iſtã lect. oꝑtet te dicere q̃ ille alius habebat causam a fure: z erat habiturus regreſſum contra eum. vt no. in. l. nec vllam. ſ. j. ſ. de pe. be. ¶Oppo. q̃ exceptio rei iudicate nunq̃ ꝓſit cõdẽnato. vt j. de excep. rei iud. l. z euidẽter. ſed hic dicit quod ꝓdest quare male. Solu. hic dicit q̃ fuit condemnatus z ſoluit meri

2 to ſibi prodeſt. ¶Venio ad ſecundam glo. z op. boue † mortuo non poteſt peti cozij z carnes. vt. l. mortuo boue. in ꝓn. de leg. ij. Sol. dicit glo. alind in boue legato z alind in boue ſubtracto. breuiter iſta eſt veritas. quandoq; vnum totũ integrale poteſt a me peti tanq̃ meum. tunc eo diſſoluto potero petere quamlibet eius partẽ. vt hic. quãdoq; possum petere vnum totum tanq̃ mihi debitũ aliena perſonali. tũc eo diſſoluto ſine culpa debitoris nõ possunt peti partes. vt in. l. contraria. dicit ibi. ¶Venio ad tertiam glo. z opp. qui petit plus debet repelli a petitione totius. vt. l. ij. ſ. item q̃ri

3 tur. de aqua quo. z eſti. dicit glo. hic erat deuentum ad eſtimationem que eſt diuidua. ibi de indiuiduo loquitur. certe ipſe bos quando peteretur dari dicit diuiduus per quotas vt. l. ſi ſtipulatus. j. de ſol. ¶Item op. q̃ debeat perdere cauſam ſuam q: plus petit. vt. C. de plus peti. l. j. z insti. de acti.

3 ſ. ſi quis agens. So. q̃ſi quis petit † plus debito absq; dolo

c debet obtinere quod probauit ſine dubio⁹ z hoc modo põt ꝓ intelligi q̃si vero plus petijt dolo: tunc ſiquidẽ deliquit in duobus. ſ. in plus petendo z in plus cautionem exigẽdo perdit totum. vt. o. l. j. C. de plus pet. alias ſecus. vt ibi no. ꝓ docto. z per canoniſtas in. c. j. de plus peti. ita debet intelligi. o. ſ. ſi quis agens. insti. de act.

Quodabalio. Liber factus ex pete ri ☞rectatiõe ꝑdictione furtiua nõ teneꝫ. h. o. ¶Dicit glo. q̃ ex. ſ. appa

4 ret q̃ ꝑdictio † furtiua nõ oriꝫ ex delicto. q: tunc nõ ga caput ſequtur: tu dic Iuũ. vt dixi in. l. ſi ꝓ fure. ſ. fi. ſ. e. hz in qbuſdã habeat aliquas ſingularitates inter quas est hec.

Sifurtum. In hac actione perſecutum interitus pertinet ad furẽ indiſtincte: sed in actionib⁹ deſcẽdẽtibus ex cõtractu habeẽ ratio culpe. fm naturã cõtractus. o. o. ¶Op. ad ſcõaz partẽ z videt q̃ cõmodatarius

d teneaꝫ de caſu. vt. l. ſi vt certo. ſ. ij. j. cõmo. Solu. illud verũ ſi culpa vel mora preceſſit. mirabile est hoc cũ hic preſuppona mus furtũ esse factũ. ergo culpa z mora preceſſit. vt. l. in re furtiua. ſ. eo. z. j. eo. l. ſi. vnde Jo. bu. videbaꝫ fateri z tariũ z dicit q̃ hic dicit in tex. z glo. intelligaꝫ fm naturam actionis cõem cõmodati z depoſiti nõ referẽdo nos ad caſuz̃ po a ſitũ in tex. sed hoc videt mihi cõtra mentẽ huius. l. ideo dico q̃ etiã in caſu huius. l. ſi agerẽ cõmodati vel depoſiti nõ haberetur ratio culpe. nam culpa q̃ fuit cõmiſſa in vtendo nõ fuit ordinata ad caſum. z ideo nõ facit cõmodatarii vel depoſitarium teneri de caſu. vt. l. ſi vehenda. ſ. i. j. ad. l. rho. b de iactu. z ibi no. z. l. z in totũ. j. de impen. in re do. fa. z idem dico in mora. nam q̃uis ſit in mora quo ad cõdictionẽ furtinam nõ tũ est quo ad actionẽ cõmodati vel depoſiti. ¶Op. c de. l. j. ſ. fi rem. j. depoſi. Sol. ibi cõmiſit furtũ in vendendo. hic in vtendo. Et ibi deliquit circa totam rem. hic tantũ circa vſum eius. vt. l. qui iumenta. j. de fur. z ibi no.

1 ☞Mora furis quod purgetur oblatione z nouatione. d

2 Rem meam q̃ possim ſtipulari a fure.

3 Mora precedẽs qualiter ꝓ ſtipulationẽ purgeꝫ. remiſſiue.

Furi. e Oblatione z nouatione purgatur

e moꝛa ſ furis. h. o. ¶Oppo. de. l. qui ecẽ. in ꝓin. de ſol. Sol. dico q̃ quãtum ad purgandum moꝛa nõ refert inter oblationẽ z nouationẽ sed q̃tũ ad liberationẽ inducendam differt. vt hic no. in ꝓima glo. ¶Opp. qõ quis nõ possit rem ſuã ſtipulari a

f fure. vt. l. nemo rem ſuã. de verb. oblig. So. dicit glo. qõ hic fuit ſtipulatus rem ſuam ſibi reſtitui nõ ſibi dari. vt. l. ſcire

2 debemus. j. de ver. ob. Alij dicũt qõ ſicut † qs a fure potest condicere rem ſuã. vt in. ſ. ſic itaq;. insti. de act. ita potest ab eo ſtipulari ſibi dari. z hoc modo intelligunt. o. l. ſcire debemus. dicit ibi. ¶Op. q̃ ſit differentia vtr̃ii res ꝓſens

f vel abſens. f vt. l. qui decem. ſ. idem reſpondit. de ſolu. Sol. dicit gl. notabiliter hic ſtipulatio fuit interpoſita animo nouandi quo caſu non refert an res ſit preſens vel abſens. ibi fuit interpoſita non aio nouandi. quo caſu refert an qs ſit b

3 preſens vel abſens. quod ſatis placet. tamen iſta † materia qualiter per ſtipulationem purgeꝫ moꝛa precedens eſt multum difficilis. quam dic plene. vt. l. ſi rem. j. de noua. tãgitur plene in. l. enim qui. ſ. fi. de ver. oblig.

1 ☞Creditor falſius accipiendo ſcienter indebitum quando ſciat furtum.

g **Quoniam.** 5 Falſus creditor accipiendo ſcienter indebitum furtuz̃ facit et ꝑdictione furtiua ſoluenti teneꝫ. h. o. ¶Opp. ſi ſit furtũ ergo nõ transfertur dñium. z ſic ceſſat ꝑdictio in debiti. quia nemo condicit rem ſuam ꝛc. vt. ſ. vſufru. quẽadmo. ca. l. vlti. merito ergo per hãc. l. totus ille titulus de cõdi. indebi. videtur deſtrui. huius timoꝛe ſunt multe ſolutio. finaliter glo. intelligit hic quando quis labitur in perſona b z ſic in ſubſtantia perſone. idez̃ no. in. l. falſus. de fur. hz ☞ y. in. o. l. falſus. dicit q̃ hoc nõ est neceſſe. q: poſito q̃ nõ trãſferatur dñium habet tamẽ locum ꝑdictio. quia omnis con dictio degenerat cõtra furem. ¶Ego † in. o. l. falſus dicebã sic diſtinguendo quandoq; falſus creditor ſimulat ſe credi

1 torem z inducit debitorem ad ſoluendum ſibi. z tunc cõmittit furtum. videtur enim ſoluere ſub ea cõditione ſi creditor eſt. ita intelligaẽ dicta. l. falſus. z hic. vbi tex. ſonat hoc quãdoq; debitor: ſua ſponte vadit ad ſoluendum illo nihil faciẽte niſi recipiente pecuniam. z tunc non fit furtum. z dñium transfertur. vt in toto tit. de condictio. indebi. ratio quia debitor habebat ꝓ o constanti quod eſſet creditor. z ſic illa cõdictio ſi creditor eſt: non inerat. nec poteſt dici illud quod dicebam in. l. ſi procuratori falſo. in vltima glo. ſ. de condi. ob causam. videlicet quod in ipſo actu traditionis committatur furtum: licet poſtea immediate res incipiat eſſe creditoris. nam vt hic dicit tex. illud furtum parit condictionem furtiuam. ſed poſtea tranſlato dominio cõdictio furtiua extinguitur: quia voluntate actoris transfertur. vt. l. ſiue manifeſtus. ſ. fin. l. ſi ſeruus. in ꝓin. ſ. eo. ſed impoſſibile est qõ eodem momento condictio furtiua oꝛiatur z deſinat. l. titio cum moꝛietur. ſ. de vſufruc. ergo ꝛc. Alia que hic tangũtur in glo. ſunt clara.

Vlianus. Nec condictio daꝫ cum adiectione de peculio. h. o.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

a Licet. [a] Fur semper est i mora ideo ad eū semper spectat periculuz interitus b.d. Mo. q licet quis sit paratus suscipere iudicium per hoc mora non purgabit.

De condictione ex lege. Rubri.

Continua rubricam vt in glo.

1 Lex ista quod habeat locū etiam in legibus antiquis
2 Lex semper loquitur.
3 Ex legis dispositione qñ oriatur ius agendi.
4 Quando lex permittit an ei cui permittitur oriatur ex tali permissione aliquod ius.
5 Ex dispositione legis aliquid vetantis ad commodum alicuius ei tunc oritur exceptio ꝛ qñ actio.
6 Quando ex l. competit ius agendi vtrum sit actio vel officium iudicis.
7 Quando ex dispositione legis oritur actio vtrum sit condictio ex l. an alia actio.
8 Ex contractu emphyteotico oritur actio specialis ex emphyteosi.
9 Ex obligatione literarum non agitur condictione ex l. sed actione ex literis.
10 Ubicūq; lex vel consuetudo induceret nouum contractuz ex tali contractu oritur actio ꝛ nō condictio ex l.
11 Quando ex lege inducitur actio criminalis non dicitur cō dictio ex l. sed accusatio ex lege.
12 Qñ lex obligationē inductā declarat que actio oritur.
13 Si lex confirmat obligationem inductam an ex ea oriatur condictio ex l.
14 Condictio ex l. quod concurat cum alia.

[b] Obligatio. Quando per legem ciuilem inducitur obligatio immediate. nec exprimitur actio condictione ex lege. agitur. b.d.

Anteꝙ vlterius procedam. quero ex quo pla huius l. glo. ponit quedam exempla de iure antiquo digestoū. vt. l. ñ postulauerit. ff. fin. de adulte.

Contra istam lec. oppo. quia tex. hic dicit ex l. noua. ff. ille est lex vetus ergo non est bonum exemplum. huius timore quidam legunt hic hoc modo. si obligatio noua introducta est lege. sc3 veteri vel noua. et sic illud verbum noua determinat illud verbum obligatio. ꝛ hec est satis bona. Alij dicunt quod etiā. l. ñ postulauerit. est noua. omnis enim lex post legem duodecim tabularū potest dici noua. Certe qualiter dicatur lex noua non curo hic examinare. examinatur plene. ff. de regu. cato. l. pe. per glo. ꝛ Jac. de are. sed verus est indubitanter quod hec. l. habet locum etiam in legibus antiquis ꝛ etiam in nouis. de antiquis indugit exemplū in. d. l. si postulauerit. ff. ñ. ꝛ. l. extat. ff. quod me. cā. ꝛ. l. fin. ff. de reiven. fm illam lec. ꝛ in multis alijs legibus. Alij ponūt exēplum in legibus nouis. C. de dona. l. ñ quis argentum. ꝛ. C. de suffra. l. i. ꝛ de pet. here. l. ñ. de iure deli. l. scimus. ff. licētia ꝛ. C. vnde vi. l. ñ quis in tantam. ista sunt iura per glo. hic al leg. tamen sunt in. C. multe alie leges. videlicet de sac. san. ec. l. iubemus. de inde. l. christianis. quod me. cau. l. ñ p imprefionem. de arbit. l. ne in arbitris. de fideicōmiſ. l. ñ per vim vel alio modo. l. i. vnde vi. l. meminerint. ꝛ. l. mōētanee. ꝛ l. nō ab re. ꝛ. C. loca. l. ñ quis conductionis. de litigio. l. pen. ꝛ fin. ꝛ multe alie leges quas inuenire laboriosum esset potius ꝙ subtile. In aut. sunt etiā multe alie. vt aut. iubemus C. de episco. ꝛ cleri. ne filius p:o pātre. aut. habita. ꝛ nevgoa pro ma. aut. ꝛ omnino. ꝛ quomodo ꝛ quando. in aut. qui se mel. ꝛ qui po. in pigno. hab. aut. item possessor. ꝛ multe alie Possumus etiam ponere exemplum in statutis ciuitatis ꝛ. constitutionibus regum ꝛ principuz. Sed cōtra hoc oppo. quomodo potuit lex antiqua cogitare de futuris legibus. contra. l. iubemus. in fin. C. de test. Respon. non potuit cogitare specialiter sed generaliter sic. sicut pater potest cogitare de filijs sibi nascituris instituendo eos vel exheredādo. vt. l. gallus. per totam. l. de liber. ꝛ posth. ꝛ de testamen. milita. l. qui iure militari ꝛc. Item oppo. quia hoc videtur contra banc. l. que dicit si obligatio lege nona introducta est quod est temporis presentis, ergo non refert ad obligationes[c] introductas postea. vt. l. si ita. de auro ꝛ argen. lega. huius timore dicit glo. exponе hic est. i. erit. glo. ista habuit bonum intellectum: non tamē est necessaria expositio
2 sua. nam debes scire † ꝙ lex semper loquitur ꝛ semper est in viridi observantia. vt. l. arriani. C. de here. probatur in omnibus legibus incipientibus hodie ꝛc. ꝛ in autēticis dū dicit sed hodie hoc iure vtimur. vt. C. de appella. auten. hodie nam illud hodie intelligitur scilicet de illo die qnc illa. l. vel auten. legitur. ita hic. l. dicit si obligatio lege noua introducta est sufficit quod sit in presenti eadez die qua hec lex legitur quoniam semper loquitur non obstat. l. si ita. de auro et argen. lega. quia ibi loquitur in testatore qui semel tantum logtur. Expediti sum[d] de apparatu. l. nostre videamus ergo materiam huius. l. hic habemus tria quod ex dispositione. l. oritur ius agendi. Item quod istud ius agendi est actio. Item quod illa actio vocatur cōdictio ex lege. Quero ergo post ꝛ renoco in dubium † vtrum ex dispositione. l. 3 oriatur ius agendi. [d] ꝛ videtur quod sic. vt hic. Jn contrariū j. ad leg. falc. l. i. in principio. ꝛ. C. ne fideiusso. do. den. l. i. ꝛ. ij. ꝛ de rebus eorum. l. i. aduerte scitis quod legis virtus cōsistit in quatuor: imperare: permittere: vetare: ꝛ punire. vt. ff. de leg. legis virtus. vnde si quidem lex precipit imperando seu precipiendo: ꝛ tunc aut precipit aliquid quod respicit cō modum tantum eius cui precipitur ꝛ tunc non oritur actio nisi sicut. j. dicam. de. l. permittente. magis enim est permissio et consilium ꝙ preceptum. vt. l. sepe. de offi. presi. aut precipit aliquid ad commodum alterius ꝙ eius cui percipitur ꝛ tunc oritur ius agendi. hoc probatur in omnibus interdictis restitutorijs. vt. C. de ser. fugi. l. quicunq;. ꝛ. ff. ad. l. aqui. l. ij. cum multis simili. quandoq; lex permittit ꝛ hic aduerte aut permittit aliquid fiendum ab aliquo in se vel in suo: et tunc non oritur ius agendi: sed efficitur vt ille actus sit validus ꝛ impunitus. vt. l. in re mandata. C. manda. et. l. si constante. ff. si maritus. solut. matri. aut permittit quod fiat aliqd in alieno ꝛ oritur ius agendi. vt. l. vendito. ff. si cōstat. ff. cōia predioꝝ. ꝛ. l. i. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij. in fi. j. de aqua plu. arc. qñq; lex permittit fieri aliquid qō nō fit in loco. intellige vt loco cohereat: tunc aut illud venit tantum explicandum intra personam facientis ꝛ nō oritur ius agendi. exemplū in omnibus legibus que deferūt hereditates ex testameto vel ab intestato. nam non competit mihi ius agendi ad hoc vt habeam hereditatem: quoniam in meipso possum hoc expedire sola volūtate: tamen hereditate adita possum postea agere peti. her. si vero illud venit ex explicandū cū alio: tūc aut venit explicandum principaliter, ꝑpter se. ꝛ cōpetit ius agēdi: vtputa in casibus in quibus filius potest agere cōtra patrem. vt eū emancipet. vt. l. si lenones. C. de episcaudi. vel pater contra filiuz vt patiatur se. emancipare. vt. l. quidam cū filium. ꝛ ibi per doc. de verb. obli. quādoq; venit explicandum ꝑpter aliud: ꝛ tunc ius agendi nō competit: sed iusticit qō ille qui dz facere impleat ꝑ parte sua ꝙtum pōt. hoc ꝑbatur p omnes leges q̄ dicunt de obligatione ꝛ cōsignatione. vt. l. acceptam. C. de vsur. ꝛ. l. obsignatione. C. de solu. ꝛ. l. iure cini. de condi. ꝛ demon. Juxta predicta quero in casibus in qbus ius permittit aliquid non oritur ius agendi.
4 vt. ff. dixi an tei cui pmittitur dicatur cōpetere aliquod ius ex illa pmissione. an vero sit aliqua facultas facti: p:o cuius declaratione debes scire qō dicit de vsufructu formali: ꝛ cansali. nam vsufructus formalis est ius alienis rebus vtēdi ꝛ fruendi. vt. l. j. ff. de vsufru. vsufructus vero causalis non est ius: sed quedam facultas percipiendi fructus q̄ est dñs. vt. l. vtifrui. in prin. ff. si vsufru. pe. ifunc ad ꝓpositū quandoq; lex permittit[e] aliquid alicui facere p:o conseruatione iuris sui iam questi: ꝛ illud non est ius sed facultas quedā. vt. d. l. in re mandata. ꝛ. d. ff. si maritus. quādoq; pmittit lex aliquid facere ꝑ acquisitione alicuius iuris de nouo: ꝛ tunc
f est ius vt ius adeundi hereditatē. [f] ꝛ hoc apparet ex eo qō ei pscribitur vt. l. ij. C. de iure delib. Facultati aūt q̄ facti est nō prescribitur q: leges que loquunt de prescriptione vt. l. sicut ꝛ. l. cū notissimi. de prescrip. xxx. annozū loquuntur de prescriptione contra iura tantū: non cōtra facultates que facti sunt: ꝛ ideo doc. in illa. q. vtꝛ prescribat iuri offerendi remouunt vtrū ius offerendi sit ius vel facultas. de quo dicam. j. de pig. act. l. si rē. q. omnis. Qñq; lex vetat. † ꝛ tūc aut vetat aliquid ad cōmodum eius vel heredis eius cui vetatur.
5 ꝛ oritur ius excipiendi non agendi. vt. l. j. in prin. j. ad. l. falc. ꝛ. C. ne fideiuſ. do. dentur. l. j. ꝛ. ij. Jz solutione facta per errorem cōpeteret condictio indebiti: tamen illa non oriꝛ ex illa l. vetante ꝛ inducente exceptionē sed oritur ex quasi contractu qui celebrat solutione. vt. l. si in area. ff. de condi. inde. qñ ꝙ lex vetat aliquid ad cōmodum alterius ꝙ cui vetatur: et tunc sine dnbio oritur ius agēdi. hoc ꝑbatur in oibus interdictis, ꝓhibitorijs. vt. C. ne liceat potē. l. j. ꝛ. ij. C. nemini licere signa imponere. cum multis si. ꝛ predicta distinctio ꝑcedit quando lex prohibet factum. si vero ꝓhiberet exꝑresse ius agendi

a Oppo. Adde Bar. in. l. societatem. ff. arbitrozū. a in. v. col. in ver. qro quo iure ſnia arbitroꝝ. j. ꝑ so.

b Videndū. Ide bar. aliter dicē tem in rubr. C. eo. ꝛ in aut. dos data. ad fi. C. de don. ante nup. in verſ. b ſi affirmādo ſem- 6 per cōpetit iudicis officiū ꝛc. Ad de bar. idem tenē tē. in. l. j. in princi. ff. ſi quis ius di. ꝛ bar. in. l. j. ff. ptoꝛ. ff. de poſt. ꝛc.

c Andr. poma.

c Judicis. Vide feli. in. c. exceptionem. in. iiij. col. de except. ver. demū ſcias. Jaſo. in. l. ſi ſozoꝛ. C. de colla. Barba. cōſil. lij. alias. liij. in. xxvi. col. in. j. vol. ꝛ Jaſo. in. l. ea demuz. col. ij. C. de collat. vide ꝛ Alex. cōſil. co. ij. ad fi. ij. vo. ꝛ feli. in. c. ij. ad fin. poſt Pano. ibi de offi.

d Directo. adde bonum text. ꝛ ibi bart. in. l. metum. ff. qō met. cā.

e Judiciuz. vt. j. cōmo. l. j. in prin.

f C. ff. pretoꝛ. Oſtidez fit. vide bar. per illū text. in. l. arriani. C. de he.

g Videndū. per bal. in rubr. C. eo. ſed an ꝙdictio ex l. detur pro facto. vide bar. i. o. l. ex placito. in. xxix. q.

b Sicut. Item tz bar. in. o. l. ff. de pub. iudi. l. ſi.

i Emphyteoſis ꝛ adde q̄ ꝙdictio ex. l. qñq; concurrit cum alia ex diuerſo capite. l. q̄ties. de act. ꝛ obl. ꝛ ibi gl. ꝛ not. bal. in rubr. C. eod. in pe. col.

k Dicit. ſed bal. in rubr. C. eod. tz opi. glo. ꝛ doc. cōtra Bar. ꝛc.

ius agendi. vtputa ne actio petitione detur. ꝛ tunc eſſet indubitabile quod ſolum paratur exceptio. vt. l. ij. ff. ad velleia. et ad maced. l. i. ſed contra oppo. [a] vbicunq; lex dat ius excipiendi ibi reo cōpetit ius quoniam ſemper loquitur non obſtat. l. ſi ita. de auro et argen. lega. quia ibi loquitur in teſtatore qui ſemel tantum logtur. Expediti ſum[b] de apparatu. l. noſtre videamus ergo materiam huius. l. hic habemus tria quod ex diſpoſitione. l. oritur ius agendi. Item quod iſtud ius agendi eſt actio. Item quod illa actio vocatur cōdictio ex lege. Quero ergo poſt ꝛ renoco in dubium † vtrum ex diſpoſitione. l. oriatur ius agendi. [c] ꝛ videtur quod ſicut hic. Jn contrariū j. ad leg. falc. l. i. in principio. ꝛ. C. ne fideiuſſo. do. den. l. i. ꝛ. ij. ꝛ de rebus eorum. l. i. aduerte ſcitis quod legis virtus conſiſtit in quatuor: imperare: permittere: vetare: ꝛ punire. vt. ff. de leg. legis virtus. vnde ſi quidem lex precipit imperando ſeu precipiendo: ꝛ tunc aut precipit aliquid quod reſpicit cōmodum tantum eius cui precipitur ꝛ tunc non oritur actio niſi ſicut. j. dicam. de. l. permittente. magis enim eſt permiſſio et conſilium ꝙ preceptum. vt. l. ſepe. de offi. preſi. aut precipit aliquid ad commodum alterius ꝙ eius cui percipitur ꝛ tunc oritur ius agendi. hoc probatur in omnibus interdictis reſtitutorijs. vt. C. de ſer. fugi. l. quicunq;. ꝛ. ff. ad. l. aqui. l. ij. cum multis ſimili. quandoq; lex permittit ꝛ hic aduerte aut permittit aliquid fiendum ab aliquo in ſe vel in ſuo: et tunc non oritur ius agendi: ſed efficitur vt ille actus ſit validus ꝛ impunitus. vt. l. in re mandata. C. manda. et. l. ſi conſtante. ff. ſi maritus. ſolut. matri. aut permittit quod fiat aliqd in alieno ꝛ oritur ius agendi. vt. l. vendito. ff. ſi cōſtat. ff. cōia predioꝝ. ꝛ. l. i. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij. in fi. j. de aqua plu. arc. qñq; lex permittit fieri aliquid qō nō fit in loco. intellige vt loco cohereat: tunc aut illud venit tantum explicandum intra perſonam facientis ꝛ nō oritur ius agendi. exemplū in omnibus legibus que deferūt hereditates ex teſtameto vel ab inteſtato. nam non competit mihi ius agendi ad hoc vt habeam hereditatem: quoniam in meipſo poſſum hoc expedire ſola volūtate: tamen hereditate adita poſſum poſtea agere peti. her. ſi vero illud venit ex explicandū cū alio: tūc aut venit explicandum principaliter, ꝑpter ſe. ꝛ cōpetit ius agēdi: vtputa in caſibus in quibus filius poteſt agere cōtra patrem. vt eū emancipet. vt. l. ſi lenones. C. de epiſcaudi. vel pater contra filiuz vt patiatur ſe. emancipare. vt. l. quidam cū filium. ꝛ ibi per doc. de verb. obli. quādoq; venit explicandum ꝑpter aliud: ꝛ tunc ius agendi nō competit: ſed iuſticit qō ille qui dz facere impleat ꝑ parte ſua ꝙtum pōt. hoc ꝑbatur p omnes leges q̄ dicunt de obligatione ꝛ cōſignatione. vt. l. acceptam. C. de vſur. ꝛ. l. obſignatione. C. de ſolu. ꝛ. l. iure cini. de condi. ꝛ demon. Juxta predicta quero in caſibus in qbus ius permittit aliquid non oritur ius agendi.
4 vt. ff. dixi an tei cui pmittitur dicatur cōpetere aliquod ius ex illa pmiſſione. an vero ſit aliqua facultas facti: p:o cuius declaratione debes ſcire qō dicit de vſufructu formali: ꝛ cauſali. nam vſufructus formalis eſt ius alienis rebus vtēdi ꝛ fruendi. vt. l. j. ff. de vſufru. vſufructus vero cauſalis non eſt ius: ſed quedam facultas percipiendi fructus q̄ eſt dñs. vt. l. vtifrui. in prin. ff. ſi vſufru. pe. ifunc ad ꝓpoſitū quandoq; lex permittit[e] aliquid alicui facere p:o conſeruatione iuris ſui iam queſti: ꝛ illud non eſt ius ſed facultas quedā. vt. d. l. in re mandata. ꝛ. d. ff. ſi maritus. quādoq; pmittit lex aliquid facere ꝑ acquiſitione alicuius iuris de nouo: ꝛ tunc eſt ius vt ius adeundi hereditatē. [f] ꝛ hoc apparet ex eo qō ei pſcribitur vt. l. ij. C. de iure delib. Facultati aūt q̄ facti eſt nō preſcribitur q: leges que loquunt de preſcriptione vt. l. ſicut ꝛ. l. cū notiſſimi. de preſcrip. xxx. annozū loquuntur de preſcriptione contra iura tantū: non cōtra facultates que facti ſunt: ꝛ ideo doc. in illa. q. vtꝛ preſcribat iuri offerendi remouunt vtrū ius offerendi ſit ius vel facultas. de quo dicam. j. de pig. act. l. ſi rē. q. omnis. Qñq; lex vetat. † ꝛ tūc aut vetat aliquid ad cōmodum eius vel heredis eius cui vetatur.
5 ꝛ oritur ius excipiendi non agendi. vt. l. j. in prin. j. ad. l. falc. ꝛ. C. ne fideiuſ. do. dentur. l. j. ꝛ. ij. Jz ſolutione facta per errorem cōpeteret condictio indebiti: tamen illa non oriꝛ ex illa l. vetante ꝛ inducente exceptionē ſed oritur ex quaſi contractu qui celebrat ſolutione. vt. l. ſi in area. ff. de condi. inde. qñ ꝙ lex vetat aliquid ad cōmodum alterius ꝙ cui vetatur: et tunc ſine dnbio oritur ius agēdi. hoc ꝑbatur in oibus interdictis, ꝓhibitorijs. vt. C. ne liceat potē. l. j. ꝛ. ij. C. nemini licere ſigna imponere. cum multis ſi. ꝛ predicta diſtinctio ꝑcedit quando lex prohibet factum. ſi vero ꝓhiberet exꝑreſſe

diuerſas materias. vbi gratia lex ciuilis inducit contractum emphyteoticum nec eſt cautum quo nomine actionis agatur. vt. l. j. C. de iure emphy. quo nomine tunc actionis agatur. Poet. de bella pertica dicit actione prescrip. ver. quia illa. l. reſpicit principia legis. xij. tabu. Jſtud eſt falſum. primo ſm opi. ipſorum vltramontanorum qui dicit ꝙ actio preſcrip. var. non oritur niſi ex contractibus innominatis: ſed cōtractus emphyteoticus eſt nominatus. ergo ꝛc. tamen opi. eozum eſt falſa ideo non curo de ea. preterea iſtud eſt cōtra. l. iiij. l
b ff. de preſcrip. ver. quando contractus nullum habet nomen a iure ciuili vñ alij dicunt[a] ꝛ hec eſt cō munis opi. quod agatur cōdictione ex lege. l. j. C. de iure emphy. ſed contra: quia hec conditio habet locum quando obligatio inducitur ex lege vt hic: ſed ibi non inducitur ex lege ſed ex contractu: ꝛ modus inducendi ex. l. ꝛ inducendi ex contractu differunt in ſpecie. vt. l. obligamur. ff. lege. ꝛ per totam. l. de acti. ꝛ oblig. Preterea regula eſt ꝙ quoties contrahimus lucri faciendi cauſa oritur actio ex contractu. vt. l. actionum genera. ff. ex contractu. de actio. ꝛ obliga. Preterea dicitur in tex. inſtit. loca. ff. adeo. quod contractus emphyteoſis[i] ſit ſpecies contractus per ſe ſicut alij ztra ctus iuris gentium: ſed contractus nominati iuriſgentium eoipſo quod ſunt actionem producūt vt. l. iuriſgentium. in prin. ff. de pac. ergo cōclūdo † ergo quod ex contractu emphyteotico oritur quedam actio ſpecialis que vocatur actio ex em- 8
phyteoſi. ꝛ ſic denominatur a cōtractu. ſicut actio ex empto ꝛ locato ꝛ ſimiles. hic eſt tex. in. d. actionum genera. ff. ex contractu ꝛc. Aliud exemplū obligatione literarum que actio oritur gloſ. inſti. de lite. obli. dicit[k] ꝙ oritur cōdictio ex. l. idem dok
cto. in. l. in contractibus. de non nume. pecu. Ego 9
dico cōtrarium. nam ſcitis † ꝙ verbo rum obligatio eſt inducta de iure ciuili ſicut obligatio literarum. Item. l. dicit ꝙ non minus obligamur literis ꝙ verbis: nec eſt minozis efficacie vna ꝙ alia vt. l. nō figura. de acti. ꝛ oblig. j. ſed in obligatione verborum habemus exꝑreſſum ꝙ ſi quidem venit certum. agitur certi condictione ex ſtipulatione. Si incertum agitur actione ex literis vel ex literarum obligatione. vt ſic ſemper ex contractu agat non ex. l. vt. d. l. actionum genera. ff. ex contractu. de actio. ꝛ obliga. nec obſt. inſti. de lite. obl. in princi. vbi dicit ex numeratione: nam ibi non producit actiones immediate ex lege: ſed confirmat vel inducit illū moduz cōtrahendi verbis ex quo oritur actio vt dictum eſt: Aliud exemplū eſt in ſponſalitia largitate que eſt hodie ſpecialis contractus. vt in aut. vt ſpō. lar. in princip. poſita. C. de dona. ante nup. aut. eo decurſum. dico quod agitur actione ex ſponſalitia
10 largitate. vt. d. ff. ex contractu. ꝛ idem dico † vbicū k
q[k] conſuetudine vel ſtatuto induceretur aliquis nouus contractus vt agatur actione que naſciatur ex contractu. vnde ex eo contractu ſpeciali inducto ex conſuetudine dicerem agēdum eſſe actione feudi ſeu ex feudo quod idem eſt: ꝛ ita intelligo banc materiam et ſm predicta vides quod ad arborem Joan. eſſent addende alique actiones quas dimiſit. † predicta vera quando ex lege inducitur actio
11 ciuilis. nam ſi inducitur actio criminalis non de- m
bet dici condictio ex lege,[m] ſed accuſatio ex lege: nam crimina non puniuntur per actionem, vt in ſtitutā de publicis iudicijs, in principio. ſed cōdictio ex. l. eſt actio. ergo non datur ad puniēda crimina. Illi ergo qui dicunt ꝙ damnatus criminaliter ex forma ſtatuti eſt damnatus condictione ex. l. falſum dicunt. o igi plene in. l. infamē. ff. de publi.
12 iudic. Secundus principalis † caſus eſt qñ lex obligationem inductam declarat. ꝛ tunc aut decla

[a] Ubicunq; no. ꝛ adde Bart. in. l. oēs populi. de in ſti. ꝛ iur. in. v. qō. princi. ꝛ in. l. i. de pubti. iudi. in pe. col. ꝛ Bal. in rub. C. eo. vbi tz quod agatur ꝙdictione ex mozibus, ſed Bald. in. l. ij. C. qñ ſui. ab empti. di. tz qō nō oriꝛ actio ſui nois ex feudo ſed cōdictio ex. l. vel pſcriptis verbis ꝛ feudū eſt cō tractus innominatus. vt no. bal. in rubr. C. de rerū permu. ꝛ ad bart. hic an ex conſue tudine vel ex mo ribus vel ex ſtatu to oriatur condictio ex. l. vide bal. in. l. ex placito. in q. qō. C. de re. permu. ꝛ Bar. in. l. de quibus. in fin. de legi. ꝛ adde Bal. in. l. ſi. C. de leg. et bar. in. l. oēs populi. in. v. q. prin. ꝛ in. o. l. de qbus. ad fi. ff. de legi.

Andr. poma.

[m] Ex lege. Adde qō in criminalib[b] ppie dicit accuſatio glo. in. l. fin. in verſi. recipiat. in fi. C. de legi. de clarat Ange. in. l. ſi quis id qō. ff. de iur. om. iud. alex. in. l. viro. in prin. ff. ſolu. matri.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

rat eam inductam ex equitate alicuius certe legis aut ex equitate in genere. primo casu agitur in factum actione vel vtili actione de scēdēte ex illa. l.ª
b s. cuius equitatē respicit. exemplū. bꝫ. si qua. pau. fe. di. l. pe. ⁊ in actione in factū ⁊ vtili aquili. l. ité fi obstrictꝰ. s. ad. l. aquil. ⁊ per multas leges illius tituli. ⁊ in. l. qui seruandarū. §. j. ij. ⁊. iij. j. de pscri. verb. ⁊ sic potest intelligi. l. quoties. j. de prescrip. verb. §m vnū modū legendi ibi positū. Q̄nc̄ declarat lex obligationē subesse ex equitate in genere. ⁊ tūc ant ex delicto aut aliter: primo casu siquidem ex aliquo delicto noīato agitur actione in factum. vt. j. de fal. l. qui noīe. ⁊. j. p foc. l. nec quicq̄. Si vero est delictū innoīatum. tunc si quidē cadit in dolum bꝫ locū actio de dolo. vt. l. ij. C. de dolo. ⁊. s. de dolo. l. j. Si vo cadit in culpā agitur actione in factū. vt. C. ad exhibēdū. l. exhibitionis. ⁊. j. de prescri. ver. l. naturalis. §. sed si dedi. scdo casu q̄si agitur aliter q̄ ex delicto. ⁊ tunc aut ista obligatio est ad reddendū q̄d quis accepit. ⁊ tūc agēt
c 2dictiōe fine cā. vt. l. si ⁊ me ⁊ titiū. s. si cer. pet. ⁊. l. si eū seruū. eo. ti. aut principaliter ad dandū ⁊ tūc si q̄d est ista obligatio⁹ oritur ex aliquo gesto verbis. ⁊ bꝫ locū actio prescri. ver. q̄ largo modo potest dici in factū. vt. j. de prescri. ver. per totū. Sive ro ex aliquo gesto p aliq̄ factum. ⁊ tunc bꝫ locum actio in factū. cuius tenor: receptus est in variis aruiculis iuris vt. l. sancimus. C. de sa. san. ec. Ter
13 tius casus principalis est ⁊ q̄si lex cōfirmat obligationē inductā ⁊ tunc q̄nc̄ lex cōfirmat obligatio nem directo disponēdo in eā: ⁊ tunc nō oritꝫ actio ex lege seu 2dictio. sed oritꝫ ex ipsa obligatione vel
d ℈ctu. vt. s. dixi. ⁊ pbatur in. l. legitima. de pac. et. j. de ver. sig. l. lege obuenire. Si vo nō disponit directo in ipsam obligationem vel ℈ctum. sed ob ipsam vel ꝓpter ipsaꝫ: tūc bꝫ locū 2dictio ex. l. vt. l. si q̄s argentū. C. de dona. ⁊. l. j. C. de suffr. non enī confirmat ibi pactū donationis directo. sed propter pactū lex pducit actionē. Cōtra p̄dicta facit
e s. de arbitris. l. ne in arbitris. vbi dicit agēdū esse in factū vel cōdictione ex lege. vel vtili in rem. put facti qualitas postulauerit. ⁊ tñ lex ibi inducit seu confirmat obligationē. Pro cuius declaratione debes scire q̄ illa lex ponit vnū casum q̄si partes ⁊ arbitri iurauerūt. ⁊ tunc agitur actione in factū nō generali. vt glo. ibi dicit. sed in factū ex iureiurando: nam partes videntur iurare id esse verum q̄d arbitri dixerint. merito non agitur 2dictione ex lege. q̄ nō inducitur noua obligatio. ⁊ ita videt ibi sentire Bart. fil. postea ponit alium casuꝫ q̄si partes nō iurauerūt sed arbiter solus. ⁊ tunc competit 2dictio ex lege. q̄ ex illa inducit vtilis in rē de qua ibi loqtur: ideo nō facit ad ꝓpositum quia actio in rē nō p̄supponit obligationem. nos autem bic loquimur q̄n ex lege inducitur obligatio
e ⁊ per hoc etiā apparet⁹ q̄ tractatus vtilis actiōis q̄ datur ei cui est actio cessa. vel q̄ datur nobis ex contractu alterius nō ptinet ad hunc tractatum nam illa est simpliciter datiua non ex obligatione nos aūt loquimur q̄n ex lege inducitur obligatio.
14 Ultimo quero an ista actio possit cū alia concurrere. Rñdeo q̄ sic. tex. est in. l. quoties. j. de ac. ⁊ oblig. ⁊ ideo tex. hic dicit eadem. l. q̄ si alia lege oriretur non impediret hāc oriri. Et sic hec lex est multum bene examinata.

De condictione triticaria. Rubr.

Glo. cōtinuat rubricam ad precedētia. dicit in ea. ⁊ querit quare appellet triticaria. dic vt in ea.

1 Si certum petatur quod non sit ꝓpriū nomen actionis.
2 Conditio triticaria quare non competat pro pecunia numerata: sed pro aliis rebus sic.
3 Fratres minores accipiunt omnes alias res preter pecuniam numeratam.
4 Concidere rem suam q̄si quis possit.
5 Q̄si quis possit 2dicere per hanc actionem vsum fructum vel aliam seruitutem.

f Qui certam. Nec conditio locum habet p omni re: excepta pecunia numerata. siue certum siue incertum siue dominium siue possessio petatur. b. d. Primo ꝙqueritur vtrum si certum petatur sit ꝓprium nomen actionis. certe non vt. s. si cer. pet. dixi in rubri. ⁊ in. l. certi 2dictio. in prin.
1 Secūdo quero ꝙquare hec cōditio nō competit pro pecunia numerata sed pro aliis rebus sic. Possemus forte dicere q̄ ille qui indult. in. l. bāc 2ditionem fuit frater mino: ꝙ qui omnes alias res accipiunt preter pecuniam numeratam. ⁊ licet iste ordo tēpore illius. l. non fuerit. erat quidam philosophus qui erat talis conditionis quod pecuniam respuebat. vel verius ista conditio fuit introducta pro rebus quarum estimatio variatur ex tepore de facili. vt videbitis. j. eod. l. in bac. ⁊. l. si. sed estimatio pecunie nō variatur de facili. vt. l. nūmis. s. de in lit. iuran. ideo ad illam non porrigitur. ita dicit Huil. ⁊ bene.

Rem autem. Summani cū precedenti vel magis proprie ad bunc. §. summa sic. Nemo condicit
4 rem suam preter quam a fure ⁊ a violento possessore possessionem vero suam amissam quilibet condicit. Et declarem bunc. §. oppo. ⁊ notandum quod idem sit condicere dominiuꝫ a fure. ⁊ condicere possessionem. Si enim habet dominium quid aliud potest condicere nisi possessionez nudam. cum semel dominus non possit amplius fieri dominus. vt de acquir. possess. l. iij. §. ex pluribus. insti. de leg. §. si res proprias. ⁊. C. de legat. l. proprias. Pro cuius declaratione debes scire quod contra furem ⁊ contra violentum est inductum quod dominus condicendo petat rē suam sibi dari oportere. vt insti. de acti. §. sic itaq̄. sed si non esset dominus non posset petere sibi dari oportere. sed solū sibi restitui. ⁊ hic posset esse vnus intellectus ad hunc. §. vel aliter. ⁊ melius debemus considerare conditionem ex parte actoris ⁊ ex parte rei: sed ex parte actoris condicit quis rem hoc est possessionem ratione dominij rei q̄est apud actorem ⁊ hoc non potest fieri nisi contra furem raptorem ⁊ violentum vt hic ⁊. s. vsufruct. quemadmo. ca. l. vlti. ⁊. s. de condic. ob causam. l. pe multi. ex parte vero rei semper condicitur possessio: quia ad aliud restituendum non tenetur nisi ad ipsam possessionem. cum nec posset aliud dare. vt. l. scire debemus. §. fi. de verb. obliga. Quandoq̄ vero ex parte actoris condicitur possessio nō quia dñs. sed quia possidebat ⁊ hoc cuilibet permittitur. vt hic. ⁊. s. de condic. indebi. l. indebiti. §. sed nummi. tenetur vobis in. l. si quis nec causam. s. si cer. pet. Quero vtrum vsum
5 fructum vel aliam seruitutem quis possit condicere per hanc conditionem. Respon. si quidem ius vsusfructus vel aliud ius est ꝓmissum tantum hac conditione potest peti. vt. s. proximo. si vero est constitutū non potest tunc condici: quia iam condiceret rem suam quod non licet nisi in casibus hic expressis. ita videt intelligere glo. hic quod est notandū. Ultimo materia conditionis possessionis vidistis plene in. l. ⁊ ideo. §. ceratius. s. titulo secundo.

In hac. Glos. magna hic posita est tota fundata sup L. iij. §. in bac. j. commo. ⁊ ideo solum hic recitabo quantum pertinet ad declarationem tex. materiam vero totam recitabo in. d. l. iiij. §. in bac. ⁊. b. d. Si tēpore sententie vel tpe mortis res plurimi fuit illud tempus inspicitur. alias inspicitur quanti plurimi fuit a tempore more. ⁊ hoc sequitur. sed ⁊ antea &c. Oppo. si res extat frustra tractatur de estimatione. vt. l. si. C. de fideicom. lib. glo. solu
e it ⁊ dicit intellige q̄ hec res extabat tamen debitor non poterat eam perfecte facere meam. vnde peruenitur ad eius estimationem. ⁊ hoc est satis bona. vel potes dicere quod extabat tēpore sententie: tamē decessit ante factam executionem. ⁊ hoc in primo responso huius. l. in secūdo vero responso decessit ante sententiam. scdo dicit opp. hic q̄d qui tradit seruum deterioratum non liberatur contra. j. de solu. l. qui sibi. §. i. glo. dicit liberatur ab actione prima. vt in cōtrario sed remanet obligatus actione de dolo. ideo non dicitur liberari de hoc an ab actione prima liberetur gl. tractat plene in. l. eleganter. §. non solum. s. de dolo. ⁊ doct. C. ad exhiben. l. exhibitionis. ego dixi vobis in. l. iulia. §. j. j. de verbo. obligati. ⁊ in. d. l. qui sibi. §. j. de solu. tangam. j. cōmo. l. iij. §. si reddita. ideo hic non infisto. Contra predicta opposi. et videtur q̄ liberetur
g etiam ab actione de dolo. ˢnam recipiendo rem deteriorata scienter videtur remittere. vt. l. penul. s. de condi. ob tur. eau. ⁊. l. ij. C. quod met. cau. facit. j. titu. j. l. centum capue. sol. dicit gl. not. hic vitium erat latens ⁊ sic recipiendo non videtur remittere. vel dic. dicit glo. quod hic nō dedit. sed dare voluit. simile in. l. si stipulatus fim damam. j. de verb. obli. istum passum examinat gl. in. d. l. eleganter. §. nō solum. de dolo. ⁊ Ly. in. l. exhibitionis ⁊. alleg. nec tamen allegat istam gl. digi in. d. l. qui sibi. §. l. declarabo vobis. in. d. l. centum capue. §. j. j. tit. j. Opp. ⁊ videtur hec lex ibi contradicat. nam in principio dicit expectandum tempus sententie vel mortis. in fin. vero dicit quanti plurimi fuit a tempore more. glo. magna. in princi. ponit varias solu. que possunt esse bone. tu tamen dic clare vt dixi ponendo casum: quia principium loquitur q̄si certum fuit

a Ex illa. l. not. p actionem in factū ⁊ q̄ plene p doct. in. l. ex placito. et ibi bald. de rep. p mu. ⁊ qd differat a 2dictione ex lege. ⁊ an sit datiua
c vel natiua.
c Andr. poma.
b Exemplū. vide Jas. in. §. actionū in. xxij. col. institit. de acti.
c Obligatio. bic adde bar. in rub. de prescri. ver.
d Legitima. ad d de bar. in. d. l. legitima.
e Apparet. Sed que actio oriaꝫ ex statuto vel cōsuetudine vide Bar. in. l. si duo. §. si qs iurauerit. s. de iureiuran.
c Andr. poma.
f Qui certam. vide Jaso. in addi. ad pocum. insti. de verb. oblig. in ij. colum.
g Actione de dolo. Ad hoc vide Paul. de ca. in. l. etiam de solu.

a Alio loco. In princi. huius. l. ⁊ in materia huius tituli vnum scias quod est no. lꝫ quis alibi non posset compelli solvere q̄ in loco promisso. fallit nisi ab illo loco quis postea esset relegatus vel bannitus cū ibi procuratorem constituere non possit. ter. est multum no. in. l. vsuras. C. de solu. iuncta glo. quod tene menti. forte per hoc posset etiam limitari
regula q̄ actor: sequitur forum rei ⁊ no. bald. in. d. l. vsuras. ⁊ ibidem gl. q̄ ponit alias instas causas. ad de Bal. consi. cccxxxviij. vbi ponit an bannitus possit citari ad ciuitatē a qua est bannitus. iiij. lib.
b Quero. Videare. q̄si. xcv. colū. j. in fin. ⁊ cōsi. cvj. col. iij.
c Cōueniri. vtr ille qui promisit dare certo loco si ibi non reperiat possit in quocunq̄s loco etiam non idoneo conueniri. ⁊ quod debeat itelligi ō loco idoneo. tenet etiam glo. in. l. j. C. eodē flo. dicit ibi q̄ in hoc dubio vidit alias bald. cōcordat. vcz q̄ opinatico. ⁊ Bart. hic procedat in vagabundo iuxta glo. i. l. j. C. vbi de crimagi opor. sed i nō vagabundo regulariter in loco idoneo p̄cedit opinio glos. sed istud sibi flor. non plz quia in vagabundo illud est de iure cōi ergo bec lex nihil induceret noui. fꝫ op. glo. dicit flor. facere q̄ si intelligēretur de quolibet loco non idoneo seqretur absurdum quod ille qui promisit in vno tantum loco soluere posset in plurib⁹ locis cōueniri tamē quia ille qui simpliciter promisit soluere nō potest cōueniri nisi in loco idoneo. et ideo dicit q̄ verior videtur opi. glo. Et vide tu ad materiam huius. l. do Baria. fozi. in. c. dilecti. argu. ij. q. ij. in prin. de foro cōpe. ⁊ ibi late.
d Cōtrarium. et q̄ doc. i hoc tenēt Bal. ideo vide insti. de acti. §. pter ea per Modern.

Iudicio meo. Ad illud quod verba generalia recipiūt restrictionem de habilitate vide in. l. prima. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ter. in. l. j. §. j. de cōsti. pecu. per quem infert Pan. de castr. ad no. q̄. vt ibi videas per eum Adde q̄ Pan. de cast. hic in addi. ad Barto. in verbo frustra dicit imo non frustra quia videbatur aliis locis nō posse conueniri vt bac. l. proliber loco restringat. fꝫ idoneo. fꝫ respōdeo ex dictis Jac. de aret. ⁊ Oldra. in. l. j. §. nūtiatio. de ope. no.
3 nun. ⁊ nam q̄nc̄ dispositio generalis cōtinet concessionem noui actus vel noui iuris concessionem tunc recipit restrictionē de habilitate seu de idoneitate. vt. d. §. ⁊ si lege. q̄nc̄ cōtinet iuris iam concessi extensionē. ⁊ tūc nō recipit illā restrictionem vt. d. l. j. §. nuntiatio. vbi dicit q̄ nuntiatio pōt fieri oibus diebus. ⁊ glo. ibi intelligit etiā feriatis. ⁊ non feriatis: alias dicta generalis 2cessio nil operaretur. ita bic si intelligeres q̄ nō posset cōueniri nisi in loco idoneo frustra paulus iurisco. hanc Lindu. tisset. cum de iure cōi hoc esset. dico ergo q̄
f pōt vbicūq̄ 2ueniri de hoc q̄si verbū generale recipiat restrictionē. dixi plene in. d. §. nuntiatio. hodie tū notarii vt cesset hec dubietas apponunt in
4 cōtractu q̄ō voluit posse 2ueniri in talu loco ⁊ in tali ⁊ vbicūq̄ fuerit inuētus. q̄ clausula qd operetur ⁊ qualiter debeat q̄ipi dicam. j. eo. l. iij. §. fi qs
5 ita. Ultimo hic videt casus tꝫ in 2tractibus g nō sit locus remissioni de vno loco ad aliū. nā si remissio posset fieri nō esset necessaria eqtas huius l. de hoc hic per Bul. ⁊ per glo. in. l. heres absens. de iud. ⁊ per doc. in aut. qui semel. quō ⁊ q̄si iud. tetigi in. l. si cui. §. fi. de accusa.
1 In actionibus bone fidei quod actio: non sit arbitraria ꝓpter locum.
2 In petēda restitutione in integrū qs locus inspici debeat an locus iudicij an contractus.
3 Restitutio in integrū q̄ō transeat ad heredes.
4 In hac actiōe q̄ locus in libello sit apponēdus. Et si omittatur q̄ō, possus non vitiatur. nu. 5.
6 Accusator quod teneatur in accusatione apponere diem commissi delicti.

Arbitraria. In actione arbitraria ꝓpter locū habet ratio interesse actoris ⁊ rei
1 ꝓpter locū. vt. j. eo. in bonefidei. Sol. ⁊ in actionibus bone fidei iudex pōt exercere suū officium ex natura actionis ideo nō dicunt arbitrarie i actionibus vero stricti iuris iudex hoc nō posset ex natura actionis sed q̄ equitas hoc requrit ꝓpter aliq̄ō extrinsecus accidēs 2tra naturam actionis. ióo lex dat iudici arbitriū: vt hic. ⁊ ꝓpter hoc dicit arbitraria. ita loquit hic. dixi in. l. actionibus. s. de in lit. iur. Opp. duo 2traria simul stare nō possunt. f vt. l. hec verba ille aut ille. de ver. sig. ⁊. l. vbi repugnātia. de reg. iur. sed q̄ interfit actoris ⁊ rei simul ⁊ semel vī ⁊tinere ℨietatem. dicit gl. intelligit hoc separatim. i. q̄nc̄ actoris ⁊ q̄nc̄ rei. vel potest esse q̄ eodē tpe habet ratio interesse actoris ⁊ rei diuersis tū respectibus vtin exemplo in gl. posito. vt q̄ actoris interest ꝓpter penā in quam incidit. ⁊ rei interest ꝓpter valorez rei debite. ⁊ hec est satis bona ⁊ p hoc nō pōt dici q̄ sit repugnantia q̄ nō est circa idē nec eodē respectu. Querit gl. quid si rei interfit non 2ueniri alibi in totū. q̄ forte in loco solutionis haberet restitutionē in integrū de iure cōi. in loco vero vbi 2uenitur non pōt illā habere de iure spāli illius loci. gd iuris. gl. determinat q̄ hui⁹ nō est habēda rō q̄ hoc interesse nō venit rōne rei sꝫ rōne psone. Mo. istā gl. que
g tꝫ⁵ in formādo cōnem q̄ tum ad concedendam
2 vel denegandā restōnem debeat inspici locus iudicij nō locus ℨctus. hoc videt contra. l. si fundus. j. de evict. vbi in his q̄ ptinēt ad decisionē inspicit locus ℨctus ꝓpter qō Hui. ⁊ alij hic rep⁹obāt istā glo. sed in. l. j. C. de sum. tri. Hui. videt hanc gl. sustinere. ⁊ rñdet ad. l. si fundus. q̄ inspicit locus cōtractus quantū ad ea q̄ veniūt ex natura contractus. ⁊ q̄ agebant a partibus tacite vel expresse. fꝫ in integrū restitutio non est de his. ergo &c. Ego ibidem teneo contrariū ꝓ regulam gener. lex. l.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

semper in stipulationibus .ff. de reg. iur. vbi dicit semper inspiciēdū esse locū ꝫ tractus. ⁊ sic sine illa distinctione. Preterea in actione q̄ venit in cōtractu inspicimus locū vbi celebratus est ꝫctus eadē rōne in officio iudicis p q̄ petit restitutio debemus ispicere locū vbi gestus est iste actus q̄ hz monere iudicis egtatem ad vandā restitutionē in integrū vnde eadē est ratio in restitutione q̄ in cōtractu, p hoc facit. l. qui certo. ff. de cōdi. inde. ⁊ q̄ ibi dixi. ⁊ sic videt q̄ titulus q̄nis nō ꝑcedat sustinēdo tñ gl. dicamus q̄ hic minor volebat petere restitutionē ob aliquam negligentiā cōmissam in loco iudicij, vel dicamus q̄ erat ibi statutū expressum q̄ nō daret restitutio de gestis ibi vel alibi. ⁊ sic ꝑcederet q̄. ¶ Nunc venio ad solutionē. dicit glo. q̄ huius interesse nō habet ratio. q̄ venit rōne psone. Si nos intelligimus q̄nē fm pi mum modū quā dixi. ff. glo. dicit verū. nā cum negligentia sit cōmissa in loco iudicij quo ad cōcedē dam vel denegandam restitutionē locus in quo illa negligētia est cōmissa hz inspici etiā si cōuenire tur in loco destinato solutioni. sed si intelligimus scām modū tunc glo. nō dicit verū. primo q̄ ꝺdicit sibi in hac eadē glo. nā. ff. dixit q̄ habeā rō interesse actoris q̄ icidit in penā alteri. ⁊ hoc est me re psonale ad ipm actorē. ergo in interesse q̄ venit rōne psone habet ratio. Preterea in integ. rest. nō cōcedit mere fauore psone sed ratione etiā lesiōis q̄ apparet. Tq̄ trāsit ad heredē. vt. l. nō solum. ff. de in integ. rest. ⁊ per ☞y. in. c. pīuilegiū persona le. de regu. iur. in. vj. Possetis vos dicere q̄ determinatio gl. est bona alia ratione. nam in integruꝫ restitutio petitur officio iudicis nobili. ergo de ea nō pōt haberi ratio in hoc iudicio incidenter vt. l. necnō. ff. ex ꝑplo. ff. ex quib. cnu. ma. ⁊. l. exceptio. in fi. ff. de excep. Rñ. q̄ imo in hoc iudicio poterit haberi rō ea opposita p modū cōtradictionis fm ea q̄ plene dixi in. l. nā ⁊ postea. ff. si minor. ff. de inre iur. ¶ Opp. ⁊ videt q̄ reus nō debeat condēnari in plus sine aliqua cā. q̄ vbi nō est culpa nō dz ēl se pena. vt. l. aliud. ff. de ver. sig. ⁊ in regula sine cul pa. de reg. iur. in. vj. Sol. dicit glo. intellige hic q̄ reus erat in mora. alias secus q̄ satis plz. ⁊ sic p pter moꝝ habeā ratio interesse q̄ venit ratiōe loci. nō aūt eius q̄ venit rōne temporis in iudicijs stricti iuris. nisi scām q̄ dicam. ff. eo. l. q̄ ephesi. in ꝓn. Itē qualiter moza actoris ⁊ rei cōsyderet in hac actione arbitraria statim declarabo. ff. l. prog. ff. nunc. de offi. vbi glo. tangit.

a ¶ Sed in libello. Et q̄ reus cōuenitur in alio loco q̄n in loco solutionis debeat apponi locus in libello. adde tu text. in ff. loco. institu. de act. vbi hoc ꝓbat facit. c. j. de ꝓsc. ar. ij. ver. iij. subij 3 cir questio vbi dz fieri cōmemoratio loci in narratione nō aūt cōclusione.

c ☞ Andr. poma.

b ¶ Ultimo. Aide Areti. in. c. qualr ⁊ q̄ li. ij. col. iiij. de accu.

c ¶ Electione. Aide Bar. in simili in. l. si p errorē. ff. de iur. om. iud.

d ¶ Alternatiuaꝫ. de alternatiua lo cor ad materiam vide text. in. l. ei apud quem. ff. j. ff. deposi.

Si quis ephesi. Locus debet exꝓmi in libello q̄n ei⁹ omissio reo est nociua. h. d. iste. ff. notabilis ¶ Opp. si nō pōt ꝛueniri in altero loco detracto altero: ergo nec in tertio detracto vtroq̄ q̄ est cōtra. l. j. ff. eo. Soln. dicūt quidā q̄ hic dz exponi de tracto loco. hoc est detracta loci vtilitate. ⁊ sic fm

4 istos tq̄n agit arbitraria, ꝓpter locū dz apponi in libello q̄ habeat ratio vtilitatis loci. hec lec. non est bona nō em̄ actor hoc cogit dicere in libello. ff. hoc ptinet ad reū. hoc ꝓbatur. ff. ꝓxi. in eo q̄ dicit fieri condēnationē minoris q̄ intentati est. et sic apparet q̄ actor totū simpliciter petit. ff. ꝓpter exceptionē rei fit condēnatio in minori q̄titate. Alij dicūt q̄ bene pōt in tertio loco conueniri. vt

a ff. eo. l. j. sed in libello[a] dz fieri mētio de locis in q̄ bus debebat fieri solutio. nec hoc omittendo aufe rat loci vtilitatē. ista est vera. ¶ Cōtra hoc opp. ff. l. ꝓxi. ff. ver. quare vbi nō est necesse q̄ fiat mentio loci. Sol. vt. ibi dicā. ¶ Quero q̄ si omittat

5 locus in libello an vitiabit̄ processus. Rñd. nō. sed actor punlet tāq̄ petens plus loco. vt inst. de act.

b ff. loco. ⁊ ff. seq. ¶ Ultimo[b] hic videt casus. q. not.

6 accusator nō cogit in accusatione ꝓponere die dicit reus appone diem delicti. quia intendo probare me illa die fuisse rome. an accusator hoc casu cogetur ponere determināti q̄ sic in. l. is qui reus circa fi. de publi. iudi. ꝓo hoc videt casus hic nam quando omissio loci vel diei aufert reo defensionē cogitur actor eam apponere. ita hic in ꝓposito quod hic vt ibi dixi tamen hunc text. ibi allegaui.

1 ¶ Alternatiua potest esse quadruplex.
2 Casus in terminis positio.
3 In obligatione alternatiua rerū quid sit in obligatione remissiue.
4 In alternatiua rerum cuius sit electio. remissiue et vsq̄ ad quod tempus veniat. nume. ff.
6 In alternatiua reꝝ altera perēpta an teneat̄ ad aliā ꝑsē. remittit.
7 In alternatiua locorū quo ad petitionē electio est actoris.
8 Locus in libello in hac actione arbitraria q̄n inseri debeat.
9 In alternatiua locorum quo ad solutionem electio est rei ante litem cōtestatam.
10 Potestas iudicis quo ad condemnationē in alternatiua locorū ⁊ q̄n actio sit arbitraria ⁊ quando respectu actoris. nu. 11.

Materia huius. l. est valde difficilis. On vticz. b. d. In alternatiuis in rei est potestate qd debeat nō an debeat aut equipollens. b. d. vsq̄ ad. ff. si quis ita. Primo ponit vnum dictuꝫ scenole. Scōo ad eius ꝓbationem ꝓmittit duas regulas ⁊ vnā illationē cōfuse. tertio ꝓdicta declarat per multa exēpla. vsq̄ ad. ff. nūc de officio. ⁊ in boc. ff. sunt multe glo. ad declarationē tex. Tu vero dic clarius ad euidentiam q̄ in stipulationibus quedam tacite insunt. vtputa electio in alternatiuis.

1 Alternatiua pōt esse triplex vel quadruplex. q̄ vel est alternatiua rerum tantum. vel locorū tantū. vel rerū ⁊ locorū. vel personarū. Item in stipulatione tacite ineſt tēpus infra q̄ dz fieri solutio. Itē locus in quo dz fieri solutio seu in quo debeat peti. Premissis ꝓdictis pone casuꝫ

2 in terminis. Querit̄ vtrū ea que insunt in stipulationibus sint semper in ptāte rei. hoc est in eius electione ⁊ declaratione. Ad hoc rñdet q̄ nō vtiq̄ ea q̄ tacite insunt in stipulationibus sint semper in ptāte rei. q. d. q̄nq̄ sunt in ptāte rei. q̄nq̄ actoris. q̄nq̄ lex ipsa declarat. q̄nq̄ stipulationem ipsam vitiat. ⁊ hoc ꝓbat ꝓxēpla vsq̄ ad. ff. nūc de officio. Instat querens in ver. sed qd. dñe declaretis hoc dictū. rñ. iuriscon. ad hoc ꝓmitto duas regulas vnā affirmatiuā q̄ in rei ptāte est qd debeat aliā negatiuā q̄ in rei ptāte nō est an debeat. ⁊ ex his infero vnā. ff. conclusionē

c locū nō esse in ptāte rei. b. d. ¶ Segtur versꝰ. q̄ stichū. Instat querens dñe iurisco. iste regule ⁊ iste cōclusiones vestre sunt mihi multū dubie. declaretis eas mihi. Ad hoc rñdet iuriscon. declaro vtramq̄ regulam per tria exempla. primū est in alternatiua rerū tantū. nam vtraq̄ re eg stente est in ptāte rei seu electione ex virtute prime regule q̄ est q̄ sit in eius electione quid debeat. sed altera re perēpta nō est in eius electione quid debeat. ex virtute scōe regule negatiue que est q̄ in eius electione non sit an debeat. sed hic fi haberet electionē posset eligere rem perēptam ⁊ sic esset in eius electione an deberet cōtra regulā predictā. b. d. ¶ Sequitur versic. quare instat q̄rens declaretis me circa locū de quo posuistis cōclusionē vestrā. Rñ. iuriscō. in ꝓposito. ff. de loco pone exēplum. promisi tibi dare centū ephesi aut capue. iste locus pōt considerari dupliciter vno modo quo ad petitionē. alio modo quo ad solutionem. quo ad petitionē nō est in electione rei. q̄ semp variaret. Si em̄ cōueniret capue diceret. cōuenias me ephesi ⁊ ecōtra. ⁊ sic ꝓpter hoc variaret. vñ

c esset in eius electione[c] an deberet merito nō haberet ipse electionē sed actor q̄ pōt in altero dictorū locorū agere sine adiectione alteri⁹ loci. vñ generaliter verū est actorē i alternatiua locorū habere electionē vbi pe tat. Si vero locus ꝛsydereꝫ quo ad solutionē. tūc est in ptāte rei eligere in quo loco velit solvere ex virtute prime regule affirmatiue. q̄ dicit q̄ est in eius ptāte quid debeat. ⁊ hoc verum ante petitionez. hoc est ante lit. cōte. b. d. vsq̄ ad ver. pinde. in quo casu est clarus. ff. o. ex huc. ff. regulas quas ponit iuriscō. ¶ Scōo no. q̄ pōt agi sine loci adiectione q̄ qualiter intelligat. ff. dicā. ¶ Aduertatis in hoc. ij. ꝑcedam querendo. ⁊

3 circa alternatiuā rerū. ꝓmo q̄ro q̄d sit in obligatione. dic. vt. l. illud.
4 aut illud. ff. de ꝛsti. pe. ⁊. l. si duo rei. de ver. ob. ⁊ ibi plene dixi. ¶ Scōo quero cuius sit electio dic. vt. l. lucius de leg. ij. ⁊ p ☞y. in. c. in alternatiuis. de reg. iur. in. vj. ⁊ p ☞y. in. l. cū quidā. C. de ver. sig. ¶ Tertio quero vsq̄ ad q̄s tēpus pōt reus variare. dic plene. vt. l. eū q̄ certarū. in fi.

5 de ver. ob. ¶ Quarto quero ꝓ altera re perēpta vtrum ad eam q̄ supest teneat̄ precise. dic plene in. l. stichū aut pamphilū. de solu. ¶ Venio ad

6 scōm. ff. ad alternatiuā[d] locorū circa quē q̄ro. ꝓ primo in cuius facultate sit electio loci quo ad petitionē. Rñ. actoris. vt hic i tex. ¶ Scōo q̄ro

7 8 ꝓ vtrum locus debeat inseri in libello videt q̄ sic. vt. ff. l. ꝓxi. in fi. in cōtrarium videt hic i bi sine adiectione loci ꝛc. videte dñi q̄n ageret in loco destinato solutioni ⁊ sic actio nō esset arbitraria. vt. l. quod ephesi. in ꝓn. nō est necesse q̄ inseratur locus. q̄ nulla vtilitatē affert. q̄ intelligē nisi agatur ex maleficio. vt. ff. de iniur. l. ꝓetor edixit. in ꝓncipi. ff. de dolo. l. item exigit. sed in actionibus arbitrarijs. vt q̄n nō agit in loco destinato solutioni. vel agitur in vno ex locis alternatiue positis. an locus debeat inseri. dic q̄ i narratione facti ꝓambuli dz inseri locus. hoc est dico q̄ promisisti mihi dare centum ephesi. aut capue ne loci amissio auferat reo vtilitatem. vt. ff. l. ꝓxi. in fi. in petitione vero nō dz inseri locus. hoc est non habeo dicere peto a te ephesi aut capue. hoc est em̄ impossibile. sed in vno tantum debet peti. ita loquitur hic. ¶ Tertio quo ad executionem non est necesse quod inseratur locus. vtputa peto te condemnari ad. c. solvenda mihi ephesi aut capue. hoc enim non est necesse. imo possum petere precise q̄ cogatur ad solvendum in loco petitionis. vt hic alias nō esset actio arbitraria. vt dixi. ff. l. j. ⁊ sic iste tex. qui dicit siue loci adiectione. dz intelligi respectu petitiōis vel executionis. nō respectu narrationis facti ꝓambuli. vt. ff. dixi. ⁊ hec est vera solutio ad ꝛsum q̄ glo. tz.

9 Si vo locus omittat̄ qd iuris sit. dixi in contrario. ¶ Tertio q̄ro de ptāte rei quo ad solutionē. Rñ. pōt reus solvere in altero de dictis locis in quo vult ante petitionē. q̄ est intelligē dum fm gl. j. ad lit. cōte. ⁊ bene. vt. l. amplius nō peti. j. ff. ⁊ ra. ha. ⁊ vt expressum in. l. si ita stipulatus fuero. ff. in melle. de solu. q̄ etiam post lit. cōtesta. datur reo hec facultas. vt videbitis. j. eo. l. si ephesi. ff. interdum

10 ¶ Quarto quero de ptāte iudicis quo ad condēnationē. Rñ. vt dixi vobis. ff. l. ꝓxi. in ꝓn. arbitriū iudicis vertit in hac actione si reus fuerit in mora. ⁊ de mora actoris qd iuris sit dicā. ff. ff. nunc de officio. vnde in ꝓposito aut reus cōuenit in tertio loco nō in aliquo ex his q̄ apposita sunt in ꝓmissione. ⁊ tūc sine dubio si reus est in mora actio est arbitraria. vt. ff. l. ꝓxi. in fi. ⁊ habet ratio interesse actoris ⁊ rei. Si vero cōuenit in aliquo ex locis in stipulatione positis. tunc q̄dam dicūt actionē non esse arbitrariā. ⁊ hoc est q̄ dicit tex. hic sine loci adiectione ꝛc. ⁊ hoc mō tollitur Ꝛsium de. l. precedenti. in fi. ⁊ hoc tenebat. ff. i. mat. nā q̄ petitio fit in loco destinato actio nō est arbitraria. vt. l. q̄ ephesi. in ꝓn. ff. sed hoc est. hmōi. ergo ꝛc. glossatores nostri ⁊ moderni cōiter tenent Ꝛsium ꝓmo q̄ als iuriscōsul. nō posuisset hic istū. ff. in tractatu arbitrariarū actionū. scōo q̄ actoꝛ hz electionē loci respectu peti. ex necessitate quadam ne sit in ptāte rei an debeat. cū ipse reus habeat electionē respectu solutionis. ꝓpter cōuentionē ergo factā de reo in altero locorū auferē

11 sibi ꝓmoditas loci. merito ꝓ arbitriū iudicis eius dz haberi. sed boc intelligo vt rū an lit. cōte. reo volēte solvere in loco petitionis. secus post lit. cōte. q̄ tūc nō est eius electio in solutione. vt hic in tex. Sz cōtra hoc opp. moza rei nō facit vt nō debeat haberi rō vtilitatis eius. vt. ff. l. ꝓxi. in ꝓn. ⁊ ibi no. Sol. istud est verū q̄n cōuenit in tertio loco nō destinato solutioni q̄ cōuenit ex ꝓmissione quadā contra ius cōe. vt. ff. eo. l. j. hic cōuenitur in altero ex locis destinatis fm ius cōe ⁊ fm formā cōuentionis. ¶ Quinto q̄ro vtrū ista actio nō est arbitraria respectu actoris ⁊ eius vtilitatis debeat haberi rō. dicūt q̄dā q̄ nō. q̄ ipse agit in loco vbi vult ⁊ in loco destinate solutionis glo. tua sup verbo alternatiui determinat Ꝛsiū. q̄ intelligit Jaco. bu. q̄n reus vult solvere in alio loco post lit. cōte. actoꝛe ꝓmittēte nō aio remittēdi ius suū vel q̄n ius ꝓmittit reo post lit. cōtesta. purgare moꝝ vt in casu. l. q̄ si ephesi. j. eo. nā si ante lit. cōtest. reus vellet solvere cū hoc faciat. l. ꝓmittente. ⁊ nihil fit quod reo possit imputari nō habeāt rō actoris circa eius interesse. predicta vera q̄n plura loca sunt posita in stipulatione alternatiue. q̄n vero plura loca sunt posita in stipulatione copulatiue videbitis. j. ꝓxi. ff. q̄nq̄ vero ap

1 ponit vnus locus tantū vel nullus. videbitis. j. e. l. q̄ si ephesi. in ꝓn. ¶ Si quis ꝓmisit posse conueniri in pluribus locis copulatine an summa censeatur diuisa.

2 Quando plura loca in ꝓmissione ponuntur copulatiue quando actio sit arbitraria.

3 Clausula apposita in instrō. ⁊ ꝓ dicta summa voluit posse ꝛueniri. Padue ⁊ florētie vt operet̄ q̄ dz poni sic. q̄ā summā totā ⁊ integram ꝓmittit solvere florentie ⁊ padue ⁊ vbicūq̄ fuerit inuentus.

4 Stipulatio facti quando requirat locum.

5 Dies qui tacite ineſt stipulationi q̄ non sit in potestate rei vel actoris sed lex declarat.

6 In alternatiua personarum est electio rei cui soluat in loco destinato solutioni.

a **Si quis ita.** a Inter plura loca ꝯ copulatiue posita videt

1 summa ꝓ rata esse diuisa. b. d. per hūc text. videnꝫ posse destrui oia instrumēta q̄ fiunt hodie in q̄bus dicit q̄az pecuniā ꝓmisit solvere. ⁊ ꝓ ea voluit conueniri Bononie Padue Florentie ⁊ vbicunq̄ fuerit inuētus. Si igit̄ ista prestatio diuidat̄ per loca singula deueniet̄ ad minimū. quia dicet reus tu potes me cōuenire per omnes terras italie. cū per oēs terras italie posses me inuenire. Rñd. ista m. l. intelligo. q̄n in stipulatione certa loca limitate sunt adiecta. sed q̄n oia loca generaliter sunt adiecta in q̄bus quis innenerit. puto q̄ debeat intelligi q̄ in quolibet locorū soluat totū q̄ alias stipulatio esset

b inutilis. ergo hec interpretatio nō debet fieri. b ꝓ. l. quoties. de reb. dub. Preterea si esset in electione rei noiare loca in q̄bus diceret se posse in

2 ueniri esset contra regulā. ff. eo. l. j. in ꝓn. ¶ Secūdo quero vtrū quādo plura loca ponunt copulatiue actio sit arbitraria. Rñd. si conueniret in alio loco nō expresso fine dubio esset arbitraria. Si vero ꝛuenire tur in vno ex locis noiatis ꝓ ea parte que ibi dz solui nō esset actio arbitraria. vt. l. q̄ si ephesi. j. eo. ꝓ o ea vero parte q̄ debebat solui in alio loco bene est actio arbitraria. q̄ est eadē ratio. ¶ Ultimo q̄ro vtrū iste ver. faciat aliquid ad dictū scenole positū. in ꝓn. huius. l. respōdeo sic nam ipse ibi dixit ea que tacite insunt nō semper esse in ptāte ipsius rei sed quandoq̄ esse in potestate ipsius rei. q̄nq̄ actoris. q̄nq̄ legis. ⁊ hoc vltimum ostenditur. quia si plura loca sunt apposita copulatiue qualiter debeat intelligi declaratur per. l. vt hic nec est i potestate actoris vel

3 rei. ¶ Ultimo scias q̄ illa clausula que apponitur per notarios in instrumentis. ⁊ ꝓ o predicta summa volnit posse cōueniri Bononie Padue ꝛc. modicū releuat. vt. l. si cōuenerit. ff. de iurisd. om. iud. Sed vt ali quid operetur dicas fic. quam pecuniam totam ⁊ integram promisit Bononie solvere Florentie ⁊ padue. ⁊ vbicunq̄ fuerit inuentus ⁊ tūc poterit vbicunq̄ conueniri vbi fuerit inuentus. vt hic. ⁊. j. de admi. tut. l. titium ⁊ meniū. ff. tutores. ⁊ videtur mihi q̄ Specu. tangit in Spe. de cōpe. iudi. additione. ⁊ ita obseruatur hodie in strumēta. ⁊ est tex. in. l. lucius ⁊ titius ff. ꝓ onio. in ꝓn. j. deposi.

c **Si quis insulam.** c Qui stipulatur fieri i sulam non adiecto loco inutiliter stipulatur. b. d.

4 ¶ Opp. et vt q̄ ꝯ stipulatio facti nō requirat locū vt. j. de ope. lib. ꝓ totū. ⁊. l. interdū. ⁊. ff. i. de ver. ob. Soln. aliud est stipulari opas. vt in Ꝛsio. aliud stipulari opus. tūc em̄ si est tale opus q̄ solo cohereat regrit locū als stipulatio nō vz. vt. l. q̄ insulā de ver. ob. ⁊ ibi plene dixi. tetigi in. l. si nō fortē. ff. li

d bertus. ff. de ꝛdi. inde. Ultimo[d] vides hic q̄ in stipulatione insulā fieri tacite loc⁹ ineſt de necessitate tū declaratio respectu loci nō est in ptāte rei nec actoris. nec lex declarat ꝛ vitiat stipulationē ⁊ fic adaptatur ad regulā quā posuit scenola. ff. in ꝓncipio. huius. l. q̄ ea q̄ tacite insunt stipulationi non a

5 sunt semper in potestate ipsius rei.

Si quis ita. Si solutio consertur in aliū locū quā fiat ꝓmissio ineſt tacite dies qua possit ꝓueniri ad locū ⁊ impossibilitas stipulationē vitiat. b. d. ¶ Opp. b de. l. ff. si inter eos. de ver. ob. Sol. ibi per ea que gesta erāt ante stipulationem erat possibile ea die dari chartagini. merito vz stipulatio. secus si erat impossibile. vt hic. ¶ Oppo. de. l. si mihi ⁊ tibi. ff.

5 j. de lega. j. Solu. vt ibi dixi. ¶ Ultimo vides q̄ hic dies qui tacite ineſt nō est in potestate rei vel actoris. sed declarat lex eam diem qua possit ꝓueniri epheſi. ⁊ fic adaptatur ad regulam scenole positam. in ꝓn. l.

Item iulianus. Qui soluit adiecto alibi quā in loco destinato nō liberat̄. sed ꝓpter interesse loci durat petitio. b. d. ⁊ est subtilis ⁊ difficilis. ff. et diuiditur in quinq̄ partes quas videbitis ponendo casum. Primo ponit thema. aliqs stipulatus est sibi aut titio ephesi. soluitur titio alibi. vtrum nō obstāte hac solutione creditor possit agere. hoc est thema satis facile. vide literam. Sequit ⁊ iuliscribit. hec est secūda pars in qua ponit̄ responsio Juliani bimembris. dicit enim q̄ illa solutio libe rationem nō parit. ⁊ hoc primo. Item q̄ pōt agi

c ad id q̄ interest rōne loci. ⁊ hoc ſcō. Sequit̄ ver. marcellus vbi icipit tertia ps in qua ponit̄ repre hēsio inl. fm marcellū. in ꝓncipio dicto. nā inl. dicit liberationē nō cōtigisse tali solutione. Marcel. dicit contrariū. q̄ si ipsi principali creditori soluatur alibi cōtingit liberatio. ꝛ ipse recipere nō teneret ergo videt idē si solueꝫ adiecto in alio loco q̄ cō tingat liberatio. Sequitur versꝰ. plane. hic incipit quarta pars in qua ponit̄ reprehensio iuliani in secūdo dicto fm Marcellū. dixit em̄ q̄ ꝛ liberatio nō ꝛtingat ad interesse tū pōt agi. Marcel. cōtra q̄ si liberatio nō ꝛtingit. ergo pōt peti totum q̄ prius debebaꝫ. ⁊ hoc ꝓbat ꝓ simile si. ꝓmisisti facere insulā certo loco. ⁊ fecisti alibi in nullo ꝛtingit liberatio. ⁊ pōt peti totū. ita in ꝓposito. b. d. Sequitur ver. sed mihi. hic incipit q̄nta pars in qua ponitur determinatio iuriscōsulti autoris legis applicantis Julianū ⁊ casus est planus. ¶ Ꝓo declaratione. l. primo q̄ro an iulian⁹ bñ dixerit i primo dicto dū dicit liberationē nō cōtigisse. ⁊ vꝭ q̄ nō ꝓ nōem posita ꝓ Marcellū q̄ si principali creditori solueret cōtingeret liberatio. ergo eadez rō ne si adiecto. Juriscon. hic ad hanc rōnem non respondet quasi nō sit necesse. veritas est iulianū bene dixisse. ⁊ aliud est si soluaꝫ ipsi principali creditori in cuius potestate est sibijpsi ꝓiudicare. vt. l. cētum capue. in fin. j. eo. aliud si soluatur adiecto in cuius potestate nō est mutare locū. vt. l. qui rome. ff. callimachus. de verbo. oblig. ¶ Scōo quero in quo differt fabrica insule a solutione pecunie. glo. hic ponit. tu dic clari⁹ ea q̄ sunt meri facti variant

a ¶ Si quis ita. in ꝓn. huius. ff. ⁊. ꝛ secus d. Ꝛo. ō imo. ⁊ docto. in. c. j. de indi.

b ¶ Non dz fieri. Ad materiā clau sule quam apposuit notarijꝰ vo luit ꝛueniri Florētie venetijs ꝛc. vide tex. in. l. lucius. j. ff. deposi. ⁊ ibi Bart. ⁊ Paul. de ca. adde q̄s vo luit vbiq̄ ꝛueniri posse fi innētus fuerit eius ꝑcurator in aliquo loco cuꝫ mercibus an possit ibi cōueniri vide Bal. cōsil. cccl. vij. j. lib. ⁊ tu vide. d. Adari. in c. dilecti. arti. ij. q. vj. de fo. cōpe.

c ¶ Si q̄s insulaꝫ. in ꝓn. huius. ff. ⁊c. hunc tex. intelligas tantum fm quod habeāt in. l. q̄ conditio. ff. j. de condi. ⁊ demon.

c ☞ Andr. poma.

d ¶ Ultimo. Aide Paū. c. j. ig. colū. de iudi.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

varietate loci totaliter. vnde alia est insula q̃ fit in vno loco. alia q̃ fit in alio totaliter separato. ꝟz ea q̃ cõsistunt in dãdo nõ variant varietate loci essentialiter. nã cũ dare sit oñiũ transferre vnũ ⁊ idem oñium est q̃ in te trãsferr sue det hic sine capue. bene tñ põt cõtingere varietas circa quedã accidẽtia: q̃ hic valet res plus q̃ capue: vel ecõtra. tñ idẽ est oñiũ. hoc ꝑbat in l. q̃ res. ſ. mihi rome. de so.

a ¶ Centum capue. Aduerte qõ ange. in. l. ſi marito. ſ. fi. ſo. mat. dicebat q̃ ꝟz regulariter accessoriũ qõ petit solo officio iudicis extincto principali nõ duret. vt. l. iiij. C. depo. dicebat ipe qõ hoc fallit in casu singulari huius. ſ. fin ſuũ intellectũ ⁊ fm eum hic erat hoc ſpaliter ne obstet: loquitur cum aliena iactura q̃ interueniente facto credentis ⁊ ex quadã naturali equitate cõpetit officium iudicis etiã extincto iudiciali. ꝟz gl. 6 Jo. de imo. in. d. l. ſi marito. ſ. ſi. dicit q̃ ſibi pl⁹ ꝟz intellect⁹ bar. hic ad iſtum text. q̃ eſt minus ergo bitãs a regulis iuris et minus gratioſus fugiẽdi aũt ſunt q̃ trahũt ius ad gratias leu ad ius gratioſius vt not. Jo. and. in. c. ex pte eſt de teſta. cũ Bart. trãſit Bal. ⁊ pau. de caſt: hic ⁊ gl. in l. iiij. C. depoſi. sen 1 tit idẽ q̃ Ang. in d. l. ſi marito.

b ¶ Regula. not. ⁊ tene menti. ⁊ vide Bart. in. l. j. C. de ſent. q̃ ꝑ eo q̃ ſ in tereſt. ⁊ vide Inno. in. c. ſacro. extra de ſen. excõ. ⁊ abb. in. c. cũ venerabilis. de excep. ⁊ in. c. ꝑ veſtras. ſ. do. iter virũ ⁊ ꝛc. adde tu ⁊ vide ſoꝛzi. in cõſil. clv. in nõ impetrabilis. col. vij. ⁊ do. ma. ſoꝛzi. in. c. dilecti. in notabilib⁹. de fo. cõpet. vbi dicit hoc etiã, procedere de iure cano. ⁊ ibi allegat cõcor. Et itelligit ꝓcedere hec in mercatore vel alio qui cũ pecunia ſolutus fit lucrari. ſecus in doctore vel ſimilib⁹. ⁊ dicit ibi ita pluries conſuliſſe ⁊

Nunc de officio.

Si agat i loco nõ deſtinato actio eſt arbitraria in ea habeť ratio intereſſe actoris ⁊ rei. ⁊ tam intrinſeci q̃ extrinſeci. ⁊ ei⁹ q̃ cõſiſtit in dãno ſiue lucro. h. d. cũ. l. ſeq. ¶ Op. aut reus eſt in mora ⁊ nõ ꝺz haberi ratio ſui intereſſe q̃ dãnum q̃ quis ꝛc. vt in regula iuris damnum q̃ quis. aut nõ eſt in mora ⁊ nõ põt conueniri. vt ſ. e. l. ſ. ſi qs ita. Minus timore glo. hic intrat vnã materiã. vt videamus ꝓ ſingula mẽbra. Tq̃ſi agiť in loco nõ deſtinato vtrũ actio ſit arbitraria circa q̃ dic. aut reus nõ eſt in mora. ⁊ ceſſat arbitrii iudicis. vt. l. ij. in pin. ⁊ ibi no. ſ. e. q̃ eſt ver ꝓ actore ꝛtra reum. ſed ſi poneremus reũ nõ eſſe in mora ſed actorẽ. tũc an actio poſſit eſſe arbitraria. q̃dam dubitant: q̃ mora actoris nõ erat deſtinata ad hoc vt reo noceat imo reo ꝑdeſt ſi abeo nõ ꝓtatur. vnde nõ põt actori imputare culpa ex qua lucrũ ſentit. vt. l. cũ in fundo. ſ. mulier. ver. q̃ ſi aceperit. j. de iure do. ⁊ hec opi. tangit hic in ſi. gl. ſz nõ plz. põt eñ eſſe q̃ rei interſit. q̃ init tpe debito ad locũ deſtinatũ. ⁊ in eũdo fecit expẽſas. ⁊ ibi pecuniã obtulit ⁊ cõſignauit. ⁊ ſic intereſt ſua nõ accedere iterum ad locũ. certe hoc totũ venit in arbitrio iudicis. vt. j. e. l. q̃ ſi epheſi. ſ. interdum. q̃ñq̃ cõtingit q̃ reus eſt in mora. ⁊ nõ actor. ⁊ tunc iſta actio eſt arbitraria. ⁊ in ea habeť rõ intereſſe actoris ⁊ rei. ſufficit eñ q̃ reus grauať in hoc q̃ põt alibi quã in loco deſtinato queniri ⁊ relenať i alio q̃ habeť ratio ſui intereſſe vt hic. ⁊ in. l. ij. in pin. ſ. eo. q̃ñq̃ cõtingit q̃ eſt in mora tã actor q̃ reus ⁊ tũc dicũt quidã q̃ actio nõ erit arbitraria. ſicut quando neuter eſt in mora quaſi cũ mora cõpẽſetur. vt. l. ſi ambo. j. de cõpenſa. Alij dicunt moram actoris nõ eſſe inſpiciẽdã vt dixi. ſ. ego dico moraã actoris eſſe inſpiciendã. nõ tñ q̃ mora cũ mora cõpenſetur. q̃ iſta mora cõmittitur circa diuerſa. ſed bene cõpenſabitur intereſſe cũ intereſſe. ⁊ in eo q̃ vnũ excedit aliud cõdemnatio fiet. vt no. in. l. ij. in pin. ſ. eo. Predicta vero q̃ñ agiť in loco nõ deſtinato. ſi ageretur in vno ex locis deſtinatis alter natiue vel copulatiue. dic vt. ſ. hac eadẽ. l. in pn. et in. ſ. ſi qs ita. ſi ỹo ageret in loco deſtinato quãdo vnus ſolus eſſet deſtinatus dicã ſtatim in. l. q̃ ſi epheſi. in pn. ſ. e. Op. ꝺz hic q̃ intereſſe excedit c legitimũ modũ ꝙ ſuraruñ. ⁊ ſic duplum. cõtra. C. de ſen. q̃. ꝓ eo q̃ ſ tereſt. ꝑfe. l. j. Sol. vt in glo. in v. legitima. Op. ꝛ vť q̃ nõ habeať rõ lucri. vt. l. ſi ſterilis. ſ. cũ ꝓ vẽditore. j. de act. emp. Sol. dicũt quidã q̃ hoc eſt ſpãle in arbitrariis. Alij dicũt q̃ imo eſt regula⁹ in eo q̃ cõſueuit mercari ⁊ vel inb crari. vt hic ꝺz in tex. q̃ eſt notãdũ. vide tex. ibi q̃ ſi merces qué no. ⁊ magine ꝑpter. l. i. C. de ſentẽ. q̃ d ꝓ eo eo q̃ intereſt. ꝑfe. ⁊ hui⁹ cã Hoſt. Bſ ponit vnã diſtinctionẽ. an intereſſe habeať rõ lucri. quã Ly. addit ad ſuã lec. in. d. l. j. ⁊ ibi dixi plene. dixi in. l. i. j. de act. emp. ⁊ in. d. ſ. cũ p venditorẽ. Ultimo d no. modũ ꝑbandi ⁊ eſtimãdi valorẽ iſtarũ rerũ: q̃ debes te referre ad certã ciuitatẽ vel religionẽ. q̃ tetigi in. l. ſi ſeruus. in pin. ſ. de condi. furti. et e plenius in. l. ꝓtia rerum. in ſi. ad leg. fal.

1 ☞ Si agitur in loco deſtinato ſolutioni q̃ñ habeatur ratio temporis.

2 Si qs ſit ſtipulat⁹ ſimpliciter nullo adiecto loco ſolutionis: ⁊ cõueniat reũ alibi ꝙ in loco ꝓmiſſionis quod actio non ſit arbitraria.

3 4 Arbitrator quod poſſit in totum abſoluere. f Arbitramentum quod ſit quedam tranſactio.

Quod ſi epheſi.

Iſtud ꝺn cipiuz eſt ſubtiliter gloſſatũ. ⁊ h. d. Si agiť in loco deſtinato ſolutioni actio non eſt arbitraria ꝓpter locũ. nec creſcit eſtimatio. niſi aliq̃ vltra fuerit ſtipulatũ. vel interſit rõne tpis. h. d. Et continuať q̃ ſ. locut⁹ eſt q̃ſi agiť i loco non deſtinato ſolutioni. hic ỹo loquiť q̃ſi agiť vel q̃ſi ꝓmiſſum eſt in loco deſtinato. ¶ Op. ꝺz hic ſi tpis vtilitas interceſſerit ſ in actionib⁹ ſtricti iuris nõ venunt vſure ex mora. vt. l. j. C. de ꝺdi. inde. nec ẽt fruct⁹ ante lit. cõteſta. vt. l. cũ fundus. in pn. ſ. ſi cer. pe. ergo non ꝺz haberi rõ tpis. iſtud ꝺziũ nõ ſignať in glo. tñ eius timore facta eſt glo. hic poſita q̃ legit hãc. l. duob⁹ modis ꝓncipaliter. primo qõ hic ſit vna exceptio tñ ⁊ ponať vel ꝑ ẽt. q. d. nõ condẽnatur amplius. niſi ad qõ eſſet ſtipulat⁹: etiã ſi vtilitas tẽporis interuenerit. ⁊ hoc ſentit gl. in pn. dũ exponit vť ꝓ eo etiã. ſed hoc ꝛz ſit verũ in ſe. tñ facit violẽtiã litere. vnde legiť ſcõo modo vt ponañ due exceptiones et ſic dictio vel ſtet. ꝓpter. vna ſi ſtipulat⁹ eſt. alia ſi tpis vtilitas interuenerit. tũc ad ꝺziũm. Vel. alteꝛo de duobus modis. primo qõ ratio tpis facit vt habeať rõ dãni ꝙtingẽtis circa rẽ ipſaz puta ſi rei eſtimatio vilior eſt effecta. vt. l. in hac. ſ. ti. j. nõ aũt haberẽ rõ lucri. nec venirent vſure vel fructus. et ſic actio nõ eſſet arbitraria. vel intellige ſcõo mõ. qõ hoc intelligiť vel loquiť in actione ſtricti iuris q̃ne ꝛz inſtar bonefidei. vt in actione ex teſtamẽto vt in. l. minoꝛũ. C. in quib. cau. in integ. reſti. nõ eſt 2 neceſſ. tene quã vis. ¶ Quero ꝺz ſi aliquis eſt ſtipulatus ſimpliciter e nullo adiecto loco. an ſi cõueniať alibi ꝙ in loco ꝓmiſſionis erit actio arbitraria. quidã ꝺcit q̃ nõ: q̃ ſolũ eſt arbitraria ꝓpter loci adiectionẽ. q̃ ratio hic ceſſat. Alij ꝺcit ꝺziũ. vt Buil. de exg. q̃ tacite videť ineſſe locus. ſ. ꝓmiſſionis. vt. l. ſi cũ ꝺies. ſ. ſi arbiter. ſ. de arbi. q̃ non plz. q̃ ſm Bois actio eſſet arbitraria ſi agereť alibi ꝙ in loco ꝓmiſſionis q̃ eſt contra mentẽ huiꝰ f tituli. Preterea non eſt verũ q̃ tacite videať agi de loco ꝓmiſſionis imo q̃ñ locus nõ exꝓimiť intelligiť de loco vbi petiť. vt. l. vinũ. ſ. ſi cer. pet. vñ nõ erit actio arbitraria: q̃ locus vbi petiť videtur deſtinatus ſolutioni: vt hic.

g

Interdum.

Sicut arbitriũ iudicis verſať in augẽda vel minuenda ꝙdẽnatione ita etiã in totaľ abſoluendo equitate hoc dictãte. h. d. Sl. op. de. l. j. in pin. j. 3 de vſu. dic vt in glo. ⁊ bñ. ¶ Quero vtrũ arbitra 4 tor poſſit in totũ abſoluere. ⁊ vť q̃ nõ. ⁊ nam arbitramẽtũ eſt quedã tranſactio. vt in auť. vt diſſe. iud. ſ. j. ⁊ ibi not. ⁊ C. de iudic. auť. ſi vero contigerit. ſed tranſactio nullo dato vel retento non valet. vt. l. tranſact. obtinuiſſe in foro eccleſiaſtico.

c Andr. poma.

b Cũ dercari. Vide alex. l. ſi cõſtante. ſ. quoties. ff. ſo lu. ma. limita per ro. ſing. cl. Ale. l. cũ qd. peñ. colũ. ff. ſi cer. peta.

c Andr. poma.

d Ultimo no. vide ancha. in. c. peccati venia. verſic. vi. quero. de reg. iur. Feli. in. c. cuz venerabilis. iij. colum. de excep.

e Simpliciter. qs loc⁹ videať deſtinat⁹ ſolutioni nõ exꝓſſo aliquo loco. vide bart. in. l. itẽ illa. circa finez pin. j. de cõſti. pe.

f Andr. poma. Verũ. vide are. cõſi. xc. i ri. ⁊ ſbaria in. c. dilecti ſilij. co. v. vñ. quero igiť de ſo. cõpe.

g Interdum. in pin. huius. ſ. ꝛc. iſtũ tex. alle. bart. in. l. i. C. de iuriſd. om. iudic. in. q. iij. ꝛc. in verſi. quero vtruz arbitrator ꝛc. an arbitrator poſſit in totũ ꝺdẽnare ⁊ in totũ abſoluere. adde bar. in. l. furti. ſ. q. inſſn. de inſa. ⁊ qualiter intelligať qõ arbitramentũ eſt tranſactio. adde Bar. in. l. ſocietatem. ſ. arbitrorũ. in. j. q. extraglo. j. ꝓ ſocio. et adde bar. in. d. ſ. q̃ inſſn. ⁊ bal. in. l. ſi. in j. op. C. de ꝙtrab. empt. ⁊ in rub. C. de re. ꝑmu. Adde tu qõ Jo. de imo. in. c. ſi qñ. de offic. deleg. tz q̃ ſtatutum faciens mentionem de tranſactione ꝛz locũ in laudo. ⁊ vió bal. in j. vol. vbi tz q̃ ſit tranſactio.

a vt. l. tranſactio. C. de tranſac. ergo ꝛc. In ꝺziũ vť hic tex. a nã lz hec actio ſit arbitraria. ⁊ etiã cõmittať in iudicis arbitriũ: põt tñ iudex nõ ſolum augere vel minuere: ſz etiã in totũ abſoluere vt hic: ⁊ hoc verũ: ⁊ ita obb ſeruať. Ad argumẽtũ in ꝺziũ. Rñ. dũ ꝺr: arbitramentũ eſt q̃dã trãſactio: verum eſt largo modo ſumpta. hoc eſt receſſus a lite: vt vidiſtis in l. ij. ſ. de iureiuran. non autem intelligas q̃ arbitramẽtum ſit trãſactio ꝓpꝛie ⁊ ſtricte ſumpta.

1 ☞ Actio ex teſtamento an ⁊ in quibus habeat inſtar bonefidei.

2 Actiones arbitrarie quot ſint.

c Andr. poma.

Jheres.

Actio ex teſtõ ⁊ certi ꝺdictio ex mutuo ſunt arbitrarie ꝓpter locũ. h. d. cũ. l. ſeq. ¶ Op. 1 q̃ actio ex teſtõ nõ ſit arbitraria ſ q̃: habet iſtar bonefidei vt. l. in minoꝛ. C. in qui. cau. in inte. reſti. nõ eſt necel. ⁊ nõ. ſ. l. ꝓi. in pn. ergo c nõ eſt bonũ argumẽtũ. Rñ. actio ex teſtõ ꝺr hãe iſtar bonefidei quo ad d fructus ⁊ vſuras. vt. d. l. in minoꝛ. Itẽ quo ad aliud. ꝺvt reſoluta nõ pfecte duret actio ꝓma: ſicut in actionib⁹ bonefidei. vt. l. hmõi. ſ. ſi edes. j. de leg. j. quo ad alia remanet ſtricti iuris. niſi ꝓpter aliqõ eſſet arbitra 2 ria vt hic. ⁊ l. alias. ſ. de in lit. iur. ¶ Quero quot ſunt iſte actiones arbitrarie ꝓpter locũ gl. ꝺcit q̃ tres ꝓpꝛie. ſ. q̃ſi qs ſtipulat⁹ eſt: vt. l. j. ⁊ l. iij. in pin. ſ. e. ⁊ ex teſtõ ⁊ ex mutuo: vt hic eſt. ⁊ quarta ad exꝑlũ iſtarũ ſez actio de cõſtituta pecunia. vt. l. ſi duo. j. ti. i. do. Alico. de mat. ꝺcit in quadã ſua diſputatione q̃ ois actio ſtricti iuris ꝓpter adiectionez loci poſſet eſſe arbitraria. hoc ꝑbat ꝓmo ex rub. q̃ naturaľ logiť de eo q̃ certo loco dari opz: ⁊ nõ ꝺcit nec reſtringit ſe ad cãm. ſic. C. e. in rub. ꝓ hoc. ſ. de ꝺdic. inde. l. q certo. ad idẽ. ſ. de iudi. l. eũ qui. vbi ille qui ſtipulatus eſt factũ ſi agit ad intereſſe: q̃ exꝑteſſe in ſtipulatione nõ eſt deductum agit arbitraria. ⁊ iſtã opi. puto verã. ad idẽ. d. l. ſi duo. ſ. j. de cõſti. pecu. ⁊ ꝓ o hoc q̃ eadem eſt ratio que ponitur in. l. j. ſ. e. o.

1 ☞ Actiones bonefidei q̃ non dicanť arbitrarie ꝓpter locum.

2 Ratio quare actiones bonefidei nõ ꝺcunť arbitrarie ꝓpter locum.

3 Dicere arbitraria q̃ nõ ſit ꝓpꝛium nomẽ actionis ſed adiectio.

4 Si in ſtipulatione non ſit poſitus locus ſolutionis ſz petitionis quod ꝓmittens ſi in loco non inueniatur poſſit alibi cõueniri.

e

In bonefidei.

e Actiones bonefidei ⁊ nõ ꝺcunť 1 arbitrarie ꝓpter locũ: ſz actiones 2 ſtricti iuris ſic. h. d. ¶ Quero quare actiones bonefidei nõ ꝺcunť arbitrarie. Rñ. q̃ ex natura ipſarũ iudicis officiũ multũ põt. vñ 3 nõ eget ea actione arbitraria: ſecus in ſtricti iuris. ¶ Quero vtrũ hoc ꝺcere arbitraria ſit ꝓpriũ nomẽ actionis. ꝺcit gl. q̃ non: ſz ꝺr quedam adiectio. ꝺr eñ actio ex teſtõ arbitraria ⁊ certi condictio arbitraria. ⁊ ſi. 4 ¶ Quero qd ſi in ſtipulatione nõ ſit adiectus locus ſolutionis ſz petitionis verbi gratia. tu ꝓmiſiſti mihi ꝺare centũ. ⁊ ego ꝓmiſi a te ꝑtere tñ florentie nõ reperio te ibi. vtrum potero alibi cõuenire virtute actionis arbitrarie ita q̃ in illa actione vertatur iudicis officium ꝓpter locũ. certe ſic. caſus eſt hic fm vnam lectu. ibi cõdictione. i. cõdictione actionis. Sic ꝺz intelligi. l. nemo põt. j. de leg. j. vt illud q̃ ibi ꝺr q̃ agenti f alio loco obſtat exceptio eſt verũ niſi ꝓpter moꝛã rei deueniret ad arbitrium iudicis: vt hic quod eſt valde notandum.

1 ☞ Officium iudicis in arbitrariis exerceť etiã cõtra fideiuſſorem.

2 Mora rei quod nõ augeat obligationẽ fideiuſſoris. ⁊ no. ꝙ.

3 Fideiuſſor ſimpliciter acceptus quod videtur intercedere in vſuris.

4 Officiũ iudicis mercenariũ q̃ nõ ſubſiſtit actione principali ſublata.

5 Ex mora fideiuſſoris quando poſſit agi actione arbitraria. Et quando poſſit ex ſua mora teneri. nu. 7.

6 Fideiuſſor quando poſſit in plus teneri q̃ principalis.

8

Entũ capue.

s Arbitraria actione fideiuſſor cõuenit vt reꝰ nec ex mora rei ei⁹ obligatio augeť: ſecus in vſuris ꝓ ſtipulationẽ debitis. ⁊ hoc ꝛata inquantũ de ſorte reſtat ſoluendũ. h. d. ⁊ eſt famoſa ⁊ ſubtilis lex. et ꝺiuidiť q̃: primo ponit vnũ ꝺctũ. ſcõo aliud ꝺctum. tertio rñdet ad obiectiõi. quarto ſuã rñſionẽ. ꝑbat ꝑ argumẽtũ. ſcõa ibi: nec oportebit. tertia ibi: neq; eñ. quarta ibi: ei⁹. Caſus in terminis in ꝓma parte eſt planus. Sequiť vnec oportebit. iſte ver. legiť in gl. ſez modis. ⁊ ſeptimo mõ ſm Pe. ideo ponã caſum in nube ⁊ lecturas examinabo ꝓ ꝺzia. ⁊ caſum forma ſic. vidi q̃ agiť arbitraria ꝺ fideiuſſorẽ. q̃ro vtruz index ꝺebeat habere reſpectũ ad moꝛã ipſius rei ꝓncipalis vel ad moꝛã ipſi⁹ fideiuſſoris. rñdeť q̃ ad moꝛã ipſi⁹ fideiuſſoris. nã ex mora ipſius rei ꝓncipalis q̃ forte ſtetit ꝑ eum quominus capue ſolueret nõ augeretur obligatio ipſi⁹ fideiuſſoris. h. d. Sequiť in tex. neq; eñ. Ad ꝓdicta op. q̃ ſi ꝺebitor ꝓmiſit ſorte ⁊ vſuras. ⁊ dedit fideiuſſorem obligatio vſurarũ cõmittiť etiã ꝺ fideiuſſorẽ etiã ex mora rei ꝓncipalis. ⁊ ſic mora rei b auget obligationẽ fideiuſſoris. b ad hoc rñdeť q̃ ꝺuerſus caſus eſt ille de quo opponiť: nã ibi ꝺue ſunt obligationes ab initio. ſ. ſortis ⁊ vſurarũ: vnde fideiuſſor ſimpliciter acceptus in oẽm obligationẽ vñ intercedere: ſed hic ſors ꝺebeť iure actionis. intereſſe ỹo ꝑter locũ non eſt in obligatione: ſed venit officio iudicis mercenario: q̃ loco ꝺſtinato ſeu tẽpore ꝺebito ꝺebitor nõ ſoluit; vnde in hoc nõ tenetur fideiuſſor ex perſona rei: nec hoc vñ ꝓmiſiſſe: ſed ex ꝑſona ſua. h. d. ¶ Sequiť ver. ciuſcb dixiſtis q̃ hoc intereſſe ꝑter locũ venit officio iudicis mercenario ꝓ-

betis hoc. ad B rñdet iuriſcõ. eiuſcz differẽtia ꝛc. 1 Et caſus eſt planus. ¶ Ho. q̃ officiũ iudicis in ar a bitrarijs exerceť etiã ſ fideiuſſoꝛe. ⁊ hoc in ꝓma 2 ꝑte huiꝰ legis. ¶ Scõo no. q̃ moꝛa rei nõ auget 3 obligationẽ fideiuſſoris. ⁊ B in ſcõa ꝑte. ¶ Tertio no. q̃ fideiuſſor ſimpliciter acceptus vñ intercedere in vſuris per ſtipula. ꝓmiſſis. ⁊ hoc i tertia ꝑte. 4 ¶ Quarto no. q̃ ſublata actione ꝓncipali oñm b iudicis mercenariũ nõ ſubſiſtit. Cenio ad apparatũ ꝙ cuius euidẽtia debes ſcire q̃ hic fuit oꝛta gl. mag. vna fuit gl. antiqua. ⁊ illa fuit Azo. et iſta eſt ſcõa gl. ſup ỹbo augeri: tñ in illa fuit inſerta q̃dã additio circa finẽ ipſius q̃ fuit inoꝛdinate poſita: vt. j. videbitis. alia eſt gl. noua Accurſij. et iſta eſt ꝓma gl. magna q̃ recitat opi. oim ⁊ ꝓpter hoc multa ꝺzia laꝑnt etiã in ſcõa gl. ⁊ oẽs iſte varietates reſpiciũt ſcõam ꝓticulã huiꝰ. l. q̃ ꝺcit q̃ ex moꝛa rei nõ augetur obligatio fideiuſſoris. Ego quãlibet ꝓticulã legis de p ſe examinabo. ¶ Ide c nio ad ꝓmã ꝛop. q̃ ex moꝛa fideiuſſoris non põt i agi arbitraria. vt. j. de fideiuſ. ſi ex teſtõ. ſ. ſi. fol. 5 reus ꝓncipalis nõ eſſet in moꝛa pueniẽdi ad locuz d ex moꝛa fideiuſſoris non augereť arbitraria: vt in ꝺzio. ſz ſi eſt in moꝛa vteꝛq; tã re⁹ q̃ fideiuſſor: tũc agiť arbitraria ꝺ fideiuſſoꝛe ex moꝛa ipſi⁹ fideiuſſoris nõ ex moꝛa rei ꝓncipalis: ita loquiť hic. ⁊ ſic opz te intelligere ꝓncipiũ qõ vteꝛq; erit in moꝛa. Ex hac ſol. habes duo. ꝓmo q̃ fideiuſſor nõ teneť d ex moꝛa ſua niſi etiã ꝓncipalis reꝰ ſit in moꝛa. ſcõo qõ ipſe fideiuſſor ex moꝛa ſua teneť. ¶ Ad primũ op. de. l. moꝛa. j. de ver. obli. ⁊ l. ſi ſeruũ. ſ. ſeq̃. ⁊. ſ. nũc de effectu. e. ti. So. q̃ñq; ꝓncipalẽ nõ eſſe i moꝛa facit ꝺiẽ obligatiõis nõ veniſſe quo ad id q̃ ꝑ ꝓncipalẽ in obligatiõe ꝺeducit: ⁊ tũc fideiuſſor ex ſua moꝛa nõ põt teneri niſi ꝑcedat moꝛa rei. hic eſt causus hic. nã niſi ꝑcedat tꝑs quo reꝰ potuit ꝑuenire e ad locũ ꝺies obligationis nõ venit. vt. l. ij. ſ. ſi qs ita. ſ. e. q̃ñq; reũ ꝓncipalẽ nõ eſſe in moꝛa nõ impeꝺit ꝺiẽ obligationis ꝓncipalis venire tũc fideiuſ ſor põt teneri ex ſua moꝛa. vt. d. l. moꝛa. de ỽ. obli. cũ ſi. ¶ Sz ỹ hoc op. ergo in plus tenebiť fideiuſſor ꝙ principalis ỹ. l. ꝓi q acceſſionis. j. de fideiuſ. 6 Sol. ¶ fideiuſſor nõ põt in plꝰ teneri ꝙ ꝓncipalis in bis q̃ ꝓncipaľ ꝺeducunť i obligationẽ: ſz i bis q̃ ex poſtfacto ꝓpter aliqõ factũ vel nõ factũ inciꝑiũt ꝺeberi põt fideiuſſor in plus teneri ꝙ ꝓncipalis. vt hic. ⁊ q. ſ. ꝓi. ꝺixi. ⁊ p hoc ꝺico q̃ ly ꝑ e cipalis nõ ꝓmiſerit penã: ⁊ fideiuſſor interceſſerit ꝓmittẽdo penã nõ vitiať fideiuſſio. ¶ Ad ſcõm 7 oppo. ⁊ ꝙ fideiuſſor nũq̃ ex moꝛa ſua poſſit teneri. k vt. l. ſi libert⁹ moꝛã. j. de ope. lib. a. l. cũ filio. ſ. i. k de ver. ob. Sol. aut loq̃ris in obligatiõib⁹ facti et f loquunť ꝺzia q̃ ꝺic vt ibi: aut in obligationibus ꝺãdi: ⁊ tũc aut loq̃ris de intereſſe q̃ venit ꝓpter locũ ⁊ põt fideiuſſor in plus teneri ex ꝑſona ſua vt p hic aut q̃ris de vſuris: ⁊ tũc ſi q̃ꝺ ꝺe his q̃ veniũt g officio iudicis mercenario in actionib⁹ bonefidei tũc fideiuſſor nõ põt teneri ex ſua moꝛa. q̃ ipſe ſem per teneť actiõe ſtricti iuris. ſ. ex ſtipulatione. vt. l. blãdit⁹. C. de fideiuſ. ⁊. l. v. ſ. ſatiſacceptio. de ver. obli. ſz ſi acciperes fideiuſſoꝛẽ large. ita q̃ cõphe deret mãdatoꝛẽ q̃ teneť actione bonefidei: tũc poſ h ſet teneri ad vſuras ex ſua moꝛa. vt. l. moꝛa. ſ. i bo b nefidei. j. de vſu. ſz vi q̃ris de vſuris q̃ veniũt ex ſtipulatione. tunc ſi in ſorte tñ interceſſit ad vſuras nõ teneť. vt. l. fideiuſſoꝛes magiſtratuum. j. de fide i iuſ. ſz ſi ꝓmiſit ſimpliciter tũc teneť tã ex moꝛa ſua quã ꝓncipalis rei: vt hic in tertio rñſo. ⁊ hoc voluit tãgere quedã additio q̃ fuit facta circa ſi. ſcõe glo. k magne q̃ tñ additio male eſt ſignata. ⁊ iõ videas eã ne erres in intellectu gl. Jbi videť etiã ex ſua ꝑſona ꝛc. ⁊ eſt additio. nec bene cõtinuatur cũ preꝺ cedẽtibus ⁊ ꝺurat vſq; ibi: hic in ſorte tñ interceſſit ꝛc. ⁊ illud hic in ſorte tñ ꝛc. ꝺz cõiungi cũ precꝺeti parte gl. q̃ eſt ꝺe gl. veteri. ¶ Cenio ad ſecun 8 ꝺã partẽ ⁊ ꝙ. ¶ ex moꝛa rei augebatur obliga l tio fideiuſſoris. vt. l. moꝛa rei. ꝺe verbo. obli. glo. j. magna iſtud cõtrariũ ſignat ſimul cum contrario ꝺe. l. q̃ro. ⁊ procedit ad ſolutionẽ ꝺziũ. de. l. quero. ⁊ iſtud omittit. ſecũda ỹo glo. magna. in pnc. iſtud

Andre. Poma.

¶ Textus. Vide bart. l. ſub ꝓtẽxu l. i. C. de tranſact. Alex. conſil. cxiij. col. ij. volu. ij.

Andre. Poma.

¶ Arbitramentuz. Vide Jaſo. l. triſac. C. de tranſa. Alex. conſil. xxxij. in. i. col. volu. ij. ⁊ cõſil. cxij. colũ. ij. in. j. vol. ij. Jaſo. ſ. omnium. colũ. iij. inſti. de act. limita vt p Pau. conſi. i. xx.

¶ Bonuz. Adde glo. in. d. l. in minozum.

¶ Aliud. Adde Bar. in. l. inſula. ſ. j. l. o. ⁊ bar. i. l. cõtinuo. ſ. illud. j. de ver. obli.

Andre. Poma.

¶ Aliud. An vltima volũtas eq̃pareť. Vide are. l. iiij. ſ. cato. colũ. xiij. ff. de ver. obl. vbi ponit notabili lem intellectũ huius. l.

¶ In bonefidei. in pin. huiꝰ. l. ꝛc. adde Bar. in. l. j. C. vbi cõueniať q certo loco ꝺare ꝓmiſit. ⁊ iſtum tex. allegaui tibi in. l. ſingularia. ꝺ. ſi cer. peta. in. xiij. columna.

Andre. Poma.

¶ In bonefidei. Vide qd ꝓ iſtum tex. ꝺicat Bart. nota. glvj.

Andre. Poma.

¶ Agenti. Vide Alex. ⁊ Moder. in vlti. col. ibi.

Andre. Poma.

¶ Centuz capue. Intellectuz huiꝰ l. vide p ang. are. in. ſ. ꝓterea. pe. charta. inſtitu. de actio.

Andre. Poma.

¶ Fideiuſſoris. vió bar. i. l. iiij. ſ. ſi. ſ. q̃ q̃ꝺ iur.

¶ Ex moꝛa. vide inſti. de act. ſ. preterea. ꝓ Moder.

¶ Teneri. Adde gl. in. l. ſicut reus. j. de fideiuſſo.

¶ Ex moꝛa. An ex moꝛa rei augeatur obligatio fideiuſſionis. adde quod ipſe no. in. l. ſi. j. eo. ⁊ Modder. in ſi. de actio. in. ſ. ꝓterea quaſdam.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

soluit ⁊ bñ: nã ibi moza rei nocet fideiussori ad cõseruandã obligationẽ in q̃ obligat⁹ erat: vt interi tu speciei nõ liberet: nõ aũt auget vt aliqd addat.

¶ Oppo. ff. de l. q̃ro. f. locatu. vbi moza rei auget obligationẽ fideiussoris: ⁊ facit eum teneri ad vsuras. huj⁹ tñ more sunt i hoc v. septẽ lecture q̃rũ quæ ponunt in. j. gl. mag. sexta. i. ij. gl. mag. septima tãgit i q̃dã glo. pua: q̃ est sup v̈bo p reũ. ¶ Venio ad primã. dico q̃ hic fideiussor intercessit in certa q̃titate limitata: vñ nõ tenet in pl⁹ ex moza rei in ℣io intercessit simplr: ista lec. l3 in se sit vera p. d. l. fideiussores magistratuũ: tñ q̃tũ ad hãc. l. non est vera: q̃ ſm B nõ esset dr̃a inter ĩteresse rõne loci ⁊ vsuras cui⁹ ℣iũ vult hec. l. ⁊ ista rẽphensio tãgit in fi. scõe gl. magne iungẽdo eã. vt. ff. de dig. vñ alij legũt locũ mõ q̃ hic simplr intercessit in oẽm casũ l3 iõ nõ augeat obligatio fideiussoris: q̃ sors iam erat soluta: iõ nõ põt agi p ĩteresse: vt hic in fi. l. ⁊ ſm hoc est dr̃a iter obligationẽ vsurarũ debitarũ ex stipulatiõe: ⁊ B interesse: q̃ sorte soluta vsure pñt adhuc peti. ⁊ B vult dicere ista. l. ¶ ℣ 3 hoc oppo. de tex. q̃ dicit nõ augeri cũ eñ fit soluta obligatio quo q̃rit de ei⁹ augmẽto rñdeat q̃ hic cõsiderauit illõ qõ fuit añ solutionẽ factã. ista lec. cõtinet diuinationẽ nec v̈ de mẽte hui⁹ lr̃e q̃ in B ca su sors esset soluta. nã tũc iuriscõ. ponit p ꝑstanti qõ ĩteresse nõ possit peti vt in fi. l. vñ alij legũt tertio mõ ⁊ dicũt qõ hic nõ augeat oblõ fideiussoris: q̃ nõ erat in moza ipse nec ab eo poterat vllo mõ peti. a q̃ forte rei⁹ principalis erat fortior: ⁊ citius potuit puenire ad locũ. Fideiussor erat debilior: et sic tardi⁹ potuit puenire ad locũ merito cũ i nullo possit cõueniri. vt. l. si eę testõ. in fi. de fideiuſ. oblõ ei⁹ nõ augeat ꝑpter rei mozã ℣ si ponerem⁹ vtrũq; esse i moza oblõ fideiussoris augereť eę moza rei p. d. l. q̃ro. ista mtelligũt isti. Pe. dicit hãc lec. nõ eę verã: q̃ debilitas fideiussoris nõ d3 attẽdi: nã casus supueniẽs in pſona ei⁹ q d3 nõ nocet creditori: vt. l. ad diẽ. j. de ver. obli. põt eñ mittere aliũ. si ipse nõ põt ire. certe dictũ Pe. põt esse verũ si debilitas supueniat fideiussori post obligationẽ ℨctã: l3 si tpe obligatiõis fideiussor eẽt debilior reo tũc q̃litas pſone 2sideraret. vt. l. 2tinu⁹. ff. cũ ita. de v. obli. vel vt ista obiectio petri cesset potes ponere exẽplũ. fideiussorẽ non esse in moza ⁊ ꝓncipalẽ sic ex diuersitate locorũ q̃ loc⁹ vbi fideiussor ꝓmisit magis distabat a loco solutiõis. ar. l. in eãdẽ. in fi. de duo. reis. ⁊ tãgit in hac gl. circa lec. Jo. quintã. hec lec. 2tinet diuinationẽ. tñ vera est in se q̃tũ ad casum. l. nõ inq̃tũ cõcedit fideiussorẽ teneri ex mora rei: si ipse fideiussor nõ esset in moza: vt videbitis. j. vñ alij legũt. quarto mõ qõ hic 2ueniebat capue. f. in loco destinato solutiõi: vñ nõ est arbitraria. vt. l. qõ si ephesi. in pn. ff. eo. ¶ Cõtra hoc oppq̃ si hoc esset teneret ad vsuras debitas officio iudicis. si cõueniret in loco destinato solutiõi ꝑ. d. l. q̃ro. ⁊ tex. hic in seq. ver. vł velle facere differẽtiaꝫ inter vsuras debitas ex stipulatiõe: ⁊ debitas officio iudicis. Sol. fateor ℣iũ si fideiussor intercessiſſet in ℣tu bonefidei: l3 hic ideo in tex. fit mẽtio de vsuris debitis ꝑ stipulationẽ q̃ itercessit in ℣tu stricti iuris. ⁊ ideo nõ debeť. ista lec. nõ est vera. et cõtinet diuinationẽ. ⁊ vł ℨ tex. in pn. q̃ dicit si alibi q̃ capue petať ꝛc. vñ alij vt Jo. legũt gnto mõ. ⁊ icipit ei⁹ lec. ibi vel clari⁹ ꝛc. qõ hec. l. loquať in fideiussore q̃ intercessit simplr. ⁊ quod nõ est soluta sors. ⁊ qõ fideiussor est in moza. ⁊ qõ cõueniť alibi q̃ capue. ⁊ sic excludunť oẽs lect. ꝓcedẽtes. Ad. l. q̃ro. respõ. q̃ ibi logtur i vsuris debitis officio iudicis mercenario qõ deseruit actiõi bonefidei ſm naturã ipsi⁹ actiõis: merito fideiussor simplr acceptus ad illas teneť. b l3 Pla. dixerit ℣iũ: ad cui⁹ rõnẽ plene rñdeť p gl. in d. l. q̃ro. hic vo logmur i interesse qõ venit ꝑpter locũ in actione arbitraria officio iudicis ꝑter naturã actionis: merito ergo ad hoc fideiussor nõ teneť ita logť hic. ⁊ sic habes notare tres casus interesse ꝑpter locũ vt hic: vsuras debitas ex stipulatiõe: vt in seq. rñsio. itẽ vsuras debitas ꝑ officiũ iudicis in actiõib⁹ bonefidei. vt. d. l. q̃ro. ⁊ B clare examinať in vltima ꝓte huj⁹ glo. ⁊ hãc opi. tenet Dy. in repe. huj⁹ l. ff. Barti. sil. reprehẽdit hãc lec. q̃ pacta incõtinẽti apposita insunt: ⁊ informãt actionẽ vt videanť esse einsdẽ nature. vt. l. lecta. si cer. pe. ff. ℨ hic in ipsa stipulatione fit adiectio loci de soluẽdo capue. ⁊ ꝑpter locum h3 indeę arbitriũ in hac actiõe: ergo vł illud hr̃e ex natura actiõis. Pe. etiã in repe. huj⁹ l. dãnat rõnem Joã. q̃ si in vsuris teneť fideiussor simplr accept⁹: q̃ vsure sunt odiose. ⁊ debenť creditori nõ cõtẽplatione alicuius ĩteresse. multomagis i isto interesse deberet teneri in quo ꝓsideraꝛ dãnũ emergẽs ⁊ lucrũ cessans. vt. ff. eo. l. iij. ℨ. nũc effectũ. vñ Azo legit sexto mõ. ⁊ ei⁹ lec. ponit in scõa gl. mag. ibi: sed adhuc vł in totũ teneri ⁊ etiã in summa. C. loca. circa fi. vt dicam⁹ idẽ esse in hoc ĩteresse ⁊ vsuris debitis ex officio iudicis. sed distinguam⁹ sic aut tpe q̃ itercedit fideiussor vsure debebanť vel ĩteresse ꝑpter locũ. ⁊ fideiussor simplr acceptus tenebiť. vt. d. l. q̃ro. aut tpe quo intercessit nõ erat vsure debite vel ĩteresse: ⁊ tũc ex moza rei nõ angebiť obligatio fideiussoris. ita logť hic. ¶ Cõtra hãc lec. facit. j. e. l. fi. Solu. Azo. ibi formaꝛ. q. ⁊ nõ rñdet: vt ibi plene examinabo. ⁊ i hac lec. residebat ff. Barti. sil. ⁊ Jac. butr. Ista lec. Azo. est ℨ casum. l. si postea. j. ré pu. sal. fo. vbi fideiussor simplr accept⁹ teneť ad vsuras. q̃ nõ debebanť tpe quo intercessit. vñ Pe. legit hãc. l. septimo mõ. ⁊ dicit q̃ hec. l. ꝛco. cũ. l. q̃ro. nã nec hic nec ibi obligatio fideiussoris augeť: l3 vsura vel ĩteresse pofficiũ iudicis debeť. ista lec. tacite tãgit ⁊ reprehẽdit hic p gl. paruaꝫ sup v̈bo p reũ. q̃ hec obligatio assumiť large ⁊ cõprehẽdit etiã id qõ officio iudicis debeť: ⁊ hoc est qõ voluit hic dicere iuriscõ. q̃ officium iudicis hic nõ exercebiť circa obligationẽ fideiussoris ꝓpť moza rei. Quid ergo dicem⁹: dico q̃ opi. Jo. est verissima: q̃ aliud est in interesse debito ꝑpter locũ. vt hic aliud i vsura debita officio iudicis: vt in ℣io rõne assigno. l3 rõ Jo. posset etiã sustẽtari: tñ rõ vera est quã ponit hic iuriscõ. nã illud qõ mouet offm iudicis in actiõe arbitraria ꝑpter locum nõ est moza nõ solutis tm̃: ℨ est etiã: q̃ alio loco petiť: ⁊ alio loco qs ad ad solutionẽ cogiť: q̃ si i loco destinato cogereť nõ esset actio arbitraria vt. ff. eo. l. qõ si ephesi. l3 ergo reus ꝓncipalis sit in moza appet q̃ in ei⁹ pſona nõ 2currit id qõ causat iudicis arbitriũ in hac actiõe q̃ ab eo nõ petiť aliqd ℨ a fideiussore. q̃ igiť a fideiussore petiť: a fideiussore sit exẽcutio: ⁊ sic cũ eo agiť ille actꝰ q̃ parit arbitriũ iudicis: merito ei⁹ pſona inspicit. ⁊ hoc dicit iuriscõ. in ver. seq. vbi dicit. hic aũt vna pecunie credite est circa ei⁹ executionẽ ꝛc. actꝰ ergo cogẽdi ad solvendũ in alio loco est ille q̃ arbitriũ iudicis ꝓncipalr̃ ꝓducit. q̃ cũ gerať cũ fideiussore meritꝫ eius pſona inspicit: ⁊ hũc itellectũ ad hãc. l. habuit Pau. iuriscõ. j. e. l. fi. ⁊ ibi declarabo ℨ in actiõib⁹ bonefidei istũ qõ causat officiũ iudicis ad vsuras est ꝓncipalr̃ natura obligatiõis ꝑ qua fideiussor intercessit. merito augeť obligatio ex moza rei. ⁊ iõ circa hoc haberemꝰ distingnere: ℨ circa hoc distingnã. j. e. l. fi. q̃ lex est declaratio huius. l. ¶ Venio ad tertiã ptẽ. d3 hic q̃ hoc interesse venit officio iudicis. ℨ de. l. stipulatiões nõ diuidunť. ver. celsus. de ver. obli. ⁊ de act. emp. l. j. in pn. ⁊ de 2di. fur. l. in re furtiua. Sol. ibi loquiť in obligatiõibus facti ⁊ de interesse quod succedit i locũ ipsius ꝓncipalis obligatiõis qõ interesse vł tacite ꝓmissum. hic loquitur de interesse qõ venit ex trinsecus. vt. l. iij. ℨ. nũc de officio. ℨ. eo. ¶ Venio ad vltimã partẽ: ⁊ vł q̃ sorte soluta remanet actio ꝑpter illõ interesse. vt. ff. ea. l. iij. ℨ. itẽ iulia. Sol. ⁊ istud ℣iũ tangiť in. j. gl. magna circa ꝓn. quarte lec. dic breuiter q̃ ibi fuit solutum adiecto hic ipsi ꝓncipali debitori: vt ibi dixi. ¶ Ultimo oppo. de. l. si ꝓ fure. in ꝓn. ff. de condi. furti. Sol. istũ passum qõ ⁊ qualiter soluta sorte remanet actio examinabo vobis. j. eo. l. fi. vbi glo. plenius tangit.

¶ Si quicerto. Non põt creditori inuito alibi solui q̃ in loco destinato. b. d. ¶ Oppo. ff. eo. l. iij. ℨ. ⁊ gñaliter. vbi est electio rei vbi soluat ante petitionẽ. Sol. quidã intelligũt hic post lit. cõtest. tu dic ſm gl. q̃ ibi fuerũt plura loca alternatiue destinata. vñ reus põt eligere vnũ ex illis añ lit. cõtest. nõ aũt aliũ locũ tertiũ. ita loquiť hic qõ intellige nisi differret quãtitatẽ ⁊ interesse actoris ꝑpter locũ q̃ tũc cogereť actor vbicũq; recipere. argeius qõ no. in l. q rome. in pn. de ver. obli. ¶ Itẽ oppo. q̃ possit vbicq; solui. vt. l. cõtinuus. ℨ. cũ ita. de ver. obli. Sol. glo. pluribus modis tenet illã qõ põt solueri vbicq; solvẽdo sortẽ ⁊ interesse. vt. ff. eo. dixi: vel dic q̃ ibi locus fuit appositus gratia rei. ⁊ hoc cõstat. ⁊ ideo nõ d3 haberi ipsius loci ratio. vt ar. ff. in. l. fideicõmissi. ℨ. cũ pollidius. j. de vsu. ⁊. l. si ita relictum. versi. pegasius. de lega. ij. ⁊. l. eu3 qui. alias incipit iabolenus. j. de an. leg. ⁊ isto casu põt reus vbicq; soluere hoc est sicut posset fi locus non esset adiectus. ergo potest soluere in loco domicilij actoris vt videbitis j. titu. j. l. item illa. Ex predictis potest distinguere aut locus apponitur gratia actoris aut rei aut gratia vtriusq;. Si quidez gratia actoris: vel vtriusq; aut reus vult soluere in altero ex locis destinatis aut in tertio loco. ⁊ si in tertio loco tunc aut vult soluere sortem tantum: aut sortem ⁊ interesse: vt ex predictis patet: ⁊ dicta. l. qui rome. in pr̃ncipio. de verb. obli. ⁊ ibi etiam dixi.

a ¶ Peti. Adde Bart. in l. de pupillo. ℨ. si qs ipsi prętori. de oper. no. nũ. in. iij. lect.

b ¶ Tenetur Hãc opi. Bartuni sil. tenet hic Jaco. butri. ⁊ in l. fideiusſor. C. de fideiusſo.

1 ¶ Obligatio fideiussoris simplr accepti q̃si augeať ex moza rei.
2 Simplex solutio q̃ non cadat in penam q̃ venit ꝛtra naturã actionis.
3 Sorte soluta quãdo remaneat petitio pene seu interesse.
4 Creditor recipiendo sortem cum protestatione qõ vult sibi esse saluum ius super interesse an conseruauerit sibi ius suum. ⁊ sic an recipiẽdo sortem ꝓiudicat sibi in interesse.

Si post

¶ Si post moram. Ista lex est magis difficilis quã sit. l. centum capue. ff. eo. ⁊ est gl. illius. ⁊ ſm Jo. legiť vno modo: ⁊ ista subdiuiditur in duas. ſm Azo. legitur duobus modis. ſm quosdam alios modernos legiť alio modo. ego ponam casum verum ſm Joan. postea in pſecutiõe materie declarabo lec. omniũ. ⁊. h. d. Fideiussor simpliciter accept⁹ nõ tenetur ad interesse ꝑpter locũ eę moza rei etiã precedente: nec admittitur q̃ simplex̃ solutio ꝓ rata sortis ⁊ interesse facta esse videaꝛ. h. d. ⁊ diuiditur. q̃ primo formaꝛ questionem. secũdo respondet ad illã inducẽdo similia. tertio circa predicta monet vnum dubiũ. quarto illud determinaꝛ ⁊ declaraꝛ. secũda ibi: adeo. tertia ibi: nisi si quis. quarta ibi: quod non puto. Casus in terminis. in prima parte est planus. Sequitur ver. adeo. rñdet iuriscõ. adeo hoc est in tñ est hoc verum qõ illud interesse nõ est in obligatione in precedenti casu. vt. l. sicut est verũ qõ sorte soluta: vt si capue petať hoc est in loco destinato cessat arbitriũ iudicis: nec debeť interesse. h. d. vide literã. ¶ Sequiť versi. nisi si qs dicat. instat querens dixisti q̃ sorte soluta cessat arbitriũ iudicis cõtra sorte soluta simpliciter debet intelligi esse soluta ꝓ rata sortis ⁊ ꝓ rata interesse. ergo remanet petitio eius qõ restat de sorte ⁊ interesse ꝓ rata. rñdet iuriscon. illud qõ dixi. ff. de sorte interesse soluta esset ver. rum nisi ista oppositio obstet: sed hec oppositio facit me dubitare. hoc dicit iste ver. nisi si quis dicat ꝛc. Et litera est plana. ¶ Sequitur ver. q̃ non puto. instat querẽs quid videtur opus dñe iurisconsulte de ista oppositione. erit ne verum quod videatur solutũ q̃ rata sortis ⁊ interesse respondet q̃ hoc non putat admittendum imo totum computatur in sorte ⁊ eam accipiendo videtur pena remissile hoc est interesse ꝑpter locum. h. d. ⁊ habes hanc. l. ſm hanc lec. satis planam. ¶ Pro declaratione huius. l. reuoco in dubium. ver. secunde partis. scilz ver. adeo. qd vel it dicere tenendo istam lec. Joan. rñ. põt intelligi duobus modis. vno modo qõ respondeat ad. q. vt. ff. q̃ ponẽdo casum. ⁊ ſm buc modũ va riatur intellectus huius litere duob⁹ modis. vno modo vt ponatur: vt ꝓ sicut: ⁊ sic fit aduerbium similitudinis: vt dixi. ff. in positione casus. alio modo: vt ponatur: vt ꝓ q̃. ⁊ sic fit coniunctio: ⁊ erit sensus: vt respondeat sic adeo. i. intantũ. verũ est qõ interesse non est in obligatione fideiussoris: vt ꝓ q̃ nunc soluta sorte: vel si capue petatur cessat arbitriũ iudicis: ⁊ sic ex hac positione qõ interesse non est in obligatione: sequuntur iste due illationes. q̃ sorte soluta nõ põt peti interesse. itẽ qõ si capue petatur non potest peti interesse. innuit ergo a contrario sensu quod si esset in obligatione posset peti etiam sorte soluta: vel si capue petatur. hoc autem est falsum. vt. ff. eo. l. centum capue. et. l. qõ si ephesi. in pr̃in. ergo cõcluditur q̃ hec litera nõ possit hoc modo legi: vt ponatur vt ꝓ q̃. ⁊ sic fit coniunctio. et hoc ponit glo. hic super verbo adeo. que mere respicit lec. Jo. vide eam. Tu vero dic q̃ etiam legendo: vt ꝓ q̃ potest sustineri. primo quia litera dicit. nunc quoq; exponendo quoq; ꝓ etiam ⁊ sic implicat idem a contrario: vnde argumentum a contrario sensu quod glo. sumit ꝓpter qõ ab ista lec. recedit. non potest hic sumi vel aliter: posito q̃ dictio quoq; nõ implicaret idem a cõtrario: sed argumentum a contrario posset hic sumi: vt glos. dicit procederet adhuc hec lec. non ob. contraria: nam interesse ꝓpter locum esse in obligatione põt intelligi duobus modis. primo in obligatione large ⁊ impꝛprie hoc est in iudicis officio: ⁊ hoc modo non posset hic sumi argumentum a cõtrario sensu: q̃ sorte soluta nõ põt iudicis officiũ remanere. vt. l. cẽtum capue. ff. eo. in fi. sed si accipis obligationem ꝓprie tunc ar. a cõtrario sensu procedit. nam si est in obligatione sorte soluta posset adhuc peti interesse. idẽ si capue peteret: sicut dicimus in vsuris debitis per stipulationẽ. vt. d. l. centũ capue. ff. e. Allio modo legitur iste ver. adeo. ſm lec. Jo. qõ hic nõ respondeat qõni: sed totum sit de qõne precedẽti. ⁊ in ver. nisi si qs dicat ꝛc. formet aliud dubium. ⁊ in fi. in versi. qõ non puto. respondeat ad. q. vtrãq;. f. q̃ nõ puto admittendũ: vt fideiussor teneať nec ꝓ rata sortis. ⁊ interesse intelligať solutum. ⁊ ista lec. tangiť in penul. gl. huius. l. ¶ Sumus expediti de lec. Jo. cõtra. quã opp. ⁊ videtur q̃ si fideiussor acceptus est post morã teneať ad interesse. vt. ff. e. l. cẽtũ capue. ſm lectu. Azo. ⁊. l. quero. in pr̃in. j. loca. Huius timore Azo legit hãc. l. duobus modis: primo qõ hic fideiussor intercessit in certam summã nominatim ⁊ ſm hoc tota lex legaꝛ ꝓout. ff. dixi. ſm Jo. eo excepto quod hic pono q̃ intercessit in certã summã specialiter: l3 ſm Jo. simplr̃ ista lec. nõ est vera. primo qr hec lec. nõ habet rem dubiũ scõo qr ℨ tex. q̃ dicit q̃ fideiussor intercessit eius noie ⁊ sic simplr̃ nõ exprimendo quãtitatẽ: vñ ipsemet Azo recessit ab ista lec. ⁊ legit hanc. l. alio modo vc3 q̃ huic questioni facte. in pr̃in. nõ rñdet: l3 formaꝛ aliã cui rñdeaꝛ: ⁊ ista lec. tangitur hic in scõa gl. huius. l. ⁊ explicaꝛ clarius in. l. centũ capue. ff. e. in. ij. glos. mag. ibi. l3 huic solutioni ꝛc. ſm hãc lec. diuide hanc. l. q̃ primo formaꝛ vnam. q. cui nõ rñdet. scõo in ver. adeo. formaꝛ aliã vtrũ sorte soluta. vel si petatur in loco destinato cessat arbitrium iudicis. tertio in versic. nisi qs ad illud qõ digeraꝛ de sorte soluta. facit vnã rationem q̃ ostendit nõ cessare iudi. arbitriũ sorte soluta. quarto in ver. qõ nõ puto. determinat scõam qõnem dicẽs q̃ sorte soluta cessat arbitriũ iudicis. nõ ob. ar. predicta. ⁊ sic ad. q. non est rñsum: si ergo querať qd iuris. Rñ. qõ erit in obligatione ſm opi. Azo. vt. ff. d. l. centum capue. ⁊. l. quero. j. loca. qõ an sit verũ statim dicã. Circa hãc lec. q̃ro ⁊ reuoco in dubium intellectũ ver. Rñ. ſm Azo. hic formaꝛ noua. q. ⁊ illud qõ dicit de sorte soluta intelligo a reo vel fideiussore non curo. Cum enim reus si capue esset: nõ posset in plus conueniri: ergo nec fideiussor qui non potest in plus teneri ⁊ sic hec. q. non referr̃. vt dependeaꝛ a. q. ꝓpposita. ¶ Cõtra istã opi. oppo. q̃ ſm Azo. fideiussor tenetur ad istud interesse iure obligationis ergo etiam sorte soluta ab eo poterit peti. Sol. vt dixisti iste ver. nõ refertur ad primum casum. tñ si referaꝛ idem esset. nã cũ principalis habeat iustam causam in se q̃ sorte soluta non teneatur ad interesse. ergo nec fideiussor qui in ouriozem causam nõ põt teneri. vt. l. hi qui accessionis. de fideiuſ. Sed adhuc instatur q̃ in plus tenet fideiussor ſm opi. Azo. q̃ teneť iure obligationis: ⁊ sic efficacius q̃ reus qui teneť officio iudicis. Sol. non tenet in plus aliquo de quatuor modis qui ponuntur in. ℨ. plus. inſti. de ac. licet teneatur efficacius ⁊ istud obligationem fideiussoris non vitiat: vt hic sicut fi intercederet ꝓ obligato naturaliter: vt no. in. l. si pupillus. de ver. obli. ⁊ hoc voluit dicere quedã glo. hic posita sup verbo solutã q̃ tota respicit lec. Azo. verus q̃ hec lectu. Azo. qõ iste ver. adeo nõ referaꝛ ad precedẽtia videť aliquantulum repugnare litere. ideo quidã moderni tenẽtes lect. Azo. vc3 q̃ fideiussor simplr teneať ad interesse legunt istũ ver. adeo. alio modo. ſ. qõ qõni facte rñdeat hoc modo. ſ. quesitum est. an fideiussor acceptus post morã non teneatur ad interesse: nec sit in obligatione: rñdetur q̃ hoc est verũ. ver. adeo. hoc est in tñ q̃ sorte soluta: vel si capue petať cessat arbitrium iudicis quasi dicat in istis tñ duobus casibus est verum q̃ non est in obligatione. als secus. ⁊ si opi. Azo. remanet vera cetera non mutantur. Est ne vera ista lec. certe non. primo quia vt dixi vobis. ℨ. eo. l. cẽtum capue. interesse ratione loci non causatur principaliter a moza rei: sed ex eo etiam qõ quis cogiť ad solvendũ in alio loco: ⁊ ideo istud officium dr̃i ipsam condẽnationem respicere ⁊ executionẽ: vt ibi vidistis: vnde licet reus esset in mora ⁊ acto⁹ vellet petere vt dicit teg. non tamen adhuc petieraꝛ. nec litem contestatus erat: vñ interesse non erat adhuc in officio iudicis. merito si deiusſor simplr̃ acceptus ad illud non tenetur. ⁊ hoc est qõ vult hic dicere. Pau. iuriscon. Idem si poneremus litem contesta. esse. ⁊ post lit. cõtesta. fideiussorem acceptum si tũ esset aliqua equitas que moueret officium iudicis ad faciendum qõ solueret in loco destinato. vt. ℨ. eo. l. quod si ephesi. ℨ. interdum. sed si esset lis contes. nec aliqua equitas esset que illud induceret. tunc cum iam fundata esset equitas que arbitrium iudicis inducit ad condẽnandum super interesse rõne loci dicerem fideiussorem simpliciter acceptũ teneri. ⁊ hoc mõ posset esse vera opi. azo. ¶ Secũdo displiceť opi. azo. in alio. nã ipse ponit qõ posito q̃ fideiussor teneatur ad istud interesse tamen sorte soluta non poterit peti. hoc est falsum. nam licet principalis teneatur officio iudicis: quod non potest subsistere principali actione sublata: vt. l. centum. ℨ. eo. tamen fideiussor tenetur iure obligationis propie: vt not. j. locati. l. quero. ⁊ ideo sorte soluta cõtra fideiussorem posset agi ad interesse: sicut dicimus in vsuris debitis per stipulationem: vt. d. l. centum capue. ℨ. eod. ⁊ hoc est quod voluit hic querere iuriscon. in versicu. adeo ſm quod dictio vt: ponitur pro q. vt. ℨ. dixi. nec obst. si dicis. ergo intercedit in durioremcausam quã principalis. quia nego istam: nam licet principalis sorte soluta nõ possit cõueniri hoc contingit ex stultitia actoris qui sortem recepit sine interesse. non ex natura obligationis. poterat enim actor nõ recipere. vnde causa ex hoc non dicitur durior: non enim debemus presumere qõ actor sit stultus ⁊ sortem recipiat sine interesse. ¶ Teneamus ergo lec. Joã. alij vt do. Rico. de ma. legiť hãc. l. alio modo. ⁊ est bona lec. vt hic intelligitur in fideiussore indi. solui. ⁊ secundam hanc pone casum. cuj⁹ reus esset in mora peruenienti capuam. ⁊ sic in alio loco vellem agere contra eum vel eius procuratorem. ⁊ dedissem libellum ipse dedit fideiussorem iudicatum solui. queritur an illud quod accedere potest obligationi ex sententia iudicis sit in obligatione fideiussoris. ⁊ hoc primo. Sequitur ver. adeo. in quo queritur. an hoc casu hoc est condẽnatione secuta sorte soluta: vel si capue petatur ex condemnatione an cesset officium iudicis: hoc est cesset deberi illa quantitas que accessit seu debetur per officium iudicis. Sequitur versic. nisi si quis dicat hic non mutatur casus. Sequitur versic. quod non puto. hic respondet ad ambas questiones dicẽs quod non putat hic admittendum. ℨ quod interesse non sit in obligatione: quia imo est in obligatione in tantum hic non putat. quod etiam non putat admittendum quod sorte soluta videatur remissa pena. hoc dicit. ſm eum. ¶ Contra hanc lec. oppo. quia nemo suo nomine consentit cogitur satisfacere indicatum solui. vt insti. de satisfa. ℨ. fi vero. Respondetur hic conueniebatur procurator: vel ipse satisfecit sua sponte indicatum solui. ¶ Sed contra hoc oppo. de tex. qui dicit eius actionis nomine. ergo non satisfecit iudi. solui. Solu. intellige quod satisfecit indicatum solui eius actionis nomine. Item oppo. fideiussor simpliciter acceptus non tenetur ad interesse ꝓpter locum. vt. ℨ. eod. l. centum capue. Solu. ibi loquitur in simplici fideiusſo ꝛc. hic in fideiussore indicatum solui qui in sua obligatione videtur habere respectum ad id quod per iudicem poterit indicari. vt. l. iudi. sol. ℨ. iudi. sol. ⁊. ℨ. loca. l. quero. in pr̃in. ibi cem poterit indicari. vt. l. iudi. sol. ℨ. iudi. sol. ⁊. ℨ. loca. l. quero. in pr̃in. ibi cem poterit indicari. vt. l. iudi. sol. ℨ. iudi. sol. ⁊. ℨ. loca. l. quero. in pr̃in. ibi ac ſi fideiusſiſſet in quantum illum condemnari ꝛc. et hec opinio satis vera est in se. ¶ Item opponitur. ff. de in litem iurando. l. j. Solu. vt ex his que ibi dixi apparet: ⁊ ista lectura est satis vera in se. tamen lect. magis applauderet litere. ideo eam tene. ¶ Ex predictis ergo ⁊ ex his que

a ¶ A centum capue. Et adde per eundem Bartol. in dicta.l. centuz. ff.eo.

b ¶ Sorte soluta. Utrum sorte soluta remaneat pena seu accessoriū in petitione. Adde quod no. Barto.in.l.si cui.§.qui sacrum.de solu. & ibi allegat istam l.& quando pena cōuētionalis succedat loco interesse tunc sublata petitiōe sortis videtur pena remissa.l.pēnia.ff. actio. em. si vero pena succedit loco cōtēptus. et tunc si primo soluit res submouereť petitio pene nō ecōtra.l.si duo.§.item si duo. ff. si quis cau.l.ita demum. ff.de arbi. et not. doct. post glo.in dicta.l. ij. si quis cau.in princip. et vtrum accipiendo partim videatur remissum pro parte vide no.in l. in executione. §.penul.de verb. obliga. & ff.l. pro gima. et not. in.l. ij.in princip. si qs cautio. & q̄ trāsigit super contra cū principali. videtur transigere sup pena vt ibi: b secus si esset trālacium sup actione sortis non super cōtractu fm Baldum not. in l. iiij. in princip. de fru. & lit. expē. et an qui petit rē videatur renuntialse petitiōi pene. vide in.l. commissorie. C. de pactis inter empt. et ven. Et an maritus q̄ post moram recepit dotem possit de per se petere fructus et accessiones ad hoc vide Bald. in.l.fin.§. penult. C. de iur. do. & no c ta. vide Jmolam post Angel. in.l. si insulam. in pe. char. in versi. restat. de verbo. ob. Adde an solūta sorte possit peti interesse Bald. consilio. cl. incip. statuto cauet. li. digi. in.l. centum capue. Et pro declaratione pūtis materie vtrū fideiussoris simpliciter acceptī augeat oblō ex mora rei. sic distingue: aut loquimur in vsuris debitis p stipulationez. aut in vsuris debitis p officiū iudicis aut itereſſe. primo casu aut stipl'o vsurarū pceſſit obligationē fideiussoris & tenet. ff. eo. l. centū capue. aut secuta est & nō tenet arg. l. si. ff. de pactis. secō casu aut mora pceſſit. & sic vsure iam oīō iudicis debebant & fideiussor sine dubio tenet. vt. l. q̄ro. in pn. §. loca fm lec. Azo. aut nō pceſſit: & secuta est. & tunc sunt opi. tu tene opi. Jo. qō etiā tūc obligatio fideiussoris augeat: q̄ tales vsure veniūt fm naturā actiōis ex officio iudicis. vt. d. l. q̄ro. & l. si postea. §. rēpu. sal. fo. tertio casu q̄n q̄ris de interesse: aut q̄ris de interesse q̄ succedit in oblōne ppter moz̄: vt in oblōnis facti: & tūc augeť oblō fideiussoris. vt. l. cū filius. §. i. de ver. obli. & l. si libertꝰ mozā. de ope. lib. & l. si stipulatus es. §. de fideiuſ. & eo. tit. l. si qs. p eo. in pnc. cum si. aut q̄ris de interesse qō venit p officiū iudicis rōne rei: tūc idem vt. l. mora. §. de ver. obli. & l. si seruum. §. nūc videamus. eo. ti. aut q̄ris de interesse rōne loci. & tūc aut fideiussor pmisit iudicatum solui. & augeť eiꝰ obligatio ex mora rei: vt hic fm vltimā lec. & in alijs. ll. ff. allega. aut fideiusit simpliciter: & tūc aut añ mozā rei & nō augeť eius oblō. vt. l. cētū capue. ff. eo. aut post mozā rei: & tūc aut post mozā & ante lit. ctē. interceſſit. & idē vt hic fm lect. Jo. quā. ff. eo. tenui. aut post mozā & post litis cōtestationē. & tūc ex tali pcedēte mora augeť obligatio fideiussoris: & hoc mō pōt pcedere lect. Azo. hic posita. vt. ff. digi. ¶ Venio ad ver. nisi si qs &c. & q̄ro qualr fiet ista cōputatio glo. istā rōnē calculat vno mō fm Jo. alio mō fm Bart. q̄libet calculatio est recta & bona. tñ calculatio Joā. plus plz. q posuit qō cētū erat sors. & hoc ideo. q̄ hec lex est facta ad declarationē. l. cētū. capue. vbi ponit in ter. q̄ cētum erat sors & q̄ō hec lex sit facta ad illꝰ declarationez apparet: q̄ illo tēpore posito. p. ff. stati. q̄rit si post mozā factā quominus capue solueret &c. vt hic in pnn. l. ¶ Venio ad vltimā ptē. & hic q̄ simplex solutio nō pōt intelligi facta. p rata sortis & interesse contra. j. de solu. l. i. vbi simplex solutio prius cedit in vsuris q̄ in sorte. & C. de solu. l. i. So. tilla regula nō hz locū in pena seu sorte. q̄ venit cōtra naturā actionis: vt hic q̄ō est notandum. ¶ Ultimo op. & vī q̄ sorte soluta & remaneat pena seu petitio pene. vt. l. si pro fure in pnn. & §. i. & de cōdi. fur. & l. ij. in pnn. si qs cau. & eo. l. iij. §. itē iulianus. ¶ Nuꝰ timoze gl. tua hic vltima distinguit: aut loqmur in penis legalibus & tūc loqmur. l. si pro fure. q̄ō plene dic vt digi in. l. g ea mēte. de fur. aut loqmur in penis que veniūt iure obligationis: & tūc aut loq̄ris de obligationibꝰ iudicialibꝰ. & tūc dic vt. d. l. ij. si qs cau. aut in penis cōuētionalibꝰ: & tūc ant est simplex pena & tūc distingue aut fuit dictuz rato manēte pacto aut nō. q̄ō plene dic vt. l. qui fidē. ff. de transac. aut fuit vsura: & nō vī remissa solutione sortis. l. centū capue. ff. eo. aut loq̄ris de interesse q̄ venit p officiū iudicis. ista est materia nra. circaz quā dic aut sors soluit adiecto & remanet petitio interesse. vt l. ij. §. itē iulia. ff. eo. aut soluit ipsi pncipali creditori. & tūc aut soluit ipsi scienti. & extinguit petitio interesse. vt. d. l. centum capue. & hic in fi. aut soluit ipsi ignoranti & remanet petitio interesse vel actio prima: vel actio de dolo: vel actio in factum: vt baldus in. ff. de tritica. l. in hac: in gl. sup ver. liberari. videbitis in. l. iij. §. si reddita. j. cōmo. et in. l. elegāter. §. nō soluī. ff. de dolo. ¶ Ultimo cōq̄ro gd si creditor recipiēdo sortē & protestatus est saluū sibi esse ius suū sup interesse. an p hanc ptestā. vbi ius suū conseruauerit. ista q̄stio resident in hoc. an recipiēdo sortē perdat petitio interesse ratione tacite voluntatis vel tacite remissionis. an ex alia necessitate iuris: quia protestatio recipientis impedit illud quod veniebat ex sua tacita voluntate seu remissione non aliud. vt. l. at si qs. §. plerīq;. de religio. & sum. su. & no. in. l. alimēta. C. de neg. gest. & qō ista petitio interesse perdatur ex tacita remissione videť tex. hic in fi. Jn Jriuz qō perdat ex iuris necessitate. videť casus. in. l. centū capue. in fi. ff. eo. & C. de positi. l. iiij. vbi dr q̄ perdit ex necessitate: q̄ cū sit officiū iudicis mercenariū nō pōt subsistere principali actione sublata. Petrus videť dicere q̄ nō possit qs seruare istud ius p protestationem p rationē predictā: q̄ ex iuris necessitate hoc evenit nō ex tacito cōsensu. mihi videť dicendū q̄ si qs dē recipiēs expresse liberaret soluentē a sorte. protestando q̄ sibi remaneat saluū ius petēdi interesse qō tūc petrus dicat verū. sed si nō liberaret sz simpliciter sortē solutā recipe cuz illa protestatione qō tūc protestatio sibi pdest in hoc. ff. qō nō videak liberatus a sorte: sz remaneat petitio sortis ppter interesse. hoc pbak ff. eo. l. iij. §. item iulia. vbi solutio facta adiecto nō liberat a sorte ppter interesse. et hoc ideo: q̄ deficit cōsensus veri creditoris: ita in proposito p protestationē apparet q̄ deficit cōsensus eius: iō remanet petitio sortis ppter interesse vt. ff. digi. Possemꝰ etiā dicere in casu pcedēti q̄n liberauit a sorte: hoc acto q̄ō remaneret petitio interesse qō fi qdē reus soluens cōsensit sup interesse posset interesse peti: nō ex vigore officij iudicis vel prime actiōis sublate. sed noua actiōe prescriptis vbis q̄ orit ex quodā pctu innoiato tpe solutiōis celebrato. f. libero te & acto q̄ō habeā interesse etiā si solues non cōsenserit. apparet q̄ ego liberauī te soluentem nō liberaturus fi crederē me non posse petere interesse: & sic cū ab interesse fis liberatꝰ fine causa posset agi cōdictione fine causa: vt reponas te i pristinā obligationē: vt possuz petere itereſſe. verū q̄ ipsum interesse erat purū. petiō ipsuz principaliter omisso circuitu. vt. l. si mulier. ff. de condictio. ob. cau. & q̄ō no. in. l. si qs accepto. eo. ti. modo habes expeditā istā. l. valde difficilē. vt vidisti.

¶ De constituta pecunia. Rubrica.

1 ¶ Masculinum quod concipiat femininum. et nu. & remissiue.

2 Utilitas huius edicti est quod ex pacto nudo oritur actio.

4 Quādo tractať de obligatione inducēda si nō valet quod ago vt ago q̄ō valeat vt valere pōt.

5 Factū p facto & factum p dato q̄ō possit cōstitui.

6 Debitū aliquid esse quomodo intelligatur.

d ¶ Hoc edicto. ° Nota text. ibi quā graui. &c.

1 ¶ Hit pretor. † Masculi nū accipit femininū. h. d. ¶ Quero q̄ vba edicti hic posita fuit impfecta: q̄ro qd erit vtilra in edicto. dicit gl. subaudi soluere cogā. hoc nō plz: q̄ fm hoc ex b edicto actio nō daretur: sz iudicis officiū cū vba referātur ad iudicē fm doctrinā quā dedi vobis in. l. i. ff. de cōdi. ex. l. erāt. & q̄o alia verba. f. iudiciū dabo & si. & vide plura verba edicti. j. eo. l. si duo. §. ait ptor.

2 ¶ Quero ad quid est vtile hoc edictum. c Rideo de iure cōmuni ex pacto nudo nō orit actio. vt. §. de pac. l. iuris gentium. §. igitur nuda. sz pretor in casu isto solo qñ quis p pactū nudū. pmisit illud qō alias erat debitū cōstituēdo illud debitū se soluturū vult q̄ ex illo pacto: & nuda orīat actio: q̄ vocatur actio de cōstituta pecunia. vñ si p stipulationē quis pmitteretꝰ nō haberet locū actio de cōstituta pecunia: sz certi ꝑdictio ex stipulatiōe. hoc pbatur institu. de act. §. de cōsti. ¶ Quero vtrū masculinū concipiat femininum. Cy. tractat de hoc in l. quicūq;. C. de ser. fugi. alij doct. ponunt in. l. i. j. de ver. signi. & ibi plene digi.

f ¶ De pupillo. No. q̄ hec dictio q̄ refert ad masculos & ad feminas maiores & minores liberos & in potestate. h. d. iste tex. &c.

¶ Eum qui. Hic exponit verbum cōstituit: & eius expositiones latius reassumat. j. eo. l. qui aūt. §. cōstituere. & h. d. Cū tractemus de obligatione inducenda si non

4 valet q̄ō ago vt ago non valet vt valere pōt. h. d.

Oppo. de

¶ Doc edicto. in pnn. huius. l. sed quid est fides. vide Bald. in. c. i. in pnn. de ca. cōzad.

¶ Edictum. qd si in dicto constituto nudo pacto p̄mittať pena. dic q̄ō ad penaz non orīt actio. l. titiꝰ. ff. eo. fm Bald. in rub. C. e. in. iiij. q.

¶ Pacto nudo. Vide Jaso. in. §. in personā. instituta de actio. vbi est multum subtilis. & allegat bar. hic. & trariū iuxta ea q̄ tradit in. l. i. C. eo. ti. p quo vide concor. einsdez cōcor. q̄ū.

¶ Promitteret etiā. Et si debitus nullū precessisset tunc orīt actio ex stipulatiōe: ita dicit Bar. in. l. j. C. eodem.

set sustineri hec lec. que communiter tenet. ¶ Adde cōm dictum op. de. l. contrahi. ff. de act. & obli. & l. iij. de bo. aut. iud. pos. vbi videtur q̄ō in loco destinato solutioni possit conuenire: quia ibi videtur cōtrahisse. dicit glo. q̄ ibi videť retrahere iuris fictione. tū ibi hz fozū vbi vba cōtractus celebrant. istō nō est verū: vt digi. & ti. j. l. i. vbi est casus. & in l. quero. de so. dic ergo q̄ō hic ideo cōueniri nō potest propter priuilegium legationis.

c ✣ Andre. Poma.

d ¶ No. text. Vide Jaso. j. pulcia les. in fin. insti. de acti. Feli. in. c. ij. col. iiij. de refrip. alex. l. admonēdi col. iij. ff. de iure. Paul. de ca. cōsil. cccxiiij. in. ci. in cā criminali. Jaso. i. l. pe. colū. pe. C. de instit. et substi. sub condi. factis.

e ¶ Dicit iudex cō dēno te ad dāduz sicut tui antecessores cōsueuerunt. sīia non est cōditionalis ex quo bar. in. l. admonēdi de iureiu. ifert ad aliam. q. not. de statuto. & de dictione secundum an faciat ad cōditiones vide Bal. in. l. pe. C. de instit. et substi. & hic ad de Jo. and. in ad di. spe. in titu. de sen. §. si igitur. in pn. adde de his vbis put sui antecessores pau. de ca. ꝑsi. cccxiij. & de dictione fm bal. cōsil. cccx. j. li. ꝑsi. lxx. iiij. lib. consi. cccl. iij. lib.

f ¶ Jte si mihi. in pn. buiꝰ. §. &c. vide ad istū text. in v. si actor. q̄ō not. Bal. in. l. i. in. iij. col. C. de sen. in v. si q̄ro qd si syndico. & q̄n ex stipulatiōe ptoris q̄ri tur vtilis pupillo. vide in. l. ij. et ibi est gl. magna C. q̄n ex fco tu. et ibi vide bal. & q̄ō legit & no. in. l. pe. et si. eo. ti. ibi hoc hz locū etiā finito officio tutoris si in rē pupilli stipuleť. alias nullo casu queritur.

¶ Cōstituit. constituti pl⁹ debito an valeat salte vt donatio et adde bal. in rub. C. eo. in. ij. col. pro hoc facit q̄ō digi post bar. in. l. cuius p errorem. de regu. iuris. et hic adde Pau. de cast. in l. iurisgentiuz. §. sed cum nulla. ff. de pac.

a ¶ Debitū. i pnc. huiꝰ. §. &c. p istuz tex. uncta. l. q au tem. §. fi. j. eod. dr q̄ō ex duplici et nudo pacto sup eadez re ex interuallo facto semp orīt actio etiā de iu. ciuili ptz q̄ ex pmo pacto inducta est naturalis obligatio. l. j. de pac. l. i bis. §. imperator. de sol. ex scō pacto indu cit actio de cōsti. vt hic. & hanc regulā sentit Host. in. c. p tuas. de ar bi. & ibi clare do. in. c. p tuas. de ar bi. et ibi clare do. ant. idē sentit l. c. quintauallis. de iu. facit quod no. bar. in. l. cū scim⁹ C. de agri. & cē. li. ij. & q̄ sit ratio q̄ cōstitutū non hz locuz in ciuili tm obligatione. vide not. Bal. in. l. pe. de nō nu. pec. & fideiussor accedit: vt not. bar. in. l. ij. ff. de fideiuſ. & pre dictꝰ adō q̄ō imo constitutum non vī pactū nudum: sed ꝑctus noīatꝰ vt p bart. in. l. in risgētium. §. igit nuda. ff. de pact.

b ¶ Quod si maritus. in pnnc. buius. l. &c. vide bar to. in. l. maritū. j. sol. ma. per imol. plenius in. l. non tantum. in pnnc. de re iudi.

¶ Destinato. vi de glo. & doc. in. l. heres absens. §. pe. als fi. ff. de iudi. & bal. in. l. cum archimedoz. & C. vt in pos. leg.

De constituta pecunia. 75

Oppo. de. l. Inciꝰ titius cū haberet. j. de positi. Sol. ibi illud q̄ō agit valet. vt agit: & sic non est ff. ¶ Opp. ff. de trāsac. & l. post rem. §. fi. & de pact. l. si vnus. §. pe. So. ibi loquit de oblōne tolleda. & idu ceda liberatiōe: q̄ō est odiosum: & istud brocardicū examinat Cy. in. l. nō codicillū. C. de testa. ego pleniꝰ quā alij in. l. j. §. fi qs ita. de verb. ob. dic vt ibi.

An potest. Hic icipit exponere illud verbū debitā & durat bec expositio vsq̄ ad. l. qui aūt. §. cōstituere. & ne pcedat in equinoco hic verbū pecuniā non exponit: sed p cōstāti oēs veteres acceperūt pecuniā p q̄libet re solū ergo ad expositionē huius vbi debitā attēdit & h. d. Sicut aliud p alio potest soluī: ita aliud p alio pōt cōstitui. ¶ Quero vtrū pōt ꝑsti tui factū p facto vel factū p dato. & si. Jo. dicit q̄ō nō per. l. qui res. §. mihi. g. de sol. Jn cōtrariuz est veritas q̄ō factuz p pecunia & pecunia p̄o facto. & vnū factū p alio pōt soluī in creditore volēte: vt. l. in stipulationib⁹. §. operarū. j. de v. ob. Satisfactuz em accipim⁹ &c. vt. l. si rē. §. satisfactū. j. de pig. ac.

Debitum. a Debitū intelligit ex q̄cū q̄ ciuilē & naturalē: vel naturalē tm: vel de iure pūrio sine exceptionis obstaculo. ¶ Jtē siue sit debitum pure: siue in diem. h. d. vsq̄ ad. l. eum qui.

Quod si filij. Quero q̄ est ad itegra. q. lz mīn⁹ sit ī pec. dicit gl. q̄ exceptionē remittere vī: vt. l. sz si qs. §. pe. & fi. si qs cau. ista gl. nō dicit verū hoc casu cū nōie filij qs pmittit. nā filio nulla cōpetebat exceptio: sed insolidū tenebať: vt. ff. l. pri. §. sed & si filiꝰ ergo & pater cōstitutes p̄o filio qui insolidū tenebatur teneturꝰ insolidū cū nōie filij constituit.

¶ Tutꝰ exceptiōe ppetua q̄ō nō dicak debitor. Tutus exceptione si sciens cōstituit an videatur donare. remissiue.

Que inducūt ꝑditionē idebiti q̄ō ipediāt ꝑstōnem.

Quod si maritꝰ. b Op. de. l. nam & si maritꝰ. ff. de ꝑdi. ide. sol. ibi loquit in solūte. hic in cōstituēte. rō ibi ptz. ¶ Op. j. pri. §. vbi tutus exceptione cōstituēdo non teneť. Solu. hic loquit de exceptione tēporali: vt digi in. d. l. si maritus. ibi de exceptione perpetua loquitur.

Si qs aūt. Not. text. ibi q̄ debita iure &c. ¶ No. q̄ nō ōz deberi q̄ō exceptiōe ppetua pōt defendi. ¶ Op. de. l. q exceptionē. ff. de cōdi. inde. Sol. dicit glo. bec. l. dz intelligi fm illā q̄ō hic erat tut⁹ exceptiōe iurisiurādi & pacti & filiū: secus si exceptiōe odiosa. q̄ tūc idē in soluēte q̄ō in ꝑstituēte: q̄ equiparanť: vt. ff. e. l. j. §. an pōt. ¶ Quero & qd si tut⁹ exceptiōe sciēs cōstituit dicit gl. vī donare: verū dicit. sz Jeiumvī dicere. j. e. l. bactenus. in fi. sz ibi soluam. vide hanc glo. que incipit. si. fauoz abilē ibi: sed quid si sciens.

Si is qui. Op. debitor. i diē añ diē est tutꝰ exceptiōe: vt. l. j. in fin. ff. q̄si di. vsusfr. leg. cedat. ergo ꝑstituēdo nō tenetur. Rñ. ibi ponit de exceptione ppetua. hic de tpali. & sic si bñ aduertis ea q̄ inducūt ꝑdictione idebiti impediūt cōstitutū q̄ cōdictionē indebiti nō induc cōstitutū nō ipediūt. ¶ Op. de. l. id q̄ō. j. e. sol. vbi de debito conditionali hic de debito in diem. ¶ Quero gd si alius & nō ipse debitor cōstituit se soluturū citeriori die an valeat. dic vt in glo.

Eum qui. Varietas loci cōstitutionē non ipedit. h. d. ¶ Op. de. l. si qs legatū. de iudi. gl. soluit quatuor modis. finaliter approbat primam & vltimam. Jac. bu. iungebat eas simul. & dicebat ad hoc vt legatus possit tpe legatiōis cōueniri rome de cōstituta duo requiruntur. f. q̄ō tpe legatiōis incipiat deberi. & q̄ō solutio cōferak in ipsum legationis locū istud primū vī cōtra istū tex. vbi dicit q̄ō accepit in puincia. & sic ante legationē cedit debe ri. & cōstituēdo rome teneť: nisi dicas q̄ō accepit in prouincia inchoato tpe locatiōis. & hoc modo pos

✣ Andre. Poma.

¶ No. text. Vide Jaso. ff. de ꝑdicatiōnes. in fin. insti. de acti. Feli. in. c. ij. col. iiij. de refrip. alex. l. admonēdi col. iij. ff. de iure. Paul. de ca. cōsil. cccxiiij. in. ci. in cā criminali. Jaso. i. l. pe. colū. pe. C. de instit. et substi. sub condi. factis.

e ¶ Dicit iudex cō dēno te ad dāduz sicut tui antecessores cōsueuerunt. sīia non est cōditionalis ex quo bar. in. l. admonēdi de iureiu. ifert ad aliam. q. not. de statuto. & de dictione secundum an faciat ad cōditiones vide Bal. in. l. pe. C. de instit. et substi. & hic ad de Jo. and. in ad di. spe. in titu. de sen. §. si igitur. in pn. adde de his vbis put sui antecessores pau. de ca. ꝑsi. cccxiij. & de dictione fm bal. cōsil. cccx. j. li. ꝑsi. lxx. iiij. lib. consi. cccl. iij. lib.

f ¶ Jte si mihi. in pn. buiꝰ. §. &c. vide ad istū text. in v. si actor. q̄ō not. Bal. in. l. i. in. iij. col. C. de sen. in v. si q̄ro qd si syndico. & q̄n ex stipulatiōe ptoris q̄ri tur vtilis pupillo. vide in. l. ij. et ibi est gl. magna C. q̄n ex fco tu. et ibi vide bal. & q̄ō legit & no. in. l. pe. et si. eo. ti. ibi hoc hz locū etiā finito officio tutoris si in rē pupilli stipuleť. alias nullo casu queritur.

¶ Cōstituit. constituti pl⁹ debito an valeat salte vt donatio et adde bal. in rub. C. eo. in. ij. col. pro hoc facit q̄ō digi post bar. in. l. cuius p errorem. de regu. iuris. et hic adde Pau. de cast. in l. iurisgentiuz. §. sed cum nulla. ff. de pac.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Qui autem.in prin.huius.l.7.7 illum tex.cum.l.seq.allegat Barto. in.l.1.in.iij.q.de iurisdi.om.iudi.

b ¶In dubio.idē voluit Bal.in rub.de cōsti.pecu.in vlti.col.7 Ange.et Jmo.in.1.inter stipulantē.de ver.obli. Pau.de ca.7 Ro.in.l. stipu. ista in prin.de ver.obli.7 hoc no.ad limitationē.d.l.stipulatio ista.in prīc. et addē no.p bal. in.l.si pater.C.de a colla.7 no.q̄ si p̄ nimitto tibi me curatorū q̄ vn⁹ talē qd faciet q̄ ex cusor si facio q̄ tū in me ē q̄ tit⁹ id faciat:7 hoc vnlt Fede.de senis in 2fi.ccij.q̄ reassūpsit 7 sequit Anto.de bu.in.c. gēma.de sponsa. et bar.idē i 2fil.suo incip.maritus p̄misit.ad q̄ vide q̄ no.Bald.in.l. fi.in vlti.col.C.de 1 do. pmil.p quo b vide.l.si vehēda. ℌ.idem iul. ad.l. rhodiā de iac.in 1 2iū facit iste tex. in versic. quid tū 2 7c.in eo.ver.no.7 tene mētu.et vide 3 glos.in.l.v.ℌ.j. de ver.ob.Adde ad 4 qd teneaī q p̄o 5 mittit se facturū 7 curatorū Bal. 6 2fil.ccvj.lib.j.in 7 cipiē.ppōnit q̄ c tutor.7 consil.ccc glviij. inci. pmitt tendū.eo.lib.j.

¶Andre. Poma.

b ¶In dubio. Vide alex.2fi.r. col. 1 ij.vol.ij.et idē in p̄omissiōe facta in spōsalib⁹ bal. i.l.fi.C.de nō nume.pecu.7 idē in 2 oīb⁹ aliis spūalibus fin ant.7 pa no⁷.in.c.fras. de sponsa.are. cōsil. cxviij.col.ij. d

¶Andre. Poma.

c ¶Constituere.vi de Alex.i.l.gsgs. 3 iiij.col.C.de pcurato.

d ¶Prestat nudū.vide bal.i.l.j. 4 in.gviij.col.de cō e fes.7 p ea que hic f habent dicit not. Bal.in rub.C. de exercitoria.quod p̄hibitus aliquē substituere potest explicare per nūtium.

¶Andre. Poma.

e ¶Et ex B. Vide 5 alex.2fi.pcj.col.j. g iiij.volumi.

f ¶Addandati. Et 6 q̄ non p̄t dari gnalis nūtius ficit procurator ad de Bart.in.l.j. C. de iure dñij impe.p illū tex.7 q̄ ibi dixi 5 Bar.tz Bal.in rub.C.e.ti.ij. col.adde Bal.in.l.si pupilli.ℌ.j.de neg.gest.7 Bal.in.l.multum.

g ¶Procurator.si.procurator facit vt nūtius nō valet nec p̄t ratū habe ri 7 quō cognoscāt an quis contrahat vt nudus minister. Vide Bal.in l.si ex contractu.C.q̄ cū eo.7 differentiam inter nūtium 7 procuratorē. Vide in Spec.de procu.ℌ. vt antē ver.7 no.i.c.quā quā.de vsur.i.vi. 7 similiter nunc obligat nuntius vt no.gl.i.l.si pupill⁹.ℌ.j. de neg. gest.7 Bal.in.l.ei q.C.q̄ cū eo. ad de bal.no.i extrauā.de pace cōstā. vbi habes q̄ nūtius etiam ignorās p̄t statim re uocari.q̄ not. et vide circa B pulchrū dictū Joā. de imo.in.l.q bona.ℌ.alieno.quez ibi refero. de dā. infect. Adde q̄ bal.2fil.cxxxiij. lib.iij.dicit q̄ do minus q̄ est solitus ratificare cōtractus celebratos per nuntium bonafide non potest dicere nulluz in alio contractu bona fide gest.

¶Idonea. per Bar.in extraua. ad reprimendam in v.p nuntiū 7c.

¶Clari⁹.vel aliter sumit fin q̄ intelligit p doct. in.l. nemo rez.de verbo.obliga.

¶Hec aūt vba. in prin.huius ad de Bart.in.l. ita stipulatus.in.vi. q.de verbo. obli. in eodem princi. no.ad multa.7 vide q̄ dicit Bar. in.l.quos.j. loca. circa fin.7 ad declarationē huius principij vide bic omnino. Paul. de cast.7c.

¶Cōtra hoc oppo.7 vide q̄ per glos.hic in verbo cōstituti.not.Ly. 7 Bald. in.l.fi.ℌ. penul.in.iiij. col. C.de iur.do.

¶Andre. Poma.

¶Tunc verba. vide ad dicta ad Barto.consi.vij. Alexā.l.ℌ.ℌ.idez. si ita.col.ij. quarto notabili.ff. ad l.falc.et consi.cig. columna penult. in fine. volu. v.et Soci. late consil. cxxxiij.

Ui autem.

[a] Summaui cum precedenti.

¶Qui p̄mittit aliquē aliquid facturū ad conseruationē eius q̄ ipse p̄omittens debet intelligi tur p̄omittere se facturum 7 curaturum.

Si quis con.

Sufficit q̄ istud q̄ sō cōstituus deducit fit de accessoriis ad debitū:lz per se principaliter nō sit debitum.h.d.¶Opp.q̄ nō est debitū non p̄t 2stitui.vt.ℌ.p totū:lz pignus nō est debitum ergo 7c.Sol.lz pignus non fit debitum tū accedit debito.¶Scōo opp.ad ver.sed 7 si q̄s.factū alienum quis non potest p̄mittere.vt.l.stipulatio ista in prin.de ver.obli.7 insti.de inuti.stipu.ℌ.si quis alienum.sed hic p̄mittit factum alienū.scz aliū fideiussurū.ergo 7c.Sol.dicit gl.hic p̄omisit se curaturum q̄ alius fideiuberet et sic factum suum. Ro.ergo t̄ q̄ in dubio[b] q̄si quis p̄mittit aliquem aliquid facturum ad conseruationez eius q̄ ipse p̄omittens debet:intelligitur p̄omittere se factu rum 7 curaturum:quod tene menti.

¶Constitutum celebrat consensu: etiam inter absentes per nuntium vel epistolam fit.

Nuntius q̄si constituit q̄ conferat verba in persona domini.Et domino acquirit directo.

Nuntius:quod fit quoddam organū quo mediante vox vnius vadit ad alium.

Nuntius p̄rinati nunc̄ p̄t esse generalis.

Procurator qui facit aliquid vt nuntius q̄ non valeat quod agit.

Factū a nuntio an possit validari ratihabitione.

Nuntij persona an debeat esse idonea.remissiue.

Constituere.

[c] Hic iurisconsul. expōnit verbum cōstituere positum in edicto 7.h.d.Constitui etiaz potest inter absentes interueniēte organo:7 nuntius prestat nudum ministerium.h.d.cum.l.seq.7 diuide. Primo ponit vnum dictum.¶Scōo respondet tacite obiectioni.secunda ibi:7 lz. ¶† Not.quod constitutum fit consensu:nec requirit solēnitatem verborum.Ex hoc sequitur aliud notabile quod potest fieri inter absentes per nuntium:vel epistolam.vt.l.consensu.de act.7 obli.7.j.de contrahē. empt.l.i.in fi.¶Tertio no.q̄ nuntius confert verba in personam oīs:dicendo sic:tu constituis te soluturum domino meo:vt hic.7.l.licet.ibi per quem tibi constituitur 7c.nota.per glos.in.l.multum.in fi.C.si quis alteri vel sibi.¶Quarto nota quod nuntius p̄stat nudum[b] ministerium quasi dicat non queritur nuntio.et per nuntium dominus:sed directo queritur domino, nuntius enim est[c] quoddam organum quo mediante vadit vox vnius ad alium.sicut per epistolam:7 sicut aliqs loqueretur per picam aliquam seu buccinum. et hoc modo vocem suā ad alium transferret vt hic in glos.† Et ex hoc[c] habes quod nūtius p̄uati nunc̄ potest esse generalis,ita quod ex virtute illius generalis mandati[f] ipse defendat ad aliqua specialia:tunc enim non esset tanc̄ organum sed ipse per se aliquid faceret vltra id quod dominus dixit et hoc videtur velle tex.ℌ.de procurato.l.j.7 per hec verba que quotidie apponūtur in instrumētis:scilicet talis fecit suos procuratorē actorē factorem:et nuntium specialem: prout de nuntio loquuntur non habent effectum:nisi in his q̄ specialiter inferuntur.vt ex predictis patet.¶Item ex predictis apparet quod si ille qui est procurator[g] fecit vt nuntius non valet quod agitur:vt.d.l.multum.C.si quis alteri vel sibi.et.ℌ.eodē.l.cum qui.ℌ.iul.¶Item 7 ex hoc videtur velle pe.et refert Ly.in.d.l.multū.q̄ illud q̄ quis fecit vt nūtius non possit validari ratihabitione, si mandatum non precesserit:nō enim fuit pica:vel organū mandato nō precedente:facit ad predicta.scz q̄ speciale mandatū precedere debeat.l.j.in fi.et q̄ ibi not.ℌ. de contrahen.empt.Sed cōtra predicta oppo.de l.si quis solutioni.ℌ.de vsur.7 quod vi aut clam.l. iij.in prin.7.l.q̄ meo.ℌ.procurator.de acq.pos.respondeo q̄ in illis.ll.non est nuntius q7 non p̄cessit mandatū:vel si precessit non erit mādatum speciale:lz in casibus illarū leguz ille gestor negotiorum seu pcurator p̄estet nudum ministerium: hoc est non acquiritur sibi nec per eum dño sz acquirit dño directo sicut hic fit per,nuntiū non tamen q̄ ibi sit nuntius:7 predicta vera in nuntio priuati.de nuntio autē iudicis non tango hic q7 non est nostra materia.¶† Quero vtrū requiratur q̄ p̄sona nūtij sit idonea[b] sicut p̄sona procuratoris.dic vt dixi in.l.si is qui pro emptore.de vsucapio.in materia fictionis translatiue de persona ad personam:multa alia essent videda in materia de nuntio que omitto.

Si duo.

Constituendo possunt constitui duo rei.h.d.

Sed certo,

p̄t addici loc⁹ 7 tps 7 erit actio arbitraria.h.d.¶Glo.intelligit hic vbicūq̄ seu quolibet loco.ℌ.idoneo.¶Ego aliter dixi.ℌ.ti.i.l.nec ob.l.cū qui in prin.7.ℌ.j.ℌ.eo. q̄ ibi nō poterat conueniri ꝓpter priuilegiū legationis.¶Querit hic Bul.quid de eo qui constituit se soluturum vbicūq̄ fuerit inuentus. dic vt dixi.ℌ.ti.j.l.iij.ℌ.si quis ita.

Ait pretor.

In boc.ℌ.iurisconsul.refert aliqua verba edicti q̄ sequebantur post verba relata.ℌ.eo.l.i.7 sunt verba talia coniungendo cū illis.ℌ.ait pretor q̄ pecuniam debitam cōstituit:si apparet eum q̄ constituit.nec soluere 7c.vt hic in tex. sed quia illa verba nō sunt perfecta:ꝙro q̄ sequebatur in edicto i dicit glo.satisfacere cogā.vel si.quicquid de re contingat aduerte vt dixi.ℌ.eo.l.i.Certe si talia verba essent apposita que dicit glos. non oriret actio de constituta. sed officium iudicis subaudi ergo iudicium dabo 7c.Item illud q̄ dicit glos.q̄cq̄ de re cōtingat 7c.non est necesse quod ponatur q7 ex verbis predictis bene seqtur illatio que statim ponitur per iurisc on.

Ergo si non.

Periculuz interitus pertinet ad debitorez post morā quā p̄t purgare vsq̄ ad lit.cōtest.h.d. cum.l.seq.¶Quero vnde veniat illa illatio.ergo si nō stetit per actorem periculum interitus pertinet ad reum.Rñ.ex verbis edicti ruditer considerātis.vr esse apparere reū non dedisse nec fecisse: nec per actorem stetisse:ergo datur in eū iudicium lz res sit perempta.¶Scōo quero dicitur hic reo subueniendū:quero qualiter ei subueniatur. dicunt quidā de equitate.lz de rigore sit ℈ eum:tu dic clarius[l] q̄ reo subueniē iusta et vera interpretatione et declaratione verborū edicti que declaratio ponitur.ℌ.prozi.ℌ.et.l.sed licet alia verba ruditer cōsiderata facerent contra eum.

Hec autē verba,

[k] Istū.ℌ.summaui cū p̄cedēti 7 no.quod ista verba nec̄ dedisse nec̄ fecisse debent intelligi boc est si in mora fuerit dandi vel faciendi quod est notabile ad multa.Cōtra hoc oppo.de.l.in illa stipulatione si kalendis.de verbo. obli.Sol.quādo precedit dispositio eg qua inducitur obligatio de aliquo dando.vel faciendo tūc verba[m] illa si non dederit:vel nō fecerit intelliguntur.i.si in mora fuerit dandi vel faciendi:vt hic.et j.de verbo.obli.l.si homo mortuus.7.l.si penū.q̄dile.ce.sed si non precedit dispositio:sed simpliciter ponuntur in vi conditionis tunc verificantur simpliciter eg eo quod non est datum vel factū.vt d.l.in illa.7.l.boc iure.ℌ.de verbo.obliga.

Reus

¶Andre. Poma.

a ¶Sed 7 si alia.Vide per istū tex.quid dicat Alex in.l.vnius.col.iij.ff.si cer.peta.

b ¶Dota.no.q̄ debitor teneī offerre pecuniā totā 7 cū interesse 7 vict latius Bal.in.l.acceptā.C.de vsuris.in.vi.opp.7 in.gviij.q.7 etiā in.vij° oppo.7 in.l.si traditio.7 in.l.j.C.de act.emp.in.vij.q.7 in duabus seq.

c ¶Interest eius. idez tenet pau.de ca.j.l.sequen. circa prin. 1 2

d ¶Dotā.q̄si sola obligatio sufficiat ad purgationem more.Adde Barto.oīno in.l. interdum.ℌ.fi. de verbo.obli.7 no. b ad declarationez eorum q̄ no.bar. c in.l.acceptā.C.de vsuris:ubi adde Bal. in.d.l. acceptā in. gviij.col. 7 in.l. si traditio. in.vij.q.C. de ac. em.Adde q̄si admittat purgationē more. pau.de ca. consi.cclxxiij. d

e ¶Venire. istud posset forte limitari: vt dixi not. post Bar.ℌ.d eo q̄ cer.lo.quod si esset verum esset multū notabile.

f ¶Dota.7 sic nota nō valere productiones instrumentorum parte non citata nisi datus esset termin⁹ ad producendū 1 fm Bal.in.d.l.q ante calcē.i addi. et in.l. sancimus 2 i additio. pua.C. de iudi. et clare 3 Bal.i.l. si quādo 4 in vlti.q.C.de testi.7 vide hic bar to.7 est text.ibi et Bal.in.l. iudices 8 C. de fide instru. et quod requiratur partis presentia: vel citatio. te 9 net Ange. per illum tex.in.l.properandum. C. de 10 iudi.in.ℌ.si autez reus. ibi terribilis quod dicit ad hoc esse singulariter not.7c.Ad de Roma. consil. 12 cliij.7 Bal.cōsil. ccccxxxvj.i.lib. 13

g ¶Cōparere. Vide hic pau.de ca. ad.q.q̄ si non fecit ipsum citari et testes p̄ducivel iurare fecit.an valebit testificatio: vide p eū hic q̄ ēt ad banc.q. allegz. 1 Jo.an.in.c.in nomine dñi.de test. 2 et in regula ꝑsumitur.in prin.

¶Notabile.de hac.q.vide etiam per eundem in.l.ij.C.de tempo.appellet per Bal.in.l.si quādo.per illum tex.C.de test.7 in.l.eos.ℌ.apostolos. de ap.7 in.l.fi.C.qui admitti.7 in.l.si inter scripti.ℌ.pegasius.de leg.ij.7 ei qui.de tēp.app.7 per ¶Pau.de cast.in.l.si quis arbitratu.de ver.obli.

sare actorem quin nō dicatur esse in mora recipiēdi:quod apparet hoc in eo quod dicitur de actore valitudine vel tempestate impedito. ¶Tertio 3 no.† quod actor debet venire[e] ad locum rei seu ad eius cuitatem.vt sibi soluatur:vt ibi petitor non venit 7c.¶Oppo.et videtur quod reus possit solnere ante diem.vt.ℌ.de sol.l.quod in diem. Sed dicit glos.fateor:sed hic forte dies erat apposita gratia creditoris.vt.l.si ita relictum.ℌ.pegasius.de le 4 ga.ij.cum similibus. ¶† Ego sic dico si quidem queritur an ante diem possit solui dico quod sic cum distinctione predicta:aut dies apponit gratia actoris:aut rei aut vtrusq̄. ¶† Sed si queri[k] tur an ante diem debitam actor sit in mora nō veniendo ad locum solutionis:dico q̄ si sibi fieret denuntiatio quod veniret ad recipiendum solutio f nem ante diē deberet venire:alis esset in mora[f] vt d.l.quod in diem.Sed si sibi nō denuntietur non g est in mora:nec tenetur comparere[g] nisi die statu h ta.hic est casus hic.¶Et hoc est valde notabile[h] puta datus est terminus alicui ad producendum instrumenta:vel ad faciendum iurare testes:de certe vltima die:vel vltima hora termini non debet facere requiri aduersarium:quia ibi debet esse et si non est ibi est contumax.vt hic sed si infra terminum produceret:fateor q̄ potest producere:tamen debet aduersarium citari facere: non enī cogitur esse ibi ante diem termini:vt hic.nec dicitur cōtumax:si nō est ibi:ideo requirit nona citatio : vt in auc.ei qui.C.de temp.ap.dixi in.l.qui ante kalendas.de verb.obliga.tene bene menti tex.huius.l.

i ¶Secūdo op.7 vide q̄ difficultas excusat a mora.vt.l.q̄ te.ℌ.si certū peta.7.l.si vehemēta.ℌ.idem iure.j.ad.l.rho.de iactu.Sol.dico q̄ excusat debitorem:vt in contrarijs:sed non creditorē vt hic ratio differentie est q̄ debitor certat de damno vitando:7 ideo vbi non potest sibi imputari culpa i non dicitur esse in mora creditor: vero certat de lucro boc est de transferēdo periculum interitus in reum per cursum diei:merito licet sibi actori non possit imputari culpa:tamen non potest imputari etiam reo.ideo de periculo interitus non tenetur:tanc̄ actor existēte in mora. ¶Quero iuxta 7 hoc† vtrum post illam diem actor possit constitui in mora.Respondeo quod sic ſi ibi reperiretur: et res esset sibi oblata.et ipse sine aliqua iusta causa nollet recipere:tunc enī diceretur esse in mora .eo quod non recepit:licet precesserit mora eo q̄ non venit:7 hoc vult sentire glo.super verbo ad diem. ¶Opp.ad.iij.nota.7 videtur quod reus debeat ire ad domum actoris[k] ad soluendum: non actor ad domū rei.vt.l.ij.C.de iure emphy.7.l.pe.ℌ.fin. j.de condi.et demon.Solu.† fic;s in obligatione non est dies tacita nec expressa:7 tunc reus nō constituitur in mora:nisi per interpellationem.vt.l.si ex legati causa.de verbo.obliga. Ista autem interpellatio debet fieri per creditorem ipsi debitori vel ad domum eius si non reperiatur alibi.vt.l.si dixi cum.ℌ.fin.de enic.et.l.iij.ℌ.domum.de dam. infec.7.j.de libe.agno.l.j.ℌ.j. Si vero in † obligatione est dies tacita vel expressa:tunc si reus vult solnere:vt euitet commissionem pene:seu more peri dieī lapsum vtrum debeat ire ad domum actoris vel non.glo.hic distinguit:aut sunt eiusdem fori:7 debet reus ire ad domus actoris.alias actor ad domum rei:vt hic dicitur in text. et ita obseruat consuetudo.ita dicit glos.quod no.bene tu distinl gue latius secūdū Bnil.[l] aut solutio debet fieri respectu alicuius rei et p̄o aliqua re:et tunc si quidem creditor est eiusdem fori in quo res illa est fimata:et debet ire reus ad domum actoris.vt.l.ij. de iure emphyteo.et.l.fozma.ℌ.si vero.ℌ.de censi.7 in auc.qui.mo.na.effi.fini.ℌ.si quis igitur eg quislibet.Si vero non esset eiusdem fori:tunc non te

KK iiij

Universidad del Rosario Archivo Histórico

netur ire extra locum sui domicilij.l.ij.ar.huius tex.cum glo.& per hoc dico q̄ si ille qui debet solue debitum canonez p̄o re emphyteotica si dominus esset alterius fori:sufficit q̄d in die in qua debet soluere ipse in domo sua dicat:rego sum paratus soluere canonem:si esset qui reciperet.& hoc faciat scribi.debet enim creditor ire ad eū:nō ipse ad creditorem alterius fori:vt hic patet.nisi aliter se habeat consuetudo.Si vero solutio que est fienda non fiat respectu rei & p̄o aliqua re:tunc aut il la solutio respicit tantum commodum persone:& debet ire debitor ad domum creditoris.vt.l.quod nisi.j.de oper.li.cū si.aut respicit cōmodum bursale & patrimoniale:et tunc aut ex hac solutione vo lo aliquē mihi obligare:vel aliqd mihi acquirere: & debeo ire ad domū creditoris.[a] vt.l.cum quidā. C.de condi.inser.& l.pe.in fi.de cōdi.& demon.aut volo me egonerare:ne incidā in moraꝫ vel penaꝫ: & tunc aut creditor est eiusdē fori mecū.& debeo ire ad domū ei⁹:aut diuersi fori:& tūc dz creditor venire ad me:vt hic cū sua gl.& ideo in hoc casu sufficit quod debitor in die solutionis dicat in domo sua esse paratus soluere:si aliqs esset qui reciperet: ita dicit Guil.& bene.Iuncta dicta & q̄ro.hoc est verū q̄n reus vult soluere ne incidat in moraꝫ: sed qd si reus vult soluere ad purgandā moꝝ in quā iam inciderat glo.videt hic intelligere eandē distinctionem esse adhibendā:vide glos.q̄ incipit eum locum.Ego dico quod ad purgandam moram semp dz reus ire ad domū actoris etiā si sint diuersi fori:nā cum reus ex moꝝ sua iam sit obligatus ad penā:vel ad periculum interitus istam solutionē facit vt aliquid sibi acgrat:non vt simpliciter se egoneret.ergo debet ad domum creditoris accedere.vt.d.l.cum quidā.& l.pe.alle.& ea dem modo dico de actore q̄ semel fuit in moꝝ recipiendi semp dz ire ad domum rei.vt purget moꝝ suā:& reum in moꝝ constituat eadem ratione. Quero pone[e] q̄ solutio debeat fieri[f] in cinita te florētie die paschatis illo die nō probat reus se fuisse florētie ad soluendū:nec etiā actor.probat se illa die ibi fuisse ad recipiendū:vtrum sit probata moꝝ p̄ cursum diei.Rñ.non:vt.l.arbiter & kalendis.& de arbi.Quero quid erit postea qualiter debitor constituat in moꝝ.Rñ.cum illa dies esset apposita:vt iterpellaret p̄o creditore ex eo quod omisit creditor illa die venire videt illā interpellationē & instantiā petendi remisisse:vt.l. moꝝ. circa prin.j.de ysur.& ideo remanet actio ac si esset de bitor fine adiectione diei:vt constituatur in moꝝ per interpellationē.vt.l.si ex legati causa.de verb. obli.Quero creditor et debitor[s] vadunt ad locū destinatū solutionꝫ:quis dz alterū perquirere & vbi debet perquiri.Rñ.scōm ea que dixi.& ita tūm dicā in.q.seq.eo enim casu quo q̄n sunt eiusdez fori debet ire debitor ad domū creditoris:eo casu debet debitor perquirere creditorē:& eo casu quo creditor deberet ire ad domum debitoris si essent eiusdem fori:eo casu deberet creditor debitorē perquirere eadem ratione.[b] vt.j. videbitis. perquiri aūt debet apud notos & apud eos:& apud ea loca cū quib⁹ & in quib⁹ cōsueuit cōuersari:vel deberet verosimiliter hospitari vel cōuersari:nec tenetur eum perquirere per loca absconsa & inusitata:vt.l. hec autē.& j.et ibi no.ff.ex qui.cau.in pos.ea.& q̄n appel.fit.l.j.& adeundi.Quero q⁹ dictum est.& quādo sunt eiusdē fori vel diuersi:an intelligantur eiusdē fori respectu ciuitatis:an eiusdē fori respectu vniuersalis fori:vtputa sub eodē pside p̄o uincie:qui dz sub se multas ciuitates.Rñ.totus. hic tractatus ex bono & equo pendet.vt.l.quod si ep̄hesi.in prin.& ti.j.& l.si seruum.& sequif.de ver. obli.& ideo que dixi.& q̄n sunt eiusdem fori debet ire debitor ad domū creditoris.sic intelligenda sunt:si vterq; habitat in eadem ciuitate: nam si debitor habitaret in ciuitate.& creditor in comitatu remoto et tedioso ad eundū non deberet ad eum accedere.vt.& de arbi.l.si cuꝫ dies.& arbiter. ver.quid ergo.nā cum in dubio videatur actū: vt soluatur in loco vbi peti pōt.vt.l.vlti.& ti.ij.et.l. q̄ legatum.ff.de iudi.peti autez potest in ciuitate non comitatu:ergo creditor debet venire in ciuitatē ad domū debitoris nō ecōtra.predicta vera nisi conditio persone aliud inducet.quid em si promitteret vel legaret pecunia cuidam magno militi vel prelato habitāti in comitatu.certe vero similiter videtur actū vt debitor ad eum accedat: vt.d.l.si cū dies.& si arbiter.& de lega.j.l.cū res.in princ.ibi:vel nisi verosimiliter:& ibi nota. Sed si vter q; habitaret in ciuitate:tunc debet ire debitor ad domum creditoris:vt hic no.quod semp intelligē:nisi ex cōditiōe personarū aliud dictaret ea tas.vt.l.ad ploras.& de iureiurā.& per ea que dicta sunt supra.Si vo tā debitor quā creditor habitaret in comitatu:tunc si facilius est debitori venire ad ciuitatem:nō tenet debitor ire ad domum creditoris:q; de loco ciuitatis videt actū vbi peti pōt:vt dictū est.& si esset ei facilius ire ad domum creditoris quā ad ciuitatem deberet hoc facere:et haberet locū qō hac glo.no.nec esset audiendus si vellet agere & facere eū attediare:vel facere eum venire ad ciuitatē.argu.& de rei vendi.l.si in fundo. Predicta vera nisi cōditio personarū aliud induceret vt dixi.Ea vo q̄ supra dixi de his q̄ sunt diuersi fori cū possit dupl̄r intelligi.& de foro ciuitatis & de foro puinciali.vt.& dixi.dz intelligi prout facilius est debitori.sicut dicimus de tēpore.vt.l.si ita stipulatus fuero.& aut.ex de verbo.obli.totuz tamen hoc ex bono & equo dirimendū est.vt.l. q̄ si ep̄hesi.& ti.j.Quid em si essent diuersi fori:tamē essent multum propinqui:vt habitantes in confinibus diuersarū ciuitatū:certe si accederet ad domū creditoris esset facilius q̄ ire ad locū fori.hoc facere dz per ea que dicta sunt.et hoc verosimiliter videt actū:& quo ad aliū tractatum idēptitas & diuersitas fori alter assumatur.vt.l.fin.de prescrip.lon.tēp.Et predicta omnia sunt vera in debitore in genere.& idē putarē in debitore alicuius speciei que sine periculo & sine sumptu seu labore portari nō posset.Si vo esset debitor alicuius speciei:vel alicuius generis subalterni:puta si deberem.g.salmas vini de tali vegete sufficit debitorē illā rēsolnere vbi est:oūtamē dolo ipsius debitoris in locū extraneū nō sit trāslata:& creditor suis expēsis et periculo faciat sibi eā portari vbi vult: vt.& de eden.l.pretor.& fi.& de iudi.q̄ legat.& j. de peri.& cō.rei ven.l.j.& licet autē.de lega.j.l.cuꝫ res.in prin.cū si.Et hoc apparet[m] quādo tu emis vinū vel frumētum cuius expēsis debeat portari ad domū tuā.nā si emeres vinū vel frumētuꝫ in genere debet portari ad domū tuā expensis debitoris:sed si in genere subalterno.vt.g.salmas vini de tali vegete:vel de tali vinea:tūc expēsis tuis vel eius fm ea que supra dicta sunt.

Prescribens quando sit similis soluenti.

Actus qui peruenit ad eum casum a quo incipere non potest quando vitietur.

Actio accedens cum alia principaliter quod non sapiat naturam illius cui accedit: secus si subrogatur.

Quod adꝺicitur. [n] Sufficit debitum fuisse tēpore cōstituti:ꝫ postea debituꝫ esse desierit. hoc dicit. Nota quod prescribens non est similis soluenti.nam si solnisset actio prima & actio de cōstituta tolleret. Et sic oppo.de.l.si pupillus.& j.de admini.tuto.gl.non solnit. Sol.prescribens est similis soluenti quo ad quid:non in omnibus ita loquitur hic.similis est em soluenti quo ad dānum creditor vt in contrario.nisi ex facto debitoris sibi prouideatur vt hic: Add istud oppo.et videtur quod hic non currat prescriptio in actione prima:sed fuerit interrupta agnitione debiti: vt.l.sicut.& & si quis.& l.cum notissimi.in prin. de prescrip.xxx.an.cogitabis. Secundo nota q̄ non vitiatur aliquid ꝫ peruenerit ad eum casum a quo non potest incipere.contra de lega.iij. de bis que p̄o non scrip.ba.glo.non solnit.dic q̄ hic actus erat perfectus et cōsummatus anteq̄ eueniret casus a quo nō posset inchoari:vt no.p Bar. in.c. in.c.actus legitimi.de regu.iur.lib.vi. Nota.q̄ actio subrogata non sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.nam actio de constituta nō tollitur tēpore sicut prima contra.si quis cau.l.si eū.& qui iniuriarū. glo.nō solnit.dic q̄ hic nō succedit in locū alterius imo accedit cū alia principaliter.dixi plene in.l.j.& hec autē.si quis testa.lib.esse inf.fine.

Bene autem. Hec actio et rei persecutoria et non pena lis.hoc dicit.

Uetus. Petitione ex hac actione non tollitur actio prima.sed ex actione fic.h.d.Oppo.q̄ electione tollar.vt.l.q̄ in heredem.& eligere.de trib.Solu.q̄n plures actiones procedunt ex eadem causa.vel ex diuersis contrarijs:tamen tunc electione tolluntur vt in contrario.& C.de fur.l.i.sed quando procedunt ex diuersis causis nō cōtrarijs tūc nō tolluntur electione vt hic. Oppo.q̄ actio prima fit sublata[a] per constitutū cum in dubio presumatur nouatio fm iura.vt.l. vlti.C.de noua.Solu.illud verū quando interp; ntur in stipulatione secus in alio contractu:nisi expresse agatur vt hic.dixi vobis in.l.singularia.& si cer.pe.probatur in.l.si mandato meo.in fi.j.mandati.

Debitum pure si constituitur sub conditione an cōditione pendēte possit agi prima actione.

Quando aliquod onus imponitur per statutum quod inspiciatur tempus impositionis.

Si pater. Sufficit debitum fuisse tempore cōstituti.b.d.Māc ꝺ̄ habet libram mille librarū teneatur tenere equū.licet libra postea crescat vel decrescat non est curandum.sed illud quod habebat tempore impositionis solum inspicitur.

Hoy para saluar estos numeros los pechi ficinci panni de virtus

Romissor. In constitutū potest deduci tam natio seu pretiuꝫ rei perempte post moram.h.d. Opp.quod estimatio non est debitum.ergo nō potest constitui.vt.l.j.& debitū.& eo.Huius timore dicit quidam q̄ re perempta succedit estimatio in obligatione.quod est contra.l.si seruum.in fi.de verb.oblig.dic ergo q̄ seruus est in obligatione: licet fit mortuus.tamē quia executio debet fieri in estimatione.estimatio tanꝫ debita potest constitui.vel dic quod nil prohibet aliud p̄o debito constitui.vt.& eo.l.j.& an potest.

Tempus decem dierum videtur modicum & in constituto videtur tacite statutum.

Si sine. In constituto intelligitur tacite spatiū.g.dierum.h.d. Nomodicū tps dz.g.dierū. Scdo not.q̄ tps.g. dierū videtur tacite statutū. Add primū oppo.de.l.si debitori.de indi. et.l.ab hostibus.& sed q̄ simpliciter.& ex qui.cau.ma.Solu.modicū tēpus aliter accipit in materia illa quā in ista. Scdo oppo.q̄ non debet debitor venire cū sacco paratus.vt.j.de sol.l.q̄ dicim⁹.dicit gl.q̄ speciale est hic.tu dic q̄ in cōstituto est hoc speciale q; est limitatū tps decē dierū.q̄ nō est in alijs obligationib⁹.sed est tps arbitrio iudicis.vt.d.l. q̄ dicimus.& insti.de inuti.stip.in fi.sed in neutro debet venire cū sacco paratus. Opp.q̄ obligatio in dubio intelligit pura.& q̄ incōtinenti cedat dies.vt.l.eū qui kalēdis.& quoties.de ver.oblig.dicit glo.speciale est in cōstituta pecunia cū eēm vnū sit ꝫ eū q̄ obligeꝫ pacto nudo.aliud est p̄o eo q̄ nō teneaꝫ statim.hoc etiā tangit insti.de verb.obl.& oēs.tu dic verius q̄ ibi & hic statim venit & cedit dies obligationis & tēpus.g. dierū q̄ hic ponit.nō hic adijcit obligationi sed miserationis causa indulgetur solutioni.vt pbat in.l.si cū militi.& de cōpensa.& hoc est q̄ vult dicere tex.hic vt ex actio celebreꝫ & respicit em exactionē non obligationē.vt dixi istud tps q̄ miserationis causa indulget est in cōstituto limitatū.vt hic.in aliis est arbitrio iudicis.hoc etiā sentiebat Oldra.q̄ puto verum.tetigi in.l.ita stipulatus.de verb.obli.in.q.illa quando cōmittatur obligatio pura. Quero vtrum cursus istius diei constituat debitorem in moꝝ tex.& glo.est quod sic.& eo.l.si duo.& fi.

Constituto. Qui constituit se solucrum nō liberatur dā do fideiussorem vel pignora.secus si cōstituit se satisfacturum vel satisfacturum.h.d. Oppo.de.l.pretorie.de pretostipu.Solu.dic vt ibi plene dixi.

Post. Constitutū ab herede debet trāsferri ad eū ad quem hereditas ex postfacto peruenit. Opp.sufficit debitū fuisse tēpore cōstitutū.vt.l.ite illa.& j.& eo.Solu.hic desijt deberi huic creditori facto suo.ibi secus. Opp.de.l.si heres pecuniā.ad treb. Sol.intelligas q̄ hic actio decernetur per cessionem non ipso iure.licet quia dam contra & male.quia contra.d.l.si heres pecuniam.& de fideiuss.l.heres a debitore.in princip. Oppo.de.l.si tibi.& cum post.& de pac.Sol.vt ibi.& dixi in.d.l.heres a debitore.

Romissor. Res debita si post moꝝ peat pōt in cōstitutū deduci.h.d. Oppo.hō mortuus nō est hō.ergo nō pōt in obligatione de duci.l.j.& debitū.& e.vera solutio est q̄ ꝫ sit mortuus:tū post moꝝ remanet in obligatione.ꝫ pōt in cōstitutū deduci.quidā tū dicit q̄ nō remanet in obligatione.& male q; cōtra.l.si seruum.& fi.de ver.obli.& fundāt se isti per.l.pmissor.& e.sed dic vt ibi.Item p.l.in re furtiua.& de cōdi.fur.sed ibi est in obligatione rē restituī nō rē dari.vt ibi dixi. Itē fundāt se per.l.cū fundus.& seruū tuū impruden.& cer.pe.ibi quo ad peculiares numos &. qui tex.facit sequēdo op.ibi posita q̄ habebat locū cū compēsatio.& opi.ibi rep:probatur.ideo nō obstat.Item p̄o eis facit.q; homo mortuus ad nullum vsum est.vt.l.si principalis.de lib.cau.Solu. hic nō dicitur homo esse in obligatione.vt homo tradatur sed vt estimatio.ideo non obstat.

Epistola quando inducat obligationem vel inductam probet.

Recipiens epistolam & non contradicēs quod videatur consentire.

Itius. In his que p epistolam possunt geri p eā inducit obligatio.h.d. Oppo.tq̄ epistola nō inducat obligationē ꝫ inducta p̄bat.vt.j.depositi.l.publia.Sol.illud verū in his que per epistolam geri nō possunt.secus in his que possunt per epistolā geri et induci. Oppo.q̄ per epistolam non possit contrahi stipulatio. vt.l.j.in princi.j.de verbo.oblig. Sol.fateor.sed per epistolam posset p̄bari inducta.ita loquitur hic.nihil enim repugnat quod proberis presenti dat vnam schedulam in modum epistole.& inter eos interueniat stipulatio.facit.l.ea que.de dona.inter virū & vxo. Oppo.quod teneatur ad vsuras.vt.j.eo.l.quidā.Solue vt ibi. Ultimo tene menti banc.l.p̄o literis & mercatorum que trāsmittuntur quotidie. Ultimo quero cum ad quodlibet pactum: & per consequens ad constitutum requiratur consensus.vt.l. j.& de pac.quomodo probabit iste ad quem epistola missa est quod huic epistole consensit. Respon. eo ipso ꝙ quod eam recipit & non contradicit cōsentire videtur.vt.l.si filius.j.ad macedo.facit q̄ no. l.si absentis.C.si cer.pet.& dixi ī.l.quo enim.& j.& rera.habe.& hoc tenet Guil.hic.

Uerum autē. Qui constituit se soluturum ynam ex rebus alternatiue debitis alterā solue do nō liberatur.h.d. Not.q̄ in obligatione alternatiua vtrūq; est in obligatione quod dic. vt.l. si duo.j.de ver.obli. Opp.de.l.si illud aut illud.j. de leg.ij.fol.vt in gl. Oppo.de.l.si ita stipulat⁹. de sol.Solu.q̄ hic dicitur cōstituit se soluturū alteram subaudi tantum.alias secus vt ibi.

Si iureiurando. Si iuratum fuerit constitutum fuisse ex iuramēto de lato vel relato agi potest de constituto.h.d.

Quidam. Cōstitutum potest fieri per epistolam. hoc dicit. Quero vtrum teneatur ad vsuras.dic vt in glo.

Utrum. Pōt q̄s ꝫstituere p debitore inuito. Itē testatio inhibitoria ei⁹ actū ad quē q̄s est obligatus nullius est momēti.h.d.facit ad.q.notatam per glos.j.de fideiuss.l.fideiussor. Ego dixi in.l.non solum.& morte.de ope.no.nun.vide ibi.

Bi autem. Interuētu nouē persone cōstituentis nō presumitur nouatio.h.d. Oppo.q̄ presumatur nouatio fm ista tpa.vt.C.de noua.l.fin.et institu.qui.mo.tolli.

Sublata.Adde bar.i.l.vbi q̄s infra eo.& in.l.j.ff. de noua.

Si sine.in pnc. huiꝰ.& c.& intelige hic tempus habere locū inter p̄sentes ꝫ inter absentes est in arbitrio iudicis.l.cōi nuus.& cū ita.de v̄.ob.& bal.i rub. C.e.i.iij.q.vide in fi.de acti.& i.pona q̄ dicaꝫ modi cū tps viō gl.magnā.in cle.j.de re. eccle.non alic.sup ver.modicū.et an istud tps.g. dierū sit statutum a lege vt sit statutū a iudice et cuiꝰ sit hic effectꝰ.vide imo.i l.liber bō.& q̄ ex bo die.& v̄.ob.p bar. i.l.ista stipulat⁹.i j.q.de ver.oblig.

Add notꝰ.vide bar.i.l.stipulationes nō diuidunt i g.op.de ver.obli.

Titiꝰ.vide bal. i rubr.C.e.i.iij.q. in p̄n.ibi nihil em repugnat p̄ bō q̄ no.Bart.i.l.nuda rō.& dona.i vltio dicto.& faciunt ad hāc.q.not.p bar.i l.& em.& ra.bab.

Quidā.& iste ca sus & vnicꝰ ff.ba. in aut.fi q̄i.C.de consti.pe.& sic habes h casū q̄ si p eplam cōstituo illud q̄ alias debi tū erat ex tali ꝫfessione oriꝫ actio.de consti.q̄ bñ no.& ad id q̄ dz i.l.publia.depositi.q̄ ex ꝫfessiōe nō oriꝫ actio.hoc tū limitat Bald.in.d. aut.nisi talis ꝫfessio emanaret ab administratore q̄ inducit tūc tm̄ p̄bationē p.l.fi.j.de insti.ad idē q̄ no. Bal.in.l.3ctus.i v.col.de fi.instru. vbi vult q̄ si assero me debere tibi decem ex causa depositi suppletur p verbum promitto.& vide quod dixi post Bal.in.d. aut.si quando.

Andre. Poma.

Quidam.Aide Roma.singul. ccccxxix.Bald.i.l.si quis in consulendo.in.j.nota.C.de episco.& cleri.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

obli.§.preterea.Sol.illud est verum in stipulatione secus in constituto:vbi nō p̄sumitur novatio nisi appareat.vt.ff.e.l.itē illa.§.fi.ī ibi dixi. Quo casu si apparet facta novatio debitor primus nō posset conveniri saltem ope exceptionis.vt.l.pe.§. de pacto.stipu.Barto.

a ¶Qui iniuriarū. a Istū tex.no.Bal. in.l.i.in pe.col.C. ne ex delic.defunc.

Qui iniuriarū. [a]Actiones ex delicto possunt in cōstitutū deduci.b.d. ¶Querit glo.ad quid tenebāt ille qui tenebāt actione iniuriarū.Videt q̄ ingītū actor iuraverit:intellige hoc vt no.§.de iniur.l.iniuriarum. ¶Sed contra hoc oppo.ergo ante iuramentum non valet cōstitutum:cū non sit debitū.glos.respondet ꝛ bene qō subest debitū:licet sit nobis incertum.

Si quis duob⁹. Per solutionē factā adiecto ī ꝑstituto q nō erat adiect⁹ ī p̄ncipali tollit actio p̄ncipalis ope exceptiōis.b.d. ¶Opp.p solutionē factā adiecto qs liberat ipso iure.vt.ff.e.l.fī ꝑ si filio.§.i.Munius timore hec.l.itellecta est trib⁹modis.primo modo qō hic fuit adiect⁹ in ꝑstituta nō in p̄ma actione:ꝛ hoc duob⁹ modis pōt intelligi.primo modo q̄ soluit adiecto respectu ꝑstituti seu obligatiōis de ꝑstituta a qua p̄ solutionē liberat ipso iure:sed ab actione p̄ma liberat ope exceptiōis.Sed huic ob.tex.q dicit p̄pria actione pecunie cōstitute manet obligat⁹:ergo ab actiōe de cōstituta nō liberatur.ideo glos.volēs sustinere dicit q̄ hic nō debēt esse illa vba p̄pria actione:vel si babes illa vba exponе.i.certi cōdictione q̄ cōpetit noie pecunie:que postea ꝑstituta est.fī q̄ hec lec.facit violētia litere: ideo alīj moderni volētes sustinere dictā lec.dicūt q̄ hic fuit adiect⁹ solū ī cōstituto: ꝛ qō hic fuit solutū adiecto respectu p̄me obligatiōis in qua non erat adiectus.iō nō liberat a ꝑstituta ipso iure: fī ope exceptionis:et sic litera p̄cedit plane. Tertij timore hui⁹ Ziij diuinat in exp̄one hui⁹.l.vt dicit glo.do.Jaco.but.dicebat q̄ glo.hic voluit facere mentionē de opi.Hug.q intellexit q̄ hic fuit adiectus in vtraq; ꝑte ipsi adiecto fuit solutū post prohibitionē factā a dño.iō nō ꝛtingit liberatio ipso iure:sed ope exceptionis.ista est eius lec.q̄ cōtinet diuinationē. ¶Preterea nō est vera. vt.l.illud.§. de solu.nō em̄ pōt dns prohibere.vt ibi patet.

b ¶Lucius. Istuz tex.allegat p singulari.Bal.in.l.si absentis.C.si cert. pet.ad fi.q̄ fī in instrumēto nō valet p̄ncipale: nec etiā tenet confessio ac cessoria super ea: nec p̄ceptū quarē tigie.videt tamen nota.Bar.in.l.certi cōdictio.§.fi nu mos.invlti.col.s. si cer.pet.ꝛ similiter istū tex.t.ad id qō.ff.alleg.Bald. in ru.C.e.in.ij.col. ff.l.post legatū. j.de bis qui. vt in dig.vbi dr qō vbi instrm est nullum nulla est confessio apposita in eo. et Jnno.in.C.cū venerabilis.de sent. ex.in.C.cū olim.de cēs.facit quod voluit glo.ꝛ Bar.in l.ij.C.de bo. poss. 1 fm tab.ꝛ ad istud 2 dictū Bar.vide ī simili Bal.in.l.ex 3 testō.C.de fideius.

Lucius. [b]Qui cōstituit se solutū a cōstituēte.vt.l.bactenus.ff.eo.Sol.verū est si quis ꝑmitteret tāq̄ debitū ab altero:sed hic ꝑmisit tanq̄ debitū a se.facit.l.fi pene cā.§.j.ff.de cōdi. inde. ¶Scōo op.q̄ ista epistola ſaltē iducit ꝓbationē quo ad istū puenerit.vt.l.publia.in fin.ī.de positi.Sol.posito q̄ hoc esset ista ꝓbatio nō esset sufficies ad aliquā obloнē inducēdam seu demonstrādā.nā lz pecunia quā alteri dedisti vel credidisti ad me puenerit:nō teneor ꝑpter hoc.vt.l.is solis.ff.de condi.inde.ꝛ.l.non aduersus.C.si cer.pet. ¶Ultimo op.qz hic debitor erat tut⁹ exceptione doli:ergo nō repetit soluens.vt.l.q exceptionē.ff. de cōdic.inde.sol.hic erat tut⁹ exceptione facti seu intētionis cū obligatio erat nulla:vt dicit in text. et not.in.l.qui se debere.ff.de condi.ob causam.

¶Commodati. Rubrica.

¶Continua rubricam vt in glossa.

Aiunt pretor. Quero vtrū fecerit ꝓtor in Bedicto ꝛc.ꝛ dicit q̄ sequitur ꝛ innuit qō hec actio est ꝓtoria.§.j.eo.l.in cōmodato.§.sicut. Sol.vt in glo.

¶Habitatio qō possit commodari.

Statutū qō de quolibet Jctm ex q̄ alteri q̄rit ius soluat gabella qō soluet de cōtractu commodati.

Actio p̄scriptis verbis quando habeat locū pro commodato.

d

1 **Huius edicti.** [d]Cōmodari potest res mobilis ꝛ imobilis ꝛ incorpalis.b.d. ¶Opp.qō habitatio ſi possit cōmodari.nā habitatio cōsumit nec reddit.cuz de natura cōmodati sit vt reddat nec trāseat dñiō ei⁹ vt possessio.vt.d.l.rei ꝛmodati.j.e. Unī⁹ time re exponūt b qdā habitationē ꝛmodari.i.domū cā habitādi.nā ista noīa vbalia ponunt q̄ncp̄ pro ppio noīe rei.nā possessio q̄ncp̄ ponit p re possessa.vt.l.interdū.j.de ver.sig.ꝛ i vulgari dicimus le ctionē.i.rē lectā.certe in B iste ver. viuianus.nihil adderet ꝑcedētib⁹.cū itēdat addere ex eo qō dicit b ampli⁹.dic q̄ qō dom⁹ dr ꝛmodari a dño seu bone fidei possessore.habitatio dr cōmodari ab eo q̄ bz solū ius habitatiōis.ꝛ eodē mō posset cōmodari vsusfructus ꝛ alie seruitutes.ꝛ sic habes qō mobilia ꝛ imobilia ꝛ incorpalia cōmodari p̄nt. et illud qō cōmodat dr restitui.in vsu aūt ei⁹ ꝑsistit donatio.vt.l.in edib⁹.ī p̄n.de do.ꝛ B facit ad.q.dicit statutū ſqō de quolibet Jctu ex q̄ alteri q̄rit ius dr 2 e solui gabella.an soluet de Jctu cōmodati.certe sic facta estimatiōe illi⁹ vsus in quo cōsistit donatio: 3 vt.d.l.in edib⁹. ¶Opp.de.l.si gratuitā.infra de p̄scri.ver.dicit gl.fateor qō cōpetit actio cōmodati et etiā actio p̄scriptis vbis.vt.l.Jzia.hoc nō vr ve rū.qz actio p̄scriptis verbis nō cōcurrit cū alia.ſ. de p̄scri.ver.l.quoties.nec bz locū in Jctīb⁹ noīa c tis.vt.l.iij.e.ti.iō dicit Gul.qō hic loquit qñ commodat ad certū ꝛ determinatū vsum.tūc em̄ est p prie cōmodatum.secus si ad incertū.vt infra eo.l. d in cōmodato.§.sicut.ꝛ ibi videbitis.ꝛ tūc haberet locum actio p̄scriptis verbis vt in contrario.

1 ¶Pupillus qñ teneatur actione commodati.

2 Pupillus quando dicatur factus locupletior.

Impuberes. Si ꝛmodatī ab ini tio.nullo iure ꝑsistit e ex postfacto nō recōualescit.fec⁹ ſi saltē iure naturali cōsistat.b.d.vsq; ad.§.fi reddita. ¶Oppo.ad istū tex.de.l.fz mihi.hoc eo.ti.hui⁹ time:ne due hic sunt lec.p̄ma qō lex.fz mihi.corrigiat būc.§.ꝛ B in nnit dictio fz.q̄ denotat diuersitatē ī iure. ꝛ lz hec f l.fz mihi.loquat⁹ eo casu ī quo pupill⁹ fact⁹ est locupletior.idē tū est ſi dolū cōmisit.vt.l.j.§.an ī pupillū.j.depositi.ꝛ ista est vna lec.q̄ tangit p gl.hui⁹ §.ꝛ in p̄n.glo.sup.l.iij.alia lec.est qō diuerso ca- f su loquat.ſ.qō si ab initio nō cōsistit cōmodatum iure ciuili vel naturali.qz pupillus erat infans vel a tutore accepit in cōmodatū.tūc nullo casu detur actio cōmodati.qz ab initio non cōsistit vt in hoc §.impuberes.ꝛ.l.nec in furiosum.sed ab initio cō sistit saltem naturaliter:qz pupillus erat p̄ximus pubertati.tūc teneт vtili actione ꝛmodati.quate- 2 nus est fact⁹ locupletior.ꝛ vel si dolū cōmisit.vt.l. iij.in p̄n.ꝛ sic nō corrigit p̄cedētia.ꝛ fm hanc lec. summaui vobis que lect.tangitur in fi.glos.super hac.l.iij. ¶Quero qñ pupillus dicat factus locupletior. Respon.si nō est effectus pauperior.vt dicunt quidā quos Joan.reprehēdit.Sed certe recte intelligendo nō est iusta reprehensio.nā illi qui dicunt qō est locupletior eoipso quod non est effectus pauperior intelligūt si non est pauperior faciendo illud quod ab eo petitur per actionem cōmodati.vt.l.in pupillo.de sol.ideo si pupillus habet rem ꝛ conuenitur.vt eam restituat tenetur:qz restituendo non efficitur pauperior.et circa intellectum huius.l.vide infra de fideiusso.l.ij.ꝛ qō ibi no.in glo.ꝛ ibi dixi.

Sed mihi.

1 ¶Si res redditur deteriorata in actionib⁹ bonefidei quod non videtur reddi.

2 Pro interesse deteriorationis rei cōmodate qua actione agatur.

3 Libellus quando agitur ad interesse ratione deteriorationis rei commodate.

1 **Si reddita.** [f]In actionibus bonefidei non vr̄ res reddita q̄ deterior reddit.iō actio p̄ma durat.b.d. ¶Opp. g qō imo vr̄ reddita.ꝛ qñ actio p̄ma tollat⁹.vt.l.exhibitiōis.C.ad exhib.Sol.ibi loquit in actionib⁹ stricti

✣ Andre. Poma.

¶Prima tollat. Vide Aret.cōsil. lxxxiij.col.ij.

stricti iuris quib⁹ videt reddita.nisi p̄ceptus in alia forma reddat.vt.l. 2 iul.§.sed ꝛ si qs.ad exhibē. ¶Quero qua actione agat p̄o isto interesse deteriorationis.gl.hic vacillat.materiā istā p̄fecte ponit in.l.elegan ter.§.nō solū.ff.de dolo.ꝛ doc.in.l.exhibitionis.ff.alleg. Sed quātū ad a p̄opositū spectat⁹ dic qñ nō soluit tota res.fz pars rei.ꝛ tūc p alia p te tantū est agendū.vt.l.stipulatus.j.de solu.qñcp̄ soluit tota res p̄fecte quātū ad se.sed cū defectu alicui⁹ inris.vputa qz nō est cautū de euictione.et si tūc agit actione p̄ima ad integrā rē.vt.l.etiā.de so.ꝛ.l.iul.§.j.de verb.obli.ꝛ ibi dixi. Qñcp̄ soluit res sed deterior ata in se.ꝛ tūc si quidē erat debita ex cōtractu bonefidei.ꝛ non videt reddita.sed durat p̄ima actio.vt hic.ꝛ.j.depositi.l.j.§.si res.aut actione stricti iuris.ꝛ tunc tollit actio p̄ima:ꝛ agēt actione de dolo.vel in factū.vt.l.elegāter.§.nō solū. 3 alle.ꝛ.d.l.exhibitionis.C.ad exhi. ¶Quero qualiter formaf libellus. Respon.qō secure poterit in libello narrari qō tibi rē cōmodaui.et qō reddidisti deterior.e me ignorāte. hoc dico p̄o his q̄ not.l.l.in hac.§.de tritica.quare peto dictam rem.vt consequar interesse deteriorationis. vt probatur in.d.l.iulia.§.j.de verbo.oblig.

1 ¶In hac actione cōmodati iurāt in litē sicut in ceteris bonefidei.

2 In iudicijs bonefidei vt estimatio crescat inspicit tēpus rei indicate.

3 Tempus litis contestationis quo ad estimationē quod inspicitur in iudicijs stricti iuris.

4 Juramentum in litem qō sit dupleq.scilicet affectionis ꝛ veritatis. Et de eius forma.

5 Juramētum in litē affectionis quod non defertur nisi dolum commissum in non parendo iudici p̄cipienti;rem restituere.

6 Juramentum veritatis in litem p̄statur ꝓpter dolum commissum ante sententiam quandocūcp̄ ꝓpter difficultatem ꝓbationis.

7 Estimatio rei commodate ꝓpter morā non restituentis a quo tēpore incipiat crescere.

8 Estimatio rei cōmodate vsq; ad quod tēpus crescat.ꝛ nu.14.

9 Cautio iudicatū solui ꝛ dāni infecti qō toties cōmittat quoties itēret.

10 Statutum qō de estimatione dāni credatur dampnum passo vsq; ad certā summā qō dānū passus debet iurare de dāno passo tpe dati damni.

11 Statutū qō instrumēta guarentigiata habeant executionē paratam. An instrumētum continens quantitatem frumenti vel olei habebit super estimatione ꝓpter morā executionis:vbi quod fic.

12 Quod dicitur estimationem crescere post sententiam intellige deducto tempore quod datur indicatis ad soluendum.

13 Quod dicitur estimationē crescere a tēpore more vsq; ad sentētiā:qō intelligatur nisi mora sit purgata. Item nisi res deperiat eatare.

15 Mora actoris quando faciat estimationem decrescere.

16 Practica probandi estimationē ꝓpter morā:ac etiā sentētie ferende.

18 In actionibus stricti iuris nunq̄ veniunt vsure.

19 In cōdictione indebiti illud est in obligatione in q̄ qs est locupletior.

b **In hac actione.** [b]Iste.§.reddit difficilis ꝓpter varietatē lecturarū. vr̄ enim qō intellectus nostrōr doctor antiquorū fuerit obtenebrat⁹ in intellectu hui⁹.§. ꝛ reperio in hac glo.ꝛ i gl.l.in hac.ff.de tritī.būc.§.legi sex modis.Bul. de cu.in.l.vinū.ff.cer.pe.legit eū septimo mō.ego legā eū vobis octauo modo.ꝛ ex ista octaua lec.reddit hic.§.facillim⁹.ꝛ est iste.§.ita breuis in suis dictis qō nō pōt summari.bz em̄ tria dicta.vt videbitis.Casum in terminis ꝓpter diuersitatē lec.pono in nube quas lec.infra declarabo. seu recitabo p Zia. ¶Not.ex p̄ima particula qō in hac actione iurāt in litē sicut ī ceteris bonefidei actionib⁹.ꝛ ista pars nō habet varietatē. 1 2 ¶No.ex ſcōa parte qō in iudicijs bonefidei debemus inspicere tēpus 3 rei indicate. ¶Ex tertia parte no.quod in iudicijs stricti iuris inspicimus tp̄s litis cōtestationis.ꝛ he due particule habēt varietates p̄dictas. ¶Opp.fm hoc melioris cōditionis erit iudiciū stricti iuris quam bonefidei.nam in iudicijs stricti iuris iudex qñ deuenīt ad estimationē pōt habere respectū a tpe litis cōtestationis vsq; ad tēpus sn̄ie. Munius timore Jo.legit hāc.l.in ſcōa parte hoc mō qō in actionib⁹ bonefidei inspicitur tp̄s rei iudicāde.subaudi ꝛ etiā tp̄s more qñ mora p̄cessit:ꝛ hoc fz subaudit⁹ qō a tpe more ꝓbat p argumētū a minori.cū em̄ in stricti iuris iudicijs de qbus minus vr̄ inspiciat tp̄s litis contestationis.ergo multomagis in actionibus bonefidei in qbus exuberātius pōt officiū iudicis.ꝛ fm hāc lec.exponit quāuis p̄o cū.ꝛ ista lec.tāgit hic in fi.glos. vide glo.ibi. Jtē qō dicit rei indicāde ꝛc. ¶Ad istā lec.signātur oppositiones q̄ sunt in p̄n.glo.ꝛ op.ꝛ vr̄ qō inspiciatur tp̄s obligationis cōtracte.vt.l.hoiem.j.mādati. Sol.ibi estimatio petit iure obligationis. hic vero ipsa res petit p̄incipaliter.sed estimatio venit officio iudicis. ¶Scōo opp.ꝛ vr̄ qō in Jctibus stricti iuris inspiciat tp̄s more.vt.l.vi nū.ff.si cer.pe.ꝛ.l.fi.§.de tritica.So.si qdē intelligis.l.istam in quātitate debita actione stricti iuris.tūc inspicit tp̄s litis cōtestationis. vt hic nisi mora p̄cesserit.q̄ tūc inspicit tp̄s more.vt.l.Jzia. Si vo intelligeres hūc §.in specie debita.si qdē nulla p̄cessit mora.tūc reddi dz talis qualis est vel qualis esse dessit.vt.d.l.ī hac.Si vo fuerit i mora teneт quantiplurimi fuit a tpe more.ꝛ fm hoc oportet te itelligere i specie debita qō nulla mora p̄cessit lit.ꝛtest. Jnquātū vero hic dr qō hic.§.pōt intelligi in quātitate debita non p̄cedit.q̄ sumus in materia cōmodati.ꝛ quantitas vt quātitas nō cōmodat.ꝛ ista reprehēsio tāgit in.l.in hac.de triti.in glos.

magna. Prout vero loquit in specie debita in eo qō intelligunt.l.in hac.de triti.qō ibi non p̄cessit mora:sed culpa.ꝛ primis trib⁹ casib⁹illius.l.verū pōt dicere.ꝛ erit noua lec.ab ea quam ibi tenuit.vt declarabo vobis.ſ.in qōnib⁹. Jnquātū vo h itelligūt in specie debita.ꝛ qō mora non p̄cessit lit.cōte. dicit verū in se.tū fm illā lec.nulla esset dīa inter actiōes bonefidei ꝛ stricti iur.qō est ꝛ ter. Preter ea exponēdo qñis p cū:ē violare tex.br̄ em̄ sciuit ꝓprie loq inrisco.qñ voluit.iō Jo.videt ista lec.ī propriare l̄az legit eā scdo mō.ꝛ ista lec.nō ponit hic ī gl.fz ponit ī gl.magna.i.d.l.i hac.i distictione q̄ ponit circa fi.ei⁹.fm Jo.ponit etiā hec lec.i.l. vinū.ff.si cer.pe.ꝛ est talis.ſ.qō ꝓncipiū loquat de a estimatione q̄ fit per iuramētū ī litē.ꝛ hoc nō mutat.in ver.ꝛ rei.loquit de fructib⁹ qui in actionib⁹ bonefidei veniūt a tpe more.ꝛ hoc est qō dicit tex. inspici tp̄s rei indicande.hoc est more quo tpe debuit res indicari.sed in actionibus stricti iuris ex mōre vt.l.cū fundus.ff.si cer.pet.in p̄n.ista lec.est vera in se.tū nō cōgruit huic.§.qz dicit rei indicāde tp̄s quanti res sit obseruabit.nō qz dicit quāti res sit.ꝛ sic loquit de estimatiōe rei nō de fructib⁹.ꝛ p hoc Azo recessit hic ab ista lec.ibi dū dicit.fz Azo facit vim in eo qō dicit quāti res sit tc.qñ̄ba ꝓprie respiciūt reprehēsionē dicte lec. Jo.posite in dictis gl.ꝛ nō ei⁹ q̄ ponit hic. Preterea dicere qō ꝓncipiū loquatur de estimatiōe rei ꝛ statim faciat trāsitū ad fructus vr̄ absonū.iō ipse Azo legit hāc.l.tertio modo debetis em̄ scire q̄ facieda estimatione duo tē pora sunt ꝛsideranda.vnū est tp̄s a q̄ debeat haberi rō melioris estimationis et deterioris estimatiōis.aliud est tp̄s vsq; ad qō. Jo.itelligit qō h loquit de tpe a quo. Azo vo dicit qō h logt de tpe vsq; ad qō.vñ legit sic ī actiōe cōmodati sicut ī ceteris bonefidei actionib⁹ iurat ī litē.vt hic ī p̄n.ꝛ B ꝛtingit ꝓpter dolū tm̄.vt.ff.de l lit.iurā.l.i actionib⁹.fz qñ nō est commissus dolus fz vent fieda estimatio p̄ bationē testiū.tūc inspicit ī Jctib⁹ bonefidei quātiplurimi res fuerit a tpe more vsq; ad sn̄iam vt hic in scōo dicto. In Jctib⁹ stricti iuris in qbus nō iurāt ī litē siue dolus sit cōmissus siue nō inspicitur quātiplurimi fuit a tpe more vsq; ad tp̄s litis ꝛtestationis.vt hic ī tertio dicto.ꝛ fm hoc in p̄ma ꝑte fuit cōmissus dolus.in scda culpa.in tertia siue dolus siue culpa nō curo.vt hic dr in p̄ma glos.hui⁹.§.et hec est lec.Azo.hic posita. ¶Ad hāc lect.op.de.l. in hac.in fi.de triti.vbi dicit inspiciēdi tp̄s more. b Sol.fateor qō inspiciat tp̄s more.vt ab eo icipiat ꝛ et possit crescere vsq; ad sn̄iam.vel vsq; ad li.ꝛte. vt hic. ¶Scōo oppo.qō inspiciat tp̄s obligationis.vt.l.hoiem.j.mādati.Sol.ī speciali casu loquitur.ꝛ ita ptrāsit Azo. ¶Cōtra p̄dicta oppo.de.l. inl.scribit si hoiem.in fi.ff.de rei ven. Sol.itelligo hunc finē etiā qñ fuit in culpa nō in dolo.ita dicit hic Azo.ꝛ hoc cōtradicit aliquantulū glo.p̄me posite in hoc.§.q̄ intelligit hūc finē siue in dolo siue in culpa.vñ sustinere volendo Azo.possem⁹ dicere qō p̄ima glo.nō fuit sua.ista lec.nō est vera ī se;q; in actionibus stricti iuris crescit vsq; ad sentētiā.vt.l.vbi aūt.ff.j.de edē. Preterea fm Azo. per lit.cōtest.efficeret deterior conditio creditoris cōtra.l.nō dz de regu.iur.ꝛ.l.aliā.de noua.ꝛ fic vr̄ necesse qō ista.l.intelligat de tpe a quo mora incepit crescere.vnde remanet cōtrariū de.d.l.in hac. q̄ dicit qō a tpe more in stricti iuris iudicijs ꝛc.vn alij legūt alio mō.q̄ lec.ponit in gl.magna.in.d.l. in hac.ideo redeo ad eā ibi.sed ſi tp̄s more siue sentētie ispiciat ꝛc.legit ergo iste.§.quarto modo fm Placē.qō intelligatur simpliciter p cut litera iacet:vt inspiciatur tēpus rei indicāde in contractibus bonefidei in actionibus vero stricti iuris tēpus litis cōtestationis.nō ob.l.in hac.q̄ loquitur quādo actio triticaria proponebatur ex contractu bonefidei. Est enim generalis ꝛc. vt.l.j.de tritica. ¶Sed adhuc obst.finis illius.l.in hac.vbi dicit inspici tempus more.sed ipse exponit hic.cum dicit tempus rei indicande ideſt tempus more.tunc enim res debuit iudicari. Ista lectu.displicet glo.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

quia nimis restringit. l. in hac. que generaliter loquit. ¶ Preterea ista distinctio inter actiones bonefidei et stricti iuris nō est vera: q; etiā i stricti iuris inspicit tps moze. vt. l. vinū. §. si cer. peta. ꝛ l. si. de trica. ꝛ l. quoties in dic. de ver. ob. ¶ Si alijvt Euar. ꝛ Ang. intellexerunt hunc. §. in. d. l. in hac. Quinto mō: vt distinguaꝫ fic. si ꝙ petaꝫ spēs inspicit tps moze. vt. l. in hac. si vō petaꝫ quantitas. hoc est i. i. qō cōsistit in ponderе: numero: vel mēsura: tunc adhibet distinctio q̄ ponit in hoc. §. vt in Sctib⁹ bonefidei inspiciaꝫ tps rei indicate in cōtractib⁹ stricti iuris tps litis ꝙ testationis. ista lec. reprobaꝫ p glo. nā dicere q̄. §. iste loquaꝫ in quātitatibus est falsum: cū quātitas nō cōmodeꝫ vt quantitas. vt. f. e. l. §. fi. Preterea nō est vera in se alijs rōnibus hic in glo. positis. ¶ Vñ alij vt Bul. legūt hāc. l. alio modo. qō tūc inspiciaꝫ tps snie: qñ certū est qō tūc plurimi valuit: vt in hac. l. in prin. sed si a tpe moze plus valuisset inspicit tps moze: vt. l. in hac. circa fi. ꝛ fm istū modū vult intelligere. §. in hac. qō nō posset ꝓcedere nisi ponēdo lec. Joan. supra posita: quā supra vobis reprobaui. ¶ Sum expeditus de ista glo. l. in hac. vsq; ibi. vt asit boc ad euitādas ſtietates ꝛc. vbi gl. recitat distinctionē Jo. in hac materia: eg; qua colligit scōa lec. Joā. quā. §. recitaui ꝛ reprobaui. vñ adhuc iste §. remanet dubius. quaꝛ rego itelligimus. Emil. de cu. l. d. l. vinū. si cer. pe. dicit si i hac actione: ꝛ in aliꝭ bone fidei iurāt in litē: ꝛ hoc primo: ꝛ qñ ista estimatio pbaꝫ p iuramētū in litē: inspicit tps sentētie: ꝛ hoc scōo: Quis i iudicijs stricti iuris inspiciaꝫ tps litis ꝙ testationis quo ad fructus hoc tertio. ista lec. ꝙtinet i se veritatē: tū nō bñ ꝛgnuit litere q̄ partim de estimatione rei: ptim de fructibus loquaꝫ. totū emi vī log de estimatione rei si bñ inspiciaꝫ. vñ ego lego istū. §. octauo mō clare ꝛ notabiliter: ꝛ est practica totius titu. ff. de in lit. iurā. Eld cui⁹ emidētia ꝓmitto ꝙ duplex est iuramenti in litē. quoddā est a ſtectionis: ꝛ istud pſtaꝫ in actionibus bone fidei et in arbitrarijs. vt. l. in actionib⁹. ff. de in lit. iu. in prin. quoddā est iuramētū in litem veritatis: ꝛ istud pſtaꝫ in actionibus stricti iuris ꝛ nō arbitrarijs. vt. l. nunis. ꝛ. l. videam⁹. §. plane. de in lit. iurā. Doc ꝓmisso pone casuꝫ sic. In actione et in ceteris bonefidei iuraꝫ in litē. hoc primo. ¶ Sz ārō q̄ erit forma hui⁹ iuramēti. dz ne qs iurare ꝓ quāto nolluisset carere re retro. an vero ꝓ quāto nollet carere tūc tpe snie. Rñ. iuriscō. ꝓ quā to nollet carere tūc tpe snie. tps em rei iudicande inspicit: ꝛ i hoc ꝛcordo cū Guil. ꝛ hoc scōo. Jtē ārō qd in iuramēto i litē qō est veritatis. qō pstaꝫ in actionib⁹ stricti iuris nō arbitrarijs. ad qō tps refert iuramētū. rūdeꝫ q̄ ad tps lit. ꝙte. ꝛ hoc est qō vult ibi text. dicere q̄uis i stricti iuris iudicijs ꝛc. nō ergo sufficeret nec valeret si deferrēt iuramentū quāti tua interest hodie: sz dz deferri seu referri ad id qō interfuit retro. hic est casus hic: ꝛ fm hoc tot⁹ iste. §. legiť vniformiter ꝺ dolosum de rei estimatione seu interesse videamus qñ de hoc. iuramētū ꝛ in litē qō est de affectiōe nunc deferē nisi. ꝓpter dolū cōmissum i nō parēdo iudici ꝓcipiēti rē restituere. vt. d. l. in actionib⁹. in prin. et ibi dixi. et de dolo. l. arbitrio. §. j. cū ergo ille dolus q causat istud iuramentū cōmittaꝫ solū tpe snie merito ad tps sentētie referť iuramētū: nec pōt referri ad tēpus moze: q; moza istud iuramētū nō causat: et iō lex semp dicit quāti ea res est inspici vt hic. ff. d. l. i actionibus. ꝛ. l. arbitrio. §. j. alleg. ꝛ. l. q restituere. de rei vē. ꝛ lz hic loquaꝫ de actionib⁹ bonefidei tñ idē tū intelligo i actionib⁹ stricti iuris in rē arbitrarijs: in q̄bus deferť hoc iuramentū de affectione ꝓ dictas. ll. ꝛ rōnē ꝙdictā. Juramentū Tvo in litē qō est veritatis pstaꝫ ꝓpter dolum cōmissum ante sentētiā qñcūq; ꝓpter difficultatē ꝓbationis. vt. d. l. in actionib⁹. §. plane. merito istud iuramētū referť ad tps doli cōmissi vel moze cōmisse q̄ est causa huius iuramēti: ꝛ in hoc dicit inspici tēpus lit. ꝙtest. q; tūc in dubitāter cōmittit. idē tū puto ꝛ si ante talis dolus intercesserit. ꝛ hoc ꝑhāt leges q̄ qñ loquunť de isto iuramēto loquunť de ꝓterito. s. quanti interfuit die debita factum esse. ꝛ si. vt de in li. iuran. l. numis. ¶ Non ob. l. in hac. de tritica. nec alique alie. ll. q; ille loquuntur quando estimatio reivel interesse ꝓbatur aliter q̄ ꝑ iuramētum in litem: sed qñ per iuramētū in litem habes ꝓ actica notabilem ex hoc. §. Expedit. de lec. veniamus ad materiā huius. §. ꝛ glo. in distinctione quā ponit fm Joan. tractat tria. sc̄z primo de rei estimatione seu interesse. secūdo de fructibus. tertio de usuris. a quo tempore veniant. ¶ Incipio primi debetis scire t q̄ estimatio rei seu interesse qñq; petitur iure actionis: q; erat in obligatione. qñq; officium iudicis. primū q̄ qñq; iure obligationis pōt intelligi duobus modis. vel iure obligationis ad hoc principaliter constitute. ꝛ tunc sine dubio inspicitur tempus obligationis contracte. vt. l. fundū cornelianū. de noua. ꝛ. l. hoīem. j. manda. qñq; venit in b obligatione nō principaliter cōstituta sed subrogata. vt in obligationibus facti. in quibus obligatio ad interesse post moram succedit in obligationē: ꝛ tūc dicit bic glo. no. q̄ tps moze inspicit vt ab eo incipiat quā ti plurimi fuerit vsq; ad sentētiā. vt. j. de re iudi. l. si kalēdis. hoc nō placet. nā aut stipulatio cōmittit ad interesse totale. ꝛ nunc nisi semel cōmittit: nec eg; postfacto crescit. vt. l. cū q̄ rebat iudi. §. ꝛ no. in. l. si sic. de verb. obli. aut cōmittit ad interesse particulare. ꝛ tūc toties cōmittit quoties interest nec inspicit tps sentētie. nec limitat vsq; ad tps sentētie. vt. d. l. si sic. de verb. obl. ꝛ. j. rē ra. ba. l. si ꝓcurator. ꝛ. l. nouissima. iudi. sol. nec ob. l. si kalēdis. q; imo facit. ꝓ intelligēdo: vt sonat ibi litera. lz glo. male intelligat. vt hic scōo casu ꝓincipali q̄ estimatio rei vel interesse venit ofō cio iudicis aut venit declarandū ꝓ iuramētū in litē aut ꝓ alias ꝓbationes. primo casu habet locū hic. §. fm lect. quā dedi. secūdo casu aut isti⁹ estimationis sui interesse habet ratio ꝓpter culpā aut ꝓpter moza. primo casu aut res nō pestat. q; reus forte nō pōt: res tū egtat. ꝛ tūc habeť respectus ad tps condēnationis. vt in. l. in hac. in prin. fm intellectū positū per glo. in hoc. §. i hac. ꝛ. l. cū res. §. si culpa. de le. j. ꝛ. l. si a bonefidei. §. si vero. de rei ven. ꝛ. l. si culpa. eo ti. aut ꝓpter culpā res desiit extare et semp intelligas nulla precedēte moza. ꝛ tūc inspicitur tps mortis. vt in l. in hac. in scō rñso. de tritica. aut res nō desiit extare statim: sed eg; interuallo. vt in seruo mortifere vulnerato. tūc inspicit tps cōmisse culpe. vt. d. l. in hac. in tertio rñso. ꝛ ita intelligit glo. in. d. §. in hac q̄ intellectus est verus. vt dixi. sz si moza ꝑcessisset. tūc inspiceret tps moze fm qō. j. dicam. ꝛ ita loquiť. d. l. in hac. versi. in vtroq; ꝛc. Scōo casu qñ habetur ratio estimationis seu interesse ꝓpter moza. hic aduerte qñq; moza ꝑcessit lit. cōte. ꝛ incipit crescere estimatio seu interesse tpe moze siue in actionibus bonefidei. vt. l. rō. §. si ꝓ venditore. ꝛ. l. si sterilis. §. cū per venditorē. de act. emp. siue in actionib⁹ stricti iuris. vt. l. vinū. §. si cer. peta. ꝛ. d. l. in hac. ꝛ. l. quoties in die. de ver. obli. siue q̄raꝫ de interesse rōne tēporis. vt dictis ll. siue rōne loci. vt. l. iij. §. j. ꝛ. §. nūc. de officio. §. de eo quod cert. loco. si vero moza nō ꝑcessit lit. cōte. tūc si quidē moza cōmittitur in ipsa cōtestatione. qō est regul⁹ qñ nō habet iustā causam litigādi. tūc icipit crescere a tpe lit. ꝙte. vt. d. l. vinū. ꝛ hoc. §. fm lec. quozūdā. si vero per lit. cōtest. nō cōstitueretur in moza: q; forte haberet iustā causam litigan di: tūc inciperet venire interesse ꝛ crescere estimatio a tpe sentētie. vt. j. de vsur. l. in fideicō. in prin. ꝛ ibi no. facit qō no. in. l. in hac. in prin. glo. magne. puto etiā qō si moza cōmitteret illo medio tpe inter lit. cōtest. ꝛ sententiā. qō pōt esse. vt. l. si quis inficiatus. j. depositi. qō ab illo tpe incipere crescere estimatio. et sic vt breuiter dicā incipit crescere a tpe moze. vt l. in hac. de triti. ꝛ. d. l. vinū. cū si. ꝛ ꝺ ita circa hoc particulariter egamina ui in. d. l. vinū. ꝛ idem dico in actione reali. v. l. iulia. scribit si hominē. de rei ven. † Quero vidi q̄ estimatio incipit crescere a tempore moze. vsq; ad qō tēpus crescet Jo. in hac glo. istius. §. dicit qō quātiplurimi fuerit vsq; ad sententiā. ꝛ non vltra. vt. l. vbi autē. §. j. de edē. Et ꝺ in gl. istius §. fm lec. eius dicit q̄ in actionibus bonefidei crescit vsq; ad sententiam in actionibus vero stricti iuris crescit vsq; ad lit. cōtest. quā opi. §. repro bani. vt vidistis. vltramonta. dicūt qō qñ petitur aliquid iure obligationis ꝛ officio iudicis venit estimatio. tunc pōt crescere vsq; ad sententiā et etiā postea donec ꝉecutio fiat. vt. j. de vsu. l. in fideicō. in prin. aut petitur aliquid nō iure obligationis. sed officio iudicis. ꝛ tunc pōt crescere vsq; ad sententiā. ꝛ nō vltra. vt. §. de edē. l. vbi autē. §. j. ratio q̄ minoris vigoris est qō debeť iudicis officio q̄ illud qō debeť iure actionis. vt. l. cū posulassem. in prin. de dā. infec. hoc nō placet: † q̄ cautio iudi. sol. ꝛ cautio dāni infecti petitur officio iudicis. ꝛ tū iste cautiones cōmittuntur plures quoties interest. vt. l. nouissima. iudi. solu. ꝛ. l. non quasi. §. illud rem pup. sal. fo. ꝛ. l. si ꝓcurator. rem ra. habe. cū si. dic ergo qñq; habeť ratio interesse seu estimationis iure actionis. ꝛ tū inspicit tēpus quo actio ista cōmittitur. nec vlterius crescit vel decrescit. vt. d. l. vbi autē. §. i. de edē. et s. titu. j. id qō. §. fi. cū. l. seq. ꝛ qō dico de interesse intellige qñ cōmittitur ad interesse totale. vt. §. dixi. eo vō casu quo habeť ratio interesse seu estimationis iudicis officio: tuc pōt crescere quousq; iudicis officiū durat qō est nō solū vsq; ad sententiā. sed etiam vsq; ad ꝉecutionem. vt. l. in fideicō. in prin. de vsu. ꝛ de act. emp. l. ratio. §. si ꝑ venditorem. ¶ Et ex hoc habes notare duo cōmunia. dicit statutū qō emendetur dānū a rusticis. ꝛ qō de estimatione dāni credatur dānū passo vsq; ad certā quātitatem. nā cū hoc interesse veniat iure actionis iudex debet deferre iuramentū quantū dāmnū ipse est passus tpe dāni dati. nec valeret iuramentum si diceret

a ¶ Expediā. aliud de materia ꝑ bal. et Jmol. in l. quoties. in die. de ver bo. oblig.

b ¶ Non principaliter. non ob. l. rō. §. si per vēditorē. cū ibi no. de actio. emp. vbi loquitur in actione rem tradi in qua post moram succedit obligatio ad interesse. 4 l. i. in princip. ꝛ ibi Bar. in. l. eg; emp. in prin. eo. tit. ideo tunc non succedit obligatio ad interesse: sed officio iudicis. l. vbi aūt. §. fi. ꝛ. l. si seruū. ff. de ver. obl. ꝛ i spe. vide ꝑ Dan. in. l. j. i fi. pn. de act. empt. vbi ergo succedit obligatio ad estimationē seu ad in 5 teresse attenditur tēpus obligationis orte ad estima. sine orta fuerit tēpore contractus. d. l. fundū. in fi. siue alio tēpore puta solutionis. ꝛ illud tēpus tñ in spicitur. ex emplo patet in. l. hoiem. ff. manda. siue orti 6 tur tempore moratis: vt i obligatione faciendi: q; tps more tñ inspicitur. d. l. si kalēde. ꝛ l. stipulationes nō diuidunť. vñ. celsus. de verb. obli.

c ¶ Expeditus de ista glo. l. in hac. vsq; ibi. vt asit boc ad euitādas ſtietates ꝛc. vbi gl. recitat distinctionē Jo. in hac materia: eg; qua colligit scōa lec. Joā. quā. §. recitaui ꝛ reprobaui. vñ adhuc iste §. remanet dubius. quaꝛ rego itelligimus. Emil. de cu. l. d. l. vinū. si cer. pe. dicit si i hac actione: ꝛ in aliꝭ bone fidei iurāt in litē: ꝛ hoc primo: ꝛ qñ ista estimatio ꝓbaꝫ p iuramētū in litē: inspicit tps sentētie: ꝛ hoc scōo: Quis i iudicijs stricti iuris inspiciaꝫ tps litis ꝙtestationis quo ad fructus hoc tertio. ista lec. ꝙtinet i se veritatē: tū nō bñ ꝛgnuit litere q̄ partim de estimatione rei: ptim de fructibus loquaꝫ. totū emi vī log de estimatione rei si bñ inspiciaꝫ. vñ ego lego istū. §. octauo mō clare ꝛ notabiliter: ꝛ est practica totius titu. ff. de in lit. iurā. Eld cui⁹ emidētia ꝓmitto ꝙ duplex est iuramenti in litē. quoddā est a ſtectionis: ꝛ istud pſtaꝫ in actionibus bone fidei et in arbitrarijs. vt. l. in actionib⁹. ff. de in lit. iu. in prin. quoddā est iuramētū in litem veritatis: ꝛ istud pſtaꝫ in actionibus stricti iuris ꝛ nō arbitrarijs. vt. l. nunis. ꝛ. l. videam⁹. §. plane. de in lit. iurā. Doc ꝓmisso pone casuꝫ sic. In actione et in ceteris bonefidei iuraꝫ in litē. hoc primo. ¶ Sz ārō q̄ erit forma hui⁹ iuramēti. dz ne qs iurare ꝓ quāto nolluisset carere re retro. an vero ꝓ quāto nollet carere tūc tpe snie. Rñ. iuriscō. ꝓ quā to nollet carere tūc tpe snie. tps em rei iudicande inspicit: ꝛ i hoc ꝛcordo cū Guil. ꝛ hoc scōo. Jtē ārō qd in iuramēto i litē qō est veritatis. qō pstaꝫ in actionib⁹ stricti iuris nō arbitrarijs. ad qō tps refert iuramētū. rūdeꝫ q̄ ad tps lit. ꝙte. ꝛ hoc est qō vult ibi text. dicere q̄uis i stricti iuris iudicijs ꝛc. nō ergo sufficeret nec valeret si deferrēt iuramentū quāti tua interest hodie: sz dz deferri seu referri ad id qō interfuit retro. hic est casus hic: ꝛ fm hoc tot⁹ iste. §. legiť vniformiter ꝺ dolosum de rei estimatione seu interesse videamus qñ de hoc. iuramētū ꝛ in litē qō est de affectiōe nunc deferē nisi. ꝓpter dolū cōmissum i nō parēdo iudici ꝓcipiēti rē restituere. vt. d. l. in actionib⁹. in prin. et ibi dixi. et de dolo. l. arbitrio. §. j. cū ergo ille dolus q causat istud iuramentū cōmittaꝫ solū tpe snie merito ad tps sentētie referť iuramētū: nec pōt referri ad tēpus moze: q; moza istud iuramētū nō causat: et iō lex semp dicit quāti ea res est inspici vt hic. ff. d. l. i actionibus. ꝛ. l. arbitrio. §. j. alleg. ꝛ. l. q restituere. de rei vē. ꝛ lz hic loquaꝫ de actionib⁹ bonefidei tñ idē tū intelligo i actionib⁹ stricti iuris in rē arbitrarijs: in q̄bus deferť hoc iuramentū de affectione ꝓ dictas. ll. ꝛ rōnē ꝙdictā. Juramentū Tvo in litē qō est veritatis pstaꝫ ꝓpter dolum cōmissum ante sentētiā qñcūq; ꝓpter difficultatē ꝓbationis. vt. d. l. in actionib⁹. §. plane. merito istud iuramētū referť ad tps doli cōmissi vel moze cōmisse q̄ est causa huius iuramēti: ꝛ in hoc dicit inspici tēpus lit. ꝙtest. q; tūc in dubitāter cōmittit. idē tū puto ꝛ si ante talis dolus intercesserit. ꝛ hoc ꝑhāt leges q̄ qñ loquunť de isto iuramēto loquunť de ꝓterito. s. quanti interfuit die debita factum esse. ꝛ si. vt de in li. iuran. l. numis. ¶ Non ob. l. in hac. de tritica. nec alique alie. ll. q; ille loquuntur quando estimatio reivel interesse ꝓbatur aliter q̄ ꝑ iuramētum in litem: sed qñ per iuramētū in litem habes ꝓ actica notabilem ex hoc. §. Expedit. de lec. veniamus ad materiā huius. §. ꝛ glo. in distinctione quā ponit fm Joan. tractat tria. sc̄z primo de rei estimatione seu interesse. secūdo de fructibus. tertio de usuris. a quo tempore veniant. ¶ Incipio primi debetis scire t q̄ estimatio rei seu interesse qñq; petitur iure actionis: q; erat in obligatione. qñq; officium iudicis. primū q̄ qñq; iure obligationis pōt intelligi duobus modis. vel iure obligationis ad hoc principaliter constitute. ꝛ tunc sine dubio inspicitur tempus obligationis contracte. vt. l. fundū cornelianū. de noua. ꝛ. l. hoīem. j. manda. qñq; venit in b obligatione nō principaliter cōstituta sed subrogata. vt in obligationibus facti. in quibus obligatio ad interesse post moram succedit in obligationē: ꝛ tūc dicit bic glo. no. q̄ tps moze inspicit vt ab eo incipiat quā ti plurimi fuerit vsq; ad sententiā. vt. j. de re iudi. l. si kalēdis. hoc nō placet. nā aut stipulatio cōmittit ad interesse totale. ꝛ nunc nisi semel cōmittit: nec eg; postfacto crescit. vt. l. cū q̄ rebat iudi. §. ꝛ no. in. l. si sic. de verb. obli. aut cōmittit ad interesse particulare. ꝛ tūc toties cōmittit quoties interest nec inspicit tps sentētie. nec limitat vsq; ad tps sentētie. vt. d. l. si sic. de verb. obl. ꝛ. j. rē ra. ba. l. si ꝓcurator. ꝛ. l. nouissima. iudi. sol. nec ob. l. si kalēdis. q; imo facit. ꝓ intelligēdo: vt sonat ibi litera. lz glo. male intelligat. vt hic scōo casu ꝓincipali q̄ estimatio rei vel interesse venit ofō cio iudicis aut venit declarandū ꝓ iuramētū in litē aut ꝓ alias ꝓbationes. primo casu habet locū hic. §. fm lect. quā dedi. secūdo casu aut isti⁹ estimationis sui interesse habet ratio ꝓpter culpā aut ꝓpter moza. primo casu aut res nō ꝑestat. q; reus forte nō pōt: res tū egtat. ꝛ tūc habeť respectus ad tps condēnationis. vt in. l. in hac. in prin. fm intellectū positū per glo. in hoc. §. i hac. ꝛ. l. cū res. §. si culpa. de le. j. ꝛ. l. si a bonefidei. §. si vero. de rei ven. ꝛ. l. si culpa. eo ti. aut ꝓpter culpā res desiit extare et semp intelligas nulla precedēte moza. ꝛ tūc inspicitur tps mortis. vt in l. in hac. in scō rñso. de tritica. aut res nō desiit extare statim: sed eg; interuallo. vt in seruo mortifere vulnerato. tūc inspicit tps cōmisse culpe. vt. d. l. in hac. in tertio rñso. ꝛ ita intelligit glo. in. d. §. in hac q̄ intellectus est verus. vt dixi. sz si moza ꝑcessisset. tūc inspiceret tps moze fm qō. j. dicam. ꝛ ita loquiť. d. l. in hac. versi. in vtroq; ꝛc. Scōo casu qñ habetur ratio estimationis seu interesse ꝓpter moza. hic aduerte qñq; moza ꝑcessit lit. cōte. ꝛ incipit crescere estimatio seu interesse tpe moze siue in actionibus bonefidei. vt. l. rō. §. si ꝓ venditore. ꝛ. l. si sterilis. §. cū per venditorē. de act. emp. siue in actionib⁹ stricti iuris. vt. l. vinū. §. si cer. peta. ꝛ. d. l. in hac. ꝛ. l. quoties in die. de ver. obli. siue q̄raꝫ de interesse rōne tēporis. vt dictis ll. siue rōne loci. vt. l. iij. §. j. ꝛ. §. nūc. de officio. §. de eo quod cert. loco. si vero moza nō ꝑcessit lit. cōte. tūc si quidē moza cōmittitur in ipsa cōtestatione. qō est regul⁹ qñ nō habet iustā causam litigādi. tūc icipit crescere a tpe lit. ꝙte. vt. d. l. vinū. ꝛ hoc. §. fm lec. quozūdā. si vero per lit. cōtest. nō cōstitueretur in moza: q; forte haberet iustā causam litigandi: tūc inciperet venire interesse ꝛ crescere estimatio a tpe sentētie. vt. j. de vsur. l. in fideicō. in prin. ꝛ ibi no. facit qō no. in. l. in hac. in prin. glo. magne. puto etiā qō si moza cōmitteret illo medio tpe inter lit. cōtest. ꝛ sententiā. qō pōt esse. vt. l. si quis inficiatus. j. depositi. qō ab illo tpe incipere crescere estimatio. et sic vt breuiter dicā incipit crescere a tpe moze. vt l. in hac. de triti. ꝛ. d. l. vinū. cū si. ꝛ ꝺ ita circa hoc particulariter egamina ui in. d. l. vinū. ꝛ idem dico in actione reali. v. l. iulia. scribit si hominē. de rei ven. † Quero vidi q̄ estimatio incipit crescere a tempore moze. vsq; ad qō tēpus crescet Jo. in hac glo. istius. §. dicit qō quātiplurimi fuerit vsq; ad sententiā. ꝛ non vltra. vt. l. vbi autē. §. j. de edē. Et ꝺ in gl. istius §. fm lec. eius dicit q̄ in actionibus bonefidei crescit vsq; ad sententiam in actionibus vero stricti iuris crescit vsq; ad lit. cōtest. quā opi. §. reprobani. vt vidistis. vltramonta. dicūt qō qñ petitur aliquid iure obligationis ꝛ officio iudicis venit estimatio. tunc pōt crescere vsq; ad sententiā et etiā postea donec ꝉecutio fiat. vt. j. de vsu. l. in fideicō. in prin. aut petitur aliquid nō iure obligationis. sed officio iudicis. ꝛ tunc pōt crescere vsq; ad sententiā. ꝛ nō vltra. vt. §. de edē. l. vbi autē. §. j. ratio q̄ minoris vigoris est qō debeť iudicis officio q̄ illud qō debeť iure actionis. vt. l. cū posulassem. in prin. de dā. infec. hoc nō placet: † q̄ cautio iudi. sol. ꝛ cautio dāni infecti petitur officio iudicis. ꝛ tū iste cautiones cōmittuntur plures quoties interest. vt. l. nouissima. iudi. solu. ꝛ. l. non quasi. §. illud rem pup. sal. fo. ꝛ. l. si ꝓcurator. rem ra. habe. cū si. dic ergo qñq; habeť ratio interesse seu estimationis iure actionis. ꝛ tū inspicit tēpus quo actio ista cōmittitur. nec vlterius crescit vel decrescit. vt. d. l. vbi autē. §. i. de edē. et s. titu. j. id qō. §. fi. cū. l. seq. ꝛ qō dico de interesse intellige qñ cōmittitur ad interesse totale. vt. §. dixi. eo vō casu quo habeť ratio interesse seu estimationis iudicis officio: tuc pōt crescere quousq; iudicis officiū durat qō est nō solū vsq; ad sententiā. sed etiam vsq; ad ꝉecutionem. vt. l. in fideicō. in prin. de vsu. ꝛ de act. emp. l. ratio. §. si ꝑ venditorem. ¶ Et ex hoc habes notare duo cōmunia. dicit statutū qō emendetur dānū a rusticis. ꝛ qō de estimatione dāni credatur dānū passo vsq; ad certā quātitatem. nā cū hoc interesse veniat iure actionis iudex debet deferre iuramentū quantū dāmnū ipse est passus tpe dāni dati. nec valeret iuramentum si diceret

19 dicit t q̄ i ꝺdictione inde. illud est in obligatiōe in quo qs est locupletio. qō dic vt dixi i. l. qō idebitū ꝛ in. l. in summa. §. in frumēto. s. de condi. indebi.

b **Heres.** b In obligatione rē restitui in cō tractib⁹ bonefidei heres teneť vl tra hereditariā portionē quatenus rei restitutēde hz facultatē. h. d. ¶ Op. qō actiones ꝑsonales ad speciē nō danť ꝛ heredes. nisi ꝑ hereditaria portione. vt. l. si tibi homo. §. fi fundū. de leg. j. ꝛ. l. cum fundū. §. si tu ex parte. ad. l. fal. ꝛ. l. ꝓ hereditarijs. C. de heredi. act. Sol. bic in obligatione rē restitui ex ꝛctu⁹ bone fidei ꝓpter equitatē q̄ officio iudicis in hoc versať. vt bic dicit text. in fi. ibi in stricti iuris. ꝛ in obligatione rē dari. ꝛ hoc tz ꝓ. d. l. ꝓ hereditarijs. ¶ Cōtra ꝓdicta opp. qō etiā idē fit in actionib⁹ stricti iuris. vt. l. in condictione. de cōdi. fur. §. ꝛ. l. si plures. j. de vi ꝛ vi ar. Solu. illud verū qñ cū illa actione stricti iuris pōt cōcurrere rei vēdicatio. vt no. ꝓ Dy. in. d. §. si tu ex parte. qō ego plene examino in. l. eadē. §. cato. de ver. oblig.

1 ¶ Filius qō in actione cōmodati ꝛ in aliꝭ in q bus patri non queriť nec queri potest vsusfructus qō possit esse in iudicio sine eius consensu.

c **Si filio.** ‘Ex ꝛctu cōmodati celebrato cū filio vel seruo ipse teneť insolidū. ꝛ pater vel dns de peculio. ꝛ de dolo ipsoz habebit rō. h. d. ¶ Op. qō etiā ipse pater pōt conueniri directo tāq̄ legitimus administrator. vt. l. j. C. de bo. ma. ꝛ de bo. q̄ libe. ꝛ. l. si. Sol. gl. fateť qō bodie posset fieri. vel veri⁹. vt gl. postea dicit illud est verū. qñ agiť ꝓ reb⁹ quarū pater hz vsumfructū. ꝛ fic est legitim⁹ administrator. secus si alias agať. Jo filiū. verū tñ dicit gl. qō oī casu ꝛsus patris requiriť. vt. l. cū nō solū. §. necessitatē. de bo. q̄ libe. hoc t aūt nō arbitroz fm verā opi. Sto. positā in. d. §. necessitatē. in glo. ꝙbaꝫ. ꝛtra de indi. c. j. in. vi. ꝙbaꝫ etiā ꝓ rationē. nā de iure codicis nō est diminutū ius filij: sed auctū. si ergo fm ista tēpora poterat filius esse in iudicio sine ꝛsensu patris. ergo ꝛ bodie poterit. loquiť ergo ille. §. necessitatē. in casu in quo pater habet vsumfructum. vel posset habere: sed eū repudiauit. ꝛ ideo in signū repudiationis eius consensus requiritur. facit qō hoc anno dixi vobis in. l. si. §. j. de verb. oblig.

1 **Non potest.** Cōmodatū nō ꝓfitit in his q̄ vsu ꝓsumunť nisi sic tradanť. ꝛ vsu nō cōsumātur. h. d. ¶ Quero quid est hoc dictū diuitis gratia ꝛc. Solu. vt in gl. vel dic vt quotidie fit accipitur pecunia in commodatū. vt appareat in ꝺcto ꝑsens ꝛ parata solutio. ꝛ sic fingit soluta. vt. l. fingularia. §. si cer. pe.

Sivt certo. In hac actione ex natura officij iudicis in quod deseruit actiom bonefidei habetur ratio interesse loci ꝛ temporis. h. d.

Siquis hac act. Litis estimatio similis est emptioni. h. d. hoc intellige. vt. §. de rei ven. l. hoc si res. declarani in. l. litis estimatio. j. ꝓ emptore. et de re iudi. l. in depositi.

1 ¶ In quib⁹ cōtractib⁹ veniat dolus ꝛ lata culpa in quibus leuis et leuissima: ꝛ in quibus lata ꝛ leuis. Et de casu fortuito qñ quis teneatur.

2 Contractus ex conuentione legem accipiunt.

3 Estimatio quod faciat teneri de casu fortuito. ꝛ numero. 4.

5 Estimatio qñ est certa tunc facit emptionem.

6 Estimatio roncini locati quod non faciat emptionem: licet ob hoc veniat leuissima culpa.

D **Hūc videdū.** D In cōtractib⁹ t qui celebrātur gratia dātis tñ venit dolus ꝛ lata culpa. In his qui gratia accipientis tātum venit leuis ꝛ leuissima. In his qui gratia vtriusq; venit lata ꝛ leuis. de casu vero fortuito quis nō teneturnisi cōuētio estimatio vel culpa ꝑcesserit. vel aliud inducat. h. d. vsq; ad. §. 1 deniq;. ¶ No. distinctionē q̄ aut contractus celebratur gratia dātis tantū. aut gratia recipientis 2 tantū: aut gratia vtriusq;. ¶ Scōo no. q̄ cōtractus ex conuētione legē accipiunt: quia vbi nō ve-

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Plerūq. Et adde no. in l. si inter. C. de iure do. & qō ibi dixi p Bald. in l. si pascenda. C. de pact. & latius per eū in l. j. in pe. & vlti. col. C. cōmo. Jo. an. in. c. j. extra eo. distinguit qō in cōtractibus de quorū natura est: vt transeat dominiū seu estimatio operet venditionē: & tunc transit periculum. casus est p 2o hoc in l. quoties. & bonus tex. in l. plerūq. ff. eo. tit. & in fundo estima
to dato in dotem.
in cōtractibus vero in qbus de eo 3
rū natura estima
tio nō facit vendi
tionē: vt in locato
et cōmodato esti
matio non facit
plus trāsire in ac
cipiētē quā expo
scat natura ℨctus
ly opabit tūc esti
matio vt sciat pre
tium rei: casu quo
res pderet vel de
terio: aretur. et di
cit Abb. sicul. in
d. c. j. p ista opi
nō plus sibi pla
cet: quā opi. Bar.
hic et Alcur. pro
qua etiā facit: quia
interptatio etiam
dz fieri cōtra eum
q potuit apertius
dicere: vt in regu
la ℨ eū. de reg. iu.
lib. vj. & in l. quic
quid astringende.
de verb. oblig. sed
Joan. and. nō re
spondit ad istum
tex. hic qui loqui
tur in cōmodato:
sed Abbas ibi di
cit quod intelligit
hunc text. qñ acci
piēs expresse pro
misit se prestaturū estimatio. & ita
aperte loquit iste
ℨ. in fin. secus quā
do estimatio fuit
simpliciter facta.
idem dicit quan
do quis ꝓmisisset
alternatiue rē vel
estimationem per
dicta m. l. plerūq.
& i cōtractu dotis
qñ agit vt species
reddatur estima
tio nō facit tran
sire periculum ca
sus fortuiti: ly so
lum deterioration
em rei que fieret
dolo vel culpa vi
ri. vt dicta. l. si in
ter virum. cū glo.
et ibi Bald. C. de
iure do. et ibi etiā
per Bald. quid si
res que seruando
seruari nō potest:
vt animal vel res
que cōsistit in pon
dere: numero: et
mensura. et istis
adde Baldum in
l. j. in. viij. questio.
C. pro socio. Bar
tol. i. l. j. de estima.
actio.

nit culpa: vt in depositō pōt venire ex cōuentione
vt hic. & l. j. ℨ. si cōuenerit. de deposito. & de re in. c.
ℨctus. lib. vj. ¶ Tertio nota ꝙ estimatio facit te
neri de casu fortuito. ¶ Ad primū oppo. de. l. ro
gasti. i pri. ℨ. si cer. pe. ibi & maxime si sine &c. Sol.
ly ibi vtriusq; versef vtilitas: tū hoc principaliter
nō agebat. qō ergo hic dr de cōtractib⁹ in quibus
versat vtriusq; vtilitas debet intelligi qō hoc ab
vtroq; pncipaliter agebat: alias diceret ℨctus fieri
gratia illius tm cuius causa principaliter agebat
vt. d. l. rogasti. in prin. & l. si quis nec causam. & ibi
no. & ei. ¶ Ad scōm op. ꝙ pter cōuentionē quis
nō teneat de casu fortuito. vt. d. l. sed & si qs. ℨ. questū. ℨ. si quis cau. Sol. vt ibi. ¶ Oppo. ꝙ estima 4
tio nō faciat trāsire periculū. vt. l. j. ℨ. de estima. ac.
et. l. si inter virū. C. de iure do. dicit glo. qñ de natu
ra ℨctus veniebat culpa lata & leuis. estimatio fa
cit venire leuissimā: sed qñ de natura cōtractus ve
niebat leuissima estimatio: tunc facit venire casum
fortuitū vt aliquid operetur. arg. l. si quādo. de le
ga. j. ita dicit glo. hic quā vide & signa. istam mate
riam quid operet estimatio ponit Ly. C. cōmo. l. j.
Buil. ponit eā hic. ego autē in multis discrepo ab
eis & pro declarāda materia oppo. j. pro sokl. cum
duobus. ℨ. si in coeunda. et ℨ. dāna. dicit Buil. ibi
in ℨctu societatis in qua nō pōt conueniri: vt vnī⁹
solius sit periculū. vt. l. si nō fuerit. ℨ. i. eo. tit. meri
to estimatio nō facit transire periculū. hec so. non
placet. nā licet nō possit ꝙueniri: vt vnus ex socijs
sustineat periculū societatis in totū potest tū con
ueniri vt sustineat in aliqua certa re: vt. d. l. si non
fuerit. ℨ. j. ideo Azo in l. j. de estima. act. intelligit il
lum. ℨ. damna. fm distinctionem huius glo. vbi
venit leuis estimatio faciat venire leuissimam: vbi
leuissima estimatio: tunc faciat venire casum for
tuitum: quod intellige: vt infra declarabo. ¶ Sed
opp. j. de iure do. l. plerūq. ℨ. fi. cū. l. seq. Sol. dicit
Bui. qñq; estimanr res que de facili cōsumūtur: &
tunc estimatio facit trāsire periculū: vt hic. & l. ple
rūq.[a] in prin. & in fi. de iure do. & l. estimate. ff. sol.
ma. aut estimātur res q̄ non ita de facili cōsumun
tur: & tūc est adhibēda distinctio. d. l. plerūq. in fi.
vt estimatio nō faciat venire periculum deterio
rationis: sed peremptionis sic. ista distinctio nō pla
cet per. d. l. plerūq. in prin. ibi ponit dictio maxi
me: q̄ idem innuit in rebus que de facili nō consu
mūtur: qō in his q̄ de facili ℨumūtur. ad idem. l.
quoties. de iure dotiū. dicit ergo ꝙ in l. plerūq. in
fi. fuit dictū ꝙ reddere! vel estimatio vel res: et sic
alternatiue. hic vero fuit res tradita estimata sim
pliciter. ¶ Itē opp. de. l. si gratuitā. ℨ. j. de p̄scri.
ver. Solu. dicit Buil. ibi loquitur qñ traditur res
estimata ei ad quē vsus nō trāfit: quo casu dic fm
distinctionem illius. ℨ. & l. rogasti. in prin. & ℨ. si cert.
peta. & ibi no. sed si traditur res estimata ei ad quē
trāsfertur vsus: tūc facit trāsire periculum: vt hic.
et. d. l. plerūq. in prin. hoc nō placet per. l. j. in fi. j.
de estimato. act. ideo dic qñq; res traditur estima
ta hoc acto qō reddatur estimatio nō res. & tūc est
emptio: & tunc sine dubio periculū spectat ad acci
pientē. vt. l. necessario. in prin. de peri. et cōmo. rei
vendi. quando q̄ datur res estimata hoc acto qō
reddat res & non estimatio: et tūc non facit trāsire
periculum & cōmodi operatur: sed eius effectum
dic vt. l. si inter virum. C. de iure do. quando q̄ res
traditur estimata hoc acto qō reddat res vel esti
matio. & tunc aut hoc fit in cōtractu de cuius natu
ra est: vt in re tradita trāsferatur dominiū vel vsu
capiendi cōditio: & tūc nō facit trāsire periculū de
terio. rationis: ℨ peremptionis sic. vt. d. l. plerūq.
in fi. & hoc operat natura alternatiue: qr re existen
te: ℨ deterioata ipsa pōt reddi: ℨ re perempta nō
pōt reddi ipsa: ideo de necessitate deuen it ad esti
mationē. si vero hoc fuit actū in ꝓtractu de cuius

b ¶ Lenissima. Vide Spec. de loca. ℨ. nunc dicendum est &c.
↔ Andre. Poma. c ¶ Prescrip. ver. Vide Are. cōsil. cvij. als. clxxi. in
j. col. Roma. consi. cccxiiij. ad fi. & plene Are. consil. lxxxiiij. col. ij. & seq.
Sozi. consi. xciij. col. iij. ad finem.
d ¶ Esse certus. Adde qō Barto. in quodam suo consil. incipi. commune
lisignani locanit:
natura nō est vt trāsferatur dñium. et tūc idem qō
qñ res tradit estimata simpliciter. vt statim dicā.
qñq; res traditur estimata simplr et de reddenda
re vel estimatione nil dr. et tunc aut hoc fit in ℨctu
de cuius natura est vt trāsferatur dñium. vel vsu
capiendi cōditio: aut nō. primo casu aut natura il
lius ℨctus repugnat qō illa estimatio faciat em
ptionē. & non inducit emptio: nec transferr pericu
lū. vt. l. seruos. ℨ. fami. her. pretiū em̄ serui cū non
fit hereditariū nō venit in diuisionē. Aut nature
ℨctus nō repugnat. & tūc vr facta emptio: & trāsit
periculum in accipientē. vt. l. plerūq. in prin. et. l.
quoties. ℨ. alleg. & l. estimate. j. sol. matri. sicut em̄
ipsa res pōt esse in dote. ita estimatio ei⁹. qñq; esti
matio fit in cōtractu de cuius natura est vt ꝓ parte
transferat dñium. & ꝓ parte nō. vt in societate &
tūc pro ea parte pro qua trāsfertur dñium transit
periculū in accipientē. vt. d. l. cū duobus. ℨ. dāna.
et. ℨ. in coeunda. j. pro socio. pro alia verō parte nō
trāsit periculum. vt. d. ℨ. dāna. nisi fm distinctionē
quā dicā incōtinēti. scōo casu qñ estimatio fit in cō
tractu de cui⁹ natura nō est vt trāsferatur dñium:
vt in cōmodato locato & deposito & si. & ista est ma
teria nostra. quo casu distingue alios cōtract⁹ ab
illo cōtractu innoiato. quo res estimata vendēda
traditur. vt primo casu fi in oibus alijs ℨctib⁹ in
quibus dñium nō trāsfertur sed de natura cōtra
b ctus veniebat leuissima[b] culpa. tūc facit venire ea
sum fortuitū. vt hic in tex. & glo. Si de natura con
tract⁹ veniebat leuis culpa. tūc facit venire leuissi
mā. vt. d. l. cū duob⁹. ℨ. dāna. pront loquitur in ea
parte in qua dñium non transferē. & no. in. l. j. de
estima. ac. & hac glo. nec ob. predictis. l. cū fundus.
& l. quero. j. loca. qr ibi instim nō erat locatū. meri
to per estimationē in eo vide! facta emptio fm gl.
et doc. scōo vero casu qñ res estimata tradit vēdē
da. dic aut estimatio referr ad ipsam rem tradita 3
pront tradita est vel pront reddenda est. aut refer
tur ad rem pront est vendēda. et istud cognoscitur
ex verbis. Primo casu estimatio facit transire pe
riculum in accipientē. vt. l. j. in fi. j. de estima. ac. ad
hibita tū illa distinctione. aut ex natura cōtractus
veniebat leuis. & facit venire leuissimā aut venit le
uissima & facit venire casum fortuitū. argu. huius
l. et no. in. d. l. j. de estima. act. fm opi. Aza. scōo ca
su estimatio nil operatur quātū est ad translatio
nem periculi: sed est aduertendū cuius gratia cele
brēt ℨctus. vt. d. l. si gratuitā. ℨ. j. de p̄scri. ver. aut
est dubiū qualiter estimatio fuerit facta. & i dubio
respicit rē pront vendēda est. nō pront est restituē
da. vt. d. l. si gratuitā. ℨ. j. de p̄scri. ver. ¶ Ultimo
scias ꝙ in oibus casibus in qbus dixi qō estima
tio facit emptionem. est verū qñ estimatio est certa
sed si dicerē sic reddā tibi estimationē simpliciter &
peremptа contingeret liberatio. vt. l. quidā. ℨ. j. de
lega. j. ¶ Ex p̄dictis potes esse certus[d] qñ locato
locat⁹ tibi rōcinū estimati: an estimatio faciat in
te transire periculū. & certe cū ex natura ℨctus nō
fit vt trāsferat dñium. talis estimatio non facit em
ptionē. ℨ cū ex natura ℨctus veniat leuis estima
tio predicta. faciet venire leuissimū. vt hac glo.
1 ¶ Culpa q̄ p̄sumatur quando quis res com
modatas amisit: suas autem saluas fecit.
2 Qñ quis habet diuersas res commodatas a duo
bus: locus est gratificationi quas saluet.

Quod vero senectu.

Hūc ℨ. sū
mauī cū p̄cedentibus. ¶ Ho. ꝙ culpa est si res
suas saluas fecit cōmodatas amisit. & ex hoc solo
p̄sumit culpa. vt. ℨ. de admi. tu. l. tutor. fm dignī
tatē. ℨ. nō est ferēdus. ¶ Querit gl. quid si res cō
modata erat vilior ꝙ̄ sua. dic vt in ea. ¶ Quero[e]
2 quid si erāt equales. vel habebat commodatas
res duorū: certe tunc locus est gratificationi. vt si
non potest

↔ Andre. Poma.
¶ Quero. Adde
qō sit locus grati
ficationi. vide gl.
in. l. cines. C. de in
col. lib. x. Bal. i. l.
per agrū. C. de ser
ui. agna. et in. l. si.
cōmi. vel epi. & vi
de Bart. in. l. ad
monēdi. in. vj. co.
lūna. ℨ. de iureiu.
Ulerand. in. l. si ti
tius. in fine. de ver
bo. oblig. dum al
legat dictū Bald.
in. l. de quibus. C.
de secun. nup. Ad
de contrarium te
nuisse Bald. eius
qō dicit in. d. l. de
quibus. in auc. ex
testamēto. C. & col
la. & vide p Alex.
in. l. qui filia bus.
ℨ. j. de lega. j.

a ¶ De custodia.
minus tenet quis
de custodia in ho 1
mine ꝙ in alia re.
et adde que dicaf 2
fida custodia dicit
glos. in. l. ij. de ser
uis fu. qō ille q̄ li
gat diligenter cu 1
stodit. vió late Jn
noc. in. c. nuper. in a
prin. de senten. ex 2
cō. & ibi videtur q̄
quis dicitur care 1
ratus cui assigna
tur vnus locus de 2
quo nō possit exi
re. & dicit Bart. in b
l. si. C. de decur. li. 1
ℨij. qō aliud est po
nere i carcerem et
aliud sub custo
dia detinere. & di
citur fida custodia
tenuisse qui de ei⁹
manibus non au c
fugit. ℨ. col. de pa
ce tenē. & l. ij. ver
sicle. secure. & de
hac custodia. vide
Bart. post glo. in
l. si pecuniā. ℨ. sed
non accepit. de cō
dicti. ob can. & hic
no. qō tenetur mi
nus custodire se
nē ꝙ iuuenem et
quando quis dica
tur carceratus: et
qñ non. vide in. l.
qui neq;. ff. dever
sig. ante. l. bonor.
ibi positam. & per
Bal. in. l. j. in. viij.
colū. C. de confess. 2
omnino Bal. i. l.
admēdi. in. ix. co
lū. de iurein. & per
Angel. in. l. qui in
carcerem. ff. quod
me. can. &c.
b ¶ Sed interdū.
vide Inno. in. c. si
cut. de inreinran. ℨ
c ¶ Et tunc. Adde
Bar. in. d. l. q furti
ua. de ædi. fur. p
Bal. i. l. pignus. i 1
si. C. de pi. act. per
Pau. de ca. in. l. j. d
in princ. ℨ. de eo p
quē factū erit. e
d ¶ Usq; adeo. An
vēdito equo videa
tur vendita sella.
Bar. videtur tene
re ꝙ sic per illum 1
text. in. l. eum qui.
ℨ. nō solū. ℨ. fur.
facit qō ipse no. in 2
l. de quibus. circa
fin. ℨ. de leg. & vide
qō dixi in. d. l. eum 3
qui. &c.
↔ Andre. Poma. f
e ¶ Sequela. Vide
Bal. c. translato.
de consti. quam se g
quitur Jas. in. l. si 1
extraneus. ℨ. fi. ℨ.

te ad virū accedat. & ꝑpter hoc nō cōfirmanr nor
te. nec debēt apud vxorē remanere nisi cōsuetudo
aliter se haberet. ¶ Scōo no. ꝙ ad hoc vt cōmo
datarius[s] teneatur de culpa est necesse ꝙ cōmoda
tū fiat gratia ipsius. facit. j. depositi. l. j. ℨ. sepe em̄.
et sic sis cautꝰ de hoc facere positionē. qr cōmoda
sti rogatu recipientis. vel si defendis. cōuentū pi
taris probare si potes ꝙ ille obtulit tibi illā rem.
3 Sed quid si de hoc nil est probatū ex vtraq; par
te. respondeo ꝑesumiē rogatu cōmodatarij regu
lariter. vt. ℨ. eo. l. cōmodatum autem &c.
1 ¶ Qua actione sit agendū quando res mea est
per te pignorata.
2 Contra nō luentē rem meam per ipsum pignora
tam quando agere potero.

Nunc videndū.

Si res data vt
pignoret nō re
stituitur cōpetentibus actionibus est agendū vel
actio debet cedi sumptib⁹. & periculo ipsius cedēn
1 tis. h. d. ¶ Ho. distinctionē qñ res mea pignorat
per te qua actione sit agendum cōtra te. quam di
2 stinctionē ponit glos. latius. C. eo. l. pe. ¶ Quero
quid si non est appositum tēpus. j. qō luere debet
ego potero agere contra te. glo. dicit hic ſ diu ſtet
tit qō non luit in. d. l. pe. C. eo. dicit ſ ei est ſuitio fa f
cilis. & non vult luere. dic vt ibi.

Sime.

Culpa hoīs cōmodati cū re com
modatarij nō excusat. secus i do
lo. h. d. ¶ Oppo. ad principū qō cōmodatarius
nō tenetur de culpa istius nuntij missi cū re. vt. l. si
mei. ℨ. cōmodati. ℨ. e. Sol. intelligas hic ꝙ ego cō
modaui tibi seruū cum lance: non tū hoc acto. vt
illa res esset in custodia serui. & ideo tu cōmodata
rius teneris ō culpa si forte ille seruus nō erat ita
idoneus qō ei debuisset cōmitti: als si iā idoneus
esset cōmodatarius nō esset in culpa. vt. ℨ. e. l. eū q.
cū. l. seq. ad fi. ¶ Opp. ꝙ dolus serui nō excusat cō
modatarū. vt. l. rē mihi. ℨ. si in exercitu. j. e. Solu.
hic de seruo cōmodato cum re. ibi de seruo cōmo
dantis: non commodato cum re.
1 ¶ Per appositionem custodis quando videa
tur remissa custodia.
2 Custos carceris ꝙ non liberetur a custodia carce
rati recōmendati per. potestatem licet postea pote
stas miserit ad custodiam famulos.
3 Scholaris quando teneatur de custodia roncini
locati si locans misit famulum.

Si de me.

Appositio custodis fctā ex
postfacto nō remittit custo c
diā ei cui res fuerat cōmodata. h. d. ¶ Oppo. ꝙd ꝙ
per appositionez custodis videf remitti custodia.
vt. ℨ. l. progi. ver. plane. Sol. ibi loquitur qñ custo
dem apposuit ab initio. hic qñ ex postfacto. ista so
lutio vera est i se. vt statim dicā. tū nō cōgruit pre
cedenti. ℨ. ibi enim seruus nō fuit appositus vt cu
stos: sed fuit cōmodat⁹ vna cū re. ista em̄ lōge in
ter se differūt. nā ego possum cōsidere de te magis
ꝙ de seruo seu famulo meo. & si cōmodo famulum
et argentū: non tamē per hoc famulum ꝓ custo
de pono. ita loquitur. ℨ. precedēs. ¶ Secūdo opp.
de. l. si soluturus. j. de solu. de acqui. posſ. quorūdam. Solu. dicit glos. contraria loquuntur qñ cu
stos fuit appositus ab initio. hic qñ ex postfacto
fuit appositꝰ & fm hoc distinctio Labeonis hic re
prebēdit p vulpia. & hec opi. fuit Azo. Jo. fuit in b
cōtraria opi. qō ꝑ appositionē custodis indistin
cte videat remissa custodia. & ista opi. sequunr gdā
moderni p. l. si mei cā. ℨ. i. j. e. nec ob. v. ego puto.
qr nō corrigit dictū labeonis: sed qr labeo solū de
periculo respōdit. & de actione nil dixit. ideo p vl
pia. supplef. ibi: ego puto &c. tu dic ꝙ ista est veri
tas q̄ distin. Labeonis corrigit etiā inquātū dicit
de periculo. qō ptz ꝑ illud qō ōr hic nisi aliud noia
tim cōuenit &c. Sed apponere custodē nō est noia
tim cōuenire. ergo &c. non ob. l. si mei causa. ℨ. i. j. e.
& l. eum qui. in fi. qr ibi fuit appositus custos & res
ablata a cōmodatario & data custodi. vnde auferē
do rē a cōmodatario liberaf a custodia. imo a to
tali obligatione quasi res sit pfecte reddita. ℨ. eo.
l. ij. ℨ. si reddita. hic autem fuit appositus custos

de cōdi. ob cau. vi
de aliam. q. hic po
sitam per Jaſo. in
l. de quibus. rrvj.
col. ff. de leg.

¶ Interdū. Adde qō no. Bart. in
l. pe. ℨ. j. solu. mat.
& Bar. in. l. j. ℨ. ne
qꝫ castrēse. de col.
bo. et ibi dixi. et
Bald. in. l. cum te.
in. j. & ij. colū. C. de
dona. antemp. et
q̄ dixi post Bart.
in. l. ij. ℨ. fin. ff. de
mu. & bono. &c.

↔ Andre. Poma.
¶ Tene mēti. Vi
de Fel. c. super eo.
in. ij. col. de testi.

b ¶ Commodatarius. Vide Bart.
i. l. rogasti. ℨ. si cer.
peta.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

remanẽte re penes cõmodatariũ:iõ nõ vr remitti custodia.l3 em ego faciã custodire rẽ meã:non per hoc nego qn tu custodias: imo etiã volo te custodire.ita loquit hic. ¶Reassume ergo breuiter aut famulus[s] vel seruus cõmodat simul cũ re:aut apponit vt custos.primo casu seruꝰ distinctionẽ pecẽdetis.ff.scõo casu distingue:aut custos fuit appositus a bonitio.r vr actũ qr cõmodatari[o] nõ teneat de custodia.ar.l.si soluturus.j.de sol.r.l.quozũdã. r de iure do.l.si ego.ff.do.r loca.r.l.dris horreo r. r nau.cau.sta.l.si.ff.j.aut fuit appositꝰ ex postfacto r tũc aut res remãsit penes cõmodatariũ:r nõvr remissa custodia:vt hic.aut penes eũ nõ remãsit r vr remissa custodia. vt.l.eũ q.ff.si.r.l.si mei cã.ff.j. j.e.facit ad id qõ no.Cy.C.loca.r.l.dini. ¶Et pdicta faciũt r ad qõnẽ[p] ptãs recõmẽdauit aliqué in carcerib[9]: postea dubitãs mitt familiã suã ad custodiã carceris.certe p appositionẽ custodien nõvr remissa custodia cõmetarien:vt hic cũ apud istũ cõmetariẽsem i carcere remaneret:secus si familie tradere.vt.d.l.si mei cã.ff.j.e. ¶Itẽ facit ad q stionẽ de locatore rõcini q cũ rõcino misit famulũ suũ.r vtrũ p B scholari ꝑducẽti videar remissa custodia.gl.vr dicere q ꝑpter hoc nõ minus scholaris teneat.vt.ff.vsufru.quẽad.ca.l.pe.r ibi no.dicant cõstat qõ locauit famulũ r rõcinũ:nõ autẽ eũ appositũ cã custodie:r tũc negligẽtia nũtij nõ excusat scholarẽ:dol[9] vo fic.vt.ff.pgi.ff.qõ intellige afferq scholaris reddat rõcinũ.Si em postꝰ ei reddidit perijt nõ tenet.d.l.si mei cã.ff.j.aut cõstat qõ eũ misit vt custodẽ:r tũc qz hoc fecit ab iitio scholaris nõ tenet de custodia:vt patet ex predictis ꝛc. aut nihil apparet:sed locauit rõcinũ r famulũ sim pliciter:r tũc i dubio nõ videtur remissa custodia vt.d.l.pe.cum glo.ff.vsufruc.quẽadmo.ca.

¶Usus quando possit haberi pro parte.

In obligatiõe rẽ restitui qñ glibet teneat ꝑ pte:et qñ insolidũ r qñ diuidua r qñ indiuidua.nu.6.

Declaratio ad.l.si duo.in fi.ff.depositi.

Quod idem sit dicere communi periculo r cõmuniter r quilibet tenetur insolidum.

Per ius auf.in modo constituendi duos reos nihil est immutatum:sed in modo conueniendi:r sic bic.ff.non corrigitur.

Obligatio rem tradi quod sit indiuidua quo ad obligationem r solutionem.

Obligatio rem dari qõ sit indiuidua quo ad obligationem r solutionem.r quare.

In obligationib[9] que cõtrahũtur ad reddẽdum certam speciem qualiter plures teneantur.

Quodãmodo est nota impropꝛietatis.

Qñ plures tenenr insolidũ an r qñ dicanr duo rei.

Bificiũ platonis.ff.qõ prius cõueniat ille in quẽ pecunia peruenit qñ habeat locũ in duob[9] reis.

Qui egit cõmodati cõtra cõmodatariũ pro re cõmodata deteriorata vel furto p eũ subtracta quãdo poterit agere actione.l.aquilie.r nu.15.

Punit[r] p vulnere qñ possit etiã puniri p cicatricem vel alia qualitate omissa q augeret ꝑdẽnationẽ.

Una actio quando tollat aliam.

Qñ correus ꝗuenitur ex facto correi qõ debeat cedi sibi actio r inquantũ.r nu.19.an fiat cessio etiaꝫ si non habent beneficium diuisionis.

Qñ ꝗuenit vn[9] ex pluribꝰ fideiussoribꝰ semp oꝫ si bi cedi actio ℈ principalẽ r etiã ℈ aliũ fideiussorẽ.

Ciuilis possessio caufat vsucapionem.

Emphyteota r similes dicuntur tantum naturaliter possidere.

Si duobus vehiculũ.

In obligatione ꝓmitiua q ad rei restitutionẽ contrahit quilibet teneꝫ ꝑ pte:qz insolidũ ad eos pnenire nõ põt. In obligatione vo scõaria q ℈bitur rõne doli vel culpe quilibet tenet insolidũ:qz ꝑ pte nõ põt delinqui:r si agit ℈ vnũ ex facto alterius ei actio cedi ꝺz:qz si ℈ istũ agere ex facto pro rata tolereꝫ.h.d. ¶Diuide qz ꝓmo qrit qualiter plures cõmodatarij obligẽtur obligatione primitiua q cõtrahit ad rẽ restituendã. scõo loquitur qualiter contrahat obligatio scõaria ratione doli vel culpe vtroq; delinquente. tertio loquitur quando vnus tantum deliquit. secũda ibi:sed verius.tertia in.l. vnde queritur.ver.sed si legis. r quilibet istarum partium subdiuiditur in plures.vt apparebit in positione casus. In hac parte primo ponitur thema r qõ.r est clara. ¶Sequitur ver.r ait.hic arguit qr nõ teneantur insolidũ:r ponit tantũ pobationẽ minoris.vnde forma argumentũ sic.obligatio q re cõtrahit nõ põt in plus cõtrahi vltra qꝫ res peruenit.vt.C.de nõ nu.pe.l.cũ vltra.sed dominiũ vehiculi vel possessio nõ põt peruenire ad plures insolidũ sed pro parte:ergo nõ tenent insolidũ:sed pro parte. ¶Sequitur ver.nec quẽq; hic respõdet cuidã obiectioni que fiebat cõtra obiectionẽ predictã quã sic forma.plures possunt esse dñi vnius fundi:sed nõ sunt dñi pro parte: qz nulla pars est quã quis possit dicere suã.ergo sunt dñi insolidum: ad hoc respondet iurisco.q licet sint dñi certe partis q̃ possit ad oculũ demonstrari.tñ sunt dñi totius fundi pro parte indiuisa.que nõ potest ad oculũ demonstrari.pro parte ergo demonstrari nõ sunt dñi insolidũ. vi de literã. ¶Sequitur ver.vsum autẽ balnei.hic allegat q teneantur in solidũ.r forma argumentũ sic.in cõmodato cõceditur vsus nõ dñium vel possessio.sed vsus vnius rei põt esse apud plures insolidũ. nam platea ego vtor insolidũ seu in totũ.r tu in totũ.r sic de singulis.idem in balneo vel porticu a similibus.ergo plures cõmodatarij obligantur insolidũ.h.d.non tñ ponit nisi pobatione minoris propositionis. ¶Sequitur ver.verũ.hic iurisco.respondet ad argumentũ ꝓme factũ ex quo apparet declaratio ꝗstionis seu eius determinatio.r dicit ꝙ.fateor ꝙ in platea:balneo:theatro r alijs locis amplis plures vti possunt insolidũ. sed ꝗstio nostra ꝓponit in vehiculo parvo in quo ego sedeo tu nõ potes sedere.r sic plures insolidum nõ possunt vti vehiculo.ergo remanet q nec ratione dñij:nec ratione possessionis nec vsus plures tenẽtur insolidũ.h.d.vide literã. ¶Sequit vñ.sed verius.hic incipit secũda pars in qua loquitur de obligatione fcõaria rõne doli vel culpe in qua forma casum fic.vidi q nõ obligant insolidũ ad rẽ restituendã.sed in cõmodato et locato cõtrahit negligẽtia seu obligatio rone negligentie doli vel culpe.an ad istã tenebitur quilibet insolidũ.vel pro parte.respõdet iurisco. culpa r dolus nõ põt cõmitti in re pro parte nec diligẽtia potest adhiberi pro parte.r ideo in ista obligatione quilibet tenet insolidũ.h.d.ex quo infertur ꝙ erũt quodãmodo quasi duo rei debẽdi.ex hoc sequitur aliud q vnius solutio liberat aliũ. Item ex predictis sequitur aliud q vtriq; cõpetat actio furti insolidũ.qz vtriusq; insolidũ interest.r altero agente tollitur actio cõtra alterũ.h.d.vsq; ad.l.vnde ꝙritur. ¶Sequitur.l.vnde ꝙritur.in qua formatur vna.q.circa premissa q̃ est clara.r quidam habent in litera cõuenire.r quidã cõueniri.q̃libet litera est bona vt.ff.j.dicã. ¶Sequitur sed si legis.hic incipit tertia pars in qua loquitur quando vnus tãtũ deliquit r diuidit in tres partes.prima quãdo cõenitur ille q nõ deliquit.secũda quãdo cõenit ille q deliquit.tertio ponit quedam limitatio precedentis dicti.scõa ibi.nam r si tertia ibi.nisi forte. Casus in terminis est clarus.ideo videas ꝑ teipsum. ¶Ad primũ dictuꝫ oppo.r videt q vsus pro parte haberi non possit.vt.ff.de vsu r habi.l. vsus pars.Solu.pront ℈ vsus referr ad ius non põt haberi pro pte.sed pront referr ad factũ sic.vt hic.ita dicit gl.boc nõ videt verũ qz hic iura incorporalia indicãtur diuidua r indiuidua ſm naturã eius qõ in ipso iure deducit.vt.l.iiij.ff.cato.de verbo.obli. Si ergo ipse vsus ſm factũ esset diuiduus eodẽ modo esset respectu iuris.dic ergo aut vsus referr ad psonã:r tũc nõ põt in partes diuidi.vt in cõtrario.aut referr ad rẽ.r põt esse vsus partis rei.ita loquit hic. ¶Oppo.r videt q in parua re possit esse vsus pluriũ insolidũ.vt.l.riparũ.ff.de re.diuisi.r.ff.de via pu. l.via publicã.So.fateor ꝙ iuris ꝓmissione põt permitti vsus pluriũ non tñ vtetur quilibet insolidũ in re parua.sed qñ vsus vnius per vsum alterius incõmodat est melior conditio occupãtis.vt.l.ij.ff.ij.ne qd in loco publico.r hoc in reb[9] publicis de quib[9] loquitur hic in rebus vero priuatis qualiter plures possunt vti insolidum.dic vt.l.si edes.ff.cõi di ui.et per ℣.in.c.in re cõi.egtra de regu.iur.in.vj. ¶Venio ad secundam partem hic in ver.sed verius.dicitur q tenetur insolidum.ff.prozi me dictum est contrarium.quare male dicit gl.q dictũ est vsq; huc est dictum allegando.r in hoc ver.respondet qõni.r hoc tangit in secũda glo. huius.ff.super verbo.r ait ꝛc.veritas est q in prima parte loquitur de obligatione ꝓmitiua que contrahitur ad rem restituendam.r ad illaz respõdet q quilibet teneꝫ pro parte.vt est dictũ.hic loquitur de obligatione scõaria q̃ cõtrahit ratione doli vel culpe.r hoc statim declarabit in sequenti cõtrario. ¶Oppo.ad istũ vers.r videt q quilibet teneatur pro parte.vt.l.si duo.in fi.ff.depositi.dicit glof.fateor quod quilibet tenetur insolidum ad rem restituendam:tamen si non restituit ad interesse fit condemnatio pro parte tantum.vt in contrario videas glo.que est difficilis.r in multis est sumpta ex summa azo.C.e.r est ista glo.super verbo habebũtur.istud quod glo.dicit q ad rem restituendam quilibet tenetur insolidum est cõtra principium huius.ff.vt dixi.non enim tenetur insolidum nisi fit actum vt dicitur hac eadem gl.in fi.r.ff.depositi.l.j.ff.si apud duos.r ibi no.r est expressius tex.C.loca.l.si diuisa.r.ff.locati.l.cum appa rebit.et l.eandem.de duobus reis.quod apparet.quia ista obligatio ad rem restituendam diuiditur inter heredes pro hereditaria portione. vt ff.eodem.l.iiij.ff.si heres.ergo eadem ratione diuiditur inter plures cõmodatarios.Dic ergo ad declarationẽ dicte.l.si duo.que signatur pro

contraria qõ hic loquitur de obligatione secunda que contrahit rõne doli vel culpe quo casu quilibet tenet insolidũ vt hic.r in prima pte buius.l.in obligatione vero primitiua ad rẽ restituendam quilibet tenet pro parte.vt.ff.si dictũ est.tñ ly pro parte teneat ꝓstatio partis nõ pstat liberationẽ.r sic est indiuidua quo ad solutionẽ.vt.d.l.si duo.sed si puniat ad interesse.tunc erit diuidua etiã quo ad solutionez. vt.l. ℣traria Opp.r vr qr in obligatione secundaria quilibet teneatur pro parte.vt j.e.l.si rẽ mihi.ff.in exercitu. Sol.dicit gl.r bene ibi fuit actũ.vt quilibet teneret ꝑ parte dixi enix cõi periculo.vt ibi patet. ¶Et qua ℣gl.no.q idem est dicere cõi periculo.r cõiter quilibet teneat ꝑ parte vide istã gl. ¶Itẽ opp.duo rei non ꝓstituunt nisi hoc agatur vi in auf.de duo.re. in prin.gl.dicit cõcedo qr ista lex est hodie correcta.nec enim tenerent vt duo rei nisi hoc esset actũ ista glo.dicit ℣pessime:nã per auf.illam nil est immutatũ in mõ constituendi duos reos.sed solũ in modo conueniẽdi quia inductũ est bodie beneficiũ diuisionis vt plene dixi in.l.ij.r.l.reos ff.cũ in tabulis.de duobus reis.r doc.in auf.boc ita.C.de duo.reis.vñ ista lex remanet incorrecta. Sed tenẽdo opi.glos.q corrigatur opp.vt recitem gl.quia auf.de duobus reis.loquit de bis que diuidua sunt qõ patet qz inducit beneficiũ diuisionis.sed ista obligatio rẽ restitui est indiuidua.qz ꝑ parte solui nõ põt.vt.d.l.si duo.ergo bic nihil imutatur Sol.dicit gl.illud qõ dr qr bec obligatio est indiuidua est verũ si boc est actũ.alias secus.ergo si simpliciter,pmittit est diuidua.r sic põt cogi per auf.de duo.reis.r in hoc residet gl.vide eã:r sic vides q finis bui gl.contradicit pincipio.r dicit verius bic pront se refert ad obligationem rẽ restitui.nã diuidua ℣est quo ad obligationẽ.vt dixi.sed ℣tra hoc op.de.l.stipulatio.non diui.in prin.de verb.obli.vbi dicit qõ etiã non recipit diuisionẽ ipsa obligatio.put loquit de obligatiõe rẽ tradi.gl.b vt vidistis tz qõ hic fuit actũ q glibet teneret insolidũ,idẽ no.in.l.i.ff.si apud duos.j.depositi.qõ est diuinare.r ℣tra illũ tex.dic ergo ℣ obligatio rẽ tradi est indiuidua quo ad sol.r obligationẽ.sed obligatio rẽ restitui est diuidua quo ad obligationẽ.et indiuidua quo ad so.vt.d.l.si duo.ratio qr ℣obligatio rem dari est diui dua quo ad obligationẽ r sol.qr põt quis ꝑcise cõpelli ad dandũ. vñ nõ põt deueniri ad illud inconueniens.ff.q vnus soluat partẽ estimatiõis alter partẽ rei creditore inuito.obligatio vero rẽ tradi dicit indiuidua vtroq; respectu.rõ qr in ea statim post moram succedit obligatio ad interesse.vt.d.l.stipu.nõ diui.r ideo si vnus traderet partẽ alter liberatur soluendo partẽ interesse.qõ est absurdũ.vt.l.in executiõe.ff.ꝑ pte. de verb.obli.Sunt etiã alie rationes quare dicta obligatio dicit indiuidua.vt dixi.in.d.l.stipu.non diui.sed obligatio rez restitui est tertia ratione separata ab his.nã in ea potest quis precise cõpelli ad restituendũ nec succedit obligatio ad interesse.nisi cum desijt posse restitui vt.l. ℣re furtiua.ff.de ꝺdi.fur.r ibi dixi plenius in.d.l.stip.non diui.vnde ex eo qꝫ potest precise cõpelli ad restituendũ dicit diuidua respectu obligationis:quia non põt deueniri ad illud inconueniens:r ex eo qõ re verẽpta põt succedere obligatio ad interesse dicit indiuidua respectu solutiõis r hoc dixi plenius in.d.l.stipu.non diui.Op.r vr qr in obligatiõe secũdaria nõ teneat insolidũ.vt.ff.depositi.l.i.ff.si apud duos. So.ꝫ loquit qñ vterq; deliquit.ibi qñ alter tantũ. Contra hoc opp.de.l. vñ queritur ver.ff li legis.ff.pri.Sol.ibi alter tñ deliquit faciẽdo.sed etiã alius deliquit negligẽdo.vñ quilibet põt dici deliquisse.ideo qlibet teneꝫ insolidũ vt ibi videbitis. ¶Si cassume ergo breuiter in istis obligationib[9] q̃ contrahũt ad reddendã certã spẽm qualiter plures teneant.aut loqueris de pluribus ꝓncipalibus aut de pluribus heredibus vni[9] ꝓncipalis.prio casu aut loqueris de obligatione primitiua ad rẽ restituendam.r tunc qlibet teneꝫ pro pte.nisi fit actũ qr insolidũ teneant vt bic in prin.r.C.loca.l.si diuisa.r.ff.locati.l.cũ apparebit.r de duo.reis.l.eãdẽ in prin.ly teneaꝫ pro pte.tñ solutione ptis nõ ꝓtingit liberatio.l.si duo. ff.depositi.Si vero de obligatione secũdaria loqueris:r tũc aut est actũ qr quilibet teneaꝫ pro pte.r tenebiꝫ pro pte vt.d.l.rẽ mihi.ff.in exercitu. ff.e.aut qr glibet teneaꝫ insolidũ r non est dubiũ qr teneꝫ insolidũ.vt.d.l. eandẽ.in prin.aut nihil est dictũ:r tunc aut ambo deliquerunt r glibet tenebiꝫ insolidũ quasi duo rei.vt bic ver.aut alter tñ deliquit:r ille solus teneꝫ.vt dixi.ff.r dixi in.d.l.i.ff.si apud duos.ff.depositi. Si vero loqueris de pluribus heredib[9] vnius principalis:r tũc aunt teneꝫ actio ne bone fidei aut stricti iuris.qõ dic vt.l.iij.ff.si heres.ff.r bec de obligatiõe ꝓmitiua.de obligatiõe vero secũdaria dic vt.d.l.j.ff.si apud duas ff.depositi.r in.d.l.si duo.in prin.eo.ti. ¶Circa ꝑdicta dubitat ꝛre text. bic dicit quodãmodo duo rei habebũt:qr dictio ℣quodãmodo est nota ꝓpꝛietatis.¶Ri.qr si expresse esset dictũ qlibet teneret insolidũ.etiã si vnus tñ deliquisset.qõ al's non est.vt modo dixi. ¶Itẽ dubitatur ℣an semp cũ plures tenenr insolidũ dicanr duo rei.¶Ri.si tenenr insolidũ ex natura rei in obligatione deducte.qz indiuidua non dicunr duo rei.ni si hoc sit actũ vt.l.rẽ hereditariã.ff.de euic.r facit qõ no.in.li.ff.si tñ bominẽ.ff.de ver.ob.ꝑ gl.r doc.r effectus est magnus:qz cum nõ sunt duo rei non habebũt in eis locũ que de duobus reis dicunr.videlicet q pactũ factũ vni prosit alteri r simi.r q mora vnius nocet alteri r si. ¶Venio ad ver.r ambobus.r op.insti.de ob.q̃ ex deli.nasc.ff.qõ de fullone.et C.de fur.l.manifestissimi.ff.sed cũ in scõa.Sol.fateor q bodie est in electione dñi vtrũ velit agere cõtra furẽ vel cõmodatariũ. ¶Venio ad.l. r alterutro.r opp.q factum vnius non potest tollere actionẽ alterius.vt.l.stichũ.in fi.de noua.sol. hic sunt quodãmodo duo rei cũ quibus insolidum competit actio contra furem.ideo vnius factum tollit actionẽ alterius.vt.l.ex duobus.ff.de duob. reis. ¶Venio ad.l.vnde querit.pront est in litera conuenire.r op.sine actione nemo experit.l.si pupilli.ff.videamus.ff.de neg.gest.Sol.dicit glos.fateor q bic non poterit agere ille ꝗuentus nisi sibi cessa actione. ¶Itẽ oppo.de.l.ff.ff.sed cũ in scõa ff.alle.r.j.locati.l.bis ꝙbus.Sol.dicit glo.cõcedo q aget solũ ad interesse suũ non ad penã quã ille exegit.r ſm hoc aduerte qr actio cõmodati est illa que cedit. ¶Itẽ opp.ad idez qõ modo dixi.de.l. si pignore.j.ti.i.vbi ℣tra creditorẽ agit etiã ad penã.Solu.aliud in creditore ꝙ in cõmodatario et conductore.ratio ibi patet.sed pront bic est litera conueniri cessant predicta contraria.r est similis ad hunc casum.l.si dubiteꝫ.j.responso.de fideiuss. ¶Sed contra istã literã op.[a] bic dicit q vnus ex reis hꝫ beneficiũ quod conueniatur prius alter ad quẽ pecunia peruenit.contra qr hoc beneficium habẽt solũ fideiussores.ff.auf.pñte.C.de fideiuss.non aũt cõpetit duobus reis. ¶Huius timore dicit Azo.fateor q illa.l.si dubiteꝫ.loquitur in fideiussore.hic in duobus reis.rñm boc ista litera conueniri non est bona. tu dic ꝙ imo est bona.et est sciẽdũ q plures rei qñq; ꝓstituunt ex quẽtiõe r in illis potest dicere verũ Azo.qñq; statuunt ex quadã necessitate:vt in pluribus tutoribus:r tũc habent beneficiũ plationis.nã ille q nõ gessit põt petere.vt prius conueniat ille q gessit.ita in ꝓposito.nã isti hac obligatione secũdaria tenentur ex quadã necessitate.qr pro pte cottuba adhiberi nõ põt.j.depositi.l.i.ff.si apud duos.r equiparanr pluribus tutoribus.vt ibi merito habent hoc beneficium quod pri[9] cõueniaꝫ alter qui egit contra furem.vel dic qõ hoc beneficiũ sit generale in oibus duobus reis.vt si volo dicere cõuenias prius correum meũ.ad quẽ tota pecunia peruenit meo periculo qõ possum audiri vt hic.nec est aliquid qõ repugnet. nam contraria loquunr qñ simpliciter petebat diuidi.nec aliũ correũ conueniri.nec allegabat hoc.qõ ad eum pecunia vel res peruenisset vel qõ posset conueniri.r boc tetigi in.l.iiij.ff.i.de duo.reis. ¶Venio ad tertiaz partẽ.ſ.ad ver.ſ si legis. anteq; veniã ad contraria.qz.q. formata in prin.non soluit.quero an cõuento debeat actio cedi.gloſſ.rñdet q ſic.r dicit qõ cedeꝫ actio.l. aquil. non aũt actio cõmodati:qz proprio noie cõenit tu dic q etiã actio ꝙmodati poterit cedi. vt hac eadem.l.in prin.put est litera cõuenire. ¶Opp.premisse responsionir vr q factũ vnius[b] alteri cõmodatario non noceat.vt.j.e.l.ad eos.due sunt solutiones.ꝓma q bic potuerit precauere ne alter socius[c] B faceret alias secus.vt in cõtrario.r.j.loca. l.si de damno. Alij dicunt qõ bic in damno dato a socio.ibi ab extraneo.hec non est vera per.l.mora.in fi.ff.de vſu.vnde tene primam. ¶Op.ad ff.l. nostre.de.l.qui seruum.ff.si.de act.r obli. vbi dicit ℣ qr qui agit cõmodati non potest agere.l.aqui.in eo qõ plus est in repetitiõe.xxx.dierũ. Sol.quidã[b] habent ibi literã affirmatiuã:r sic concordat cuz ista.tñ illa non est bona litera nec cõis.rboc ꝑz ex libris antiquis.ff.pandectis.quas ad hoc ꝑcurauimus,vnde remanet cõtrariũ. dicunt quidam bic loquit de equitate ibi de rigore. ſm banc ista[c] q ꝗtinet equitatẽ ſcripturam corrigeret illã sed certe potius illa tanq; posteriꝰ deberet istam tanq; anteriozẽ corrigere.nec pz q equitas magis moneret iurisconsultũ bic q ibi. vnde alij dicunt q ibi loquit qũ in secunda non est plus q in prima sed ℣nihil est dicere.Sed ibi ponit pro ꝗstanti quod etiã si esset plus non duraret.vñ alij vt Jo. dicunt q bic põt agi.l.aquilia.in eo qõ plus est ex repetitione.xxx.dierũ.r banc opi.tz ꝺe.que põt esse vera vñ quidaz dicunt q ratio est.qr illud qõ crescit p inficiatiõẽ venit iure actionis.illud qõ crescit ex repetitione.xxx.dierũ venit officio iudicis merito non potest durare principali sublato vt.l.ceu

tum capue.ff.de eo quod cer.lo.hoc est falsum: quia totum¦venit iure actionis et expressa dispositione.l.aquil.vt.l.ij.ad.l.aquil.¶.l.si seruus seruum.§. tertio autem capite.eod.titu.sed rationem veram do vobis ego. quando agitur in eo quod plus est propter inficiationez videtur agi ex nouo capitulo scilicet qz negat de quo in prio iudicio cũ actus fuit cõmodati nulla est facta mentio merito põt agi.vt.C.de iudi.l.13.sed qñ agitur ad id quod venit ex repetitiõe.xxx.dierũ.agitur ex eodem facto nullo superaddito vnde non vr posse agi.vt.l.si tibi.C.de iud.ita itelligatur.d.l.si seruus. ¶Et sic intelligendo hec.l.facit. imo vr quasi casus illius

14 ẽstionis. Si aliquis est punitus de eo ꝙ aliqué percusserit.nec est facta mentio de cicatrice an posit iterum procedi ex eo quod in pena plus est propter cicatricem ¶ idem in qualitatibus similibus ¶ hic videtur tex.qõ sic fi de ea non est facta mẽtio in primo iudicio. hanc questionẽ plene egamina

15 ui in.l.senatus censuit.de accu. ¶Alij dicunt ꝙ hic per actionem cõmodati consecutus est medietatẽ aliam medietatẽ consequi poterit actione cõmodati vel.l.aquili.ꝛc.ista est vera in se p.d.l. centum capue.in fi.tñ diuinatio est.vnde alij solunt vt iste ver.nisi forte referatur ad primũ casum huius.§.sꝙ agitur contra illum qui nõ deliquit.qz tunc lꝫ soluat:tñ non liberat delinquentem nisi respectu eius qõ soluit.¶ ista etiã potest esse vera tamen facit violentiam litere.vnde quidam alij moderni legunt istam.l.aliter vt dicamus sic. nisi forte quis dixerit subaudi.¶ male.¶ quod.§.sequitur in fi.quod haberevidetur rationẽ subaudi.vt socio debeat cedi actio cõtra consocium ex cuius facto conuenitur:¶ sic rñdeꝫ ad questionem potiꝫ in princi.huius.§.¶ fm hoc concordat cum.l. contraria.§.cum.l.si seruus.in fi.§.de act.¶ obli.§.alle. ¶ fm hoc esset in cõtrarium casus illius.q. quam statim proxime dixi ꝙ propter qualitatẽ non posset procedi de nouo.tamen contrarium est verum vt dixi in.d.l.senatus.¶ hanc lect.tenet Dyn.§.de ope.no.nuntia.l.in prouinciali.in distinc.magna. hanc etiam tenet Sic.mat.¶ Richar.malum.que potest esse vera si dicam⁹ ꝙ loquatur de eo quod plus est ex repetitione.xxx.dierum.secus si intelligis de eo quod plus est propter negationem vt.§. vidistis fm Jo.¶ Pet.sed dices tu quomodo ꝓpter negationem potest de nouo agi cum non sit negatum.non enim est actum.l.aquil.Rñ.actio.l. aquil.non tollitur per precedentez solutionẽ ipsoiure.sed ope exceptiõis vt.§.de iureiur.l.duobus §.colonus.¶ ista exceptio non impedit contestationem.ideo poterit esse quod in nouo iudicio.l. aquil.ille negabit.¶ ideo in eo quod crescit ꝑ istaz negationem fiet condemnatio.simile.C.de nõ nu. pecu.auf.contra qui ꝓpriam.Item posses tu dicere quare in eo quod plus est ex repetitione. xxx.

16 dierum non potest agi cum vna ¶actio non tollat aliam nisi in eo quod concurrunt vt.l.i.§.vi bono. rap.¶.§.arbo.fur.cesa.l.i.Solu.dicit Dy.in.d.l.in prouinciali.in distin.magna ꝙ dicte leges loquũtur quando sunt plures actiones eiusdẽ generis: quia quilibet ex delicto quod declaratur plenius in.l.i.§.dixerit aliquis de publi. sed quando sunt diuersi generis:quia vna ex contractu alia ex delicto tunc habet locum bic.§.¶ hec sufficiunt ꝑ nũc quantũ ad hanc materiam. ¶Quero dicitur hic

17 quod debet cedi actio.quero ¶ inquãtum debet cedi.Respon.inquantum quis conuenitur ex facto correi debet sibi cedi actio contra correum: sed in quantum quis conuenit ex facto sui:o non dz sibi cedi actio cõtra alium.hic est casus hic.¶ illud qõ hic dicit in istis qui sunt quodãmodo duo rei intelligas vniuersaliter in omnibus reis.licet secus sit in fideiussoribꝰ.dicit glo.vt.C.de fideius.d. auf. presente. ¶Quid est hoc quod dicit aliud in fideiussore.Rñ.quia ¶ semper debet cedi actio contra principalem.¶ contra fideiussorem.vt.d.auf. ꝓsente.¶.l.cum aliter.C.de fideiuss.quia semper conuenitur ex facto alterius ille ꝙ vere est fideiussor vñ nõ est adhibẽda illa distinctio.an ex facto suo: an ex facto correi:licet ꝓprie dicatur qñqz fideiussor etiã qui in rẽ suam intercedit.vt.l.fideiussores.cum.l.se.§.de pac. ¶Subdit glo.sed in reis idem dico si tales erant vt possit cõuẽtus postulare vt diuidatur actio ad exemplum plurum mandatoruz.vt.§.de fideiuss.§.idẽ

19 respondit.¶.l.fideiussoribus.banc gl.allegant quidam ¶ quod ita demũ inter correos fit cessio si habent beneficium diuisiõis:¶ ideo si renuntiauerint beneficio diuisionis non habent beneficium cessionis fm hanc glo.ideo eaz reprehendunt:quia renuntiatio in vno beneficio nõ tollit aliud.vt.l.si domus.§.de serui.rusti.prędio.¶ ita refert Cy.C. ő duo.re. in.l.i.in.ij.q.ita etiam recitaui vobis.§.de solu.l.modestinus.que reprehensio vera est si hoc modo glos.intelligimus.sed forte voluit hoc dicere.dixit enim.§.quod fideiussori fiet indistincte cessio non habita distinctione:an ex facto suo an correi conueniatur.idem dicit glos.in duobus reis qui habent beneficium diuisionis.vt quatenus soluit pro alio correo.hoc est pro illa parte pro qua ille poterat conueniri illo beneficio diuisionis opposito indistincte cedatur actio. quod potest esse verum nec potest creditor dicere illi reo conuento quod tota pecunia peruenit ad te.si reus vellet beneficium diuisionis opponere ab ipsius partis petitione eum remoueret. ¶Sumus expediti de omnibus istis glos.restat glos.magna que tractat materiam possessionis que non expederetur bene in quinqz diebus.de ea dic vt dixi in.l.i.in principio.de acquiren.possess.¶.in.l.iij.§.ex contrario.¶ in.l.clam possidere.§.qui ad nũdinas.eod.titu.Tu tamen inuenis ex hac glo.magna circa princi.not.ꝙ

20 ciuilis ¶ possessio est illa que causatur ex ꝓsecutione.Ex medio eius not.ꝙ

21 sint illi qui dicantur ¶ tantum naturaliter possidere.¶ dicit ꝙ est emphy

a theota[a] ¶ similes.

Memo. Se ipsam summat. ¶No. fm literam ꝓut habetur accõmodando.

Eum qui. Ex vsu ad quẽ res accõmodat qs nõ ob

b **Si rem.** ligatur nisi sit mixta culpa.h.d. [b]Cõtractus innominati indicant fm naturam ¶ tractus notati cui adiũcti.h.d.

In tex.ibi.¶ custodiam.si habes ¶ bene est.sed si habes etiã.dic ꝙ includit simile in cõmodato. ¶No.qõ dixi in summario facit.§. depositi.l.§.si quis seruum.¶.l.si gratuitam.§.i.§.de prescrip.ver.

1 ¶Res cõmodata que remittitur per commodatarium si perit cuius periculo pereat.

2 Ex personarum qualitate perpenditur an sit actum quod commodatarius rem cõmodatam reportet.

3 Si res cõmodata detur nuntio cõmodantis ¶ perit quando cõmodatarius teneatur.

4 Nuntio sine literis non creditur.

5 Nuntio publico non habenti signum quando creditur.

6 Nuntio portanti literas credentiales in quibus credatur.remissine.

c **Sed si dum.** ‘Si res perit culpa nũtij referẽtis perit periculo dñi si eũ misit alias periculo cõmodatarij si nuntiũ malum elegit.idẽ si nuntij dolo perierit.h.d. ¶Hic habemus videre tria.primo an ille qui perdidit debeat ꝓbare se sine dolo ¶ culpa sua amisisse.an vero ille qui agit quod dic vt dicam in.l. si qs ex argentarijs.§.fina.§.de eden.et in.l.si creditor.§.de pig.act. ¶Secũdo est videndum si res perijt culpa.vel dolo nuntij cui pereat[d] gl.di-

1 d stinguit hic optime melius ¶ alibi.aut fuit actum vt per teipsum referres.¶ tunc eo ipso ꝙ remittis per alium es in culpa.argu.l.si procurato rem.§.si tutores.¶.mandati.aut non fuit actum.¶ tunc aut fuit in culpa in eligendo nuntium.¶ perit periculo remittentis.vt hic.ibi:si vero ꝛc. Et intelligendo culpam fm naturam contractus.vt hic patet.aut non sint in culpa.¶ tunc non teneturvt hic.¶.l.argentum.¶.eodem.aut dubitaturvtrum ¶ fit actum vel non.vt per seipsum reportet.¶ tunc ex quali

2 tate personarum.¶ rei hoc perpendetur.¶ ex eo quod consuetum est vt l.vel vniuersoum.¶.ti.i.¶.l.plenum.§.equiti.§.de vsur.habi.¶.l.continuus.§.cum ita.de verbo.obli.sic debet intelligi gl.hic posita.¶.¶.p fo-

3 cio.l.non ob causam. ¶Tertio est videndum ¶ de nuntio qui mittit ab eo cui debet referri.¶ hic aduerte.aut constat ꝙ ille erat nuntius domini mittentis.¶ tunc est diligenter aduertendum.aut mittebat eũ.vt sibi traderet:¶ statim tradens est excusatus.vt hic aut mittebat eũ vt ipsũ moneret.vt rem cõmodatam remitteret:non tamen dicebat ꝙ per euz ¶ tunc tradens non est excusatus.aut dubitaturvtrum esset nũtius vel non.¶ tunc aut dñs ꝑsueuerat talem nuntium destinare ad hoc.¶ tunc certe potest ei credere quis qõ sit eius nuntius.vt.l.si.§.quod cum eo.et l.si quis a seruo.¶.l.fugitiuum.¶.de sol.aut non consueuerat mittere ad hoc.¶ non debet qs ei credere sine literis¶ qui credit imputet sibi.vt.l.q hominem.§.si nullo.¶.de sol.¶ de eo per quem fac.erit.l.¶.§.¶.¶.de fur.l. si quis vxori.§.labeo.¶ sic vult sentire hic gl.¶ hoc est quod tenet Jmocen.¶ non ¶ credenduz nuntio sine literis.[e]extra de offi.delega.c.prudẽtiam.hoc etiam facit ¶ ꝙ non sit credendum nuntio publico seu preconi

4 e nisi portet birretum rubeum.vt mos est.tamen in hoc scilicet de nuntio

5 6 publico standum est consuetudini. ¶Quid si nuntius ¶ portat literas credentie scilicet tali latori presentiuz in his que dixerit dabitis plenã fidem.materiaz istam plene dico in.l.lucius.¶.de fideiuss.facit.l.ybuciꝙs §.plane.de interro.actio.

Si is qui.

a ☞Andre.Poma. ¶Causam. Vide barb.in simili 2fi.¶.tit.g.col.vol. ¶.bar.in.l.iudeꝛ.ff.de mino.

b ¶Depositarius cõmodatarius.ibi.C.de pig.act.no.bar.in.l.rẽ alienã ¶.de pig.act.¶ ibi dixi.¶ vide om nino.bar.in.l.qui ¶.C.loca.

c ¶Nõ possum. Ratio qñ agẽti possit opponi exceptio dñij. vide latius p bar.in.l.si alienã.sol.ma.¶ ibi p bald.dicentem ꝙ qñ agitur actione personali aut nos loqmur quãdo agit ex quasi cõtractu ¶ remittit se ad no.i.l.indebiti.§.si numi.§.de ¶di.ide. aut agit ex maleficio vel ¶si.¶ remittit se ad no.in.l.¶ iõ §.neratius.de cõdi.furti.sed quando agit ex cõtractu.dicit ipse aut dominiũ est cã validitatis contractus vt in mutuo aut est cã nullitatis vt in emptiõe rei sue aut ecõtra contractus est cã dñij vt est contractus emptiõis regulariter.¶ õ vltimo casu dicit ꝙ non põt opponi exceptio dominij tertij nisi emineat euictio in limine contractus.vt.l. pe.§.fi.de rescin. ven.in alijs duobus.dic vt p bar. in.d.l. si aliená.fz do.Jo.ibi addit ꝙ lꝫ forte nõ admittat i qñ Jctu exceptio dominij tertij in.d.§.fi numi. admittet tñ forte exceptio dominij ꝓprij conuenti.arg.l.bona fides.¶.õpositi.fz ego in hoc dubito ꝓpter tex. in l.si quis ¶ductionis.¶ qõ no.¶ gl. ¶ bar.C.loca.¶ qõ no.bar. hic ¶ in.l. ei a quo.de ¶fuca. vbi conducẽs opponebat excep.ꝓ ꝓprij dñij cõtra locatorem agentez cõdictione ex.l.et sic extra id quod erat actũ in locatione ex quodam qñ contractu age a bat.¶ tñ non admittit exceptio ꝓ ꝓprij dñij conuenti.¶ quod in.d.l.si qs conductionis ageret ex qñ contractu hoc sentit expresse bar.in.d.b l.si aliená.in prin. ibi.aut ex ea ꝙ de scẽdebat ex quo-

Si libero. Error in iure consecutiuo non impedit actionem oriri ex contractu.sicut nec error in iure vel in facto antecedente impedit conditionem oriri extra id quod agitur.hoc dicit. ¶Opponitur quod non habeat locum actio mandati. vt.l. at qui natura. §.si libero.§.de neg.gest.Solutio.aut ille cui mandatur putabat se liberum . et habet locum directa aut putabat se seruum . et habet locum vtilis quia ex necessitate facit. ¶Quero ꝓ declaratione textus. que differentia est inter casum huius.§.et casum qui adducitur ad probationem. scilicet de indebito soluto. Respon.in primo casu nullus erat error in facto circa ipsum contractuz sed erat error in iure consecutus ex ipso contractu non enim putabat obligationem oriri.in secũdo casu erat error in facto vel in iure ex quo causa batur solutio.¶ sic erat error in antecedente. Item erat error in consequente.non enim putabat obligationem oriri.¶tamen oritur.ergo multomagis in primo casu.

Si seruus. Ex eodez facto due actiões ¶ contrarie possunt oriri diuersis respectibus. hoc dicit. ¶Opp.de.l.j.C.de fur.Solu.non impeditur natiuitas vt hic.sed exercitium sic.vt.l.contraria.ratio quia iste actiones non contrariantur in origine.nam furtum fit respectu dominij cõmodatum respectu contractus celebrati cum seruo sed cõtrariantur in exercitio.nam exercitium est dñi tantũ vnde si agit ꝛmodati approbat contractũ:si agit furti reprobat.sed approbat ¶ reprobat sunt oino contraria ergo ꝛc.

☞Predo conuentus quod non possit referre questionem dominij.

1 2 Depositarius commodatarius creditor conductor ¶ similes quando possunt referre questionem dominij.

3 Si cõmodatarius non restituit:ratione harum legum vtrum estimabitur res vel possessio que ptinebat ad commodantem.

Commodare. Quicunq; venit ex contractu non potest referre.q. dominij.hoc dicit. Quero quid si habẽs causam[a] a me ex aliquo contractu conuenitur rei vendica.an possit referri mihi. q. dominij do. Buil. antiquus glossator dicebat ꝙ non.glo.dicit contrarium et bene.ad contraria respondet per ordinem.vt in glos.fallit ¶ in predone qui si conueniatur rei vendicatio,nõ potest referre.q.dominij.vt l.si quis emptionis.§.sed hoc super illis.C.de prescriptio.xxx.anno. ¶Op.quia depositarius ¶ cõmodatarius[b] creditor cõductor ¶ similes possunt referre.q.dominij.vt.¶.depositi.l.qui rem.¶.C. locati.l.qui rem.Soln.aut ego volo agenti ex contractu opponere exceptionem.dicendo tu non es dominus,aut dicẽdo ꝙ alter est dominus.aut dicendo ꝙ ipse qui cõuenitur est dominus. Primo casu non possum.vt hic.¶.C.de pig.ac.l.si pignore §.si pridie.aut ego volo opponere ꝙ alius est dominus.et tunc non possum.[c]vt dicta.l.qui rem.qz licet alius sit dominus tamen contractus constitit etiam in re aliena.secus si dominium alterius impediret contractum:¶ per consequens actionẽ

c obligationem vt in mutuo quod non cõsistit in re aliena.vt.§.si certum petatur.l.secũda.§.in mutui datione.facit.l.cum seruum.cum glo.C.de seruis fugitiuis.Aut reus vult dicere ꝙ ipse est dominus vel vt ꝓprius loquar ꝙ ipse erat dominus tempore contractus:¶ tunc hec exceptio po-

d test opponi.[d]vt.ll.contrarijs.ratio quia dominiũ recipientis impedit tales cõtractus celebrari.merito actione ex eo contractu non potest agi.sed si d agitur conditione ex.l.si quis conductionis.C.loca.deberet ante omnia restituere possessionem.et postea de dominio litigare. que lex ꝓprie habet locum in contractu locationis et conductionis et directa.sed vtilis habet locum etiam in aliis contractibus[e] similibus. vt ibi nota.per glos.et docto. ¶Item dico si ageretur ad possessionem con dictione triticaria.vt.l.i.et.l.secunda.§. de tritica.

3 ¶Quero si commodatarius ¶ ratione harum legum non restituit vtrum estimabitur res vel pos e sessio que pertinebat ad commodantez. Respon. si non restituitur per dolum iuratur in litem. vt.l. iij.§.in hac.§.eodem.Si vero non est locus illi iuramento.tunc estimabitur res non possessio.vt.l. nõ ab re.C.vnde vi.¶.l.conductores.C.loca. secus si esset sine delicto: quia tunc estimaretur solum possessio que pertinebat ad actorez. vt.l.si duo.in fi.vti pos.huius ratio potest esse:quia quãdo agit ex contractu bona fides contractus hoc exigit.ne de dominio referas.q. que ratio cessat quãdo agitur ex delicto.

Si commodato. Pactũ veniat dolus futurus non valet. hoc dicit. ¶De hoc dic.vt.§.de pactis.l.si vnus.§.illud nulla.et.¶.de liberatione legata.l.aurelius.§.caio.

1 ☞Directe actiones ¶ contrarie ex quibus contractibus oriantur.

2 In actione contraria an veniat dolus ¶ culpa.

Contraria. Actiones contrarie possunt principaliter intentari sicut directe.hoc dicit. ¶Quero ¶ ex quibus

1 contractibus oriuntur[f] directe.et ex quibus contrarie glo.dicit plene in.l.consensu.de actio.et obligatio.dic vt ibi.tamen quantum ad propositum dic sic.quandoqz nomen contractus variatur ex parte contrahentium vt in emptione et venditione locatione et conductione et similibus. tunc ex vtraqz parte oritur directa secundum nomen suũ quandoqz nomen contractus non variatur nec f nomen contrahentium vel quasi contrahentium vt in societate:et tunc idem:quia ex vtraqz pte oritur directa ꝓ socio.quandoqz non variatur nomen contractus: sed nomen contrahentium. vel quasi tunc siquidem bec variatio contingit: quia nomen descendit a nomine.vt in commodato depositi et mandato. nam ex vtraqz parte est idem nomen contractus. sed variatur nomen contrahentiũ:quia vnus appellatur deponens.alter depositarius.vnus mandans. alius mandatarius tunc actio variatur in directam et contrariam. directa competit ei qui habet nomen ꝓprium.cõtraria cõpetit ei qui habet nomen deriuatum. vt hic.et videbitis.¶.manda.¶ depo.per totum.quãdoqz nomen contrahentium variatur aliter q̃ ꝑ banc derivationem vt in cõtractu pignoris. quia

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Sicut.in prin.huius.§.quid in mutuo si mutuani tibi ad certū vsuz an anteꝙ sit facta in illū vsum cōuersio repeti possit.bal. qō non in.l.ij. C.eo.per gl.in.l.si pena.de verb.obliga.vide Bal.in.l.iij.C.eo.qñ dicatur cōmodatum ad certum vsum ꝛ quādo dicatur vsus finitus ꝛ quod no.Bar.in.l.si pena.prealleg.

b ¶Precario.idē tz Bar.in.l.ij.§.si certū peta.ꝛ adde istis gl.hic allegatam in.l. contractus.de regu.iur. adde Bal.in.l.ij. C.eo.ꝛ dixi Bal. in.l.si.in.ij. col.C. de cōpensa.qō p̄cariū magis accedit cōmodato ꝙ̄ b expositō. ita dicit ibi in.iiij.op.

c ¶Instrumentuz publicū.valet instrumentū in tabulis de ligno vel papyro.videspecu.in ti.de instru. edit.§. instrumentū.ver.itē qō non est inscriptum.p do.Ant.in.c.i. de fide instr.ꝛ ibi gd si in tabulis eburneis vel cereis.vi de bar.in.d.l.i.in p̄n. adde in scōm tab.ꝛ qō valet instrumētū in chartis de papyro.in q̄libet alia materia est text. et ibi bal.in.l.donatio. C.de dona.et hic adde tex.in.l. qñ indignuz.in fi. de testā.ꝛ ibi Bart.et Bald.ibi in fi.qd in chartis rasis vide in.l.chartis. de bo.pos.ꝛ tab. ꝛ qō ibi bar.limitat sal i.i.d.l. qñ. ꝛ ibi etiā p Ang. Adde qō scriptura publica possit fieri i papyro bal. consi. xliij. secundo libro.

Andre. Poma.

d ¶Duabus.vide ale.i.l.si mihi ti bi. ī gl. in ver. nō posse.col.ij.ō le.j.

e ¶De illis centum.Adde que not.p Bart.in.l.quidam estimauerunt.si certum petāt.ꝛ Bar.in.l.non est nouū.in fi.j.de actio.emp.ꝛ vide etiam Bar.in.d.l.qdā estimauerunt.Ang.ꝛ Jo.de imo.ꝛ Bal.in.l.i.j.de acq. here.ꝛ adde quod Bal.etiam tenuit qō iste libellus sustentetur.ita dicit ipse in.l.i.j.de acquiren.heredi.cuius contrarium ipsemet tenuit in.l.si mihi ꝛ tibi per illam glo.ibi.de lega.j.tu teneas quod dicit Bart.hic.et in.d.l.scire debemus.p̄o quo adde quod not.voluit Innocen.in.c.cuz zlō.ferrarien.de consti.adde quod no.Barto.in.l.pretor.§.si plures de iniur.ꝛ Ang.in.d.l.cum quedam puella.tamen docto.tenent contra Barto.ideo vide do.Joan.de imo.in.d.l.scire debemus qui conatur eū sustinere contra alios.ꝛ adde qō statim dicam.ꝛ no.Barto.in.l.non est nouū.in fi.j.de actio.emp.ꝛ vide Bar.in auc.qui semel.C.de proba.ꝛ ex hac opi.Bar.limitāt tex.in fi.de actio.§.si minus.vbi etiam probāt cū glo.sua qō si de centū que mihi promisisti:petij decem coràvno iudice ꝛ obtinui vel sucubui ꝛ postea velim residuum petere coram alio incōpetenti in illa ciuitate vel in alia cōpetit tibi exceptio dilatoria quia nō teneris rēspondere nisi coram illo iudice primo qō tene menti qz forte prima facie dixissez contrariū.ꝛ adde no.institn.de actio.§.si quis absens in.vj.charta.ꝛ adde quod no.voluit Bart.in anten.qui semel.de proba. ꝛ singulariter Bald.ibi post eum Joan.de imol.in.l.si mihi.de lega.j.ꝛ per eundem in.l.j.in fi.de acquiren.heredi.per Bald.nota.in.l.edita.in repetitione Paduana.in.xxix.colum.in versicu.nunc videamus.de cumula.necessi.per Bald.Ang.Salice.in dicta.l.cum quidam.per Paul. de cast.in.d.l.si idem cum eodem.eo.titu.per Bal. Paul.de cast.ro.in.l. si idem cum eodē. in princi.de inrisdi.om.iudi.p bar to.Ange.ꝛ Imo. in.d.l.scire debemus.de verb.obligatio.ꝛ per eundem Barto. in.l. si vnus.§.si cum iudicem.de pact. ꝛ.l. si ex toto.§. fina. de lega.j. per Barto.ꝛ Bal.in l.i.in fi.C.de duobus reis. p Barto.in.l.pretor.§.si plures. ad fi.j. de iniur.ꝛ aliquid p Ange. per illum textum in.l. age. C.de trāsact.per Bartol.in.l. cum quedaz puella.de iurisdictione omnium iudicum.p Salice.in dicta.l. cum quedā. quid autem si actor potest consequi intentionem suam faciendo duo iudicia.ꝛ illud idez pōt consequi vno iudicio. vide Ly. in.l. quo tempore.ꝛ ibi Bald. in fine.C. de restitumili. et hic adde quod not. voluit Bart.in dicta auten. at qui semel. ꝛ ibi singulariter Bald.ꝛ post eum Jmol.in prealle ga.l. si mihi et tibi.in principio.p Bal.Ange.ꝛ Salice.in dicta.l. cuz quedam.in fine.ꝛ adde etiam quod Bald.tenet quod etiaz iste libellus sustentaretur. ita dicit ipse in.l.primā.j. de acquiré. possessio. cui? cōtrarium ipsemet tenet in dicta.l.si mihi ꝛ tibi.per glossi.ibi Barto. sing. secntus opi.Pe.tenet quod talis libellus non sustentaretur.tu teneas quod no.Barto.hic.ꝛ in.d.l.scire debemus.per id quod notat Innoc. in.d.c.cum.zlō.ferrarien.ꝛ adde quod no.Bart.in dicto.§.si plures ad fi.ꝛ Ang.in.d.l.cum quedam puella. aliqui tamen doc.etiam tenuerunt cum Barto.ideo vide Jmol.in.d.l.scire debemus.qui conaī ipsuz sustinere sed contra istam opin.Bartol.quod actor non cogatur etiam reo opponente petere tota.c.facit tex.in.l. iam tamen.§.aliud.j. in.fol. vbi dicit tex.quod si sunt plures heredes creditoris non coguntur per vnū litigare.imo quilibet potest agere.quod secus est in heredibus rei quia per vnum tenentur omnes defendere.ꝛ sic apparet quod differentia est in creditore ꝛ reo.ꝛ clarius est ex persona heredis cōditio obligationis non imutatur.l.ij.j. de verb.ob.ꝛ sic si creditor teneretur petere tota.c.heres similiter cogeretur vt.d.§.aliud.sed ad hoc potest rūderi.ꝛ ideo considera ꝛ tene opi.Bart.per quā multum limitatur cautela quam ipse ponit in.d.aut.at qui semel.in fi.ꝛ ibi dixi.C.de proba.Item per hoc etiam multū limitatur tex.insti.de actio.§.si minus.vbi probatur cū gl.sua qō si de centum ꝛc.Adde tu vltra predicta do.zlSaria.sozi.in.c.dilecti.arg.xxix.q.ij.de libel.obla.

puella

puella.in fi.ff.de iurisdi.om.iudi. nec petā.xxv. tāꝙ debita.sed tanꝙ ex centum debitis.vt.l.scire debemus.ꝛ ibi per glos.j.de verb.oblig. ¶Sed dubiū est an debitor possit dicere volo ꝙ petas totuz simul.ne distinguas me in plura iudicia. Huil. dicit ꝙ potest hoc dicere.arg.ff.de procur.l. non tamen.ꝛ l.plane.§.fami.ber.ꝛ.§.de quib⁹ rebus ad eundē iudi.l.j.ꝛ ij.facit.j.de exper.l.ne in plures.et l.qō si nolit.§.si plures.j.de edil.edic.qō videt ex rum si iudicis iurisdictio hoc patiatur.als lecus. vt.d.l.cum quedam.in fi.

1 ¶Tres actiones ꝓpetunt illi qui soluit estimationem rei ꝓmodate q̄ reuersa postea est ad dñm.

2 In alternatiuis quo ad actionē electio est actoris quo ad solutionem est rei ante litem contestatam.

3 Culpa quando estimetur.

Rem cōmodatā.

¶Electio cōmodati contraria competit.vt dñs reddat rem in sui potestatem reuersam vel estimationem acceptā.h.d.

¶Not.ꝙ ista actio competit alternatiue ad duo. Sed quero cuius erit electio[a] gl.hic disputat finaliter tenet quod sit in electiōe eius qui accepit red dere quod vult tu dic clarius vt dicebat Do. Jacres sunt actiones que competunt huic qui soluit litis estimationē scilicet actio ex eo cōtractu.ꝛ hec datur alternatiue ad duo.vt hic. Itē cōdictio sine causa ꝛ ista datur precise ad repetendam pecuniā datā.vt.l.si fullo.ff.de condi.sine causa. Itē est rei vendicatio.vt.ff.de rei vendi.l.si culpa.ℨ in actionib⁹ ꝑ electio est actoris.vt.j.de tribu.l.qō in hac dem.§.eligere. Rei vero est electio quid soluat ante li.contest.vt.l.iij.circa prin.ver.ꝛ generaliter.ff. de eo quod cer.lo.vnde quācunꝙ actionem intenter ante lit.contest.dominus poterit eligere quod vult post lit.ꝛte.cogetur soluere ℨm naturā actionis intentate.vel rem si intentat actionem in rem vel estimationem si intentat condictionez sine causa.sed si intentatur actio ex eo ꝓtractu poterit soluere quam vult.vt hic.sicut in alijs obligationibus alternatiuis.vt.l.eum qui certarum.j.de verbo.obligatio. ¶Ultimo no.si. huius glo.ꝑ ibi hic ꝑ tamen non res.sed culpa fuit estimata. quod est notandum quando agitur actione ex eo contractu.secus si ageretur rei vendicatione. dixi in.l.si fullo.alleg.licet Dy.aliter sentiat in.c.ꝙ possessore.extra de reg.iur.lib.vj.

¶Culpa leuissima est non facere illud qō diligentissimus paterfamilias faceret de quo dic yt dixi in.l.qō nerua.j.depo.

¶Tres actiones ꝓpetunt illi qui soluit estimationem rei ꝓmodate q̄ reuersa postea est ad dñm.

2 In alternatiuis quo ad actionē electio est actoris quo ad solutionem est rei ante litem contestatam.

3 Culpa quando estimetur.

Rem cōmodatā.

¶Electio cōmodati contraria competit.vt dñs reddat rem in sui potestatem reuersam vel estimationem acceptā.h.d.

¶Not.ꝙ ista actio competit alternatiue ad duo. Sed quero cuius erit electio[a] gl.hic disputat finaliter tenet quod sit in electiōe eius qui accepit reddere quod vult tu dic clarius vt dicebat Do. Jacres sunt actiones que competunt huic qui soluit litis estimationē scilicet actio ex eo cōtractu.ꝛ hec datur alternatiue ad duo.vt hic. Itē cōdictio sine causa ꝛ ista datur precise ad repetendam pecuniā datā.vt.l.si fullo.ff.de condi.sine causa. Itē est rei vendicatio.vt.ff.de rei vendi.l.si culpa.ℨ in actionib⁹ ꝑ electio est actoris.vt.j.de tribu.l.qō in hac dem.§.eligere. Rei vero est electio quid soluat ante li.contest.vt.l.iij.circa prin.ver.ꝛ generaliter.ff. de eo quod cer.lo.vnde quācunꝙ actionem intenter ante lit.contest.dominus poterit eligere quod vult post lit.ꝛte.cogetur soluere ℨm naturā actionis intentate.vel rem si intentat actionem in rem vel estimationem si intentat condictionez sine causa.sed si intentatur actio ex eo ꝓtractu poterit soluere quam vult.vt hic.sicut in alijs obligationibus alternatiuis.vt.l.eum qui certarum.j.de verbo.obligatio. ¶Ultimo no.si. huius glo.ꝑ ibi hic ꝑ tamen non res.sed culpa fuit estimata. quod est notandum quando agitur actione ex eo contractu.secus si ageretur rei vendicatione. dixi in.l.si fullo.alleg.licet Dy.aliter sentiat in.c.ꝙ possessore.extra de reg.iur.lib.vj.

¶Culpa leuissima est non facere illud qō diligentissimus paterfamilias faceret.

Arrebus.

Cōmodatari⁹ tenetur ō leuissima culpa si ipsius gratia fuerit commodatum.non de casu nisi culpa ꝓcedat.sed si vtriusqꝫ gratia fuerit cōmodatum tenetur solū de dolo ꝛ leui.hoc dicit. ¶No.ꝙ leuissima ꝑculpa dicitur non facere illud quod diligentissimus paterfamilias faceret de quo dic yt dixi in.l.qō nerua.j.depo.

Sive autem.

Pro culpa cōmissa in faciendo competit actio ex eo contractu ꝛ legis aquilie.h.d.

¶Expensas paruas factas circa rem cōmodatam cōmodatarius non repetit.

De modico non curatur.

Possunt.

¶Expensas alimentoū vel valitudinis ꝑparuas ꝓmodatarius nō repetit.⁹secus in magnis.h.d. ¶Nota istū casum.vno.nō ꝑesse curandū de modico.de quo per Dy.in.l.si proprietarius.de dam.infec.

¶Tradens rē vitiosam qō teneat ad interesse.

Item qui.

Commodās tenetur de vitio rei si sciēs fuit.Ď dicit. Opp.ꝛ videtur ꝙ etiam ignorans teneatur.qz in cōmodato venit leuissima culpa.vt.ff. eo.l.si vt certo.§.nunc videndum.Sol.ibi loquitur ex parte commodatarij cuius gratia celebratus est contractus hic ex parte cōmodantis.merito non tenetur nisi de dolo.subaudi ꝛ lata culpa. vt dixi in l.quod nerua.j.depo. ¶Opp.de.l. sed addes.§.i. j.loca.ꝛ de.l.tenetur.§.sed si vas.j.de actio.ēp. dicit glos.aliud in seruo vendito ꝛ locato.vt in contrarijs.aliud in cōmodato vt hic. tu vero dic ꝙ̄ ꝙ̄ res tradit ex tali contractu ex quo dñs transfert dominium.ꝛ non dominus vsucapiendi conditionē.vt ī emptiōe: vēditione: ꝛ similibus.ꝛ tūc si tradit rem vitiosaz scienter tenetur ad interesse etiam extra rem.si tradidit ignoranter tenetur ad interesse.vel quanto minoris.quod dic. vt.l.iulia. j.de act.emp.ꝛ.d.§.sed si vas.in.l.tenetur.eod.tit. quandoqꝫ traditur ex tali contractu ex quo non transfertur dominiū ꝛ tunc qñqꝫ recipiens exhibet suum officiū gratiose gratia dantis. vt in depositario ꝛ mandatario.ꝛ hic distingue depositū a mandato.naz deponens de omni interesse tenet vt.j.de fur.l.si seruus cōmunis.§.qō vero.nā cum gratia ipsius contractus celebratur tenetur de leuissima.nec pōt negari quin in culpa aliquali fuerit tradendo rem vitiosam vt.d.§.qō vero. ¶In mandato[f] vero distingue aut ꝓcuratoi.seu mandatario potest aliqua culpa ipsi tari:ꝛ tunc in nullo tenetur dominus.aut non potest imputari culpa.ꝛ tunc aut ei fuit mandatum de certo emendo: ꝛ tunc de omni interesse tenetur dominus. sicut in deposito.aut de incerto. ꝛ tunc aut dominus potuit eum certiorare.ꝛ tenetur in totum.aut nō potuit ꝛ non tenetur.nisi vt rem pro noxa relinquat si est res que possit noxā cōmittere.vt.j.man.l.inter causas.§.si cuz seruus.ꝛ.d.l.si seruus.C.quod vero.j.de fur.si vero celebraī contractus gratia recipientis tantum. vt in cōmodato ꝛ tunc aut dñs finit sciens.ꝛ tenetur in totū vt hic.aut non: ꝛ non tenetur nisi vt pro noxa dimittat si pōt noxā cōmittere illa res vt.j.e.l.pe.aut contractus celebratur gratia vtriusqꝫ vt locatio ꝛ conductio: ꝛ tunc distingue vas vitiosum ꝛ ab alijs rebus vitiosis vt.d.l.sed ꝛ addas.j.loca.quod dicvt ibi.

1 ¶Quod potest cōtrario iudicio peti: potest in compensationem deduci.

2 Si mihi agenti ad.ꝙ opponis compensationē de ex.que tibi debeo:non condēnabor in alijs.ꝛ. nisi agatur per viam reconuentionis.

Quod autem.

rios iudicio peti pōt in cōpēsationē deduci.hoc dicit. ¶Hic est casus vnius questionis.tu petis a ꝑ me.ꝛ.ego opp. compensationē de.ex.que mihi debes. indeꝙ absoluet me a decez petitis sed vtrum in residuis.ꝛ. condemnabit te in eodem iudicio.gl. dicit ꝙ non nisi agatur per modum reconuentionis.vt not.in l.cū papinianus.in secunda gl.C.de senten.ꝛ Bui. hic.Barto.

Deos.

De damno dato a tertio non tenetur commodatarius vel conductor.

Argentum.

Si res culpa nūtij perdatur perit periculo domini si remittēs nō fuit in culpa male electionis.hoc dicit.de hoc dicvt.ff. eo.l.enim qui.in fi.

Item mihi.

Postꝙ quis est condēnatus cōmodati directa potest agere cōmodati contraria.h.d. ¶Opp.de.l. si fullo.j. de condi.sine causa.Solu.dicit.gl.fateor quod hz locum actio cōmodati:vt hic.ꝛ etiā sine causa condictio:vt ibi.hoc nō placet.qz ibi agendo ꝓdictione sine causa non impugno sniam quia ex postfacto denenit ad non cām sed hic agendo sine causa ꝓdictione impugnarē sniam.nam haberem necesse dicere istā causaz fuisse iniustā ꝛpe snie. ideo puto ꝙ habet locū actio cōmodati.vt tex. hic dicit ꝙ quam non dico cōtra sniam.sz peto interesse meū per actionem cōmodati contrariam. ¶Itē opp. C.de condi.indebi.l.j.ꝛ.j.manda.l.si fideiussor.§. in omnibus. Solu.dicit glo.fateor quod hic non competit condictio indebiti quia solutum est auctoritate sententie:ꝛ sic concordat.vt in glo. vel aliter bic snia fuit nulla: qz lata ex falsis instrumentis.sed hoc non est verum.vt dicam in.l.si pretor. §.marcellus.ff.de iudi.

¶Distingue.ade Bart.in.l.j.in viij.ꝛ ix.col.C.de sentē.qz pro eoqō interest et de qua culpa teneaī prout cur. vide late bar. in.l.quod nerua.ī ix.q.principali.j. depo.

¶In mandato. tu vero distingue late bar. in repetitione.l.qō nerua. in.ij.q.principali.

¶Cōtrario .ade de.l.Bal.in.l.si tutores.C. de cōpensa. bal.idē qō bic in.l.cuz papinianus.aliqui habēt in.l.nemo. in ver.itē compēsatio.C.de senten.et idē ¶an.de cast. bic.ꝛ p hoc allegat.c.cū dilectus. de ordi.cogni.

¶Argentuz.hāc limita ꝛ intelligē in specie nō in genere ℨ Ange. not.in.l. si finita. §. si iam fuerunt. de dam.ifec.ꝛ ibi dixi post barto.ꝛ adō an ista leg habeat locū vbicunqꝫ ego sepius misseram famulu.p libro meo postea vna die sine mandato venit ad te p libro ꝛ aufugit an ego tenear.vide in aut.cuicunqꝫ §.sed ꝛ cum fullo in apostilla antiquoz.j.de insti.ꝛ ideo dicunt doct. l.i.i.C.depo.ꝛ ibi bal.ꝛ cano.in.c.j. de cōmodato. qō furtum factum a coniuncto vel famulo ꝛ simi.reputat casus fortuit? ar.ultius.l.ꝛ vide in.d.l.eū q.§.fi.§. e.vbi bar.ꝛ no.qui nuntius sit pauper.si tu non erat male fame non dicitur eligens esse in culpa. l. suspectū:ꝛ ibi barto.de suspec.tuto. adde an furtum factuz a famulo reputetur casus fortuitus Bald.consil. lxxxix.lib.j.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

a ☞Andr.poma. ¶Si commodauero. Unde Feli. in ca. auditis. xvii. col. de prescrip.

b ¶Contra hoc facit. a ℔s est lex quoties. alias lex. qui autē. ℣. j. ℣. de consti. pecu. vbi omnino vide Pau. de cast.

c ☞Andr. poma. ¶Nō pōt. Vide aliqd p Feli. c. lras. col. v. i fi. de pſūp.

d ¶Intro glo. magnam. sine sit differentia inter pignus pretorium ⁊ cōuentionale ad aliam que no. i. l. si finita. ℣. si qs damni. de dam. i fec. adde aliā differentiam quā nemo ponit q̄ pignore ptorio creditor accipiendo pignus etiā non idoneū in totū liberat debitorē vt est tex. nota. in. l. a diuo pio. ℣. si pignore. ℣. de re iud. sec⁹ in pignore cōuentionali. vt. l. credit⁹ qui nō idoneū. ℣. si cer. petat ℣ adde aliam. nā li 4 cet i pignore ⁊ hy 5 pothecaria conuentionali requi 6 ritur exclusio q̄ 1 agitur contra ter tios possessores i 2 auten. hoc si debitor. C. de pign. Adde q̄o possit concurrere pign⁹ pretorium ⁊ con b uentionale Bal. ℣si. cccvj. lib. iiij. c

e ¶Pignoratitia. ⁊ creditor etiam habet hypothecariam in pignore d pretorio. l. ij. C. de pretor. pig.

f ¶Et oppo. adde Jmo. in. l. si id qō auruz. in prin. de verbo. obliga. et 4 vidō qō ibi scripsi post Bartolum.

g ¶Dictio preter. vide Bart. in. l. si eum. ℣. qui iniuriarū. si qs cauti. ⁊ tex. in. l. q bona ℣. si quis qz. ⁊ Jaco. de are. ⁊ Jmo. de dā. infec. ⁊ bal. ⁊ do. in. l. actione. de transac. ⁊ text. in anten. hoc amplius. et ibi ponderat bal. in. iiij. col. C. de fideicō. ⁊ plene in dictionario in ver. pter. et habes i. d. l. actionē vbi dixi plene

In exercitu.

Dolus serui nō preiudicat commodāti licet p. eo no. aliter teneatur. b. d.

¶Si cōmodauero.

a Si revera tur cōmodatarius ad eum vsum ad quez cōmodata est ⁊ pereat sine culpa cōmodatarij cōmodatarius non tenetur. b. d.

¶De pignoratitia actione. Rubrica.

¶Dictū est. ℣. de qbuscūq actionib⁹ psonalib⁹ verū q̄ pignoratitia est actio etiaz personalis sicut alie. Jdeo de ea ponit hic in tractatu psonaliū. et no. j. in tractatu de pigno. Ibi eñ tractaf de act. hypothe. q̄ est realis. vt. l. pign⁹. ℣. de pigno. Et q̄ fit differentia inter hypothecariā ⁊ pig. ponit gl. in prima cōstitutione digestoz. ℣. iij. dic vt ibi.

☞Pignus nudo consensu contrahitur etiaz si alia res tradatur.

Error in materia pignoris nō ipedit cōstitutionē.

Dictio preter: quando ponatur inclusiue. ⁊ nu. 7.

Differentia inter pignus ptoriū ⁊ cōuentionale.

Debitor q̄ in pignore ptorio debito sublato haberet pignoratitiaz vtilem sicut in conuentionali.

Error in nomine quando vitiet contractum.

Pignus.

Pign⁹ ⁊ nudo cōsensu Jbi fit si alia res tradaf. Et error in ⁊ materia pignoris cōstitutionē nō ipedit. b. d. Primo ꝓmittit vnū dictū scō ex eo ifert ad solutionē. q. tertio formatalia. q. ⁊ soluit. scōa ibi. igif: tertia ibi: si qs tū. No. q̄ dixi in summario. ¶Not. hic in fi. q̄ Dictio ꝑter: ponit inclusiue ⁊c. Ad primū oppo. iura realia solo cōsensu nō constituuntur sine traditione. vt. C. de pact. l. traditionib⁹. ℣. de vsufru. l. iij. ℣. j. ⁊ l. si partem. in princ. quemadmo. ser. amit. Solu. speciale est in pignore. vt hic. ⁊. l. si tibi. ℣. de pignoze. ⁊ ibi no. ℣. de pact. ratio. q̄ modici preiudicij est similis ratio in. l. fi. C. que res pigno. obli. pos. ¶Contra hoc facit⁵ l. qui autem. ℣. j. ℣. de cōsti. pecu. Solu. ibi quis promisit pignus se daturum et non declarauit speciem. vnde non potest⁶ intelligi pignus constitutum in genere. vt videbitis no. in hac. l. in pe. glo. secus si certa spēs fuisset expressa quia tunc statim fuisset constitutum pignus sm Guil. ¶Nunc intro gloss. magnam⁷ et oppo. de. l. non est mirum. j. eo. vbi requiritur traditio. Solu. ibi loquitur in pignore pretorio. hic in pignore conuentionali. ⁊ hinc sumpta occasione. glo. hic ponit differentiam inter pignus pretorium ⁊ conuentionale. quam vide et signa. Tu Ttamen dic clarius ⁊ latius quod pignus conuentionale a pretorio differt. primo in modo cōstituendi. nam conuentionale solo consensu contrahitur pretorium vero traditione. vt. d. l. non est mirum. Jn casu tamen non requiritur traditio. vt. l. cum vnus. ℣. fin. cum. l. se. j. de bo. aut. iud. pos. Jtem in bonis minoris vniformiter constituitur ptorium pignus sicut in bonis maioris. vt. l. apud iulianū ℣. i. quibus ex cau. in pos. eaf. et. l. si minor. de bo. aut. iudi. pos. secus est in conuentionali. Nam immobilia non possunt obligari sine decreto. Jtem differunt in effectu acquisitionis respectu creditoris. Nam in cōuentionali facta traditione trāsijt possessio. vt. l. serui nomine. j. de vsucap. ⁊. l. qui pignozi. j. de acquiren. possef. ⁊. l. i. ℣. per seruum qui pignozi. eodem titulo. Et no. in. l. cuz nouissimi. ℣. j. de prescript. xxx. an. secus est in pretorio pignore vt nota. in. l. tertia. in fine. j. de acquiren. possef. Et ex hoc sequitur alia differentia quod in conuentionali creditor habet vtile possessorium. secus in ptorio. vt. l. si duo. j. de bo. aut. iudi. pos. Jtē in cō ⁊ de dictione nisi. adde bart. in. d. l. ptoz. ⁊ in. l. si tutor. ℣. fi. de tu. ⁊ ratio distraben. per glo. ⁊ Bar. in. l. sed he. ℣. de procura. qd in dictione vltra vide Ang. in consi. ccviij. de qua etiam per Bal. in. d. ℣. qui iniuriarum. ⁊ Bar. in. l. cū ita. ff. de dote prelega. ⁊ ibi de aliis. adde plenissime Old. de dictione preter ⁊ multis aliis consi. xlix. ⁊ inquantum alex. alle. ang. cōsi. ccviij. ego babeo. cccxiij. ⁊ de dictione pretervide etiam ro. consilio cccxxviij.

uentionali qui prior est tempore potior est in iure secus in pretorio. quod dic vt. l. cum vnus. de bo. auf. iudi. pos. ⁊. l. sed a iure. j. qui potio. in pigno. ha. Quilibet tamen creditor habet hypothecariā ⁊ in hoc conueniunt. vt. l. j. ⁊. ij. C. de preto. pigno. b Jtem conuentionale nō potest recuperari inisi soluto debito. vt. l. si rem. ℣. omnis. j. eodem. sed pretorium statim cum venit ad deferendū. vt in auf. ei qui iurat. de bon. aut. iudi. pos. quod dic vt. l. si pecunie. in fi. vt in pos. legato. ⁊ dixi in. l. eū q. j. de priuile. credi. tetigi vbi s in. l. is consequenter. ℣. si filius. ℣. fami. hercis. Jtem differunt quia in cōuentionali creditor habet pignoratitiam cōtrariam. quod non puto verum vt statim dicam. tertio differunt in effectu respectu debitoris. ¶Item in cōuentionali venit dolus lata ⁊ leuis. vt. l. si vt certo. ℣. nunc videndum. ℣. titu. j. Jn pretorio venit dolus et lata tantum vt. l. pretor. ℣. ⁊ preterea. j. de bo. autori. iudi. pos. 5 ¶Jn autez ⁊ debitor habeat pignoratiam actionem debito sublato. sicut in conuentionali ptorio potest dubitari. Veritas est quod habeat vtilez. vt. l. si is cui. ℣. queri potest. j. vt in pos. lega. Et eadem ratione puto quod competat creditori pignoratitiac cōtraria per illam. l. ad quod e facit quod not. Jaco. de are. in. l. vtiq. de dam. infec. licet inter creditorem et debitorem in pignore pretorio prodita sit actio in factum ex illo edicto pretoris posito in. l. pretor. de bo. autori. iudi. pos.

f ¶Ueniocad tertium dictum et opp.ᵉ q̄ ⁊ error in 6 nomine vitiet cōtractum. vt. j. de contrahen. emp. l. quid tamen in fin. Solu. aliud in pignore: aliud in emptione. ⁊ assignat gl. duas bonas rationes. dic vt in ea. ex quibus cōcludit glo. q̄ hoc totum fiet in voluntate decepti. vtrum cōtractus valeat i vel non. Cōtra hoc videtur de peri. et commo. rei ven. l. si vina. Sol. ibi nulla fuit deceptio. vnde nō est equum q̄ illud q̄ deuenit in cōtractu depen k deat ex voluntate vnius. sed hic interuenit dolus vnde in fauorem decepti ⁊ decipientis odium cōfertur in decepti voluntatem. Simile dicimus in ztractu cui dolus dedit causam vt. ℣. de dolo. l. ele gāter. in prin. ⁊ q̄ ibi no. ⁊. C. de transa. l. sub pretextu. ⁊ de ser. pig. da. manu. l. creditoribus. in fin.

7 ¶Opp. ⁊ videtur q̄ dictio ꝑter⁸ ponaf exclu 8 siue. vt. l. nam q̄ liquide. de penu lega. Sol. q̄z dictio preter apponitur pro ztentorū sub ꝓmissis ⁊ ponit exclusiue. vt. l. ztraria. Q̄z opponitur ei q̄ sub premissis nō cōtineᵗ ⁊ ponitur exclu siue. vt hic. ⁊. l. scio. ℣. vtroz. de an. leg. ⁊ per Ly. C. de transac. l. actione. vbi glo. tangit.

1 ☞Res aliena quod non possit obligari.

Si debitor.

Secūd⁹ creditor ex quentione debitoris non potest in ius prioris creditoris succedere post pignus venditum. hoc dicit. ¶Nota q̄ ⁊ dixi in summario⁹ q̄ res aliena non pōt obligari. ¶Opp. C. de his qui in priorum credit. lo. succe. l. j. ⁊. j. ℣. q̄ res pigno. ob. pos. in. l. Aristo. So. hic erat pignus venditū ⁊ iam bona debitoris exiuerat. ibi adhuc erat i bonis debitoris ⁊c.

1 ☞Qui putat statim sibi solui non videtur habere fidem de pretio.

Si quasi.

'Non videtur habere fidē de ptio quod statim' quis recepturum se putat. b. d. ¶Nota. l. istā ⁊ ad materiam q̄ si dicatur emptor habere fidem de pretiok non enim videt habere si putat statim sibi solui. de quo insti. de rerum diui. ℣. vendite. ⁊. j. de tributo. l. si. pcur. in fi.

1 ☞Pignus q̄ vbi est cōuentū q̄ nō vendaf q̄ tamen possit vendi trina denuntiatiōe premissa.

2 Renuntiari q̄ nō possit dispositiōi huius legis.

Quando

a ¶Si conuenerit. vtrum valeat pactum de vendēdo pignore. nulla mo mitione precedente tex. est no. secundum vnam lectu. quod sic ⁊ ibi Bar. l. titio. ℣. titius. ad mu. per Bald. in. l. creditor. C. de distra. pig. ⁊ in glos. ibi ⁊ hic Bald. in. l. fi. per illum tex. de iure domini nij impe. ⁊ quando requiratur denuntiatio vide in. l. debitores. et quod ibi not. C. de pigno. latius in. l. creditor. ⁊ ibi bal. C. de 3 distra. pig. et in. l. fi. C. de iure domi nij impe. vbi dicit bald. quod vz 4 pactum quod pignus vendaf sine a subhastatione et ēt in vnā hebdomadam ⁊ sine certioratione debitoris et vide omni b no ange. ⁊ imo. in 1 l. debitoribus. ff. de re iudi. ⁊ an et quādo vna interpellatio sufficiat vide Bar. ⁊ q̄ ibi dixi in. l. de pupillo. ℣. si qs ipsi tu c tori. ⁊ de ope. nountia. et in bac l. vide oino paul. de ca. q̄ bene declarat hāc. l. Ad de an valeat pa 2 ctū de possef. sem d per redimere res 3 venditam Bald. quod non consil. cclxiij. iij. lib. e

☞Andre. Poma.

b ¶Nota istum casum. Vide feli. in f c. ex literis. colū. vj. versi. fexto fallit. de constitu. et post istas tres de 4 nuntiationes debet expectari per triennium. l. fina. C. de iure domi. vide cepol. in cautela. c. Jtem valet g pactum de vendendo pignore sine vlla notificatione. Bar. in. l. titio. ℣. titius. ff. ad muni.

c ¶Opp. vide oīno ange. ⁊ imol. in. l. debitoribus. ff. de re iudi.

☞Andre. Poma.

d ¶Quero. vide feli. in. c. ex lris. col. vj. versi. fallit. iz. de cōsti. barb. cōsi. j. col. xliij. vo. j. vide ro. sing. cccc xxvij.

e ¶Sepius loqui. et sequitur ro. in b l. de pupillo. ℣. si quis ipsi pretori. de operisnoui i nuntiatione. alle. glo. fi. in. c. ab. in ver. instante. de ap.

f ¶Una dies. Hic per Pau. de ca. ⁊ istam tene mēti ad cle. quamuis. de appellatio. ⁊ ibi no. ⁊ in. c. bona. de appel. ⁊ i. c. lotarius. xxxi. q. ij. ⁊ Ly. no. ⁊ do. Jo. de imo. in. l. cum procur. ℣. dominus. de ope. no. nū. ⁊ glo. in c. ab eo. in ver. instante. de ap. in. vj.

g ¶Idemq̄. Jn hac. l. ⁊ in materia. d. l. fi. ℣. j. vide Pau. de cast.

Quando tres denuntiationes requiruntur non sufficit q̄ fiant vno momento: sed requiritur ad minus quod vna dies sit inter vnam denuntiationem ⁊ aliam.

Biennium quod expectatur post istas denuntiationes ante ꝓ pignus vendatur.

Si conuenerit.

a Pignus potest venditi. si est actum vel nihil est dictum. Jz si agitur q̄ non vendatur trina denuntiatione premissa vendi potest alias secus. hoc dicit. ¶Nota istū casum. b quia est singularis ꝑ quod vbi conuentus est de non vendendo pignore. potest vendi trina denuntiatione premissa. ¶Opponitur q̄ nullo casu liceat vendere nisi denuntiatione premissa vt l. fina. ℣. j. C. de bo. auto. iudi. pos. Solu. olim poterat vendi sine denuntiatione. bodie secus per illam. l. tamen non requiritur. nisi vna quando nihil est actum de vendendo. ¶Ad tertium dictum opponi. c quod liceat vnicuiq̄ renuntiare iuri suo vt. l. si quis in conscribendo. C. de pac. ergo creditor non potest vendere post pactum de vendendo glo. respondet quod hoc est propter publicam vtilitatem. alias non reperiretur qui mutuaret pecuniam si pignus vendi non posset secundum hoc ꝑtiam beneficio huius. l. non possef renuntiari fi de eo etiam fieret mentio specialis. ¶Quero o vtrum possint fieri iste tres ꝑ denuntiationes vna vice scilicet solue: solue: ⁊ iterum solue. glo. dicit q̄ non ⁊ bene dicit: quia tunc non videtur sepius denuntiare. sed sepius loqui c argu. ℣. de lega. ij. l. mevius. ℣. eum qui. ¶Sed quero quot dies debent esse inter vnam denuntiationē ⁊ aliā glos. dicit q̄ ad minus vna dies f ⁊ sic in tribus diebus poterit fieri vt. l. inter accusatorē. j. de publi. iudi. q̄ satisplacet. ⁊ hoc tene mēti. quia talis regulariter vna denuntiatio sufficit. vt. l. titia. ℣. visuras. de leg. ij. ¶Quero vtrum ꝑ post bas denuntiationes debeat currere biennium. de quo in. l. vltima. C. de iure do. impe. glos. dicit q̄ sic. et bene licet in quibusdaz partibus de consuetudine tantum annus expectetur. ¶Quero a quo tpe currit biennium dic vt in glo.

Idemq̄z.

s Oppo. ⁊ videtur q̄ talia pacta sint seruanda vt. l. fin. ℣. j. C. de iure do. impe. ¶Huius timore dicūt quidā q̄ hic dicitur. Idemq̄ iuris ⁊c. scilicet vt teneatur furti si non denuntiauerit ⁊ non seruauerit pacta ⁊ sic concordat cum. l. contraria. alij dicunt. Idem iuris ⁊c. vt possit fieri venditio non seruatis pactis. si tamen ter denuntiatur. Ad contrarium respondent quod ibi pacta fuerūt apposita de vendendo certo modo hic de non vendendo. hoc non placet. quia pactum de vendendo certo modo includit pactum de non vendendo alio modo. si ergo istud inclusum tacite non valeret posset vendere quolibet modo quod est contra illaz. l. vnde alij dicunt quod illud pactum est seruandum msi ter denuntietur vt hic. quod placet cum hac ratione quia beneficium huius. l. est introductum ob publicam vtilitatem. vt creditores possint vendere pignus. Si igitur obseruando pactum conuentum pignus non posset vendi tunc potest peruenire alio modo vt hic. Sed si⁹ potest esse creditori consultum seruando pactum debet illud seruare: vt. l. contraria.

☞Pactum appositum fauore vnius non de

bet in eius lesionem redundare.

2 Si ꝓmisisti soluere centū in paschate vel dare ob h fides q̄ possim cogere te precise ad soluendum.

3 Jn alternatiuis q̄ electio non sit debentis quando vnum est in obligatione ⁊ aliud appositus ad cautelam creditoris.

4 Creditor quod cogatur ostendere debitori volenti vendere rem mobilem penes eum pignoratam prestita prius per debitorem cautiōe ⁊ quid in im mobili.

5 Debitor quod in domo pignorata pōt inuito creditore emptorem domus ducere per cameras.

i

Uamuis.

1 Creditor nō pōt vendere pignus. sed cogitur venditori ostendere vel debitori vt vendatur si sibi idonee cauea

1 tur. b. d. ¶Not. q̄ pactum ꝑappositum in fauorez vnius non debet redundare in eius lesionem. de quo in. l. quod fauore. C. de legi. ⁊ in. l. nulla. de legi. ℣. ¶Et hoc ꝑinducit Guil. ad. q.ᵏ ꝓmisisti mihi soluere centuz in paschate vel dare obsides: seu

2 sufficiens pignus. egovolo te cogere ad soluendū precise. queritur an possim. iste text. facit quod ric quia hoc quod dicitur de causis obsidibus vel pignoribᵒ est in eius fauorē. ergo non debet redundare in eius lesionem. nec ob. si dicatur in alterna

l tiuis¹ electio est debentis. quia hoc verum quando alternatiua cadit inter duo quorum vtrūq̄ est

3 in obligatione et solutione. hic vero ꝑ vnum est in obligatione aliud apponitur ad cautelam creditoris. Preterea si non posset cogi precise ad solnēdū esset in electiōe debitoris an deberet. Jdeo ista alternatiua sic intelligi non debebit. vt. l. ij. in principio. ℣. de eo quod cer. loco. ¶Secūdo nota ꝑ q̄ creditor cogitur ostendere rem mobilem debi

4 tori volenti videre prestita tamē ꝓi⁹ idonea cautione. pro hoc. C. de pig. auf. hoc ita. et in corpore vnde sumitur. et. j. de re iudi. l. a diuo pio. ℣. si res. ¶Quero quid de re immobili. dicit glo. certe illa seipsam exhibet. vt. l. ij. C. quando ⁊ quibus quar k ta pars debeatur. ⁊. C. de dona. ãte nup. auf. dos data. quod potest esse verum in predio rustico. sed

5 in predio ꝑ vbano poterit ne dñs qui vult vendere domum ducere emptorem per cameras inuito creditore vel ductore vel simili. Sul. dicit q̄ fic argu. l. si ita. ℣. dominus. de vsu ⁊ habi. ⁊. l. j. ℣. quod autem ait. j. de cloac.

Si creditor.

In actione pignoratitia post mortem venit vsure: quia est bonefidei. hoc dicit.

Si necessarias.

Expense facte in re pignorata ℣tia pignoratitia repetunt. Glo. querit quid in cibariis. Nō det idē. nā cū creditor non habeat vsum pignoris cessat ratio que est in. l. pignozi. ℣. ij. j. eo.

Si pignozi.

Si creditor vendit ⁊ de euictione promisit ei ꝺ a debitore de indēnitate cauerī. b. d. glo. ¶Opp. q̄ l creditor non debeat cauere. vt. C. cre. euic. pig. non debere. l. j. Solu. vt in glo.

1 ☞Res tota quod vendatur ratione partis.

2 Emphyteosis an redeat ad dominū quādo vnus ex pluribus heredibus cessauit in solutione canonis. remissiue.

Si vnus.

Si cessatur in solutiōe partis venditur totū. hoc dicit. ⁊ in. l. cum proponas. de transact. et facit quod no. Bal. in. l. fi. in. iij. col. C. de peti. here. ⁊ cum illa doctrina transit Pau. de cast. in dicto. ℣. si ex conuentione per illum textum. in ver. quippe. et argu. d. ℣. puellam. ⁊ in. d. l. cuz proponas. Adde quando in alternatiuis electio sit debētis pulchre Bal. consi. xliij. primo li. ⁊ in alternatiuis in cessione bonorū cuius sit electio. vide ro. consilio. cccc xxxix.

☞Andre. Poma. ¶Ad questionē. Vide ro. consilio cxxxix. de materia alternatiue vi de barb. cōsi. xv. col. xj. volu. ij. alx consi. xxv. Jaſ. l. j. ℣. q satisfda. cog. et Jaſo. in. ℣. hoc autem. colum. iij. institu. de act. Fe li. in. c. interea. colum. ij. de rescrip. Alex. in. l. si se nō obtulit. ℣. si ex cōuentione colum. j. j. de re iudi. ⁊ in d. l. j. ℣. q satisf. cogan.

¶Jn alternatiuis. vide per modernos in. l. j. ℣. qui satisf. cogan. vbi voluit ro. contrariū istud dictum bar to. sequitur paul. in. l. iij. ℣. si ex cōuentione. per illū textuz. de re iudi. ⁊ in. l. cum proponas. de transact. et facit quod no. Bal. in. l. fi. in. iij. col. C. de peti. here. ⁊ cum illa doctrina transit Pau. de cast. in dicto. ℣. si ex conuentione per illum textum. in ver. quippe. et argu. d. ℣. puellam. ⁊ in d. l. cuz proponas. Adde quando in alternatiuis electio sit debētis pulchre Bal. consi. xliij. primo li. ⁊ in alternatiuis in cessione bonorū cuius sit electio. vide ro. consilio. cccc xxxix.

a ¶Ad fin. de dictione quaqʒ glꝙ quisquis ꝛc. facit quod no. bart. in l. credito. C. de pact. per bart. late in l. hoc articulo. ang. not. in l. sticchum. ff. stipulatio. de verb. obligi. dicebat ꝙ dictio quaqʒ erat distributiua et male. ꝛ ibi per imol. ꝛ adde l. plurib⁹. ff. j. ꝛ ibi per ang. ꝛ imo. de ver. oblig.

b ¶Pensiones. vide ad istuz, ff. que habent post glos. ꝛ barto. in l. si ser unus. ff. si plurium ff. si qs cauti. bar. in extraua. ad reprimendam iver. nomullos.

c ¶Uniuersalis ꝛ collectiua. Adde tex. cum glo. quez ibi no. bart. in l. j. C. quo et qñ iud.

d ¶Et hypothecam. Ne quibus differentijs vide etiam per glos. in l. si decem. ff. de pignore. ff. de pact. per glos. ꝛ barto. in prin. de digestoruz. in. ff. tertij. in ver. ciuilia. ꝛ in v. eadez res. bar. in l. pignori. C. de pigno. per bal. i. c. j. de feu. dato in vicē. l. cōmi. ꝛ i. l. j. C. de pig. ac. in. l. C. de non nu. pec. per cano. magie per Jnno. in. c. cū constet. de pig. et per aliquos. in. d. l. si tibi decem. ff. de pigno ꝛc.

1 ¶No. ꝙ ꝛ trōne partis vendit totum. ꝛ sic facit ad
2 qōnez ꝛ qō si ex pluribus heredibus emphyteote vnus non soluit pensiones ꝛ ceteri soluerūt qō tota res incidit in cōmissum. hoc tangit glo. in l. cōi diui. in prin. ff. cōi diui. ego plene in l. fraudati. de publicanis. ꝛ Guil. de cu. tangit hic.

1 ¶Dictio quaqʒ qō iportet idem qō dictio oīs.
2 Dictio quisquis est distributiua.
3 Negatiua prepposita signo vniuersali quod faciat equipollere suo contradictorio.
4 Verba contractus celebrati inter rurales intelliguntur ruraliter grosso modo ꝛ improprie.
5 Oratio indefinita qñ equipolleat vniuersali.

Si annua. Uniuersalis negatiua nō potest dici falsa anteqʒ in quolibet particulari sit possibile. Jtez oratio vniuersalis si in vno est falsa in toto dicit falsa. Item oratio distributiua verificat in quolibet ꝑticulari distributorum. Jtē indefinita eqpollet vniuersali. h. d. ſm gl. ¶Op. de ꝑn. ad fi. [a] So. in prin. ꝛ est dictio quaqʒ: q̄ importat idē qō oīs. vt hic. ibi. qꝛ his vbis oēs pēsiones [b] ꝛc. ꝛ l. hoc articulo in fin. de heredi. instī. vbi est dictio si quis. q̄ est distributiua. vt. l. q filiab⁹. ff. j. de leg. j. ¶Sed cōtra hoc oppo. qō ꝛ dictio gſqs sit distributiua. vt. l. q liberis. ff. hec vba de vul. ꝛ pu. Sol. ibi loquitur in dictione quisquis. hic in dictione quisqʒ. nō quedam glos. que est hic. que dicit ꝙ dictio gſqs est signum vniuersale. aut male loquitur aut corrupte est scripta. ¶Op. qō hic in princ. nō sit oratio vniuersalis ꝛ collectiua. ꝛ imo particularis siue distributiua. naz negatiua ꝛ prepposita signo vniuersali facit equipollere suo contradictorio. vt. l. legumos. ff. an ergo. de legi. tut. ꝛ. l. i bello. ff. j. ff. de capti. in gl. in verbo nunq̄. sed hic est hmōi. dicit eñ. Nisi hoc est si non sita quaqʒ die ꝛc. q. d. si nō omnibus diebus ꝛc. vt glo. dicit. Sed ista oratio. Si non omnibus equipollet si aliquibus non. que est eius contradictoria. ergo apparet qō est oratio particularis seu distributiua. Rñ. licet ſm propriam significationē hoc sit. tū ꝛ qñ ista vba pferūtur a Jbētibus q istas eqpollētias ignorāt ſm istuz modum nō intelligimus. sed stamus rudi ꝛ grosso verboz significatui. ita loquit: hic. Sā qñqʒ iurisco. est improprie locutus circa istas orationes. vt. l. si seruꝰ ff. si plurium. si qs cauti. ¶Jtē op. oratio vniuersalis si in vno est falsa in totuz est falsa. vt. l. si is q ducēta. ff. vtrū de re. du. ergo si in primo termino nō soluit verū est dicere ꝙ falsa est hec propositio oībus terminis posse solui. licet adhuc oēs termini non venerint. argu. de verb. obli. in. l. in illa stipulatiōe si calēdis. So. voluit dicere gl. hic ponit vbū pecunie indefinite. q̄ ꝛ eqpollet vniuersali. vt l. si plurib⁹. de leg. ij. perinde est ergo ac si diceret si oīs pecunia soluta non erit. ergo si est cessatum in primo termino non est verū omnē pecuniā solutā nō esse. lz hoc posset esse verū in se. tū iurisco. non est mutus propter hoc. lz ideo. qz illa dictio quaqʒ oēs dies significat. vt dicit hic tex. Et ideo respondeat ad contrariū qō licet in precedenti stipulatiōe termini solutiōis eēnt distributi ꝛ separati. tū in hoc secundo pacto de vendendo fuerunt in vnum collecti p hanc dictionē quaqʒ. q. d. nisi oībus terminis soluta fuerit. hoc est qō quelibet dictarum ꝑstationuz posset fieri in oībus dictis terminis: ꝛ sic in vltimo termino poterit soluere oēs illas prestationes. ¶Uenio adver. sed in oībus. hic dicitur ꝙ oibus pēsionib⁹ ꝑteritis. si in vna est cessatū poterit vendi pignus. cōtra. ista oratio fuit vniuersalis negatiua. sed si non omnib⁹ terminis fuerit solutū. ergo si in aliqua parte est solutū deficiet ista cōditio. qz sicut ista oratio non est vera oibus terminis esse solutum: qñ est in aliquo cessatum. Jta non est vera ista. omnibus terminis nō cē solutū si in aliquo est satisfactū. vt. d. ff. vtrū. ergo cōditio cōuētionis non est adimpleta. merito pign⁹ vendi nō poterit. Solu. secundus significationem vborū argumentū ꝓcederet. sed qz si pcessit stipulatio qua cautū est qō solnaꝭ oib⁹ terminus. ꝛ appareat ꝙ si in aliquo cessatū est de mēte Jbētium est ꝙ pignus possit vendi: ideo sic intelligit. Iste enim 2dictiones q̄ in penalibus stipulationibus apponunt iudicant fcōm qō de mente contrahentium pōt apparere etiā contra significationē verborū. vt. l. si is q ducenta. ff. cū ita. de rebus dubijs ꝛ ibi dixi. ¶Jterū oppo. si ergo cōmittit stipulatio si in aliquo est cessatū. ergo ꝓcedens oratio nō accipit vniuersaliter ꝛ collectiue cuius ꝛtrariū dictū est. ff. Rñ. duo verba sunt in dicta oratiōe. ꝓio verbū pecunie in quo lz oratio sit indefinita intelligit ꝙ vniuersaliter tñ ista vniuersalis intelligitur vniuersaliter ꝛ distributiue. q. d. si q̄libet ꝑs dicte pecunie soluta non fuerit ꝛc. ꝛ hoc ex mente cōtrahentiū vt. ff. dixi. Jtē in directa oratiōe est dies. dicit enim sua quaqʒ die. ꝛ ista est vniuersalis collectiua. q. d. oībus diebus elapsis merito affq̄ oēs dies sint elapsi nō pōt dici cōmissa cōuentio de vēdendo. lz postq̄ sunt elapsi cōmittit in q̄libet ꝑte ꝓo qua cessatū est. ¶Uenio ad ver. sed si ita est. et opp. hic ōz si qua pecunia. ff. ōz si q̄libet pecunia ſm qō modo intelleꝛit. ergo idē iportat qō dictuz est. ff. item hic subdit sua die. ꝛ sic indefinite loquit de die. ergo equipollet vniuersali ꝛ sic cōcluditur qō idē debeat esse in hac conceptione qō in prima Rñ. dum dicis ꝙ hec oratio sua die est indefinita falsum est: imo est ꝑticularis. qz ei apponit figuraz ꝑticulare sua. Est ergo sensus si q̄ pecunia appoꝓiato termino soluta non erit ꝛc. merito cū in aliquo cessatū est pōt vēdi ꝛ hoc sentit gl. hic posita.

1 ¶Pactum de vendendo in dubio non intelligitur personale. remissiue.
2 Cōdictio ipleta an trāseat ad heredes. remissiue.

De vendendo. Pactū ꝛ de vendendo dubio nō
1 intelligit psonale. h. d. de materia huius. ff. dic vt ff. de pac. l. iuris gētiū. ff. pacta. tetigi in. l. si fic. j. de ver. ob. ¶Sni. q̄rit hic vtrū 2dictio ipleta trāseat ad heredes ꝙ examinaui i. l. ff. q. cū petiero. j. de ver. ob. Ly. in. l. si plures. C. de condi. inser.

Cum pignus. Pignus pōt vendi propter debitum
2 alias accessiones. h. d.

Item alienam. Creditor decepto per contrariam pignoratitiam succurritur contra debitorem. hoc dicit.

Non tantum. Ꝓo omni obligatione potest dari pignus. hoc dicit.

1 ¶Differentia inter pignus ꝛ hypothecam.
2 Statutum loquens in pignore quod non habeat locum in hypotheca.

Proprie. Seipsum summat. ꝛ ponit differentia ꝛ inter pignus et hypothecā. [b] ¶Op. de. l. res hypothece. ff. pe. j. de pigno. ꝛ insti. de act. ff. item seruiana. Solu. quantum ad actionē hypothecariā nulla est differētia inter pignus ꝛ hypothecam vt ibi. Sed quantum ad pignoratitiam directā est differentia. qz illa cōtrabitur re. vt insti. q. mo. re ꝛtra. obli. in fi. Jdeo nisi ad creditorē transeat possessio. vel detentatio non haberet locum pignoratitia. ¶Jté not. tex. ibi ꝓprie pignus ꝛc. Et sic facit ad. q. quod statuta q̄ loquunt de pignore [c] non haberent locū in hypotheca. cū ſm ꝓpriaz significationē [d] debeāt intelligi de pignore quod transit ad creditorē: nō tamen hoc ꝓo constanti ponerem.

1 ¶Dolus dans causam cōtractui pignoris qō annullet ipsum ipso iure.
2 Actio pignoratitia qñ nascatur. ꝛ vnde nascatur.
3 Actio ex stipulatu ꝓo dote qñ ꝛ vnde nascatur.
4 Preseriptio quando incipiat currere ꝛtra actionem pignoratitiam.

Omnis. [e] Pignoratitia directa cōtraditur cū est creditori soluta pecunia vel aliter satisfactū. h. d. ¶Op. de. l. aliena. ff. j. eo. Solu. fallit ibi. vt ibi ptz. ¶Ad fi. huius ff. opp. dū loquit de eo q est deceptus. de. l. eleganter. in princ. de dolo. ꝛ. l. ij. in fi. de ac. emp. Sol. intellige qō sit deceptus re ipsa sui facilitate nō dolo aduersarij

¶De pignore. statutū loquens de pignore non habet locum in hypotheca. ꝛtrariū tenet hic paul. de ca. quem vide.

¶Andre. Poma. ¶Significationez. Vide Feli. in c. cum aliquibus. de re iudi. Are. cō si. xxx. col. iiij. ꝛ cō si. xxxv. col. ij.

¶Omnis. de materia huius. ff. vide Bart. in. l. si. in si. prin. j. eod. verq̄ro quādo nascitur pignoratitia ꝛc. adde glos. in. l. j. C. de anna. excep. in gl. magna que incipit sed qñ. et qō ibi bal. ꝛ ang. in vlti. col.

¶Andre. Poma. ¶Omnis. Vide ro. fin. cccevij.

a ¶C. de anna. excep. de quo vide que ibi habes post Bar.
b ¶Et soluendi. ad de que habes in. l. j. ff. si seruum qui in fuga. de acqui. pos. et ibi scripsi post Barto. in. d. l. pignori. hic allegata. et Barto. in. l. j. ff. de condi. ex lege. et Bald. in. l. i. in fi. de feu. da. in vicen. l. commissorie. adde an prescribatur pignoratitie. Pau. de cast. consi. cccvij. ꝛ Bal. consi. cccvij. circa fi. iij. lib.

c ¶Qui ante. est principium huius ff. ꝛc. vide que dixi in. d. l. non pos test. ō in. post bar to. ꝛ ista intellige quando superuenit ante conclusum iā ſm bart. in. l. mater. ff. eandem. in fi. de excep. rei iu. ꝛ ad intellectū huius. ff. vide subtilr Bal. in. l. j. ſi prin. de excep. rei iudi. vbi hoc limitat. ites limita 3 ta istuz. ff. cū similibus. qñ ꝛ si voluerit dicere quas plene examinaui in. l. si constante. ff. i. solu. matrimo. tamen glo. hic dicit veritatez probatur in. l. rebus. ff. omnis. C. de iure do. et. ff. de do. prel. ij. in princip. ꝛ de natinitate barū actio. et similium glos. ꝛ docto. tangunt et examinant in. l. j. C. de an. excep. facit quod no. ff. fini. regun. l. i. ꝛ fa. berci. l. i. in quibus tractatur quando dicte actiones nascantur ꝛc. ¶Querit glo. quādo incipit ꝛ currere prescriptio contra actionē pignoratitiam. Respondet qō a die natiuitatis. ante essi non potest prescribi. q̄ non est nata vt hic. ꝛ. l. j. C. de an. excep. [a] in fi. Prescribitur tamen iuri offerēdi et soluendi [b] debitum non ipsi actioni pignoratitie. dicit glo. idem no. in. l. cum notissimi. ff. eodē iure. de prescri. xxx. an. ꝛ ibi doct. moderni tractāt Guil. de cu. ponit hic tangit in. l. pignori. de vsuc. et ibi hoc examinaui.

Is quoq. Ꝓo re aliena pignorata pōt agi pignoratitia. h. d. die vt. ff. titu. j. l. commodari. ꝛ. l. seq.

¶Quando ius intentatum superuenit pendente iudicio ex causa de preterito quando sequaꝭ cōdemnatio.

Index qualiter cōdēnabit in expēsis qñ ius intentatum superuenit iudicio pendente.

Oblatio facta in iudicio qō inducat liberationem sicut facit oblatio ꝛ confignatio ex tra iudicium.

Qui ante. [c] Quando ius intētatū superuenit ꝛ pendente iudicio ex causa de preterito potest sequi condemnatio. h. d.

¶Opp. vt. l. non potest. de iudi. So. quantum ad propositum ibi superuenit ius post lit. contest. ex causa de futuro. seu ex causa noua. hic ex causa de preterito deducta iudicium. facit. j. man. l. si mandauero tibi vt a titio. ꝛ infra de verbo. obligatio. l. si titius. Et ex hoc apparet quod finis huius gl. non est bonus sic simpliciter intelligendo. Si ago rei vendi. et superueniret dominium pendente iudicio si quidem ex causa noua non debet sequi condemnatio. secus si ex causa de preterito. vtputa si extiterit conditio legati cuius occasione vendicabitur. ita debes intelligere istam glo. de ista materia dicaz plene in. d. l. non potest. circa hoc vide in c. abbate sane. de re iudi. in fin. in. vi. ¶ꝛ Quero qualiter iudex condemnabit in expensis in hoc casu. Respon. cum vsqʒ ad illam diem in quam ob tulit pecuniam illam in iudicio temere litigauerit. ideo ipse ꝓꝓ vincat condemnabitur reo in expensis factis vsqʒ ad illam diem. A die vero obligationis vsqʒ ad sententiaz temere litigauit reus et ideo condemnabitur reus actori in expēsis prout batur in. l. si quis inficiatus. j. depo. nec est nouuz vt quandoq̄ ille qui vincat condemnetur in expēsis. vt. l. properandum. ff. seu ꝛ si quidez. C. de iud.

¶Ultimo no. qō ꝛ oblatio facta in iudicio [d] inducit liberationē sicut si extra iudiciū ecē fcā oblatio

pig. ꝛ glo. ꝛ Bald. in. l. si prius. C. eo. ti. ꝛ glo. in. l. si acceptam. in versi. periculo. C. de vsuris. vide tamen ibi Bal. in. iij. col. ꝛ intellige istud procedere ante lit. contest. secus si post vt no. Bar. in. l. sed si alia. de consti. pecu. ff. ꝛ caue qz ibi loquitur in obligatione extraindiciali. Adde Bal. cō si. xxv. j. lib.

¶Andre. Poma. ¶Oblatio fctā i iudicio. vide matthe. notabili. ix. ꝛ pulchre. Alexā. 2si. clxxvij. col. fi. vol. ij. xvij. vl. no. in hoc. ff. Adde matthe. not. cxxvij. Ang. in. l. seques. ver. vnū tñ tene mēti. instī. de actio. adde tñ qō vbi creditor recusat accipere pecuniam quod tunc sufficit oblatio verbalis ꝛ multo magis in saccu lo, ita oēs docto. p illum tex. ff. dicebat. q. hic nō pn. ff. ō ver. ob. alex. an. l. si seruum. ff. sequere. col. i. e. ti. ꝛ in 2si. vij. inci. eo. mō in telligatur statu ꝛ tū. colū. iiij. volu. ij. Alexand. in. l. si insulā. col. ij. ff. de ver. ob. pet. de anch. cōſ. lxxxij. inci. tñ facilioꝛem solutionē. alex. in l. si mora. col. v. ff. solu. mat.

¶Que insunt. et p istā. l. in vbo innouata datur cautela qō si debes creditori tuo cētū cū pignoribꝰ vel hypothecis ꝛ velis ipsa pignora liberare fine solutione qō recipies ab eodē decem et ꝓmittes illi solnere ꝛ obligare in instrumento aio nouādi nulla mētione facta prioris pigno. nā tūc ipso iure pignora liberanē vt hic adde quid si debitor vēdit pignus creditori. an sibi ꝓiudicet creditor emēdo. Bal. cōſ. cccviij. iij. lib.

¶Solutam. ff. Pignoratitia nascitur si soluaꝭ creditori vel alteri ꝓo eo legitime recipienti. vel creditori creditoris. Item innecta ꝛ illata per secundum conductorem tenent ꝓo pensione ipsius secunde cōductionis tantūmodo. ꝛ nō vltra. h. d. ꝓmo ponit vnū dictum. secundo ex illo infert ad determinationez vniius. q. tertio formal vnam. q. circa precedentia. quarto respondet cuidam tacite obiectioni. scōa ibi. vñ si domum. tertia ibi: plene. quarta ibi: vide

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

a ¶ Contingat liberatio. limita no.vt p gl. & bal. in l.i.C.de exce.et vide qō legitur et no.in.l. solutā.ff. de sol.& adde bar. to.in.l.nō solum. in fi.sol.mat. vbi etiam limitat. a

b ¶ Cōtra primū creditorē. et ex hoc vnum dicit not. bar.per illū text. qō si obligani tibi rē meam. & nō tradidi.ſz res pignori obligata p venit ad te.an teneris pignoratitia actione ad restituendū mibi.& dicit qō sic quod no.i.l. inquilino. ſ.de dā.infec. adde quid ſi res pignorata fuit pervim capta creditori qui deinde illam recuperauit. an teneaꝫ debitori.Bal. ſſ.eccęii. iij.lib. dicit q sic. b

c ¶ Colligunt quidam. An locator dicatur possidere inuecta & illata per inquilinum vel colonum non apprehensa possessione et opinio. Bart.ſequiť bal. 3 & Sali.in.d.l.certi.i.ɣj.col.C.loca.

d ¶ Quā pro pensione. Et dicit qō sic.obſtat tū text. C C.cōmo.l.ſub pretextu. de cuius.l. ītellectu vide bar. in.l.filio.ſol.mat. adde quod voluit Bald.conſi.celiij. iij. lib.

tur autem.in quo respondet tacite obiectioni.nā per liberā personam nō queritur no bis actio pignoris seu obligatio.ergo domino locanti nō potest queri per conductionem factam a primo conductore.Ad quod respondetur q̄ ista conuentio tacite videtur facta cum primo domino. & ſic ipſi non queritur ex contractu facto cum primo conductore ſed ex conuentione ſua propria tacite facta.¶ Ex primo dicto not. Tq̄ qui succedit alteri videtur habere ratuꝫ q̄ ille cui ſucceſſerat:ſuo nomine fecerat.ibi vel ei cuius heres extiterit vt hic & l.fin.ſ.rem ra.habe.in principio quod intellige. niſi ſucceſſerit facto inuentario.tunc enim non videtur habere ratum.niſi eatenus quatenus bona eſſent ſoluendo ne remaneat in dāno.vt.l.ſcimus. ſ.ſi preſatam.de iure delib. ¶ Venio ad ſecundā partem.& videtur Tq̄ ſoluendo creditori creditoris non contingat liberatio 2 ipſo iure.vt.l.ſi opera.ſ.de doli excep.glo.hic non explicat.tu dic clare.aut ſoluo creditori creditoris qui habet mevel bona mea obligata & liberor ipſo iure:vt hic poſſet etiam cogi ſoluere:vt.l.nomen.C.que res pig. obl.poſ.& ideo ſoluendo etiam creditore meo inuito liberor.vt.l.ſtrum.ſ.de conſti.pecu.quandoq̄ ille creditor creditoris non habebat me vel bona mea obligata.& tunc aut ideo ego teneor creditori meo.quia ipſe alij tenetur & poſſuꝫ alij ſoluere.vt l.ſi liber homo.de nego.geſt.aut cauſa quare creditori meo teneor eſt omnino ſeparata a prima.& tunc aut ſoluo creditori creditoris creditore meo volente.& contingit liberatio ſine dubio vt hic in princi.aut eo inuito & non contingit liberatio. vt l.inuito.de ſolu.& C.de nego.geſt.l.ſi.cum ſi.aut eo ignorante.& contingit liberatio ſecundum quosdam opte exceptionis. vt.l.ſi opera.de doli excep.& ibi no.& ex his debes aduertere.qō ſi primus creditor habet inſtrumentum in quo cōtinetur obligatio omniū bonorum & per conſequens iſte debitor debitoris.ſeu nomē eius eſt obligatum poterit indiſtincte ſolui eius creditori vt in hoc.ſ. ¶ Oppo.hic dicit & contra primum creditorem b poteſt agi pignoratitia.contra pignoratitia re contrahitur.vt inſt.quib. more contrahi.oblig.ſ.ſi.ſed ad primum creditorem res non peruenit nec fuit tradita ei ergo non poteſt pignoratitia conueniri dicit gloſ. notabiliter licet traditio non ſit facta vere.fingitur tamen facta ex eo q̄ res poteſt includere pro penſione.vt.l. eſt differentia.ſ.in quib.cau.pig.ta. contraha.& l. vtiq̄.de dam infec.ſi enim fingitur facta traditio vt.C.de dona.l.quiſquis. ¶ Nota ex hac glo.Tprimo q̄ fingiť ſuper facto aliquid eſſe factum quod nunq̄ fuit.qō examinani in.l.ſi is qui pro empto re.de vſuca.in materia fictionis inductiue. ¶ Itē ex hac glo.colligunt quidam quod locator videtur poſſidere res inductas per inquilinum in domum.alij ex hoc reprehendunt iſtam gloſ.nā interdictum ſaluianum quod pro iſtis rebus competit dicitur adipiſcende poſſeſſionis.vt inſti. de interdi.ſ.interdictum ſi eſt adipiſcende. ergo apparet q̄ nunq̄ poſſedit. Preterea quod locator non poſſideat ante inclusionē videtur expreſſum in.d.l.eſt differentia.ſ.in quibus cau.pig.tab.contraba. Pe.dicit locatorem poſſidere eoipſo quod inferuntur in domū.vt.l.ſ.ſi inſſerim.ſ. de acquren.poſ.& l.quorundam.eo.tit.non obſt.quod interdictuꝫ ſaluianum eſt adipiſcende poſſeſſionis q̄ il lud competit pro rebus coloni predij ruſtici. nos loqmur in locatiōe predij vbani inter quos eſt differentia vt ipſe Pe.late tractat hic.& Ly.refert eū de verbo ad verbum.C.loca.l.certi iuris.in ij.qōne.breuiter Tlicet interdictū ſaluianum dirē citum competeret pro rebus coloni.tamē vtile cōpetit pro rebus inquilini.vt.l.j.in princ.ſ.de ſal.inter.& ibi not.C.de ſal.inter.l.j.& ſic apparet q̄ non poſſidet. Preterea cū locator ignoret res que ſunt illate in domum.nec eas viderit nec tetigerit.non poteſt dici eas poſſidere.vt.l.iij.ſ.nerua filius.de acquiren.poſ.preterea deficit animus.Dicendus eſt ergo qō vere non poſſidet:nec ficte. adeo quod ex iſta ficta poſſeſſione habeat aliquod interdictū retinende vel recuperande poſſeſſionis ſed p tanto fingitur poſſidere vt glo.hic dicit.q̄ poteſt conueniri pignoratitia ſi nō patitur inquilinum res ſuas extrahere.vel vt proprius loquar. non dicit glo.qō fingatur poſſidere:ſed qō fingitur ei tradita.pōt enim Ttradi nō alo trāſferēdi, poſſeſſionē. 7 ſicut fit de precario cōmodatario.& depoſitario.& ſimilib⁹.& hoc ſufficit vt poſſit conueniri pignoratitia. Dico etiā q̄ poſt inclusionē locator nō poſſi det vere niſi res viderit & tetigerit.vt.d.l.iij.ſ.nerua filius. ¶ Opp. Thypotheca nō poteſt eſſe ſine principali.vt.l.res.ſ.de pigno.& ſ.de fideiuſ.l.fide iuſſor obligari.in prin.ſed iſte ſecūdus conductor non eſt obligat⁹ primo locatori.ergo nec res eius ſunt ei obligate. ¶ Qui timore Pileus fatebat contrariū.qō res nō ſint obligate primo locatori. qō glo.reprehēdit.q̄ ztra iſtū tex.dicit ergo gloſ. qō lz ſecūdus cōductor nō ſit primo locatori obligatus perſonaliter.tamē ei eſt obligatus primus conductor.& res iſtius ſecūdi cōductoris ſunt obligate pro obligatione primi cōductoris.pōt enim obligare res ſuas pro debito alterius.vt.l.alienā. j.eo.doct.moderni videntur aliter dicere. vide licet qō primus locator habet obligatum nomē ſecundi cōductoris vnde cū habeat vtilē perſonalē et directā hz primus conductor cōtra ſcōm.etiaz habebit hypothecariā q̄ illi accedit.vt.C. que res pig.ob.poſ.l.nomē.& ita dicebat petrus.boc etiaz videbatur ſentire do.Jac.but.qō licet ſit in ſe verum.tamē quantū ad ppoſitū gl.dicit verius. q̄ ſecundū eos prim⁹ locator haberet hypothecariā ex virtute conuentionis quā ipſe fecit cum primo conductore.ſed tex.hic in ſi.in ver. videtur autem ponit qō tacite videtur ſecūdus conductor obligare primo locatori inuecta & illata. et ſic obligat pro obligatione primi cōductoris vſq̄ ad quantitatem qua ipſe ſecūdus cōductor tenet. ¶ Oppo. ſi primus locator habet bona ſecūdi conductoris obligata ipſe poſſet zueniri pignoratitia.ſed tex. dicit primū conductorē conueniri ergo male. Solu. dicit glo.ideo prim⁹ locator non conuenitur: quia cū non habeat ſecundū cōductorē propter ſeparati ter obligatiū non poteſt agere. nec videtur ei facta traditio.& ſic nō oritur pignoratitia que re contrahitur. Iſtud qō glo.dicit nō placet. nam iſta ficta traditio non colligitur ex iſta obligatione perſonali.nec ex eius equitate.ſed ex eo qō includit nec patiť inquilinū cum rebus ſuis recedere. ſed primus locator habet poteſtatem includendi ſicut ſecundus.ergo etiā ipſe poterit pignoratitia conueniri.& hoc vult iſte text.in ſi.in eo quod facit quod cum ipſo primo locatore videtur contractum pignus.nec ob.text.qui dicit conueniendū primum conductorem pignoratitia.quia cōcedo qō poteſt conueniri primus locator.item ſecūdus . quicūq̄ enim primus incluſit nil repugnat &c. ¶ Venio ad ver.plane & oppo.de.l.ſi gratuitam.ſ.in qui. cau. pign.ta.contra.Solu.ibi domus fuit data ſecundo habitanti gratis.Item oppo.de.l.ſi in lege.ſ. colonus infra loca.Solutio.aliud in predio ruſtico.vt ibi aliud in predio vbano vt hic . quod dic vt lege certi iuris.C.loca. ¶ Ultimo no.an illata et inuecta poſſint retineri pro alio debito . quam pro penſione d doc.dicit quod ſic.vt l.i.& ij.in quibus cau.pignus ta.contra.& l.j.C.etiam ob chirogra. pecu. d

1 ¶ Obligatio pignoris qō non acquiraꝫ p liberam ꝑſonam:ſed eius poſſeſſio ſic.& nu.4.

2 Dominus qō nō obligatur p procuratorē q̄ per procuratorem non acquiratur domino.

3 Per tutorem que actio acquiratur pupillo.

4 Hypothecaria quando queraꝫ domino per procuratorem.

1 **Per liberā.** Per liberā Tperſonam nō acquirit nobis actio ſiue obligatio pignoris.licet eius poſſit poſſeſſio acquiri. b h.d.primo ponit dictū.ſecūdo reſpondet & tacite qōni.ſcda ibi:vt aūt. c

2 ¶ Nō. qō dixi in ſummario. d ſcdo no.Tq̄ in illis caſib⁹ in qb⁹ p procuratorē nō q̄rit dño.i illis etiā nō obligať dñs p procuratorem e

¶ Alegri. concordat lex ſiabſentis cū ibi no.ſ. ſi cerpet.& in.l.ſi ex cā. cū ſi.C.de reiven. qō ad hoc. vt ex actu meo q̄ratur actio alicui tertio eſt neceſſe qō ille act⁹ fit factus noie illi⁹ tertij.in dubio tū ſēp ſtu mitur quod meo noie.& nō noie illius tertij factus ſit q̄tū ad hoc vt ius ex illo actu & ℈ctu acqraꝫ mihi.l.& magis.ff.ō ſolu.& l.papinia. ff.mā.& ſi pceſſiſſet mādatū illius tertij.vt pbaſ i.l. res ex mādato.ff. de acq.re.do.& in l.pnūc.ſ.ſi.ff.de vſuca.& in.l.iij.ſ. i.ff.ind. iudi.ſolu.& l. poſt mortem.ſ.i. ff.qñ ex fac.tuto. & no.bar.i.l.q mihi donatuꝫ. poſt medinz.ff. de dona.i vſi.q̄ro qd in dubio.& bar.in.l. poſt dotē.ff.ſolu. matri.& bal.i rubrica.C.de Jhen. emp.in.gvj.qō.et no.doc.i.l.q̄ alie na.ſ.ſi is q.ff. de acqui.here.& Ange.i.l. ſi pupillus ſ.j.ff.de neg.geſt. cū ſimi.imo ēt nō crederēt teſtibus dicētibus q̄ ſucceſſiue p illa tpa gb⁹ i tali loco fui cū illo tertio non potuiſſem illū actū facere vt ℈ctū niſi noie illi⁹ tertij.qñ ipi vidiſſēt & audiuiſſent tanquā ſatagētes pbare negatiuā nō probabiliter ℈cta p.c.cū eccłia. cum ibi not.p Jnn.de cā poſſeſ.& expreſſe Ly.i.l.actor.i. iij. q.ad fi.de pba.et idē ibi Bal. i.iij. col.& Dy.& Bar. in.l.j.in.ſ. hoc in terdicto.ff.de itinere actuq̄ pua. & bal.i.l.cū bi. ſ. j.de trāſac.& in.c. moribus. in.ſ. ſi quis per. xxx. in ti.ſi de feu.fue. cōtro.inter domi.et agna.vaſal.

Andre. Poma. ¶ Summario. Vide ad hoc bal. in.l.ſi cuz mutua. C.de exerci.

a ¶ Quod in mandato. Nota q̄ in mandato generali venit illud qō dominus erat conſuetus facere intellige ordinarie.ſecus extraordinarie. tex.est no.& ibi Barto.in dicta.l.ſeio.ſ.medico.de an.legat.& ideo facit iſte tex.quod licet alias donare nō poſſit.l.procurator tutore.ſ. de procu.tū ſi dñs eſt conſuetus donare.vel de hoc erat ibi cōſuetudo poterit facere de hoc tex. optimus in.c.tertio de donat. ſed gloſ.in.c.ij.eo.tit. videť expreſſe tenere contrarium 3 & adō pulchre āg. in.l.bene a zenone.de quadri.prescrip.& vide bart. in.l. ſi frandator. et quod ibi dicit. que in fran. cred. adde quod ille q̄ mādatum habet ℈ vno actu poteſt apponere omnes clauſulas et penarum adiectiones que p ipſos mandātes i ipſis actibus ſolite ſūt apponi et ita no. an ge. in.l. ſi quis ita p heredē. in fi.C. de inſti. et ſubſtit. etiā ſi tales clauſule regrerēt ſpeciale mandatum. allegat caſum. d. legis bene a zenone. Et ideo ſi amba ſiator habeat mandatum.ad faciendum pacē videtur habere mādatuꝫ ad promittendum, penā facit optime text. iuncta gloſ. in.l. ſi.infra quod cum eo.& ideo videtur quod licet ad iurandum requiriſ tur ſpeciale mandatum.l. iuriſiu ran.ſ.ſi procura. ſ.de iureiur. not. in.c.qui ad agendum.de procura. in.vj.ſi tamē mandatum fuerit contractum geri poſſit etiā iurari pro obſeruantia contractus & ſic limita not.per Bart. a in.l. qui bona.ſ. ſi alieno.in. iij.q. b in fine.de dam.in c fec.faciunt etiam que habentur in l.ſi prius. ſ. ſi.de aqua plu.arcen.& quod poſſit quis promittere penam que venit ex natura cōtractus alieni.tenet Bald.in rub.C.de conſti.pecu.fallit in procuratore fiſci qui nullo modo promittere poteſt.l. ſi procurator.in princi.ff.de iure fiſci.& ibi per Bart.ſubdit ibi etiam Bald.an officialis publicus poſſit bonam fidem agnoſcere.Adde que dicit Abb.ſicul.in.c.iij.de preca.not.bic argu.quod rector eccleſie poteſt contractum initum nomine eccleſie cōualidare cum appoſitione pene.dummodo cōtractus ſit rationabilis. ad idem facit tex.in.c.dilectus.in fin.de arbi. quod non eſt notandū ſcōm eūz pro adminiſtratoribus ſimpliciter datis.& pro ambaſiatoribus ad pacem cōponendā vt licet nō habeāt expreſſum mandatū nihilominus poſſint opponere penam & obligare cōſtituētes pro obſeruatione eius quod gerunt.pro quo bene facit.d.l.bene a zenone.& d.l.ſi pcura.de iure fiſci.faciunt que not. docto.in.c.nulla.de rebus eccle.non alie.vbi rector eccleſie poteſt ſine conſenſu ſuperiorum generaliter obligare bona eccelſie pro obſeruantia contractus.licet ſpecialiter obligare non poſſit et ibi colligitur quod eſt notandum ſm Abba, Lane tamen in predictis p ea que habentur in.l. ſi procurat.de cōdi.inde.& vide Bal. in l.bene a zenone.& vide ang.i.l. ſi qs prohibuerit.ff.de publica. et adde ad materiam ludo. in ſuo ſingulari.ɣj. qui dicit quod poſſum etiā quo ad preindicialia ſi dominus erat ſolit⁹ &c. quē dicit not.in.l. qui remiſ.j.de vſu. et an habens generale mandatū ad locandū predia &c. poſſit locare domos cōtiguas ipſi &c. iſtud dictum Lap. quod nota.in ſuis allegationibus allegatione.gij.quod alias Ludoui. in ſuo nota.gli. poſſit. Adde quod in mandato generaliter venit ea q̄ dominus erat ſolit⁹ facere Bal. pulchre conſilio ccccxxxij. ſecundo libro.

Andre. Poma. b ¶ Conſuetus. ℣i de Ang.in.l. ſi negotia.ſ. de negotiis alex.conſi. cxviij. colū. fina. vol.v.

Andre. Poma. ¶ Si cum. Vide Alexan. conſi.ɣ. inci. videtur fortaſſe.in.j. volum. colum.j.

¶ C.C.ad exhibēdum. ℣ vide Baldum .in.l.j.in. v. colū.C. per quas per.nob. acquir. & per Jmol.in.d. l.ſtip.iſta.ſ. ſi ſtipu.in penul.colū. & qō ibi Bar.i.v. ɣ.ij.fallentia.

¶ Procurator dñi. Adde not.in l.ſi pignoris.ſ.fa mi.hercis.

1 ¶ Practica probandi leui culpa & leniſſima. b

Ei igitur. ¶ Not. banc.l. Dceteriſ practicā qualiter pro betur culpa leuis.certe quādo quis omittit facere ea que diligens pater familias ſoleret vel facit ea que diligens pater familias non faceret in culpa leuiſſima inſpicitur illud quod diligentiſſimus faceret vt lege in rebus c ſ.titu.j.

Creditor. Creditor cum reddit pignus debet cauere de ſuo dato et facto & neglecto. hoc dicit. d

Tutor. Tuendus eſt creditor in pignore dato a tutore vel cura tore legitime. b.d. ¶ In text. ibi tuendis erit in pignore creditor vel.l.ne teneaꝫ cōtraria pignoratitia vel tuēdus erit quando conuenit tutele actione.

Cōtrariā. Si creditor decipiaꝫ in pignore dolo vel culpa debitoris hz Ziā pignoratitiā ad itereſſe poterit & ſtellionat⁹ crimine accuſare ſi dolus interuenit. b.d. e

Etiam. Fiducius vectigalis vel emphyteticarius poteſt obligari ſaluo in f ¶ C.ſi quis inſulam. Jn cōtrariū fa. quod ibi dixi in.v. fallentia p.l.j. C.per quas perſo.

g ¶ Culpa & leuis. no. qō Bal.in.l.acceptam.C.de vſur. in.vj.queſtione allegat glo.hic qō appellatione culpe venit leuis tantum.& qualiter pro betur culpa leuis & leniſſima.per bal.in.l.ſolum.in.v.col.de teſti.& quid veniat appellatione culpe.vide glo.no.in.l.venditione.j.de bo.auctori. iudi.poſ.

Andre. Poma. b ¶ Ea igiť. Vide Alex. cōſi.cij.i.col.vol.ij.& 2 filio glviij.col.i.vol.j.& conſi.lxiiij.col.fi.vol.ij.

i ¶ Si dolus interuenit. q̄ culpa veniat in pignore.p Bald.in.l.pignus in.ɣiij.col.C.de pig.act.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Andre. Poma. a ¶Si conuenerit. Limita istam l. vt per Alex. in l. de dicta. ff. acceptis numis. i. τ. ij. col. ff. ad trebel.

b ¶Quantitatis ad quantitatem. vide Barto. in l. diuortio. ff. ob donationis. solūto matrimonio τ aduerte dum dicit hic. cum similibus dicitur quod speciei ad quantitatem non admittatur compensatio. l. fi. C. de compensa. cuz similib⁹. qz intelligas hoc esse verū quādo agitur de cōpensatione fien da in iudicio ex dispositione legis altera parte inuita. secus autem in compensatione fiēda ex prēsumpta mente disponētis qui potuit disponere put voluit quod tunc etiam habebit locum cōpensatio speciei ad quantitatem. arcozum que habētur in l. cum questio. C. de leg. et in ff. disponit. l. auct. de nupt. ita dicit do. Jo. in l. si cuz dotem. ff. si mater. soluto matrimonio. videt prōbari hoc ibi in text. cum ibi not. in fi. et similibus in ribus. quod no. sed aduerte quod licet predicta mihi placeant. tamen Bart. in l. huiusmodi. ff. cum pater. tenet contrarium per. l. si pater prō filia. de colla. do. licet do. Jo. non faciat mentionem. τ idem Bald. in l. quoniam in prioribus. in penul. col. C. de inoffi. testa. τ in l. si vgo. C. de bo. an. indi. pos. in eo. versi. ibi licet in veritate actio nō fit tc. ad hoc autem vt videatur mobilis secundum materiam illius in quo additur adde ad hoc glo. in l. si. C. in qui. cau. in integ. resti. τ Bart. in l. pater. de aut. tuto. τ in l. si fic. de lega. j.

Andre. Poma. b ¶Ad quantitatē. Vide Pau. de ca. cōsi. ix. declarando vt ibi per eum.

Andre. Poma. c ¶Judicatur mobilis. Vide Alex. consi. cxi. colū. penul. volu. iiij.

Andre. Poma. d ¶Quero. Vide are. consi. cxxvij. col. fi.

e ¶Reperitur mutatum. Vide qō dicit Bar. in l. in l. in fi. de verbo. obligatio. ad materiam huius. l. vide Bal. in l. iij. C. de acquiren. heredi. et aliqua per Pau. de ca. hic.

f ¶Si nuda. In principio huius tc. Qñ prouincia regno adiicitur an gaudeat priuilegio regni. adde quod in hac materia not. glos. τ Barto. in l. damni infecti. in. ff. si is qui edes. τ quod ibi dixi de dam. infec. τ ista faciunt ad no. q. qñ vnus de collegio eo quod non pōt adesse in collegio in vna electione committit vicem suam ei qui etiā est de collegio. Quero an is cui facta est commissio posset istas voces diuidere. l. vocē suam τ aliam vocem sibi commissam dando vni vnam et alteri alteram τ dicendum est quod non. qz ceteris omissis videtur ter. multum fing. in. c. si quis iusto. de elec. quod tene menti perpetuo. τ facit quod in materia no. Bar. in l. fi. ff. de colle. illici. Itē facit fi vnus est bānitus de vno loco an videatur bannitus de loco illi adiuncto. de quo p Bal. in. d. l. etiā. C. de iure do. Item facit quod no. q. de qua per Jo. an. in tit. de empt. τ vendi. ff. reflat. in additione que incipit. coniungam quoqz de statutis quod si statutū dicat quod vendens prędium trium tomaturarum non tributarium compellatur vendere vicino habenti magnū prędiū: quia si iste emit vnum fundum tributarium vicinum suo paruo. prima facie videtur quod vendere compellatur eo qz pars vnita cum altera facit vt intelligatur effectus vnus fundus. τ hac ratione augmentum vadat cū primo fundo et eius conditionem sequatur. l. si ex toto. in principio. de lega. j. τ. l. in rerum. ff. si quis post. eo. titu. τ hoc per text. in l. si finita. ff. ex hoc edicto. in versi. item quid dicemus. et ibi per roma. de dam. infec. contrarium tamen est verum per. d. ff. ex hoc edicto. versi. item quid dicemus. nam postqz vna pars ab alia diuisa est. τ separari potest quod statutum erit in vna parte non habebit locum in alia. bene facit. l. fundus in fi. fa. hercis. τ facit ad. q. Bal. in. c. j. ff. puta ducatus. de probi. seu. aliena. per Fede. si marchionibus concedantur noua castra vtrum intelligant esse de marchia. τ sic non possint diuidi. τ dicit qō non. sed si vniat marchie. vt. j. de pac. dota. l. iure. ff. cum inter. Item per domi. Joā. in l. j. ff. si coheredes. ibi post no. per Bar. ff. ad. l. fal. per Bal. in l. etiam. C. de iur. do. Et vtrum postea quesita castra per superiorem subiaceāt primis statutis. Bald. quod sic in l. cunctos populos in l. colum. τ in. d. l. etiam. et Barto. hic et per Barto. in tractatu alluuionis quem omnino vide per Guil. de cu. in. d. l. ingenuum. ad fi. ff. de sta. ho. τ Barto. in re

d competebat directa vt l. nomē. C. que res pig. ob.

pos. ¶Quero quando agitur contra debitorē

4 vtrum debeat precedere discussio. Cy. ponit istaz. q. in. d. l. nomen. τ arguit pro τ cōtra. ¶Finaliter dicit tutius est qō fiat discussio. veritas est qō non est necesse qz precedat discussio. quia de iure antiquo necesse non erat. vt. l. creditores. j. de distrac. pig. sed solum reperitur mutatum quando agitur contra pignorum possessores. vt in auc. hoc si debitor. C. de pig. τ in corpore vnde sumit. ff. si ne qz. quod ergo non mutatur quare stare prohibetur: vt. l. precipimus in fin. de appel. Ad argumēta in contrarium respondet. vt not. Cyn. in. d. l. nomen. Preterea ratio differentie est manifesta. naz si per hypothecariam res eninceretur a possessore ipse haberet necesse venire contra autorem suum: et ideo vult leg qō prius excutiatur debitor causa minuendarum litium: sed quando agitur contra debitorem soluendo creditori ipse liberatur nec aliud litigium consurget: ideo cessat ratio quare inducta fuit discussio: τ istud tenuit Jaco. Bald. Odof. τ Alber. papi. τ etiam Ilico. mat.

1 ¶Quod accidit pignori pignus est.

2 Si regnū augmentatur an prouincia augmenta

ta debeat regi constitutionibus regni.

3 Regnum est quid vniuersale.

Si nuda. f Quod accidit f pignori pignus est. hoc dicit. ¶Guili.

g de cu. squerit hic si regnuz f augmentatur vtrum

capella. de priuil. τ ad decisionem Barto. in. d. ff. si nuda. vide quod voluit Joan. andr. in addi. Specu. in titu. de treuga τ pace. Bald. in. l. cunctos populos. C. de sum. trinita. τ text. meliozem de corpore. instit. de satisda. ff. fina. et quod in simili habetur in. c. cum olim. de cens. et in fi. in c. de his. xij. questio. in quibus dicitur qd ecclesie inferiores debēt regi τ gubernari secundum consuetudinem τ ius ecclesie metropolitane. ergo eodem modo prouincia que adijcitur regno. facit text. in. c. translato. de constitu. vbi dicitur qō translato sacerdotio necesse est vt translatio legis fiat. ergo eodem modo translata prouincia in regno debet regi secundum iura regni. omnis enim disputatio recipit a iure illam restrictionem. scz rebus sic stantibus τ remanentibus. secus si transit in aliā dispositionem τ legem. vt est text. not. in. c. cum p. de renun. per quem text. dixit domi. Ant. quod si quis accepit examen primatum hic bononie. et iurauit non accipere conuentum alibi quod istud iuramentum recipit illam restrictionem. scz rebus sic manentibus quia que de nouo emergunt nouo indigent auxilio: adduco quod voluit Barto. in. l. j. ff. coheredem. ff. ad. l. falci. C. de metropoli be. lib. x. Innocen. in. c. pastoralis. de priuil. glo. in. c. j. ne sede vacan. τ in. c. recolentes. de sta. mona. τ. c. temporalis qualitas. xxvj. q. j. Bald. in. l. etiam. C. de iure doti. τ qō volunt plenius Barto. in tractatu de alluuionibus in rub. de insula. in. q. que incipit sed quero. τ facit quod voluit Ro. in consi. cc xv. incipiente. presens casus duplicem habet dubitationem. τ facit text. valde singu. in. c. j. de postu. prela. vbi si pax facta fit cum rege Francie. et terris suis videntur comprehendi terre adherentes. ergo multo fortius terre que adijciuntur regno. τ quod voluit Innocen. Joan. an. τ alij. in. c. apostolice. de re iudi. in. vi. vbi dicunt quod pax facta cum ecclesia romana videtur facta cum adherentibus. τ facit quod habetur in. d. l. etiam vbi illud quod adijcitur territorio censetur esse eiusdem iuris cuius est ipsum territorium. τ ideo bannitus de castro quod accedit territorio bononiensi videtur bannitus etiam de territorio bononiensi. secundum Bald. ibi Adde an ciuitas adiecta regno debeat vti cōstitu. regni. abbo. consi. lxj. ij. lib. τ ibi etiam an si due ciuitates sibi inuicem concedunt priuilegia illa debeant seruari ipsis effectis subiectis. An autem facta pace inter duos dominos dicatur facta τ pro adherentibus. vide Angel. consi. cc vj. τ. cc lxxxix.

g ¶Guil. de cu. de quo vide etiam Barto. in. l. j. C. de metal. τ metal. libro. xj. Barto. in. l. j. ff. si heres. j. ad. l. falci. Cyn. et Bald. in. l. etiam. C. de iure do. Ange. in. l. item fundi. ff. j. supra de vsufruct. dicit tamen Bald. in l. ex hoc iure. supra de inst. et iure quod castra et ville intelliguntur viuere legibus ciuitatis sub cuius territorio site sunt. allegat legē. nulla. C. de episco. τ cleri. τ nota vnum singulare quod quando disputatur de iurisdictione seu confinibus castri vel ville intelliguntur in dubio esse de iurisdictione magis adiacenti nisi aliud ostendatur, ita Bald. in. c. cum olim. aut. de prescrip. primo tamen vide text. τ ibi Bald. in. c. transl

illa prouincia

latum. extra de concess. preben. Cy. in. l. fi. C. de iure do. glos. Jnno. τ bal. in. c. cum dilectus. de cōsue. vide in. c. j. ne se. va. τ in. c. ij. de relig. do. τ in ca. sicut. de excess. prela. xv. q. c. iunctum. xvij. q. ij. τ. c. non est culpādū. no. in. l. j. ff. j. C. de rei vxo. act. τ in. l. ij. C. communia de leg. Bald. et ibi melius Ange. in. l. rem. ff. item quecunqz supra de rei vendi. vide text. in. l. plane. ff. de oper. lib. text. in. l. adul

a ter. ff. in fra de adul. Adde abb. consil. lxiij. lib. vbi ponit quid si non cōstat in cuius dioceſi sit ecclesia cui applicabitur.

Andre. Poma. a ¶Illa prouin

3 cia. Vide roma. consil. cccl xxxiij. ad fi. τ soci. consi. xciij. col. vij.

Andre. Poma. b ¶Bzeuiter. Vide Feli. c. translato. col. iij°. de consti. Jason. in. ff. in personaz. colum. iij. institu. de actio. Rom. consi. cc xv. et consilio. cl xxv. ij. col. volu. ij. Jaso. in. l. si eadem. iiij. notabi. ff. de offici. assessoris. l Barba. consilio iiij. colum. vij. vo 2 lu. primo. Alegā. l. j. colū. v. ff. de lega. j. areti. l. si ego toto. j. colum. eo. 4 titulo. Allegand. consilio. cxiij. vl 6 tima colum. volu. iiij. prepositus in. c. ius ciuile. colum. rj. j. distinct. 1 anch. c. canonuz. colum. liiij. barb. 2 in. d. c. translato. colū. ix. cardi. in clemen. statutum colum. ij. in fi. de elec. areti. l. si pater. ff. filio. de vul ga. bonum text. ca. fi. j. et ibi ge mi. de consens. prebē. lib. vj.

c ¶Quod ipse est rex et comes. Vi 3 de Bartol. in. l. si quando. C. de appella. τ ibi scripsi 4 et vide quod dicit Bartol. in. l. j. ff. si coheredē infra ad. l. falci. sed

quid dicendum est in tali casu. statutum est laude imponens penā mulieribus nubentibus cum hereditate extra iurisditionem communis Laude. τ si nupta fuerit extra iurisditionem nō succedat alieni de iurisditione communis Laude vel illa hereditas perueniat in agnatos prō ximos: vel alios propinquos et hoc siue proueniat ex testamento: siue sine testamento: et certe istud statutum videtur velle quod mulier que nubit extra iurisditionem cōmunis Laude perdat successionem etiam sibi delatam vel acquisitam alias nihil operarentur illa verba statuti: dum in eodem nulla mulier tc. et verba debent interpretari: vt aliquid operentur. c. si papa. de priui. in. vi. l. si quando. de lega. primo et quo in statuto not. Barto. in. l. iiij. ff. pretor. de damno infecto. et in. l. ij. ff. de vsucap. capi. pastō. alis. in principio et quod ibi docto. maxime dominus Abbas de appella. et domi. Anto. in. c. j. de rescript. et in. c. causam. de dolo et contuma. et quod not. Bald. in rubrica. C. de contraben. emptio. in. ig. questione. cum similibus. dico tale statutum valere. faciunt que dixi in l. titio centum. ff. titio genero. de condi. τ demon. vbi dixi quod valet statutum quod filia dotata non succedat. nam per statutum potest quis a legitima excludi. et quod valeat istud statutum

f videtur presup

5 ponere ¶Detr. de anchara. in repetitiō. c. canonuz statuta. de consti. versicul. sed pone per statutum vbi transit cum decisione quam ponit Bald. in. l. si matre. C. ō suis et legit. Raphael cuma. τ ro. j. l. heres per seruum. ff. de acquir. here. idem tenet Bald. in. l. si ipsis. C. vt in poss. lega. vbi querit si statutum dicat quod filie nupte extra territorium nō possit relinqui an valeat adeo qō non possit ei relinqui et concludit statutum valere et excludere dictam filiam nuptā extra territorium τ illi relinqui non posse et sic videt tenere ibi Bald. contra id etiam quod ipse tenuit in. l. fin. in. iiij. colum. C. de pact. et melioz videt oppo. in. d. l. si ipsis prō qua bene facit text. in. c. j. de filijs natis ex matri. ad morga. contracto τ. l. hac edictali. in princi. de secun. nup. et ita etiaz videtur esse de mente Bal. in d. l. cūctos populos in. xvj. colū. in ver. dixi. de statutis. vnde ro. in l. stipulatio hoc modo concepta. in. v. colū. de ver. ob. damnat Bal. in. l. fi. C. de pact. per. l. cuz ita leui. ff. de condi. et demon. et qō valeat dictum statutum quo ad successionem est de mente Ange. in. l. j. ff. ius naturale. ff. de iusti. τ iur. in ver. ite facit ad aliam. q. an valeat statutum. Adde an valeat statutum qō mulier nupta extra territorium non succe. Bal. consi. cc vij. iiij. lib. vbi con sulnit super statuto mediolani vbi viget tale statutum τ an per statutū possit tolli legitima. quia hoc non est materia. vide prō nunc Bal. cōsi. cxxviij. iij. lib. in fi. consilij.

Andre. Poma. d ¶Et tunc debet. Vide Alex. cōsi. cli. col. ij. vol. ij. vbi per hoc dicit quod castrum exemptum a ciuitate regitur sin statuta ciuitatis quibus prius regebatur.

Andre. Poma. e ¶Si fundus. Vide Ro. consi. cxxviij.

Andre. Poma. f ¶Si vero. Vide cepol. consi. vij.

✳ ¶Ratum habentis. Bar. vī cōtrarius i. l. cū vir. circa fi. ff. de vsuc. prō quo vide concordantias eiusdem concor. glvj. incip. insurgit.

Si fundus. e Res trāsit cuz sua causa. h. d. ¶Op. de. l. paulus respondit. ff. j. de pig. Sol. vt ibi. ¶Opp. de ff. j. prozi. Sol. vt statim ibi dicam.

¶Compositum quod differat a suis cōpositis realiter.

Si materia transit in materiatū quando pignus extinguatur. τ nu. 5.

1 Si res in qua quis habet vsumfructus transit in aliam materiam vsusfructus extinguitur.

2 In dño iam quesito super re qō nō extinguatur dominium si res transit in aliam formam.

Creditor an possit prohibere ne sylua cedatur.

Si quis cauerit. Quando materia in materiatum transit. pignus extinguitur seu eius obligatio. h. d. ¶No. qō tc opositum differt a suis pti bus realiter scōm opi. Arist. que est contra oppotto. ¶Op. ff. prozi. ff. fol. ibi partibus f produci tur ab ancilla immediate nec transit in aliud materiatū ita hic arbores que ex ciduntur a sylua sunt obligate sicut fructus cuiuslibet rei obligate. vt C. in qui. cau. pig. ta. contra. l. Quis. Sed quando de materia fit species: τ sic in materiatum transit icipit alia res esse. ideo extinguitur pignus: vt hic dicit tex. ¶Opp. de. l. seruum filij. ff. si procula. de lega. j. Solu. ibi dicit glos. iam cesserat dies legati: τ sic dominium erat iā qsitū legatario. certe istud in se est bene dictum. tamen ille tex. aliqualiter repugnat. vñ prō declaratione materie dic sin Jaso. qñqz querit f de vsufructu. τ tunc si res trāseat in aliam formam. siue sit reducibilis ad primam materiam siue non extinguitur vsusfructus: vt. l. qui vsumfructū in prin. Sñqz tractat f de dñio. iā quesito: τ tūc si res trā seat i aliā formā: siue res sit reducibilis ad primā materiā: siue non. dominius non extinguit: qz quicquid ex re mea superest meū

2 ¶Res aliena quando possit pignorari.

Ratihabitio an retrotrahat vt videatur pignus rei aliene retro valuisse.

1 Aliena res. † Res aliena pōt dño volēte vel ratū habēte pignorari. h. d. de hoc habes rub. quod si res pigno. data fit. ¶Oppo. de. l. rem alienam. j. de contrahen. emp. solu. aliud in vendītione aliud in pignore. vt hic. dic vt ibi. Secundo oppo. quod dominus nō possit habere ratum. qz eius nomine non est gestuz vt l. si pupilli. ff. sed τ si ego. ff. de neg. gest. solu. quod meo nomine non est gestum non possum habere ratum vt per ratihabitionem negotium trahatur ad me τ meum fit. τ mihi competat actio ex illo negotio gesto. ita loquitur leg contraria. sed quantū ad mei prēiudicium vt pignus inualidum confirmetur. bene possum habere ratum. vt. l. si fundus. ff. j. de pig. τ hic. ¶Quero vtrum ista f ratihabitio retrotrahatur. vt ivideatur pignus retro valuisse glos. dicit quod sic. vt. d. l. si fundus. j. de pig. τ. l. donationes. C. de donatio. inter vir. et vgo. et ad mace. l. fin. quod intelligit Bnil. in prēindicium

✳ ratum habentis. non in prēindicium alterius. vt puta si dominus medio tempore. ff. post illam obligationem factam ab extraneo. et anteqz ipse ratas habeat vēdiderit alij vel obligauerit. ratihabitio sequens nil prēindicaret illi actui medio ar. in. l. si partem. ff. funduz. quemadmo. serui. amit. τ. ff. quapo. in pig. ba. l. potior. ff. j. hoc etiam tetigit Jaco. de are. in. l. cum mihi. ff. j. de solu. hoc etiam tan

2 nem est de mente Ange. in. l. j. ff. ius naturale. ff. de iusti. τ iur. in ver. ite facit ad aliam. q. an valeat statutum. Adde an valeat statutum qō mulier nupta extra territorium non succe. Bal. consi. cc vij. iiij. lib. vbi con sulnit super statuto mediolani vbi viget tale statutum τ an per statutū possit tolli legitima. quia hoc non est materia. vide prō nunc Bal. cōsi. cxxviij. iij. lib. in fi. consilij.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

✣Andre. Poma.
a ¶De l. fin. Non ꝑsumit ergo donatio. vide Alex. cõsi. xviij. colũ. j. iij. vol.
b ¶Tibi nõ obligor. Adõ. l. liberbomo. in prin. de verb. ob.

c ¶Questionẽ quotidiana. Questio quotidiana si fui interlocutorie cõdẽnatus in expẽsis postea obtinuit in diffinitiua ⁊ ẽt in expẽsis an recuperẽ ꝓmas expẽnsas. Et ista cõdẽnatio ⁊ expẽsis qñ fieri possit vide bal. in l. ppe rãdũ. ſ. finaũt vi ctus. C. de iudi. et ibi pono i ſ. illi⁹ l. ⁊ p hoc adduco qõ ponit Bar. in l. j. ad finẽ prin. ſ. de ope. no. dũ dicit dãnum qõ qs ſua culpa. vide q̃ dixi post Bar. in d. l. ab executiõe. in. v. col. de app. ſm Innocẽ. ⁊ ad bar. hadde Bar. in. d. ſ. cuꝫ parietẽ. in fi. ⁊ adde qõ bal. in. l. nõ ignorat. C. õ fru. ⁊ lit. expen. dixit q̃ ſi aliqs cõmiſit temeritatẽ aſi ſentẽtiã ⁊ poſt vincit in ꝓncipali q̃ nõ põt illas expensas recuperare. al leg. text. in. l. qõ a quocũq; de regu. iur. ⁊ qõ no. tenet bar. hic ꝛ gl. etiã Sali. i. l. ꝓperandum. ſ. finautem alterutra de iudi. vide Bal. i. l. oẽs ſ. cautiõe. de ap. in fine.
✣Andre. Poma.
d ¶Querit gl. Ui de alex. l. ſi patroni. ſ. qui fideicommiſſaria. j. ad trebel. col. iij.

git glo. in. l. ſi in debitũ. ſ. ſi. j. rẽ ra. hab. ⁊ ibi dixi.

Si pluribus. Qui pares ſunt i tẽ poze: ſunt pares i iure. h. d. vides ergo qõ res põt eſſe plib⁹ obligata. nõ tñ põt eſſe pluriũ reſpectu dñi. vt. ſ. cõmo. l. ſi vt certo. ſ. ſi duobus vehiculũ. rõnez dixi in. l. iij. ſ. ex pluribus. j. de acqui. poſ.

Si per creditorẽ. Seiꝑm ſum mat. h. d.

Interdum. Contra agẽtẽ pignoratitia poteſt excipi de exceptione rei poſtea facta. h. d.

Homo. Qõ ex re obligata ſup eſt obligatum eſt. h. d. ¶Opinati. de vſufr. ſ. ſi. gl. nõ ſoluit. dic aliud in vſufru. quia rei mutatione perimit. vt. ſ. quẽad. ſer. amit. l. repeti. aliud in pignore. vt dixi. ſ. eo. l. ſi conuenerit. ſ. ſi qs cauerit.
¶Si creditor eſt cõſequut⁹ aliqd ab aliquo nomine pene delicti cõmiſſi circa rẽ pignoratam. qñ computet in debitum. vel debitori reſtituat.
Si cõdẽnat⁹ in expẽſis in aliq̃ iterlocutoria obtinuit in cã ꝓncipali ⁊ reus condẽnat⁹ in expẽſis qõ nõ reſtituat expẽſas ep eũ habitas ꝓ iterlocutoria. Creditor qui eſt conſequutus aliquid ꝑ cõdictionem incerti qñ illud imputet in debitum.

Si pignore. Qõ creditor cõſecut⁹ eſt ab alio noĩe pene delicti circa rẽ commiſſi cõputat in debitũ vel debitori reſtituatur. ſecus ſi ab ipſo debitore pene nomine exigat. h. d. ¶Oppo. de. l. ſi. ℣. ſed cum in ſecunda. C. de fur. ⁊. j. loca. l. iſ qui rem. Solu. aliud in creditore vt hic. aliud in cõmodatario ⁊ cõductore. vt in cõtrarijs. rõnẽ optimã ponit hic glo. vcz q̃ creditor nõ dz vti re. ⁊ ſic ex furto nil pdit. cõmodatarius vero ⁊ cõductor pdiderunt vſum. ⁊ vide glo. ſuper verſi. reſtituit circa ſi. ⁊ no. eã. ¶Ex hac ſolutione habes quid iuris eſt in depoſitario ⁊ in eo cui res vendenda traditur. ⁊ ſimilibus. Cõtra ꝓdicta facit. ſ. de peti. her. l. vtrũ. ſ. ſi. cũ. l. ſeq. ſolu. materia iſta eſt ſatis longa q̃liter pena veniat reſtituenda. text. ⁊ gl. tãgunt ibi latius quã alibi. Ego diſtingui in. l. ꝓtor. ℣. j. de bo. auto. iud. poſ. facit ꝑ dictam. l. quoties. j. de iure dotiũ. ¶Ad ſcõm dictũ opp. ⁊ vr̃. qõ illud qõ fuit cõſecutus ab ipſo debitore veniat in reſtitutionẽ. vt. ſ. de edi. edic. l. cum autem. ⁊. ſ. cũ redhibeã. Solu. ibi cũ agitur redhibitoria ꝑ quã oĩa reponunt̃ in priſtinũ ſtatũ. hic ſecus ꝛc. ¶Ad idẽ op. ℣. l. quoties. j. de iure do. ſol. vt dixi in. d. l. prętor. ℣. j. Item cõtra hoc oppo. ex ea cã ex qua q̃rẽdo ab alio mihi queris ex eadẽ cã tibi nõ obligor⁹ vt. l. ſed ⁊ ſi quis. ℣. ⁊ ſpecialiter. ſ. de vſufr. ⁊ de ver. ob. l. liber hõ. circa prin. ſed perditor reciendo pecuniã ab alio acquirit debitori. ergo ab ipſo debitore nõ põt exigere. ſol. illa regula procedit vbi obligatio alteri ꝑ alterũ querit. ſz hic non queritur obligatio ꝑ creditorem debitori. lz qõ exegerit debeat reſtituere ex equitate officio iudicis quod deſeruit actiõi bonefidei que equitas ceſſat ipſo delinquente. ¶Ex hoc facit ad. q. quotidianã in iudicio fui tibi ꝓdẽnatus in aliqua interlocutoria in expẽſis ꝓpter aliquã cõtumaciã. quas expẽſas tibi ſolui. demũ obtinui i diffinitiua ſnia ⁊ fuiſti cõdẽnat⁹ mihi in expẽſis. vtrũ debebis mihi reſtituere id qõ ego tibi ſolui. vr̃ qõ ſic vt. d. l. cũ aũt. ℣. cũ redhibeã. vt. d. l. quoties. in cõtrarium vr̃ caſus hic. cũ ſi. ⁊ videtur expreſſum in. l. dãni. ℣. cũ parietem. j. de dam. infec. ita dicit glo. ¶Querit glo. ⁊ vtrũ iſtud qõ ꝑ cõdictionẽ ĩcerti cõſecutus eſt creditor a debitore ĩputeẽ in debito gl. ſe imolauit veritas eſt qõ ſi quidem creditor cõſecutus eſt rem illã dz reſtituere. ſed ſi cõſecutus eſt eſtimationem ſecus q̃ ad illã eſtimationẽ pignoratitia non datur. ¶Ita dz intelligi in prin. glo. magne. hic. ⁊ in alia glo. in verbo imputanerit.
1 ¶Predo agit pignoratitia ad rem ⁊ fructus.
2 Agẽti pignoratitia nõ refertur queſtio dominij.
3 Predo qui lucratur fructus an teneatur illos reſtituere.

1 **Si predo.** Etiam predo ⁊ põt agere pignoratitia ad rẽ ⁊ ad fructꝰ
2 h. d. ¶No. qõ ⁊ agenti pignoratitia ⁊ nõ põt referri qõ dñij. qõ dic vt. ſ. ti. ꝓi. l. cõmodare. ¶Quero quid ſi creditor fuit malefidei poſſeſſor itẽ quero ⁊ vtrũ predo qui lucrat̃ iſtos fructus teneatur reſtituere eos dño dic vt in glo.
1 ¶Si debitor nõ reſtituit pignus creditori qõ cõdugit qõ cõtrario iudicio tenetur ad intereſſe.
2 Creditor volẽs agere contra debitorem ad reſtitutionem rei pignoratę qua actione agat.
3 In contrarijs iudicijs quod iuretur in litem qñ e agitur de fide rupta.

1 **Si poſt.** Si debitor ⁊ pignus qõ cõdugit nõ reſtituit ad intereſſe contrario iudicio cõuenit. h. d. ¶Quero ad quid detur iſtud ℣iũ iudiciũ. dicit glo. ad intereſſe. ſile vi
2 debitis in. l. cum debitorẽ. j. eo. ¶Quero ⁊ ſi vellet petere reſtitutionẽ rei qua actione aget. dicit glo. qõ hz interdictũ de precario ⁊ vnde vi. qz vr̃ eũ vi expellere nõ reſtituendo ei. vt. l. colonus. devi ⁊ vi
3 ar. ¶Quero ⁊ vtrũ in iſto ℣io iudicio ⁊ iurabitur
f ſi litẽ. gl. dicit qõ ſic. qz hic de fide rupta agit. ⁊ etiã cõdẽnatus efficiet̃ infamis. vt. l. furti. ſ. mandati. ℣. de his qui no. infa. quã glo. not. ꝑ quã ſic dz terminari qõ not. in. l. in actionibus. de in litẽ iuran. vbi dicit nõ iurari in cõtrarijs iudicijs. qz eſt verum niſi agatur de fide rupta. vt hic.
1 ¶Nõ eſt in culpa q facit illud qõ ꝓſuetũ eſt fieri.
2 In clauſulis ꝓmiſſionibus ⁊ renũtiationib⁹ q̃ cõ ſueuerũt poni in inſtrumẽtis vſus attenditur.
3 Allegans id cõtrariũ cuius nõ eſſet poſtulaturus f quod non audiatur.

Si creditor. Si creditor vẽdens pignus ꝓmittit duplum ex cõſuetudine vel aliter vtiliter geſſerit quod hoc nomine preſtiterit contrario iudicio repetet als nõ vltra debiti ſummã. itẽ ſi ex ſtipulatiõe de euictione duplũ preſtiterit ſortẽ ⁊ vſuras cõſequitur ſi ſimplũ ſortem tantũmodo. h. d. cũ. l. ſeq. ¶Not.
1 qõ nõ eſt ĩ culpa q facit illud qõ cõſueuit eſt fieri. ⁊ ſic no. eſſet qõ in iſtis ꝓmiſſionibus de euictione ⁊ in iſtis ꝓnuntiationibus ⁊ ſimilibus clauſu
2 lis ⁊ que conſueuerunt in inſtrumẽtis apponi debemus inſpicere vſum vt hic. ⁊. l. qõ ſi nolit. ſ. qz aſſidua de edi. edic. l. ſi prius. ſ. j. de aqua plu. arcẽ.
¶Secũdo no. diſtinctionẽ. ſ. ſz ſi ſimplũ. qz ſingularis eſt. ¶Op. qõ neutro caſu vſure debeant cũ habuerit vſuz prętij. Sol. nõ videt̃ habuiſſe ex eo
✣Andre. Poma. qõ duplũ preſtitit. ¶Quero qd ſi minus eſt in du
¶Richar. mal. plo quã ſit vſura. glo. dicit forte nõ cõſequetur il
g lud qõ eſt vltra. tu dic ſm Richar. mal. ſ. q imo cõ ſequetur. ſicuti enim ſentit damnum. ſi duplus eſt plus quã vſura ita ſentiat lucruz. ſi vſura eſt plus quam duplum vt in regula iur. ſecundũ naturam
3 ⁊ in regula qui cõſentit. eo. ti. ⁊ qz non auditur allegans id cuius contrarium non eſſet poſtulaturus. vt. l. pe. C. de ſol.

1 ¶Pignus extinguitur quando res pignorata efficitur creditoris.
2 Re euicta nõ agit ꝓma actiõe. ſz vtili ex empto ad intereſſe. Et põt ad compenſationem deduci.
3 Datio inſolidum eſt ſimilis emptioni.
4 Cautela vt in datione inſolutũ apponaꝫ clauſula b qõ ſi res euincaꝫ remaneat actio in priſtino ſtatu.
5 Factũ iudicis nõ dicitur factũ partis ſed factum principis ꝛc.
6 Actio mihi cõpetẽs ꝓ damnis preteritis qõ nõ tollatur licet res detur inſolutum.

Legante. Re inſolutũ data a iudice vel a parte euicta nõ agit ꝓmitiua. ſed vtili ex empto ad intereſſe qõ ẽt in cõpẽſa
1 tionem deducit. h. d. ¶Not. ꝓmo ⁊ qõ ſi res pignorata efficitur creditoris pignus extinguitur.
2 ¶Scõ not. qõ re euicta prima actiõe nõ agit.
b ¶Tertio no. ⁊ qõ agit vtili ex empto ad intereſſe.
¶Ultimo not. qõ põt ad cõpenſationem deduci.
¶Ad ꝓmũ op. de. l. debitor. in prin. j. ad trebel. Sol. vt in gl. qz tũc pignus extinguit qñ res irre-
uocabiliter

¶Agenti pignoratina. Bnõ procederet vt ſi quis ageret vigore naturalis hypothece ſi ſpẽs vt no. dicit Sali. in. l. cũres. C. in gb. canta. pi. cõtraba. vide not. inſtitu. de actio. ℣. itẽ ſeruana. ꝛc.

¶Tertio nota. Vide areti. cõſil. cxvi. vſq. col. ĩmo. cõſi. xij.

a ¶Pro dam nis preteritis. quod eſt nota. adde tex. expreſſum in. l. finaff. arbo. fur. ce.
✣Andre. Poma. b ¶Qui reprobos. An falſus denarius ſit denari? vide Bart. conſi. xliij. colum. ij. volu. j. Alexan. hic in apo. ⁊ an cudens monetam reprobatam incidat in penam vide Alexã. conſilio. clxxxiiij. in. j. volu.
b ¶Qui reprobos per iſtum tex. dicit Bald. in. l. j. in j. colum. C. de condictione indebiti. quod ſoluẽs ſciẽter cũ fraude nun ꝓ̃ presumitur donare. ſed requirit liberalitas mera et ideo ſtatutum loquens quod ſi quis falſificauerit monetam puniat̃ pena ſuſpen 3 ſionis ignis ⁊ cõfiscationis bonorum non habet locum in falſificante vel fabricante monetam reprobatam in loco in quo falſificat. ⁊ ideo vidi de facto ferrarie vbi eſt predictum ſtatutum et aliquis ſibi fabricat bagatinos. que falſa dicitur monetã tanꝫ facta ab eo qui non habet poteſtatem vtruz 4 puniri debeat pena ſuſpenſionis ⁊ ignis' etiam confiſcationis bonorũ. et dicebatur quod non per iſtum tex. iuncta glo. adducebatur vltra. qz ſtatutum loquens de moneta vſuali et expendibili in loco ſtatuti. vtvoluit Specu. in titu. de ſolu. ſ. nunc aliqua. ver. pone vbi dicit ſtatuto caſu etur quod ꝓ tali delicto ſoluantur decem libre. intelligitur de vſuali pecunia ⁊ currenti in loco. ⁊ facit. c. ij. de decimis. vbi ſi alicui concedit decima beneficiorum. intelligitur de pecunia vſuali ⁊ currenti. facit qõ ibi voluit Pau. de leaza. et Joan. andr. in addi. Specu. in. d. ver. pone ⁊ Cyn. in. l. in minorum. in quibus cau. in integrum reſtitutio. ⁊ domi. Anto. ⁊ alij in. l. quanto. de iureiur. Barto. in. l. paulus. de ſolu. ⁊ Bar. hic. monetas etiam potius confidebatur reſpectu vſus et curſus quam alio reſpectu. c. veniens. lxxxiij. diſtin. facit glo. ⁊ Buil. de monte laudano in. d. l. clementi. j. de deci. et quod habetur in. c. ij. de maleſi. ⁊ Bald. in l. acceptam. C. de vſu. ⁊ in. l. illud. C. de ſacroſan. eccle. et in. l. ſi quis. C. de do. et in. l. ij. C. communia de lega. ⁊ in. l. quecunqꝫ. C. de ſer. fugi. ⁊ quod voluit Oldra. in conſil. ciiij. et in conſil. eccl. ccij. ⁊ Roma. in conſilio. cxx. incipien. circa primum dubium. et quod voluit Pet. de anch. in. d. clemen. ij. de deci. vbi allegat quod conſi. Bald. et quod ipſe voluit in. d. c. cum olim. de cenſi. vbi allegat conſil. Oldra. ergo cum tale ſtatutum loquatur de duplici pena debet reſtringi. vt dixit Salice. in. l. ij. C. de falmo. quod falſificans monetaz regis; vel alicuius civitatis vel baronis punitur pena capitis. vt in. l. j. C. de fal. mo. ⁊ hanc penam capitis interpretatur glo. non capitis materialis ſed ciuilis. qz deportatur. vt. l. fin. C. de vete. nu. pot. lib. ℣. ⁊ idem voluit Joan. cremonenſis in contingentia facti liberandi quendam qui falſificauit monetam civitatis bononie ab amputatione capitis. vt refert Joan. and. in. c. quanto. de ireiuran. ⁊ ſequuntur omnes ſcribentes ibi dicit glo. ſi. in. l. ij. C. ne chriſtiani. quam allegat ꝓ ſingulari Jmo. in. l. ij. de pub. iudi. in verſi. capitali. vbi dicit glo. quod appellatione ſententie capitalis venit exilii et facit. l. eos. ℣. ſuper his. de app. vbi interuenit fideiuſſor. ergo non intelligitur de amputatione capitis. ⁊ fa. textus in. l. qui cum maior. ℣. de mum. de bo. libe. ⁊ glo. in. l. bos accuſare. ℣. omnibus. de accu. ⁊ fa. textus in. l. preſentis. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ ibi Fulg. allegat Oldr. dicentem aſſeſſores dicere talem condemnamus puniendum pena capitis ciuilis. ſicut eſt deportatio maxime in diſpoſitione ſtatuti exorbitantis. prout in caſu noſtro. et ideo dicit Bal. in. d. l. ij. de falſa mone. quod ſi falſificatur moneta alicuius non recognoſcentis ſuperiorẽ quod punitur pena capitis. ſcilicet ciuilis non naturalis. et loquitur illa glo. quando quis falſificaret monetam regis in loco ipſius regis accedit ad predicta quod dicit Joan. andr. in addi. Specu. in rubri. de fal. vbi refert vbertum de bobio diſputaſſe. de quobus ludentibus ad par; inu par; puta faciendo cumulum vel poſtam aliquorum denariorũ. ⁊ vnus debebat quod erat par alius quod erat impar: conuenerunt quod qui verum dicit illos lucretur repertus eſt vnus denarius falſus ꝓpter quem ſi non deberet computari in numero numerus eſſet impar quis obtinebit. Reſpond. quod qui dicit impar quod numerus falſus non debet computari in numero ꝑ textum iſtum diſtinguit tamen an faciens poſtam ſcie bat denariuz falſum vel non. put hic ego allego gl. valde elegantem ad hoc in. l. ij. C. de here. que dicit quod falſus denarius nõ eſt denarius. ⁊ per illã gloſ. dicunt ſcribentes quod ſtatutum loquens de denario nõ habet locum in denario falſo et reprobato. ergo ita in caſu noſtro nõ debebat ille furca ſuſpendi nec igne cremari. qz bagatinos in civitate Ferrarie falſificaſſet. quia in illo loco illa moneta non currebat nec expendebatur. neqꝫ obſtabat ſi quiſpiaz diceret quod licet ferrarie non expendatur nihilominus eſt expendibilis qui poſſit eam dare campſori vel mercatori ꝓ minori pretio. vt eam transmitteret Venetias. vbi bagatini expenduntur. quia reſpondeo quod ad hoc vt pecunia dicatur vſualis populo non ſufficit quod vnus de populo prout eſt campſor acceptet eam. quia lex adaptatur ad id quod frequentius accidit in dicto. c. quia ſepe. de reſtitutio. ſpoliato. xxvij. diſtinctio. c. de ſyracuſanę. c. cum olim. de cle. coniug. i. ſ. ſed ſi quis. C. de lati. lib. tol. ⁊. iiij. queſtione. v. c. deniqꝫ. inſti. de re. diui. ſ. illud. l. nam ad ea. ff. de legi. et ſi dicatur quod etiam adaptatur ad id quod raro accidit. l. antiqui. ff. ſi pars here. peta. reſpondeo vt dixi in. d. l. nam ad ea. ergo cum tempore ſtatuti dicta moneta bagatinorum non erat vſualis in civitate illa. ſequitur quod de illa non cenſuerunt ſtatuentes. et ideo dicit dominus Andre. dicto. c. quanto quod ſtatutum loquens de certa moneta. illa moneta mutata videtur mutatum ſtatutum vt ad novam monetam videatur mutatum. allegat Specu. in dicto titulo. de ſolutio. ſ. nunc aliqua. ad fin. ⁊. l. penulti. ad fi. C. qui admitti. ⁊ in. l. ij. C. de queſt. et in autenti. de non alienan. ſ. vt autem. et facit. c. tranſlato. de conſtitu. ergo multofortius quando pecunia illa non erat vſualis. vbi tempore conditi ſtatuti. quia de illa non intellexerunt. facit etiam ſimiliter quod ponunt omnes ſcribentes in autenti. ſed novo iure. C. de ſeruis fugitiuis. quod ſi ſtatutum dicit quod committens certum homicidium puniatur in amputatione manus quod non comprehenditur manus arida que eſt inutilis delinquenti. facit gloſ. valde ſingularis in lege fina. C. de plagia. que dicit quod mulier dicitur vidua ſi habet maritum inutilem. et textus etiam dicit ibi. pater coniuncta gloſ. quod pater dicitur eſſe orbatus filio ſi habet filium inutilem. ita ergo in ꝓpoſito ſtatutum loquens de moneta non intelligatur de moneta que in communi eſt inutilis. facit in ſimili text. ſingula. in lege ſecunda. C. de eunuch. et ibi Bald. colligit ex illo textu quod ſtatutum diſponens quod de contractu ſoluatur gabella. non habet locum in contractu nullo et inutili. idem voluit Bald. in. l. non dubium. C. de legi. et Barto. in. l. non potuit. ſ. non queuis. de cõtrata. ergo ſequitur quod fabricans monetam falſam cuiuſcꝫ generis aut ſpeciei vel materiei cuiuſcunei vel forme prout dicit ſtatutum ferrarie non comprehenderetur in ſtatuto quia talia verba ita pregnantia non comprehendunt monetam alienam verba enim pregnantia copulantur ad maiora expreſſis his de quibus eſt maior ratio et non minor. gloſ. in clementi. prima de re iudica. glo. in clemen. ne romani. de elec. gl. in clemen. j. de iudi. gl. in. l. cum pena. de arbi. verba enim generalia reſtringuntur ad habiles gloſ. in. l. j. iuncto text. que eſt gloſ. parua. de ſacroſan. eccle. in ver. omnes. ⁊ glo. in. l. inter omnes. qui ſatiſda. cog. que dicit inter omnes ſcili-

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

cet sapientes.z.l.vulgaris.de fur.z Bar.post Jaco.de are.in.l.j.§.nuntiatio.de oper.no.nuntia.z glo.in.l.j.z quod ibi Bald.C.communia de lega.cum saluat instrumentum z Bal.in.l.j.§.huius studij.de iusti.et iure glos.in.c.fine.de senten.excommunicatio.que dicit omnes scilicet loquentes de materia.z glo.j.q.vj.si quis omnē.z.c.ne vt.de simo.z glo.in.c.j.de constitu.

in.vj.ab omnib⁹ et que in fine habent in.d.§.nuntiatio. fallit hic quando statutum tale loquens per ꝓdicta verba prægnantia loqueretur cōdictione implicatiua cum signo vniuersali ampliatiuo. vide licet quia diceret vel alia quenis moneta.ita est illa glos. in.d. clementina. j. de rei iudicata. et in.d. clementina ne romani. nec obstat si aliquis opponat quod cudere monetam est ꝓhibitum vt not. plene.in.d.l.ij.de fal. mo. cum similib⁹ sup⁹a allegatis. ergo in his debet per statutum posse grauius puniri ꝙ puniatur de iure cōmuni ita not.in.l.cunctos pplos.C.de sum ma trinitate. et in.c.vt animarum periculis. de constitu. et in.c.j. de recto. quinimmo plus dicit text.in l.fina.ff.de decretis ab ord.fac.vi delicet quod statutum potest facere quod illud quod formaliter de se et essentialiter non est delictum sit delictum ergo potuit statutum imponere penam furcarum et ignis cudenti in suo territorio monetā alterius domini. quia respondeo

pecunia reꝓoba reddatur. hoc dicit.Nota istum casum. ¶Opponi.quod reꝓoba pecunia nō dꝫ reddi.quia ille qui soluit:soluit scienter indebitū ergo videtur donare:vt.l.j.§.de condi.indebi.z.l. cuius per errorem.de regu.iur.Sol. hic apparet q̄ non habebat animū donandi sed decipiendi. simile.j.de solu.l.si cum aurum.z ibi dixi. ¶Querit ꝑ glo.quid si illa pecunia fuit approbata a campsore.cum tamen in veritate esset reꝓobata.glos. arguit ꝓ.z cōtra.Finaliter tenet z bene quod talis solutio non liberet soluentem. quia erraturin facto quod intellige si ipse creditor recipiens fuit ignorans.secus si sciens vt.l.tutor.ver.sed si sciēs. §.eo.¶Secūdo ꝑquero quid si ille qui reꝓobam pecuniam accepit eam expendit ꝓ bona:vtrum soluens sit liberatus glo.dicit quod non quod tenent docto.contra hoc facit.§.de condi.inde.l.indebiti.§.sed si numi.Solu.ibi numis alienis solutis accessit creditori dominium ꝓscriptione. et sic accessit aliquid circa ipsam rem.hic vero expendendo lucratus est ex sua negotiatione: vel ex sua re:non autem aliquid accessit rei: vel circa ipsam rem:vt.l.debitor.in fin.ad trebel. z ad.l.falci.l.iij. ¶Possumus etiam dicere q̄ etiaz ipse nil est lucratus:quia alijs tenetur quibus soluit reꝓobaz pecuniam. ¶Ultimo ꝑ istum text. fuit decisa quæstio.quidam fuit condemnatus: vt extraheretur sibi oculus dexter.per errorem executor extraxit sibi sinistrum.queritur vtruz potestas debeat sibi facere extrahi dextrum secundum formam condemnationis:et fuit decisum q̄ non. nam ita demum posset hoc facere si posset sibi restituere sinistrum:sed hoc est impossibile:ergo ꝛc.¶No.etiaz vtrum ꝙ expendere monetam falsam sit crimē falsi dic vt in.l.sacularij.j. de extraor.cri.

¶Creditor potest vendere pignus z habere fidem de ꝓcio.

Procurator vendens rem domini quādo possit habere fidem de ꝓcio.remissiue.

Si vendiderit. Ad id quo plus debito pign⁹ est venditus potest agere debitor.vt sibi soluatur vel actio cedatur. hoc dicit. ¶Not. quod ꝑ creditor potest vēdere pignus et habere fidez de ꝓcio q̄ est not.licet videatur facere tanq̄ procurator domini. In alio ꝑ vero procuratore quid sit tangunt docto.in.l.incinile.C.de rei vendi. ego dixi in.l.a diuo pio.§.si post.de re indica. ¶Opponitur infra eodem lege pe.Solu.vt ibi. ¶Tertio opponitur de lege quæstum.in fin.j.de distrac.pig. Sol. vt in glo.

¶Creditor q̄ nō debeat male tractare seruos pignoratos.

Si ꝓmissi aliquē nō offendere q̄ si postea bannia tur q̄ potero eum offendere nō obstante pace.Et Quid si erat bannitus qñ feci pacem.remissiue.

ex quo statuentes non expresserunt de qua moneta in dubio intelligitur vsuali in illa ciuitate.c.maiores.de bap.c.ad audientiam. de deci.l.j.ff.si mēs.fal.mo.dix.lege.j.§.ne autem.de cad.tollē.puta. vbicunq̄ statutum prohibet aliquid fieri imponit penam quantumcunq̄ loquatur generaliter nunq̄ comprehendit vilissima et minima.text.et doct. in.l.senatus.§.marcellus.de lega.j.dum dicitur quod statutum prohibens facere domum non extenditur in domuncula et paruo tugurio. et quod in simili.Bald.in.l.fina.C.de edil.ac.cuius dictum refert Roma.in.l.j.§.exensentur. ad sylleia. quod statutum loquens de vulnere non extenderetur ad vulnusculum.et quod in simili habetur in.l.j.§.vitium.et.l.cudens.ff.de edil.edi.et lege item apud labeonem.§.questionem.de iniur.et.l.quæsitum.ff.de re iudicata.et lege.scio.de in integrum restitutio.vbi ꝓ vili re non datur.z.l.si oleum.de dolo.et lege decurio fortunam.C.de decurio.libro.x.quem text. ꝓ singulari allegat Roma.in suis notabilibus ad hoc quod immunitas concessa alicui non extenditur ad vilia et minima. ergo et multominus statutum generale loquens de falsitate monete debet comprehendere falsitatem bagatinozum vbi ꝓ nihilo reputa ntur debuit enim fieri expressa mentio vel forte saltem loqui cum dictione implicatiua cum signo vniuersali ampliatiuo:sicut in simili debet fieri expressa mentio de eo quod est notatu signum:et elegans.Item apud labeonem.§.hoc edictum. de iniur. Adde videndum hanc apostillam de verbo ad verbum eius consilio ciiij.ij.lib.z quando quis dicatur dolose expendere monetam falsaz. vide Bald.consilio.cccl vj. primo libro inquantum autem dicit quod veniens puniendus amputa. manus non punietur amputa. manus aride. dic q̄ contrarium vo luit Paulus de cast.in dicta autenti.quia defor mitas in hoc etiā facit: et ita dicit tenere Joā. and. in regula in penis in mercuria. et Ange. in dicta autenti. per text. in.l.iij.infra arbo.fur.cesa.

¶Et si res.ipn.§.item adde que not.Bartolus in l.j.§.nō autem. et q̄ ibi dixi.§.de dolo ꝛc.

Andre. Poma. ¶Et si res.Vide Rosī. singulari ccccclxxj.

Andre. Poma. ¶Et ꝓ hoc.Vide are.in.c.monachus.in.j. notabili de accusa.Jaso. in.l.conuentionū col.j.ff.de pac.

¶Si seruos.In ꝓin.huius.l.c. an habēs pign⁹ conuentionale teneatur facere expensas in reficiendo.vide Bart. in l.si finita.§.si qs damni. de dam. infec. et adde q̄ si creditor habet roncinum et illi ꝓstat expensas si eundē cōmodat ad aliquas vecturas computantur in sumptus z sortem.ita no Bal.ꝑ illum text.in.l.ij. C.de partu pig.

Andre. Poma. ¶Non est mirum.Vide Imol.z Panor.in.c.cū aliquibus de senten.z re iudi.

¶Non est.Et ad intellectum huius.l.vide Bartol.in.l.j. in principio in penultima columna.in ver.sed quid si executor:z quod ibi scripsi.ff. de acquiren.possessio. in princip.huius.l.c.sententia iudicis equiparatur vltime voluntati.ꝑ Barto.in.l.centesimis.§.si.de verbo. obligatio.z etiam est text.in.l.ij.z ibi Bal.de diui.tute.sed q̄ equiparetur contractui tenet Bald.in.l.ab executore.C.quorum app.in.iij. columna et Barto.in.l.j.in antepenul.colum.in versi.sed z eis induci.C.de sentē.et vide text.z ibi Barto.in.l.seruus.de manumiſ.ti.generali.z adde Bar. in.l.si expressim.in princip.j.de appella.vbi dicit quod est stricti iuris z quod equiparetur vltime voluntati.habes glos.in.l.iij. in princip.j.de alimen.z ciba.lega.z vide not.in.l.qui testamēto.§.cum qui.de testamē. Adde quod sententia sit stricti iuris.Pau.de cast.consi.xlij.z Angel. consilio.cccxxv.

mittatur

mittatur ª h.d. ¶No.equiparari iussum iudicis z testatoris. ¶Scōno.ꝙ in testamēto pōt constitui pignus:ex quo quidam dicunt q̄ de iure antiquo ꝓ legato non erat inducta tacita hypotheca qō videtur sentire glos.in.l.si is cui.§.si legatorum.j.vt in pos.leg.qō est contra.l.si creditoribus.j.de separa. ¶Ultimo.no.q̄ pignus ᵇ pretorium nō cōstituitur:nisi quis mittatur in possessionem fallit in casu.l.cū vnus.j.de bon.auto.iudi.pos.dic vt ibi.

Detenti. Si creditor rem sibi datam vt pignoret pignoranit z luit cōuenitur vt reddat als cōuenit vt lnat.h.d.glos.laborat hic multū in expositione text. ¶Opp.z videt q̄ solutione facta ꝓmo creditori res fit liberata a secūdo:vt.j.e.l.si debitor.in fi.Sol.vt in gl.quia ibi creditor pignoranit pignus datum sibi:sed hic rem sibi datā vt pignoret. ¶Quero hic dicitur in fi.ꝓprija actio que est ista actio.dicunt quidam ꝓscriptis verbis cū incertū sit de nomine cōtractus.glo.dicat q̄ potest agi cōmodati:quod satis placet:vt.§.tit.l.ij. vt certo.§.nunc videndum.el.iij. et.C.cōmodati.l.ij.z ex hoc apparet solutio alterius questionis:q̄ non est necesse q̄ iste qui repetit hanc rem cōmodā solvat ꝓius debitū suū cum non possit ob debitum retineri:vt.l.fin.C.cōmodati.idem dicerem si teneres aliam opi.§.quod hic agatur ꝓscriptis verbis:q̄ ille contractus innominatus iudicaretur fm naturam contractus cui adijcitur: vt.l.eum qui.§.j.§.tit.j.

Si creditor. Qui litis estimationez soluit creditori repellit debitorē vendicantem: nisi estimationem soluta offerat.h.d. ¶Querit glo.an iste solvens habeat actionē contra debitorē ad repetendū vel exceptionem solum.dicit glo.q̄ habet forte actionē.argn.l.quæ vtiliter.in fi.de neg.gest.qō ꝓcederet si nomine debitoris soluisset:sed hic soluit nomine suo ꝓꝑio:merito non habet actionem neg.gest.

Si seruus. Dec actio datur contra dominum de peculio. hoc dicit.

¶Possidens rem alienā titulo z bona fide qō possit illā pignorare.

Precarium qñ remaneat creditori extincto iure pignoris.

Lex si quis conductionis.C.locati.q̄ habeat locum in alijs cōtractibꝰ ꝑ in contractu locationis.

Irem alienam. Si dominium pignoris cepit esse creditoris pignꝰ extinguit:z eius possessio debitori nō ꝓderit.sed ꝓcarium a debitore rogatum durat.h.d.hec est notabilis lex. ¶Opp. hic dicitur ꝙ desinet pignus:z sic innuit q̄ ab initio fuit pignus. Contra res aliena sine domini voluntate non obligatur:vt.§.eo.l.ij.z.l. aliena. in ꝓin.Sol.ibi loquitur in re aliena simpliciter.sed hic ille qui obligauit habebat titulū z bonam fidē z sic publicianam. merito potuit obligare respectu iuris sui:vt.l.si ab eo.j.de pigno. z.§.e.l. tutor.§.fi.cum.l. seq. ¶Secundo oppo.q̄ pignus non extinguat:vt.l.debitor.in princi. ff.ad trebel.z.l.ex sextante.§.latinus.de excep.rei iudi.Sol.vt hic in gl. et.§.e.l.eleganter.in ꝓin. ¶Tertio oppo.extra glo.dicitur hic precarij rogatio supererit.cōtra precarium debitoris finitur finito pignore vt.l.debitor.j.de preca.Sol.quandoq̄ pignoris obligatio finitur solutione:vel alia cōgrua satisfactione que pareret debitori pignoratitiam fm.l.si rem.§.omnis.§.eo.tunc finitur precarium:vt in.l.contraria:q̄ videtur sic actum.quādoq̄ pignus finitur alia iuris necessitate:vt quia creditor efficitur dominus:tunc precarium superest.casus est hic quod tene menti ad multa. Contingit enim sepe fieri statuta ꝓpter que creditor cadit a suo debito.certe tunc nō extingueretur precarij rogatio in pignore. ¶Ad fi.oppo.z videtur quod possessio creditoris prodest debitori ad vsucapionem.vt.l.serui nomine.j.de vsuca.z.l. qui pignori.de acquir.pos.Solu.illud verum nisi mutetur causa possidēdi:q̄ incipiat possidere vt dominus.ꝓ hoc j.de vsucap.l.ei a quo. ¶Quero hic dicitur quod sola precarij rogatio superest:an habeat creditor aliam actionem ꝑ interdictum de precario.glo.dicit quod sic z bene.l.rei vēdicatio nem.item condictionem ex.l.si quis conductionis.C.loca.z sic vides qō glo.firmat ꝙ quod illa.l.si quis cōductionis.non solum habet locum in contractu locationis z conductionis:sed etiam in alijs similibus cōtractibus.dixi.§.commo.l.cōmodare. ¶Quero quidᵈ si iste debitor solueret pecuniam creditori an precarium extinguatur puto quod sic:q̄ tacite videtur actum.vt.d.l.si debitor.j.de preca.nam si ipse creditor possidens precario non concessit debitori cogeretur possessionem dicte rei restituere per condictionem ex.d.l.si quis conductionis.vel per cōdictionem fiduciariam. non autem possit conueniri pignoratitia:quia posset creditor opponere exceptionem ꝓprij dominij:vt dixi in.d.l.commodare.§.commoda.

Qui ratiario. Pignus vi abreptum est periculo creditoris vi capientis: nisi ex potestate sibi a debitore concessa rapuerit.h.d. ¶Dicit hic si debitor sua voluntate concessit:quero quando intervenit ista voluntas:potest intelligi tempore raptus:vel dic tempore conuentionis.z fm hoc erit casus quod pactum manus iniectionis in pignore potest exerceri etiam debitore,inuito:vt.l.creditor.C.de pigno.quod dic vt ibi dixi in repetitione illius.l.quam feci.z omnia que dicūtur ibi possent hic dici.

Si seruus. Delictum serui obligat debitorē a ignorantem vsqz ad noxe deditionem scientem vero in solidum.h.d. ¶Opp. q̄ aliud sit in seruo deposito:vt.l.si seruus.§.quod vero.j.de fur.Sol.vt in glo.z dixi plene in.l.in rebus.§.cōmodati.in.§.item qui scienſ.Bar.

¶Pignoratitia cōtraria agit creditor ad interesse z in quo consistat istud interesse.

Cum debitore. Quiobligauit rem alienam tenetur contraria pignoratitia ad interesse.h.d. ¶Quero ad qd agat ꝑ pignoratitia.glos.not.dicit ad interesse et si dicis in quo cōsistit istud interesse.Respon.q̄ interest nostra potius pignori incūbere q̄ in persona agere vel q̄ est periculū ne debitor efficiat non soluendo. Istud autem estimabit hoc modo quanti minus valet illud nomen ꝓpter defectum illius pignoris.arg.l.i.§.si heres.ad trebe.vel pōt interesse q̄ erat aliud debitum naturale:ꝓpter qō poterat retineri.C.etiā ob chiro.pecu.l.j.vel forte debitū ꝓ quo erat obligatū erat naturale. Alij dicunt q̄ debet agi vt alia res eque bona pignori tradat arg.l.si heres.§.z generaliter.de leg.i.et.§. de consti.pecu.l.qui autē.§.i.doc.dicunt q̄ verum est qō liberatur dando pignus eque bonū.argn.l. si quis domū.j.loca.nō aūt q̄ ad hoc agat:nec ob. d.l.qui aūt.§.j.q̄ ibi ꝓmiserat generaliter se daturum pignus a qua obligatione nō fuit liberatus dando rem alienā hic vero rem specialiter obligauit:vnde non est in obligatione qō alia rē pignori dat.tene menti hanc.l.cū gl.sua:ex qua habes modum agendi pignoratitia contraria.

¶Pignus prætorium quomodo voceꝰ.Et ꝓ eo habeat locum pignoratitia.

Si pecuniam. Si pignus est datuz lz sub alterius nomine habet locum pignoratitia soluta pecunia.h.d.fin glo.quidam moderni dicūt z melius q̄ antiphora dꝫ pignus prætorium.vt.l.si is.§.i.j.de pign. z fm hoc est casus q̄ id ꝓ pignore ꝓtorio hz locū pignoratitia. Cōter enim pignꝰ ꝓtoriū non vocāt pignus lz vocāt tenuta. Alij dicūt tenetur vt pisani:nō curo qualiter voceꝰ. Alij etiā alijs diuersis nominibꝰ vocāt fm diuersas cōsuetudines. Ista ergo varietas nominum non facit quin sit pignus.

¶Pactū factū qō nō soluta pecunia infra certū tps pignus sit solutum ꝓ debito an valeat. Et de ratione quare non valeat incontinenti.

Item. Pactum q̄ pignus sit solutū ꝓ debitore facti ex postfacto valet.h.d.gl.legit istā l.in duabus ꝑsonis vel tribus non curo ꝛc. ¶Opp.extra glo. ꝑ C.de pact.pigno.l.i.vbi istud pactū improbat:q̄ simile pacto legis cōmissorie.Sol.illud verū quando pactum ponitur ab initio vt si pecunia soluta non fuerit pignus sit solutum ꝓ debito.sed si fiat ex postfacto valet. ita loquitur hic z in.l.ij. z fi.C.de pact.pigno.fm vnā lect.ratio differētie est quia ab initio cum debitor eget pecunia faceret creditori omne pactum quod vellet vt pecuniam habeat.ideo reꝓbatur. Continet enim in se quandam asperitatem z violentiā vt.l.fina.C.de pact.pigno.que ratio cessat quando istud pactum apponitur ex interuallo ꝛc. ¶Oppo.de.l.quāuis.alias incipit callipodius.de solu. Solu.vt in glossa. z hic ibi plene hanc materiam examinaui.

Cum sortis. Pecunia redacta ex venditione pignoris prius.in vsuras. deinde in sortem cōputatur.hoc dicit. ¶Oppo,de.l.paulus.§.paulus.j.de solu.Solu. ibi loquitur in pecunia soluta. hic in pecunia ex venditione pignoris redacta.et circa istam materiam plene distingi in.l.cum ex pluribus.j.de sol. circa finem titu.

Andre. Poma. ¶Dittat.Vide Fely.in rub.de iudi.in fi.Tleg.in.l. impossibiles.vlt. col.ff.de vb. obli.

¶Ultimo no.q̄ pignus.Fallit vt per Bar.in.l.si finita.§. iulianus.i xiij.col.de dā. infe.

¶Opp.hic dicit qualiter intelligatur q̄ res aliena nō ꝓsit pignorari.vide no. per glo.z doc.in.l.cuz res.C. si res alie. pig.da.sit.z in.l.j. §.j.§.de pigno.

Andre. Poma. ¶Quero quid. Vide Bald.in.l. etiā.colū.iij.C.de exec.rei iudi.alegan.in.l.nō hoc.ij.no. C.vsi legiti.z i cōsi.cxxxvij.vol.ij.z Jaſ.d.l. non hic. vlti.col.

¶Id interesse. Not.libellum i pignoratitia p bal. in.l. creditor. qui fundos.§.e.

¶Illud verum. Vide Bart. in.l. iiij.C.de pigno.in iij.col.in fi.in ver. vlterius in.ꝛta ꝓdicta quero ꝛc.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

Pignus. Pignus creditor possidet et ab eo debitor pōt cōducere ꝛ precario rogare. h.d. ¶ Opp. imo etiā trāsfertur obligatio pignoris. qō prosequere vt in glo.

Si quis in pignore. Si pro pignore constituto aliud submittatur furtum cōmittitur secus si in constituendo aliud pro alio submittatur: qz tūc stellionatus crimen cōmittitur. h.d.

¶ Ratio quare pignorans rem duobus nō incidit in falsum sicut vendens.

Debitor modice quātitatis nō repellit a tutela.

Sed ꝛ si quis. [a] Qui obligat rem aliēnā vel alteri obligatam stellionatū cōmittit: nisi res cuilibet creditori sufficiat. pvtroqz debito. h.d. ¶ Querit Hui. q̄ est ratio † q̄ si res pignorat seu obligat duob⁹ nō cōmittat falsum. secus si vēdat. vt. l. duobus. ff. de fal. dicit ipse. qz qui duob⁹ obligat vere est duobus obligata. valet enim obligatio. vt. l. aliena. ff. pluribus. ff. eo. sed qui pluribus vendit nō potest esse duorū dñium. ista ratio nō placet qz ad subsūtiam vēditionis nō requirit trāslatio dñij. ff. sufficit obligatio personalis. hinc est q̄ qui rē alienam vēdit nō cōmittit falsum lz dñium transferre non possit. Preterea si rō Hui. esset vera sequeret idē esse in oibus contractib⁹ ex quib⁹ dñium transfertur. qō videt falsum. vt. ff. de cri. stel. l. iiij. ff. ij. Dico ergo q̄ ratio quare vēdēdo duob⁹ cōmittit falsū est qz hoc fuit expressum in capitulis. l. cornelie de falsis. vel fuit declaratū p rescriptū pncipis qō nō reperit in alijs Ictib⁹. ꝛ potuit esse ratio motiua sc̄z frequentia cōtractus. vt not. in. l. ij. in pn. ff. pro emptore. ¶ Ultimo [b] thec lex facit in argumentū ad. q. qō debitor vel creditor in modica quantitate non repellit a tutela: vel cura. qō glo. tenet in aut. minoris debitor. C. qui da. tu. pos.

Si mihi pignus. Per cōtractum pignoris a debitore creditor retinet possessionem. h.d.

Papillo. In recipiēdo pignore est necessaria tutoris autoritas: vt pupillus possit cōueniri pignoratitia.

¶ Presentia ꝛ subscriptio quod nō preiudicat etiam vt in eo onus probandi transferatur.

Presens actui q̄si habeatur pro consentiente.

Alius. Qui se testō subscribit: vt testis nō vt approbare que in testō apponunt. h.d. ¶ No. q̄ presentia ꝛ subscriptio nō preiudicat. ¶ Scō not. q̄ nō solū nō preiudicat ad plenū preiudiciū: sed etiā nō trāsfert in presentē ꝛ patientē onus p̄bandi. quod apparet ex eo qō dicit cū nullū instrm vēditionis proferat. ex quo etiā patet q̄ ex hac presentia ꝛ patientia nō infurgit presumptio ex qua possit iusiurandū deferri. qō est nō. ¶ Opp. de. l. fideiussor. ff. pater. j. de pig. Sol. vt in glo. qz hic adhibet vt testis ibi ad subsūtiā cōtractus. ꝛ ista est satis bona dantur etiam in glo. plures alie solutiones. finaliter glo. [c] ponit vnā cui stat: qz tanta aliquis est presens illi actui quē cōtradicēdo posset impedire: ꝛ patiētia habet pro consensu. aut nō posset impedire: et tunc secus. ita loquit hic probat in. l. sepe. ff. j. de re. ud. ista materiā plene examinaui in. l. q̄ do. fol. ma. tangit per gl. in. l. filiusfa. ff. muitus. ff. de pecu. et per Dy. in. c. is qui tacet. de reg. iur. in. vj. ꝛ per Ly. in. l. inuitus. C. de procura.

Debitor. Debitor nō potest pignus emere a creditore. sed pretiū in debiti solutionē cōuertit. h.d. ¶ Contra qō debitor possit emere videt. j. mādatum. l. si tibi mādauero. C. si bi quorum. Solu. vt ibi dicam. ꝛ tangitur per Ly. C. si seruus extero. l. j. te tigi in. l. cotē ferro. ff. pe. de publica.

Debitores. Filius rē patris de pecunia spectitia non pōt emere. h.d. Ad euidēti ā debes scire q̄ patronus debet habere tertiam in bonis liberti.

Soluta. Soluta pecunia liberat pign⁹ ab eo cui est solutū ꝛ ab ei⁹ creditore cui erat secūdo obligatum ad restituendam possessionem tenetur. h.d.

1 ¶ Jus superueniēs autori nostro quod nobis prosit. ꝛ nu. 4.

2 Si dominus succedit autori nostro qō nobis non prosit. ꝛ nu. 14.

3 Heres non potest redarguere mendacium defuncti. ꝛ nume. 15.

5 Agenti hypothecaria quid incumbat probare. et nume. 13.

6 Dñium vel quasi dñium quomodo probatur.

7 Hypothecaria q̄si extinguāt rei peremptione.

8 Q̄i qs possit conueniri hypothecaria pro prioze possessionis qō habebat debitor in aliqua re.

9 Creditor qō pro auocanda possessione quā debitor perdidit in qua habebat hypothecam quod in terdictum intentabit.

10 Narratio libelli in hypothecaria.

11 Lōsuetudo admittit libellum in rei vendicatione quod quis dicam rem ad se spectare ratione dominij vel quasi.

12 Lōclusio in libello in actione hypothecaria.

Rem aliēnā. Si dñium rei supueniat debitori confirmat obligatio. secus si dominus debitori succedat. h.d. diuidit in duas partes. Prima q̄ dñium superuenit debitori. [e] Secūda q̄ debitū superuenit dño qz dñs successit debitori. itē hec scēa subdiuidit in duas. prima q̄ res fuit obligata simpliciter. secunda q̄ ille qui obligauit expresse se asseruit esse dñium. secunda ibi: sed si cōueniret ꝛc. ¶ No. ex prin. hui⁹ l. ¶ ius superueniens autori nostro. pdest nobis.

2 ¶ † Scō not. q̄ si dñs succedit autori nostro nobis non prodest. ¶ Tertio no. q̄ heres non potest redarguere mendaciū defuncti. ¶ Ad p̄mam opp. de pig. l. j. Sol. ibi creditor ab initio sciuit rē aliēnā. hic ignorauit rōnem huius solutionis. videbis in sequenti cōtrario. ¶ Opp. j. qui ꝛ a quibus. l. si seruo. Sol. dicit glo. q̄ ideo difficilius cō firmat libertas: qz difficilius reuocatur. Istud nil est dicere. tu dic q̄ hic si pignus non valeret. ille q̄ dedit esset obligatus creditori contraria pignoratitia. ꝛ ideo ius superueniens ei cōfirmat pignus creditori: qz eius interest ꝛ ex sua persona obligatus est. in. l. contraria. ille qui dedit libertatem nō erat obligatus seruo manumisso. ideo ius ei superueniens seruo non prodest. ꝛ ista solutio tangitur in. l. cum vir. de vsuc. que est vera. ꝛ ex hoc apparet ratio solutionis precedentis cōtrarij: qz bec lex loquit q̄si creditor ab initio fuit ignorās. secus si fuisset sciēs. vt. l. j. de pign. ratio qz tūc debitor non tenerēt cōtraria pignoratitia. vt. l. tutor. ff. sed si sciens. ff. eo. ꝛ istū passum qualiter ius superueniens autori nostro prosit nobis plene examinaui in. o. l. cum vir. dic vt ibi. ¶ Opp. hic dicit q̄ superueniens dñium sufficit. cōtra imo ad hoc vt cō petat pignoratita debet probari q̄ res fuit in bonis debitoris tempore obligationis ꝛ tracte. vt. l. ꝛ que nōdū. ff. qō dicitur. de pig. Sol. dicit gl. hoc possidebat bona fide debitor ꝛ cū titulo. ꝛ sic videtur esse in bonis nostris. vt. l. bonorū. de verb. sig.

5 ¶ No. istam glo. que tenet q̄ in hypothecaria sufficit probare q̄ debitor possedit bona fide. ꝛ cū titulo tempore obligationis contracte. sed in. l. cū res. C. si alie. res pign. data sit. vbi est idem casus. tenet glo. quod sufficit probare possessoz bona fide. alibi. ff. in. l. j. C. de salui. interdi. ꝛ instit. de act. ff. item seruiana. tenet qō debet pbare dominium debitoris. Quid dicemus. Dy. tangit in. o. ff. item seruiana. ꝛ Ly. in. o. l. cum res. tu dic clarius quod ad hoc vt cōpetat directa hypothecaria est necesse quod probetur debitor ē pignorātē tempore obligationis contracte habuisse tale ius quo ipse potuisset rem a possessore vendicare. vnde habeo necesse probare ipsum fuisse dū directo. ꝛ hoc sine dubio sufficit vel debeo pbare ipsum fuisse dominū vtiliter.

Andre. Poma. ¶ Superuenit ō bitori. Vide pulchrum casum per Alex. consi. j. col. g. vol. v. vbi videt limitare.

Andre. Poma. ¶ No. istā. Vide Alexā. q̄si. cxxxij. col. i. ij. vol. et plenius in q̄si. seq.

¶ No. istā gl. que tenet. Ibi tu dic clarius q̄ ad hoc vt competat dire cta hypothecaria Istis adde singulariter Bart. in. l. ꝛ que nōdū. ff. qō dicit. ff. de pigno. hic alleg. ꝛ in. o. l. cum res. ꝛ ibi per Bald. ad fi. ꝛ vide oīno q̄ digi post Bar. Adde q̄ sint pbāda voleti obtinere i hypothecaria. Bal. q̄si. lv. et. cclvj. ꝛ. cxxx. i. lib. ꝛ cōsil. cxxxvij. lib.

a ¶ Sed ꝛ si quis. In pnc. huius. ff. ad istū tex. adde tex. no. in. c. q̄ prediū. C. si res alie. pigno. da. sit.

Andre. Poma.

b Ultimo. vide Jaso. in. l. sciendū. colū. iiij. ff. qui satisda. cog.

c ¶ Caius. in pnc. huius. l. ꝛc. ꝛ istā a l. no. allegat glos. in. c. ḡto. de his q̄ fi. a pręla. fi. con sen. ca. ꝛ vide bar. 1 nota. in. l. sicut. ff. nō videtur. qbus mo. pig. vel hyp. sol. in eodē in pn. no. de psumptiōe resultāte ex pśentia ꝛ patientia. cō trarium videtur tenere Bald. post Jmo. in. l. ij. q̄ si actor. de iur. calū. Adde an subscribens videat totū approbare. vide Pan. de ca. cōsil. cccxxx. ꝛ. cccxxxj. et eccl. b

Andre. Poma. 2

d ¶ Finaliter glo. Vide Feli. in. c. cū m. iij. de constitu. Alex. consi. i. inciviso. pcessu. colū. iij. vol. iij. Feli. in. c. q̄n cōtra. xxiiij. col. de pba. Barba. cōsi. ccvij. ꝛ cō sil. vi. vol. i. Feli. i c. cū bertholdus. iiij. col. de re iudi. Barba. q̄si. xj. xx iiij. col. vol. ij. ꝛ cō sil. xv. iiij. colū. eo. volu. ꝛ q̄si. xviij. ꝛ consi. liij. col. xvi. ij. vol. Ro. consil. lxxxvij. Pau. de ca. q̄si. lxxiij. col. iij. vbi dicit quod prelati regni attestātes se fuisse presentes donationi quā fecit rex d ali quibus terris regni nō p hoc videtur affirmare qō consenserint tali donationi vide p ꝛ contra. Barba. c. super eo. col. v. de offi. deleg. vide Alex. cōsi. cxvij. col. ij. volu. v. vbi ponit de sciente ꝛ patiente.

1 1 2 c d 2

a Andre. Poma. ¶ Autem si quis. Vide Alex. consi. cxxxvij. i. col. volu. ij. ꝛ seq. in. j. col. qō consilium est Ang. areti. ꝛ Alex. cōsi. cxvij. volu. ij. col. ij. ꝛ consi. ci. col. ij. volu. v.

b Andre. Poma. ¶ Istā parte. Vide Alex. cōsi. cxiiij. ij. volu. ꝛ in. l. non hoc. in. j. col. C. vnde legi. ꝛ consi. cxij. in pnci. volu. j. ꝛ consil. cxxxv. col. ij. volu. v.

c ¶ Quod debet pbari ꝛc. ꝛ dixi remissiue i. l. rem q̄ nobis. ff. alleg.

d ¶ L. cum res. pro hoc est glo. no. ibi ꝛ do. in. l. cuz res. C. de proba.

e ¶ Od probatio. istud non procedet in generali hypotheca: vt nota. dixit Sali. in. o. l. cum res. pro quo vide tex. instit. de act. ff. item seruiana. ꝛ ibi p. o. meū.

f ¶ Requirit ꝓba actio ꝛc. ex tit. enim presumit bona fides. l. penal. C. de enict. l. apud antiquos. C. de fur. et plenius not. in. l. super lōgi. C. de p̄scrip. lon. tēp. et in. l. celsus. per doc. C. de vsuca. ꝛ in. c. vigilante. et c. si diligēti. de prescrip. requirit eñ q̄ bona fides alleget ex quo nō suf b ficit probare de ti c tulo: ita voluit an 6 gel. in. l. cum qui. ff. de publica. et in. l. super lōgi. C. de p̄scrip. lon. tē d po. ꝛ Bal. in. c. no ribus. i. ff. si quis per. xxx. si de feu. fue. controuer. in e ter domi. ꝛ agna. f per. l. si adulteriū cum incestu. ff. idē pollioni. de adulte. ꝛ faciunt not. per Bar. hic dum vult quod vbi ex possessione presumitur dominium non sufficit allegare ꝛ probare de possessione: nisi opponatur ꝛ allegetur dominium: vt idem not. Bal. in. l. etiā ij. col. C. de execu. rei iudi. ꝛ Sali. in. l. certi. C. loca. ꝛ sic videtur concurrere omnia requisita ad p̄scriptionem longi temporis ꝛc.

g ¶ Contra ipsum debitorē. Nunq̄ ex possessione presumitur dñium nisi allegetur. Adde Bal. in. l. etiam. in. ij. col. C. de execu. rei iudi. ꝛ cū Bart. hic transit Sali. in. l. certi condictio. C. loca.

b ¶ Titulo singulari. Bal. in. o. l. de rebus. C. de dona. ante nup. videt tenere opinionem Ly. in habēte titulum lucratiuum a debitore: quod tū ibi limita. ꝛ vide etiam ibi Bar. ꝛ Ly. ꝛ Bar. ibi: in. o. l. cum res. C. si res alie. pig. tenet opi. Ly. licet ipsemet hoc reprobet. ꝛ Sali. etiam in. o. l. cū res. tenet opi. Ly. ꝛ vide etiam instit. de act. ff. item seruiana. vide p Specu. in titu. de oblig. ꝛ solu. ff. j. vers. sed quid debet creditor probare cū. iij. vers. seq. Adde tu. Et vide ad pbationem dominij. do. Alexā. de imo. in consi. iiij. col. v. ver. verum qz an. ij. col. ꝛ in consi. cxxxix. col. ij. ver. Q̄tum ad restitutionem. ꝛ in consi. lxxxviij. in. iij. col. eo. volu. ꝛ in consi. j. col. fi. et consi. xj. col. pe. ꝛ seq. in. iiij. volu. ꝛ ibi an per solum instrumentū an p locationē. ꝛ an p instrumentū Ictus emphyteotici. Et adde an in factis antiquis sola cōis opinio ꝛ fama sufficiat ad probandū dñium. Et vide p eundē Alex. in cōsi. cxliij. col. pe. ver. accedit. in. v. volu.

i ¶ Vel saltem. An creditori habenti obligata bona debitoris sufficiat probare quod illa bona possidebantur per debitorem vt per hypothecariam possit auocari: postea per creditorem a quocūq̄ detinente vt cōsequatur creditor debitum quod debet habere. ꝛ ideo semel vidi in dubitum. pone titius erat debitor sempronij: qui sempronius habebat obligata bona titij post obligationē fuerunt ob aliam causam descripta bona titij ꝛ assignata Lucio de qua descriptione ꝛ assignatione reperiebatur instrumētum quod dicebat talia bona esse de bonis titij repertis in domo ꝛ habitatione titij que bona fuerunt descripta ꝛ deposita penes dictum Lucium confitentem se ea habere et promittentem ea restituere cui vel quibus venient de iure restituenda. nam illud relatiuum quę: et illud relatiuum ea: faciunt relationem precedētis seu antecedentis cum omnib⁹ suis qualitatibus. vt declarat bar. in. l. si qs seruum. ff. si. ff. de lega. ij. in ver. sed quero testato: reliquit alicui partem bonorum ꝛc. per. l. a filia. ff. testato. ꝛ i. l. j. in fi. ff. si fa fur. fec. di. et sic videtur latis fateri bona illa fuisse de bonis titij seu penes eus existentibus ꝛ in domo habitationis titij reptis ꝛ verba talia instrumēti etiam si cōtinentia prolata sint pbant cōtra lucium quia cum lucio cōfectum fuit instrumentum. l. optimas. C. de cō trahenda ꝛ committen. stipula. l. quidam. j. de proba. l. publi. ff. finali. j. depositi. quę qualitates importāt dicta bōa fuisse in dño vt quasi dicti Titij seu ab eo possessa. l. ij. ff. in locum. ff. de re. ꝛ sumpti. fi. l. bonorum appellatio. ff. in bonis. et l. penes. ff. de vb. significa. ꝛ dato qō referentur etiam ad bona que detinebantur per dictum titium tamē ex detentione pre

g bitorem p̄esumitur quod sit dominus cū nō possit referre. q. dominij: ꝛ sic aduocat⁹ debet esse cautus quod ponat ipsum debitorem fuisse dominū quod probabitur contra eum possessione probata. vt dictum est sed si hoc non poneret succumberet. si vero agitur hypothecaria contra extraneū: tunc dicunt quidam ꝛ hoc videtur. sentire Lyn. in o. l. cum res. quod si quidem ille extraneus habet causam a debitore: ant habet titulum lucratiuum et idem in eo quod in debitore est dictum. aut onerosum ꝛ tunc secus. vt. l. apud celsum. ff. de autore. j. de doli excep. hoc non placet quia distinctio illi⁹ ff. de autore. habet locum in agente. secus in possidēte titulo singulari⁹ cui nunq̄ dolus autoris nocet. vt. l. an vitium. j. de diuer. ꝛ tempo. p̄script. et not. de do. exceptio. l. ij. ff. sed hic loquitur in possidente: ergo ꝛc. ꝛ hic dico quod contra tertium possessorem sine non habeat causam a debitore siue habeat titulo singulari lucratiuo vel non necesse habet creditor probare dominium directum vel vtile vel quasi dominium. vt. ff. dixi. ¶ Ad probādum autem dominium modi introducti sunt no. ti. f. probare possessionez. xxx. vel. xl. annorum vel longum tempus cum titulo in rebus immobilib⁹ in rebus vero mobilibus possessio triennij cum titulo. sed quia hoc probare non est facile. ideo ego introduxi hunc modum probādi: quia ego pona quod debitor possedit rem aliquo tempore lz modico. Item quod tempore quo apprehendit illam possessionem illa res in nullius bonis erat certe tunc statim sequitur quod erat eius de iure gentiū ex illa regula qō in nullius bonis est occupāti cōceditur. vt. l. iij. f. de acqui. re. do. ꝛ. l. j. de acquire. pos. ꝛ sic haberet aduersarius probare rem fuisse in bonis alterius. hec autem dubia q̄ circa hoc contingunt examinaui latius in. l. rem que nobis j. de acqui. pos. ꝛ hoc modo ponendo posset sustineri gl. in. o. l. cum res. C. si alie. res pig. data sit. Sed contra hoc oppo. si debitor possideat habebat sal tem ius in possessione: ergo ipsa possessio vel saltem i illud ius erat obligatum ꝛ sic saltem ipsa possessio auocabitur per hypothecariam intentatā pro possessione et sic sufficeret probare debitorem tantummodo possedisse. Respondeo † quod hypotheca extinguitur rei peremptione. Si enim 7 sumitur possessio. vt not. glos. v. q. i. ff. quod pontifices. ꝛ quod colligitur ex no. per glo. in. l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. quam ad hoc allegat Ange. in. l. qui vas. ff. ff. de dam. infec. ꝛ no. per Jnno. in. c. ij. vt lite pendente. Pau. de lezza. in cōmēto. c. in literis. in. ij. col. de resti. spol. et Bal. in tit. de pac. constan. in ver. recuperauerit quoquo modo. ꝛ in. l. ij. in. v. colū. C. vbi in rem actio. ꝛ in sua disputatione inci. accusatus. de vi turbatiua. in penul. col. ꝛ est de mente Bart. in. l. stipul. ff. hoc quoq̄. de verb. oblig. ꝛ Jmo. in. l. a dino pio. ff. sup. de re iudi. ergo sufficere debet Sempronio creditori probare de possessione dicti titij vt postea licitum sit sempronio p hypothecariam anocari bona a lucio ꝛ licet de hoc varie sint opiniones. glo. ꝛ doc. hic ꝛ in. l cum res. C. si res alie. pignō. dasit. cū suis concordātibus ad casum nostrum sufficit de dicta possessione titij probari. vt. ff. dictum est quod not. hic Bar. dum dicit quod quādo omnia bona debitoris sunt obligata creditori ꝛ debitor possidebat rem si eam non desijt possidere q̄uis reperiatur per alium detineri. tū per hypothecariam anocabitur dicta possessio aduersus detinentem: q̄ illud ius possessionis debitoris fuit obligatū creditori. sed ita est qō dictus titius non desierat possidere dicta bona q̄uis essent de mandato iudicis et superioris descripta ꝛ sequestrata apud lucium causa custodie. vt. l. antere ff. de acquiren. pos. cum ibi not. per Jaco. de are. ꝛ Bart. et not. per doct. et glo. in. c. examinata. de iudi. ꝛ late per Bar. Lyn. post antiquos. in. l. vnica. C. de probi. seque. ꝛ Bal. ꝛ Bart. in. l. licet. ff. de postu. ꝛ not. doct. in cle. i. de sequest. pos. ergo ꝛc. Item etiam sufficit sempronio creditori probare quod titius su⁹ debitor possideret bona dicta ad hoc vt sempronius creditor habēs omnia bona titij hypothecata possit per vtile interdictum possessorium Salvianum auocare dictam possessionem bonorum postea consignatorum apud Lucium. vt no. declarat hic Barto.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

est obligatus seruus ꝛ morit̃ sine dubio extinguitur hypotheca. sed si tu ponis obligatū ius possessionis ista possessio tua extinguitur statim cū eam amittis ꝛ alius possidens non dicitur habere possessionē tuam sed est noua ꝛ diuersa possessio sua a tua. imo etiā si debitor reinciperet possidere noua possessio diceret. vt. l. is qui pro emptore. ff. de vsuca. merito nō pōt cōueniri hypothecaria p illa possessione: sed si poneres ꝙ illa res pueniſſet ad quēdā cōmodatariū conductorem vel similem qui possunt conueniri hypothecaria. vt. l. officium. ff. de rei ven. ꝛ. l. si ventri. ff. de. pe. de pecu. credi. tunc satis puto q̄ posset hypothecaria conueniri pro illo iure possessionis. trāſfert enim in creditorem b ꝙtum in eis est. ſ. illā detētationē quā habēt sicut dicemus in rei vendicatione. ¶ Itē opp. cōtra predicta. nā si debitor possidebat ꝛ pdidit possessionē ipse posset eā auocare aliquo interdicto. ergo etiā creditor ꝙ hz obligata omnia bona sua: et sic iura ꝛ actiones. c vñ sufficeret ꝓbare debitorem possidere. R̄ſi. ꝙ istud est verū tñ nō intētabitur tūc hypothecaria de qua loquimur sed intentabit vtile interdictū q̄ directum cōpetit creditori. vt. l. nomen. C. q̄ res pig. obli. pos. Ex predictis liquet q̄ sit ꝓbandū ad hoc vt ꝓducat in hypothecaria liquet enim ex pdictis q̄d sit ꝛ narrandū in libello. nā vt dixi eo modo tueť pretor agentē creditorem hypothecaria sicut tueret debitorē agentē actione sua. ꝛ ideo sicut hodie de consuetudine in rei vendicatione admittit̃ libellus in quo quis dicit rem ad se spectare iure dñij vel quasi. vt no. insti. de act. ſ. alie. ꝛ est ter. in. c. abbas sane. de re iudi. in. vi. ita in hypothecaria poterit dicere creditor rem pertinere ad debitorem iure dñij vel quasi. nec habebit circa hoc exprimere causam dñij vel quasi sicut nec ipse debitor si vēdicaret. vt. l. ꝛ an eadem. ſ. actiones. de exec. rei iudi. item habet narrare istā rem fuisse sibi obligatā ꝛ debet exprimere recertū debitū ꝓ quo obligata est q̄m ꝙ plurib⁹ debitis potest esse obligata: sed dñium non potest esse nisi vnū. vt. d. l. ꝛ an eandē. ſ. actiones. ꝛ ibi no. per glo. paruā videmus ergo e narrationē libelli.

¶ Quero qualiter concludat̃ in libello q formā in hypothecaria. text. in. l. si tū venditor. in pri. ſ. de enic. videtur velle q̄ solum concludatur q̄d possessor condēnetur ad restituendam possessionem. Quidam doc. velle videnť q̄d sicut in rei vendicatione actor petat rem declarari ad se pertinere iure dominij vel quasi: ita in hypothecaria creditor petat declarari rem sibi obligatā esse et possessorē cogi ad restituendū. qui libellus satis placet. tamē consuetudo cōmunis est quod cōcludatur sic. quatenus peto dictum possessorē cogi ad tradendum possessionē dicte rei detinendam in causam pignoris ꝓ quātitate predicta donec mihi fuerit satisfactum. qui libellus etiā optime procedit per. d. l. si cum venditor. in pri. nam etiā in rei vendicatione pcederet si quis peteret possessorē simpliciter condēnari ad restituendā. vt. l. i. in pri. ſ. de rei vē di. ꝛ ista forma magis est cōis ꝛ plus placet. Possemus etiam concludere hoc modo. ſ. quare peto eum condēnari vt dictā possessionem restituat. vel totum debitum soluat ꝛ videť ꝓbari in. l. ij. C. si vnus ex pluribus. here. ꝛc. tangit etiā modus formādi libellum in hypothecaria. in. c. ex literis. extra de pign. vide ibi. ¶ Anum tñ nolo omittere ꝙ etiam in hypothecaria est ꝓbandū quod debitor fuerit in mora soluēdi debitū. vt. l. si debitor. C. de pigno. ꝛ ibi no. debet etiam precedere discussio in bonis debitoris. ꝛ hoc qualiter fit est multū notū ideo in hoc non insisto. ¶ Venio ad secūam partē. hic dicitur ꝙ quod si dominus succedit debitori pignus non confirmatur cōtra. ſ. de pigno. l. si titio. Solu. ibi loquit̃ de pignoratitia hic de hypothecaria. vel dic plenius vt ibi dicam ꝛc. ¶ Secundo oppo. de excep. rei vēdi. l. i. ſcō rñſo. ꝛ. C. de rei vē. l. cum a matre. ꝛ de rebus alie. non alienan. l. si vēditrici. Solu. dico quod non confirmatur p pignus quo ad actionem. non enim ex hoc potest creditor agere sed quo ad exceptionem confirmatur: quia si ipse ageret repelleret exceptione. vt in cōtrarijs

¶ Item oppo. ſ extra glo. q̄si aliquis succedit alteri videtur habere ratū q̄ per illū factum est. vt. l. g solutum. ſ. solutā. ff. ꝛ. l. si in pri. ſ. rem ratā habe. sed per ratihabitionē dñi cōfirmat pignus. vt. l. alienā. ff. eo. ergo q̄ est per successorem solutum habet vim ratihabitionis in his q̄ defunct⁹ gessit nōe succedentis vel pro eo promisit de rato vt hic pcuratorio nōie. ꝛ istam materiam q̄si dñs rei fuccedit autori nostro: quid operetur plene examinaui in. l. cum vir. de vsucap. dic vt ibi. ¶ Venio ad 15 vltimā particulā ꝛ quero de intellectu istius ver. sed si cōueniſſe. q. tex. dicit vt ex suo mendacio ꝛc. ista dictio suo potest intelligi suo. ſ. heredis. item suo. ſ. defuncti. ꝛ variatur lec. huius ver. vt primo intelligatur suo. ſ. heredis qui ex postfacto consensit pignori vel etiā ab initio. Sed certe hz ista lect. in se sit vera: tū ratio posita in tex. nō esset necessaria. non enim repellit agentē ꝓpter mendacium: sed q̄ ius pignoris est cōstitutū. ꝛ sic res in verita te est obligata. vt. ff. e. l. aliena. ¶ Illi dicūt q̄ hic loquitur de mendacio defuncti: quia hic defunctus asseruit rem esse suā. in precedenti rūſo simpliciter obligauit: vñ nō hz heredi arguere mēdaciū defuncti. vt. C. de ser. pignō. da. ma. l. si creditoris. ꝛ ista est lec. vera ꝛ notabilis magis quā glo. tenet ꝛ etiam Ly. eam tenebat ꝛ vos eam etiam tenetis.

Reditor. Creditor qui vē didit pignꝰ dz superfluum pretij restituere non debito rem delegare. h. d. ¶ Opp. de. l. elegan ter. ſ. si vendiderit. ff. e. glo. dat plures solutiones. prima q̄ hic exigat pretiū: ibi non. sed certe si exegisset pretiū frustra tractaremus de legatione eius cum nō sit debitor: vel dic q̄ debitor vult expectare diem hic: ibi nō. ista est quedā diuinatio sequēs glo. laborat eodē modo. vnde soluit glo. aliter q̄ hic vult delegare: ibi mandare. ista glo. dicit cōtrarium ei⁹ q̄ deberet dicere. vt apparet ex tex. l. contrarie. dat glo. aliam solutionē q̄ ibi creditor non fuit in culpa. nā quilibet diligens paterfamilias sic vendidisset. nā ꝓpter dilationē plus vendidit. et ideo potest delegare vel mandare. ita loquit̃ hic arg. l. si pignore. ſ. fi. ff. e. ꝛ hanc tene.

¶ Pro damnis ꝛ interesse agitur pignoratitia i etiam non soluta pecunia.

Dignoꝛi. Si creditor fuit i cupa restitutēdi instrumenta pignoris debitoꝛi tempoꝛe debito tenetur ad interesse. secus si ei culpa imputari nō posset. h. d. ¶ Ito. casum in quo etiam ante solutā pecuniam potest agi pignoratitia. ſ. pro aliis dānis. q̄ ergo dicitur in. l. si rem. ſ. omnis. ff. eo. intelligitur de pignoratitia que intētatur ad rei restitutionem. itē puto q̄ creditor hic nō teneat exhibere instrumentum. nisi sibi idonea cautio offeratur ſm formam. l. ꝙuis. ff. eo.

¶ Officialis ꝓter publicam vtilitatem accipit rem ꝓinati.

Alius ꝓinati accipit iudex pro faciendo portare malefactorem ad iustitiā.

Vilis ꝑsona pōt cogi vt suſpendat malefactorē.

Titius. Damnū in pignore datū auto ritate curie nō ptinet ad creditorem qui in culpa nō deprehenditur. h. d. ¶ Ito. ex hac. l. ꝙuod ꝓpter vtilitatem publicam pōt officialis accipere res personarū ꝓinatarū. q̄d de iure debet intelligi data mercede. de publico. vt. C. de his qui pro pre. lib. accipi. l. i. ꝛ ij. ꝛ de rei ven. l. ité si verberatū. ff. e. ꝛ ibi no. hz ꝛueť. vt dicit ibi glo. ꝛ sic apparet ex q̄ officialis vult facere aliquam iustitiam pōt accipere a nūo ꝓinati vt potet malefactorē.

¶ Sed quero an possit capere hominem ad decapitandum vel suſpendendū aliquē videť q̄ nō. C. ne liberi ant ingenui ꝛc. l. i. ꝛ. ij. lib. xi. ꝛ ne opere a colla. exigen. p totū. ꝛ ne rusti. ad vllū offi. reuo. p totū. Doc. dicunt Ziū si est vilis persona. q̄ ꝓpter vtilitatē publicam pōt ag. arg. de sanctissimis epīſco. ſ. si monachus. igitur.

De exercito

De exercitoria actione. Rubrica.

Huius edicti. Domin tenet ex facto magistri p eū ꝓpositi: sicut dñs ex facto institoris: cū sit eadez ratio imo maioꝛ. h. d. ¶ Glo. signat vnū Ziū ꝛ non solu. videas ea ibi: arg. ff. C. de ininteg. resti. l. super uacuā. Sol. dicibi ex varietate locoꝝ vel tēpoꝝ non inducitur varietas rationis. hic sic.

Magistrum. dagister obligat dñm ex eo omni fctō ad qō ꝓponit̃ de ꝓditione ipsi⁹ ꝑsone destinatione seu distinctione nō habita. naute vō ex solo debito dñm obligant. h. d. vsq; ad. ſ. magistrum.

¶ Prepositus negotiationi vniuersali qō posſit alium substituere sine speciali mandato.

Qui patiť aliquid videtur alium ꝓponere.

In negotiatione nauali ꝓpositꝰ pōt aliū substituere contra domini voluntatem.

Magistrum. dagister hz auctoritatē alīū substituēdi etiā si sibi fuerit interdictū ꝛ ex substituti ꝑsona obligať dñs. h. d. ¶ Ito. ex ꝓpositꝰ negotiatio vniuersali pōt alium substituere sine ſpali mandato. ¶ Scdo no. q̄ q patiť aliqd vr aliū ꝓponere. ¶ Tertio no. ſpāle in negotiatione nauali qō ꝓpositꝰ pōt substituere. dñi voluntatem.

¶ Cōtractꝰ dz fieri in rē in qua qs est ꝓpositus siue illud fiat directo siue accipiať pecunia mutuo vt illud fiat: vel vt soluať primo mutuanti.

Quando sufficiat q̄ causa exprimať ab accipiente mutuū ad hoc vt alius obligetur.

Non autem. Dic est valde not. ſ. h. d. Si magister ꝫbit in rē i qua ꝓpositꝰ ē tacite dñs obligať si i hāc cām se ꝫhere exprimať hō primo. Itē si ꝫbit simpliciter nulla cā expressa dñs nō tenet nisi in eius vtilitatem versuz appareat. itē si ꝫbit in cā in qua expreſſe phibitꝰ est sufficit tūc expſſio: hz vera nō fuerit. h. d. ꝛ sic hz tres partes. scda ibi: qō si ab initio. tertia ibi: sed si pretijs. itē prima subdiuidit. q̄ primo ponit vnū dictū. ꝛ illō exēplificat. scdo monet vnū dubium circa illud ꝛ declarat. scda ibi. vñ querit. ꝛ vsq; ad ver. sed si in pretijs. pone casum p te. Also in summa huius tit. intelligit q̄ magister ad pecuniam suſcipiendā ꝛ ad merces emendas erat specialiter ꝓpositus. pone ergo casuz q̄ magister preꝓpositus specialiter ad predicta emit merces pro. q. uit ad creditorem ꝛ dicit se emisse merces p. qq. et accepit mutuo. qq. certe obligat dñm. h. d. ita etiaz intelligit Ja. de are. ¶ Ito. Sctus dz fieri in rē in qua quis ꝓpositus est siue directo fiat illud: vt ꝓin. hui⁹. ſ. siue pecunia mutuo accipiať ad illud faciendū: vt in ver. qd si mutuani. siue pecunia acciať mutuo ad soluendū primo mutuāti: vt versi. sed si ab alio. ¶ Scdo no. qō sufficit causę expreſſio facta ab accipiente mutuum ꝛc. ¶ Contra hoc opp. f. ſ. eo. l. si in pri. Sol. qñq; qs accipit pecuniā mutuo in eā causam in qua ꝓpositus est tacite: vt q̄ venit in cōsequētiā mandati sibi iniuncti: tūc ad hoc vt dñs teneať requirit̃ q̄ sit expreſſum in banc causam accipe mutuo: vt hic. Itē q̄ dicta causa sit vera: ꝛ qō credit eā subesse tpe Sctus. vt. ſ. e. l. si in pn. qñq; quis accipit pecuniā in eā causam simpliciter hoc nō exprimēdo: tūc nō obligať dñs nisi probeť in eam cām esse versum: vt in ver. qō si ab initio. qñq; qs accipit pecuniā in eā causam in quā ꝓpositus est expresse: ꝛ isto casu sufficit sola causę expreſſio hz causa in se vera non sitꝰ vt dñs obligeť vt hic in ver. sed si ptijs. ita intelligit Also in summa huius ti. ꝛ Jnno. in. c. vlti, eť de fideiuſ. ꝛ sentit glo. ſ. e. l. si. ¶ Ad predicta oppo. ſ. de in rē ver. l. iij. ff. ſ. qd tū. Sol. predicta loquunť qñ qs Sbit cū eo q nullū hz mandatū. vñ creditor dz esse magis cautus vt in voluntate dñi seu in causam dñi conuertatur. ¶ Opp. de. l. inlianus. ſ. qō si ab initio. ſ. ad macedo. glo. nō soluit. Sol. ibi mutauit ppo-

sitū in melius vnde sufficit bonus euentus.

Itē prepositio. dodus ꝑpo nēdi est considerandus qui si excedatur dñs non obligatur.

Si plures. Ego repetij istū. ſ. soleni ter primo anno quo legi. ff. vetus. ꝛ est notabilis. ſ. si plurib⁹ vniuersalis administratio cōcediť videť ꝓcedi insolidū nisi aliud sit expressum. h. d. ¶ Mo. primo qō dixi in summario. nā secus est si mādať aliqd spāle. qz nō intelligitur insolidū nisi sit dictū. vt. l. si plures. ff. de procura. ¶ Ultimo no. qñ est dictū q̄ vnus nō faciat sine ꝙsilio alterius non tenet q̄ alter facit solus in preiudiciū mandantis. ꝓpter qō examinaui hic totam materiā de constitutoribus: vt videbitis in repetitione huius. ſ. si plures. sequitur repe. ſ. si plures.

¶ Duo procuratores simpliciter constituti qñq; deantur constituti insolidum.

Quid in pluribus institoribus.

Quid in pluribus officialibus vel delegatis.

Consiliū alterius qñ quis requirere teneatur.

Consilium alterius qō quis teneť requirere qñ teneatur illud sequi.

Dictio de. q̄ denotet cām ꝓximā ꝛ materialem.

Dictio cū. qd importet qñ ponit vt aduerbiū qñ vt conunctio ꝛ qñ vt ꝓpositio.

Quando aliquis nō habens plenum intellectum debet aliquid facere cum consilio alicuius intelligitur idest cum consensu. ꝛ nu. 7.

Guardianus fratrum minorum quod non possit esse executor testamenti.

Quid agendum qñ ille qui debet dare cōsilium nō vult illud dare vel non potest.

Consilium malū illius qui debet consiliū dare et nō non est sequendum.

Actus expediendus consilio alicuius qñ debeat vel possit expediri spreto consilio quando consiliū esset malum.

Sententia lata sine consilio sapientis stante statuto quod index ferat sententiam cum consilio sapiētis quod sit nulla.

Omissio leuis solēnitatis quando vitiat.

Qñ causa est cōmissa alicui consulenda si omittit dare consilium qō sit alteri cōmittenda.

Cōpromissus est factū in aliquē q̄ ferat sniam ſm consilium sapientis qō valeat.

Verbū placet qō intelligať de arbitrio boni viri.

Verbū videbiť qō importet arbitriū boni viri.

Si partes cōsentiūt vt index ferat sniam put tali sapienti videbiť ꝛ iudex hoc faciat an valeat.

Judex habet suam potestatē limitatam ꝛ obligatam legi et equitati.

Si dicať q̄ index sniam ferat cū cōsilio ꝛ arbitrio alicuius incerte ꝑsone an valeat.

Si plures. Iste. ſ. hz tres ptes principales. primo loquit̃ qñ plures magistri sunt ꝓpositi simplr. secundo qñ diuisim. tertio qñ cōditione adiecta. scda ibi: si diuisim. tertia ibi: sed si. h. d. Administratio primata ꝛ vtilis ordinaria et pluribus simpliciter concessa intelligit insolidū: secus si diuisim vel aliud sit expressum. h. d. vsq; ad. ſ. exercitorem. ꝛ cessant oia cōtraria. casus in terminis satis pt̄z. ¶ Opp. ad primā partē ꝛ videť q̄ qñ plures pcuratores dant nō videnť dari insolidū: nisi ē expressum vt. ff. de pcu. l. pluribus. ꝛ ibi no. facit. ff. de neg. gest. l. cū alieni. in fi. Solu. ſm Jac. de bel. in quadā. q. quā disputauit an duo rei cōstituant tacite quā ponit in aut. de duob⁹ reis ꝛ tenet q̄ duo seu plures pcuratores simul constituti videanť constituti insolidum etiam si non exprimať. ꝛ ita intelligit. d. l. pluribus. ar. ſ. mādati. l. si mādato titij. ſ. paulus. ff. l. creditor. ſ. cum duobus. ad. l. cum alieni. ff. de neſt. gest. ꝛ fidetur q̄ loquit̃ in pluribus gestoribus sine mandato ꝛ est ratio: qz dñs mandans videť solum vnius cuiusq; fidē insolidum sequi ſm eū. ꝛ est opi. ista vera. ꝛ illa lex ꝓcedit cū ista. ꝛ idem tenet Jacꝰ. de are. Sed certe glo. in. d. l. pluribus. tenet cōtrariū. cuius opi. est hodie canonizata extra de pcu. c. si duo. li. vj. quā puto veram nō ob. l. si man-

a ¶ Remanet Iziū Vide Bar. in l.j. ſ. de offi. conſul. ⁊ in l. plurib⁹. ſ. de procur. ⁊ in l. creditor. ſ. duobus. ⁊ j. mandati.

b ¶ Diſtingue. qñ pluribus mandatur. idez oēs: an vnus faciet ſine alio dñi facit. qō. ſ. ſcripſi i. iij. q. ſm Innocē. ⁊ qō not. Bart. in l. ſi. j. vti poſſi. ⁊ de executo rib⁹ vide qō habetur p Giu. ō ſuza. in l. nulli. C. ō epi. et cleri. ⁊ Bart. in conſi. factū tale p ponit mutus fecit teſtū. et vide Bal. in rub. C. eo. in. viij. col. et dicit Ang. p illū text. in l. imperatores. ſ. ſi magiſtrat⁹. de ap. qō ſi duo ſunt executores teſtamenti ⁊ vnus recuſat alter inſolidū exercebit oēm ſi aūt ambo recuſent diocesan⁹ p̄ uidebit. l. nulli. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ l. ſi qs ad declinādā. ⁊ adō iſtis qō no. Bald. in l. j. C. ſi vnus ex plu. tut. ex cuius vbis ſup pleť doctrina bar to. hic. Adde plu ribus executoribus qualiter vno nolente vel nō po b tēte ceteri exequā tur. Bal. ſup l. lxxvij. ⁊. cccxij. ij. li. ⁊. clvij. iiij. lib.

↬ Andre. Poma.

b ¶ Diſtingue. Vide Are. cōſi. lxvj. col. iij. Panor. c. prudētiam. col. v. de offi. delega. ⁊ in conſi. lvij. colū. iij. vol. j. ⁊ conſil. lxxvij. iij. col. vol. ij.

c ¶ Tertio caſu. Adde tu ⁊ aduerte qz Bar. hic ſenſit qd officium p curatoris ſit auto ritate et vtilitate c publicum. Adde qō hoc idem tenet Abb. in. c. prudē tiam. col. iiij. j pn. de offic. delega. et Aſſoder. in. c. poſt ceſſionem. col. xij. de proba.

b ¶ In pluribus. De hoc per Bal. d in. l. nulli. ad fi. de epiſco. ⁊ der. ⁊ ibi quid ſi vnus deceſſit. ⁊ quid ſi vnus dato titij. ſ. paulus. qz loquit in plurib⁹ p̄o alio interueniētibus inſolidum. vt. j. de fideiuſ. l. j. ſ. ſi plures. ⁊. C. eo. tit. l. nō recte. ⁊ ita intelligit glo. ſed lex iſta. ⁊ l. pluribus. loquunt in mandatarijs non mandatoribus. nec ob l. creditor. ſ. duobus. quia fuit exp̄eſſum. vt ibi not. ⁊. d. l. plurib⁹. vñ adhuc remanet cōtrarium. a quid dicemus. dico qᵭ aliud in magiſtris p̄poſitis negotiationi nauis vel in ſtitoribus p̄poſitis alij negotiationi: quibus vi detur mandari inſolidum vt hic. aliud in procura toꝛib⁹ vt in Ziō. Ratio differētie eſt qz in iſtis p̄e ponuntur certe negotiationi: ⁊ ſic actu vniuerſali videtur conceſſum plurimum uris: ⁊ in eis quo dāmodo plena adminiſtratio tranſfertur. vt quic quid gerant in illa adminiſtratione intelligantur facere p̄etextu officij ꝛ nō exp̄rimať. j. tit. ij. l. ſi. et obligāt oēm directa vt h ea. l. in p̄n. ⁊. j. ti. ij. l. j. ⁊ p totum. in p̄ocuratore vero non tranſferť ita ple num ius cum ſemp nomine dñi debeat cōtrahere et ſic nō videtur ordinarius adminiſtrator: ⁊ oēm non obligat directe. vt. l. inlia. ſ. ſi procurator. ſ. de actio. emp. Similiter ſi pluribus conceditur in riſditio ordinaria cuilibet cōpetit inſolidum. vt ſ. de offi. pcō. l. j. ſed ſi pluribus cōcedit inriſditio delegata tūc ſecus. vt. j. de re iudi. l. duo ex tribus. et no. eo. titu. in. l. pōponius ſcribit ſi vni. ⁊ qō illa eqparatio p̄cedat ptz ex modo cōſtituēdi: ⁊ ex effe ctu cōſtituti. nā iuriſditio ordinaria eſt illa que co heret loco vel certe adminiſtrationi. vt. l. i. ſ. cum vbem. ſ. de offi. p̄efec. vrb. ⁊. C. vbi ⁊ apud quem. l. fin. idē in magiſtro vel inſtitore q̄ p̄eponuntur certo loco vel certe adminiſtrationi ſeu negotiatio ni. j. de inſtito. l. inſtitore. Itez ex effectu conſtitutionam iuriſditio ordinaria nō finiť morte cōcedentis ſed delegata ſic. vt. ſ. de iuriſdi. om. iudi. l. ſi tie etiā mandatū inſtitoris non finiť morte ſed procu ratoris ſic. vt. j. de inſtit. l ſed ⁊ ſi pupillus. in p̄n. ⁊. l. ſi quis mancipijs. ſ. ſi impubes. eo. ti. ¶ Secū do op. de. l. paruī. ſ. de arbi. quā glo. allegat p con cordanti. Sol. ibi loquiť in arbitris qui equipara tur iudicibus delegatis. ergo ꝛc. vt. ſ. dictū eſt. vel aliter ibi loquitur de arbitro abſente: vñ due ptes nō potuiſſent cōſenſiſſe de vno ſolo. ⁊ idē dicere ſi plures inſtitores vel exercitores eſſent p̄poſiti a duobus litigantibus. vt exerceāt negotiationē le gitime pendente iudicio. arg. illius. l. ¶ Ut igiť li queat materia. diſtingue⁹ tres caſus qñ pluribus mandať idē oēm. aut eſt oēm publicū autoritate ⁊ vtilitate aut publicū autoritate ſed vtilitate p̄i uatum. aut vtroqꝫ p̄iuatū. primo caſu aut eſt iuriſ ditio ſeu adminiſtratio ordinaria ⁊ tūc cōpetit cui libet inſolidū. vt. ſ. de offi. p̄ocon. l. i. ⁊. j. ad muni. l. imperator. aut eſt adminiſtratio delegata: ⁊ tunc ſecus. vt. j. de re iudi. l. duo ex trib⁹. de re iudi. niſi forte eſſet talis delegatus qui p̄o ordinario habeatur. vt. d. l. pomponius ſcribit ſi vni. de re iudi. ſecundo ca ſu diſtingue eodē modo aut eſt adminiſtratio p̄n cipalis ⁊ ordinaria. vt in pluribus tutoribus ⁊ cu ratoribus: ⁊ tunc cuilibet inſolidum competit. C. de auto. p̄eſtā. l. ſi. ⁊. C. ſi vnus ex plu. l. j. aut eſt ad miniſtratio acceſſoria et quodāmodo delegata vt plures autores vnius tutoris: ⁊ non intelligūtur inſoludum niſi ſit dictū. ar. eius qō ſupra dictū eſt de iudice delegato. Nō ob. l. decreto. in fi. de admi. tut. qz ibi adminiſtratio fuit demādata vni ex pluribus tutoribus. tertio caſu aut plures ponunť a plurib⁹ inuicē litigantibus ⁊ nō intelligunť in ſolidum niſi dicať. ar. d. l. paruī. ſ. de arbi. aut p̄e ponunť ab vno ſeu a pluribus ⁊ nō litigātibus et tunc aut certe ⁊ vniuerſali adminiſtrationi. ita qō oibus adminiſtratio ordinaria vť cōceſſa vt in in ſtitore ⁊ magiſtro tūc quilibet pōt inſolidū vt hic. aut ſunt alij adminiſtratores ⁊ nō pōt vn⁹ ſine alio. vt. ſ. de. p̄cu. l. plurib⁹. fallit ſi eſſent plures. p̄cura tores iure ſpeciali. vt. c. ſi duo. ſ. ſane. de p̄ocur. in vj. fallit etiā in plurib⁹ exꝯecutoꝛib⁹ vltime volun tatis. vt in. c. ſi. extra de teſta. in. vj. ſed de iure no ſtro de hoc cōſueuit dubitari ꝛc. ¶ Tertio op. ad tertiā particulā qz ſecūda eſt clara ⁊ videť q̄ vnus poſſit ſine alio gerere nō obſtāte q̄ aliud ſit dictū a p̄eponente. vt. j. de admi. tu. l. quidam decedēs. ſ. papi. als incipit pater. Sol. vt hic habes in gl. vel dic melius ad. p̄poſitū q̄ duo fuerūt hic aſſum pti pariter officiales hoc acto q̄ vnus non poſſet agere ſine alio. ibi autem fuit aſſumptus vnus vt officialis: alius vt conſultoꝛ. vt ibi. ⁊ probať eo. ti. l. titium. in p̄in. ⁊. j. mandati. l. idēq̄. ſ. ſi quis ea. ⁊ in. l. qui in aliena. ſ. q̄ſ. ſ. de neg. geſt. ¶ Quarto oppo. contra dictam ſolutionem fortiſſime ſ quod idem ſit quando aſſumitur vt conſultoꝛ. vt. j. man dati. l. idēq̄. ſ. ſi quis ea. Sol. ille. ſ. nō dicit quod illius conſultoꝛis conſilium quis debeat ſequi vel nō. vnde de hoc quid iuris ſit. j. dicam. ſed dicit qō conſilium debet requiri qō eſt contra. d. l. dic ergo quod ad illum. ſ. bene poteſt adaptari ſolutio glo. nam. ſ. ſi quis. loquitur in eo qui aſſumebatur vt conſultoꝛ. ⁊ licet non eſſet officialis tamen eſſe po terat. ſed. l. quidam decedens. loquitur in muliere aſſumpti vt conſulat que nō erat tutrix. nec eſſe po terat. Et iſta ſolutio eſt vera in ſe q̄tū ad. d. l. qui dam decedens. ratio ne qō vna via. p̄hibeť ꝛc. vt. j. de ſponſa. l. oratione. ⁊. j. de tuto. ⁊ cur. da. ab bis. l. ſcire. ſ. j. ⁊ iſtam tenet Jaco. de are. ⁊ Ly. tractat in. l. id qō panperibus. in. ¶ iij. q. C. de epiſ. ⁊ cleri. ſed iſta ſolutio non eſt bona ad. l. titium ⁊ meuiū. in p̄in. vbi in maſculo eſſet idē qō teneať require re nec ſequi cōſiliū ipſius de neceſſitate: ⁊ illud ſen tit glo. ideo p̄o declaratione huius cōtrarij opoꝛ tet te ſcire q̄ tutoris poteſtas eſt a. l. tributa. ꝛ te ſtatoꝛ eum nominet. vt. j. de tu. l. i. ibi iure ciuili da ta ꝛc. ⁊. C. de iura. calū. l. ij. ſ. qō obſeruari ibi: aut legitima ꝛc. p̄ocuratoris vero poteſtas pendet ex arbitrio conſtituentis. vt. j. mandati. l. diligenter. aut ergo hec conditio qō faciat cū cōſilio alterius apponitur ab homine ⁊ qui habet poteſtaťe a lege ⁊ tunc non cogeretur quis eius conſilium require re: nec ſequi niſi ſit quis collega officij. vt. d. l. titiū ⁊ meuium. in p̄nc. Ratio ne poteſtas legis pēdeat ex alieno arbitrio. arg. j. de teſta. l. iij. ⁊ qō ibi no. et de bere. inſti. l. illa inſtitutio. in collega vero officij ratio eſt: quia hoc eſt p̄oximum ⁊ quaſi de iure. vt l. conſilio. j. de cura. fur. aut ei qui habet poteſtaťe ab homine. dicta conditio ab homine apponitur: et tunc de neceſſitate debet eius conſilium exploꝛa re. ita loquitur. ſ. ſi quis ea. ⁊. j. tit. ij. l. ſed ſi pupil lus. ſ. cōditio. cū ſi. ita eadē ratione dico in eo qui habet poteſtatem a. l. ſi ei talis conditio de baben do conſilium apponitur a lege debet de neceſſitate conſilium requirere: vt in autenti. de non alienan dis. ſ. quod autem. vbi dicit quod debet exquirere cōſilium ꝛc. ⁊ poſtea dicit quod ſi aliter factum ſit non valeat. exp̄reſſius. j. de ſuſpectis tutoribus. l. impuberibus. et inſtit. de ſuſpe. tuto. ſ. impuberū. ¶ Ut ergo liqueat iſta materia dic qō aut alicui habenti adminiſtrationē aliquis adiūgitur vt col lega eiuſdem oficij. aut adiūcitur vt autoritaťe p̄e ſtet: aut vt conſultoꝛ. primo caſu an poſſit vnus ſine alterius conſilio. die vt. ſ. dictum eſt. ¶ Secundo caſu non poteſt ſine alterius conſilio: nec ſine alte rius autoritate. vt. j. de rebus eo. l. ſi pupillorum. in fi. eo. tit. l. ſi fundum. ⁊. ſ. de tranſa. l. cū hi. in p̄n. cū ſi. ¶ Tertio caſu aut aſſumitur vt cōſultoꝛ ille qui non eſt nec eſſe poteſt particeps officij: ⁊ tūc ex vbanitate poteſt eius cōſilium requiri. de neceſſi tate vero non cogitur. vt. l. quidā decedens. ſ. pa pi. j. de admi. tuto. aut talis cōſultoꝛ pōt eſſe parti ceps officij et tunc aut eſt particeps officij ⁊ cōſul toꝛ ⁊ debet requiri. vt. l. titium ⁊ meuium. in p̄in. aut non eſt particeps officij: ⁊ tunc aut adiūcit: vt conſultoꝛ ei qui habet poteſtatem ab homine aut a lege. Si a lege debet requiri. vt inſti. de ſuſpe. tu. ſ. impuberū. ⁊ in aut. de non aliena. ſ. quod antē. aut adiūcitur ab hoīe tūc de neceſſitate non debet requirere cōſiliū. vt. d. l. titiū. in p̄n. ¶ Secūdo ca ſu conſiliū ꝛ requiri. vt. j. mandati. l. idēq̄. ſ. ſi qs eam. ⁊. j. titu. ij. l. ſed ⁊ ſi pupillus. ſ. conditio. ⁊ de acquiren. heredi. l. ſi quis mihi bona. ſ. cum titio. ¶ Ultimo op. ſ. ea. l. ſ. magiſtrū. Soln. vt hic in glo. ⁊ eſt ibi ſpecialis caſus fauore nauigationis.

f ¶ Expeditus de op. venio ad. q. ⁊ et primo quero nos vidimus

↬ Andre. Poma.

a ¶ Eo caſu. Vide a vnū verbū Feli. c. ſciſcitatus. colū. b vj. de reſcrip. ⁊ in c. cuz omnes. col. xij. de cōſti. Bar. ſ. ſi. col. xxxj. volu. j. Felin. in. c. iij. v. ⁊. vj. colū. de re indic. Panor. in. c. cum olim. de arbi. ⁊ in. c. cum in veteri. col. ij. ⁊ col. vj. de electio. anania. cōſi. xv. Panor. in. c. pe. et ibi Barba. ⁊ Feli. de cōſtit. Panor. in c. iij. de offi. deleg. Feli. in. c. j. col. xij. de ſpōſa.

b ¶ De ſ filio. De dictiōe de: ⁊ cum: per Joan. an. i re gula null⁹ ex ſi. de regu. iur. ⁊ iner cu. p Archi. i. c. cū olim. de arbi. ⁊ in c. ſi p̄o debilitate de offi. delega.

↬ Andre. Poma.

c ¶. L. titiū. Vide tur mihi tū vt ille tex. habeat aliū ī tellectū vide So zi. ſ. ſi. gl. col. j. vbi ponit aliqua qui bus colligiť qñ di cať particeps offi cij.

↬ Andre. Poma.

d ¶ Cum conſilio. Vide Ang. conſi. clxxxiij. et conſil. cxiij. ⁊ conſi. clvj. Ang. i. ſ. ſequēs. inſti. de ſuſpe. tut.

e ¶ Seruanda eſt. Nota p̄o cōmiſ ſionibus teſtato rum dicentiū no lo q̄ ſis executoꝛ me⁹ neqꝫ exequa ris ſine licentia guardiani fratrū minoꝝ nō valet 7 eo quia non eſt ca pax: et non valet eius cōſenſus: qō no. ad ea que dixi poſt Bar. in. l. bo norum. C. qui ad c mit. ⁊ ad hoc adō Bal. in aut. ſi. in. j. col. C. de ſa croſan. eccl. ⁊ bar. ⁊ que ibi dixi in. l. d quidam decedēs. ſ. pater. de admi. tuto. ⁊ Bal. in. d. aut. ingreſſi. i. pe nul. ⁊ vlt. col. ⁊ ad de oīno Bal. in. l. id qō pauperib⁹. in. ¶ iij. col. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ Bal. i ru bzi. C. eo. in. iij. co lū. ⁊ ibi 9tra bar. etiaz zan debeat abeſt quid anteˉ in pluribus tutoꝛi bus vno deceden te. vide Bal. in. c. cū magiſtraťˢ. C. qñ. puo. ⁊ ibi etiā qd ſi tutores ſint diſcoꝛdes ⁊ an iſti poſſint ai ſui mo tum alteri cōmit teꝛevez conſocio. qd ſi vnus eſt p̄ua tus. vide Bal. ī aut. hoc amplia⁹. in. vj. col. C. de fi deico. ⁊ qd vnus nō poſſit ſine alio ponit Bal. in. l. ſi. in p̄in. C. cōſa de lega. Adde qd de pluribus tutoꝛi bus. Bal. conſil. clv. ij. lib.

↬ Andre. Poma.

c ¶ In pluribus. Vide Panor. cō ſil. ex. vol. ij. Are. conſil. cciij. colū. j. et. iij.

↬ Andre. Poma.

c ¶ Ut ergo liqat. Vide Feli. i. c. qñ cōtra falſam. col. v. de proba.

¶ Venio ad q̄ſtio nē. Vide Bar. i. l. ſi cōuenerit. de re indic. ⁊ moder. in l. j. ſ. j. j. de app. ꝛ ibi tractať de indi ce. vbi oīno Ly. ⁊ Jo. in. l. cū tale. ſ. ſi arbitratu. de condi. ⁊ denion. ⁊ ibi diſtinguit an dicatur cum conſilio aut cū conſi lio ⁊ conſenſu. an dicať arbitratu ta lis. ⁊ habeť i. c. cū in veteri. de elec. p Jo. an. in regula nullus ex cōſilio. an ſit differētia ſi dicať cū ꝛ ſilio cōſenſu vel licentia. Bal. C. e. in rub. ī q. vij. ⁊ ibi ēt qd ſi dicať ſine conſciēˉ tia. ⁊ Adde q̄ no. Bal. in. l. j. in fi. C. de indicta. li. tol len. adde et p bal. ꝛſil. cxxiiij. incip. viſo teſtō. iiij. lib.

f ¶ Per hoc. vide Alexan. cōſi. lvij. colū. iiij. voln. iij. Feli. in. c. ex parte vlti. col. de conſti. Bar. in tract. mi nozica. li. iij. i. tij. di. Curtius cōſil. lxij. col. ſi.

↬ Andre. Poma.

g ¶ Quid ſi. Vide Pan. cōſil. v. col. ij. volu. ij. Feli. in c. pe. ij. col. de conſtit. Pa. c. cum in veteri. iij. colū. de elec. Barb. in. c. ex parte. col. v. de cō ſti. Are. cōſi. xxvj. col. iiij. v. iij. q̄ro. vide limi. p Feli. i c. cū veneraˉbilis. col. xv. de excep.

¶ Cōſiliū malū. Ibi. ⁊ ideo ſi dat contrariū vť velle Bar. in. l. ſi conne nerit. de re iud. vi de qō dixi ibi poſt Jmol.

↬ Andre. Poma.

h ¶ Cōſiliū malū. vide limitata per Feli. in. c. cum ve nerabilis. de ex cep. col. xv. ⁊ ſeq.

↬ Andre. Poma.

i ¶ Iniquum con ſilium. Vide in ſi mili per Feli. i. c. ex literis. col. vlt. de conſtitu. ⁊ in. c. venerabilis. colū. xiiij. de excē. Panor. in. c. iij. col. ſi. de offi. dele. Jaſ. ī l. admonēdi. colū. xj. ſ. de iureiur.

testatoris recedik. aut adiūcik a lege vel ab homi ne ei qui habet poteſtatem ab hoie: ⁊ tūc debet re quiri ⁊ ſequi: qz talis cōditio apposita ſeruāda eſt⁹ vt. l. ſed ⁊ ſi pupillus. ſ. cōditio. j. titu. ij. ⁊ aut. hoc ius p̄orrectū. de ſacroſan. eccle. ⁊ de nup. l. ſi vt p̄o ponis. C. ⁊ eo. titu. l. in conuentione. ⁊ extra de elec.

f c. cum in veteri. ⁊ per hoc⁹ poꝛo quando quis facit aliquem exꝯecutoꝛem in teſtamento ſue vltime vo luntatis de conſilio ⁊ conſenſu guardiani fratrum 8 minoꝝ ſ quod talis adiectio nihil releuat per decretalem exiui de paradiſo. extra de verbo. ſig. in cle. nam non poteſt eſſe particeps officij, de quo 9 officio amiſſo multum dolet. ¶ Quero ſecundo quid ſi⁹ ille cuius conſilium debetur requiri non dat conſilium: vel quia nō vult: vel qz non poteſt: in hoc diſtingue. aut eſt aſſumptus vt cōſultoꝛ ex legali diſpoſitione aut ex diſpoſitione hominis. p̄mo caſu ſi quidē eſt p̄ſens in tali actu quod po teſt p̄ebere conſilium: tunc cogeť per iudicem. vt C. de bo. que lib. l. ſi. ſ. neceſſitatem. ⁊ facit. C. de cu curio. l. ſi quidem. lib. g. aut non eſt p̄ſens in tali f actu. quod poſſit cogi. ⁊ forte mora eſt periculi alla tura: ⁊ tunc poteſt ille actus exerceri eius conſilio vel conſenſu non expectato. vt. ſ. de indi. l. ſi lon gius. ſ. fi. de iure do. l. ſi ego. ſ. j. in fi. ⁊. ff. ſolu. mat. l. ſi cum dotem. ſ. eo autem tempoꝛe. verſi. quod ſi latitet. ⁊ eſt bodie caſus extra ne ſede vacan. c. j. in vj. ſi vero ex diſpoſitione hominis. ⁊ tunc non po teſt cogi ſuum conſilium p̄ebere. argu. ſ. de arbi. i. iij. et ideo an poſſit actˢ ille geri diſtingue ſic. aut erat talis cui conſilium debebat requiri tantum g aut requiri et ſequi. primo caſu ſi eſt in mora dan di conſilium poterit ad actum procedi eius conſi lio p̄eterm̄iſſo. vt. d. c. cum olim. extra de arbi. fa cit. j. de verboꝝm oblig. l. qui rome. ſ. coheredes. et. l. fina. C. de iure emphyte. ſecundo caſu aut fuit aſſumptus conſultoꝛ inter vinos. et tunc ſine eius conſenſu vel voluntate non valet quod agitur. ar gu. j. de verbo. obliga. l. ſi quis arbitratu. ⁊. C. de cō traben. emp. l. fina. Si vero in vltima voluntate et tunc ſi non poteſt vel per annum diſtulit tunc po terit ſine eius conſilio vel cōſenſu proceꝺi ad actū vt. C. cōmunia de lega. l. ſi. ſ. ſed ⁊ ſi quis. ¶ Ter h tio quero quid ſi dat conſilium malum⁹ ille ſ cuius 10 conſilium debet ſequi. certe illud verbum conſiliū debet intelligi arbitrio boni viri. vt. d. l. titium et meuium. ij. reſponſo. ſ. allega. ⁊ ideo ſi dat malum conſilium illud non eſt ſequendum. vt. j. de contra ben. emptio. l. hec venditio. ⁊ de lega. iij. l. fideicom miſſa. ſ. quamquā. ⁊ de leg. ij. l. j. ⁊ ideo id quod di citur quod eius cōſilium tenetur ſequi intelligitur i ſi eſt equum. ¶ Sed de vno dubitaui ſ quid ſiet an 11 procedetur ad actum eius conſilio ſpreto vel non ad hoc dic aut eſt talis caſus in quo nullo dato cō ſilio actus vitiatur. vt quando ex diſpoſitione ho minis is qui habet poteſtatem ab homine debet alterius cōſilium ſequi ⁊ requirere ⁊ tūc aut talis i poteſtas vel voluntas dependet ex poteſtate ſen ↬ Andre. Poma. voluntate vnius: vt puta conſtitutis procura toꝛem vel ſimilis. ⁊ non poteſt vltra procedere. et imputet ſibi quod tam indiſcrete conſtituit. argu. ſ. de minoꝝibus. l. cum mandato. in fi. facit. ſ. ea. l. ſ. eſt autem. facit optime extra de elect. c. j. in fi. in vj. aut pendet ex voluntate duoꝝm contrahentiū et tunc illud iniquum conſilium⁹ reducitur ad ar bitrium boni viri. ⁊ ſic procedetur ad actum. vt. l. ſi ſocietatem. ſ. arbitroꝝm. j. p̄o ſocio. et de oper. lib. l. ſi libertˢ. aut eſt talis actus in quo poſſet p̄o cedi etiam ſi nullum conſilium dediſſet. quod quā do ſit patet ex his que. ſ. dixi in. q. p̄oxi. proceden ti. ⁊ tunc aut tale conſilium continet manifeſtam iniquitatem ⁊ tunc perinde eſt ac ſi nihil dixiſſet. ⁊ ſic p̄cedetur ad actum. vt. ſ. de pecu. l. ſi exp̄reſſim. ⁊. ff. qui ſatiſda. cogan. l. quoties. nec eſt opus adire p̄etorem vt corrigat quod manifeſte iniquum eſt. l. que ſub conditione. ſ. penul. de condi. inſtitu. aut non continet manifeſtam iniquitatem et tunc recurrendum eſt ad iudicem qui cauſa cognita il lud conſilium reducat ad arbitrium boni viri. vt l. ſi cum dotem. ſ. eo autem. tempoꝛe. verſi. ſed ⁊ ſi.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ✠Andre. Poma. ¶Dicit statutum. Vide Alexand. consi. lix. volu. iiij. Feli. in. c. ex parte. colū. i. de constitu. Alexan. l. si quis mihi bona. §. si coram. de acquiren. hered. colū. i. ⁊ in. l. j. col. iij. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ cōsilio. lix. colū. j. volu. iiij. Rapha. cuma. consi. lv. ⁊ vnum verbum Felin. in. c. ecclesia sancte Marie. de consil. colum. viij. Fulgo. consi. cxl. Lardi. in clemē. j. gl. q. de offi. deleg. Paul. et ibi alios. c. primo. de offi. deleg. Hec tamē limita vt per Aret. in. d. §. si coram. col. pe. vide Alexan. extendentem consi. cxlv. colum. ij. ⁊ si aliud statutum dicet quod sententia iudicis aliqua a de causa non posset dici nulla nas b hoc non obstante vigore statuti. de quo hic p bar. poterit dici nulla. vide Feli. in. c. ex tue. ō simo. Sozi. cōsilio. cxvi. colum. v. ⁊ an si sententia lata est fine consilio fit ipso in re nulla. vide alexan. consilio. liiij. vol. iiij. cōsi. cxlv. volu. v. ⁊ consilio c cxxj. in fine. volumine. iiij. Et aliquid per Allegā. hic in apostil.

b ¶Cum consilio sapientis. Si sententia fertur sine consilio sapientis an valeat. et quo dicit singulariter Jo. an. in. c. non est. de consue. in. vj. in nouella. quod si iudex cōmittit causam alicui cum hoc quod nō ferat sententiam sine consilio talis sapientis viri quod si lata est sine consilio est nulla ipso iure sine appellatione ⁊ in hac materia. de consilio. ⁊ an iudex cōmittens causam possit cōmittere eam cū hoc quod non ferat sententiam sine suo consilio an valeat. et si. Vide Inno. in. c. si pro debilitate. de offi. delega. sed circa hoc dicit hic Bar. considera. propter id quod dixit Barto. in. l. j. ⁊ ibi dixi. C. de rela. ⁊ ad predicta vide Bar. in. l. item si vnus. §. idem pomponius. ff. de arbi. ⁊ j. progi. l. ⁊ in materia consilij sapientis. vide vnum verbum Bal. in. c. j. de contro. innesti. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de legi. ⁊ Bal. in repetitio. §. qui prouocauit. ⁊ Ange. in. l. ad principem. j. de appella. ⁊ Barto. in. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de lega. iij. ⁊ de consilio auten. vide Bald. ⁊ Ange. in. l. j. C. de tuto. ⁊ cura. illustriū perso. ⁊ nota singula. Barto. in. l. in bonorum. de bono. posses. vbi videtur posse dici de istis vicarijs castrorum qui non tenentur esse periti vt si sequatur consilium malum non teneantur in syndicatu. Item istis ad de Bal. in. l. j. C. ne lic. ter. pronoca. ⁊ ibi ponit Bart. de questione hac. itē ponit an si in sententia non apparet de consilio. an presumak. ⁊ adde hic Bal. in. l. si quis mihi bona. §. si coram. de acquirēda hereditate. ⁊ in materia adde quod dixit Jnnoc. in. c. si pro debilitate. de offi. delega. quid si contra substātiam compromissi est quod arbiter debet ferre laudum secundum consiliū sapientis ⁊ quid si cum requisitione consilij. de quo per Baldum in. l. illa institutio. de heredibus instituēdis. quid autem in arbitratore. vide per Baldum in. l. fin ali. in. xij. questione. C. de contrahenda emptione. ⁊ vide infra proxime per Bartolum. in. l. item si vnus. §. tertio. ff. de arbitris. ⁊ vide in hac materia Bal. in rubrica. C. eodem. in iiij. columna. ⁊ Joan. and. in regula nullus ex consilio. ⁊ quod legitur et notatur in. c. ad nostram. de consuetudi. de questio. Barto. vnum adde quod singulari. dicit Jnnocen. in. c. nec episcopi. de tempo. ordi. quod si eligantur plures ad consulendum in causa et sint discordes quod iudex potest sequi maiorem partem. ⁊ Barto. hic tenet quod iudex non tenetur sequi. ⁊ istud dictum Jnnocen. facit ad not. per Bart. ff. eodem. §. in si. colum. ⁊ per Lud. in rubri. de arbi. in. vj. ⁊ vij. char. vbi de hoc. ⁊ si in hac materia. ⁊ ad dictum Jnno. in. d. c. ne episcopi. vide per moder. ff. de appel. l. a principe.

b ¶In eodem versicu. quarto quero dicit statutum ⁊c. ibi: cum consilio sapientis. Et vidi de facto annullari quandam sententiam latam nondum spectato consilio sapientis postq̄ fuerat missus processus ⁊ magi-

me quia statutum erat in ciuitate illa quod non valeret sententia nisi ferretur secundum consilium sapientis. nam dicebatur sententiam ipso iure nullā esse nō expectato consilio sapientis. etiam si expresse statutū nō annullaret ex quo etiā de iure cōmuni est, quisum qō debet spectari consilium postq̄ processus missus fuit p not. p Bar. hoc fecit tex. in. c. cū inyeteri. de elec. ⁊ in. c. cum olim. ⁊ ibi expresse no. dōs anto. ⁊ Jmol. de arbi. Bar. in. l. titiū ⁊ menij. in princ. ff. de admi. tut. et Joan. an. in. c. nec ēpi. de temp. ordi. post Jnno. ⁊ Mostien. ibi ⁊ Bal. in l. ex illo. C. de ap. ⁊ in. l. j. ad fi. C. de manumis. vin. ⁊ i l. i. C. ne lice. ter. pno. ⁊ clare firmat Jo. and. in addi. ad Spe. in tit. de requisi. cōsilio. §. j. super verbo vt auten. referēs. ita tenuisse gl. ⁊ Ol. ⁊quod no. Jo. an. in. c. non est. de cō sue. l. vj. in nouel. ⁊ in. c. si pro debilitate. de offi. deleg. ⁊ in dubio etiam non p̄sumitur qō iteruenit dicta solennitas consilij a statuto requisita vt eleganter. p bat Bal. in. d. l. j. C. ne lice. ter. pronoca. repetēdes Hofre. qui cōtrarepe. c. canonū. de

rium tenet ⁊ cum Bal. transit etiam Pe. de ancha. in consti. in ver. similem questionē ponit Jo. and. ac. ⁊ li et Specu. in tit. de requisi. consi. §. i. in versi. si vero non est videat velle quod tale statutum vel consuetudo arctans iudicem ad requirendum ⁊ sequendum consiliū sapientis non teneat. per. c. ad nostram. de consue. tamē cōmuniter tenetur contrarium. vt no. Jo. and. in. d. §. i. in addi. quā ponit super verbo vt autem. ⁊ est de mente Bar. ⁊ doc. in. l. si conuenerit. de re iud. ⁊ Jnno. clare in. d. c. si pro debilitate. ⁊ Bald. in locis. ē. proxime allegatis. nam sicut valet conuentio partium quod iudex teneatur iudicare sm cōscientiam talis. d. l. si conuenerit. cum ibi not. ita oportet valere statutum: qz qō fieri potest per pactum potest per statutum tanto fortius. vt no. glo. in. l. neq; ex precepto. ⁊ in. l. neq; pignus. §. priuatorum. ff. de regu. iur. ⁊ in rub. C. de decre. decuri. ⁊ in. l. ij. que sit longa consuetudo. ⁊ ibi Bald. Adde quot modis consilium requiratur ⁊ an iudex teneatur causam cō mittere consulendā ⁊ illud consilium sequi. splendide Pan. de ca. cōsi. lxxxvij. incipien. p̄o declaratione. ⁊ aliquid consi. cclij. per Ange. consi. cxxxvi. ⁊ qualiter intelligatur statutū quod causa cōmittatur infra certum tempus per eundem consi. clx. ⁊ ibi etiam an iudex consilium sequi teneatur. ⁊ per eundē consi. clxxxvi. ⁊ clxxi. vbi dicit q̄ imperito non est turpe sequi consilium imperiti. per Bal. consi. cccl xx. i. lib. Et quid si consilium sapientis sit presentatum extra tempus ⁊ iudex confirmauit an valeat per eundem consi. clviij. ⁊ clvij. iij. lib. ⁊ qō cōsilio imperiti non sit standum per eundē cōsi. cxcvij. Et quid si consultor super pluribus articulis aliquos sibi reseruauit an valeat consilium per eundem consi. cccc xxxvi. iij. lib. Et an cozā cōsultore possint pduci instrumenta per eundē consi. lxxvi. j. lib. Et per Roma. consi. cc xxviij. an sequi consilium iudex teneatur. Et an per petitionem consilij ita suspendatur sententia sicut p app. per eundem consi. cc xxxv.

c ✠Andre. Poma. ¶Lenis solēnitas. Adde q̄ dicat lenis solēnitas per Alex. consi. cxviij. in. iij. volu.

d ✠Andre. Poma. ¶Cōsi. Vide in materia barb. p̄. xj. col. vij. vol. j.

e ¶An valeat. Compromissum qō sūa ferat sm consiliū sapientis. vide Ludo. in repeti. rubri. ff. de arbi. in vlti. char. in versi. vlterius querit si cōpromissum fit p doc. in. c. cū olim. de arbi. p doct. in. l. illa institutio. de here. instī. post glo. Quid aūt in arbitratore. vide p Bal. in. l. si. in. xij. q. C. de contrahē. emp. ⁊ vide Bar. in. l. si vnus. §. iij. ē. de arbi. ⁊ vide ibi banc materiā ⁊ Bal. in rub. C. e. in. iiij. col. ⁊ Jo. an. in regula nullus ex consilio ⁊ qō legitur ⁊ not. in. c. ad nostram. de consue.

ram voluntatem grauari non valet. vt. l. fideicommissaria libertas. ij. rū. j. de fideicō. libe. sed fi ita relinquat libertas: si heredi placebit y valet. ego manifeste cōcluderem qō verbū placet debet intelligi de arbitrio boni viri nō de libera voluntate ergo ide est dicere arbitratu titij q̄tum dicere de consensu ⁊ cōsilio titij vel beneplacito titij. Nā de vtroq; intelligitur dictū arbitrium boni viri. Jn. q. ergo

a premissa[a] dic aut est dictum de consilio: ⁊ consensu vel beneplacito titij vel arbitratu titij: ⁊ non valet. vt. d. §. idē pomponius. ratio qz ista cōditio est contra substantiā arbitrij: que est vt arbiter possit pnuntiare eque vel inique. vt. l. diē. pferre. §. stari. de arbi. sed eo casu auferē libera potestas arbitro qz contra illius titij placitū cōsiliū seu arbitrium non pōt pronuntiare: cum talis potestas sit ei data ab homine: vt dictū est. §. in. iij. q. ergo ⁊c. aut est dictum q̄ arbiter pronuntiet consilio titij simpliciter ⁊ tunc valet: qz sufficit q̄ eius cōsilium requirat: nec tenetur sequi: vt dictū est: ⁊ sic per hoc non aufertur ei libera potestas: ⁊ hec opi. stangitur in Spec. de arbi. §. sequitur. versi. sed quid si dicatur.

b et ex hoc apparet qō glo. ✠ j. de here. instī. l. illa in

b ¶Quod glo. vide Bald. in. l. j. C. de arbi. stitutio. que dicit q̄ potest cōpromitti vt ferat sententia. put videbitur de iure alicui sapiēti non bene dicit. nam ✠ verbum videbitur idem importat quod verbum placebit. seu arbitrat[o] fuerit. vt. d. l. fideicōmissaria libertas. ē. de fideicommiss. liber.

c ¶Videbit. Rot. de ybo videbit et placebit. vi⁹ bar. in. l. si cui. de lega. j. ⁊ vide. ē. in pqi. col.

18 ¶Septimo quero quid si partes consentiunt in iudicem ordinariū vt ferat sniam prout videbitur tali sapienti: ⁊ iudex hoc fecit an valeat: ⁊ videtur quod non per ea que. ē. dicta sunt de arbi. argu. l. j. ē. de arbi. Contrariū dico per. l. si cōuenerit. de re

19 iudi. ⁊ ideo aliud in iudice: qui nō habet ita liberam potestatē sicut habet arbiter imo habet ipsas limitatam ⁊ obligatā. l. ⁊ equitati. vt in aut. iusiurandum. quod presta. ab his p totū. ⁊ j. de penis. l. hodie. ⁊ insti. de offi. iudi. in pnn. ⁊ sic nō est cōtra sententiam iudicis: seu eius substantiam. An autem teneat seq de necessitate pt̄z ex his q. ē. dicta sunt.

✠Andre. Poma.

d ¶Si dicat. quid autez iuris sit qñ d aliquis hz facere aliqd de licētia et pmissione alteri⁹ vide Barba. p̄sil. xj. col. vij. volu. i. ⁊ p declarationē e vide Alex. consil. clxxxv. colū. vlti. volumine.

20 ¶Ultimo quero quid si dicatur[o] q̄ ferat sniam cum consilio ⁊ arbitrio alicuius incerte p̄sone. an ista adiectio aliquid operetur. distingue aut loqueris in extraiudicialibus aut in iudicialibus ⁊ his que sapiunt naturam iudiciorum vt arbitria. primo casu aut illius incerti electio competit plurib⁹ et regulariter nō valet quod agit qz possunt in eligendo dissentire. e vt. l. si merces. in pnn. j. loca. et ibi not. fallit in casu. l. si fundus. in fi. j. de pigno. ⁊ in casibus in quibus valet promissio incerta. vt. ff. de iur. do. l. cum post. §. gener. ⁊ ibi no. dixi in. l. ita stipulatus. de verb. oblig. si vero competit vni tūc valet qz cessat ratio predicta. ergo ⁊c. argu. l. adigere. §. quis. de iurepatro. Secūdo casu quando in iudicialibus: tunc valet iudicis interlocutio qō partibus discordātibus vel ipse eligit vel partes ad concordiam coget. vt. ē. de arbi. l. item si vnus. §. arbiter. ⁊ ē. de iureiur. l. iusiurandū. §. si de qualitate. ⁊ de bo. auto. iudi. pos. l. in venditione. in fi.

Exercitorem.

Supra dixi quis dicatur magister. hic declaratur quis dicatur exercitor. h. d. exercitor dicitur ad qué oēs redditus veniunt: nec persone cōditio inspicitur: nisi sit minor: qz tūc tutoris vel curatoris autoritas inspicitur. h. d.

Est autem.

Contrahētes possunt eligere exercitorem sine magistrum: sed exercitor nō potest eligere contrahentes nisi in subsidiū. h. d. ¶No. q̄ magister sive exercitor pōt conuenire ex contractu suo. qō qualiter intelligatur videbitis in. l. fi. j. titu. ij.

1 ¶Cōtractus factus per seruum voluntate domini quando obliget dominum.

2 Voluntas patris circa contractū filij q̄ nō semp obliget patrem.

Si is qui nauē.

Continua primo ad precedentia. ē. dixit quod tenetur exercitor: sive institor: sive sit sui iuris: sive filius vel seruus. Sed vtrū ex persona institoris qui est in potestate alterius tenea-

tur pater vel dominus. ponitur in hoc. §. dinicē. primo ponit verba edicti. secūdo prosequit edicti expositionem respondēdo cuidam tacite obiectioni. tertio ponitur quedam alia questio ex premissis descendens. secūda ibi: licet. tertia ibi: sed si sciēte. ⁊. h. d. Qui exercitorem habet in potestate si fuerit volens in merce dominica ⁊ nauali obligatur insolidum: sed in peculiari tributoria obligatur: idem in nauali si sola scientia superuenerit. h. d. ibi iudicium datur hec sunt verba edicti: quod postea sequitur est expositio edicti. ¶Op. quod in quo-

1 libet contractu si contrahit domini voluntate dominus teneatur insolidum ex tit. quod iussu. vt. j. quod iussu. l. i. §. si mandauerit. ⁊. §. si ratum. Sol. dicit glo. verum est quando vult agere quod iussu. sed hic loquitur quādo vult agere tributoria. Tu dic ✠ Marti. quod in actione quod iussu requiritur q̄ dñs sciat speciem cōtractus: sed in hac sufficit quod sciat cum negotiari: iz speciem cōtractus ignoret. ⁊ ideo dic aut filius vel seruus negotiatur domino inuito vel ignorante: ⁊ tunc dominus tenetur solum de peculio per titulum. j. de pecu. per totum. aut contrahit domino sciente tñ: ⁊ tunc tenetur tributoria sive ⁊ mercede nauali sive in alia hic in ver. sed si sciente. ⁊ j. de tributo. per totum. aut contrahit dño volente: ⁊ tunc aut vult certam speciem contractus ⁊ tenetur insolidum per titulum quod iussu. aut vult cum negotiari generaliter: ⁊ tūc in merce nauali tenetur insolidum: vt hic in merce non nauali tenetur tributoria. vt hoc. §. versi. an institor. ⁊. j. de tribu. per totum. vide glo. quod voluntas ✠ patris circa contractum filij non

2 semper obligat patrem insolidum. pro hoc habetis tex. no. in. l. lucius titius caium seium. j. de administra. tuto. ⁊ quid importat hoc. ē. contractum fieri de mea voluntate examinaui plenissime. j. solu. mat. l. post dotem.

In potestate.

Habuisti. ē. expositum verbum ex voluntate. hic exponit verbū ex potestate. h. d. Verbum ex potestate accipit pro patria ⁊ dñica: ⁊ etiā p ea quā hz q iuri alterius est subiectus. h. d.

Quāq̄.

Hic exponit verbum magistro positum in edicto.

Hecactio.

Exercitor ⁊ magister tenētur insolidum: sed vni⁹ solutio alium liberat.

Si plures.

Si plures nauem exercēant per tertiū liberum seruum: vel per vnū ex ipsis quilibet tenetur insolidum: secus si simul exercent. h. d. ⁊ est valde notabilis et tota die occurrit. hic ponit casus in naue. ¶Op. ē. nau. can. sta. l. fi. §. si plures. Sol. iz glo. multa dicat: dic vt ibi de actione que venit ex delicto: hic de ea que venit ex cōtractu: vt ibi no.

f ¶Plures exercentes vnā mercantiam simul sive per se sive per alium qualiter teneantur.

Jtamen.

g Oppo. ad principium huius. l. ⁊ videtur q̄ inuicem sint sibi magistri. vt. l. eius q in pnincia. vt. ē. si cer. peta. glo. non soluit. dicit Jac. de are. ⁊ est no. dictū ibi. quilibet gerebat separatim ad cōem vtilitatē: ideo quilibet tenetur insolidū per rationē ne in plures ⁊c. facit. C. de fabricē. l. iure. puisum. lib. xj. hic vo oēs gerebant simul. Et ideo reassume[v] breviter ✠ quando plures faciūt vnā mercantiā: aut eam exercent p tertiū: ⁊ eius facto quilibet insolidum: aut eā exercent per seipsos: ⁊ tūc aut eā cōmittūt vni: ⁊ tūc idem: qz eius facto quilibet tenet insolidū: aut omnes gerunt eandē mercantiā: ⁊ tūc aut omnes simul: ⁊ tunc quilibet tenetur pro parte. isti omnes tres casus sunt hic in tex. aut quilibet gerit separatam: qz vnus in vna terra: alius in alia: vel vnus mercantiam lane: alter pannorum: vel aliter inter ipsos diuiserunt: ⁊ tunc videntur sibijnuicem esse prepositi. arg. d. l. eius q in pnincia. ⁊ qō. ē. progime dixi sm Jaco. de are.

Si seruus.

Etiam mortuo magistro datur actio in dñm. h. d.

f ¶Si plures. de isto tex. ⁊ materia vide plene p bar. in. l. ⁊ an eandem. de duo. reis. ⁊ ad istū text. ⁊ vide. l. iā tñ. §. si plures. iudi. fol.

✠Andre. Poma.

f ¶Si plures. vide de Cremen. sing. clxiij.

g ¶Si tamē. vide in. l. et an eandem C. de duo. reis. et Bal. in rub. C. eo. ad finem.

✠Andre. Poma.

h ¶Reassume. vi⁹ Alex. consi. cxxxix. a⁹. cxxxiij. colū. j. volu. v. ⁊ cōsi. cxl viij. volu. ij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Lucius. In princi. huius ꝛc. not. hic quomodo probetur esse conuersum in vtilitatem alicuius. adde Bal. in. l. j. C. si aduer. credi. Adde Pe. de ancha. consil. vltimo.

a ↪Andre. Poma. ¶Lucius circa materiam huius. l. vide Allegan. consi. xlv. colum. iij. volu. iij.

b ¶Adhuntās. Vide Bald. in. l. j. C. eodem.

c ¶Oppo. de quo vide instit. de act. §. actiones. et vide not. per Bart. in. l. si cum dotez. §. j. j. soln. mat.

d ¶Sola assertio. Vide Bart. ff. l. j. §. non autem. vbi bene expedit hoc ꝯrarium ꝛ Bar. in. La dino pio. §. a sed sciēdum. ff. de b re indica.

c ¶Debeat ei emēda ri. Adde Bar. in. l. si alius. §. est autez. §. qō vi aut c dam. et istud tenuit Guil. cōsuluit Angel. ꝛ per hūc text. dicit etiā Guiliel. hic quod si miles vadit ad bellum pro defen d sione patrie' et ei equus suus sit interfectus qō ciuitas tenetur emendare damnum et hoc verū si fiebat illud gratis: alīs secus: vide qō dixi post Bar. in. l. legatis. ff legatis 1 iij. ꝛ vide text. ad hoc not. in. l. mu 2 lier. j. de capti. quē not. allegat Guil. et ibi Bart. in. l. j. 3 in fi. prin. de insti. ꝛ inre. quid si miles qui feudū liberum ꝛ francum tenebat a baroe requisit⁹ fuit ab eo vt iret cum eo ad exercitum. queritur an teneatur ꝛ an eius sumptib⁹ ꝛ an baro possit ab eo exigere subsidiū pecunie vide Bal. referentem Oldra. in. c. j. de capitaneo qui curiam vendidit. in fi. princi. ꝛ si vocatus ad bellum perdidit arma an recuperet ꝛ a quo vide Innoc. in. c. sicut. el. iij. de iure 2 iuran. ꝛ quod no. Bal. in. l. quoniā. C. ad legē iuli. de 3 vi. bene facit. l. fi. ꝛ quod ibi dixi in 4 apostilla. C. de statu. et imagi. ꝛ si la borator⁹ meus rumpit ferrū in laboꝛerio nō teneoꝛ fm glos. ꝛ Bald. per istum text. in. l. qm. C. de testi. ꝛ est text. hic. in. §. cōserua. ꝛ no. Jmo. in. l. stipulationes cōmodissimū. de verb. oblig. ꝛ ita etiam videtur determinare Florianus in. l. si locus. §. cum via. ff. quēadmodū ser. amit. ꝛ ad hoc not. glo. multum not. in. l. si finita. §. si quis dāni. de dāno infect. in verb. fouet. ꝛ vide quod legitur ꝛ not. in. l. ne quid. in prin. ff. de incen. rui. nau. Adde quod hec apostilla est contra de verbo ad verbum. in. §. si libert⁹. §. de condictione indebiti.

Hec actiones.

Vide glo. ibi hec actio. No. qꝫ ꝫ appellentur actiones. tū sunt adiectiones. vt glo. dicit. j. tit. ij. l. cuiusq. §. non tantum. ꝛ de pecu. l. iij. §. cui congruit. ꝛ de in rem ver. l. filiusfa. in fi.

Item cum.

Tenet exercitor: ꝫ inter magistrū ꝛ contrahentem secū nō cadat obligatio. Et dominus magistri serui tenetur actiōes sibi quesitas exercitori cedere. h. d.

Item si.

Tenetur magister contrahenti secum: licet inter exercitorem et eum non cadat obligatio. h. d.

Lucius.

a ¶Adhuntās b magistro habet exercitoriā quatuoꝛ concurrentibus: scz causę veritas propositionis ꝛ causę scientia ꝛ credulitas. congrua quantitas ꝛ loci cōgruitas: idem in institoꝛibus. h. d. vsqꝫ ad fi. titu. ¶No. mirabilem legem ad quam oppo. c ꝛ videtur quod debeat probari directo pecuniam esse conuersam in dōi, vtili tatem. vt. C. si aduer. credi. l. ij. ꝛ. §. si cer. peta. l. ciuitas. Sol. illa iura loquuntur in personis priuilegiatis. ¶Opp. de in rem ver. l. quod si seruus. §. sed si fic. Sol. ibi contrahebatur cum eo qui nullo modo habebat mandatum. ¶Opp. ꝛ videtur qꝫ sufficiat sola assertio d magistri etiam si iste psumptiones non probarētur: vt. §. e. l. i. §. non autem. ver. sed si in poetijs. glo. dicit qꝫ ibi non potuit ad hibere diligentiam hic fic. tu dic quod ibi erat prepositus expresse ad pecuniam accipiēdam mutuo hic non fm Azo. ꝛ Hui. de cu.

¶Ad legem rhodiam de iactu. Rubrica.

¶Glo. continuat: dic vt in ea.

☞ Domus destructa a vicinis ne ignis vltra transeat debet a vicinis emendari.

Babella qꝫ nō debet solui de annulis quos quis portat in poigito: nec de vestimentis pretiosis, que secum defert.

Babella quod non soluntur de his que quis vsus sui causa portat.

Tempoꝛe necessitatis omnia sunt cōmunia.

Laborate.

m iacta rum merciū habēt actionē cū magistroꝛ: ꝛ magister cum ceteris nō solum habet actionem sed etiā retentionem merciū vt fiat contributio. h. d. ¶Iste ver. equissimuꝫ enim ꝛc. facit ad q. Tꝫ qñ domus alicuius destruitur a vicinis: ne 1 ignis vlterius transeat quod debeat ei emendari? e a vicinis q: pro cōmuni vtilitate factū est in argumentum induco non determino. i

Si conseruatis.

Si nauis deterioꝛatur nō fit contributio nisi acciderit voluntate mercatoꝛū vel alio iusto metu. h. d.

Cum in eadem.

Dominus nauis et domini omnium rerum in ea existentium excepto libero coꝛpoꝛe ꝛ cibarijs pro portione estimationis contribuunt. ad qō magister ex locato tenebitur. h. d. ¶Iste text. est arg. quod annulorum quos quis portat in digito ꝛ vestimentoꝛum pretioseꝛū transiens debeat soluere gabellam. Contrarium tamen est verum in his qꝫ vsus sui causa portat: vt. l. in lege censoꝛia. §. de verboꝛum signi. ¶Vltimo not. qꝫ quod tempoꝛe necessitatis omnia sunt communia: vnde si tu haberes de pane ꝛ ego non:

in necessitate licitum est mihi auferre a te. ꝛ hoc de iure diuino et humano. vide glossam super verbo f conferre.

Si nauis.

Pretium redemptionis est ab omnibus conferendum: secus in pretio rerum perditarum. h. d.

Mulis.

Si perit scapha cū meꝛcibus causa leuande nauis extractis habet locum contributio: secus si nauis pereat et scapha salua remaneat. h. d.

Sed si nauis.

Jactātib⁹ fit contributio ex mercib⁹ reciperatis ex naue posita peremptaꝫ: sed recuperātes ex iactu in naue non contribuunt. h. d.

Cum autem.

Pro rebus deteriooratis presente pretio fit collatio iactantibus. ipsis vero deteriooratis ratione loci non cōfertur: sed si ratione asperginis f ipsis confertur ꝛ conferunt damno deducto: siue plus siue minus sit in dāno ꝙ in collatione. h. d.

Mulis aduersa.

Nō fit collatio impensis que ad instruendam nauem facte sunt. h. d.

Si leuāde.

Jactata in dubio non videntur haberi pro derelicto: nisi ex mō iactus aliud presumatur. h. d. vt dicit cum glo.

Precatio.

f ¶Valet consuetudo cui leꝛ nō adꝛersatur. h. d.

g

Si vehēda.

s Ad pensionē consequendam g sufficit impositum esse naui: nisi aliud actum sit. h. d.

Si ea.

Casus superueniens excusat a pena precedentis culpe: vbi actio nata nō b poterat intentari. h. d. ita intelligit ☞ j. de impēfis. l. ꝛ in totum. de quo per Ly. C. mand. l. ad compārandas. Bar.

Idem iuris.

b Difficultas superueniens excusat a pena. i h. d. de hoc dixi. §. si cer. peta. l. quod te plenissime in. l. continuus. §. illud. de verb. oblig.

Si cōduxisti.

Si mēsura refertur ad lignum sufficit lignī capacitas. si refertur ad onus inspicitur mēsura ponderis. h. d. k

¶De institoria actione. Rubrica.

☞ Quando ille qui tenetur mihi cedere actionē non reperitur lex vera mihi cedit.

Quum.

l Dominus ex testamento institoris obligatur. item agit si eius seruus est institoꝛ non aliꝫ nisi cessa actione nisi in subsidium. h. d. ¶Not. quod vbi non reperitur ille qui mihi tenetur cedere actionem: qꝫ forte longe est absens k vel latitat vel est moꝛtuus sine here de. ley dat mihi actionem vtilem sine cessione. l vt l hic. et. C. de act. et obliga. l. j. ꝛ. C. ad trebel. l. sanciimus. not. j. de dam. infec. l. damni infecti stipulatio. §. fina.

Institoꝛ.

m Institoꝛ est ille q m alicui negotiationi questuarie preponitur: etiam certo loco nō designatoꝛ: ꝛ obligat dñz cumscūq; additionis sit negotiatio questuraria: sec⁹ si certe rei vel

m ↪Andre. Poma. ¶Institoꝛ. Vide Panormi⁹a. consilio. lxxiij. columna. iij. volu. ij.

a ¶Procuratoꝛ vocabitur. Et adde quod dicit Bal. in. l. j. C. de exerc. cō ea que statuta sunt in exercitoria habent locum in institoria. ꝛ hic adde Bart. in. l. si institoꝛem. §. si tibi. si certum petatur. ꝛ plenius per Jmol. post alios. in. c. penul. de fideiuss.

b ¶Ita dari. quando quis videatur prepositus institoꝛ. ꝛ adde Baldum not. in ri dri. C. de constit. pec. in. iij. col. ꝰbi querit an a discipulus ex con tractu obliget ma 1 gistrum suum: et quod not. Bal. in 2 auf. hoc ius poꝛrectum. in. v. colū. 3 de sacrosan. eccle. 4 et Barto. in. l. eandem. de duo. reis. 5 et quod habetur i l. ei qui. C. eō cum eo. ꝛ in. l. si pupilli. §. j. de neg. gest. 1 et adde quod si dico facio te institoꝛem meum. videris prepositus oī bus ciuilibus ne b gotijs quib⁹ ego 2 vti solebam scōm Bal. in. l. mandatum. in. iiij. oppositione. C. mandati. et ibi etiam dicit quod constitu 3 tus ad vnuz actū non est propīe in stitoꝛ. Adde quis dicatur institoꝛ et qualiter cōueniatur. Abb. consilio lxxiij. lib. ij. Angel. cōsil. cclxxxv. Allegan. consilio 4 xliij. lib. j.

↪Andre. Poma.

b ¶Ita dari. Vide Alexan. consil. xlix. colū. ij. et sequenti. volu. ij. et per totum.

c ¶De quo palā. in principio huius ꝛc. vide Bar. 5 in. l. j. C. de satisfdatione.

d ¶Literis publice. Ecce quid operatur aliquid fieri in publicum et pūblicatio facit: quia facit rem esse notoꝛiam: et facit presumi rē deuenisse ad notitiam quia que publice c fiunt presumuntur sciri: vt hic. et in. c. j. de postula. d prelatoꝛum. ꝛ in c. in tua. qui ma. accu. possunt. et. c. quod dicitis. xvi. e distinc. glos. in. l. si tuto. C. de peric. tut. gl. in. c. cognoscentes. de cōsti. et ff. de oꝛig. iur. i ṽ. pro rostris.

e ↪Andre. Poma. ¶Not. ad questionē. Vide quid dicat Feli. in. c. ij. vlti. col. de consti. Ałre. consi. xcij. col. ij.

f ¶Habebat. Et hanc. l. nota. declarat Bal. in. l. fina. C. quod cum eo. in vij. columna. et dicit Bald. in. l. i. C. vt in pos. lega. in princi. quod vbi diuersificatur res causa vel actio non potest subsequi cōdemnatio vel qualitas ex qua variatur actio competens ex simplici propositione per hanc legem.

f ↪Andre. Poma. ¶Habebat. Vide Alexan. in. l. diuus. ff. de re iudicata. ꝛ in. l. quidam estimauerūt. §. si certum petatur. et cōsilio. lvj. colūna. j. volu. ij. Roma. consil. cx. et Alexan. consil. lxxij. colū. iiij. volumi. i. Areti. consilio. cl. colū. vij. et Alexan. consi. xc. col. iij. vol. iij.

g ¶Si nō probat. Ad idem text. in c. ex parte. et ibi Jnnocen. de priuileg. ꝛ not. Bar. in. l. i. ff. de edend. et Bald. in. l. edita. C. eodem titu. et in. l. hereditas matertere. C. ō petitione hereditā. et per istam doct. dici potest qō quādo vnus est deductum i inquisitionem si illud nō probatur sed probatur aliud diuerlū nō potest sequi cōdemnatoꝛia. facit. l. iiij. §. dotem. vi bono. rapto. not. gl. in. l. i. §. diuus. inver. absolui possē. ff. de fica. ꝛ Jnnocē. in dicto. c. ex parte. ꝛ Bar. in. l. denuntiasse. §. qui tamen. de adulte. et pulchra Bal. in. l. hec verba. ff. de insfa. vbi dixit qō si quis inquisitus est quod mandauit delictum committi ꝛ probatus est quod instigauerit. vt delictum cōmitteꝛet nō poterit condemnari Adde scripta per Angelum consil. cclxi. et Barto. consil. ccix. et Baldum consi. cclxiij. lib. iiij.

↪Andre. Poma.

h ¶Item not. Ad de Alexand. consilio. clvi. colūna vij. volumine. i. Feli. c. inter ceteras. colū. iiij. de re indica. Barba. cōsil. cxxviij. colūna tiij. volumine. ij. Roma. late cōsil. ccclvj. Felinum. c. cū super. de offi. deleg. Alexā. cōsilio. cxlvj. colum. fina. volu. v.

i ¶Contrahamtecum. Adde Bar. in. l. ambitiosa. j. de decre. ab ordi. fa. in fi. ꝛ vide oīno Bar. in. q. Jua incipiente adunantia generalis.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Si duo. Vide a Bar. in.l.iij.§.i.ĩ ij.q.de duo.reis.
✣ Andre. Poma.
b ¶Si impubes. Pro intellectu huius.§. vide alex. i l.eius qui.ff.si certũ peta.
c ¶Not. argumentũ p bal.in.l.mandati. in.iij. op.C. mãda.& bart.in.l. ij.§. sed & si quis. b j.de do.
d ¶Si dñs. alleg. no.Bal.in.l.mandatum.in.iij. op. Camanda.
e ¶Taberne. Iste tex.not.allegat in l.heres.§. si huo. de fideiuss.
✣ Andre. Poma.
e ¶Taberne. vide bar.in.l.mãdatũ. Cqđ cũ eo.vbi dicit istũ tex.singu.
f ¶Lucius titius. dbãc.l. intellige q̃ hic nõ obligatur institor: g nõ pro emisit sed solũ confessus est.& iste est verus intellectus fm Bal.C.de cõsti.pe.in rubri.in f iij.col.& latiꝰ p eũ in aut.si qñ. de cõsti.pecu.& istũ tex. alleg.not. Bal.in g l.j.in.iij.colũ. & in ỹ.quero qd si syndico.C.de sentẽ.& l Ang. in.l. possessio.§. fi.j. de acqr. pos.vbi etiã allegat not.p Cy. in l.ei q.C.qđ cũ eo. & limita vt p pau. de ca.in.l.j.§. exercitorẽ. & vide hic Bar.in.l.j.§. nuntiatio.de oper.no ui nuntia. et in.l. post dotẽ.i.vj. lectu. Dy.j.sol.ma.
g ¶Sufficit. Ibi talis procurator. adde glo.in.l. que cunq; ff.de ,pcur. b quã alleg. Bal.in l.j.in fi.C.de sent. vide plene in.l.j. §.nũtiatio.de op. no.nunti.
✣ Andre. Poma.
b ¶De tributoria actione. Pro intellectu huiꝰ tituli vide Alex.in.l. post dotem. colũ. vij.ff.solu.mat.

Si duo. [a]Si plures eũdẽ institorẽ preponũt.qlibet teneẽ insolidum si inter eos p socio vel cõi diuidundo agaẽ qbus in dicijs cessantibus quilibet teneẽ pro parte.h.d.cũ l.seq.de hoc dixi plene in.l.j.cũ.l.seq.§.de exerci.

Si cũ villico. ¶In negotio nõ quẽstuario cessat institoria:aliꝰ secus.h.d.

Si quis. Vẽditio institoris obligat dñm: vt tradat.& ẽt redhibitoria.h.d.

☞ Procurator cõstitutus a pupillo cũ tutoris autoritate qđ tutela finita non finitur.

Si impubes. [b]Mãdatũ institoris non finit morte mandantis.h.d.de hoc.§.fi cer.peta.l.eius in provincia. ¶Mo.arg.cꝰ si pupillus facit p procuratorem cũ autoritate tutoris qđ finita tutela nõ expirat mandatum.

Proculus. [c]Prohibit gtrahere si ceptione nisi inḡtũ preponens factus est locuplet̃ior.h.d.facit ad.q.glo.que est in.l.solucdo.§.de negoti.gest.de qua p doc.in.l.fi.C.de neg.gest.lꝫ cõtraria glo.sit.j.de noua.l.stichum.§.fi.

Item eum. Si actus non põt ppriedici negotiatio habet locum vtilis institoria.h.d.

Si dominus. [d]Mutatione statꝰ institoris non recatur mandatum.h.d.

Taberne. [e]Adiectio alteriꝰ obligatio nis institoriã nõ extinguit.

Seruus. Institor nõ obligat dñm nisi ad id ad qđ est preposit.h.d.

☞ Qñ aliqs ẽx institor an teneaẽ.

Lucius titius. [f]Cõtra hẽs apposito noie officij in dubio cõtẽplatione officij ẽre videẽ:et institor finito officio non teneẽ.h.d.no.q; sufficitꝰ q̃ quis dicat talis pcurator:lꝫ nõ adiciat pcuratorio nomine simile in.l.cũ post mortẽ.j.de admi.tut.& qđ not.in l.post mortẽ.qñ ex facto tutoris. ¶Quero vtrum qñ aliquis cõtrahit tanq̃ institor teneaẽ. ¶Quidam dicunt q̃ hic est casus q̃ nõ.& p hoc reprehẽdunt glo.in.l. pcurator.q pro euictione.§. de ,pcu. In ẽdem vꝰ casus.§.de exerci.l.j.§.est autem.& §. nan.cau.stabu.l.lꝫ.§. possunus.& §.c.l.sed & si pupillus.§.fi.& l.si quis iumentis.§.j. Non ob. hec.l. qz hic nõ ẽz it sed solũ stipulationẽ fecit continentem verba enũtiatiua de preterito: & hoc in dubio videẽ esse factũ ad fidẽ in se ostendendam. Ista tñ verba in alio quã in institore inducerẽt ẽctum cõstitute pecunie: vt.l.quidam.§.de constitu. pecu. et ibi glo.hoc videtur velle. Alij dicunt q̃ institor tenetur duraẽ officio nõ eo finito: & sic posui vobis summariũ qđ nõ placet p dicta iura.quod tamen relinquo maiori declarationi.

¶De tributoria actione.[b] Rubrica.

¶Glo.continuat.

Item quoq; De eoqđ cõtractũ est in merce peculiari cum eo qui est in alterius pñte eo sciente cõpetit tributoria: verbũ merces accipitur generaliter.& verbũ peculiare nulla facta deductione:& verbũ scientia p patientia & verbũ pñtis seu pñte etiam generaliter accipitur.hoc dicit.Mo.glo.sup verbo ad oẽs.Mo. q̃ ex vno cõtractu vnus dicit negotiator:de quo dixi in.l.legatis.in prin.de leg.iij.

Sed et si seruus.

Quod si alter. Vnius scientia non preiudicat ignoraẽti.itẽ actionis natura facit insolidũ scientem etiã deducere.h.d.

Si seruus. Ad euidentiam huius.§. scias q̃ hoc edictum habet duo capita.primũ prouidet contra scientẽ tñ. secũ cõtra dolosum & incipit secũdum caput.in.l. illud.§.si cui?.j.e.sed h.§.tractat de vtroq; mixtim & h.d.dolꝰ tutoris & curatoris nõ nocet his quoz negotia administrant nisi quatenus sunt locupletiores:& tunc teneñ cedere actionem sed ipsorum administrantium scientia sufficit ad hanc actionẽ pupillorum vero & adultorum dolus ipsis nocet: sed scientia non sufficit:procuratoris vero dolus et scientia nocet.h.d.

Procuratoris.

Si vicarij quozũ vnus est dñs:alius quasi dñs vtriusq; scientia & ignoratia contẽplat:vt inducat hanc actionem.h.d.

Mercis nomine. Contrahẽtes tñ circa merces hñt actionẽ ẽbentes in potestate deducẽt debitũ eis & ex cãm mercis:nisi creditores rõ i ne pignoris pferant & sole merces:vl qđ ex eis est redactũ veniũt i tributũ.h.d. vsq; ad.§.si plures.

Si plures. [i]Si plures sint negotiationes vel vna sed plura loca:plures & separate sient ẽributiones.h.d. [k]

Plane. [k]Creditores habẽtes psonales actiões vocanꝫ in tributũ & habentes reales suũ integrum consequunñ.h.d.vide l glo.que est super verbo cõueniri.& no.eã.& adde in fi.ibi;q in naui. dic sed ibi fuit pecunia ad emptionem spãliter numerata hic secus fm Guil.& Pet. & no.p Cy.C.qui poti. in pig.ha.l.lꝫ.& per glos.in l.i.C.de rei ven.& ibi etiam per Cy.

Tribuno. Creditores accipientes cauditoribus emergentibus: & etiam ipse qui petit st vult peculio renuntiare.h.d.cum prinici.l.seq.vsq; ad ver.si cuius dolo.

Aliud quoq;

Si cuius dolo. Iurisconsultus incipit tractare de secũda parte edicti.§.qñ actio tributoria daẽ ppter dolũ nõi cõmissum in male cõtribuendo.& h.d. Ex dolo cõmisso in male vel nihil cõtribuendo qs hac actione tenetur.h.d. ¶Mo.tributoriã dari ppter dolũ sicut in precedentibus daẽ ppter scientiã. ¶Item no.q minus est:nihil est:tñ ista locutio est impropria:qz cõparatiuũ istud nõ relinqt positiuũ in extremis.

Hec actio. Actio ista non est de dolo ideo daẽ ppetuo:sed est ,pter dolũ nec purgaẽ actionẽ ex contractu: ideo heres teneẽ inḡtum ad eũ peruenit.h.d.

Quod in heredem.

Eligere. [l]Quãdo ad idẽ cõnes cogiẽ qs eligere vnã:nec poterit postea redire ad aliã secus si plures actiones competunt ad diuersa.h.d. Ex hoc colligiẽ p Dy.& p gl. vna regula de regulis que impediũt cumulationẽ. vt not.p glo.in.l.edita.C.de edẽ.& per Dy.in.c.nullus pluribus.de reg.iur.in.vj.hoc autem quod hic de electione dicitur est verũ:nisi actor reddat incertus ex facto rei nolentis eum certificare.vt.l.i.§.quod autem.j.quorum legato. Itẽ qđ infra subijcitur q̃ non potest habere regressum ad aliã intellige nisi per restitutionem in integrũ ex causa iusti errozis vt.l.habebat.§.titu.j.

Si seruo. Teneẽ heres q seruo dedit libertatem sine cautione vel deductione:& ex hoc suo dolo tenetur insolidum. hoc dicit.

Aliquando. Secundũ diuersa accidẽtia qñq; mel ius est intẽtare actionẽ de peculio quam tributoriam.h.d.

Alius

✣ Andre. Poma. ¶Si plures.vide Ro. singul.ccccxxxvi. vide allegata pulchre p Aret. cõsi.lvij.

¶Plane. Vide glo.in.l. qđ quis. de priuil. credi.

¶Eligere. & materiam huius.§. quã hic not. vide satis not. examinatam per Bart. post Dy. in.l.j.§. nõ querif.j.de publi.& in.l.edita.C. de eden.& adde q̃ si eligat vnã actionem cui est ,pscriptum nõ impeditur redire ad aliã cui nõ fit ,prescriptum fm Bal.in l.si preduũ.de edi. act.in.iij.col.& ad hoc not.per glos. vide nota.Bal.in materia.l.j. magime in.iij.op.C.de furt.& de materia huius.§. vide per Dy.in.li pronuciali.de oper. nouunti.in.§.j.adde vt per Roma. cõsil.cxxxiij.

✣ Andre. Poma. ¶Eligere. Pro declaratione vide Are.cõsi.cix.col. xiij. Alex. in.l.cũ proponas. post Bar.ibi colũ.j.C. de transact. idem Alex.in.l.edita. i iij.& iiij. colum.ẽdem.

a ¶Rubrica. Quod cũ eo. An iste titu. hodie sit correctus. vide Ange. & Jmo.in.l.ẽpheredatum.de re iudi.

b ¶Emanerat in filium. sed qđ si creditor est pauperior: vtrũ filius teneatur inḡtũ facere põt: videẽ q̃ insolidũ sicut dicimus in marito & vxore: vt tenent Bart. & doc.in.l.maritũ. solu.matri.in cõtrariũ facit qz cum creditor: in vno sit releuatus videlicet q̃ restituitur sibi actio vtilis ẽ filium. vt dicit hic Bart. ergo debet in alio grauari. a argu. in.l.eum q̃ de iureiurã. & hoc vltimuz sequitur Bald.in.l.ij.C.qđ cum eo.quod no. & fuit in vxore et marito dictũ gui. l.i.diuortio. de negoti.gest. tenet qđ tunc nõ habet pri vilegium. sed Ja. de belui. in sua q. disputata inci. lex dicit solu. ma- b trimo. &c. dicit qđ si maritus & vxor est panp dicit ipe puto. sed territus loquor tamẽ sic ju dicarem quod debeat maritus vel eiꝰ liberi p pupillo ddcnari.

c ¶Interdum. in prin. huius.§. vide Bar. in.l.si duobitetur.§.i.j.de fideicõmiss.

✣ Andre. Poma.

d ¶Statutum dicat. Vide Feli. in c. exceptionẽ. col. xiiij. ver. item fallit. de excep. Ro. ,pfi. ccc. Sozi. ,pfil. ccxxi. col. v. c

e ¶Poterit opponi. vide per doct. in.l.j.C. de iur. et facti igno. et vide Ange. & Jmo. in l.si fideiussores.§. idem respõdet. j. de fideiuss.

f ¶Fideicõmissarius vniuersalis habeẽ loco heredis. itellige tamẽ vt per Bal. in auten. ex causa. circa ,pfil. col. de lib. ,pte. & dixi post Bar. in.l.j.§. de illo. ff. l ad trebel. & p bal. in repe. c. si pater. de testãin. vj. & in ,pviij. colũ. & vide hic per paul. de ca.

✣ Andre. Poma.

g ¶Pater filio. vi l de Lepol. cautela ex. incipiente si quis filius.

b ¶Licet actio per Bartol. in.l.si dubitetur. in.§. si filius. ff. de fideicõ.

i ¶Ex sola patientia. vide in.l.quicunq;. de instit. Bald. in lege secunda. C. ad macedo. & in rubri. C. de exerci. in. vj. col. & in rubri. C. de constitu. pecu. in. iij. col.

i ✣ Andre. Poma. ¶Ex sola patientia. Vide ad declarationẽ Alex. consi. cliiij. col. ij. volu. ij. & consi. cxx. col. ij. volu. v.

Alius dũ erat. De peculio deduci tur id ad quod quis ex dolosa difficultate tenetur. hoc dicit.

¶Quod cum eo [a]&c. Rubrica.

¶Ad euidentiam huius tituli debes scire quod fm rigorẽ iuris ciuilis filiusfamilias contrahens obligatur: vt.l.tam ex contractibus.§. de iudi. propter causam tamen emancipatus: vel aliter a potestate patris liberatus propter status mutationem videtur quodãmodo nouus homo & ab illa obligatione de rigore iuris liberatur: verum prẽtor videns contrahentem cum filio esse deceptum propter istam capitis diminutionem restituit contra ipsum filium vtilem actionez & hoc fecit.§. per titulum. sen in titulo de capitis diminutione: post ea prẽtor consideranit quod multum grauaretur filium [b]restituendo contra eum vtilem ideo suum edictum in hoc titulo limitauit: vt illa vtilis restituta in ex casibus qui ponuntur in hoc titulo nõ detur in solidum: sed quatenus facere potest: vt videbitis in lege secunda et per totum hoc eodem titulo.

Omnia. Iurisconsultus hic se cõtinuat.

Ir prętor. In casibus hic expressis filiusfamil. sui iuris effectus tenetur inquantum facere potest.h.d.

Sed an hic. In hac actiõe deducitur quod debetur creditoribus priuilegiatis vel post ea contrahentibus non alijs.h.d.

Sed et si ex parte. Institutus ex parte non modica potest conueniri insolidum: vel pro hereditaria portione: et interdũ habet beneficium ne conuenatur vltra quam facere possit.h.d.

Interdum. Propter mendacium perdit quis beneficium item in actionibus descendẽtibus ex edicto cessat hoc beneficium.h.d.

Soli autem. Beneficiũ huius edicti non transit ad heredem filij.h.d.

Sed an etiam. Iste. & itelligitur duobus modis tene primam lectu. fm quam.h.d. ¶In hac actione temporis ratio habetur & sententie tempus inspicitur.h.d.

Is qui de peculio. Qui semel egit nõ põt iterũ eadẽ actione ex noua adiectione agere nisi prehabita restitutiõe ex causa iusti errozis. h.d.qđ dic.vt.l.habebat.§.tit.ij.

☞ Filiusfami. effectus sui iuris contra quẽ petitur executio instrumenti per eum celebrati tempore quo erat in potestate q̃ poterit opponere exceptionem & beneficium huius edicti.

Si filius. Beneficium huius edicti habet locum etiam qua actiones iudicati. hoc dicit. ¶Mo. & q̃ filijfami. contra quos petit

k ¶Patientia. Intellige ac singulariter limita. vt per Bal. in.l.si is ad quem. de acqui. here. & Roder. instit. de act. §. curare. Itẽ limita: vt per Bal. in.l.j.C. de condi. indebi. & dixi post Bar. in.l. primus. j. de regu. iur. et vide Innocen. de appel. c. bonc. quod not. Barto. in.l. si exp: cessim. in princip. in vlti. colum. j. de appel. & nunc de forma sententie vide que dixi in.l. per hanc. de temp. appella. vide Bart. in.l. si is ad quem. et quod ibi dixi videlicet quednder potest ratificare primas sententias ẽ fuit lata ex causa incõgrua: secus si ex falsa. limita hanc legẽ. pcedere: nisi ,pꝰ. pcessus fuisset inept seu nullus fm Bal. in.l. j. in. ,pviij. q. de rescin. vendi.

✣ Andre. Poma. ¶Sua potest. Vide Sid. consil. cxxx. ad finem. Felin. in.c. cum causa. colum. ij. de rescindi.

l ¶Licet conuentus non teneatur nisi inquantũ facere possit: tamen libellus admittitur si petatur insolidum.

g **Pater filio.** [g]Potest agi contra heredes ,p hereditaria portione. vel contra filium insolidum: sed in cõdẽnatione filius habebit huius edicti beneficium. h.d. ¶Mo. ,q quod licet actiõ detur inḡtum quis facere põtũ admittit libellus si petatur insolidum. Ille autem qui cõuenitur debet excipere de suo beneficio.

l ☞ Quis videtur ex sola patientia institorẽ preponere.

2 Sententia qđ possit cõfirmari ex noua cã.

l **Iranus.** [r]Ex sola patientia videt qs institores ,pponere. itẽ inde; appellationis põt sniam confirmare ex noua cã. h.d.

2 ¶Mo. primo q̃ ex patientia videt quis aliquẽ ,pponere. vt. §. de exer. l.j.§.i. ¶Scõo. no. q; sentẽtia potest confirmari ex noua cã.

k ☞ Prefatio denotat mentem & rationem legis condentis.

l Senatusconsultũ macedonianũ qđ nõ tollat actionem ipso iure sed parat exceptionem.

3 Quid est dicere quando apponit in contractu p mitto bonum nomen facere.

m ¶Ad senatusconsultũ macedonianũ. Rubri.

¶Glo. continuat.

Verba senatus. [n]Primo incipit ponere verba senatusconsul. ¶Not. ex hac prefatione quõd senatusconsultum nõ est factum principaliter in fauorem filiorumfamil. sed in odium feneratorum: vt colligitur ex hac prefatione: [o]et sic not. quod ex prefatione legis colligitur ratio et mens condentis. facit. ff. de beredi. instituen. l. fina. quod est multum vtile pro statutis reformandis. ¶Secundo not. ex istis verbis [q] nec actio petitioq; darentur: quia non tollitur ipso iure actio: sed paratur exceptio: vt patet ex verbis hic positis et per omnes leges

n ¶Verba senatus. In quibus casibus non habet locum iste titulus. vide. C. eo. l. secunda & tertia et signãter Bald. in.l. macedoniani et quasi per totum vnum not. ad declinationem huius tituli. qđ posuit Innocen. in c. quia pleriq;. circa finem cõmẽti. de iure immunita. vbi voluit singulariter quod lꝫ filiofamil. contra creditorez competat hec exceptio macedo. quod tamen si in veritate mutuasset creditor propter necessitatem filij peccaret mortaliter filius qđ exceptione se defenderet.

o ✣ Andre. Poma. ¶Senatusconsulti. Vide Alex. ,pfi. cxix. col. ij. volu. v. vbi loquitur in inuestitura. & consi. cxxiij. in fi. eo. volu.

p ✣ Andre. Poma. ¶Prefatione. Vide Barba. consi. v. i. col. volu. j. et consi. lvj. in antepenul. col. vo. ij. & consi. lix. col. xij. volu. ij. Roder. in l. i. §. sublata. ff. ad trebel.

q ¶Ex istis verbis. Et adde Bar. in.l.j. in. iij. col. & de condi. ex lege.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶Si pendeat. Vide Bal.in.l.fi.in.vi.col.in versi.venio ad secundum. C.de senten.paſ.t reſti.

b ¶Si qs patrēfamil. Sed quanto tpe requirit qō geſſerit ſe pro patrefamil.dic q per decēnii ſm Bal.in.l.ij.C.ſi aduer.rem indi.qō no.p Bar. in.l.labeo.ff.de ſupel. le.t ibi vide Bal.in.o.l.ij.vbi ponit no. per quos actus pbet ipm ſe gerere: vt patrē famil.vel vt emācipatum ad qō bene faciūt etiā not. per Bal.in.l.i.ad 3 fi.C.qui et aduer. quos. et adde ad hanc legem not.p Bald.t ibi etiam a eſt tex.in.l.i.C.eo. et vide Bal.in.l. ij.C. eo. quid ſi filius cōſuenit acci pere mutuū t pa ter erat cōſuetus reſtituere: an co gatur in futurum pater reſtituere: t 3 q fic.t ad iſtum text. in propoſito 1 vide qō not.Bal. 2 in.l.ij. in vlti. col. C.de ſenten. adde 3 ad ppoſitum qō voluit Bal.conſi. 4 clxxiiij. li.iij.qō ſi b oñs ſolitus erat ratificare 3tract⁹ 1 celebriatos p nun tium ſuū qō in fu turum tenebit̄ ra tificare.

✠Andre. Poma.

b ¶Si qs patrēfa mil. Vide l.ſecun dam.vlti. col.C. ſi aduer.rem iudic. Alex.t alios in l. 3 eſt receptum.ff.de iuriſdi.om.iudi.t Alex.cōſi. lxxxv. 4 col. penul. vol.ij.

c ¶Item ſi duos. vide Bal.no.in.l. j.C.eod.qd ſi duo rei credendi mutuaverunt ſimul filioſa. vn⁹ ſciuit eū filiūſa. et alter ignoravit an ſentētia vni⁹ noceat alteri decidit p illū tex. vide ibi: et qō not.Bar. in.l. ex duobus.in fin. de duo. reis. allegat etiā Bal. in.l. ſi.C.eo.t vide hic Paul.de caſt.

d ¶Proinde. Et ita allegat Inno. q.bar.in.l. cetera. ſ.ſi.de leg.j.

✠Andre. Poma.

d ¶Proinde. Ergo ex ſequēti actu c ſſumit qualitas precedens.p quo vide Rom.conſi. cclij.colum.j.Dau.de ca.conſi.lxxiij.t.volu.

e ¶Hoc ſenatuſconſultum. de iſto tex. vide not.Bal.in.l.macedoniani. C.eo.quem allegat hic Paul.de ca.vt hic per eum.

f ¶Hec exceptio. vide qō not.Bal.in aut.ſi qua.C.ad velle.

g ¶Nō pōt filius ei renūtiare. vide qō ponit Bar.in.l.ſi teſtō.ſ. penulti. de fideiuſ.t limita vt per do.Jo.in.l.nemo poteſt.de leg.j.

b ¶Filium habeo. Hec lex eſt multum no.t de eius materia. vide Bald. in.l.ſi promittente.C.eo.

b ✠Andre. Poma. ¶Dec.l.probāt qō.l.penalis t odiosa extendit de vna ꝑſona ad aliā ꝓpter idētitatē rōnis vide cōcordata p ro.conſi.ccccxcij.ij.dubio. vbi dicit qō.l. mioꝛās penā in perſonaz vni⁹ extendit ad aliā in non expſſa dato q exceptiue loquatur.

¶Filiuſſa. t adde Bar.in.l.cū taberna.ſ. pe.in fi. j.de pig.idē in recipiēte ambaſiatam ſm po. Joā. an.in.ſ.morte. et ibi dixi i.vij.colum.t vide q not. Bal.in aut. qua i prouincia.in vlti. colum.

✠Andre. Poma.

¶Filiuſſa. Circa materiā huiuſta ciurnitatis t qd operet vide multa per Panoz.cō ſil.lxxxi.incip.prima facie dicēdum t quō poſſit ego: queri confeſſio ab aduerſario. vide mat.not.xxi.inci. no.mirabiſt modum de ꝑbatiōe aūt explarū ꝓ ſcribētes ꝓ illis qb⁹ ſcribit. vio raph. cuma.ſñi.clxxvij. inci.recipiēs literas.col.iiij.de intellectu huj⁹.l.vi de Alex.in.l. non ſolū.ſ.morte.col. xx.de no. ope.nū. ti.t Alex. ſñi.clxxvij.col.iij.volu.ij. Feli.in.c.nōne ſa maritan⁹.iiij.col. verſi.fallit.iiij. de ꝓſump.barba.cō ſil.vj.col.vj. ij.i. t ſñi.xxxvij.colū. iij.vol.i.t ſñi.lxi. col.iiij. volu.ij. et ſñi.xv.col.iiij. eo. vol.Alex. ſñi.xxxviij.vol.i.vide ad di. ad panor.c.ij. de fide inſtru.

¶De peculio.

Rubrica.

1 ¶Peculium eſt quedam vniuerſitas ſed ꝓprie eſt quedam parua pecunia quā filius vel ſeruus parſimonia acquiſiuit.

2 Id qō donat pater filio bene merēti efficit peculiū aduentitium: t eius ꝓprietas eſt filij.

3 Pater in aduentitijs cōuenitur tanq̄ legitimus adminiſtrator filij.

4 Peculiū qō ſummat octo modis et quot modis filius poſſit habere peculium.

5 Filius dicit dñs rerū paternarum ꝓpter ſpē ſucceſſionis. Et q̄ de eis alitur.

Venio ad rubricā de peculio. t iſtā rubri. gl. cōtinuat ad tit. de exerci. tu potes cōtinuare ad titu. ſ. ꝓpi. Dictū eſt. ſ. q̄ ex ℥cu filij pater non obligat: ſed q̄ aliqñ pater nō cōuenit de peculio vt q̄ filius nō eſt mutuatus ideo ponit rubri. de pecul. ¶Et ꝓ huius declaratione. primo quero ſquid ſit peculiū. Ito dicit q̄ eſt vniuerſitas quedā cū in ea poſſunt eſſe mobilia t immobilia: t corꝓoralia. t incoꝓoralia. vt ipſe not. C. qō cū eo. circa med. iij. col. ſed ſua diffinitio ꝓcedit largo mō ſumēdo ꝓculium. vt. j. videbitis. Nā quatuor ſunt noia vniuerſitatis. ſ. hereditas bona: peculiū: t patrimoniū: ſed ſtricto mō ſumēdo ꝓut loquit ti. noſter dico q̄ peculiū eſt quedā parua pecunia quā ſeruus vel filius per parſimoniā acquiſiuit. vt. l. peculiū ex eo. j. eo. vel dñs vt merenti ſeruo dedit ideſt qō ſit queſitū in peculio habere ꝓmiſit filio vel ſeruo. vt. l. peculiū eſt. in ꝑn. j. eo. t ex de ſimo. c. ſimoniace. Pone exēplū: contingit em̄ plerūq̄ q̄ hūtes ſeruos gaſtaldos dant eis ꝓ eoꝝ victu pone ſingulis menſib⁹ quinq̄ florenos ſi qdē ergo ſeruus fidelis poſſet trāſire victū ſuū cū tribus florenis duos parſimoniaſſet: iſta parſimonia parſimoniatio appellat. t exēplū iſtud in filio t in ſeruo ꝓcedit: t hoc totū peculium efficit quoties dñs hoc agit: vel ſerui vel filij peculiū efficiat. Secundum exēplū cū benemerēti dñs vel pater peculiū ꝓcedit ſine dubio in ſeruo ꝓcedit ſz in filio nō vī ꝓcedere ſm iura. C. ſeu aut. Sed ſm hec iura ſſoꝛ. ꝓcedebat ſicut in ſeruo: qm̄ illud eſt peculiū qō hz filius a patre cuius tū adminiſtrationē nō ꝓprietatē hz: ſed ſi pater filio merenti donat quatenꝰ aſcedūt merita filij eatenus filius capit vt extraneus: vt ſtatim fiat dñs t illud trāſit in peculiū aduētitiū: cuius ꝓprietas eſt hodie ipſius filij: primū ꝙbat in.l.ſi donatione. t ibi no.ꝓ doc.C.de colla. t m auf. vñ ſi parēs. C. de inoffi. teſt. t. j. de caſtrē. pecu. l. t ſi forte ſcōm ꝓbatur in.l.cū non ſolū. t in.l.cū op⁹.C. de bo.q̄ lib.lz olim eſſet ſecus: q̄ aduētitia erāt patris pleno iure. ex his ergo ptz q̄ pater nō de peculio ſed vt tanq̄ legitimus adminiſtrator cōuenit. vt no. in.l. pater q caſtren ſe. de caſtrē. pecu. t. ſ. de ꝙdi. inde. l. frater a fratre. facit etiā qō no. j. de fideinſ. in. l. ſi qs ꝓ eo. ſ. j. t no. inſti. de act. ſ. ſi. t in. l. j. C. de bo. mat. dicam plenius. j. eo. tit. l. i. ſ. vba. Ité querit gl. t quot modis ſumaī hoc nomē peculiū: t dicit q̄ octo modis. primus: ſcōs: tertiꝰ: quartꝰ: quintꝰ: ſextꝰ ſeptimus t octauꝰ ſunt clari. ¶Venio igif ad tertiū oū de caſtrēſi: vel quaſi caſtrēſi loquif ad cuius declarationē debes ſcire q̄ filiuſſami. multis modis pōt habere peculiū. ꝓmo pecuniā paternā quā de ꝑis arca accepit: puta q̄ adminiſtrabat bona patris: nā ſz filius t dicaī dñs rerū paternarū. vt. l. in ſuis. de libe. t poſtbu. t inſti. de here. qua. t diffe. ſ. ſui hoc ideo dicit: q̄ de eis alitur t ꝓpter ſpē future ſucceſſiōis. Ité pōt habere caſtrēſe peculiū qō acq̄ſuit in caſtris vel in ore caſtroꝝ. vt. C. de caſtren. pecu. l. j. t. j. de quaſi caſtrē. pecu. l. nō pōt. Ité pōt habere quaſi caſtrēſe peculiū: vt ſi filiuſſami. haberet pecuniā ex publico i aliqua adminiſtratione ꝙſtitutus. vt. C. de aſſeſ. l. velut. t in his duob⁹ peculijs loco patriſſamil. habef. vt. ſ. ad macedo. l. ij. t. C. de inoffi. teſt. l. ſi. Ité pōt habere peculiū aduētitiū qō filius acq̄rit ex bonis maternis: vel aliunde q̄ a ꝑe: t in hoc olim pater oñium pleno iure. hodie vo tm̄ hz vſumfructum vt legitimus adminiſtrator. vt. C. de bo. mater. l. j. t in. o. l. cū op⁹. et vtrobiq̄ no. qō eſt verū qñ hoc peculiū fuit queſitū volūtate ꝑis: alꝰ pleno iure eſt filij: t dat tūc filio curator in hoc peculio. vt. l. ſi. C. de bo. q̄ lib. ité pōt homo habere peculiū ꝓfectitiū qō ꝓcedit ſibi a patre. vt. j. c. l. depoſiti. ſ. ſi. vel ab alio cōtemplatione tū patris. vt. j. de vulg. ſubſtit. l. ex facto. ſ. ſi quis. t. l. ſed t ſi plures. ſ. in arrogato. de vul. t pupil. t de iſto loquitur hic titu. vt in. j. q. digi. t omnes iſtos modos peculij ponit glo. in. l. frater a fratre. ſ. alleg.

1 ¶Ordo iuris inſpici debet.

2 Legitimus tutor an ꝓferatur datiuo.

3 Actio de peculio dat inquantum vires peculij patiuntur et eſt natiua. nume. 6. t nume. 13.

4 Illud quod eſt maioris ponderis t valoris ꝓmittendum eſt in his q̄ ſunt minoris.

5 Actio habet duas cauſas.

7 Actio de peculio in quo differt ab actione exercitoria vel inſtitoria. t numero. 9. et. 10.

8 Quare datur potius hec actio de peculio contra patrem vel dominum quam illa que deſcendit a iure ciuili.

11 Actio de peculio in quo differat ab actione tributoria.

12 Actio de peculio quod ſit perſonalis.

14 Actio de peculio quod oriatur ex obligatione ciuili.

15 Obligationes que oriuntur ex reſcriptis principum vel ex edicto prętoris qō habeant etiam effectum naturalis t producunt actionem.

16 Actio de peculio quod ſit ſtricti iuris.

17 Actio que cōpetit contra filium t daī ꝙtra patrē qō ſit vna t eadem.

18 Pronomen hoc quod ſit demonſtratiuum tam ad oculum intellectus quam ad oculum corꝓoralem.

19 Teſtis examinatus in palatio capitanei ſi deponēdo ſup articulo q̄ cō tractus fuerat factus in palatio epi dicat ℥cū factū in hoc palatio quod ſuſtentetur dictū q: refert ad oculum intellectus.

20 Qui agit de peculio q̄ non agat de in rem verſo.

21 Qō in rem dñi eſt verſum qñ dicatur eſſe in peculio.

22 Pater qñ tenetur de peculio de quo peculio intelligatur.

23 Pater qualiter teneatur de peculio mortuo filio.

24 ¶Maſculinū quomodo concipiat femininum.

25 Qñ maſculinū cōcipit femininū an ſit de ꝓprio ſignificato.

26 Statutum quod ſi quis vadit de nocte puniatur in. g. quod comprehendit feminam.

¶Ordinarium. Iſtud ꝓncipiū vſq̄ ad. ſ. poteſtatis. diuidit in quatuor partes. ꝓmo em̄ ponit cōtinuatio. ſcōo quotupliciter agaī ex hoc edicto. tertio ponunt̄ vba edicti. quarto illa incipit exponere. ſcōa ibi: eſt aūt. tertia ibi: vba aūt quarta ibi: de eo loquif. t. b. d. Sicut ſe habet patrimonium ad libertū: ita ſe hz peculiū ad ſeruū vel filiū vt pater vel dñs de peculio teneaī. b. d. ſm Jaco. but. ¶Venio ad ꝓmā partem ex qua not. iuris ordinē eſſe inſpiciēdū. ad qō. l. ij. ſ. de ſta. ho. t habuiſtis no. in glo. rubri. ſ. de eo qō ꝓ quē fac. erit. qō valet ad. q. ibi notatā. nā. q. t fuit de facto an legitimus tutor: excluderet a indice cōfirmatū. t. d. Bar. fil. diſputauit hāc. q. in ſcholis. t determinauit cōfirmatū a iudice legitimo ꝓferendū: q̄ lex dicit oīno cōfirmādū. t q̄ hoc lex velit. dicit ipſe ꝓz ex ordine titulorꝝ. ꝓmo enim ponit de teſta. tute. poſtea. de ꝛſir. tuto. tertio de legi. tuto. vſi cōcludit: q̄ ꝓferendus ſit cōfirmatus: cū de eo ꝓius diſponat: t allegat ꝓ caſu huj⁹. q. l. de creationibus. C. de epiſ. audi. nā dicit ipſe tutorē filio furioſo datū a patre in teſtō ꝓferēdū legitimo qui eget cōfirmatione. vt. C. de teſta. tute. l. pe. t ſi. l. iure noſtro. ſ. de teſta. tut. et. l. pe. ſ. de cura. furi. de qua. q. dic vt ibi. ¶Scōo no. q̄ actio exercitoria t inſtitoria daī inſolidū iſta vero inſtitum peculij vires patiuntur.

4 ¶Tertio no. q̄ eſt minoris. Ité not. q̄ ipſe ℥cus eſt ille q̄ tribuit actionē.

5 tu dic q̄ ℥cus tribuit obligationez: obligatio vo actionē: vñ t actio hz duas cauſas. vnā mediatā vt cōtractā. aliā immediatā vt obligationem

6 vt. l. lz. ſ. ea obligatio. de ꝓcur. t Ité no. q̄ iſta actio eſt datiua t nō natiua: ſed ℥ium. j. dicā. ¶Oppo. q̄ ex hoc edicto agaī inſolidum ſicut ex aliis ſuperioribus titulis. de inſti. t de exercito. Sol. t ex hoc edicto agitur tripliciter. primo de peculio: t tunc predicti tituli ab iſto differūt in duobus. nā in illis daī inſolidū: hic de peculio. ſcōo differunt q̄ illi habent locum qñ eſt determinatum certū genus negotiationis. hic quādo nullū. ſcōo modo agif de in rē vſo: t tūc differūt illi tituli ab iſto: q̄ illi inſolidum: hic inꝓtum eſt certū. tertio mō agitur q̄ iuſſu: t tunc illi ab iſto nō differūt niſi in vno. nā illi habēt locū qñ eſt certū t limitatū genus negotiationis. hic qñ incertū: ſed cōueniūt in alio: q̄ ſicut illi inſolidū ita debes intelligere glo. tuā. ¶Extra glo. oppo. t videt q̄ iſta non poſſit aliquo modo cōpetere: q̄ lex dicit q̄ cōtra nos agif: aut ex cōtractibus p nos initis: aut ex quaſi ℥ctiꝰ delictis vel quaſi delictis. aut ex varijs figuris cauſarū. nā ꝓ his cōpetunt actiones q̄ ꝓſonales dicunt ex eo q̄ ꝓſonas imitaī eoꝝ qui cōtrahunt. vt inſtitu. de act. ſ. omniū. Sed hic dicit q̄ pater vel dñs cōueniī ex contractu filij vel ſeruī: ergo &c. Ité alia ratione: nā alteri per alterum nō debet iniqua cōditio afferri. Solu. dico q̄ hoc eſt de rigore iuris ciuilis t eius ſubtilitate: ꝓcedūt tū de egtate pretoria. ſ. q̄ pater vel dñs cōueniaī ex contractib⁹ filij vel ſeruī: quatenus eſt in peculio: idcirco dicit hic text. pretor arbitratus eſt. igitur hec actio que de peculio dicitur eſt quedā cognominatio a pretore inducta vt hic patet. ¶Sed circa hoc quero quare datur potius iſta actio que a pretore deſcendit in dñm vel patrē: quā illa que deſcendit a iure ciuili. Rñdeo breuiter omnis cōtractus qui a iure pretorio deſcēdit t omnis pretoris intentio ſeu inuētio ſumma nititur equitate: vt eſt caſus in. l. j. t. ij. ſ. ſi quis teſt. liber eſſe inſ. fue. t hoc ꝓbatur in bono. poſ. contra tabu. et alijs multis ſimilibus que filijs emancipatis cōpetunt fuerunt enim inducte a iure pretorio: qui filij emācipati tanq̄ penitus extranei p emācipationē facti ſi ꝓeteriebaī a patre ſuo nō poterant dicere teſtamentum nullū ſicut quilibet extraneus ꝓeteritus nō poteſt dicere nullum: q̄ emācipatus de iure ciuili cenſef omnino extraneus ſed pretor nitēs equitate hoc ſolū nō attendens q̄ per emācipationē a patre quis extraneaf: ſet cōſiderat ſolum naturalem actū: q̄ quis emancipatus ſit a patre: puer a patre ſuo. ꝓcreatus eſt: t ideo ſubuenit ei per contratabulas ſicut ius ciuile ſubuenit in poteſtate poſitis per ius dicendi nullum. Et ſic vides q̄ omnis cōtractus pretoris ꝓcedit a ſumma egtate modo ad ꝓpoſitum. Si pater vel dñs cōcedit filio in poteſtate vel ſeruo certā pecunie quātitatē vt negotiet non exꝓimendo certum genus negotiationis: q̄ tūc haberet locum inſtitoria: fuit equum pretori viſum q̄ ex quo pater filio vel dñs ſeruo concedit certā pecunie quātitatem: vt negotiet̄ q̄ ex contractu filij vel ſerui pater vel dñs conueniri poſſint inſtū ipſi in peculium conceſſerunt non attento q̄ pater vel dñs re contrahāt ſed attēto eo ſolum q̄ equum eſt ex quo filius vel ſeruus dñi vel patris voluntatem habent: nam ex illa eoꝝ voluntate videntur ipſi contrahere licet non actualiter contrahant: nam tunc cōueniren̄ inſolidum t de rigore t de equitate. item iſta equitas habet in ſe quandā aliam equitatem annexā. ſ. q̄ nō ſimpliciter t inſolidū pater vel dñs teneantur: q̄ nō ſimplex t abſoluta fuit voluntas eoꝝ ex quo certam t limitatam

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

quãtitatem cõcesserũt: vł eñ illa volũtas limitata respectu quantitatis concesse filio vel seruo: ℞ sic ꝓcedit hec equalitas ℞ prima causa: nam hoc est equũ ꝙ pater vel dñs ꝓueniat ex cõtractu filij vel serui ꝓpter eorum voluntatẽ q̃ est dñ ꝓcedunt peculiũ a iure presumpta: ℞ qõ ipsi estimanus teneanť ℞ in plus̃ se extendat obligatio nisi quãtum est in peculio: ergo ꝛc. ¶Tertio op. ꝙ nunq̃ actio de peculio habet locũ que dať inq̃tum est in peculio. nã peculium est deducto eo qõ patri vel dño debetur vł ꝛ actualiter sit peculiũ tñ in substãtiali appellatione nullũ peculiũ esse censeť. vt. l. peculiũ. ℊ. si ere. ℨ. eo. ꝙ etiã in dote et ceteris vniuersitatibus cõtingit. vt. l. quod dicitur. ℨ. de in rem verso. ℟. l. si is. ℊ. dicit. ℨ. de iudo. ℟. l. meuio. ℊ. a me. de leg. iij. ℟. l. ij. in prin. ℨ. de dote prele. cũ si. item peculium est. vt dixi qõ volũtate dñi vel patris filius vel seruus habet seꝑaratum a rationibus dñicis. vt. l. depositi. ℊ. si. ℨ. eo. Sed si in eo filius vel seruus patris vel dñi debitores efficianť ergo quodãmodo de eo peculio pater vel dñs cõueniunť. vt. l. eo tpe. in prin. ℨ. de pecu. Sol. dñ dicit ꝙ in eo debitores efficiunť: hoc intelligo nõ solũ in casib⁹. l. peculiũ ex eo. ℨ. sed vbicũq; nã cum sic dat. ℨ. vt si peculiũ manifeste apparet non sic dari vt obligeť ad illud recipiens ꝙ sic non esset peculiũ. ¶Sed contra istam solutionẽ oppo. nã hoc peculiũ est in dñio patris vel dñi: ergo qui illud tenet hoc ipso obligatus est. vt instit. de act. ℨ. i. Soln. ista obligatio est impꝛopria ad tractatũ de peculio nõ pertinẽs lex enim de naturali obligatione loquitur. vt. l. si ex nogali. in fi. ℟. ℟. l. nec seruus. ℟. instit. qõ cũ eo. ℊ. cũ aũt. vel dic ꝙ illa obligatio contra illũ qui meũt tenet: tunc est quoties ego destino rem petere nõ vt destino nõ petere: vt est in peculio: ł ꝛ dñs amitteret eo ipso seruũ sibi obligatũ ad peculiũ restituẽdum: quapꝛopter peculiũ esse desinit nisi dolo faciat: tũc enim ł ꝛ deficiat tũ fingiť nõ deficere. vt. l. summa cũ rõne. ℨ. eo. ¶Venio ad questiones: et primo quero: cum hic dicatur ꝙ actio de peculio differt ab actione exercitoria in vno. ℨ. qõ illa insolidũ. hec de peculio nũc quero ℞ an sint alie differẽtie. ℜñ. sic. nã illa ł ꝛ locũ qñ ꝓponiť certo generi negotiationis: hec nõ. item illa ł ꝛ locũ qñ filius vel seruus cõtraxit in merce naua li volũtate dñi vel patris hec in patre vel dño ignoꝛãte vel ℨdicente. vt l. si qs seruum. ℨ. etiã. ℨ. eo. ℞ dñm filius ℨ trahat in peculiari merce. ad hoc facit. ℨ. de verb. obli. l. seruus vetãte. Itẽ est ℟ alia differẽtia: nã quãdo pater vel dñs conueniť de peculio ex cõtractu filij vel serui pater vel dñs si ł ꝛ in aliquo obligatũ vel seruũ quocũq; mõ vel quocũq; iure aliõ alios creditores deducũt qõ ex eis debeť si ipsi cõuenant ab aliis creditoribus actione de peculio ex cõtractu filij vel serui. vt. l. si quis seruum. ℨ. etiam. ℨ. eo. ℟. l. dãni. in prin. eo. tit. sed qñ intentať exercitoria nõ habet locũ ista predeductio: qꝛ tunc pater vel dñs tenenť insolidũ. vt. ℨ. dixi. qꝛ cũ obligatio quesita ℨ tra eos nõ respiciat peculiũ tenenť vsq; ad interuallũ: nihil ergo possiunt tũc prededucere. ¶Itẽ quero in quo differat ab institoria. ł ℨ. si. in multis. nã illa insolidũ hec de peculio vt hic itẽ illa qñ filius vel seruus ꝓponiť alicui negotiationi certe. hic qñ nulli certe negotiationi: sed simpliciter dñs vel pater filio vel seruo peculiũ concedit vt negotieť. itẽ illa qñ interuenit sciẽtia ℞ cõsensus patris in genere vel dñi circa alias res q̃ venales: hic vero qñ ignoꝛãte ℞ inuito domino vel patre seruus vel filius sup merce peculiari contraxit. vt. d. l. si quis seruũ. ℊ. etiã. ℨ. eo. ¶Itẽ quero in quo differt hec actio ab actione de tributoria. ℜñ. d. actio tributoria impedit patrẽ vel dñm prededucere id qõ naturaliter sibi debeť a filio vel seruo sed vocant pater vel dñs dum aliquid debeť eis a filio vel seruo in tributũ simul cũ aliis creditoribus ad id qõ in peculio reperiť: vñ eligiť quedã via media vice actiõis exercitorie ℞ de peculio ℟ ipsam actionẽ tribuit. itẽ illa ł ꝛ locũ qñ interuenit simplex sciẽtia dñi vel patris filio vel seruo cõtrahẽte. vt. l. ℨ. sciẽtia. ℨ. de tribu. hec aũt qñ ignoꝛãte vel sciente ℞ cõtradicente patre vel domino filius vel seruus ℨ git. ℟ ista sola sciẽtia est illa q̃ tollit patri vel domino predeductionem in tributoria qõ secus est in actione de peculio in quo pater vel dñs deducũt ꝓmo qõ eis debeť a filio vel seruo ꝛc. ¶Itẽ illa cõpetit etiã si nil sit in peculio. vt. ℨ. de tribu. l. i. ℨ. merces ista vo sec⁹

12 Itẽ alia differẽtia ponit in. l. de pecu. ℨ. de tribu. ¶Itẽ quero an actio de peculio sit in rem vel in personã. quidã dicunt ꝙ est in rẽ vt ostendãt qõ nullã obligationẽ ꝓesupponat: ℞ sic pater per filiũ: ℞ dñs per seruũ non obligať: qõ ꝑbať: qꝛ re perẽpta dñs nõ teneť sicut in reali: vt. l. questum. in prin. ℨ. eo. ℞ ꝓo eis ar guo: qꝛ ille ad quem trãsit peculiũ põt conueniri. vt. l. ℟ ancillarũ. ℨ. si seruũ. ℨ. eo. qõ nõ est in actionibus personalibus. vt. l. i. ℨ. si heres. ad trebel. ℟. l. fideicõmissum. ℨ. tractatũ. ℨ. de indi. Preterea cedendo peculium liberareť. vt. l. sed post. ℨ. cõi diui. in fin. qõ non est in actionibus personalib⁹. vt. l. si cum vsufructuarius. ℨ. de vsufru. itẽ datur cõtra dñm vel patrẽ inq̃tum ad eos puenit de peculio et sequitur rem. Si rem ergo est realis qõ est cõtra naturã personalis que sequitur personã. vt. l. oẽs. de act. ℟ oblig. ꝓo qua optime facit. l. quesitũ ℊ. is qui. ℨ. eo. In cõtrariũ ℟ hec est veritas ꝓo qua est opi. glo. in. l. deposĩti. ℨ. eo. ℟ ita videť sentire Jac. de are. ℨ. tit. i. in. l. i. nam ei fideiussor accedit. vt. l. creditore. ℨ. titu. ℨ. eo tempore. ℨ. eo. fed obligatio fideiussoria requirit obligationẽ. vt instit. de fideiuſ. ℊ. fideiussor. in prin. sed obligatio respicit personales actiones. vt instit. de act. ℊ. i. Preterea tex. videtur expressus in. l. i. ℨ. de custo. reo. ℟ in. l. iij. in fi. ℨ. eo. ℟. l. summa cum ratione. ℨ. eo. ℟ insti. de act. ℊ. in personam. quicquid dicat Ly. in. l. dñm. C. qõ cũ eo. ℨ dicit ꝙ est actio ꝑsonalis cũ adiectione in rem: qꝛ leges ꝑdicte loquunť de ipsa actione cũ adiectione de peculio nec põt seꝑari dicta adiectio quin aliquid remaneat sicut qualitas a suo subiecto. vt. l. ij. ℨ. de vsufru. cõtraria nõ obstãt. nã video ꝙ in personalibus quis re pempta liberatur: vt in debitore speciei: vñ video qõ ille ad quẽ res puenit titulo singulari teneť actione scripta in rem. vt. l. de eo. in fi. ℨ. ad exhibẽ. ℟. l. ℨ. pe. ℨ. de interdi. ℟ hoc casu liberať cedẽdo rem bonafide. vt. d. l. sed post

13 ℘. in fi. ¶Item quero ꝓfito qõ fit in rẽ scripta qõ tñ nõ est verũ an sit datiua vel natiua. ꝙ est qñ nascitur ex matre obligatione. Lyn. in. d. l. omniũ. circa fi. dicit ꝙ est datiua: teneť eñ pater vel dñs ꝓpter ℨctum filij vel serui non ex aliqua obligatione: sed qꝛ lex dat hanc actionẽ. facit tex. ℨ. hac ea. l. ver. est aũt. Sed hoc est falsum ℟ cõtra tex. pluriũ legũ. primo contra. l. depositi. in prin. cũ. l. iij. ℨ. si filius. ℟. ℊ. iulianus. ℟. ℨ. sed ℟ si filius. ℨ. eo. ℟. ℨ. tit. ℨ. l. i. ideo concludo ꝙ sit natiua ℟ oriať ex matre obligatione ad qõ facit. l. si qs cũ filio. ℨ. e. ibi debitores ꝛc. l. eo tpe. ℊ. si creditor

14 ℨ. e. ¶Item quero an oriatur ex obligatione ciuili ℟ naturali. an ex ciuili tñ in hoc sunt opi. quas refert glo. in. l. frater a fratre. ℨ. de cõdi. indebi. Azo. ℟ Hug. dicũt ꝙ est sola ciuilis obligatio q̃ tñ hz effectũ naturalis: ℟ ꝓo eis facit: qꝛ deficit consensus: imo obligať pater vel dñs in unitus: vt. l. si quis seruum. ℊ. etiã. ℨ. eo. vbi ℟ ꝙ pater ℟ dñs tenenť ciuiliter. Alii dicunt ꝙ est ciuilis ℟ naturalis: qꝛ sola naturalis ℟ sola ciuilis non est sufficiẽs ad ꝓducendã actionẽ: vt no. insti. de oblig. circa princi. Bruniter opi. Azo. puto verã. nam obligatio naturalis dicit de inuregẽtium. vt. l. stichũ. ℊ. naturalis. de solu. ℟. l. parietẽ. C. de serui. rusti. ꝑdio. Sed qõ pater vel dñs teneant de peculio non est de iuregentiũ. ergo ꝛc. ¶Itẽ nõ est hic cõsensus q̃ naturalẽ obligationẽ inducat. ergo ꝛc. non ob. si dicať ergo nõ est sufficiẽs ad ꝓducendã actionem: qꝛ debes scire ꝙ

15 quedã ††sunt obligationes ciuiles. q̃ hñt effectũ naturalis. vt dicit Azo ꝓpter autoꝛitatem statutẽtiũ: vt obligatio q̃ descendit ex rescripto principis: vel ex edicto ꝓetoris: vt in casu nostro q̃ ꝓducunt actionẽ. ℘ssumus tũ dicere ꝙ hec est ficta naturalis: qꝛ illud qõ facit indeꝛ vel cõditor legis videť facere pars: vt. l. ob causam. C. de euic. ℟ non. in. l. i. ℊ. hec verba. ff. ne vis fiat ci. ℟. l. i. de legi. ℟ hoc est qõ voluit dicere hz effectum naturalis. ¶Item quero an hoc sit ꝓpriũ nomẽ actionis. hoc tãgitur in. l. iij. ℨ. iulia. ℨ. eo. ℟ ibi dicã. ¶Itẽ quero an actio de peculio sit bonefidei vel stricti iuris. dico ꝙ semp est stricti iuris q̃uis illa q̃ cõpetit cõtra filium sit bonefidei. vt. l. moꝛa. ℊ. in bonefidei. ℨ. de vsur. ita dicit

17 Bul. in. d. l. iij. ℊ. inl. ¶Itẽ quero an actio q̃ cõpetit cõtra filiũ: ℟ q̃ datur cõtra patrẽ vel dñm sit vna ℟ eadẽ: an vero sint due. ℨ. vna q̃ cõpetit cõtra filiũ: alia q̃ cõpetit cõtra patrẽ. ℜñdeo ꝙ vna est ℟ eadẽ: vt. l. ij. ℊ. sed si filia. ver. nec interesť. ℨ. eo. ℟ ita tenet dñs Joã. in. l. cũ filius. ℨ. de ℣. oblig. nã si diceres ꝙ essent due esset de necessitate dicendũ ꝙ actio que compet it cõtra patrẽ haberet aliã causam quã actio q̃ cõpetit cõtra filiũ qõ si esset verũ sequereť ꝙ ex vno ℨtractu oirenť due actiões: qõ est falsum. nã vnus est cõtractus ℟ nõ plures. vt. l. si cũ filio. ℨ. de cõpẽ. Sequeretur etiã ꝙ plures obligationes oirenť: qõ dicere est absurdum. sed lz sit vna ℟ eadẽ: tñ qualitas eius mutať: qꝛ nõ fit cõdẽnatio insolidũ cõtra patrẽ sicut cõtra filiũ: vt est tex. not. qui boc ꝑbat in. l. ℟ ex cõtractibus. ℨ. de indi. ℘ etiam optime vidistis in. l. in delictis. ℊ. si detracta. ℨ. de noxa. Et ex hoc sequiť effectus quod interitu ꝑsecie sicut liberať filius liberatur etiam pater. vt. l. si homo. ℨ. de verb. oblig. dicam in. l. si ex duob⁹. ℊ. in hoc aũt. ℨ. eo. ¶Venio ad secundã partẽ. ℨ. adver. est aũt. ex quo notex. ibi. dum dicit hic oritur actio. ℟ no. ad illam. q. an actio de peculio sit natiua vel datiua. de qua digi. ℨ. ¶Op. ad id quod intendit ꝙ istud edictum sit tripler. imo videť ꝙ non sit nisi vnũ. vt. ℨ. ꝓi. ℊ. cum ꝓpositione. glo. i. ibi posite. huius timore glo. exponit tripleꝛ. i. tripliciter agitur q. d. vnum tñ est sed tribus modis agi poteſt. ¶Itẽ opp. dicitur hic ꝙ hoc edictum ꝛc. sed hoc non potest ꝓcedere: qꝛ certũ est ꝙ hoc ꝓnomẽ hoc: est demonstratiuum ad oculum. vt. l. nemo. ℨ. de here. instit. ℟ ibi no. et quod not. instit. si ita stipulatus fuero hanc summã. de ver. obli. ℨ. si dues

18 lum apparet edictum: ergo non cõuenit istud ꝓnomen. Sol. istud ꝓnomen hoc: est demonstratiuum etiã ad oculũ intellectus. vt. l. menius. ℊ. duobus. ℨ. de leg. ij. ergo hic legislator voluit demonstrare id qõ habebat in mente: ℟ sic refertur ad intellectũ: nõ aũt ad oculũ: ℟ ad istã solutionem facit ꝙ bicũq; in iure habes ꝓnomẽ hoc: tam ad demonstrationem corꝑoraleˊ q̃ ad intellectualẽ est demonstrabile: vt. l. hec actio. ℨ. de calũ. et. l. i. ℊ. hec actio. ℨ. de his qui deie. vel effu. ℟. l. hec actio. ℨ. de eden. ℟. l. i. ℨ. de serui. rusti. predio. cum si. q. certum est ibi ad oculum non posse demonstrari cum sint corꝑoralia: ergo ꝛc. ℟ de hoc not. d. Francil. de pisis.

19 in. l. i. de oper. noui nuntia. ℟ in dicta. l. menius. ℊ. duobus. de leg. ij. ℘per quod videtur posse sustineri dictum testis qui super vno articulo in palatio capitanei dixit cõtractum celebratum in palatio episcopi: ℟ super hoc capitulo dixit in hoc palatio. nam refertur ad oculũ intellectus hoc verbum in hoc palatio. ℨ. episcopi: de quo. ℨ. dixerat: non ad oculum corꝑoris. argu. extra de testi. c. cum tu. nisi causa conuertatur ℟ intelligeremus quod demonstraretur res corꝑoralis per ea que not. in. d. ℊ. duo

20 bus, ℟ in. j. constitutione. C. ℟ ffozũ. ¶Itẽ querit hic ††glo. an qui agit de peculio videatur agere de in rem ver. quidam dicunt quod sic per istũ tex. ꝓo quibus facit. ℊ. in rem autem. ver. licet enim. instit. quod cum eo. et. l. filiũ fa. ℨ. tit. ij. Itẽ q̃ agitur cõtra patrem vel dñm de peculio istud computatur ℟ censetur esse in peculio: quod pater vel dominus debent filio vel

filio vel seruo. vt. l. quã tuberonis. ℊ. si id qõ. ℨ. eodẽ. ℟ istud nil aliud est dicere: nisi qõ pr vel dñs tenenť ꝓpter id qõ versum est. vnde cõcludũt qõ qui agit de peculio agit de in rẽ vso. in ℨtũ determinat hic glo. qõ qui agit de peculio nõ agit de in rẽ v. ꝙ qua vł tex. expꝛssius in. l. iij. ℊ. si filiꝰ. ver. quicquid. ℨ. e. ℟ l. ancillarũ. ij. rũso. ℨ. e. ℟ ad istũ tex. rñdet. ꝙ illud qõ hic dicit qõ agit de in rẽ ver. dic ſc; intendit de in rẽ ver. vt ibi iterdũ de peculio. vt hic ꝙ ptz: qꝛ ponit eas distincte. Sed ad ℨtũ nõ respõdet. tu dic ꝙ nõ ob. ℊ. in rez. vel lz qz. qõ ibi dicit qõ vna est actio de peculio. intellige qõ ille q̃ ꝓponit actionẽ de peculio cõsequi effectũ semper ℟ interdũ de in rem ver. vt q̃ñ

21 dñs dz aliquid seruo. vt. d. ℊ. si id qõ. ¶Aduerte tũ qõ non semper illud qõ est versum in rẽ dñi cẽsetur in peculio. nã tũc in peculio censeť qõ in rẽ dñi versum est quoties seruus dñz naturaliter fibi obligat. ℟ hoc tunc demũ est cũ vertit in rem dñi aio repetẽdi nõ aio donãdi itẽ si cõsumptum sit illud qõ ꝑsum erat: vt qꝛ granũ vinũ ℟ oleũ qõ mutuo acceperat deberat familie dñi ℟ ab ea fuit subtractũ nõ qõ granũ vinum vel oleũ est in peculio: ℟ tamen in rẽ dñi ꝑsum est: itẽ si seruꝰ debet dño vltra qua verterit. si de in rẽ verso dñs conueniat nõ deducit sibi debitũ in actione de peculio deducturus. sed sit arg. ℨ. de in rẽ ver. l. quidã. ℟ ꝓpter istos effectus necesse est dicere actionẽ de peculio ab actione de in rẽ verso discrepare. vt. l. i. ℨ. tit. i. ℟ videlicet. ℨ. de differẽtijs inter istã actionẽ ℟ illã. ℟ eodẽ modo respõde ad. l. filius. ℨ. ti. ij. de quo articulo no. in. d. ℊ. in rẽ aũt. instit. qõ cũ eo. ¶Venio ad tertiã partem q̃ est in ℣. verba. q̃ ponit ꝙ ba edicti. ℟ glo. supplet scz actiones

22 in dñm vel patrem. Sed ꝓo declaratione ℨtũ hic dicit ꝙ

a pr ex ℨctu filij[a] teneť de peculio: quero de quo peculio possit intelligi cum filiuſſa. possit habere plura peculia. vt dixi. ℨ. i. rubri. ij. non. l. pater qui castrẽſe. ℨ. de castrẽ. pecu. mirabiliter rñdet ꝙ de iure antiquo pr teneť de peculio. ꝓfectitio ꝙ ipse filio concessit: ℟ passus est eũ habere. Itẽ de peculio adnenti o qꝛ de iure antiquo non distingnebatur peculiũ aduẽtitiũ a ꝓfectitio: cũ quicquid q̃ rebat filiꝰ q̃ rebat patri. de castrensi ꝙ peculio nõ teneť pater filio vino: sed ipse filiꝰ ꝙuenit. vt. l. iiij. ℊ. i. de castren. pecu. Itẽ bodie in aduẽtitio peculio pater nõ teneť actione de peculio: ł ꝛ põt cõueniri vt legitimus administrator filij. vt. l. ℨ. C. de bo. mate. quod no. qꝛ per boc habes intellectuꝫ totius tituli de peculio: ℟ hec vera viuo filio.

23 ¶Sed quid ††mortuo filio qualr teneť pater de peculio. ℜñ. de iure antiquo de peculio aduentitio ℟ ꝓfectitio tenebatur infra annũ per titulum q̃ actio de peculio est an. de peculio ℘ castrẽſi. si quidẽ pater occupauit iure peculij incipit assumere post mortẽ vires peculij ꝓfectitij. ideo teneť de peculio infra annũ. vt. d. l. pater qui castrẽſe. sec⁹ si vt heres occupat. hodie vero indistincte pr occupat: vt heres in aduẽtitio castrensi vel quasi: ideo nõ tenebiť de peculio sed ciuili perpetuo. Sed ℘ hoc facit: qꝛ ipe succedit filio: quomodo ergo põt teneri de peculio. nã pater qui teneť de peculio habeť vt fide iussor. vt. l. cũ filius. ℨ. de ℣bo. obli. ℟ no. glo. in. l. lz si dãnũ. ℊ. sed ℟ si creditor. ℨ. eo. sed si fideiussor succedit principali et ingnitur obligatio fideiussoria. vt. l. heres a debitore. ℊ. sed si idẽ. ℨ. de fideiuſ. vbi istã oppositionẽ facit glo. ℟ soluit in. d. l. pater qui castrẽſe. de castrẽſi pecu. ¶Venio ad quartã partẽ

24 in ver. de eo. ex quo no. ℨtꝰ masculinum concipit femininuꝫ

b; Cõtra hocꝰ oppo. de. l. si ita relictũ. in prin. de lega. ij. ℟. l. qui duos. de leg. iij. l. lucꝰ. ℊ. ℊsitũ. Solu. vt per Ly. in. l. quicũq; de ser. fugi. ℟ ibi etiã ℊ dol. ℟ in Spe. de disputa. aduoca. ℊ. j. Docto. in. l. j. ℨ. de verb. sig. de quo est hodie gl. in. c. generali. de elect. in. vj. ℟ plenissime per do. Francil. de pisis in. d. l. i. de ℣b. sig. tertigi etiã in. d. l. si ita relictũ. vnde potes dicere ꝙ aut

c masculinũ ꝓnuntiatur per nomẽ ꝓpriũ: ℟ tũc nõ cõprehẽdit femininũ. aut per appellatiuũ: ℟ tũc aut ꝓnuntiať substãtiue aut adiectiue. primo casu aut tale substantiuũ est generis cõmunis: ℟ tũc masculinũ nõ cõcipit femininũ: qꝛ ꝓnũtiatio sit in vtroq; genere. argu. de vul. ℟ pupil. l. cũ ex filio. ℊ. i. ℟ qꝛ qõ cõe est ita se hz ad masculinũ sicut ad femininum. vt. ℨ. de ℣b. sig. l. oĩs. aut est generis masculini: vt nomẽ filioꝛ liberorũ ℟ fratrũ: ℟ tũc aut sermo ℘ conuenientiã rei de qua loquimur nõ est adaptabilis ad vtrũq; genus: ℟ si dico liberti sunt mariti vxoꝛũ: ℟ tũc non continentur femine: ℟ hoc nõ ex vi noĩs sed rei. i. materie. aut conueniẽtia sermonis põt adaptari vtriq; generi. ℟ tũc aut loquimur in materia q̃ recipit interꝑretationẽ extẽsiuã ℟ tũc masculinũ cõprehendit femininũ: ℟ ita loquitur. l. qui duos. ℟. l. lucius. ℊ. quesitũ. ℟. l. si ita relictũ. aut in materia q̃ nõ recipit extensionẽ seu interꝑretationẽ extẽsiuã ℟ tũc non cõcipit femininũ. vt. ℨ. de ven. in pos. mit. l. j. ℊ. ℊro. hãc doc. no. tradit. l. iusto. ℨ. de ℣b. sig. ſi ℣o ꝓnuntiať sermo masculinus adiectiue. ℟ tũc aut substãtiuať in

subſtãtiuo generis masculini ℟ tũc ant in materia extẽsibili ℟ cõprehẽdit femininũ. vt de ℣b. sig. in. l. quisqs. ant in materia nõ extẽsibili ℟ tũc secus: aut substãtiuať in substantiuo generis cõmunis. vt puta quisquis hõ. ℟ tũc[b] ex vi accidẽtis. i. adiectiui nil impoꝛtatur: qꝛ accidens est ad substantiã cui cohoꝛet signũ. nõ eñ ꝓpꝛietas ℟ significatio: sed ex vi substãtiui oꝛatio significat vtrũq; sexũ. vt. ℨ. de iure fisi. l. ait diuus. ℟. ℨ. de ℣bo. sig. l. i. ℟. l. ℨ. de reg. iur. ℟ vide qõ no. in clem. ℨ. de elec. i

25 ij. glo. ¶Sed q̃ro ℨ in casu in quo masculinũ cõcipit femininũ: an sit de ꝓpꝛio significato vbi. Jac. but. hic dicit ꝙ non: sed potiꝰ ex quadã interꝑtatiõe. ℟ hoc ꝑbat per istũ tex. nam si esset de ꝓpꝛio significato vba ꝓlata in masculino intelligerent in femininum: qõ hic est secꝰ. ł mihi vł ꝙ nec ex ꝓpꝛio significato nec ex interꝑtatiõe masculinũ cõcipit femininũ: ℟ ꝙ nec possit ꝓcedere istud brocardicũ: qꝛ vbicũq; tu dicis ꝙ masculinũ possit ꝛcipere femininũ: nõ est bene dictũ ꝙ istud fit ex vi vbi masculini: imo dico ex vi rõnis: qꝛ indifferẽs est ratio: qõ ꝑbo per tex. istũ qui dicit ex hoc edicto in femininũ seꝛum actio dať. nõ aũt dicit ex vi bi interꝑtatione: qꝛ nõ vi in terꝑtatiõis ł ꝛ vi cinsdẽ rõnis q̃ indifferẽs est ad vtrũq; sexũ.

26 sic in. l. fi. ℊ. hoc senatꝰ. ℨ. titu. i. exemplũ in statuto quo† cauet ꝙ si quis yadit de nocte puniať in. x. ℟ loqtur de ℣bo masculini generis. dico ergo ꝙ statutũ cõprehẽdit femininũ genus

c nõ vi vbi sed vi rõnis indifferẽtis.[c] sed si statutũ diceret sic. si quis rapuerit virginẽ vel monialẽ puniať in. x. isto casu statutum nõ cõprehẽdit femininũ: qꝛ nõ est indifferẽs hec ratio. nã statutũ quod habet locũ in masculo non habet locum in femina. ℟ sic de similibus.

Si cũ impubere. Ex ℨctu serui vel filiſſamilias minoꝛis pr vel dñs nõ cõueniunť nisi inq̃tum locupletiores facti sunt. vel vt a verius dicã: nisi inq̃tũ locupletatũ est peculiũ. b. d. ¶Opp. ꝙ videť ꝙ imo inq̃tũ est in peculio: vt. ℨ. ea. l. in ꝑn. Sol, ſpale est hic. ratio ſpecialitatis põt esse. nã ex quo granar pater vel dñs in vno: ſcz ꝙ si seruus vel filiuſſa. minoꝛ lederenť ꝑpter eoꝝ cum facilitatẽ. nõ restituereꝝ: vt. l. iij. ℊ. si. ℨ. de mino. releuatur in hoc qõ nõ teneať de peculio sed inq̃tũ peculium est locupletatum. arg. l. eũ qui. in prin. ℨ. de iureur. ¶Itẽ q̃rit hic glo. an isto casu pater vel dñs deducet sibi debitũ sicut si cõueniretur de peculio. ℟ dicit ꝙ sic.

1 ℘ Verbũ habeo ꝙ non denotet dñium.
2 Benitiuũ qñ denotet dñium ℟ qñ possessionem.
3 Statutũ qõ accipiẽs rẽ alteriꝰ puniať in. x. quo intelligatur.
4 Lõis vsus loquẽdi ꝙ attendatur in statutis.
5 Quod actio de peculio sit pretoria.
6 Id quod est cõmune ꝙ sit meum.

Potestatis. Jurisdõsul. hic exponit vbũ potestatis ꝓsitũ in edicto. ℟ primo dicit ꝙ istud verbũ ꝓtãtis referť tam ad filiũ ꝙ ad seruũ. ſcdo dicit ꝙ seruo ꝛ appellatiõe cõtinenť necũ. ꝓpriũ: sed hi quos bona fide possidem⁹ tñmodo. et ꝙ appellatione seruoꝝ cõtinentur nõ solũ ꝓpriũ sed cões. ℟. b. d. verbum potestatis assu c mitur large vt comꝓhẽdat seruos ꝓpꝛios ℟ cões ℟ etiam bonafide possessos: ℟ eos in quos habem⁹ ꝓsumfructũ ℟ hereditarios ℟ cõprehẽdit dños vtrinsq; sexus minoꝛes ℟ furiosos. b. d. cũ. l. seq. ibi ex ea causa. ¶Ho. ꝙ ℣bũ habeo verificatur sine res sit mea sine nõ: adeo quod de necessitate nõ denotat dñi exĩstentiã. ad qõ. l. j. ℊ. quod aũt. de vi ℟ vi arma.

2 ¶Scdo no. ℨq̃ genitiuus verificať ratione possessionis. Cõ tra hoc oppo. ℟ videť q̃ genitiuꝰ habeat significare dñiz. vt d l. seruz titij. j. mãdati. ℟. l. si heredis seruꝰ. de leg. j. ℟. l. si seruꝰ cõmunis meus. ℨ. de stipu. ſer. Sol. fateoꝝ q̃ genitiuꝰ habet dictã significationẽ ℟ etiam alias significationes; vt hic. vbi ponik in. l. dz sumi; put magis aptꝰ est in materia in qua po e nit. vt. l. quoties in stipulatiõnibꝰ. de verb. oblig. vbi expꝛesse ponit hoc exemplũ. dum dicit liber Aristotelis. ℟. l. quoties idẽ sermo. de reg. iur. ℟. l. liberoꝝ. ℊ. i. ℟ de lega. iij. ¶Sed po

3 ne ↄdicit statutũ qõ quicũq; acceperit rẽ alteriꝰ puniatur in x. ℊro quid significat illud rẽ alteriꝰ. an dñiz an vero possessionẽ: ℟ videť ꝙ significat dñiz. ita qõ nõ possessionẽ. vt. l. ij. post ꝑn. ℨ. de reli. ℟ sump. fu. ℑn ℨtũ quod verificeť nõ tñ in dñio ſz etiã in possessione: vt hic. Itẽ si habeo rẽ cõmodatz vel depositã apud me dicit esse in ptãte mea. vt. l. j. in ꝑnc. ℟. l. ait ꝓtoꝛ. cũ. l. ſeq. ℨ. nau. cau. ſta. dic quod de ꝓpꝛio ℟ stricto ſignificato ſtatutũ ſignificat dñium. vt. d. l. ij. ſed de significatione magis larga ℟ impꝛopꝛia cõprehẽdit etiã possessionẽ ℟ detentationẽ. vt hic. vnde generaliꝛ antiqui dicebãt ꝙ genitiuꝰ qñq; regiť ex natura eius qõ est alterius: qñq; ex natura possessionis. in statuto vł ꝛ debeamus accipere ꝓpriã significationẽ

4 vocabuli. vt. l. nõ aliter. de leg. iij. tñ ꝓpter ††cõmunẽ vsuz lo-

c Ex ℨctu filij. ℟ vide quatuoꝛ casus not. per gl. in l. cũ ancilla. C. qõ cũ eo. in quib⁹ pater vel dñs nõ teneť de peculio nisi inq̃tũ locupletio: fact⁹ est. l. baꝛ. qui addit quintũ in. l. si filiuſſami, ℨ. de iudi.

ↄ Andre. Poma. b ¶Cõtra hoc. vide Alex. ℨ. ſi. lxxx. col. ſi. volumi. j. ℟ cõſil. cxiij. col. ij. vol. ij. ℟ cõſi. cxv. col. ij. volu. ij.

¶Aut masculinũ. ℨ. masculinũ cõprehẽdat femininũ viõ Bar. in. l. j. ℨ. de verbo. ſigni.

ↄ Andre. Poma. ¶Et tunc. vide Alegã. ℨ. ſil. cxiij. ij. volu.

ↄ Andre. Poma. ¶Indi ferẽtis, vide Alre cõſilio cxxix. col. ij.

quendi accipiā hoc scō modo. vt.l. liberorū. ff. quid ergo. et qō ibi no. de leg. iij. ℣. l. lucius. ℣ qō ipse cōmunis vsus loquēdi attendat. facit qō no. in l. j. ff. tulerūt. in glos. not. arg. ff. de
5 ori. in. ¶ Scō no. qᵒ ⁊iste actiones sunt ptorie: vt hic. in. l. eg ea causa. ibi: bonorarie ⁊c. ad qō facit. l. j. in pn. ff. eo. l. ptor ar
6 bitrat⁹. ℣. eo. ℣. l. tity⁹. de act. ℣ obli. ¶ Tertio no. qᵒ id qᵒ cōe est meū est. de quo p ℣. in. l. serui electiōe. de leg. j. ℣ p ℣. in l. j. C. qui testa. fa. posᵗ. ℣ p ℣. etiā in. c. in re cōi. de regu. in. in vj. ℣ per do. Frā. de pisis in. l. sed si hac. ff. qui manumittit. de in ius vocā. ℣ in. d. l. j. C. qui testa. fa. posᵗ. in simili. ℣ ego tetigi in. d. l. serui electione. plenius ⁊ alibi.

1 ¶ Actio de peculio: an sit datiua. remissiue.
2 Verba edicti absolute posita qō verificētur etiam in eo qui in nullius est potestate.
3 Hereditas iacens ⁊tum ad hāc titulū qᵒ nō dicaᵗ domina.

1 **Licet.** ⁊ adhuc venit ad expositionē illius verbi potestatis positi in edicto. ¶ No. qᵒ ⁊ista actio est datiua: vt hic in tex. ibi: polliceatur ⁊c. ⁊ ibi: dari de peculio.
2 de quo dic vt digi. ff. eo. l. j. ¶ Item no. qᵒ ⁊ verba edicti absolute posita in eo qui est in potestate alterius verificanᵗ etiā in eo qui nullū habet ofᵢium: vt hic. ibi: in nullius potestate ⁊c.
3 ¶ Item no. qᵒ ⁊ hereditas iacens ⁊tū ad hunc titulū nō ꝺr domina: lz in alijs secus. vt. l. hereditas. j. de acq. re. do. Nam hic ꝯfr ofᵢium pſone vinctis nō ficte. ⁊ est ratio: quia in cō stitutiōe peculij regrit ꝑsensus: sed hereditas nō pōt ꝑsentire. ergo ⁊c. sed tñ ex egtate verificaᵗ etiā in pſona representata a iure: vt est heres qui ab hereditate iacēte representaᵗ.

a ¶ Si filiusfami. Vide doct. in. l. si eo quoᵇ. ff. j. ibi omnino Ang. de duo. reis.

Undelabeo. Hic Jurisc̄sultꝰ declarat plenius qᵒ digerat in pn. l. adducēdo dicta Labeonis. ¶ No. qᵒ ꝺba edicti q̄ dicūt: q̄ in alteriꝰ ptāte ⁊c. verificanᵗ in vna ⁊ eadē pſona. ¶ Opp. hic ℣ qᵒ ser
b ¶ Venit contra laudum. Veniēs contra laudū nul lz̄ non incidit in penam: imo dicit ter. no. i. c. examinata. de cōſir. vti. vel inuti. qᵒ etiaᵗ 1 non potest emolo 2 gari laudū super 3 quo nō procedit 4 cōpromiſſuꝫ. Itē 5 ad ℏ facit gl. not. i. l. si patronꝰ. ff. si quis in frau. pa. ⁊ per iſtuꝫ tex. dicit 1 Bald. in. l. ij. in. j. col. C. ō excep. rei iud. ſ. ⁊tra laudū 3 nulla pōt opponi exceptio: poterit opponi exceptio ℣ compromiſſuꝫ est nullꝫ. facit. l. 4 diuus. ⁊ ibi Bar. 5 de testa. mi. Addō an icidat in penā qui ⁊trauenit laudo nullo. Bal. ꝑs. xxvij. lib. iiij. ⁊ an 2 laudū possit emo 3 logari nullo ꝑcē 4 dēte cōpromiſſo. 2

ℭ Ande. Poma. ¶ Cōtra laudū.
b ¶ De quo vide alias remiſſiōes in. l. pacta que ℣. C. de pac. ⁊ consi. cxxvij. volu. ij. ybi declarat.

tertiā. q. ōū seruꝰ mādanit. ⁊ similiter ibi distinguit in causa peculiari vel nō. ⁊ tene primā lec. gl. tertio dicit qᵒ distinctio adhibita in mandatario serui nō admittiᵗ in fideiuſſore filij sed indistincte dicit patrē de peculio teneri. quarto dicit distinctionē adhibitam in mandatario serui habere locū: etiaᵗ in fideiuſſore ipſius serui. quinto qō est dictū in fideiuſſore filij: dicit habere locum etiā in mādatario ipſius. sexto quod dictum est in fideiuſſore ⁊ mandatario filij qᵒ agunt de peculio dicit habere locū qñ fideiubet vel solvit patri creditoriꝰ: alias mādatarius solueᵗ solutū ꝺdicit: ⁊ fideiuſſori dato a filio cō tra patrē ſuccurriᵗ: ⁊ fideiuſſor exceptione doli inuaᵗ. septimo dicit ꝺm obligari ex facto serui extraiudiciali: secus ex negotio iudiciali: ſiue iudiciū agiteᵗ coraᵗ arbitro ſiue coram iudice. sc̄o a ibi: iulianus quoqꝫ. tertia ibi: cui cōgruit. quarta ibi idē accipiat. quinta ibi: deniqꝫ. sexta ibi: qō ſi filius. septima ibi: ſi seruus. Item tertia pars principalis diuiditur in duas partes: ⁊ primo dicit qᵒ filius fideiubēdo: vel mandando indistincte obligat patrē non diſtinguendo in causa peculiari vel non. sc̄o qᵒ dictum est patrē obligari ex facto filij extraiudiciali indistincte hz locum etiā in iudiciali: ſiue iudicium agatur coraᵗ arbitro ſiue coram iudice. item qñcunqꝫ et quotieſcunqꝫ in iudicio interueniat. secūda ibi: quare ex compromiſſo. ¶ Venio igitur ad secundā partē principalē: quia prima est clara. ⁊ examinemus hūc. ff. per partes. ⁊ ista sc̄a pars. h. d. Seruus fideiubēdo vel mandādo extra causaʒ de peculio nō obligat ꝺm de peculio: lz fideiuſſori dato a filio cōtra patrē hac actione ſuccurritur ſi ipe est creditor: alꝫ mā datarius totum condicit ⁊ fideiuſſor ℣ vtitur exceptione. h. d.

¶ No. qᵒ ⁊ de duoᵇ interrogatis simul pōt in diuerſis orationibus rñderi. Sc̄o no. ⁊ qᵒ cōgrua ꝺ fieri rñſio: ne inris ordo in rñdēdo peruertaᵗ. ¶ Tertio no. ⁊ qᵒ intercessio dicit officiū ad qō. l. j. in pn. ff. ad vellei. ¶ Glo. ℣ Bul. querunt hic
4 ⁊ an actio de peculio ſit propꝛium nomen actionis: ℣ dicit hic
✳ per eos qᵒ quibᵈ facit tex. in. l. ⁊ ytius. ff. de re iudi. ⁊ insti. qō cū eo. ff. ita tñ. ⁊ videᵗ tex. in. l. is quoqꝫ. ⁊ in. l. si me. ff. si. ff. de exercito. ⁊ ibi glo. no. de hoc vt per Bul.

1 ¶ Qui non obligatur in iudicio obligatur cōpromiſſo in arbitratorem: secus in arbitro.
2 Laudum latū per arbitratorē qō ſit quedā transactio.
3 Arbitraria sunt redacta ad instar iudiciorum.
4 Veniēs cōtra laudum nullum qō nō incidat in penam.

Si seruus. Hec est septima pars. ⁊. h. d. Qui nō obligatur iudicio nō obligatur compromiſſo. h. d. ⁊ intelligo hoc verum ⁊ in compromiſſo in arbitrum secus in arbitratorē. tunc ſem est quedā trāſactio. vt in aut. vt diffe. iudic. ff. ſi vero contigerit. Et ſic quidā Jctus: sicut ergo obligat ꝺm de peculio cōtrahēdo ita ⁊ in arbitratorē cōpromittendo. quod no. ¶ No. qᵒ sicut seruus non pōt esse in iudicio. vt. l. seruus. C. de iudic. ita nec compromittere qñ ⁊ arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. vt. l. j. C. de arbi. ¶ Item not. qᵒ qui ⁊ venit cōtra laudū qō est ipſo iure
b nullū in penā nō incidit. p quo facit tex. ⁊ glo. in. l. apud celsum. ff. ite querit. de doli excep.

1 ¶ Filius fideiubēdo cōpromittendo ⁊ contrahendo quod obligat patrem de peculio.
2 Illa obligatio qua tenenᵗ pater ⁊ filiᵘ qō ſit eadē numero.
3 Ozigo actionis quod non attendatur.
4 Filius qō possit cōpromittere ſine patris cōſensu.
5 Arbitria in quo sunt redacta ad instar iudiciorum. z ad hoc vt filius possit agere ſine patris cōſensu.

Sed ⁊ si filius. Hec est tertia pars principalis. et. h. d. ¶ Filius ⁊ fideiubendo cōpromittendo ⁊ cōtrahēdo patrem obligat de peculio. h. d. ⁊ in hoc differt a seruo. qua differentiam not. ⁊ istam ⁊ alias differentias habes plene. C. ℣ si cum eo. in. l. nulla res.
2 ¶ No. qᵒ ⁊ eadē obligatio eſt numero illa qua tenenᵗur ⁊ pater ⁊ filius. ¶ Item no. ⁊ qᵒ ozigo actionis non attenditur.
3 ¶ Itē no. qᵒ lz ⁊ filius in iudicio esse non possit ſine conſenſu patris. vt. l. ſi. ff. necessitatem. de bo. que libe. tamē cōpromittere pōt. vt hic ſm Bul. ſed ego dico qᵒ de hoc est glos. in dicto. ff. necessitatem. ¶ Sed cōtra hoc oppo. de leg. j. C. de arbi. vbi arbitria sunt redacta ⁊ ad instar iudiciorum. dicit gl. qᵒ est verum. inter dū tamē fallit. vt patet in. l. quid ergo. ff. ex cōpromiſſo. ℣ de his qui no. infami. ⁊. l. ſi dictū. ff. j. de euictio. Alij dicunt qᵒ hoc est verum: quando ex ſententia arbitri ozitur actio. tu dic ⁊ melius: aut agitur ex ſententia arbitri tanqᵒ ex iudicio: et tunc debet conſentire. vt. l. cum antea. ct. l. ne in arbitris. C. de arbi. aut agitur ex cōtractu ⁊ tunc secus: qō no. multum. huic etiam adde. l. poſt legatuꝫ. ff. si filius. de his qui. vt indignis.

In iudicio.

1 ¶ In iudicio quasi contrabitur ⁊ an celebretur ex ſententia vel litis contestatione. ⁊ nn. 6.
2 Ex ſententia oritur obligatio.
3 Judicia sunt qñ cōtractus ⁊ iudicia ⁊ ſtipulationes equiparāt̄ur. ⁊ nn. 16. vbi in quibus differāt.
4 Actio qᵒ nō ſortiaᵗ naturā in cui⁹ locū ſurrogaᵗ.
5 Actio de peculio nō est ꝓpriū nomē actionis.
7 Ante litis cōteſtationē ſuper principali negotio non proceditur ad diffinitiuam.
8 In emergētibᵈ ante lit. ꝓteſt. qō quaſi ℣ batur.
9 Arguere de ℣ctu ad quaſi ℣ctū qō possit ⁊ nn. 12.
10 Arguere de ſnia ad vltimā volūtatē qō liceat.
11 Factum iudicis dicitur factum partis.
13 Actio iudicati quod oriatur ex obligatione que causaᵗur ex ſententia.
14 Actio iudicati seu in factū ex ſnia qō ſit natiua.
15 Ex ſententia interlocutoria quod oriatur actio in factum ſicut ex diffinitiua.
17 Quo actionis an attendatur.
18 Si per ſtatutū pro crimine in quo pena ſanguinis veniret imponēda imponaᵗ pena pecuniaria an poterit trāſigi ſuper tali crimine.
19 Si pro homicidio imponiᵗ pena pecuniaria an poterit in dicto caſu interuenire procurator.

a ¶ Idē ſcribit. et adde qō Bart. in l. ſi finita. ff. de vectigalibus. de dā. infec. in vl. col. intelligit iſtū tex. habere locū qñ in certa ⁊ titate condēnatur filius et nō in publicatione bonoꝝ. itē qñ nec cōdemnaᵗ in absentia. qō intelige qnando sem per fuit absens. secus ſi fuit lītē contestatus et poſtea ſe absentauit: qᵒ teneᵗ ꝓpter quaſi ℣ctū mitū in cōte ſtatiōe. per no. in l. ij. ff. de pto. ſtipu. ꝑ gl. ⁊ doct. lz ſi in absentia cōdeneᵗ tenebiᵗ pr̄: sz hoc vltimū nō eſt ſine ſcrupulo. ꝓmo qr vbi alias ſnia no ceᵗ tertio nūq̄ no ceᵗ quādo ferē in absentē. lz ſit contest. lis in ꝛta not. in. l. qui repudiantis. ff. de inoffi. teſta. ⁊ ꝑ bar. i. l. cū filiꝰ. de vbo. obli. Itē qᵒ iſte. q logᵗur in quaſi ℣ctu ſnie que imediate ordinaᵗ ad id qō immediate deuenit in ſnia: q̄ rō ceſſat in qñ ℣ctu qui ſit ꝑ cōteſta. ⁊ vide Jo. de imol. in. d. ff. si de vectigalibus.
✳ Andre. Poma.
b ¶ Celebratur. vide ad boc Feli. rubri. de re iudica. colū. ꝑ. ⁊ in. c. qō ad cōſultationez col. ij. eo. tit. Barba. ℣ſi. clviij. ij. volu. Bald. ℣ſi. cccᵗ. in. ij. parte.

Idem scribit. ª Justꝰ. ff. diuiſi cum precedētibᵘ. et. h. d. In iudicio quaſi ℣bit: ⁊ ideo iudicati pater teneᵗ prime actionis origine non inſpecta. h. d. ¶ Not. qᵒ in iudicio quaſi ℣bit. ¶ Item no. qᵒ iſte quaſi ℣ctus celebraᵗ b ex ſnia exponit eū glos. iudicio. i. ſnia. alibi dicit qᵒ iſte ℣ctus celebraᵗ litis contestatione: vt no. in. l. ij. in fi. de pacto. ſtipula. dic vt ibi.
2 ¶ Item no. qᵒ ex ſnia oritur obligatio qō dic vt dixi in. l. iulia. verum debitorē. ff. de condi. indebi.
3 ¶ Item no. qᵒ iudicia sunt quaſi ℣ctus. qō valet ad materiā more ⁊c. ¶ Itē no. qᵒ iudicia ⁊ ſtipulationes equiparanᵗ. ¶ Item no. qᵒ actio nō ſortiᵗur eius naturā in cui⁹ locū ſubrogatur. ¶ Item
4 5 no. qᵒ actio de peculio non est ꝓpriū nomen actionis. ¶ Venio ⁊ad primū qᵒ dic dicit qᵒ in iudicijs ℣bit. ⁊ glo. exponit. i. in ſnia. cōtra imo vi detur qᵒ in li. cōteſt. fiat quaſi ℣ctus. vt no. in glos. magna. in. l. ij. de pto. ſtipu. Solu. in iudicio sunt duo quaſi ℣ctus. vnus est qui ſit per lit. cōte. ⁊ ille obligat me ipſi inſtātie iudici. ⁊ operatur effectū. vt postmodū iudiciū ſequentibus actibus possit agitari: adeo qō poſt lit. cōteſt. iudex pōt ꝓcedere me absente. qui quidē iudex hoc facere non posſet ante lit. cōteſt. qᵒ ⁊ ante lit. cōte. ſuper negotio ꝓncipali nō pōt ꝓcedi ad diffinitiuā vt no. in aut. qui semel. qñ ⁊ qñ iud. ℏm cōmunē opiñ. ⁊ eſt de dolo
7 ⁊ ꝛtu. c. causam q̄. ⁊. c. put nobis. lz ꝓcedit ad captionē pignoꝛ ⁊ ad miſſionē in poſſeſſionem pro mēſura debiti declarati. vt. l. cum ꝓponas. et aut. ei qui. C. de bo. aut. iudi. poſſi. et ad alia remedia de quibᵘ in. l. j. de ſuſpe. tuto. j. ⁊ in. l. j. ff. si quis ius dicē. nō obtē. Alius est quaſi ℣ctus qui ſit in iudicio per ſnie plationē. ⁊ ita loquit hec glo. ⁊ iſte qñ ℣ctus qui ſit per actū ſnie obligat me nō inſtātie: qr iam est finita per ſnie plationē. vt. l. terminato. C. de fruc. ⁊ li. exꝑē. ⁊ qᵒ ſnia nō imponit finē ꝓtro uerſie: sed obligat me ſtare ei qō in ſnia cōtinetur hinc est qᵒ ex iſta ſnia oritur quedā actio indicati seu in factū: quod idē est. vt. C. de rebᵘ cre. l. actoꝛi. Logoꝛ eſt obſeruare qō in ſnia cōtineᵗ ⁊ ſic bene obligoꝛ ſicut quocūqꝫ ℣ctu. ¶ Sed ⁊ circa hoc q̄
8 roᶜ oigi qō per lit. ꝓteſt. quaſi ℣bit. q̄ro qd in his
c q̄ emergūt ante ꝓteſt. li. an in his dicaᵗ quaſi ℣bi. Dico qᵒ ſic: nā q̄nis in eis nō ꝓteſtet lis exꝑesse. tñ qñ contestaᵗ. vt no. in. c. prudentiā. ff. iij. de offi. dele. si ergo quaſi contestaᵗ: ergo quaſi ℣bitur: qō multū no. ⁊ de hoc est tex. exꝑſſus in. l. de etate. ff. qui interrogatus. de interro. act. nā in ipſa interrogatione ⁊ rñſione quaſi ℣bit: ⁊ tñ fit interrogatio ante li. ꝓteſt. vt eo. ti. l. j. ⁊c. ¶ Item circa iſtud q̄ro quare glo. exposuit hic ℣bi. i. quaſi ℣bi. Rñ. ideo fic exposuit qᵒ qñ aliquis quaſi ℣bit vtriuſq; ℣ſensus non est necessarius. vt est videre in negotio ꝓ gestore qui ignoꝛāte dño imo etiā inuito gerit. vt. l. ſoluēdo. ff. de neg. geſt. Si aūt vtriuſq; cō

ſensus esset necessarius esset verus cōtractus: vt l. j. ff. de pac. Sed cōtra iſtud oppo. tu dicis qᵒ hic nō est cōſensus. cōtra. nam lex dicit qᵒ ex ſnia oritᵗ actio in factum: vt. l. actoꝛi. C. de re. cre. ⁊ hic. Sed actio ꝓſupponit obligationē ciuilē ⁊ naturalē. nā ex ſola ciuili nō oritᵗ: vt no. inſti. de obliga. in pr̄in. sed ex vtraq; vt no. in. l. iuriſgētiū. ff. quinimo. de pac. ⁊ in. l. fideiuſſoꝛ. ff. fideiuſſoꝛi. de fideiuſ. lz hic est ciuilis tñ ex ſnia: qᵒ ſnia est actus ciuilis: vt. l. actus legitimi. de regu. iur. qꝛ actus ciuilis alium actum ciuilē inducit: nō naturalē: non aūt est naturalis qñ ꝛ ſenſu cauſaᵗ: vt. l. j. ff. de pac. hic aūt nō est cōſensus vt dicis: sed potius diſſenſus: qꝛ iudiciū reddiᵗ in inuitū: vt. l. inter ſtipulantem. ff. j. de verbo. oblig. ergo ⁊c. ℘. ſoluit iſtud ℣ium ⁊ ma le dicit. dicit eñ qᵒ hic est quedaz tacita obligatio ex qua oritᵗ actio ex re iudicata. Alij dicunt qᵒ hic est verus conſenſus ex quo cauſaᵗ naturalis. nam in iudicio quaſi ℣bitur vt hic. sed oīs ℣ctus hz in ſe cōſenſum: vt. d. l. j. de pac. ergo ⁊ quaſi cōtract⁹.
9 ⁊ per ꝛ ſnis obligationez naturalē. nam ⁊ arguitur de ℣ctu ad quaſi cōtractum: vt inſti. de act. ff. j. l. c impuberes. ff. de auto. tu. ⁊. l. ſi ex duobus. ff. de de nego. geſt. cum ſimi. item ille dicitur cōſentire qui cauſam ℣dicēdi nō habet. ff. ſolu. ma. l. ij. ff. volūtate. sed lata ſnia declaraᵗ qᵒ ille qui ꝛdēnatus eſt nō habuit bonā causam vel iuſtā ℣dicēdi: ergo vi detur ꝓſentire: ⁊ ex illo ꝓnſu naſci naturalez ex ſnia ⁊ ex quaſi ℣ctu indicij. item coacta voluntas volūtas est: vt. l. j. C. ex qb⁹ cau. infa. irro. ⁊ in. l. si mulier. ff. si metū. ff. qō met. cau. ergo ⁊ ꝓnſus a
10 quo cauſaᵗ naturalis. item licitū est ⁊ argu. de ſnia ad vltimā volūtatē: vt. l. nō est mirū. ff. de pig. act. sed ex vltima volūtate oritᵗ actio: ergo ⁊c. Itē ille qui nō appellat videᵗ ꝓſentire indicatis: vt. l. titi⁹. de appel. ⁊. l. ab eo. C. qūo ⁊ qñ ind. et dixi in. l. interdū. ff. de ꝛdi. inde. do. Fran. de pisis dicit aliter ⁊ melius qᵒ b nō ſit tacita obligatio: vt voluit ℘. nec exꝑſſa vt alij voluerūt: vt. ff. dixi. imo potius ſit ficta. qō videᵗ ſatis ſuadere qō hic dicitur qᵒ in iudicijs quaſi ℣bit a quo cauſaᵗ naturalis obligatio. nam etiā video in quaſi ℣ctu qᵒ tutoꝛ gerit negotia infantis: ⁊ obligaᵗ actione tutele ex quaſi ℣ctu: ⁊ ſibi obligat infantē qui nullū hz ꝓnſum: hoc etiā video in negotioꝛ gestoꝛe qui gerit negotium furioſi qui nullū hz cōſenſum: vt de vtroq; ꝓbatur inſti. de obliga. que ex quaſi ℣ctu. ff. j. et. ij. ℘reterea tex. eſt exꝑeſſus inſti. de obliga. que ex

¶ Circa hoc quero. p lit. cōteſt. qñ ℣bit. sed quid de bis q̄ fiunt añ lit. cōteſt. an quaſi cō trahaᵗ. adō no. ꝑ Bart. poſt glo. in l. ij. ff. j. de pto. ſtip. ⁊ qd in his qbᵘs nō cōteſta tur. vide bar. in. l. nihil. ff. de procu. ⁊ qō ibi dixi. idez dicas in iuramento. vt. l. depoſiti. j. codex. ff. j. ⁊ adde qᵒ per ſniam etiā quaſi ℣bit ſi ſit cō dēnatoria: secus ſi abſolutoria ℏ Bal. in. l. fin. C. ſi plu. vna ſnia. ⁊ in ea. C. ne teme re. in fi. C. de app. Et iſta faciunt an in icidētiꝰ emergenti fit lis cōteſtāda. de quo ꝑ bal. in aut. ſi qs. in. iiij. col. C. de teſti. ⁊ i. l. ij. ff. C. de oꝛ. cog. et ibi etiā dicit bal. qᵒ in exceptionibᵘs nō quaſi ℣bit: ⁊ ſic lis non ꝓteſtaᵗ: qꝛ excipiē do nemo obligaᵗur.

11 ¶ Illud quod facit iudex videᵗur facere pars: vt. l. ſi ob causam. C. de emic. ⁊ no. in. l. ij. ff. hec verba. ne vis fiat ei. ℘reterea de hoc non eſt mirandum qᵒ lex ꝓsumat ꝛsensum. nam ſi lex facit qō ꝓsumatur

Universidad del Rosario Archivo Histórico